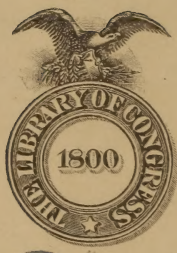

Class PA 258

Book K95

MLUVNICE ŘECKÁ

podle

Dra Rafaela Kühnera,

od

Františka Šíra.

V PRAZE.

Sklad knihkupectví Kronbergrova.

1852.

MLUVNICE ŘECKÁ

377
923

PODLE

Dra. RAFAELA KÜHNERA

VZDĚLANÁ

PRO

GYMNASIA ČESKO-SLOVANSKÁ.

V PRAZE.

Sklad knihkupectví Kronbergrova.

1852.

PA258
1925

53639
04

THE LIBRARY
OF CONGRESS

Proslov.

Odevzdávám přítomnou mluvnici řeckou všem vědomilovným vlastencům s tou důvěrou, že toto dílo laskavě přijmou a posoudí, promíjejíce sem tam se naskytající snad ještě vady a poklesky, co v prvním takovémto pokusu, kdežto se nejednalo tak o to, abysme co nového v té věci a původního měli, jako něco dobrého a vůbec od vysokého c. k. ministerstva schváleného naši československé mládeži v materské řeči brzo poskytnouti mohli.

Položil jsem za základ elementární grammatiku od Dra. R. Kühnera ve školách zavedenou, příklady a cvičení skoro docela ponechav, jsa toho náhledu, že to užitečno, ba poněkud i nevyhnutelno, aby v naší aspoň zemi na učilištích knihy co možná byly stejné, jak pro učitele, tak ještě více pro žáky z jednoho ústavu na druhý často přecházející.

Že jsem ale všude a zcela nepřekládal, najde každý, kdo blíže nahlídne; přidal jsem lecco, jak ve pravidlech, tak i ve příkladech, zvláště ve slovoskladu, řídiv se tu podle Dra Rosta

chotov jsa již před třemi lety, neměl jsem p. Krügera grammatiku ještě při ruce); také na shodu s naší řečí jsem příležitě a krátce poukazoval, chtě, aby tu raději něco více stálo, nežli aby co potřebného scházelo; rozumný učitel tu lecco vynechá, tu rychleji přejde aneb na příležitou dobu odloží a doplní, rozděliv si předmět tak, jak toho organizační plán žádá.

Skladatel nové, snad příhodnější grammatiky řecké pro Čechy musí míti více kdy, nežli já při ustavičném zaměstnání svého povolání; jen když touto knihou žákům na čas posloužím a vhod přijdu, již dosti odměněn budu za tu práci, kterouž jsem milerád k prospěchu naší nadějné mládeže podstoupil.

František Šír.

Díl I. Slovozpyt (Etymologie).

Proprava.

§. 1.

Nauka o hláskách, zvučkách a písmenách.

Písmena, literae, *στοιχεῖα*. Alfabeta aneb abeceda.

Podoba	zvuk:	Jméno:	
Α α	a	alfa	*ἄλφα*
Β β, ϐ	b	beta	*βῆτα*
Γ γ, ɣ	g	gamma	*γάμμα*
Δ δ	d	delta	*δέλτα*
Ε ε	e	e psilon	*ἒ ψιλόν*
Ζ ζ, ʒ	z	zéta	*ζῆτα*
Η, η,	é	éta	*ἦτα*
Θ ϑ, θ	th	théta	*θῆτα*
Ι ι	i	ióta	*ἰῶτα*
Κ κ	k	kappa	*κάππα*
Λ λ	l	lamda	*λάμβδα*
Μ μ	m	my	*μῦ*
Ν ν	n	ny	*νῦ*
Ξ ξ	x nebo ks	ksí	*ξῖ*
Ο ο	o	o mikron	*ὂ μικρόν*
Π π, ϖ	p	pí	*πῖ*
Ρ ρ, ῥ	r	ró	*ῥῶ*
Σ σ, ς	s	sigma	*σίγμα*
Τ τ, ϯ	t	tau	*ταῦ*
Υ υ	y	y psílon	*ὗ ψιλόν*
Φ φ	f (ph)	fí	*φῖ*
Χ χ	ch	chí	*χῖ*
Ψ ψ	ps	psí	*ψῖ*
Ω ω	ó	ó mega	*ὦ μέγα.*

Pozn. 1. *σ* píše se na konci slov co *ς*, na př. *σεῖσμος* (seismos) chvění; podobně i když první částka složeného slova na *σ* se končí: *προσφέρω*.

2. γ před γ, κ, ξ, χ zní jako n, ku př. σπόγ-γος (čti spongos) houba, ἄγκυρα (čti ankyra) jakor, kotvice, λύγξ (čti lynks) rys, κόγχη (čti konché) mušle.

3. τ před ι čti jako ty, nikdy jako ci; σκοτία čti skotya nikoliv skocia.

4. Někteří novější čtou místo béta, víta, čtouce b co v, jako Novořeci, kteří chtíce vyjádřiti b píší μπ; a tak zvaní Itacisté vyslovují é jako í neb ý; métér jako mítír, patér co patýr; jako i my píšíce dél vyslovujeme dýl, místo dobrého říkáme dobrýho. Učenci to ale zavrhují co pronářečí chybné.

§. 2.

Rozdělení písmen.

Hlásky nebo zvučky se dělí na:

a) samohlásky (vocales) ι, ε, η, α, ο, ω, υ;

b) souhlásky (consonantes), totiž ostatních 17;

c) dvojhlásky (diphthongi).

A. O samohláskách.

I. Samohlásky (Vocales, φωνήεντα) jsou buď proměnné buď neproměnné.

a) proměnné (mutabiles, μετάβολα) jsou ty, které pro libozvuk do jiných se mění; k těm patří: α, ε, ο; tak ku př. mění se:

βο-ά-ω do: βο-ή-σω, tedy *a* do *é*.

φι-λέ-ω do: φι-λή-σω, tedy *e* do *é*.

δό-ω do: δώ-σω, tedy *o* do *ó*.

b) neproměnné zvučky jsou ostatní: η, ι, υ, ω; (immutabiles ἀμετάβολα).

II. Podlé časoměry jsou k vyslovování:

1. dlouhé samohlásky: η pak ω: κάμηλος (kamélos) velbloud *é* = εε; λαγώ-ος (lagóos) zajíc *ó* = οο;

2. krátké jsou ε pak ο; ἄμπελος (ampelos) réva; ἀγορά (agora) tržiště;

3. obojetné (ancipites) jsou tři: α, ι, υ, jenž brzo krátce, brzo prodlouženě zní, čemuž se ale každý ze zvyku naučiti musí:

ἀχάτης (achátés) jakát kámen; κάλαμος (kalamos) sláma, stéblo; Ἀγχίσης (Anchýsés) (jméno otce Aeneášova); ἔριφος (erifos) kozel; κίνδῡνος (kindýnos) nebezpečí; πορφῡ́ρα (porfyra) purpur, nach.

Obyčejně – znamená délku, ⏑ krátkost, ⏓ obojetnost.

4. Každá hláska pronáší se v řečtině s jakýmsi přídechem (spiritus) *πνεῦμα*, buď ostrým (asper) *δασύ*, který se znamená latinským c čili polovičkou *ε* a zní co h, *ἵνα* hina; buď jemným (lenis) *φίλον*, an se neslyší, a jeho známka jest naopak ' na př. *ἐμόν* čti emon.
Dvojhlásky znamenají přídech na druhé hlásce: *αὐτίκα*, *οἶος*. *ρ* (r) má vždy ostrý přídech *ῥ*, při zdvojeném *r* má to první jemný a druhé ostrý přídech: *Πύῤῥος* (Pyrrhos). (§ 3. II.)

B. O dvojhláskách.

1. Dvojhlásky jsou dvě zvučky vedlé sebe, také dvojí zvuk vydávajíce, a ty slovou vlastní (propriae), jakož jsou:

αι zní co:	aj	*σφαῖρα* (sfajra) svor, kule;	Dle vyslovování Erazma Rotrdamského.
ει - -	ej	*σάπφειρος* (sapfejros) safír;	
οι - -	oj	*οἶκος* (ojkos) dům;	
υι - -	yj	*υἱός* (hyjos) syn;	
αυ - -	au	*αὐλή* (aulé) dvůr, (oul);	
ευ - -	eu	*εὖρος* (euros) vítr jarý (juriš, srb.)	
ηυ - -	éu	*ηὐχόμην* (éuchomen) prosil sem;	
ωυ - -	óu	*θώυ-μα* (thóuma) div;	

ου neb ů *μοῦσα*, *μῦσα* (Muza) Umka; patří již k nepravým.

Pozn. Jiný způsob vyslovování, kterého zastává Reuchlin, žádá, aby se čtlo: *αι* co ae, *ει* co i, *οι* co i, *ευ* co ev, *ηυ* co év, *αυ* co av, *ωυ* co óu neb ú.

Přirovnámeli vyslovování latinské slov řeckých, vidíme, že se vyslovuje sfaera, safír, vicus (*οἶκος*), však ale i *ὄκος* ve slově oekonomie; tak též Evangelium, Navarchus, a pro tento obyčej měloby se aspoň čteni ev, av zachovati, nikoliv ale dle německého ej, aj; tak aby se neříkalo Ajropa místo Evropa, po anglicku Juropa; tak *εὖρος*, u Srbů juriš = Sturm, ukazuje, že *ε* = j = *η*, neb se jindy psávalo *H*. Konečně aby se nečetlo Cajs, t. j. Zevs, Deus. Latinské Veturia psalo se *Οὐετουρία*, jako u nás z úterý také vterý; Romulus psal se *Ῥώμυλος*; tedy *υ* bylo krátké u, co přechází do y, zbudu, zbydu; a *ου* nebyla dvojhláska pravá, nýbrž jen dlouhé ú, povstalé z ó, tudy se psávalo vedle sebe *ου* nebo nad sebe *ὅ*, z čehož *ȣ*, t. j. ů, jako staročeské uo do ů: buoh = bůh, místo bóh. Místo *αυ* kladlo se v nářečích *ωυ*, jako u nás se psalo a ještě se někdy píše au a čte se ou. Vyslovování eu, au co ev, av bylo v některých krajinách tak obyčejno, jako u nás naopak se to děje, že ševcová zní co šeucová, ovce co vouce, děvče co děuče, ba i djuče. *αι*, *ει*, *οι* místo ja, je, jo, což přešlo do ě pak do é a konečně do í. Psávalo se slovinsky dail, deil (Theil), a

četlo se djal, djel, naše díl; tak starolatinské aulaj = aulae, jako slovanské dobraj, dobrej = dobré. Moschopulos dí, že v řeckém ει znělo více ε nežli ι, tudy ĕ *); tak že οι = jo, je, i; οἶνος, lat. vinum, Wein, hebr. jajn, věno, víno. Kameloi, u Lužičanů mn. poč. kamelјo = kamélé místo nového i; v řečtině se proto οι, αι na koncích ve verši krátí, ba i vynechává, což svědčí, že jednoduše zněli co e neb i, nikoliv co dvojhlásky.

2. Dvojhlásky nevlastní (impropriae) jsou, kdežto ι spolu nezní ale jen se podpíše, což ku poznání původu slova slouží:

   ᾳ alfa s podepsanou iotou (iota subscriptum) zní jen co á: πρᾷος (praos) krotký.

   ῃ éta s podepsanou iotou (iota subscriptum) zní jen co é Θρῇσσα (Thréssa) Trákyně.

   ῳ ó mega s podepsanou iotou (iota subscriptum) zní jen co ó: ᾠδή (ódé) zpěv, hudba.

   U velkých písmen se to ι vedle píše, ale nečte: ΑΙ, ΗΙ, ΩΙ, ΑΙΔΩ, neb ΑιΔΩ **).

3. Mají-li dvě hlásky přece zníti, dává se známka dvoutečky nebo dva puntíčky nade druhou hlásku, a slove: puncta diaeresis, punkta rozvodu, že obě rozpírá, aby každá pro sebe zněla: εϊ, οϊ, αϊ, (§. 3. III.)

4. Pravé dvojhlásky také jsou proměnlivé, tak ku př.:
   αυ do ηυ: αὐξάνω rostu, přejde do ηὔξανον rostl jsem.
   αι do ᾳ, ῃ: αἰτέω žádám, přejde do ᾔτεον žádal jsem.
   οι do ῳ: οἰκέω bydlím, přejde do ᾤκεον bydlel jsem.

C. O Souhláskách.

Souhlásky (consonantes, σύμφωνα) jsou buď jednoduché nebo dvojité čili složité. Prostých 14, složité 3.

Prosté opět se dělí dle ončinku ústroje mluvního, kterými se tvoří, na

1. polohlásky (semivocales, ἡμίφωνα), a sice: λ, μ, ν, ρ; slovou též tekuté, plynné (liquidae, ὑγρά) a málo kdy se do jiných mění,
2. němé (mutae, ἄφωνα) nemajících zvuku jasného pro sebe: β, γ, δ, π, κ, τ, φ, χ, θ.

*) Viz: Gymn. Zeitschrift v. Bonitz, Wien 1851. 4. Heft. S. 315.

**) Tenkráte jen se podpisuje ι, když k té poslední ze smíšených hlásek záleží: κᾆτα = καὶ εἶτα, nikoliv ale v καὶ ἔπειτα = κἄπειτα.

Tyto opět na 3 rozpadají se třídy:

a) podlé ústroje, na

1. hrdelní (gutturales) *κ, γ, χ.*
2. jazyčné (linguales) *τ, δ, θ.*
2. retní (labiales) *π, β, φ.*

} mezi sebou snadno se zastupují a střídají.

b) podlé vyslovování, na:

1. tenké a tvrdé (tenues, *ψιλά*) *π, κ, τ.*
2. prostřední a měkké (mediae, *μέσα*) *β, γ, δ.*
3. dyšné (aspiratae, *δασέα*) *φ, χ, θ.*

c) Sikavka *σ* (*ϛ*) stojí pro sebe, všetvárná zvláště koncovka.

3. Dvojité, to jest, ze dvou zvuček složené, jsou:

ζ tolik co *δϛ*, polské dz, naše z, v nářečí dorickém se přestavuje: *σδ*, jako staroslov. žd; *τσ* nebo *τζ* dává *c* k. p. *νεμτζοι*, němci.

ξ - - *γϛ, κϛ, χσ;*

ψ - - *βϛ, πϛ, φϛ.*

Kdykoliv se takové dvě sejdou, píše se jedno písmeno, vyjma složená slova z předložky *ἐκ*, když následuje *σ*; *ἐκ-σώζω.*

4. Podlé ústrojů všelijakých, kterými se souhlásky vyslovují, dělí se ještě na:

a) retní (labiales), co se rtoma (pyskama) pronášejí, a těch 5: *β, μ, π, φ, ψ.*

b) zubní (dentales) skrze zuby pronešené *σ, ϱ.*

c) jazyčné (linguales) *δ, ζ, τ, θ, λ, ν.*

d) ponební (palatinae) jazykem na pátro vloženým pronešené: *γ, κ, χ, ξ.*

Poznamenati sluší, že souhlásky stejného ústroje a tudy také jejich známky, totiž písmena, mezi sebou se střídají přečasto; ku př.: hrdelní zvuky *κ, γ, χ* a *ξ* se zastupují v tom samém slově, dle poměru rozličného času.

λέγω dím, *λέξω* povím, *λέλεχα* řekl jsem, *λέλεκται* řeklo se; a tak všecky mezi sebou příbuzné zvučky se střídají.

I. Cvičení se ve čtení.

1. *ἄλφα, ἄλμα, αἰθήϱ, αἷμα, αὔξω, ἐμόν, ἔχων, εἶτα, εἶμα, εὕϱει, εὔϱω, οἷον, οἶον, οἶνος, ὀλίγος, ὅπλον, ἦτα, ἦκα, ηἶξον, ἴον, ἶνα, ἰῶτα, ἵππoι, ὑπὸ, υἱός, ἰωκή, ἄδω, ᾠδή.*

2. *γὲ, γῆ, καὶ, χεῖ, δὲ, δαὶ, δὴ, τά, τὲ, τό, τῷ, ταῦ, τὸν, τῇ, θε, θι, λᾶν, λῶ, νῦν, νεῖ, νὴ, ῥα, ῥεῖν, ῥῶ, σά, σόν, σεύω, βάλλω, βῆτα, βῦν, πῖ, πῦ, πὼς, πᾶν, φὶ, φεῦ, φῦκος, μὴ, μοὶ, μοῦ.*

3. *λάμβδα, λείπω, λαμβάνω, μῦ, μέλος, μάλα, νὺ, νύκτες, νύσσω, ῥεῦσις, ῥίπτω, σίγμα, σεύεις, κάππα, καῖνα, κοινὸν, γὰρ, γραῦς, χθών. — τῶν, τὴν, τοϊν, τέμνω, τραῦμα; δέλτα, δεινότης, θέα, θῆτα, θαῦμα, θαυμάσια, πάντα, πρῶτα, ποίω, παύομεν, βῆτα, βαίνω, βλάπτομεν, φεύγω, φονεύω, φείδομαι, ψῖ, ψαύω, ψάλλω, ψαλτήρ, ψυχή; ξῖ, ξένος, ξανθός, ξαίνω, ζάω, ζῆτα, ζήτησις.*

4. *Ἀλέξανδρος, Αὖλος, Ἅλην, Ὠκεανός, Ὠρῶπος, Ψαῦμις, Ψαμμίτιχος, Βίας, Γῆ, Γόργη, Χάριτες, Χαρίλᾶος, Φωκεύς, Φωκίων, Φρύγες, Ὕδρα, Ὑπᾶνις, Ὕλλος, Δόλοψ, Διόνῦσος, Διόσκουροι, Ἔρις, Ζάκυνθος, Ζεῦξις, Ἥλεκτρα, Ἠχώ, Ἠώς, Κίμβροι, Λυδία, Λυσίας, Λόκρις, Λακεδαίμων, Νίκη, Μίνως, Ὄλυμπος, Πλαταῖαι, Πιττακός, Σαλαμίς, Σκυθία, Τιτᾶνες, Ῥόδος, Ῥώμη, Ῥήγιον, Ξάνθος, Ξέρξης, Ξανθίππη, Ἴλιον, Θησεύς, Θόας, Θρᾴκη.*

5. *ΖΕΥΣ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ, ΜΟΥΣΑ, ΣΩΤΗΡ, ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ΠΛΟΥΤΟΣ, ΘΗΣΑΥΡΟΣ, ΙΕΡΑΞ, ΤΡΑΠΕΖΑ, ΓΕΙΤΩΝ, ΨΑΡ.*

§. 3.

Pravořečnost (Orthoepia) vůbec.

Poznavše jednotlivá písmena řecká hleďme pak na to, abychom také slova celá i průpovědě dobře a spěšně čítali; k tomu potřebí znáti slabiky a známky všeliké při čtení potřebné a přízvukování, tudy hlavně tři věci: Slabikování, dělidla písma (Lesezeichen) a čtenictví (Lesekunst).

A. Slabikování jest umění dobře rozdělovati a skládati slabiky a slova. Jednotlivé hlásky do slabiky sbírat, slove shláskovat, a slabiky do slova složiti, skládati.

1. Slabika čistá (pura), pouhá jest, začíná-li samohláskou nebo dvojhláskou, kdežto předešlá slabika také tak se ukončovala. *ὁ βο-ρέ-ας* buráš, severní vítr, *τό βα-λα-νεῖ-ον* lázně.
2. Slabika nečistá (impura) jest, když souhláskou začíná, nebo na takovou následuje, která se samohláskou končí, anebo když se oboje spolu přihází, na př. *ὁ πλῦ-τος* bohatství, *ἡ σύν-ο-δος* schůzka, *ὁ ἀ-δελ-φός* bratr.

3. Skládání se stává skoro jako v českém:
   a) Sejdou-li se u prostřed slova dvě samohlásky, přibere se jedna ku přední a druhá k následující slabice, na př. *ὁ θε-ω-ρός* divák, *αἱ χρεῖ-αι* zvyky.
   b) Stojí-li souhláska mezi samohláskami, počítá se k následující slabice: *ἡ θυ-γά-τηρ* dcera; ve složených slovech ale přibere se k první slabice, jestli při rozboru slova složeného ku předložce, nebo k prvnímu dílu náležela: *ἡ συν-α-γω-γή* sbor, *τύπ-τω* dup-tu.
   c) Stojí-li u prostřed slova dvě nebo více souzvuček, brávají se k následující slabice, jestliže se slova podobnými souhláskami v řeckém začínají, jako v českém; tedy: *ἀ-στήρ*, protože mnoho slov s *στ* začíná, ku př. *στό-μα;* jinak se ale souzvučky na dvě slabiky rozdělí: *τὸ ἕλ-κος* vřed, *ὁ ὄγ-δο-ος* osmý; protože žádné slovo v řečtině nezačíná s *λκ* nebo s *γδ*.
   d) Jsou-li u prostřed slova dvě stejné souzvučky, rozdělí se: *ἡ θά-λασ-σα* moře.

Znak dělení (Abtheilungszeichen) ve psaní jest ⸗ neb jen –.

Rozděluj:

Ὁ ἀδελφός bratr, *ὁ βάτραχος* žába, *ὁ γέρων* starec, *ὁ δράκων* drak, *ὁ ἐλλέβορος* čemeřice, *ὁ ζέφυρος* západní větřík, *ὁ ἥλιος* slunce, *ὁ θέσπις* věštec, *ὁ ἵκτιν* sup, *ὁ καρκίνος* rak, *ἡ λύπη* zármutek, *ἡ μέλισσα* včelice, *ἡ νύμφη* nevěsta, *ὁ ξένος* host, *ἡ ὄμφαξ* hrozen nedozrálý, *ἡ παρθένος* panna, *ἡ ῥᾶβδος* řapík, hůl, *ἡ σινδών* tenké plátno, *τὸ τάλαντον* hřivna, *τὸ ὕψος* výška, *τὸ φάρμακον* lík, *τὸ χεῖμα* zejma, *τὸ ψέφος* temnost, *τὸ ᾠόν* vejce.

B. V řečtině jest patero rozeznanlivých znaků při čtení (notae diacriticae, rozeznávky).

I. Rozkolce nebo čárky a body (punktíky, signa interpunctionis), kterými se slova a sady mezi sebou náležitě rozdělují a rozeznávají.

1. Tři jsou s našimi stejny:
   a) Tečka, punkt (.) *Οἱ ἄγγελοί εἰσι πνεύματα.* Angelé jsou duchové.
   b) Čárka, komma (,) *Ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία.* Jedna, svatá, všeobecná i apoštolská církev.

c) Závorka, svorka ( ) ku př. *Πολλοὶ ἀποδημήσαντες (ὡς Αἰσχινης ἔφη) οὐ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον μόνον μετήλλαξαν.* Mnozí putovavše (jak Eschines dí), ne mrav, ale jen místo změnili.

2. Tři jsou podobou stejny, ale významem nestejny:

a) Znak otázky vyhlíží jako středník (;) *τίς εἶ σύ;* kdož jsi ty?

b) Dvoutečka (colon) rozpuluje sady na dva členy, a znamená se v řečtině jen tečkou čili punktem nahoře (·) na př. *Οἱ ἱερεῖς ἠρώτησαν τὸν Ἰωάννην· ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη· οὔ.* Kněži tázali se Jána: Prorokem-lis ty? A odpověděl: Nejsem.

c) Znak podivení (!) znamená se u prostřed jenom čárkou, na konci bodem (punktem). *Οὐαί ὑμῖν, γραμματεῖς.* Běda vám! zákonníci!

V některých knihách ale dávají se rozeznanlivé známky, jako v latině anebo u nás; přestávka, přerývka (pausa —) málo kde; znaku uvozovacího („ "Anführungszeichen) se neužívá.

II. Přídechy čili známky nádechu jsou jisté křivky nad písmeny, nejvíce samohláskami, které se s jistým dechem vysloviti musí.

Přídech ostrý, drsný (asper) vyslovuje se jako *h*, známka jeho v podobě ' neb ", na př. *ὁ ἕσπερος*, ho hesperos, večer. V českém bývá přídech *w*, u Lužičanů ale *h*. Někde se psávalo *Ϝελένα*, čti: Welena; *ὄϊς, ὅϜις* ovce; *Ἑλένα* zas jinde znělo co Jelena; místo *H* (j) nastoupilo *ἐψῖλον*, tedy *ἔαρ, Ηαρ* znělo co Jahr, jaro; Kretenští psali *β* = *v*, *Βίεννα*, Vienna.

Přídech jemný (lenis) píše se obráceně (᾽), a jest tak slabý, že se ani neslyší: *ἡ ἀηδών* slavík, čte se jen co: hé aédón. Někde odpovídá našemu *ch*, *ἰδρίς*, jakoby chytrý; někde co *j*, *ᾠόν* = jajo = vajco neb vejce, či, v lat. ovum = *ᾠϜόν*.

Ostrým přídechem se znamená ze začátku *ὑ*; *ὁ ὕπνος* (hypnos) sen, *ὁ ὑάκινθος* hyacint, jaček (květ).

Ze souzvuček pokaždé *ῥ* co *rh*; *ὁ ῥήτωρ* (rhétór) řečník. Sejdou-li se dvě *ῤῥ*, dostává první jemný přídech, druhé ostrý = *ῥῥ*: *ἄῤῥητος* nevyslovitelný. Toto upomíná poněkud na naše *ř*, jindy psané *rz* neb *rs*, poněvadž se *ῥῥ* střídalo s *ρσ*, tak *ἄῤῥην* = *ἄρσην* jarín, jařín, virilis; nebo *Τύῤῥην* a *Τύρσην* Turín a Tuřín.

Každá samohláska nebo dvojhláska musí míti s konce přídech buď jemný: *ὁ ἔλαφος* jelen; buď drsný: *ὁ ἑρμηνεύς* tlumočník, a pak slove písmeno drsné nebo dyšné (aspirata).

U dvojhlásek dává se známka vždy na druhou hlásku: *αἰδώς* stud, *αἷμα*.

III. 1. Odsuvník (apostroph, Abſtoßungszeichen) znamená se známkou výpustky (᾽), což vždy vypadá jako jemný přídech, jehožto známka obyčejně s počátku stojí; ale odsuvník na konci slov, a znamená, že se tam samohláska nebo dvojhláska vypustila: *παρ᾽ αὐτῷ* (u něho) místo *παρὰ αὐτῷ*. Při stažených slovech se vynechává: *κἄγω* (a já) místo *καὶ ἔγω*; *τοὔτεστι* (toť jesti) *τοῦτ᾽ ἔστι*, místo *τοῦτό ἐστι*; *ἀπάγω* (odpuzuju) místo *ὑπὸ ἄγω*.

2. Rozluka (nota diaeresis, Trennungszeichen) jest dvoutečka (¨), a dává se nade dvě samohlásky, když se má každá sama pro sebe vysloviti: *νηλεΐ*, *Διΐ*, *ὅϊες*, *ἄϋσαν* od *ἀϋτή* (hluk), *ἠΰτε*, *λήϊον*. — Dělič však (Abtheilungszeichen) dělí jen slabiky ve psaní, nikoliv ale smysl jejich, tak *αὖ-τή* (tatéž).

3. Rozestávka (nota diastoles) ukazuje, že jinák jednoduché slovo na dvě rozličná slova se rozestaví: *ὅ, τι* cokoliv, líší se od *ὅτι* že, ať; *ὅ, τε* což i, od *ὅτε* když. Nyní se ale jen od sebe staví bez znamení rozestávky: *ὅ τι*, *ὅ τε*.

IV. Prosodie obsahuje: A. časoměru (Zeitmaß), B. přízvuk (Betonung).

A. Časomíra.

Dle časomíry jest každá slabika přirozeně dlouhá a znamená se příčkou —, potřebujíc času dvou krátkých:

1. Kde dlouhá samohláska, stojí *η*, *ω*, nebo také *ᾱ*, *ῑ*, *ῡ*, jichžto délku ze zvyku se učiti dlužno: *ἥρως*, *κρῖνω*, *γέφῡρα*, *Ἄρῑτος*.
2. Každá hláska s průtažkou (῀) a kdekoli dvě samohlásky staženy jsou: *φιλέω* místo *φιλῶ*.
3. Každá dvojhláska vlastní i nevlastní.
4. Také krátká slabika může prodloužena býti položením (posicí), když totiž krátká samohláska stojí před dvojitými souhláskami *ξ*, *ψ*, *ζ*, nebo když dvě a více souzvuček

následuje; ku př. *τράπεζα, ἔξω, ὄψον,* anebo *τύπτω, τακτός, ἀσκός, μόσχος, κάμνω, ὀργή, ἐχθρός.*

Poznam. Krátká slabika obyčejně se neprodlužuje, následuje-li němá s plynnou: *ἄτεκνος, ἄλμη, ἄπεπλος, βοτρῦς;* výmínka jen ve složených slovech: *ἐκ-νέμω, ἐκ-λείπω;* nebo když sloučí se střední s plynutou, to jest: *β, γ, δ,* před *λ, μ, ν,* ku př. *βίβλος, εὔοδμος.*

5. Krátká slabika znamená se polobloučkem ◡ (lunkou krátkou), však *ε, ο* jsou vždy krátké: *βέλος, θεός, τόπος.*
6. *α, ι, υ* nazývají se obojetnice (ancipites ⏑̄), že mohou brzo krátké brzo dlouhé býti:
   a) prodlužují se v jistých slovech přirozeně dlouhých, čemuž ze zvyku se učiti dlužno; pak položením dlouhých a průtažkou (¯) znamenaných.
   b) Krátké jsou na konci, když na předposlední jest průtažka, ku př. *χῶμα,* nebo když třetí od konce ostrozvuké slovo jest: *δίωξῐς, πέλεκυς;* tedy *βασίλειᾰ* královna, však *βασιλείᾱ* království. Když před krátkou koncovkou předposlední slabika ostrý přízvuk má; *πολλάκις, κρῐ́σις, κλῦσις.*

B. Přízvuk.

Přízvuk jest vytknutí neb vyražení slabiky povýšením hlasu (as o půl tonu) a jest jenom jeden, totiž ostrý (acutus), který se v řeckém znamená čárkou od pravice k levici tažnou; znamení takové ale u nás značí délku, kteráž se s přízvukem smíchati nesmí, an v českém vždy na první slabiku padá jako v němčině (vyjma neodlučitelných částic) a slovo zastírá nesmí se pronášeti tak rychle jako zástěra, ačkoliv obě slova na slabiku za přízvuk kladou.

I. Přízvuk (accentus, *τόνος*) ostrý klade se jen na tři poslední slabiky.
   a) Slovo maje přízvuk na poslední, slove ostrozvuké (oxytonon): *θεός.*
   b) Slovo, maje přízvuk na předposlední, slove předostrozvuké (paroxytonon): *γίγας.*
   c) Slovo, maje přízvuk nad předposlední nebo třetí od konce ostřené, slove nadpředostřené (proparoxytonon), *ὁ ἄνθρωπος* člověk, a může býti jen to, co má poslední krátkou samohlásku, neb *αι, οι.*

II. Obrácený ostrý přízvuk, to jest těžký, klade se obyčejně na ostrozvuké slovo, když stoje u prostřed jiných přízvuk tratí, ku př. *ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν* král perský, tak *ἀνήρ* muž, *ἀγαθός* dobrý, ve spojení dostanou těžký: *ἀνὴρ ἀγαθὸς οὐ φεύγει* muž udatný neutíká. — Za druhé se klade těžký místo ostrého na rozeznání slov jistých, ku př. *τὶς* někdo, *τίς* kdo?

III. Kde poslední slabika nepřízvučná, tam slovo nazývá se těžkozvučné (barytonon) a známka (`) se vynechává: *γράφω* píšu, *πρᾶγμα*, *πράγματα* skutky.

IV. Přízvuk průtažný protahuje slabiku přirozeně dlouhou, a stojí buď na poslední nebo i předposlední slabice, když poslední jest krátká, ukazuje tedy stahování dvou zvuček a znamená se křivkou (~) průtažnou (circumflex): *σῶμα* maso, jakoby *σόὸμα* (sóma), *γαῖα* zem, *τεῖχος* zeď, *πρᾶξις* prácc; a takové slovo jest:

a) předprůtažné (properispomenon) a to tenkráte, když poslední krátká: *ο, ε* (*ᾰ, ῐ, ῠ*), třeba posice následovala nebo koncovka *οι, αι* krom optativu a *οἶκοι*; tedy *ὁμῆλιξ*, nikoli ale *ὁμήλιξ*, zato ale *ὁμήλικος* spoluvěké, dobře stojí. Naproti tomu ale slovo jest:

b) průtažné (perispomenon), kteréž na poslední slabice má průtah: *καλῶς* krásně, *φιλῶ* miluju, *νοῦς* um. Poslední bývá průtažná v 1. a 2. pádu Iho a IIho sklonění ostrozvukých slov, v každém stažení a v příslovcech, I. stupeň z přídavných ostrozvukých.

V. Když poslední slabika svou váhu tratí anebo slovo z předu nebo ze zadu přírůstek bere, tudy se také přízvuk a jeho místo mění; jestli ku př. poslední před tím krátká se prodlouží, tedy se

1. z předprůtažného stane předostrozvukým, na př. *οἶκος, οἴκου.*
2. z ostrozvukého na třetí od konce stane se předostrozvuké: *ἄνθρωπος, ἀνθρώπου*;
3. přirostá-li z předu, předskočí přízvuk: *γράφω, ἔγραφον*;
4. přirostá-li od zadu, dostane místo ~ jen ´: *σῶμα, σώματος.*

VI. Následující nemají přízvuku: ὁ, ἡ, οἱ, αἱ; οὐ (ὐκ, οὐχ), ὡς, ἐν, εἰς, ἐς, ἐκ, ἐξ; ὣς značí tak; tyto jsou bezpřízvučné (ἄτονα).

1. Poznam. Při dvojhláskách stojí známka na druhé hlásce při slovech samohláskou začínajících klade se ostrý a těžký za přídech, průtažný ale nad ni: ἅπαξ, αἷμα; αὔλειος, εὖρος.

Při nevlastních dvojhláskách ᾳ, ῃ, ῳ, píšou-li se velikými písmenami, stojí známka obojí z počátku Ἅιδης, jinak se klade do rozluky: ἀΐδης, průtažka však nad ni: κληΐδι.

2. Poznam. Přízvuk také někdy význam slova mění a v tom ohledu jest důležitý: βασίλεια královna, βασιλείᾱ království, anebo πονηρός zlý, πόνηρος pracovitý; βιὸς luk, βίος život.

Známky přízvukové později vynalezené *) nezdají se býti nevyhnutelně potřebné k rozumění ani k dobrému čtení, tudy se v mnohých knihách vynechávají, a nauka o proměnlivosti přízvuku, v čemž jenom ruština něco podobného má, jest nesnadná i obtížná, ale k dokonalosti řeči patří a častým cvičením také obtížnost zmizí.

Slova s přízvukem naznačeným.

ὁ ἀνήρ muž, ἡ βύσσος plátno tenké, τὸ γόνυ koleno, ὁ δόλος podvod, ἡ εἰρήνη mír, τὸ ζιζάνιον buřina, ὁ ἥλιος slunce, ἡ θύρα dvéře, τὸ ἴχνος stopa, ὁ κέρασος třešně, ἡ λυμή mor, τὸ κῆδος péče, ὁ νᾱός chrám, ὁ, ἡ, τὸ ξανθός ή, όν žlut, a, o, τὸ ὄργανον nástroj, ὁ παῖς chlapec, ἡ ῥίζα kořen, τὸ ϛῆθος prsa, ὁ ταῦρος býk, ἡ ὕβρις pýcha, τὸ φέγγος lesk, ὁ χιτών kabát, ἡ ψυχή duše, ὁ, ἡ, τὸ ὠκύς, ὠκεῖα, ὠκύ ostrý, á, é.

§. 4.

Pravořečnost zvlášť.

Pravořečnost řecká záleží nejvíce na tom, aby se vědělo, které slabiky se mají přizvučiti, protáhnouti, a které krátce vysloviti. Větším dílem se to týká slabiky třetí od konce a pak předposlední, a to ve troj- a víceslabičných slovech.

Pro dvouslabičná slova netřeba pravidel, proto že buď na poslední slabiku padá přízvuk, ἐμός, θεοί, nebo na první, třeba samohláska byla krátká, jako v českém: tebe, lezu, moje; tak se to i v latinském přizvukuje: tibi, lego, meis; a podobně i v řeckém jazyku se čte: τρίβε, λόγος, μέλι a t. d. Má-li první

*) Aristophanes Bizantinský okolo r. 240 př. Kr. vynalezl prý známky přízvučné.

slabika přirozeně dlouhou samohlásku, dle položení dlouhou, nebo dvojhlásku, má s přízvukem spolu i délku; rozeznávej: matu, mátu, matka, mátka; tak i v řeckém *μετὰ* s, pak, *μέτα* spolu býti, *μήτε* aniž, pak *μέτρον* míra, *μήτηρ* místo *μάτηρ* máteř atd.

U tří- a víceslabičných slov řídí se Latiník podlé Řeka, a čte: hómines, amavéritis, legissémus.

1. Předposlední slabika v řečtině jest ve troj- a víceslabičných slovech někdy dlouhá, někdy krátká.

a) Dlouhá jest: když v ní přichází přirozeně dlouhá samohláska: *η*, *ω*, *ᾱ*, *ῑ*, *ῡ*, nebo dvojhláska, nebo obojetná hláska v položení před dvěma nebo více spoluhláskami: *σίνηπι* hořčice (Senf), *ἄρωμα* libovůně, *κροκόδειλος* ostrovid, *φιλάξω* hlídám, *μέταλλον* kov, *κάτοπτρον* zrcadlo. Když obojetná hláska dle přijmutého zvyku prodloužená jen jednoduchou souzvučku za sebou má, a obyčejně příčkou se znamená: *ὀπᾱδός* druh, *κάμῑνος* kamna, *κόκῡτος* skuka, skuhravý tok podzemní řeky.

b) Krátká jest; když krátká samohláska ve slabice přichází, na př. *ἄθεος* bezbožný, *λοίδορος* rouhač, *τροχόεις* trčivý; nebo když obojetná hláska, nejsouc položením dlouhá, jen před jednou souzvučkou nebo samohláskou stojí, krátkou znamenána; *ὠκεᾰνὸς* moře, *δικαιοσῠ́νη* spravedlivost.

2. Třetí od konce slabika řídí se u vyslovování podlé poslední; jestli tato dlouhá, jest třetí od konce krátká, nebo dlouhá, a naopak, jestli poslední krátká, tu třetí od konce se přizvučí, třeba měla samohlásku krátkou: *τυπτόμεθα*, *ἀθάνατος*. Při čemž se arci rozumí, že přízvuk neujímá délku následujících dlouhých: *ὑπήνη* vousy, nečti co: hýpěně; jako v českém: nebývá, nesmí se čísti jako nébývá.

II. Sbírka slov pro čtení.

Ἀγών, *ἀγῶνος* (ὁ) zápas, *βέμβηξ*, *βέμβηκος* (ἡ) šamrha, *γλεῦκος*, *γλεῦκεος* (τὸ) mest, *δελφίν*, *δελφῖνος* (ὁ) plyskavice, *ἐλπίς*, *ἐλπίδος* (ἡ) naděje, *ζημία*, *ζημίας* (ἡ) škoda, *ἡμέρα*, *ἡμέρας* (ἡ) den, *θεράπων*, *θεράποντος* (ὁ) sluha, *ἴχνος*, *ἴχνεος* (τὸ) stopa, *κόλαξ*, *κόλακος* (ὁ) pochlebník, *λαῖλαψ*, *λαίλαπος* (ἡ) vichr, *μέλι*, *μέλιτος* (τὸ) med, *νήπιος*, *νήπιον* (ὁ) nemluvně, *ξηρός*, *ξηρά*, *ξηρόν* sirý, á, é, *ὄνομα*, *ὀνόματος* (τὸ) jméno, *ποταμός*, *ποταμοῦ* (ὁ)

potok, řeka, *ῥέω*, *ῥῑνός* (ἡ) nos, *σκέλος*, *σκέλεος* (τὸ) stehno, *τάρταρος*, *ταρτάρου* peklo, *ὑπήνη*, *ὑπήνης* (ἡ) vousy, *φάρυγξ*, *φάρυγγος* (ὁ, ἡ) chřtán, *χελιδών* (*δόνος*) vlašťovka, *ψίττακος*, *ψίττακου* (ὁ) papoušek, *ὠλένη*, *ὠλένης* (ἡ) loket (ohbí).

ἀγγέλλω zvěstuju, *βούλομαι* volím, chci, *γογγύζω* reptám, *διδάσκω* učím, *ζεύγνυμι* spojuju, *ἡγέομαι* vodím, *θαυμάζω* obdivuju, *ἵζημι* stojím, *κεράννῡμι* míchám, *λαμβάνω* lapám, uchopuju se, *μανθάνω* učím se, *νικάω* vítězím, *ξέω* škubám, *ὁράω* zírám, *πνυθάνομαι* plám se, *ῥέω* řečním a řinu, *συρίζω* svířím, pískám, *τιτρώσκω* raním, *ὑλάω* vyju, *φθέγγομαι* zvučím, *χαλέπτω* obtěžuju, *ψεύδω* šidím, *ὠφελέω* pomáhám, prospívám.

§. 5.

O krasopsaní.

Krasopis čili umění krásně psáti řecky podlé rozličných pravidel se řídí, u malých a velkých písmen k pozorování:

1. Řiď se v tom ohledu podlé krásného tisku, kde písmeny ouplně a bez zkracování a překracování vytknuty jsou.
2. Zřízni si péro trochu tupě a široce a obrať otvorem ku pravé ruce, jako při psaní not, a tak samo sebou tenké a tlusté čárky se udělají.

A. Při malých pozoruj tuto řádku, kde všecky písmeny (24) obsaženy jsou: *Ἄβρὸς δ' ἐν προχόαις κύκλωψ φθογγάζετο μύρμηξ.* Z toho vidno, že

a) každá písmena pro sebe stojí s druhou nespojená, ale větší prostora se nechává mezi slovami;

b) některé písmeny stejně vysoko běží: *α, ε, ι, κ, ν, ο, π, σ, τ, υ, ω.*

c) některé jenom pod linii se stahují: *γ, η, μ, ρ, χ;*

d) některé zas nad linii, nikdy pod ni; *δ, θ, λ;*

e) některé písmeny nahoru i dolů se táhnou; *β, ζ, ξ, φ, ψ;*

f) písmeny *β, δ, θ, μ* začínají se psáti z důli nahoru, ostatní s hůry dolů.

g) písmeny sobě podobné pilně rozeznávej, jako jsou: *ν, υ, γ; δ, θ, ς, ϛ, σ.*

B. U velkých písmen, jak z předu v abecedě stojí, pozorovati sluší:

a) stejnou vzdálenost od sebe;

b) stejnou všech písmen výšku;

c) někde z tlustších a někde z tenších čárek složeny, což podlé vzorku viděti.

Úloha. Napiš předešlý řádek (z A.) velkými písmenami.

C. Někdy ve psaní a v tisku dvě a více písmen se stahovalo a stáčelo, kteréžto zkracování (abbreviatio) kolikráte více dalo práci a času stálo, nežli zřetelné vypsání všech písmen; proto se již v nových vydáních vynechává, zde stůj to znamenitější pro čtení starých kněh důležité:

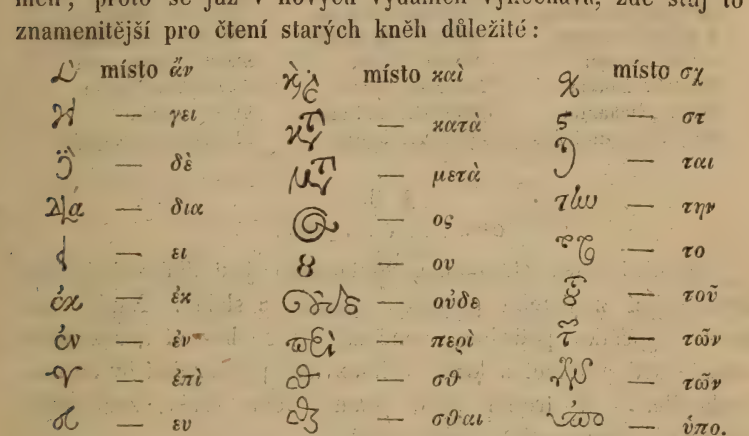

III. Sbírka slov ku cvičení se ve psaní.

Podstatná slova.	Přídavná.
Ἄργυρος, ἀργύρου (ὁ) stříbro	Ἀγαθός, ἀγαθή, ἀγαθόν dobrý, á, é
Βίβλος, βίβλου (ἡ) kniha	Βραδύς, βραδεῖα, βραδύ líný, á, é
Γυνή, γυναικός (ἡ) žena	Γλυκύς, γλυκεῖα, γλυκύ sladký, á, é
Δένδρον, δένδρου (τὸ) drvo	Δειλός, δειλή δειλόν bázlivý, á, é
Ἐγκώμιον, ἐγκωμίου (τὸ) chvála	Ἐλεύθερος, ἐλεύθερα, ἐλεύθερον svobodný, á, é
Ζόφος, ζόφου (ὁ) temnost	Θηλύς, θηλεῖα, θηλύ ženský, á, é, jalový
Ἧπαρ, ἥπατος (τὸ) játra	Ἱερός, ἱερά, ἱερόν svatý, á, é
Θέρος, θέρεος (τὸ) léto	Κακός, κακή, κακόν zlý, á, é
Ἰχθύς, ἰχθύος (ὁ) ryba	Λεπτός, λεπτή, λεπτόν tenký, á, é
Κεφαλή, κεφαλῆς (ἡ) hlava	Μεσός, μεσή, μεσόν plný, á, é
Λύκος, λύκου (ὁ) vlk	Νεκρός, νεκρά, νεκρόν mrtvý, á, é
Μορφή, μορφῆς (ἡ) tvar	Ξένος, ξένη, ξένον cizý, á, é
Νόσος, νόσου (ἡ) nouze, nemoc	Ὀρθός, ὀρθή ὀρθόν pravý, á, é
Ξείρις, ξείριδος (ἡ) mečík	Πλατύς, πλατεῖα, πλατύ široký, á, é
Οὐρανός, οὐρανοῦ (ὁ) nebe	Ῥᾴδιος, ῥᾴδιον (rád) snadný, á, é
Πόλεμος, πολέμου (ὁ) vojna	Σεμνός, σεμνή, σεμνόν znamenitý, á, é
Ῥόδον, ῥόδου (τὸ) růže	Τυφλός, τυφλή, τυφλόν slepý, á, é
Σκιά, σκιᾶς (ἡ) stín	Ὕστερος, ὕστερα, ὕστερον pozdní
Τέκμαρ, τέκματος (τὸ) znamení	Φαλακρός, φαλακρά, φαλακρόν holý, á, é
Ὗς, ὑός sviň	

Φωνή, φωνῆς (ἡ) zvuk, hlas
Χείρ, χειρός (ἡ) ruka
Ψάμμος, ψάμμου (ἡ) písek
Ὦμος, ὤμου (ὁ) rámě
Χίλιοι, χίλιαι, χίλια tisíce
Ψαφαρός, ψαφαρά ψαφαρόν suchý, á, é
Ὠκύς, ὠκεῖα, ὠκύ jaký, rychlý.

Časoslova:

ἈΚΟΥΩ slyším
ΒΑΛΛΩ válím
ΓΙΝΩΣΚΩ znám
ΔΑΚΝΩ kousám
ἘΡΑΩ miluji
ΖΗΤΕΩ žádám
ἭΚΩ přicházím
ΘΝΕΣΚΩ umírám
ἸΑΟΜΑΙ hojím
ΚΑΛΕΩ volám
ΛΑΛΕΩ mluvím
ΜΕΝΩ zůstávám
ΝΕΜΩ dělím
ΞΕΩ škrábu
ὈΠΤΟΜΑΙ divám se
ΠΑΣΧΩ trpím
ῬΑΠΤΩ šiju
ΣΤΕΛΛΩ šlu
ΤΕΜΝΩ tnu
ὙΦΑΩ viju, tkám
ΦΕΡΩ nesu, beru
ΧΑΙΡΩ těším se
ΨΑΩ utírám
ὨΝΕΟΜΑΙ kupuju.

§. 6.

O blahozvuku.

Blahozvuk (Euphonia, Wohlklang) jest libé znění slov, povstávající z jistého postavení písmen a slabik. Nauka tato hned z počátku potřebna, poněvadž by se bez ní nerozumělo veliké části pravidel a krása z libozvuku pocházející by se nepochopila. — V trojím pádu jemné ucho řecké znamenalo zlozvuk (*κακοφωνία*) a sice, když

a) dvě nebo více samohlásek se sešlo;
b) jisté samohlásky a souzvučky spolu stály;
c) jisté souhlásky s jinými souhláskami v řeči nelibě se potkávaly.

Libozvuku hleděli docíliti paterým způsobem;

1. Stažením (contractio, *συναίρησις*, Zuſammenziehung);
2. roztažením (distractio, Erweiterung);
3. vypouštěním některé písmeny znamenané punktíkem (apostrophus, Abſtoßung);
4. přítahem (attractio, Hinzuſetzung), vsúvkou nebo vložkou (epenthesi);
5. proměnou (*μεταβολή*, mutatio, Veränderung) písmen.

A. Pravidla blahozvuku při setkání se zlozvučných samohlásek.

Bez urážky sluchu mohly státi následující:

ια	*νῖα*	*οῖα*	*να*	
ιε	*ιη*	*νε*	*νη*	
ιο	*ιω*	*νο*	*νω*	*νον.*

B. Zlozvuk ale ze dvou nebo více samohlásek se státi může buď u konce slova, anebo u prostřed; na konci tenkráte, *α*) když jedno slovo samohláskou končí a druhé samohláskou opět začíná; *β*) když se ve prostředku dvě zlozvučky potkají, slovo se buď stáhne, buď roztáhne, a při tom se některá písmena promění.

I. **Stažení** se stává spojením více samohlásek do jednoho souzvuku, kterýž se nazývá smýšeným (Miſchlaut).

1. Dvě zvučky tvoříce dvojzvučku, přecházejí do ní.

ει stahuje se v *ei*, ku př. *ἄνθεϊ* do *ἄνθει*

οϊ - - - *oi*, - - *ηχόϊ* - *ηχοῖ*.

V nevlastních dvojzvučkách do samohlásky s iotou podepsanou: *αϊ* do *ᾳ*, na př. *κέραϊ* do *κέρᾳ*,

ηϊ - *ῃ*, - - *Θρήϊσσα* - *Θρῇσσα*,

ωϊ - *ῳ*, - - *λωΐων* - *λῴων*.

2. Dvě zvučky netvoříce dvojzvučku stahují se do příbuzné dlouhé zvučky: *εα* stáhne se do *η*, *τείχεα* do *τείχη*,

εε - - - *ει*, *φίλεε* - *φίλει*,

εε - - - *η*, *τριήρεε* - *τριήρη*,

ve dvojníku III. sklon.

αο, *αω*, *αου*, *οα*, *οη* stahuje se do *ω*,

διαιτάομαι do *διαιτῶμαι*

διαιτάωμαι - *διαιτῶμαι*

πλανάου - *πλανῶ*

αἰδόα - *αἰδῶ*

ὀρθόητε - *ὀρθῶτε*.

οο, *οε*, *εο* do *ου* neb *ου*,

πλόος do *πλοῦς*, *ὀρθόομεν* do *ὀρθοῦμεν*,

πλόε - *πλοῦ*, *ὀρθόε* - *ὀρθοῦ*,

ἄνθεος - *ἄνθους*, *ποιεόμενος* - *ποιέμενος*.

3. *α*, *ι*, *υ* spolknou následující krátkou hlásku, a krátké se potom protáhnou.

αε činí *ᾱ*, *ἀέκων* dává *ἄκων*, *ἀγάπαε* — *ἀγάπᾱ*,

ια, *ιε* - *ῑ*, *ἀκοίτια*; jako *ἀκοίτιες* dává *ἄκοιτῑς*,

να, *νε* - *ῡ*, *ἰχθύας* jako *ἰχθύες* dává *ἰχθῡς*.

4. Krátká samohláska vedle dlouhé odpadá bez proměny. *ε* zvláště se spolkne, ať předchází neb následuje dlouhou hlásku. *α* však i *ο* jenom s příbuznou zvučkou se spojuje.

ε ve *φιλέω* jest *φιλῶ; ὑλήεσσα - ὑλῆσσα; ποιέου - ποιοῦ.*

α ve *ἀγαπάω* jest *ἀγαπῶ; λᾶας* jest *λᾶς.*

ο ve *ὀρθόω* jest *ὀρθῶ; ὀρθόωσι* jest *ὀρθῶσι; πλόοι - πλοῖ.*

5. Hláska s dvojhláskou, která se na *ι* končí, stahuje se s první samohláskou, jak obyčejně, to *ι* se ale podpíše při *α, η, ω.*

έει stáhni dříve do *εει* pak do *εῖ. Περικλέεϊ, Περικλέει, Περικλεῖ.*

εαι též *εαι* stáhni do *ηι* pak do *ῃ; τύπτεαι*, což vlastně povstalo s vysúvkou *σ*, ze *τύπτεσαι*, stáhni do *τίπτηι, τύπτῃ* tak že *ἐπιθυμέεαι* do *ἐπιθυμῇ.*

αει stahuje se tak, jako *αῃ* konečně do *ᾳ; ἀγαπάει* tak že *ἀγαπάῃ* stáhni do *ἀγαπᾷ; ἀείδω* stáhni do *ᾄδω.*

αοι stahuje se do *ῳ*, ku př. *ἀοιδή* do *ᾠδη; ἀγαπάοιμι* do *ἀγαπῷμι,*

οει (tak jako *οῃ*) do *οῖ*, ku př. *ὀρθόει* tak že *ὀρθόῃ* do *ὀρθοῖ, ὀρθόεις* a *ὀρθόῃς* do *ὀρθοῖς; ὀρθόειν* do *ὀρθοῦν*, a tak 2. i 3. osoba ve časoslovech se stahuje se slyšným *ι* do *οι.*

οει ale v neurčitém do *οῦ*, kdež *ει* se zdá jako ě neb jen e.

Příklady:

ἀγαπῶ miluji,	místo	*ἀγαπάω*	*λαλῶμεν* hlaholíme	místo	*λαλέομεν*
ἀγαπᾶν milovati	—	*ἀγαπάειν*	*μιμῶμαι* potvořuju	—	*μιμέομαι*
βοηθῶ přispívám	—	*βοηθέω*	*μιμῶμεθα* potvořujeme	—	*μιμεόμεθα*
βοηθεῖν přispěti	—	*βοηθέειν*	*νικῶ* znikám	—	*νικάω*
γηθῶ raduju se	—	*γηθέω*	*νικῶμὲν* vítězíme	—	*νικάομεν*
γηθεῖν radovati se	—	*γηθέειν*	*ὀρχῶμαι* tančím, hrám	—	*ὀρχέομαι*
δαμῶ krotím	—	*δαμάω*	*πατῶ* procházím se	—	*περι-πατέω*
δαμᾶν ukrotiti	—	*δαμάειν*	*πάτει* procházej se,		
ἐρωτῶ tážu se	—	*ἐρωτάω*	putuj	—	*πάτεε*
ἐρωτᾶν tázati se	—	*ἐρωτάειν*	*στερῶ* stírám	—	*στερέω*
ζητῶ žádám	—	*ζητέω*	*στέρει* stírej	—	*στέρεε*
ζητεῖν hledati	—	*ζητέειν*	*τηρῶ* držím	—	*τηρέω*
ἡγῶμαι vodím	—	*ἡγέομαι*	*τήρει* drž	—	*τήρεε*
ἡγεῖσθαι voditi	—	*ἡγέεσθαι*	*ὑλῶ* láju (štěkám)	—	*ὑλάω*
θεῶμαι divám se	—	*θεάομαι*	*ὑλῶσι* vyjou	—	*ὑλάουσι*
θεᾶσθαι díváti se	—	*θεάεσθαι*	*φυσῶ* foukám	—	*φυσάω*
ἱκνῶμαι přicházím	—	*ἱκνέομαι*	*φυσῶσι* foukají	—	*φυσαοῦσι*
ἱκνεῖσθαι přicházeti	—	*ἱκνέεσθαι*	*χωρῶ* chodím	—	*χωρέω*
καλῶ volám	—	*καλέω*	*χοροῦσιν* chodí	—	*χωρέουσι*
καλοῦμεν voláme	—	*καλέομεν*	*ὠθῶ* šťouchám	—	*ὠθέω*
λαλῶ hlaholám	—	*λαλέω*	*ὠθοῦσι* šťouchají	—	*ὠθέουσι.*

II. **Roztažením** se stávalo, že se dvouslabičné slovo nestahovalo do jednoslabičného; ale spíše vedle sebe nechaly spoluhlásky, což Iónové rádi mívali, nechali státi *τύπτεαι* místo

τύπτεσαι nebo staženého *τύπτῃ;* aby se pak samohlásky nesetkaly, vkládaly se pro libozvuk spoluzvučky $\beta = F$, to jest naše *w* neb *v*,

1. slov. jajo, vajce, *ὠὸν, ὠFὸν*, lat. ovum, kreticky *ὤβεον;* místo *οἶς, ὅFις*, ovice, ovce; skonce: *οἶνος*, vínos; tak se vkládalo místo *j* opět *δ* nebo vsúvka *ν*, nebo *κ*, a jiné vložky;
2. tak ku př. místo *οὐ-ἐις, οὐδεὶς; ἀνδρὸς* místo *ἀνέρος* od *ἀνέρ*, pak *ἀνῆρ;* tak od *ἔω* pošlo *ἔδω* pak *ἕζω* neb *ἵζω*, u nás: jdu místo ju, (*ἴω*) illy. imadú = imajú.
3. zas od *ἔω* neb *ἵημι* pošlo: *ἵκω, ἵκανω* a *ἱκνέομαι*, u nás: ty-k-ání, vy-k-at; lat. nego, nekat.
4. jako u nás z viju pošlo vinu, tak z řec. *πίω, πίνω;* piju, rus. staž. pju.
5. Podobně ze *χρῶ* roztaženo *χρόω* a *χρώννυμι*, barvím; *βάω, βαίω* a *βαίνω, φάω, φαίνω, φανέω, βάδω, βαδίζω; κάω* a *καίω, καύω*, kadím, pálím.
6. Z kořene *λάβ* (*λήβω*) lap, lov; pošlo *λαβάνω* neb *λαμβάνω* lapnu, *μάθ* (mět) *μαθέω* a *μανθάνω*, památnu; od *ἄδ* (*ἡδὺς* svad neb slad) *ἀδῶ, ἀνδάνω*, kde jako nosové *ν* stojí; co u nás, zandat, vyndat.
7. Někdy roztáhlo se slovo přidanou slabikou, jako u sloves na skám lat. -sco, -ſche, z *γνόω, γινώσκω* znát místo zjat; *θάν* skon, *θνάω, θ(α)νήσκω ἀλ-ῶ* jal, *ἀλίσκω*; u nás: tru, tírám, (tiré fr.) třískám, dreſche.
8. Přidáním jistých předložek *ϛά-ω*, stoju, *ἵϛημι*, ustojím, *δῶ, δόω*, daju; *δίδωμι*, dodám; *θέω*, sedu ſetze, *τίθημι*, dosadím atd.

III. **Vypouštěním** neb **vysouváním** (elisione), když se slovo samohláskou končilo a tou samou následující opět začínalo, tu stejná otevřenost úst nazývala se průziv (hiatus), ku př. *τὰ ἄλλα* lat. arma allata; takové zívání úst nesnášelo se s uchem attickým, a tudy se hledělo stýkání dvou hlásek zameziti, a prostředek byl: 1. Slejvání *συναλοιφή*, t. j. spojení obou do jedné, jako slejvání, 2. přítah (attractio) čili přitažení *ν* pro blahozvuk.

1. Slitka byla dvoje:
   a) když se jedna hláska, obyčejně krátká, zcela vynechala (elisio, *ἔκθλιψις*, vysúvka), ku př. *ἀνάγω* místo *ἀνὰ ἄγω*, tak *ἀνέχω* místo *ανὰ-ἔχω; ἀπιέναι-ἀπὸ ἰέναι*,

λοχαγός od λόχο(ς) ἄγω, takové odsutí, ἀποκοπή, u nás: stráž(e), já(z), vidí(t) = vidět.

b) Kde se obě hlásky smíchaly, byla směska κρᾶσις, což více v básnictví, nežli v prostomluvě se stávalo, a znamenalo se to růžkem (coronis), výpustkem, a sice tenkráte, když se slovo začínalo souzvučkou: τἀνδρί, χὠ, χἠ; začíná-li s přídechem vynechá se: ἀνὴρ = ὁ ἀνὴρ, ὥναξ = ὦ ἄναξ; také ve složených se vynechává: ἀπέφερον místo ἀπ' ἔφερον.

Směska nejobyčejnější jest s τὸ, τὰ u podstatných: τοὐναντίον, τοὔνομα, θοἰμάτιον = τὸ ἐναντίον, τὸ ὄνομα, τὸ ἱμάτιον, τὸ ἀληθές = θἀληθές, τἄλλα = τὰ ἄλλα, τἀμά pro τὰ ἐμά.

Při καὶ: κᾀγώ pro καὶ ἐγώ, κἀκεῖνος pro καὶ ἐκεῖνος, κἀγαθός pro καὶ ἀγαθός, κοὐκ pro καὶ οὐκ.

Při πρὸ: προὔχων místo πρὸ ἔχων; προὔθετο = πρὸ ἔθετο.

Když se dvě slabiky sloučily ve čtení, ale ve psaní zvučky nevypouštěly, takové splynutí sloulo:

c) συνίζησις (sousezení, násobka) srážka nebo συνεκφώνησις spoluvyslovení; ku př., θεοί, θεῶν, co thej, thón; jako lat. dî místo *dii*, ἑώρακα splynulo v ὥρακα nebo μὴ οὐ jednoslabičně μῶ, jako by po slov. řekl: mju; ἐπεί οὐ dvouslabičně (epju); (nějaký, ňáký.)

d) συγκοπή vysúvka, znamenala se též odsuvníkem, (apostróph). Když se

1. samohláska u prostřed mezi dvěma spoluhláskama vypustila, ku př. lpí; tak i πατρός místo πατέρος, ἦλθον místo ἤλυθον;
2. když se souhláska vysouvá a samohlásky stáhnou, jako rus. menja, naše mne a mě; to se stává ve druhém stupni přídavných na (ων, ον) μείζων větší (gen. μείζονος) má 4. pád μείζονα s výpustkou ν μείζοα, staženo v μείζω; 1. a 4. mn. μείζονες a μείζονας s vysúvkou μείζοες a μείζοας a pak staženo do μείζους, κορέει místo κορέσει; κορέω sytím, kde σ odpadlo jako ν: βούλεσαι do βούλῃ neb attic-ky: βούλει.

e) *ἀφαίρησις*, s suvka, jako v našem i-hra, j-mám; když se ze začátku slova vypouští samohláska; v attické proze jen *ἤ* a *μή* s následujícím *ε*, ku př. *ἤ 'κεῖνος*, nebo *μή 'κεῖνος*, v básnictví ale také *μὴ 'κφύγῃς*, místo *μὴ ἐκφύγῃς*; *μὴ 'μαθεῖς*, místo *μὴ ἀμαθεῖς*; *πῆ 'σιν*, místo *ποῦ ἐσίν*; *χ'ὡ 'κ = καὶ ὁ ἐκ*; *κἀμὲ = καὶ ἐμὲ*, a mne.

IV. **Přítahem** (attractio, Hinzuſetzung), když slovo hláskou se končilo a následující opět hláskou začínalo, tu se vkládala souzvučka pro libozvuk, *ν*, *ς*, *κ*, obyčejně zvaná: vsúvka (epenthesis, vložka) jako my naopak zase pro libozvuk vkládáme *ε*, ku př. od(e)mne, tak v řeckém

1. *ν* (efelkistikon, přísuvné): *πᾶσιν εἶπεν ἐκεῖνος* místo *πᾶσι εἶπε ἐκεῖνος*; *λέγουσι(ν) ἀυτό, νῦν*, nyní, též *νυνὶ*.

   To *ν* se klade v 3. p. mn. *πᾶσι(ν) ἔλεξα, ἡ Πλαταιᾶσιν ἡγεμονία*; v příslovci místném *πέρυσι(ν)* vloni; *παντάπασι(ν)* naskrz; v číslovkách: *εἴκοσι(ν) ἄνδρες*; v 3. osobě množ. na *σι*, *τύπτουσι(ν)*, *τίθησιν ἐν τῃ τραπέζῃ*; též ve 3. osobě jedn. na *ε*; *ἔτυπτεν ἐμέ*, zetepal mne.

   Také se vkládá po záporném *α* (místo: na, ne) ze začátku, *ἀναίτιος* místo *ἀαίτιος*; *ἀνίλεως = ἀ-ἵλεως*, nemilostivý. Pravidelně stává skoro všude na konci sad a oddílů.
2. Tak *ς*, *οὑτωὶς = οὑτωὶ*; takže: *μέχρι(ς)*, *ἄχρι(ς)*; ze *ἐκ* povstane *ἐκς = ἐξ εἰρήνης*, ale zas *ἐκ τῆς εἰρήνης*; *ἐξελαύνω* však ale zas *ἐκτελέω*.
3. Po *ὐ* následuje *κ*, když začíná opět hláska: *οὐκ ἐγώ*, *οὐκ αἰσχρός*; jest-li samohláska dyšná, mění se v *χ*, ku př. *οὐχ ἑταῖρος*.
4. V básních proto přicházejí oboje formy proměnno, tak: *ἄλλοθε* a *ἄλλοθεν*, *πολλάκι* a *πολλάκις*, *ἀτρέμα* i *ἀτρέμας*.
5. Přehlasování nebo přezvukování (Umlaut) t. j. proměna hlásek do jiných děje se obyčejně u vyvádění slov z jednoduchých kmenů zvláště ve časoslovech: *μείρω*, *μέμοιρα*; *τρέφω*, *τράφω*, *τέτροφα*; *τίκτω*, *τέκω*, *τάκω*, *τοκεύς*; tak u nás: idu, jedu, vedu, vádět, vodit, vůdce; wird, ward, wurde.

V. **Proměnou** souhlásek.

1. Při spojení souzvuček varuje se řečtina všeho namáhání, zlozvuku a nejasnosti.
2. Na nejvejš tedy tři souzvučky po sobě následovati mohou, a to ve dvojím pádu:
   a) Když první nebo poslední z nich jest plynutá: *λ, μ, ν, ρ.*
   b) Ve složených slovech pro zřetelnost.

A. V nesložených slovech přicházejí následující spojení:
   a) Když následuje němá s tekutou: *σπλ, σφρ, σκλ, σκν, στλ, στρ*: *σπλάγχνον, σκληρὸς, σκνιφὸς, στλεγγὶς, σφραγὶς, στρόφη.*
   Nebo ve prostředku: *σπρ, σκρ, σχν, σθλ, σθμ; ὄσπριον, Ἄσκρα, ἴσχνος, αἰσχρός, ἐσθλός, ἄσθμα.*
   b) Když po tekuté dvě němé stojí, nebo dvojhláska: *ἑλκτικός, ἕλξις, μέμπτος, πέμψομαι, ἐλέγχθεις. ἄρκτος, ἄρξω* nebo na konci také: *λύγξ, σάρξ, ὤλξ.*
   c) Němá mezi dvěma tekutýma: *θέλγμα, φίλτρον, λαμπρος, ὄρθρος.*

B. Ve složených slovech přichází spojení, jako výjimky: *ἐκπτύω, ἐκσπάω, ἔκστασις, προσκτάομαι, εἰσπτύω, προσσχὼν, δυσφθαρτός.*

Jestli že tedy ve slově tři souhlásky jiného druhu, nežli zde udáno, se setkají, nebo i dvě, které se nedají snadno vysloviti: tedy se státi musí proměna, a ta se děje šesterým způsobem:

A. Vysouváním, čili odpadem (Ausſtoßung).

1. U prostřed.
   a) *σ* mezi souzvučkama se vypouští v minulém a dávno minulém čase: ku př. z *πεφάνσθαι* tvoří se jen: *πεφάνθαι*, místo *τέτυπσθε* jen *τέτυφθε*; *πεπλέκσθαι* jen *πεπλέχθαι.*

Poznam. Tak východy časoslov na *νται, ντο* za spoluhláskou se netrpí, nýbrž *ν* odpadne, a mění se buď v *α*, místo *ἐφθάρνται, ἐτέταχντο* jenom *ἐφθάρται, ἐτετάχατο*; buď se v attické prostomluvě opisuje: místo *τέτυφνται* říká se *τετυμμένοι εἰσίν.*

   b) *δ, θ, τ*, před *σ* a před minulým východem *κα* vysouvá se, tedy místo: *ποδσί, πλήθσω, σώματσι,*

πέπειθκα, vyslovuje se jenom: *ποσί*, *πλήσω*, *σώμασι*, *πέπεικα*.

c) To samé se stává s oběma *νδ*, *νθ*, *ντ* před *σ* nebo *κα*, kdežto krátká samohláska se prodlužuje *ε* do *ει*; *ο* do *ου*.

ze: *σπένδσω* stane se *σπείσω*, z *λέοντσι* stane se *λέουσι*,
- *ἔσπενδκα* - - *ἔσπεικα*, - *πάντσι* - - *πᾶσι*,
- *πένθσομαι* - - *πείσομαι*, - *δεικνύντσι* - - *δεικνῦσι*.

d) *ν* před *ζ* vždy se vypouští, před *σ* jen tenkráte ve skloňování a složení, když po *σ* ještě následuje souzvučka *συνζυγία* píše se jen *συζυγία*, *σύνζημα* jen *σύζημα*; předložka *ἐν* podrží své *ν*, *ἔνστασις*; tak se utvoří z *αἰῶνσι* lépe *αἰῶσι*, z *εὐδαίμονσι* zase *εὐδαίμοσι*.

e) Sem patří také *συγκοπή*, vysůvka, viz předešlé III. *δ*.

2. Na konci; odpadá *τ* ve podstatných s východem na *μα*, v některých na *ων* a *ον*; *ὄνομα*, *αἴνιγμα*, genit. *ὀνόματος* atd., *λέων* (*λέοντος*) v střed. *λάβον* (*λάβοντος*); mohloby se ale také říci, že se to *τ* ve druhém pádu vkládá, tedy vložkou; ve slově *γάλα* mléko, odpadlo *κτ*, tudy 2. p. *γάλακ-τος* vlastně jen *κ*, jako v *γυνή* v 5. p. *γύναι* od *γυναῖκ-ς*, gen. *γυναικ-ὸς*; o vypouštění *σ*, *ν*, viz předešlé, tak že o přítahu N. IV. podobně *ὀ(κ)*, *ὀ(χ)*.

B. Vkládáním (vsouváním, Einſchaltung) souzvuček.

1. Když při slov tvoření vypuštěním samohlásky setkají se: *μλ*, *μρ*, *νρ* tu Řekové po *μ* vkládají *β*, po *ν* ale *δ*, aby tak neznělo twrdě:

z *μέμλωκα* stane se *μέμβλωκα*,
- *μεσημρία* - - *μεσημβρία*,
- *ἀμροσία* - - *ἀμβροσία*,
- *ἀνρὸς* - - *ἀνδρὸς* atd.

2. Když polohlásky *λ*, *μ*, *ν*, *ρ*, též *σ*, mezi dvěma samohláskama stojí, z nichžto první je krátká, rády se zdvojují, nejvíce v básních; v attickém nářečí jenom *ρ* při složených má přímnožek (augmentum) *ἄῤῥηκτος* z *ῥήγνυμι*, *ἐῤῥέπον* z *ῥέπω*.

3. Při časoslovech kmen na *π*, *β*, *φ* sesiluje se přidáním

τ jako polské: depce od dupu, tak řecky *τύπτω* z *τυπῶ*; ze kmene *κρύβ* (kryv) povstalo: *κρύπτω* (kryju); *ῥάφ* — *ῥάπτω* atd.

4. Podobně Attikové milují sesílené *ξὺν* místo *σὺν* (sou, s.)

C. Splynutím (Verschmelzung): *πσ*, *βσ*, *φσ* do *ψ*: *τρίψω* (*τρίβσω*), *τύψω* (*τύπσω*), *γράψω* (*γράφσω*).

Tak splejvá opět: *κς*, *γς*, *χς* do *ξ*; předložka *ἐκ* zůstane; *λέξω* (*λέγσω*), *πλέξω* (*πλέκσω*), *τεύξομαι* (*τεύχσομαι*); výminka při *ἐκ* před *σ*: *ἐκσόβειν*, *ἐκσπᾶν*, *ἔκστασις* atd.

D. Zpodobněním (assimilatio, Anähnlichung), kde se předešlá souzvučka podlé následující v podobném zvuku řídí, aby snadněji přilnula; to se stává:

1. *ν* před plynutou přechází do ni, místo *συνλέγω* utvoří se: *συλλέγω*, místo *ἐνμένω*, *ἐμμένω*; místo *συνῥέω*, lépe *συῤῥέω*. Kdykoli ale příčina proměny přestává, nastoupí zase stará zvučka: *συνέλεγον*, nikoli *συλέλεγον*, protože nestojí *ν* bezpostředně před *λ*; ale předložka *ἐν* zůstane bez změny: *ἐνίπτω*.
2. Předložka *συν* mění *ν* do *ς* následuje-li po *ς* samohláska: místo *συνσιτία* řekne se *συσσιτία*, *συνσείσω* do *συσσείσω*.
3. To *ν* před hrdelnými *γ*, *κ*, *χ*, *ξ* mění se v nosové *γ* to jest *ν*: *ἐγγελάω*, *ἐγκαλέω*, *ἐγχέω*, *συγχαίρω*, *συγξέω*; před jazyčnými *δ*, *τ*, *θ*, nemění se: *συντείνω*, *συνδέω*, *συνθέω*.
4. To *ν* před retnými *β*, *π*, *φ*, *ψ*, *μ*, mění se do *μ*, *συμβολός* (*συν-βολή*), *ἔμπορος*, *ἔμφρων*, *ἔμψυχος*, *συμμετρία*, *σύμπας*, *ἐμβάλλω*; vyjma přirážky: *ὑπὲρ*, *τόνγε*,
5. *β*. *π*, *φ* před *μ* mění se do *μ*; tak se v časování odvádí od *τρίβω*, *βλέπω*, *γράφω*, s takovou proměnou *τέτριμμαι*, *βλέμμα*, *γέγραμμαι*, *γράμμα*.
6. Při skloňování a odvádění slov mění se jazyčné *δ*, *τ*, *θ*, před *μ* do *σ*, a hrdelnice *κ*, *χ* do jemnějšího *γ*; tak z *ἅδω*, *πείθω*, *ἀνύτω* povstane *ἄσμα*, *πέπεισμαι*, *ἧνυσμαι*; a ze časoslov: *πλέκω* a *τεύχω* tvoří se *πλέγμα*, *τέτυγμαι*.

Pozn. To pravidlo se ale naskrze nezachovává, nachází se i *ἀτμὸς*, *κευθμὼν*, *αὐχμὸς*, *ἀκμὴ*. Předložka *ἐκ* nemění se ve skládání *ἐκμανθάνω* a t. d.

7. Setkají-li se dvě jazyčné, přechází první do *σ*; tak z *ᾄδω* a *πείθω* povstane *ᾆσθην*, *ᾆσται* místo *ᾔδθην*, *ᾔδται*. *ἐπείσθην*, *πέπεισται* místo *ἐπείθθην*, *πέπειθται*.

8. Tenká (tenuis) před dyšnou přechází do příbuzné dyšné: *ἔφοδος* (*ἐπι* - *ὁδός*), *δεχήμερος* (*δέκα* - *ἡμέρα*), *αὐθάδης* (*αὐτὸς* - *ἄδης*); takto při sráž ce (*κρᾶσι*): *τἀ ἕτερα* = *θάτερα*, dvě tenké před dyšnau: *νύχθ' ὅλην* pro *νύκτ' ὅλην*; *ἐφθήμερος* pro *ἐπτ'* - *ἡμερος*. Někdy také, když i samohláska nebo *ρ* mezi tím vězí; na př.: *θοἰματίον* (*το ἱμάτιον*); *φροῦδος* (*προὸ ὁδός*); *φθρὸς* (*πρὸ* - *ὁράω*); *τέθριππον* (*τέτρα* - *ἵππος*). Však jsou i výmínky: *λευκίππος*, *ἀπηλιώτης*.

9. Pe-zvučky *π*, *β*, *φ*, nebo hrdelnice *κ*, *χ*, *γ*, před *τ*, *δ*, *θ*, přijímají vlastnost jazyčných, tak že jsou pravidelné jen *πτ*, *κτ*, nikoli *βτ*, *φτ*, *γτ*, *χτ*; také v českém mělo by státi kto nebo gdo místo kdo? tci místo dci, srp-ský místo srb-ský.
Pravidelně stojí *βγ*, a *γδ*, nikoli *πδ*, *φδ*, *κδ*, *χδ*;
a podobně i *χθ* a *φθ*, nikoli *πθ*, *βθ*, *κθ*, *γδ*, tudy

τέτριπται, *γέγραπται*	od kmene	*τριβ* -	*γραφ* -
ῥάβδος, *ἐπιγράβδην*	-	-	*ῥαπ* -	*γραφ* -
ἔτυφθην, *τριφθήσομαι*	-	-	*τυπ* -	*τριβ* -
λέλεκται, *βέβρεκται*	-	-	*λεγ* -	*βρεχ* -
ὄγδοος, *ἐπιβρέγδην*	-	-	*ὀκ* -	*βρεχ* -
ἐπλέχθην, *λεχθήσομαι*	-	-	*πλεκ* -	*λεγ* -

Pozn. Předložka *ἐκ* nemění se: *ἐκθεῖναι*, *ἐκδίδοναι*.

10. Výmínky toho zákonu hlavního, že stejnorodé němé souzvučky se stejnorodými se spojují, jsou:

a) Ta samá dyšná dvakráte vedlé sebe se neklade, nýbrž první do tenké příbuzné přechází, tedy: *Σαπφώ*, *Βάκχος*, *Ἀτθίς*, nikoli ale: *Σαφφώ*, *Βάχχος*, *Ἀθθίς*.

b) Časoslova počínavá dyškou, mají-li slabiku kmenovou opakovati nebo zdvojiti, mění dyšnou do příbuzné tenké,

místo *φεφίληκα*	od	*φιλέω*	řekne se	*πεφίληκα*
- *χέχυκα*	-	*χέω*	-	- *κέχυκα*
- *θέθυκα*	-	*θύω*	-	- *τέθυκα*
- *θίθημι*	-	*θέω*	-	- *τίθημι*

tak že tato poslední časoslova v trpném smyslu v

uchylování to ϑ proměňují, místo: *ἐθύ-θην* jen *ἐτύ-θην*, *ἐθέ-θην* jen *ἐτέ-θην*, *θε-θήσομαι*; *τε-θήσομαι*.

c) Ve slovech, kde kmen počíná s *τ* a končí s dyšnou, učinkuje dyšná, která před *σ*, *τ*, *μ*, a do nedyšné souzvučky proměniti se musí, na předcházející tenkou *τ* zpátky, tak že tato do dyšné *ϑ* se promění:

τρέφω ve *θρέψω*, *θρηπτήρ* (*θρέπ-μα*) *θρέμμα*
τάφω - *θάψω*, *θάπ-τω* (*τέθαπ-μαι*) *τέθαμμαι*
τρύφω - *θρύψω*, *θρύπ-τω* (*τέθρυπμαι*) *τέθρυμμαι*
τρέχω - *τρέξομαι*; podobně *τριχ-ὸς* změněno ve *θρίξ*, *θριξίν*
ταχύς (rychlý) ve stupni *θάσσον*.
Nezměněno ale zůstane ve *τεύξω* od *τεύχω*,
τρύξω - *τρύχω*.

Pozn. 1. Při trpném s *ϑ* začínajícím ukončení ve časoslovech *τάφω*, *τρέφω*, *τρύφω*, učinkují zadní dvě dyšné souhlásky *φϑ* na začínavou *τ* ve kmenu, tak že se mění do dyšné *ϑ*; ku př.

ἐθρέφ-θην, *θρεφ-θῆναι*, *θρεφ-θήσεσθαι*
ἐθάφ-θην, *θαφ-θείς*, *θαφ-θήσομαι*, *τεθάφθαι*.

Pozn. 2. Ve rozkazovacím ukončení aor. I. trpn., kdeby obě slabiky s *θηθι* začínati měly, nemění se první, ale poslední do tenké, tedy: *θητι*; ku př. *τύφ-θητι*.

11. Konečně poznamenati sluší o tekutém *ρ*:
a) že se zdvojuje ve přirážce: *ἔῤ-ῥεον*.
b) ve složení, když krátká samohláska před *ρ* stojí. *ἄῤῥηκτος*, *βαθύῤῥοος* — ale jen *εὔρωστος* od *εὐ-ῥώννυμι*.

12. Ve složených slovech zůstanou dyšné v začátku dvou po sobě sledujících slabik pravidelně bez změny: *ἀνθοφόρος*, *ὀρνιθοθήρας*, *παχύχειλος*, *ἐφυφή*, atd. jen v *ἀμπέχω* (od *ἀμφί-ἔχω* obkládám) *ἐκχειρία* (příměří od *ἔχω-χείρ*) dyška před sledující druhou se změnila.

I. Přetvořování souhlásek (Vertauſchung der Konſonanten) zakládá se poněkud na podobnosti a příbuznosti zvuček, ku př. k l i k a k ř i k; p č e l a a v č e l a; i na zanedbaném a zkaženém způsobu vyslovování; tak slovo h r o b všelijak se pronáší, co: hlob, hnob, hjob; v řeckém se dá vyváděti ze příbuznosti plynutých; na př.:

1. *ν* přetvořené u Attiků a Ionů do *λ*, *νίτρον* do *λίτρον* (sal – nitrum), *πνεύμων* do *πλεύμων*, pulmo. Plauze, plíce,

tak naše: znamenat u illyr. zlamenat, od z-jam; zemja, zemně, r. zemlja.

2. λ do ρ, *κλίβανος* (pec) u Attiků: *κρίβανος*, rap-lap-jap.

3. ρσ místo ῤῥ attick., což upomíná na řehtavé rs, ř, rz.

ἄῤῥην a také ἄρσην mužský, vlastně: jar-ý, jařen,
Θάῤῥος — *Θάρσος* silný, drzý, polsky darzy, dreist
κόῤῥη — *κόρση* kesa neb vlas,
τύῤῥην — *τύρσην* hetruský (tur, tuř).

4. σσ často v attickém bylo ττ, tak že slova: *τάσσω*, *πράσσω*, *γλῶσσα*, *Θάλασσα*, *κρείσσων*, měnilo se do *τάττω*, *πράττω*, *γλῶττα*, *Θάλαττα*, *κρείττων*.

Řídčeji se to stávalo ze začátku slov při jednoduchém σ; někde Attikové říkají: *τήμερον*, *τηλίκος*, *τεῦτλον*, *τίρβη*, místo obyčejného σ, *σήμερον*, *σηλίκος*, *σεῦτλον*, *σύρβη*; jako staroslovan.: sij, tij, ten; naše: posud, posavád, potud.

Pozn. Někdy se nachází oboje u Attiků, ba v některých slovech jen σσ, nikdy ττ. *πάσσω* trousím, *πτίσσω* pěchám, *πτήσσω* krčím se, *πτύσσω* skládám, varhaním; *ἐρέσσω* vesluju, *βυσσὸς* hlubina, co *βυθὸς*; *βασίλισσα* královna.

II. Přetvořování zvuček němých mezi sebou naskytují se často v nářečích, v attickém znamenati sluší jen: *βλήχων* místo *γλήχων* (polej), *φλᾶν* místo *Θλᾶν* (tlačiti); tak naše: housenka, vousenka (gusena); velkoruské vyslovení *g* co *v* dobroga co dobrova, togo co tavo, něm. Haven, Hagen, hájení.

III. Jako u nás se mění *t* nebo *k* do *c* a *č*, potom *d* do *z* a *ž*, tak vidíme i v řeckém přecházeti hrdelní a jazyčné do sikavek σσ, ze starého *ὄκος* (oko) má Homér dual *ὄσσε* (oči),

podobně z *οἰμώγ-ω* povstalo *οἰμώζω* běduju, běda mi
ὀδ- — *ὄζω*, ud do uz-en, čad, čaz-en,
τάγ- — *τάσσω* a *τάζω*, *ἐξετάζω*, tasit a tázat od tah,
φρίκ- — *φρίσσω* hrozím se,
πτύχ- — *πτύσσω* splítám (stuh, stuž-ka),
ἁρμόδ- — *ἁρμόζω* srovnat, svornit,
κορύθ- — *κορύσσω* kryti lebku; skora = kůže.

Tak povstal i srovnatel ve přídavných jako měkčením.

μέζων atticky *μείζων*, jako z *μεγίων* větší, od moh, mož, ital. madžore,
ἧσσων — *ἥττων* — *ἠκίων* méně,
ἐλάσσων — *ἐλάττων* — *ἐλαχίων* malík, maličký
Θάσσων — *Θάττων* — *ταχίων* rychleji (jah, náh-lý)
κρέσσων — *κρείσσων* i *κρείττων*, ion. *κράσσων*, krassí, lepší.

Obdobně (analogicky) daloby se z nářečí také odváděti:

ὀλίζω od *ὀλίγος* některý	*γλύσσων* od *γλυκ-ὺς* sladký
μάσσων od *μακ-ρὸς* veliký	*πάσσων* od *παχ-ὺς* tlustý
βράσσων od *βραδ-ὺς* líný	*βάσσων* od *βαθ-ὺς* hluboký, spodní.

IV. Přesmykování (Lautumſtellung, Verſetzung — metathesis). Přesmykování souhlásek rádo se stává tam, kde plynutá zvučka, zvláště *r*, od předešlé nebo následující němé odloučená jest němou, tak že pak bezpostředně s tou splyne, což se u časoslov při časování zhusta děje, ku př. *τέθνηκα* od kořene *θαν* přesmykou *θνα*; ale i v jiných slovech se to děje: *βραδὺς* = *βαρδὺς* lat. tardus, slov. tvardý, tvrd. *θάρσος* (darzý) zní také *θράσος*, *θρασύς*; od *ἔργω* (wirke) tvoří se i *ῥέγω* neb *ἔρδω* a *ῥέδω* a pak *ῥέζω*, ředím, řízení, řád, ordo.

Příklady přesmyku jsou častěji v nářečích a v básnictví, kde *καρδίη* a *κραδίη*, *καρτερὸς* a *κρατερός* a m. j. se nachází, srovnej také: Brada Bart, gradění Garten, břeg Berg.

IV. Cvičeni.

1. Samohláska ta neb ona k vypuštění:

παρὰ αὐτῷ u něho	*κατὰἔβαλλε* svalil	*ὑπὸἔλαβε* vpadl
πάντα ἔλεγον všecko řekl jsem	*παράἔβαλλε* předhodil	*ἀποἔρχομαι* odcházím
ἀνάἔλαβε odebral	*ἐπὶἔλαβε* vzchopil	*ἀνάἔρχομαι* vracím se
ἀπάἄγω odvádím	*μετάἔλαβε* podíl vzal	*ἐπὶἔρχομαι* přikvapím
ἀνάἔβαλλε odhodil	*κατάἔλαβε* uchopil	*παράἔρχομαι* přecházím.
ἐπὶἔβαλλε přihodil	*παράἔλαβε* převzal	
μετάἔβαλλε proměnil		

2. Něco ku přidání:

οὐ ἴδον neviděl sem	*ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι ὑμῶν* po-
πᾶσι εἶπε ὁ Κυρίος všem řekl Pán	slouchejte rodičů svých.

3. Hrubé souzvučky do jemných.

λέλεχται řeklo se	*θίθημι* sázím
τέτραφται obrátilo se	*θέθνημι* umírám
σάφφειρος safír (kámen)	*φέφαγκα* ukázal jsem.
Βάχχος Bachus (bůh)	

4. Souzvučky jemné do tvrdých.

ἀπ᾽ ἡμῶν od nás	*ἐπ᾽ἑαυτῷ ποεῖν τί* od sebe učiniti něco
ἀπ᾽ ὑμῶν od vás	*ἐπ᾽ ἤμερα* za dne
κατ᾽ ὅλης τῆς γῆς u celé zemi	*ἐτύπθη* tepal se
κατ᾽ ἡμεραν denně	*τυπθήσεται* tepán bude
ἐπ᾽ ἑαυτόν od sebe	*ἐλέκθη* řeklo se
ἐπ᾽ ἡμῖν ὑπάρχει od nás to závisí	*λεκθήσεται* řekne se.

5. Písmena před μ ku proměnění.

τετυφμένος tepaný	λελεχμένος řečený
— η — á	— η — á
— ον — é	— ον — é.

6. Proměna ν do jiné písmeny:

ἐνβλεπεῖν nahlídnouti	συνβαλλεῖν snésti	σύνψυχος jednodušný
ἔνμενος ustavičně	συνμετρία souměr	συνλεγεῖν sbírati
ἔνπειρος zkušený	συνποσίον hostina	ἐνλειπεῖν opustiti
ἔνφυτος vrozený	σύνφορος prospěšný	παλίνλογος opět sebraný.

Díl II. Mluvnice zvlášť.

Hlava I.

§. 1.

O částkách řeči vůbec.

A. Slova vůbec, z jakých řeč sestává, jsou: 1. prvotní (kořen, radix) a z něho slovo kmenové (Stammwort), ku př. *ἵππος* kůň, *φίλος* milý; 2. odvozené (derivatum), které se od prvotního odvozuje buď přidáním neb vynecháním, aneb jakousi změnou, ku př. *ἱππεὺς* jezdec, koňák, *ἄγγελλος* posel; srov. lat. ancilla, jako *ἀπόζολος* poslanec; (*ζέλ* = jel, sel, šel, šlu; *ϛέλλω*.)

B. Slova jsou opět buď *a*) prostá (simplicia), kteráž jen z písmen a slabik se skládají, nikoliv ale z celých slov: *φίλος*, *φίλον* přítel (e); *b*) buď složená (composita), kteráž ze dvou nebo více slov se skládají: *θεό-φιλος* bohumil, nebo *βάτραχο-μύο-μαχία* t. j. žabo-myšo-boj, od *βάτραχος* žába, *μύς* myš a *μάχη* boj, máchání.

C. Konečně řeč sestává ze slov všelikého druhu, které se částky řeči nazývají, a ty jsou v řečtině následující: 1. měnivé nebo sklonné: členní, podstatné, přídavné a číselní jméno, zájmeno, časoslovo a částice; ony proměňují obyčejně své zakončení, což slove skloňování u časoslova ale časování; mají tedy jisté pády, trojí počet a rod společný. 2. Neměnivé: příslovky, spojky, předložky a citoslovce, vůbec částice (particulae) zvány; ony zůstávají na konci bez proměny.

D. Podlé obsahu nebo významu rozpadají se ve tré: pojmenovky, přísudky a poměrky.

1) Pojmenovky obsahují pojmenování osob a věcí. Slovo podstatné (Substantivum) udává předmět pro sebe, podlé jeho podstaty, bez potahu na vědomí mluvícího.

Zájmeno jest slovo, co předmět v potahu na zvláštní vědomí mluvícího projevuje. Na místo jména dám: já, ty, on.

Slovo přídavné, přidává se podstatnému čili podmětu (subjektu), přisuzuje mu vlastnosti, a příslovce (Adverbium) vyjadřuje spolu způsob, jak se ta vlastnost vnímá.

2. Přísudky jsou časoslova posuzujíce a projevujíce stav nebo činnost předmětu. Časoslovo jest výrokové (praedicativum) co přisuzuje věci vlastnost: louka zelená se; t. j. louka jest zelená. Člověk stárne, t. j. činí se starým, bude stár.

Časoslovo odtažené (abstractum) slove obyčejně pomocné, ač i to přisuzuje, nebo: jsem, byl, budu, jakoby řekl: jsem jsoucí, jest bývalý, budoucí.

3. Poměrky udávají poměr čili potah, v jakém stojí pojem k pojemu, nebo sada k sadě; první jsou: předložky (Vorwörter), druhé jsou: spojky (Bindewörter).

4. Krom těchto jsou ještě: Citovce a mezislovce, jenž obsahem svým celé sadě se podobají, vyzrazujíce myšlénku, usudek: Ano, nikoli! ovšem, snad, dojista! nebo city: ach! běda! aj! nebo vůli: Ha! hej! stůj! A poněvadž taková slova ve spojené mluvě do sady se často vkládají, slovou také: mezislovce (interjectio).

§. 2.

O časoslovu.

1. Časoslovo (Zeitwort) jest výraz činnosti, ku př.: květu, biju; v řečtině jest trojí, a sice: činné, trpné, a střední; toto má zpátečný význam t. j. vyslovuje činnost vycházející z předmětu, která se opět k němu vrací: *βουλεύομαι* radím se, *ἀμύνομαι*, bráním se. Obyčejně má střední a trpné jednu a tuže stejnou formu, *τύπτομαι* znamená: tepu se a tepán jsem.

2. Zde uvedeme zatím nejpotřebnější způsoby časoslova:

Způsob oznamovací.

čas přítomný činný		střední nebo trpný.	
jedn. 1. os.	*βουλεύω* radím	*βουλεύ-ομαι*	radím se
2. –	*βουλεύ-εις* radíš	*βουλεύ-ῃ(εσαι)*	radíš se
3. –	*βουλεύ-ει* radí	*βουλεύ-εται*	radí se
mn. 1. –	*βουλεύ-ομεν* radíme	*βουλεύ-ομεθα*	radíme se
2. –	*βουλεύ-ετε* radíte	*βουλεύ-εσθε*	radíte se
3. –	*βουλεύ-ουσι(ν)* radí	*βουλεύ-ονται*	radí se.

Způsob rozkazovací.

jedn. 2. os.	*βούλευ-ε* raď	*βουλεύ-ου*	raď se
mn. 2. –	*βουλεύ-ετε* raďte	*βουλεύ-εσθε*	raďte se.

Způsob neurčitý.

– –	*βουλεύ-ειν* raditi	– –	*βουλεύ-εσθαι* raditi se.

3. Přítomný čas pomocného slovesa.

		Nedominulý čas (imperfectum).	
jedn. 1. os.	*εἰμί* jsem	jedn. 1. os.	*ἦν* byl jsem
2. –	*εἶ(ς)* jsi	2. –	*ἦσθα (ἦς)* byls
3. –	*ἐσί(ν)* jest(i)	3. –	*ἦ(ν)* byl, a, o
mn. 1. –	*ἐσμέν* jsme	mn. 1. –	*ἦμεν* byli jsme
2. –	*ἐστέ* jste	2. –	*ἦτε* byli jste
3. –	*εἰσί(ν)* jsou	3. –	*ἦσαν* byli (y, a)

rozkazovací 2. os. jed. *ἴσθι* buď si; způsob neurčitý *εἶναι* býti.

ἔξω buď on; partic. *ὤν, οὖσα, ὄν* jsa, jsouc, jsa.

V. Významy k učení.

ἄγαν tuze
ἀεί vždy
ἀληθεύω pravdu mluvím
ἀνδρείως mužně
ἀριστεύω jsem nejlepší
βιοτεύω žiji
βλακεύω zahálím
γράφω píšu
διώκω pronásleduju, se 4. p. žádám
εἰ když
ἕπομαι následuju (s 3. p.)
εὖ blaze, dobře
ἐσθίω (s gen. a dat.) jím
ἔχω mám
ἔχει má se, jest
ἡδέως rád, příjemně
θαυμάζω divím se
καὶ a
κακῶς zle, špatně
καλῶς kale, krásně
κολακεύω (s 4. p.) pochlebuju
μάχομαι (s 3. p.) bojuju
μετρίως mírně
μή ne (před rozkazavým)
ὀδύρομαι běduju, naříkám
οὐ ne, (před samohl. *οὐκ, οὐχ*)
παιδεύω vychovávám
παίζω hraju, dovádím
πίνω (s 2. a 4. p.) piju
πιστεύομαι víru nalézám
πῶς jak?
σπεύδω spěchám, bažím
φεύγω (s 4. p.) utíkám
χαίρω těším se
ψέγω hanim.

Χαῖρε. πως ἔχεις; εὖ ἔχω. ἔπον. κακῶς ἔχω, nebo *κάκεχω. αἰεὶ ἀλήθενε. ἡδέως βιοτεύω. καλῶς παιδεύομαι. Καλῶς γράφεις. Εἰ κακῶς γράφεις, ψέγῃ. μὴ ὀδύρεσθε. εἰ βλακεύετε, ψέγεσθε. εἰ κολακεύει, οὐκ ἀληθεύει. εἰ κολακεύει, οὐ πιστεύεται. φευγομεν. κακῶς φεύγετε; οὐ καλῶς ἔχει φεύγειν. εἰ φεύγομεν, διωκόμεθα. ἀνδρείως μάχον. εἰ ἀνδρείως μάχεσθε, θαυμάζεσθε. εἰ κολακεύουσιν, οὐκ ἀληθεύουσιν. καλῶς ἔχει ἀνδρείως μάχεσθαι. εἰ διώκῃ, μὴ φεῦγε. εἰ βλακεύουσιν, ψέγονται. εἰ ἀληθεύεις, πιστεύῃ. ἀεὶ πιστεύετε. μετρίως ἔσθιε καὶ πῖνε καὶ παῖζε.*

Jak se máte? Dobře se máme; těšte se; nenaříkejte. Pravdu mluvím. Žiješ příjemně. Když mluvím pravdu, nalezám víru. Krásně píše. Jest (má se) krásně, pravdu mluvit. Vždy pravdu mluvte. Zle se máte? Následujte. Nepochybujte. Víru nalézti, jest krásně. Když zahálíme, jsme haněni. Když utíkají, jsou pronásledováni. Buď vždy nejlepším. Jezte, píte a hrajte mírně.

§. 3.

Č l e n.

Č l e n (articulus) jest slovíčko, jakým se rod slov udává, proto se nazývá i (mylně) p o h l a v n í. Rozeznává se rod dvojí: m u ž s k ý a ž e n s k ý, ostatní všecko jako nejisté mezi oběma položené slove: střední (neutrum, neobojí).

Zájmeno ukazovací: t e n, t a, t o potřebuje se k naznačení rodu u podstatných jmen skoro tak zhusta, jako v němčině, může se ale také vynechati bez ujmy významu slov, kdežto Němec klade: ein, eine, ein; (jeden – na – no).

Mužský rod naznačuje se slovem h o, c o (ὁ), *ὁ ἀριθμός*, počet, *ὁ τράγος*, kozel (ten), *ὁ κήρυξ*, hlásatel.

Ženský zní *he* (ἡ) místo *ha* (ἁ); *ἡ δίψα*, ta žízeň, *ἡ χηλιδὼν*, vlašťovka.

Střední — *το* = *to*; *τὸ ἔαρ* to jaro; *τὸ ἔπος* slovo; *τὸ πέλαγος* moře.

Často však se rod řecký s naším neshoduje.

S k l o ň o v á n í jest jako to podstatných, s kterými se to slůvko shoduje a spojuje; nejlépe také spolu s nimi se naučí, zatím stůj tady zvláště:

Jedn. číslo	1. ὁ, ἡ, τὸ	ten,	ta, to
–	2. τοῦ, τῆς, τοῦ	toho,	té, toho
–	3. τῷ, τῇ, τῷ	tomu,	té, tomu
–	4. τὸν, τὴν, τὸ	ten (toho),	tu, to.
Dvojn.	1. 4. τὼ, τὰ, τὼ	ti (oba),	ty, ta (obě).
	2. 3. τοῖν, ταῖν, τοῖν	těch (dvou),	těm (dvěma).
Množn. číslo	1. οἱ, αἱ, τὰ	ti,	ty, ta
–	2. τῶν — —	těch,	
–	3. τοῖς, ταῖς, τοῖς	těm,	
–	4. τοὺς, τὰς, τὰ	ty,	ty, ta.

Místo pátého pádu, přibírá se slovíčko ὦ! k prvnímu pádu.

Hlava II.

§. 4.

O jménu podstatném.

Jméno (nomen) jest název nějakého předmětu aneb jeho vlastnosti: *δένδρον*, strom, *καλός, ή, όν*, kalý, á, é, neb krásný, á, é. Z toho již vysvítá, že jest jméno dvojí:

1. Jméno podstatné (nomen substantivum), které vyjádřuje věci podstatu, nebo věc samou, ku př. (*ἡ*) *γῆ* zem, *μάχαιρα* (*ἡ*) meč, a mívá jediné pohlaví.

2. Jméno vlastnostné nebo přídavné, že udává vlastnost hlavních pojemů (slov) a k ním se přidává (nomen adjectivum) obyčejně trůj rod připouští: *ὁ, ἡ, τὸ, καινός, ή, όν*, (ten, ta, to) nový, á, é.

Jméno podstatné, co význam předmětu (věci), obsahuje buď představu (obraz) věcí smyslných, samostatných, a slove podstatné slovo srostité (concretum), poněvadž tu představy stejnorodých věcí jako do jednoho obrazu smyslného srostou: strom, pták; nebo jest odtažené (abstractum) t. j. ze smyslných, tělesných věcí vzatá vlastnost, ale pro sebe v duchu myšlená, ku př.: zelenost (ta zeleň) a těm podobné názvy: krása, dobrota, láska, stáří, radost atd.

1. Jména srostitá (concreta) dělí se opět na jména nazývací, obecná (appellativa), název předmětu, jisté obecné známky celého druhu (rodu) mající, obsahují jako celý rod (druh) věci (*προσηγορικά ὀνόματα*) ku př.: *ἄκανθα* trn, *ἄνεμος* vání, *ἄνθρωπος* člověk.

2. Jména vlastní (nomina propria), *ὀνόματα κύρια*) naznačují jednotlivé osoby nebo věci samostatné, ku př.: *Κύρος, Ῥώμη, Εὐφράτης, Παρνασσός, Ἑλλάς.*

§. 5.

Rody jmen podstatných.

Všecky věci mohou se dle přirozenosti své děliti na životné a bezživotné.

Životné věci jsou buď mužského rodu neb ženského a rozeznávají se buď docela jinými slovy: Muž, žena, otec, matka, bratr, sestra, beran, ovce, býk, kráva, hřebec,

klisna; buď jen východem jiným: Manžel, manžel-ka, otrok, otrok-yně, lev, lvice: věci bezživotné mělyby být středního rodu; ale často dostávají také určitý rod, kolikráte rozdílný od toho, co v řeči jiné panuje: ἡ χώρα ta krajina nebo ten kraj, ἡ σκιά, ten stín.

I. Podlé významu jsou:

1. mužského rodu: jména mužských: Σωκράτης, ἀνὴρ muž; samců ἀλέκτωρ kohout; měsíců ὁ γαμηλιὼν leden; větrů: ὁ Ζέφυρος, a mnohých toků i vrchů: ὁ Ἴλισσός (tok), ὁ Παρνασσός Páronoš vrch; ačkoliv názvy hor a vod jsou často jména přídavná a řídí se dle podstatného slova při tom vynechávaného, jako u nás: Vysoká (hora) neb Vysoký (vrch), Veselá neb Veselé, též ten Dunaj (proud) jako Sinaj (vrch), (aj = ej), chybně snad: ta Dunaj (řeka).

2. Ženského rodu jsou jména: žen, samic, zemí, ostrovů čili výsp, měst, stromů a rostlin, s některými výmínkami, ku př.: Ἀσπασία, γυνὴ (žena) ἀλεκτορίς neb ὄρνις (slepice), ἡ Αἴγυπτος (Egypt, země), ἡ Λεμνός (Lemný, ostrov).

3. Středního rodu jsou jména ovoce, písmen, neurčitý způsob časoslov, každé slovo pro sebe vzato, konečně mladé, zdrobnělá slova, krom ženských jmen na ιον, ἡ λεόντιον místo ἡ λέαινα lvice; tedy se říká: τὸ ἄλφα, τὸ ζῆν, to žití, τὸ ὀύ, to ú; τὸ γυνὴ to žena (slovo); τὸ γνῶθι σεαυτόν, to znej sebe sám; τὸ μειράκιον, to pacholátko.

4. Některá slova jsou rodu obojího, jako u nás: ten choť, ta choť, ten obruč, ta obruč, ten šelma, ta šelma; tak i v řeckém, ku př.: ὁ, ἡ, θεός, ten bůh a ta bohyně; ὁ, ἡ, παῖς, hoch a děvče; ὁ, ἡ, μάντις, věstec a věstka; ὁ, ἡ, διδάσκαλος, učitel a učitelka; ὁ, ἡ μάρτυρ, svědek a svědkyně; ὁ, ἡ, φύλαξ, hlídač a hlídačka atd.

Též mnohá zvířata: ὁ, ἡ, βοῦς, býk a kráva; ὁ, ἡ, χήν, houser a husa; ὁ, ἡ, ἄρκτος, medvěd a medvědice.

Jinák mívá i takové slovo jeden určitý mluvnický rod, ten slove: ἐπίκοινον (commune) obecný, a přidává se slovíčko ἄῤῥην samec, nebo θῆλυς samice (jalová), ku př. ἀλώπηξ ἡ ἄῤῥην, liška samec, t. j. lišák; λαγὼς ὁ θῆλυς, zajíc samice, zajčice; jinák zůstane v řeči obyčejný rod: αἱ κάμηλοι, ἄρκτοι, ἔλαφοι,

(ty) velbloudí, medvědi, jeleni, a zase: *οἱ ἵπποι, κύνες*, (ti) koně, psi.

II. Podlé koncovky jsou hlavní slova rozlíčného rodu, což se při sklonění podotkne, obyčejně *α(η)* ženský., *ος* muž., *ον* věcní.

§. 6.

Číslo, pády, koncovky.

Číslo (numerus) jest jednoduché (singularis) a množné (pluralis), krom toho ale i dvojné (dualis), když jen o dvou věcech se mluví; u Slovinců a Lužičanů ještě v obyčeji, u nás jen v některých slovech.

Pády jsou:

1. pád, (Nominativ) na otázku kdo? *τάος*, páv, *Ἀτρείδης*, Atreovic.
2. pád, (Genitiv) na otázku čí? též odkud? od koho? *δενδρῦ* stromu.
3. pád, (Dativ) na otázku komu? kde? *λύρῃ* lýře, *λόγῳ* slovu, *μηνί* měsíci.
4. pád, (Accusativ) na otázku koho? co? kam? *Μῦσαν* Můzu, *ῥήτορα* řečníka, *θεόν* boha.
5. pád, (Vocativ) *ὦ ἄγγελε*, o posle! *ὦ μῆτερ*, matko!

První a pátý bývají sobě rovní, pád předmětu a volání.

Ostatně mají podstatná a přídavná slova věcního rodu tři pády sobě stejné, jako v českém a v latinském množník *a*.

Dvojník má jen dvojí koncovku pro 1. 4. 5. jednu, pro 2. a 3. též jednu.

Druhý pád množn. čísla bývá vždy *ῶν* (*όν*, *ών*) podobně dat. našemu *ům*.

1. Začátečník pamatuj si při rozboru slova podstatného následující otázky:

Jakého pádu? — odpověd: Genitivu.
- čísla? — - množného (plural).
- rodu? — - mužského (masculini).
- sklonění? — - druhého.

Od jakého nominativu? — - *ἄνθρωπος*, člověk.

Ku př. *σώματος* jest 2. pád neb genitiv, jednotného čísla,

rodu středního, z třetího sklonění od nominativu σῶμα tělo. —

2. V řečtině trojí způsob skloňování podstatných jest, a rozeznává se první, druhé a třetí sklonění.

3. Chceme-li věděti, k jakému sklonění jméno náleží, pozorujme první a druhý pád jednotlivého čísla.

Jest-li druhý pád má více slabik nežli první, náleží podstatné k třetímu sklonění. Jest-li ale první pád s druhým stejnoslabičný, tedy dlé koncovky ος, ον, náleží k druhému nebo dlé koncovky α, η, (také ας, ης) k prvnímu sklonění.

Obrazec všech koncovek prvním třem skloněním latinským podobných jest tento:

Sklonění I.			II.	III.
Jednotník.				
1. ᾱ nebo ᾰ pak η	ᾱς nebo ης		ος, střední ον	– (ς) pak Neutr.
2. ᾱς — ης ης	οῦ		ου	ος
3. ᾳ — ῃ ῃ	ᾱ — ῃ		ῳ	ῐ
4. ᾱν — ᾰν ην	ᾱν — ην		ον ον	ᾰ neb ν
5. ᾱ — ᾰ η	ᾱ — η, ᾰ		ε(ος) ον	jako 1. pád.
Dvojník.				
1. 2. 3. ᾱ			ω	ε
4. 5. αιν			οιν	οιν
Množník.				
1. αι			οι α῎	ες neb ᾰ
2. ῶν			ων	ων
3. αις			οις	σῐ(ν)
4. ᾱς			ους α῎	ᾰς α῎
5. αι			οι α῎	ες α῎

§. 7.

Sklonění I.

1. Slova stejnoslabičná na α neb η jsou ženská, na ας neb ης jsou mužského rodu.

2. Jest-li před α stojí samohláska nebo ρ sluje čisté (alfa purum) a zachová se ve všech pádech; jest-li ale nečisté, mění se ᾰ do η ve 2. a 3. pádu, zvláště po λ, (λλ), ν, σ, (σσ neb ττ), ζ, ξ, ψ, ku př. μέλισσα (čbelica) včela, 2. p. ης; 3. p. ῃ; však i některá s nečistým a dlouhým ᾱ, zachovávají to α;

ἀλαλά křik, hlahol, *σκανδάλα* chůdy; a některá vlastní jména: *Ἀνδρομέδᾱ, Λήδᾱ, Φιλομήλᾱ* (*ας, ᾳ*).

3. Předchází-li *ε* neb *α.*, tudy se často *έα* mění do *ῆ*, však *άα* do *ᾶ*, a zůstane vždy dlouhé, jako v těch na *οα, ωα, να.*

4. Krátké *α* mají ta slova, která ve nominativu mají předposlední přízvučnou neb ostrou třetí od konce slabiku: *ἀγορὰ* trh, *στρατιὰ* vojsko, *χώρᾱ* kraj, *δουλείᾱ* otroctví; ale *γᾶιᾰ* zem, *μῦιᾰ* mucha, *εὐσέβεια* zbožnost, *ὀρχήστριᾰ* tanečnice, *θάλασσᾰ* moře (sůl), *τράπεζᾰ* stůl.

Vzorek I.

Jednotník.			
1. *σκιᾱ́* stín	*Μοῦσᾱ* umka	*ἡ μάχη* bitva	*ψυχή* duše
2. *σκιᾶς* stínu	*Μούσης* umky	*τῆς μάχης* bitvy	*ψυχῆς* duše
3. *σκιᾷ* stínu	*Μούσῃ* umce	*τῇ μάχῃ* bitvě	*ψυχῇ* duši
4. *σκιᾱ́ν* stín	*Μοῦσᾱν* umku	*τὴν μάχην* bitvě	*ψυχήν* duši
5. *σκιᾱ́* stíne	*Μοῦσᾱ* umko	*ὦ μάχη* bitvo	*ψυχή* duše
Dvojník.			
1.) 4.) (*τὰ*) *σκιᾱ́* stíny	*Μούσᾱ* Muzy	*τὰ μάχᾱ* bitvě	*ψυχᾱ́* duše
2.) 3.) *σκιᾶιν* stínám	*Μούσαιν* Muzám	*τᾶιν μάχαιν* bitvám (a)	*ψυχαίν* dušem(a)
Množník.			
1. *σκιαί* stíny	*Μῶσαι* umky	*αἱ μάχαι* bitvy	*ψυχαί* duše
2. *σκιῶν* stínů	*Μωσῶν* umek	*τῶν μαχῶν* bitev	*ψυχῶν* duší
3. *σκιαῖς* stínům	*Μούσαις* umkám	*ταῖς μάχαις* bitvám	*ψυχαῖς* dušem
4. *σκιᾱ́ς* stíny	*Μούσᾱς* umky	*τὰς μάχᾱς* bitvy	*ψυχᾱ́ς* duše
5. *σκιαί* stíny	*Μοῦσαι* umky	*ὦ μάχαι* bitvy	*ψυχαί* duše.

Vzorek II.

Jedn. 1.	*ὁ νεανίᾱς* jinoch	*ὁ πολίτης* měšťan
2.	*τοῦ νεανίου* jinocha	*τοῦ πολίτου* měšťana
3.	*τῷ νεανίᾳ* jinochu	*τῷ πολίτῃ* měšťanu
4.	*τον νεανίᾱν* jinocha	*τον πολίτην* měšťana
5.	*ὦ νεανίᾱ* jinoše	*ὦ πολῖτᾱ* měšťane
Dvoj. 1. 4. 5.	*νεανίᾱ* jinoši	*πολίτᾱ* měšťané
2. 3.	*νεανίαιν* jinochama	*πολίταιν* měšťan
Mn. 1.	*νεανίαι* jinochové	*πολῖται* měšťané
2.	*νεανιῶν* jinochů	*πολιτῶν* měšťanů
3.	*νεανίαις* jinochům	*πολίταις* měšťanům
4.	*νεανίας* jinochy	*πολίτας* měšťany
5.	*νεανίαι* jinoši!	*πολῖται* měšťané!

Pozn. I. Stahování.

ὁ Ἑρμέ-ας do Ἑρμῆς Merkur Ἀθηνά-α do Ἀθηνᾶ Athéna tak μνά-α
τȣ̃ Ἑρμέ-ȣ do Ἑρμȣ̃ Merkura Ἀθηνά-ας do Ἀθηνᾶς Athény do μνᾶ
τῳ Ἑρμέ-ᾳ do Ἑρμῇ Merkuru Ἀθηνά-ᾳ do Ἀθηνᾷ Athéně Mina peníz
τὸν Ἑρμέ-αν do Ἑρμῆν Merkura Ἀθηνά-αν do Ἀθηνᾶν Athénu μνᾶς, μνᾷ

Pozn. II. Slova ženského rodu trojvýchodných slov přídavných na dlouhé α = ά (η) vycházejíc, také dle toho vzoru se skloňují:
ἡ καλὴ τιμή krásná čest, ἡ χρυσῆ (místo έα) ςολή zlatý šat.
ἡ δικαία γνώμη spravedlivá myšlénka, ἡ ἐχθρὰ χώρα nepřátelská krajina.

Podlé mužského vzoru jdou zase přídavná jednoho zakončení na ης neb ας:

	ἐθελοντὴς	πολίτης	dobrovolný	občan
	— τȣ	— τȣ	— ného	— na
mn.	ἐθελονταὶ	πολῖται	— ní	— né.
	1. μονίας	νεανίας	osamělý	jinoch
	2. — ȣ	— ȣ	— ého	— a
	3. — ᾳ	— ᾳ	— ému	— u.

Pozn. III. Přízvuk nominativu se dělí podlé délky slabiky poslední; tedy:

a) ostrozvuké, jako τιμή, bývají ve 2. a 3. pádu obojího čísla průtažná: τιμῆς, τιμῇ; τιμῶν, τιμαῖς.
(To samé platí o druhém sklonění).

b) předostrozvuké, jest-li poslední slabika dlouhá, zůstanou předostrozvukými ve všech pádech, až na 2. mn. čísla, an bývá průtažný. Jest-li ale poslední slabika krátká, což bývá v 1. pádu mn. kde se αι za krátké klade, (jakoby αι = ja, je, ě, ae); tedy stanou se předprůtažnými; γνώμη má tedy γνῶμαι. Ἀτρείδης - Ἀτρεῖδαι.

c) předprůtažná stane se předostrozvukou, když se stane poslední slabika dlouhou; Μοῦσᾶ přechází do: Μούσης, podobně se stává v českém, když se zostřuje: kůra, kurou; síla, silou.

d) Třetí od konce ostrozvuké přenášejí přízvuk na druhou slabiku, a stanou se předostrozvukými, když se poslední dlouží, λέαινα přejde do λεαίνης.

e) Přídavná na ος, η (α), ον, řídí se obyčejně podlé mužského rodu, když tomu dovolí koncovka: βέβαιοι βέβαιαι, ἐλεύθεροι. ἐλεύθεραι, ἀνθρώπινοι též má ἀνθρώπιναι, ačkoli v jedníku skrze poslední dlouhou se zostřují: ἀνθρωπίνη, βεβαιᾶ, ἐλευθέρᾱ. To samé se děje v genitivu mn. τῶν καλλίςων Μουσῶν, od κάλλιςος, καλλίςη, κάλλιςον nejkrásnější, ostatní přídavné a příčestice (participia) jsou průtažné; tak od βαρύς, βαρεῖα, βαρύ jest druhý pád mn. βαρέων, žen. rodu βαρειῶν (těžkých).

f) χρήςης lichvář, ἀφύη sardella, ἐτησίαι stálé větry, χλούνης kanec, zůstanou v genitivu množného také předostřené.

g) δεσπότης, gospod, pán, má v 5. pádu: δέσποτα, gospodine! vůbec východ ης má ve vokativu α, tak zvláště východ na της; jména národů, časoslovní jména, složená z podstatných a ze časoslov, γεωμέτρης zeměměřič, μυροπώλης mastě prodávač. Tudy:

τοξότα střelče, *Πέρσα* Peršane! *Πέρσης* (jméno Persés) má *Πέρση!* προφῆτα proroku!

Poznam. IV. Původní genitiv u mužských na *ας, ης,* (naše aj, ej v adject.) byl *αο,* náš východ přídavných na *aho* (dle rus. avo) *ého;* což Dorové stáhli do *ᾱ, Βοῤῥέας* = *βοῤῥᾶς,* genit. *βοῤῥᾶ,* vlastní jména: *Σύλλᾱ,* též Attikové někde v Appellativních to zachovali: *πατρολοία* otcevraha, *μητρολοία* matkyvraha, *ὀρνιθοθήρα* ptákolovce. Dorové to ale stahovali do *ω* po souhláskách do *εω* jednoslabičně, dlouhé *ω* snížilo se ale pak do *ů,* tudy ukončení *ου* neb *υ,* Genitivu byl pak roveň Accusativ, a *υ* se rozložilo na *an* = ą, neb ę = *en;* znamenal pak východ *o* pošlý z *i* (iens, jdoucí) předložku *o, od,* lat. a = av = ab; druhý pád u ženských *ας* neb *ης* podoben slovan. aj, ej neb é v adjectivách, to samé třetí pád aj, ej = *ą, ę;* lat. *ae.*

K pamatování jsou dříve předložky, poněvadž jsou ku překládání a tvoření průpovědí nevyhnutelny.

Druhý pád žádají: *ἀντὶ* (ante) před, místo
πρὸ pro
ἀπὸ od
ἐκ (*ἐξ*, před samohl.) z, ze (iz)
ἕνεκα (dává se nazad) skrze, pro.

Také příslovce s druh. pádem, se spojují:
ἄνευ (sine, z ven) *χωρὶς* bez
πλὴν krom
πρόσθεν a *ἔμπροσθεν,* před, napřed
ὄπισθεν nazad, zadu.

Třetí pád žádají: *ἐν,* (in) na, v, ve (na otázku k d e?)
σὺν s, se
ἅμα spolu, s, (příslovce)

Čtvrtý pád žádají: *ἀνὰ* na (na otázku k a m?)
εἰς do (na, ve)
ὡς ku, k

II. a IV. pád: *διὰ* skrz, *κατὰ* u, illyr. kod; *ὑπὲρ* nad, pro, illyr. uvêr (u vrch)

II., III. a IV. pád: *ἀμφὶ* a *περὶ* o, ob, pro
ἐπὶ na, při; se 4. pádem do, ku, ke
μετὰ s; se 4. pádem do
παρὰ u, dle, podlé
πρὸς před, zasto i: ku
ὑπὸ pod.

VI. Cvičení.

1. Významy ku skloňování: *γλῶσσα* jazyk, *χλαῖνα* halena, svrchník, *παιδεία* vyučování, *στρατία* vojsko, *φιλία* přátelství, *πεῖρα* zkouška, *ἡμέρα* den, *δόξα* sláva, *θύρα* dvéře, *δίψα* žízeň, *ῥίζα* kořen, *χώρα* krajina, *λαύρα* ulice, *μοῖρα* míra, podíl, *σπορά* skora, kůže, *δωρεά* dar, *πλευρά* kyčel, bok, *μάχαιρα* meč, *δέσποινα* gospodině, *ἄκανθα* trn, *λέαινα* lvice, *θεράπαινα* služebnice, *γέφυρα* most, *φωνή* zvuk, hlas, *νίκη*

vítězství, zník, *μορφή* podoba, tvar, *γνώμη* uznání, rozum, *κώμη* ves, *κόμη* vlas, *σήλη* sloup, *λύπη* zármutek, *κλίνη* lože, *τροφή* strava, *κεφαλή* hlava, *ποιητής* básník, *μαθητής* žák, učedlník, *δεσπότης* hospodin, pán, *τεχνίτης* umělec, *στρατιώτης* voják, bojovník, *κυβερνήτης* kormidelník, *Πέρσης* Peršan, *Σκύθης* Skyta, *ταμίας* dělič, zprávce, *βορέας* buráň, severice, *Αἰνείας* Eneáš, *Νοῦμας* Numa, *γῆ* země.

2. K d o? *ὁ παιδοτρίβης διδάσκει* vychovatel vyučuje.
ὁ μαθητής μανθάνει, žák se učí.
ἡ δέσποινα δεσπόζει hospodyně poroučí.
ἡ δούλη δουλεύει služka slouží.
οἱ νεανίαι λήρουσι jinoši blázní.
οἱ πρεσβύται σωφρόνουσι stárci rozumují, jsou rozumní.

Čí neb k o h o? *ἀρχὴ σοφίας εὐσέβεια* počátek moudrosti zbožnost.
ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη síla duše moudrost.
παιδεία ἐστὶ πηγὴ καὶ ῥίζα καλοκἀγαθίας vzdělanost jest pramen a kořen poctivosti.
ἡ εὔνοια τῶν πολιτῶν ἡ χαρὰ τῶν δέσποτων dobromyslnost občanů radost pánů.

K o m u? *Οὐκ ἀντίλεγε τῇ ἀληθείᾳ* neprotiřeč pravdě.
τῇ γραφῇ καὶ τοῖς προφήταις πίζευε písmu a prorokům věř.
ταῖς ἡδοναῖς μὴ δούλευε rozkošem neslouž.
ταῖς Μούσαις σπούδαζε uměnám oddávej se.

K o h o neb c o? *τὴν γλῶσσαν κάτεχε* jazyk zadržuj.
σοφιάν ἀπείργει ἀκρασία moudrotu zapuzuje nestřídmost.
βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην vlož meč do pošvy.
τῆς ὑγιείας ἐπιμελείαν ἔχε zdravoty péči měj.
ἡ δικαιοσύνη δόξαν παρασκευάζει spravedlnost slávu připravuje.
μετὰ τὰς λύπας τὰς ἡδονας ἔχομεν po strastech slasti míváme.
ὦ νεανία, ἄσκει τὴν ἀρετήν mládeneče vykonávej cnost.
ὦ κρῖτα, δωρεᾶς μὴ λέψῃ soudce, dary nepřijímej.
χάιρε δέσποινα zdrávas královno.
μῆνιν ἄειδε θεά hněv zpívej bohyně.
οὐαὶ ὑμὶν ὑποκρῖται běda vám pokrytci!
ὦ πρεσβύται, προτρέπετε τοὺς νεανίας ἐπ' ἀρετήν starcové, napomínejte mladíky ku cnosti.

3. Slova k učení:

ἴσχω varuju se, ustupuju	*ἐπαγγέλλω* připovídám	*τείρομαι* tejrán jsem
βία síla	*καταφυγή* outočiště	*τρύφη* bujnost
ἀπέχομαι zdržuju se	*βοήθεια* pomoc	*πλεονεξία* lakota
κακία zlé	*καρδία* srdce	*τίκτω* plodím
διαβολή pomluva	*ἐοθίω* jím, sžírám	*φέυγε* varuj se
πείθομαι věřím	*δίκη* spravedlnost	*λύμη* hanba, záhuba
ἡδονη rozkoš	*πολλάκις* často	*ἀρετή* ctnost
θεραπεύω sloužím, ctím	*ἀδικία* nespravedlnost, křivda	*χρεία* obcování
μερίμναι péče		*συνηθεία* společnost
λύω (rozloučiti) loučím	*χαλεπός, ή, όν* obtížný	*ἀληθινός* pravý, á, é
φιλία přátelství	*πενία* chudoba	*γίγνεται* stává se

Εἶκε τῇ βιᾳ. Ἀπέχου τῆς κακίας. Μὴ πείθου διαβολαῖς. Ἀπέχου τῶν ἡδονῶν. Θεραπεύετε τὰς Μούσας. Ἡ λύρα τὰς μερίμνας λύει. Ἡ φιλία ἐπαγγέλλεται καταφυγὴν καὶ βοήθειαν. Ἡ μέριμνα τὴν καρδίαν ἐσθίει. Πολλάκις χαλεπῇ πενίᾳ τειρόμεθα. Τρυφὴ ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν τίκτει. Φεῦγε τὴν τρυφὴν ὡς λύμην. Διὰ ἀρετῆς καὶ συνηθείας καὶ χρείας ἀληθινὴ φιλία γίγνεται.

Varuj se zlého; zdržuj se násilí; péče sžírají srdce. Var se rozkoší. Umky ctí se. Rozkošem neustupte. Cnost plodí pravé přátelství. Rozmařilostí (*τρύφη*) přivádí se žalost. Rozmařilost často plodí záhubu. Chudoba často tejrá starce. Lyra ozpěvuje péči. Máš outočiště ve (*ἐν*) srdci přátelství.

4. Slova k učení:

Ἀστραπή (ἡ) blesk	μεταβολή (ἡ) proměna	σκολιά křivá, kulhavá
ἀτιμία (ἡ) nečest	στολή (ἡ) šat	χρυσῆ (χρυσέα) zlatá
βασίλεια (ἡ) královna	τύχη (ἡ) osud, příhoda	ἀργυρέα (ἀργυρᾶ) stříbrná
βασιλεία (ἡ) království	ἁπλῆ jednoduchý	ἄγω vedu
βλάβη (ἡ) škoda	ἐσθλή ušlechtilé, panské	εὐθύνω přímím, řídím
βροντή (ἡ) hrom	λαμπρά skvostná	κατέχω zdržuju se
γλῶττα (ἡ) jazyk, řeč	μεγάλη veliké	πίπτω padu
δίαιτα (ἡ) živobytí	πᾶσα všecka, každá	φέρω nesu, beru
δόξα (ἡ) sláva	πολλή mnohé, velké	ἐνκόλως spěšně
εὐνομία (ἡ) zákonitost	πορφυρᾶ brunatná	ῥᾳδίως snadně.

Δίκη δίκην τίκτει καὶ βλάβη βλάβην. Ῥᾳδίως φέρε τὴν πενίαν Πενίαν φέρετε. Τῇ κακίᾳ πᾶσα ἀτιμία ἕπεται. Βροντὴ ἐκ λαμπρᾶς ἀστραπῆς γίγνεται. Ἡ ἀρετὴ ἐσθλὴν δόξαν ἔχει. Φέρε τὰς τύχας. Εὐνομία εὐθύνει δίκας σκολιάς. Ἄγε ἁπλῆν δίαιταν. Ἡ τύχη πολλὰς μεταβολὰς ἔχει. Κάτεχε τὴν γλῶσσαν. Ἡ στολή ἐστι πορφυρᾶ. Αἱ λαμπραὶ τύχαι ἐνκόλως πίπτουσιν. Ἡ ἀρετὴ οὐκ εἴκει ταῖς τύχαις. Ἀπέχεσθε χαλεπῶν μεριμνῶν. Ἡ βασίλεια μεγάλην βασιλείαν ἔχει. Χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς στολὰς ἔχομεν.

Blesk je lesklý. Chudobu snášej snadno. Nemáme zlaté roucho, ale (*ἀλλα*) brunatné. Špatnost plodí nečest. Zkřivené právo zákonitostí (3 pád) napravuje se. Na cnost (4 p.) následuje skvostná sláva, na špatnost všecka hanba. Zdržuj se starosti. Neustup nehodám, ale snášej neštěstí. Z lesklého štěstí povstávají lesklé starosti. Veliké štěstí snadno klesá (padá).

5. Významy:

Ἀδολέσχης švástal	ἡσυχία pokoj
ἀκροατής posluchač	ἡσυχίαν ἄγειν pokoj zachovávati.

δεσπότης hospodin, pán
θεατής divák
ναύτης plavec
τρυφητής rozmařilec
Σπαρτιάτης Spartán
Συβαρίτης Sybarita
μέλει (*μοι*) leží mi na srdci, starám se
πρέπει sluší
εὐκοσμία (ἡ) mravopočestnost, ozdobnost
Θάλασσα moře
σοφία moudrost
τέχνη umění
ἀκούω slyším
βλάπτω (s 4. p.) škodím
μανθάνω učím se
ὀρέγομαι (s 2. p.) toužím, snažím se
προσήκει přisluší.
ἀκοσμία (ἡ) nezpůsobnost.

Μάνθανε, ὦ νεανία τὴν σοφίαν. Πολίτῃ πρέπει εὐκοσμία. — Νεανίου σοφίαν θαυμάζω. Φεῦγε, ὦ πολῖτα, τὴν ἀδικίαν. Τὴν ὀρνιθοθήρα τέχνην θαυμάζομεν. Ἀκροαταῖς καὶ θεαταῖς προσήκει ἡσυχίαν ἄγειν. Φεύγετε, ὦ νεανίαι, τὴν ἀκοσμίαν. — Φεύγετε, ὦ ναῦται, βορρᾶν. Βορρᾶς ναίτας πολλάκις βλάπτει. Ὀρέγεσθε, ὦ πολῖται, τῆς ἀρετῆς. Συβαρῖται τρυφηταὶ ἦσαν. Ναύταις μέλει τῆς θαλάσσης. Φεῦγε, ὦ Πέρση. Σπαρτιᾶται μεγάλην δόξαν ἔχουσιν. Φεύγω νεανίαν τρυφητήν. Ἀδολεσχῶν ἀπέχου. Ἄκουε, ὦ δέσποτα.

Učte se, o mládenci, moudrosti (4 p.). Měšťanům přisluší mravopočestnost. Moudrotě mládenců se obdivujeme. Varujte se, měšťané křivdy (ubíhejte křivdu). Špartánům byla velká sláva. Zdržuj se rozmařilých jinochů. Varuj se tlachačů. Diváku a poslouchači přisluší zachovávati pokoj. Utíkej před jinochem marnotratným.

6. Slova k učení:

Ἐραστής milovník, přítel
κλέπτης zloděj, krádce
κριτής soudce
οἰκέτης sluha, domovní
τεχνίτης umělec
στρατιώτης voják
ψεύστης lhář
δικαιοσύνη spravedlivost
ναναγία tonutí
θαυμαστή podivná
τρέφω živím, vychovávám
ἐπιμέλομαι (s 2. p.) starám se, o něco; dbám,

Ἡ τῶν Σπαρτιατῶν ἀρετὴ θαυμαστὴ ἦν. Φεῦγε, ὦ Πέρσα. Κριταῖς πρέπει δικαιοσύνη. Ἔστι τῶν στρατιωτῶν, περὶ τῶν πολι τῶν μάχεσθαι. Φεῦγε ψεύστας. Ἔστι δεσπότου ἐπιμέλεσθαι τῶν οἰκετῶν. Μὴ πίστευε ψεύστῃ. Τεχνίτην τρέφει ἡ τέχνη. Ἐκ ψευστῶν γίγνονται κλέπται. Σπαρτιᾶται δόξης καὶ τιμῆς ἐρασταὶ ἦσαν. Ἐκ βορρᾶ πολλάκις γίγνεται ναναγία. Θαυμάζομεν τὴν Ἑρμοῦ τέχνην.

Peršané utíkají. Soudci přisluší spravedlivost. Jest to (povinnost) vojáka pro měšťana bojovati. Umělce umění živí. Var

se lháře. Nevěř lhářům. Obdivujeme se Hermu. Lhářové nenalézají víry. Vojáci bojují.

§. 8.

Skloněni II.

Slova druhého sklonění mají buď koncovku *ος*, a jsou většším dílem mužského rodu, často však i ženského rodu; buď vycházejí na *ον* a jsou rodu středního, vyjma ženská zdrobnělá jména vlastní, ku př. *ἡ Γλυκέριον.*

Obraz zakončení.

Jednotník.	Dvojník	Množník.
1. *ος* neb *ον*	*ω*	*οι* *ᾱ*
2. *ου*	*οιν*	*ῶν*
3. *ῳ*	*οιν*	*οις*
4. *ον*	*ω*	*ους* *ᾱ*
5. *ος* neb *ε*, *ον*	*ω*	*οι* *ᾱ*

Příklady:

	Jednotník.		
1. *ὁ λόγος* slovo, řeč	*ἡ νῆσ-ος* ostrov	*τὸ δένδρ-ον* to drvo
2. *τοῦ λόγ-ου* slova	*τῆς νήσ-ου* ostrova	*τοῦ δένδρ-ου* drva
3. *τῳ λόγ-ῳ* slovu	*τῇ νήσ-ῳ* ostrovu	*τῳ δένδρ-ῳ* drvu
4. *τὸν λόγ-ον* slovo	*τὴν νῆσ-ον* ostrov	*τὸ δένδρ-ον* drvo
5. *ὦ λόγ-ε* slovo	*ὦ νῆσ-ε* ostrove	*ὦ δένδρ-ον* drvo
	Dvojník.	
1. 4. 5. *τὼ λόγω* slově	*τὰ νήσ-ω* ostrovy	*τὼ δένδρ-ω* drvě
2. 3. *τοῖν λόγ-οιν* slovma	*ταῖν νήσ-οιν* ostrovama	*τοῖν δένδρ-οιν* drvama
	Množník.	
1. *οἱ λόγ-οι* slova	*αἱ νῆσ-οι* ostrovy	*τὰ δένδρ-α* drva
2. *τῶν λόγ-ων* slov	*τῶν νήσ-ων* ostrovů	*τῶν δένδρ-ῶν* dřev
3. *τοῖς λόγ-οις* slovům	*ταῖς νήσ-οις* ostrovům	*τοῖς δένδρ-οις* drvům
4. *τοὺς λόγ-ους* slova	*τὰς νήσ-ους* ostrovy	*τὰ δένδρ-α* drva
5. *ὦ λόγ-οι* slova	*ὦ νῆσ-οι* ostrovy	*ὦ δένδρ-α* drva.

Takto se skloňují:

ἡ βάλανος žalud	*ὁ πόνος* práce, namáhání
ἡ πλίνθος cihla	*ὁ χρόνος* čas
ἡ παρθένος panna	*ὁ ἄγγελος* posel
ἡ ἀτραπός cesta (tropa)	*ὁ πόλεμος* vojna
pěšina	*ὁ οἶκος* dům
ἡ ψῆφος kamínek	*ὁ πλοῦτος* bohatství
ἡ βῶλος hrouda	*ὁ ἀριθμός* počet
	τὸ μέτρον míra
	τὸ πεδίον půda, pole
	τὸ δῶρον dar
	τὸ μῆλον jablko
	τὸ πρόσωπον obličej
	τὸ φάρμακον lik.

Pozn. 1. Vokativ slov na *ος* ukončuje se obyčejně na *ε*, často ale také na *ος*: *ὦ φίλε* a také *ὦ φίλος* milý, příteli! vždycky ale se říká: *ὦ θεός* (deus!) bože!

Pozn. 2. Podlé tohoto sklonění také se řídí přídavná trojvýchodná na: *ος, η, (ᾱ) ον*, v mužském a věcném, ženský východ dle 1. pak i dvojvýchodná na *ος* (muž. a žen.) *ον* věcné, která bývají obyčejně složená; vzorem budiž:

	Jednotník.	Dvojník.	Množník.
1.	*ἀγαθός, ή, όν* dobrý á, é,	*ἀγαθώ, ά ώ*	*ἀγαθοί, αί, ά*
2.	— *οῦ, ῆς, οῦ*	— *οῖν, αῖν, οῖν*	*ἀγαθῶν*
3.	— *ῷ, ῇ, ῷ*		*ἀγαθοῖς, αῖς, οῖς*
4.	— *όν, ήν, όν*		*ἀγαθούς, άς, ά*
5.	— *έ, ή όν*		*ἀγαθοί, αί, ά.*

Tak se skloňuje také: *μακρός, ά, όν*, dlouhý, kde ženské zakončení na *ά* v jedn. čísle ve všech pádech zůstane, místo *ή*. Ve spojení s podstatným ostrý přízvuk ztupne: *ὁ ἀγαθὸς λόγος* dobré slovo, *τὸ ἀγαθὸν τέκνον* dobré dítě, *ὁ πάγκαλος λόγος* všekrásné slovo, *ἡ πάγκαλη μόρφη* překrásná tvářnost, *τὸ πάγκαλον τέκνον*.

Takto se skloňují:

ἥσυχος, ον pokojný
ἔνοπλος, ον ozbrojený
φαῦλος, η, ον špatný
δῆλος, η, ον zjevný
ἄκρος, α, ον svrchovaný, á, é
σκολιός, ά, όν kulhavý, á, é
παλαιός, ά, όν bývalý, á, é
δίκαιος, αία, αιον spravedlivý, á, é
ὅμοιος, οία, οιον podobný, á, é
ὅλος, η, ον holý, á, é, a celý, á, é.

Pozn. 3. Přízvuk, dokud toho délka koncovky dovoluje, zůstane na přízvučné slabice nominativu, vyjma vocativ: *ἄδελφε* bratře, od *ἀδελφός* bratr.

Ve množném považuje se koncovka *οι* jako *αι* v 1. za krátkou. Proměna přízvuku stává se jako v 1. sklonění, tudy:

a) ostrý přídech na předposlední zůstane ve všech pádech, viz: *λόγος*;

b) ostrý přídech na koncové slabice zůstane jen v 1., 4., 5. v každém čísle; v 2. a 3. ale přechází do průtažné: tedy *βωμός* má *βωμόν, βωμώ, βωμοί, βωμούς*, v 2. a 3. ale: *βωμοῦ, βωμῷ, βωμοῖν, βωμῶν, βωμοῖς*;

c) průtažná slabika na předposlední zůstane ve 4. a 5. jedn. 1. a 5. mn. *χῶρος* má tedy *χῶρον, χῶρε*, mn. *χῶροι* v ostatních pádech ale se zostřuje: *χώρου, χώρῳ*, dvoj. *χώρω, χωροιν*, mn. *χώρων, χώροις, χώρας*.

d) ostrý přídech na třetí s konce zůstane v 1., 4, a 5. jedn. a v 1. 5. mn. *ἄνθρωπος* má: *ἄνθρωπον, ἄνθρωπε, ἄνθρωποι*, v ostatních pádech přejde na předposlední: *ἀνθρώπᾳ, ἀνθρώπῳ, ἀνθρώπω, ἀνθρώπων, ἀνθρώπας*.

Pozn. 4. Výmínky při tomto sklonění jsou:

a) *ἡ βίβλος* (*s*) kniha, *ἡ βύσσος* (*s*) mušelín, *ἡ νῆσος* (*s*) ostrov, *ἡ βάβδος* (*s*) prut, hůl, *ἡ σπόδος* (*s*) popel, *ἡ ψάμμος* (*s*) písek.

b) některá jsou obojrodná, zvláště u zvířat:
ὁ, ἡ, ἄνθρωπος člověk, člověčice, *ὁ, ἡ, ἁμαρτωλὸς* hříšník, hříšnice; *ὁ, ἡ, ἔλαφος* (*s*) jelen, laň; *ὁ, ἡ, ἄρκτος*, medvěd, medvědice.

c) některá mají podlé toho také jiný význam:
ὁ ἵππος kůň, *ἡ ἵππος*, jízda, jezdectvo, *ὁ λίθος* kámen, *ἡ λίθος* kameň, t. j. drahý kámen, a jiná více.

VII. Cvičení.

1. Kdo? *Σφαῖρα ὁ κόσμος εἴκει* kouli svět podobá se,
ὁ Δημόκριτος γελᾷ Démokrit směje se,
ὁ Ἡρακλείτος κλαίει Heraklit pláče,
θάνατος ψυχῆς ἀσέβεια smrť duše bezbožnost,
ὁ ὄνος ὀγκᾶται osel hyká,
οἱ ἵπποι χρεμετιζῶσι koně hnědí (řehtají),
τὰ πρόβατα μηκάζονται ovce bečejí.

Čí? *Ἀρχὴ σοφίας ὁ φόβος τῦ θεῦ* počátek moudrosti bázeň boží,
λιμὸς, λοιμὸς καὶ πόλεμος λαῶν εἰσὶ λοίγος hlad, mor a vojna lidu jsou zkáza,
αἱ νόσοι τῦ θανατοῦ πρόδρομοι nemoce smrti předchůdce,
ὀργὴν ἑταῖρε καὶ φίλου φέρει hněv druha a přítele snáší,
κοίρυνος δακταλῶν λίγανος ἐστὶ krajní z prstů ukazovač jest,

Komu? *Τοῖς νόμοις πείθου* zákonů poslouchej,
πτωχὸς πτωχῷ μεγαίρει žebrák žebráku závidí,
νέῳ σιγᾶν μᾶλλον ἢ λάλλειν πρέπει mladíku mlčeti spíše nežli mluviti sluší,
πειθάρχειν δεῖ θεῷ μᾶλλον, ἢ ἀνθρώποις poslouchati sluší Boha spíše než lidí.

Koho? *Στέργε ἀδελφές* miluj bratry,
καιρὸν γνῶθι příhodnou dobu znej,
τὰ δῶρα ἐκτύφλοι ὀφθαλμούς dary zaslepují oči,
λύπαι ἀνθρώποις τίκτουσι νόσους bolesti lidem působují nemoce,
ὁ λόγος τὸν νοῦν τιτρώσκει mluva mysl raní,
ψευδόρκων ςύγει θεός křivopřísahu nenávidí Bůh
ὀςᾶ μόνον ὁρῶ καὶ κρανία (Lucian) kosti jenom vidím a lebky.

Volavě: *Ὦ γῆ, καὶ θεοί.* O země a bozi! *Ἐυ ποίησας, ὦ δούλε.* Dobře učinils, sluho! *Κύριε ἐλέησόν με τῷ ἁμαρτολῷ.* Pane, smiluj se nade mnou hříšným! *Χαῖρετε φίλοι.* Vítejte milí (přátelé)! *Ὦ ἄνθρωπε, μέμνησο, ὅτι θνητὸς ὑπάρχεις.* Člověče, pomni, že smrtelným jsi!

2. Slova k učení:

Ἄνθρωπος, (*ὁ*) člověk	*ἔργον* (*τὸ*) práce, dílo	*πιςός, ή, όν* věrný, á, é
διδάσκαλος učitel	*εὐτυχία* (*ἡ*) štěstí	*φίλος, η, ον* milý, á, é
δοῦλος sluha, otrok	*ἀγαθός, ή, όν* dobrý, á, é	*πολλοί, αί, ά* mnozí, hé, á
ἑταῖρος druh, přítel	*ἐσθλός, ή, όν* spanilý, á, é	*μετέχω* (s2.p.) beru podíl
ἐχθρός nepřítel	*κακός, ή, όν* špatný, á, é, zlý, á, é	*μίσγω* mísím (s 3. p.)
κίνδυνος nebezpečí		*παρέχω* propůjčuju
οἶνος víno	*καλός, ή όν* kalý, á, é, pěkný, á, é	*φροντίζω* (s 2. p.) pečuju
ὁ φίλος přítel, milý		*χαίρω* (s 3. p.) těším se.

Δίωκε καλὰ ἔργα. Πείθου τοῖς τῦ διδασκάλε λόγοις. Παρ' ἐσθλῶν ἐσθλὰ μανθάνεις. Πιστὸς ἑταῖρος τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν

κακῶν μετέχει. Οἱ θεοὶ τῶν ἀνθρώπων φροντίζουσιν. Οἱ ἄνθρωποι τοὺς θεοὺς θεραπεύουσιν. Πολλοῖς ἔργοις ἕπεται κίνδυνος. Μίσγεται ἐσθλὰ κακοῖς. Ὁ κακὸς τοῖς θεοῖς καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐχθρός ἐστιν. Οἱ ἄνθρωποι τοῖς ἐσθλοῖς χαίρουσιν. Πάρεχε, ὦ θεός, τοῖς φίλοις εὐτυχίαν. Φέρε, ὦ δοῦλε, τὸν οἶνον τῷ νεανίᾳ. Ὁ οἶνος λίει τὰς μερίμνας. Χαλεπῷ ἔργῳ δόξα ἕπεται.

Poslechní slov (3 p.) učitele svého (*σοῦ*). Bůh se stará o lidi (2 p.). Lidé boha ctí. Propůjč, o Bože, příteli štěstí. Na mnohé skutky (3 p.) následuje nebezpečenství. Zdržuj se (*ἀπέχω*) (od) zlých druhů (2 p.). Těším se nad (3 p.) ušlechtilým mládencem. Slovům láře nevěř, milý mládenče!

3. Slova k učení a k překládání:

Ἄργυρος (ὁ) stříbro	*μέτρον* (τὸ) míra	*μυρίος, ία, ιον* nesčíslný
χρυσός (ὁ) zlato	*μαθητής, οῦ* (ὁ) žák	*ἀπαλλάττειν* upustiti, o- svoboditi (od) nějaké věci (s 2. p.)
βίος (ὁ) život	*βουλή* (ἡ) rada, vůle	
θάνατος (ὁ) smrť	*σιγή* (ἡ) ticho, tišina	
θυμός (ὁ) mysl	*θύρα* (ἡ) dvéře	*εὐφραίνω* raduju se (z)
μοχλός (ὁ) závora, páka, pečeť	*δυσχερεία* (ἡ) nesvornost	*κλείω* zakličuju, zavírám
νόσος (ὁ) nemoc, nouze	*νέος* (ὁ) mladík	*τείρω* tejrám, tru, oslabuju
χρόνος (ὁ) čas	*νέος, α, ον* nový, mladý	*οὐ, οὐχ* před dyškou, místo *οὐκ* ne.
θεῖον (τὸ) božství	*ἄξιος, ία, ιον* hoden, a, o	

*Τὸ καλὸν ἐστι μέτρον τοῦ βίου, οὐχ ὁ χρόνος. Ὁ θάνατος τοὺς ἀνθρώπους ἀπολύει πόνων καὶ κακῶν. Ὁ οἶνος εὐφραίνει τοὺς τῶν ἀνθρώπων θυμούς. Σὺν μυρίοις πόνοις τὰ καλὰ γίγνεται *). Τὸ θεῖον τοὺς κακοὺς ἄγει πρὸς τὴν δίκην. Πιστὸς φίλος χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἀξιός ἐστιν ἐν χαλεπῇ δυσχερείᾳ. Πολλαὶ νόσοι ἐν ἀνθρώποις εἰσίν. Βουλὴ εἰς ἀγαθὸν ἄγει. Σιγὴ νέῳ τιμὴν φέρει. Ἡ θύρα μοχλοῖς κλείεται. Ἡ τέχνη τοὺς ἀνθρώπους τρέφει. Ὦ φίλοι μαθηταί, τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς ὀρέγεσθε.*

Závora zavírá dvéře. Umění živí člověka. Nemoce oslabují člověka. Přátelé, poslechněte slov dobrého soudce. Božstvem přivádí se špatný k pravému. Smrtí zproštěn bývá člověk zlého. Vínem vyjasňuje se mysl člověka. Dobrý žáče, vyhledávej čest mlčením, moudrostí a ctností. Milí, poslechněte slov dobrých soudců.

*) Někdy mívá podmět (Subj.) v středním rodu množ. čísla časoslovo (přísudek) v jedn. počtu.

§. 9.

Stahování při druhém sklonění.

1. Některá podstatná jména majíce *o* neb *e* před zakončením stahují se.

Obrazec.

Jednotník.		Dvojník.		Množník.	
1. ὁ πλόος	staženo πλοῦς plavba	πλόω staž. πλώ		πλόοι staž. πλοῖ	
2. τοῦ πλόου	— πλοῦ	πλόοιν	— πλοῖν	πλόων	— πλῶν
3. τῳ πλόῳ	— πλῷ	πλόοιν	— πλοῖν	πλόοις	— πλοῖς
4. τὸν πλόον	— πλοῦν	πλόω	— πλώ	πλόους	— πλοῦς
5. ὦ πλόε	— πλοῦ	πλόω	— πλώ	πλόοι	— πλοῖ.

2. Hlavní slova věcního rodu na *εον* stahují se podlé všeobecných pravidel, jenom že 3 stejné pády v množníku stahují do *α*.

Jednotník.		Dvojník.		Množník.	
1. τὸ ὀστέον	kost, staž. ὀστοῦν	τὼ ὀστέω	staž. ὀστώ*)	τὰ ὀστέα	staž. ὀστᾶ
2. ὀστέου	— ὀστοῦ	τοῖν ὀστέοιν	— ὀστοῖν	ὀστέων	— ὀστῶν
3. ὀστέῳ	— ὀστῷ			ὀστέοις	— ὀστοῖς
4. ὀστέον	kost — ὀστοῦν			ὀστέα	— ὀστᾶ
5. ὀστέον	— ὀστοῦν			ὀστέα	— ὀστᾶ.

Sem náleží:

1. Přídavná násobná (multiplicativa) na *όος* (*οῦς*), *όη* (*ῆ*), *όον* (*οῦν*), ku př. *ἁπλοῦς, ῆ, οῦν*, simplex, jednoduchý, á, é.

2. Přídavná dvouvýchodná pro žen. a muž. *οος* (*ους*), pro střed. *οον* (*ουν*), *ὁ, ἡ, εὔνους, τὸ εὔνουν*, blahomyslný, á, é; ona se však ve množníku nestahují, ale zachovávají *οα*, ku př. *τα εὔνοα τέκνα*, blahomyslné děti.

3. Přídavná hmotná (Stoff-Beiwört.) na *έος* (*οῦς*), *έα* (*ᾶ*), *έον* (*οῦν*), jako: *χρύσεος* neb *χρυσοῦς* zlatý, *χρυσέα* neb *ᾶ*

*) Pozn. Přízvuk zde výmínkou tvoří:

1. z *πλόω* jen *πλώ* místo *πλῶ; ὀστέω* jen *ὀστώ* místo *ὀστῶ*.

2. Složená a víceslabičná vlastní jmena zachovávají tu přízvuk na předposlední, místo co by na staženou slabiku přejiti měl, co průtažná, ku př. *περιπλόου* tvoří *περίπλου* místo *περιπλοῦ;* a tak

εὐνόῳ — εὔνῳ — εὐνῷ.

3. *Τὸ κάνεον* tvoří *κανοῦν* místo *κάνουν*, koš, konev; tak jde *ὁ νόος* (*νοῦς*) um, *ὁ ῥόος* (*ῥοῦς*) ruslo, proudění, *ὁ χνόος* (*χνοῦς*) pýř; takže i přídavná na *εος, έα, εον*: *χρύσεος, χρυσέα, χρύσεον* stáhni do *χρυσοῦς, χρυσῆ, χρυσοῦν* zlatý, á, é; konečně podstatná na *εύς* (*εῦς*): *ἀδελφιδεύς* neb *ἀδελφιδῆς* synovec, *θυγατριδεύς* neb *θυγατριδοῦς* vnuk, dceřinec.

zlatá, *χρύσεον* nebo *χρυσοῦν* zlaté; jestliže ale před ženskou koncovkou *εα* stojí samohláska nebo *ρ*, nestahuje se *εα* do *ᾶ* nýbrž do *ᾱ*; *ἐρέεος, ἐρέεα, ἐρέ-εον*, stahuje se *ἐρεοῦς, ἐρεᾶ, ἐρεοῦν* vlněn, a, o, *ἀργύρεος, ἀργυρέα, ἀργύρεον*, do *ἀργυροῦς, ἀργυρᾶ, ἀργυροῦν* stříbrn, a, o.

VIII. Významy k pamatování.

Νόος (*ὁ*) znání, mysl, um, duše	*ὀργή* (*ἡ*) zlost, horšení	*ὄχλος* (*ὁ*) množství, lid, luza
κάνεον (*τὸ*) košíček	*ψυχή* (*ἡ*) duše	*χαλινός* (*ὁ*) uzda
εὔνοος, οον dobromyslný	*ἄδηλος, ον* nezjevný, neznámý	*ἐκκαλύπτω* odkrývám
ἄνοος, οον nesmyslný	*ὄλιγος, η, ον* skrovný	*ἐπικουφίζω* ulehčuju
ἀργύρεος, έα, εον stříbrný	*ἄρτος* (*ὁ*) chléb	*ἐρίζω* (s 3. p.) hádám se
χάλκεος, έα, εον kovový	*κάτοπτρον* (*τὸ*) zrcadlo	*λέγω* pravím, jmenuju
ἀλήθεια (*ἡ*) pravda	*κύπελλον* (*τὸ*) koflík	*προσφέρω* přinášim
θεράπαινα (*ἡ*) služebnice, děvečka	*Ὀρέστης* (*ὁ*) Orest	*καί — καί*, i – i, jak – tak.
	ὕπνος (*ὁ*) sen, spaní	

Ὁ λόγος ἐστὶ τὸ τοῦ νοῦ κάτοπτρον. Τὸν νοῦν ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι διδάσκαλον. Τὸν εὔνουν φίλον θεράπευε. Ὀλίγοι πιστὸν νοῦν ἔχουσι. Ὁ πλοῦς ἐστιν ἄδηλος. Σὺν νῷ τὸν βίον ἄγε. Ὁ ὄχλος οὐκ ἔχει νοῦν. Μὴ ἔριζε τοῖς ἄνοις. Οἱ ἀγαθοὶ τοῖς ἀγαθοῖς εὖνοί εἰσιν. Ὀρέγου φίλων ἔννων. Τὰ Ὀρέστα ὀξᾶ ἐν Τεγέᾳ ἦν. Αἱ θεράπαιναι ἐν κακοῖς τὸν ἄρτον προσφέρουσιν. Οἱ θεοὶ καὶ καλὸν καὶ κακὸν πλοῦν τοῖς ναύταις παρέχουσιν. Ψυχῆς χαλινός ἀνθρωποίς ὁ νοῦς ἐστί. Πολλάκις ὀργὴ ἀνθρώπων νοῦν ἐκκαλύπτει. Ἁπλοῦς ἐστιν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος. Λόγος εὔνους ἐπικουφίζει λύπην. Τὸ κύπελλόν ἐστιν ἀργυροῦν. Ὁ θάνατος λέγεται χαλκοῦς ὕπνος.

Rozum jest učitel lidí. Dobromyslný přítel se ctí. Zdržuj se nerozumných. Čtěte mládenci prostou (einfach) mysl. Koflík je zlatý. Snaž se po dobromyslném příteli. Varuj se nerozumných jinochů (4 p.). Jinoši bývají (často) nerozumní. Důvěřuj se, příteli, dobromyslným lidem.

§. 10.

Attické II. sklonění na ω z αο.

Mnoho slov (podstatných a přídavných) končí se na *ως* pohl. muž. a žen. a na *ων* (věcní) místo *ος, ον*, a zachovávají to ω ve všech pádech místo samohlásek a dvojhlásek obyčejného druhého sklonění, a tomu ω se podpíše *ι*, kde stává

ῳ neb ει; tedy z οο, ε, α stane se ω; z ος, ον, ους stane se ως, ων, ως; a z οι, οις, οιν bude ῳ, ῳς, ῳν; za to ale ω, ῳ a ων zůstávají bez proměny; vokativ jest nominativu roveň.

Příklady:

	Jednotník.		
1.	ὁ λε-ώς (co λαός lid)	λαγ-ώς zajíc	ἡ κάλ-ως láno	τὸ ἀνώγε-ων sál
2.	λε-ώ lajsko	λαγ-ώ	κάλ-ω	ἀνώγε-ω
3.	λε-ῷ	λαγ-ῷ	κάλ-ῳ	ἀνώγε-ῳ
4.	λε-ών	λαγ-ών	κάλ-ων	ἀνώγε-ων
5.	λε-ώς	λαγ-ώς	κάλ-ως	ἀνώγε-ών
	Dvojník.		
1.4.5.	λε-ώ	λαγ-ώ	κάλ-ω	ἀνώγε-ω
2.3.	λε-ῶν	λαγ-ῷν	κάλ-ῳν	ἀνώγε-ῳν
	Množník.		
1.	λε-ῴ	λαγ-ῴ	κάλ-ῳ	ἀνώγε-ω
2.	λε-ῶν	λαγ-ῶν	κάλ-ων	ἀνώγε-ων
3.	λε-ῷς	λαγ-ῷς	κάλ-ῳς	ἀνώγε-ῳς
4.	λε-ώς	λαγ-ώς	κάλ-ως	ἀνώγε-ω
5.	λε-ῴ	λαγ-ῴ	κάλ-ῳ	ἀνώγε-ω

Jednotník.	Dual.	Množník.
1. ὁ ἡ ἵλεως, τὸ ἵλεων milostiv	τὼ, τὼ, τὼ ἵλεω	οἱ, αἱ, ἵλεῳ, τὰ ἵλεω
2. τοῦ, τῆς, τοῦ, ἵλεω	τοῖν, ταῖν, τοῖν ἵλεῳν	τῶν ἵλεων
3. τῷ, τῇ, τῷ, ἵλεῳ	τοῖν, ταῖν, τοῖν ἵλεῳν	τοῖς, ταῖς, τοῖς ἵλεῳς
4. τὸν, τὴν, τὸ, ἵλεων	τὼ, τὼ τὼ ἵλεω	τὼς, τὰς ἵλεως, τὰ ἵλεω
5. ὦ ἵλεως, ἵλεων	ἵλεω	ὦ ἵλεῳ, ἵλεω.

Pozn. 1. Některá slova muž. a žen. rodu odvrhují ve akkusativu to ν; τὸν λαγών i také λαγώ zajíce; od ὁ λαγώς zajíc; obyčejně také ἡ Ἕως, zoře. 4. τὴν Ἕω. ἡ ἁλώς mlat, ἡ Κέως, ἡ Κῶς ostrov, ὁ Ἄθως svatoš, vrch, ἡ Τέως, Teos a přídav. ἄγηρως nestárnoucí, ἐπίπλεως pln, ὑπέρχρεως zadlužen.

Pozn. 2. Přízvuk na třetí od konce zostřených (proparoksytona) zůstane na předposlední pořád, kde se slabiky εως, εων jako za jednu považují, (jakoby slovan. jos, jon), také zostřené na ώς ponechávají ostrou v 2. pádu, tedy: λεώ (místo λεῷ); však která slova mají předposlední dlouhou, jako: ἄγηρως, přecházejí v předostřená v 2. a 3. p. dvojníku a v 3. p. jedn. i mn.: ἀγήρῳ, ἀγήρῳς, ἀγήρῳν.

IX. Cvičení.

Ἀνδρόγεως, ὁ Androgeos
Μενέλεως, ὁ Menelaus
Μίνως, ὁ Minos (král)
νεώς, ὁ chrám
ταώς, ὁ páv
Ὀρτός, ὁ orel
ἄγηρως, ων nestárnoucí
ἵλεως, ων náchylný, milostivý
Ἥρη, ἡ Juno
αἰχμάλωτος, ον chycen, jatec
βαίνω jdu, kráčím
ἐνιδρεύω (s 4. p.) číhám, stíhám
εὔχομαι (s 3. p.) prosím, modlím se
θηρεύω honím, lovím

ἔπαινος, ὁ chvála	ἀνδρεῖος, ᾱ, ον mužný	κτίζω stavím, zakládám
υἱός, ὁ syn	πλεῖστος, η, ον mnohý	λαμβάνω lapám, beru,
Σάμιος, ὁ Samijský	ῥᾴδιος, ία, ιον lehčí	dostávám
θηρευτής, ὁ myslivec	ὥσπερ, adv. jako	σέβομαι ctím.
πτερόν, τὸ křídlo, péro	ἀπάγω odvádím	

Τοῖς θεοῖς νεὼ κτίζονται. Οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν ἐπὶ κάλων βαίνειν. Διώκομεν τοὺς λαγώς. Ἀνδρόγεως ἦν ὁ Μίνω υἱός. Οἱ λαγῳ θηρεύονται ὑπὸ τῶν θηρευτῶν. Εὔχου τῷ ἵλεῳ θεῷ. Οἱ ἀνδρεῖοι ἄγηρων ἔπαινον λαμβάνουσιν. Εὔχου τὸν θεὸν ἵλεω ἔχειν. Οἱ θεοί τοῖς ἀγαθοῖς ἵλεῳ εἰσιν. Αἱ ἡδοναὶ ἀπάγουσι τὸν πλεῖστον λεὼν ὥσπερ αἰχμάλωτον. Οἱ Σάμιοι τῇ Ἥρᾳ καλοὺς ταὼς τρέφουσιν. Τῷ ταῷ καλὰ πτερά ἐστιν.

Stavíme bohům krásné chrámy. Honíme zajíce. Po (ἐπὶ) provaze chodit, není snadno. Bůh jest milostiv lidu. Lovci pronásledují zajíce. Ctěte milostivého boha; modlete se milostivým bohům. Zdržujte se, měšťané, nerozumného lidu. Myslivec touží po zajíci. Od Samiů se živili krásní pávové Jůně (Héře).

X. Cvičení.

ἀπαγορεύω jmenuju	ἐκφέρω pronáším, vydávám
ἀρέσκω (s 3. p.) líbím se	ἐπικίνδυνος, ον nebezpečný
Βαβυλωνία (ἡ) Babylonsko	θηρίον, τό zvíře
βασίλεια (τά) královský hrad	ἱερός, ά όν (s 2. p.) posvátný, á, é
γαμετή (ἡ) manželka	ποιητής, ὁ pěvec, básník
δειλός, ή όν bojácný, á, é, plachý	ῥοδοδάκτυλος, ον růžoprstý, á, é
Ελένη, ἡ Helena	στήλη, ἡ sloup.

Οἱ ταῳ τῆς Ἥρας ἱεροὶ ἦσαν. Θαυμάζομεν Μενέλεων ἐπὶ τῇ ἀρετῇ. Οἱ ποιηταὶ τὴν Ἑω ῥοδοδάκτυλον ἀπαγορεύουσιν. Ἡ ἀλήθεια πολλάκις οὐκ ἀρέσκει τῷ λεῳ. Ἑλένη ἦν ἡ Μενέλεω γαμετή. Ἡ Βαβυλωνία ἐκφέρει πολλοὺς ταώς. Ἐν τοῖς τῶν θεῶν νεῷς πολλαὶ στῆλαι ἦσαν. Οἱ λαγῳ δειλὰ θηρία εἰσίν. Ὁ περὶ τὸν Ἄθω πλοῦς ἦν ἐπικίνδυνος. Τὰ βασίλεια καλὰ ἀνώγεω ἔχει.

Ve Kralohradě jsou krásné sály. Lovci honí pávy. Menelaus obdivuje se skrze udatnost. Pávi jsou krásni. Řeči lidu nevěř, občane. Dobří měšťané varují se (ubíhají, 4. pád) nerozumného lidu. Sloupové chrámův jsou krásni. Mladíci pronásledují zajíce. Zajíc jest plaché zvíře. Já chytám pávy a ty honíš zajíce.

§. 14.

Třetí sklonění.

Třetí sklonění má následující koncovky:

Jednotník.	Dvojník.	Množník.	Koncovky tyto ku kmenu se přidávají, a takto se páduje čili skloňuje:
1. — ς rodu střed. —	ε	— ες střed. ᾰ	
2. — ος	οιν	— ων	
3. — ῐ	οιν	— σῐ(ν)	ὁ θήρ (zvěř)
4. — ν neb ᾰ střed. —	ε	— ᾰς střed. ᾰ	θηρ-ός
5. jako 1. větším dílem	ε	— ες — ᾰ	θηρ-ί atd.

Poznamenání o koncovkách.

1. Nominativ u mužských a ženských bývá změněn, a čistý slova kmen pozná se teprva z genitivu odvržením koncovky ος, ku př. ὁ κόραξ krkavec; κόρακ-ος, tu viděti kmen korak (pol. kruk, krok, krak, krk-av) a tudy *k* jaksi změkčeno: kráč.

2. Střední však mívají kmen čistý; ale blahozvuk řečtiny nedovoluje, aby slovo na τ se končilo, tudy se buď docela odvrhuje, aneb do ς proměňuje; ku př. πέπερι pepř, druhý pád πεπέρι-ος neb ε-ος, bez τ; 2. σῶμα tělo neb maso, 2. pád σώμα(τ)ος vkládá τ, vlastně člen neb artikul ten, ta, to, jaksi pro určitost; ale 2. pád τέρα(τ)ος mění se v 1. pádu do ς, τέρας tras, div.

3. Akkusativ končí se na ν u slov muž. i žens. rodu na, ις, υς, αυς, ους, jichžto kmen vychází na ι, υ, αυ, ου.
Kmen πολι má 1 p. πόλις, 4. p. πόλιν; βοτρυ 1. p. βότρυς 4. p. βότρυν
ναυ - - ναῦς - ναῦν; βου - βοῦς - βοῦν.
Ostatně pak akkusativ vychází na α, když kmen se končí na souzvučky, na př. φλέψ od φλέβ, 4. p. φλέβα; λαμπάς 4. p. λαμπάδ-α.
Těžkozvuká mnohoslabičná slova berou raději ν místo α v prostomluvě, a kmen se končívá na τ-zvučky, jako: ἔρις, 4. p. ἔριν (od ἔριδ-), κόρυς, 4. p. κόρυν (od κορυθ-), χάρις, 4. p. χάριν (od χαριτ-).

4. Vokativ se tvoří buď nominativu roveň anebo kmenu.

5. ν přísuvné (ἐφελκυστικὸν) v dativu mn. dává se před následující samohláskou.

§. 15.

Rod, délka, přízvuk.

A. Rodu se nejlépe cvičením naučí; přece ale pamatovati lze pravidla následující:

I. Mužská jsou, krom mužského významu, východem

a) na αν, ην, ενς, ας (gen. ανος, αντος);

b) větším dílem na ην, ηρ, ης (ησος), ειρ, ους, υρ, ων (gen. ωνος), ωρ, ως (ωτος a ωος).

Vyjma: 1. ἡ φρήν bránice (Zwerchfell), ὁ a ἡ ἀδήν žláze;
2. ἡ κήρ osud, ἡ ῥαιστήρ kladivo, a všecka stažená z εαρ střed.

rodu, jako τὸ ἦρ místo ἔαρ, jaro (Jahr), jeř; τὸ κῆρ srdce (cor), τὸ ϛῆρ lůj.

3. ἡ ἑσθής vesta, oděv, a všecka odtažená na οτης a υτης: ἡ βεβαιότης pevnost, ἡ ταχυτής čerstvost.
4. ἡ χείρ ruka, τὸ πῦρ pýř, oheň, τὸ ὄυς ucho.
5. τὸ φῶς svit, ἡ δώς dar.
6. τὸ ὕδωρ voda, τὸ σκῶρ kal, škvár, škaredost, τὸ ἕλωρ pleň, τὸ πέλωρ obr, netvora, τὸ τέκμωρ cíl, důkaz.
7. ἡ ἅλων mlat, ἡ βλήχων nebo γλήχων polej, ἡ μήκων mák, ἡ τρήρων doupnák, ὁ, ἡ ἀυλών, oulek, žlábek, ὁ, ἡ κώδων zvon.

c) Na ψ jsou mužská, vyjma: ἡ ὤψ oči, obličej, ἡ ὄψ hlas (rus. vopl), ἡ φλέψ žíla, ἡ χέρνιψ voda k prádlu, ἡ καλαῦροψ berla, ἡ κατῆλιψ svršek, ἡ λαῖλαψ vichr.

II. Ženského jsou rodu bez výmínky:

1. ας (gen. αδος), αυς, ινς, υνς, ώ, ώς (gen. ους), ότης, ύτης, kromě ὁ κτείς hřeben, také na εις.
2. Větším dílem na ις, υς, ιν, ων (gen. ονος).

Vyjma: a) ὁ γλάνις sumec (Wels, ryba), ὁ δελφίς plyskavice, delfín, ὁ, ἡ θίς břeh, kopec, ὁ ἰκτίς luňák (Weihe), ὁ κῖς filous (červ), οἱ, αἱ κύρβεις desky (zákony) od κύρβις korábec, kůra, deska, ὁ λῖς lev, ὁ ὄφις zmije, ὁ ὄρχις žláz, ὁ τελμίς šlem.

b) Potom některá jména zvířat obojerodná: ἔχις hadice, κόρις stěnice.

c) ὁ βότρυς hrozen, ὁ θρῆνυς trunož, ὁ ἰχθύς písče (ryba), ὁ μῦς myš, ὁ νέκυς mrtvola, ὁ πέλεκυς sekyra, palcát, ὁ πῆχυς loket (pachy), ὁ ϛάχυς klas; potom ὁ, ἡ ὕς nebo σῦς svině.

d) ὁ ἄκμων nakovadlo, ὁ κανών pravidlo, zákon, ὁ, ἡ κίων sloup.

e) Na ξ jsou dílem mužská, dílem ženská.

III. Středního rodu jsou bez výmínky všecka

1. na α, η, ι, ος, αρ, ορ, ωρ, stažená do ῆρ; υ.
2. na αρ, ας (gen. ατος, αος, εος), vyjma ὁ ψάρ špaček, šár, Staar, ὁ λᾶς kámen.

B. Prodlužování slov končících se na αξ, ιξ, υξ; αψ, ιψ, υψ; ις, υς, mají předposlední krátkou nebo dlouhou podlé přirozené délky nebo krátkosti samohlásky v těch pádech: ὁ θώρᾱξ (gen. ᾱκος) kuras, ἡ ῥῑ́ψ (ῥῑπός) tresť, ἡ ἀκτῑ́ς (gen. ῖνος) papršlek, ἡ βῶλᾰξ (gen. ᾰκος) hrouda, ἡ ἐλπῑ́ς (gen. ῑ́δος) naděje.

C. Přízvuk. Dokud tomu dovolí délka koncovky, zůstane na přízvučné slabice v nominativu: τὸ πρᾶγμα (čin) πράγ-

ματος, ale v genit. mn. *πραγμάτων* skrze poslední dlouhou; tak *ὁ, ἡ χελιδών* vlaštovka, zachová přízvuk: *χελιδόνος*.

Jednoslabičná slova jsou ve 2. a 3. pádu všude na konci přizvučena, na slabice *ων, οιν*, průtažná: *ὁ θήρ, θηρός, θηρί*, ale *θηροῖν, θηρῶν*, a zase *θηρσί(ν)*.

Znamenej následující jednoslabičná slova, která v 2. pádu mn. a v 2. i 3. dvoju. jsou ostrozvučná: *ἡ δᾷς* (*δαΐς*) taeda, louč, *ὁ δμώς* domovín, sluha, *ἡ θώς* šakal, *τὸ οὖς* (*ὠτός*) ucho, *ὁ, ἡ παῖς* dítě, *ὁ, ἡ Τρώς* Trojan, *ἡ φώς* (*φωτός*) popalek, *τὸ φῶς* (*φωτός*) světlo, tedy *παίδων, παίδοιν*.

Mimo to rozeznej *πᾶς* (illy. vas) ves, vše, všecek, *παντός, παντί* ale *πάντων, πᾶσι(ν)*, a potom *Πάν* Pán (*bůh*), *Πανός*, 3. p. mn. *τοῖς Πᾶσι* Pánům.

Podstatná jména IIIho sklonění jsou 1. nestejnoslabičná, 2. stejnoslabičná stahováním, 3 nepravidelná.

§. 13.

Skloňování.

I. Jména, která se končí na souzvučku, kterou v genitivu před koncovkou *ος* podržují.

A. Nominativ má čistý kmen:

	Jednotník.	
1. *αἰών* věk	*μήν* měna, měsíc	*τὸ νέκταρ* bohonápoj
2. *αἰῶν—ος*	*μην—ός*	*νέκταρ—ος*
3. *αἰῶν—ι*	*μην—ί*	*νέκταρ—ι*
4. *αἰῶν—α*	*μῆν—α*	*νέκταρ*
5. *αἰών*	*μήν*	*νέκταρ*
	Dvojník.	
1. 4. 5. *αἰῶν—ε*	*μῆν—ε*	*νέκταρ—ε*
2. 3. *αἰών—οιν*	*μην—οῖν*	*νεκτάρ—οιν*
	Množník.	
1. *αἰῶν—ες*	*μῆν—ες*	*νέκταρ—α*
2. *αἰών—ων*	*μην—ῶν*	*νεκτάρ—ων*
3. *αἰῶ —σι(ν)*	*μη —σί*	*νέκταρ—σι*
4. *αἰῶν—ας*	*μῆν—ας*	*νέκταρ—α*
5. *αἰῶν—ες*	*μῆν—ες*	*νέκταρ—α*

1. U kmenu na *ντ* (*Ξενοφῶντ-α*), pak *ρτ* (*ἡ δαμαρτ-ω*) odpadá to *τ* v 1. a 5. pádu, anebo se může říci, že se *τ* do ostatních vkládá.
2. Tři slova na *ων* (*ωνος*), totiž: *Ἀπόλλων* slunce. *Ποσειδῶν* Vodoň, *ἡ ἄλων* mlat. mohou v akkusativu *ν* odhoditi a se stáhnouti: *Ἀπόλλω* ze *Ἀπόλλονα* vysouváním *ν*; *Ποσειδῶ, ἄλω*. Dvě první jména mívají vokativ: *ὦ Ἄπολλον, ὦ Πόσειδον*; však *σωτήρ* spasitel, zachovatel, má *σῶτερ*!

3. Střední všecka sem patřící vycházející na ρ (αρ, ορ, ωρ, υρ), τὸ πῦρ oheň, v 2. pádu se krátí: πυρός.
4. Slova, jako: Παιάν vítězozpěv, přízvukem se řídí podlé αἰών; Ξενοφῶν (ῶντος) 5. pád jako 1. zachová průtažnou všude, krom dvojníka: Ξενοφώντ-οιν, a 2. p. mn. Ξενοφώντ-ων.

XI. Uloha ku cvičení.

Θήρ (ὁ) zvěř	κιθάρα (ἡ) citara	θάλλω květu
χείρ (ἡ) ruka	βιβλίον (τὸ) kniha	γιγνώσκω poznávám, soudím
πῦρ (τὸ) oheň, pýř	θαλία (ἡ) skvostné hody	νέζω meju neb myju
κρατήρ (ὁ) koflík k mísení vína	σπουδαῖος, αια, αῖον zpudivý, pilný, horlivý, opravdový, hodný	ἀναγιγνώσκω poznávám zase, čítám
χορός (ὁ) kolo, tanec		τέρπω vyrážím, trpím
ψήν (ὁ) vosa	ᾄδω zpívám, hudu	τέρπομαι (s3.p.) těším se.
λειμών (ὁ) louka		

Χεὶρ χεῖρα νίζει. Ἀπέχου τοῦ ψηνός. Φεῦγε τοὺς θῆρας. Οἱ λειμῶνες θάλλουσι. Οἱ στρατιῶται ᾄδουσι παιᾶνα. Ἐν πυρὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον γιγνώσκομεν. Πολλοὶ παρὰ κρατῆρι γίγνονται φίλοι ἑταῖροι. Οἱ ἄνθρωποι τέρπονται κιθάρᾳ καὶ θαλίᾳ καὶ χοροῖς καὶ παιᾶσιν. οἱ Ἕλληνες τὸν Ἀπόλλω καὶ τὸν Ποσειδῶ σέβονται. Οἱ σπουδαῖοι μαθηταὶ τὰ Ξενοφῶντος βιβλία ἡδέως ἀναγιγνώσκουσιν.

Varuj se vosů. Ubíhej divokou zvěř; mej ruce; louka květe. Vojáci se těší vítězopěním. Zpěvy bojovné se pějí od (ὑπο s 2. p.) vojáků. Krásnými loukami se bavíme. Utíkej před zlými vosy (4. p.). Mnozí jsou přátelé koflíka; básníři vzývají Vodoně.

§. 17.

Obrazec II.

B. Nominativ na ω, η zkracuje hlásku v ο a ε, jako v českém bůh, boha atd. Slova, jichžto kmen má ντ na konci, odhazují ho v nominativu; anebo se může mysliti, že τ co přirážku v 2. pádu přibírají. λέων lev, místo λέοντ, v latině i to ν odpadá, leo, leo(n)is, kde se zdá býti vložkou nebo přírůstkem, jako naše tým-ě — teme(n)c, vlastně artik. on, a, o.

Jednotník.	Dvojník.	Množník.	
1. δαίμων božství	δαίμονε	δαίμονες	
2. δαίμονος	δαιμόνοιν	δαιμόνων	
3. δαίμονι		δαίμοσι	místo δαίμονσι, a to jako zkrácené δαίμονοισι
4. δαίμονα		δαίμονας	
5. δαῖμον		δαίμονες	

Takto se mohou skláněti:

λέων (*-οντος*) lev, v dativu mn. *λέουσι* prv *λεόντσι*
ῥήτωρ (*ορος*) řečník, v 3. p. mn. *ῥήτορσι*
αἰθήρ (*έρος*) vzduch, – – – – *αἰθέρσι*
ποιμήν (*ένος*) pasák, – – – – *ποιμέσι* pro *ποιμένοι*.

Pozn. 1 Zostřená slova tohoto sklonění zachovávají dlouhé *η*, *ω* ve vokativu; tedy: *ὦ ποιμήν*, *ὦ αἰθήρ*; vyjma *δᾶερ* děver, od *δαήρ*, *δαέρος*; také jména *Ἀμφίων*, *ονος*, *Ἀγαμέμνων*, *ονος* zkracují v 5. p. *Ἄμφιον*, *Ἀγάμεμνον*.

2. Podstatné slovo *χείρ* ruka, 2. p. *χειρός*, má dvojník *χεροῖν*, 3. p. mn. *χερσί(ν)*.

3. Následující na *ων* (*ονος*) vypustivše *ν* stahují se: *ἡ εἰκών* obraz, *εἰκόνος* a staženo *εἰκοῦς*, *εἰκόνι*, *εἰκόνα* i *εἰκώ*; množ. 4. p. *εἰκόνας* a staž. *εἰκούς*, kdež i nepravidelně konec zostřuje.

ἡ ἀηδών slavík, 2. p. *ἀηδόνος* i *ἀηδοῦς*, 3. p. *ἀηδοῖ*.
ἡ χελιδών vlaštovka, *χελιδόνος* i *χελιδᾶς*, 3. p. *χελιδοῖ*.

4. *a*) Sem patří jména přídavná: *ὁ, ἡ ἀπάτωρ*, *τὸ ἄπατορ* bezotný, *ὁ, ἡ ἀμήτωρ* bezmateřný, *τὸ ἄμητορ*, ve 2. p. *-ορος*;

b) přídavná: *ὁ, ἡ ἄῤῥην*, *τὸ ἄῤῥεν* jarý, samčí, mužský, 2. p. *ἄῤῥενος*.

c) na *ων*, *ον*; *ὁ, ἡ εὐδαίμων*, *τὸ εὔδαιμον*, 2. p. *εὐδαίμονος*, vok. *εὔδαιμον* blažený.

d) Přídavná ve stupňování na *ων*, *ον* neb *έων*, *έον*: *ὁ, ἡ ἐχθέων*, *τὸ ἐχθέον* nepříznivější, vražednější, *μείζων*, *μεῖζον* větší, 2. p. *ἐχθίονος*, *μείζονος* stahuj ve 4. p. *μείζονα* do *μείζοα*, pak *μείζω*; tak z *ἐχθίονα* zase *ἐχθίω*; ve mn. *μείζονες* a *μείζονας* do *μειζοῦς*; *ἐχθίονες* i *ἐχθίονας* do *ἐχθίους*; střed. *μείζονα* do *μείζω*; *ἐχθίονα* do *ἐχθίω*.

5. Přízvuk pozoruj, že se v těch na *ων* od pravidla se uchyluje v 5. p., tedy: *εὔδαιμον*, *ἔχθιον*, *μεῖζον*. Zase přídavná na *φρων* dle pravidla: *κρατερόφρων* v 5. p. *ὦ τρατερόφρον*.

XII. Cvičení.

Γέρων, *οντος* (*ὁ*) starec
ἡγεμών, *όνος* (*ὁ*) vůdce
λιμήν, *ένος* (*ὁ*) přístav
φρήν, *ενός* (*ἡ*) mn. *φρένες* duše, rozum, smysl
σώφρων, *ον*, gen. *ονος*, zdravého rozumu, rozumný
ὑπέρφρων, *ον*, *ονος* pyšný, nadutý
ἀγέλη (*ἡ*) hrav, stádo
κολαστής, *οῦ* (*ὁ*) káratel
δῆμος, *ου* (*ὁ*) tém, pluk, lid
ὁδός, *οῦ* (*ἡ*) chod, cesta
ἄνευ (s 2. p.) bez
ἄδικος, *ον* nespravedlivý
ὄλβιος, *ία*, *ιον* blahý, *ά*, *έ*
ναίω obývám
πράττω pracuju, činím
φυλάττω, hlídám
εὖ blaze, *εὖ πράττω* (s 4. p.) dobročiním někomu.

Τὸν γέροντα εὖ πρᾶττε. Σέβου τοὺς δαίμονας. Οἱ ποιμένες ἀγέλας φυλάττουσιν. Τὸν κακὸν ψεῦγε, ὡς κακὸν λιμένα. Ἄνευ δαίμονος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ὄλβιόν ἐστιν. Ὁ θεὸς ἐν αἰθέρι ναίει. Ἀεὶ χαλεπαὶ μέριμναι τείρουσι τὰς τῶν ἀνθρώπων φρένας. Ἔπου ἀγαθοῖς ἡγεμόσιν. Εἶκε, ὦ νεανία, τοῖς γέρουσι τῆς ὁδοῦ. Πολλάκις δῆμος ἡγεμόνα ἔχει ἄδικον νοῦν. Ὁ θεὸς κολαστής ἐστι τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων. Ἔχε νοῦν σώφρονα. Ὦ δαῖμον, πάρεχε τοῖς γέρουσι μεγάλην εὐτυχίαν. Οἱ θηρευταὶ τοὺς λέοντας ἐνεδρεύουσιν.

Dobročiňte starcům. Ctěte božstvo. Stáda od pastýřů se hlídají. Následuj dobrého vůdce. Jdi, mládenče, starci ze cesty. Lid často následuje zlých vůdců (4. p.). Duše člověka těžkými péčemi (3. p.) souží se (tejrá se = τείρω). Zdržuj se zlého, jako zlého přístavu. Pastýř sleduje stádo. O bože, zachraň dobré starce.

§. 15.

Obrazec III.

Podlé předešlého sklonění mohou se také pádovati slova na ηρ.

	Jednotník.	Dvojník.	Množník.
1.	ὁ πατήρ otec	πατέρε otce	πατέρες otcové
2.	πατρός otce	πατέροιν otcema	πατέρων otců
3.	πατρί otci		πατράσι(ν) otcům
4.	πατέρα otce		πατέρας otce
5.	πάτερ otče		πατέρες otcové.

Tak: ἡ γαστήρ žaludek, břich, ἡ θυγάτηρ dcera, ἡ Δημήτηρ zeměmáteř neb živěna, ἡ μήτηρ má ve vokativu μῆτερ; ἀνήρ místo αἰήρ, skyticky ojor, lat. vir a herus, jarý, muž, má vokativ ἄνερ, a liší se od ostatních tím, že všude vypouští ε a vkládá δ; genitiv ἀνδρός, dativ ἀνδρί a t. d. Ostatní podstatná jména liší se od předešlých tím, že ve 2. a 3. p. jedn. a 3. p. množ. to ε vysouvají, a v posledním pádu před σι vkládají krátké α; tedy ἀνδράσι(ν), πατράσι(ν), μητράσι, θυγατράσι, také sem patří ἀστράσι od ὁ ἀστήρ (-έρος) hvězda, ačkoliv ε všude zachovává. Δημήτηρ liší se přízvukem: Δήμητρος, Δήμητρι, 5. p. Δήμητερ, ale 4. p. Δημητέρα.

XIII. Cvičení.

Περσεφόνη, ης (ἡ) Proserpina
Ἕλλην, ηνος (ὁ) Hellén, Grék
ἆθλον, ε (τὸ) odměna, bojecena
σοφός, ή, όν moudrý, á, é
δουλεύω sloužím
ἐχθαίρω nenávidím
στέργω miluju
χαρίζομαι povoluju, prokazuju vděk, zavděčuju se.

Στέργετε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. Μὴ δούλευε γαστρί. Χαῖρε, ὦ φίλε νεανία, τῷ ἀγαθῷ πατρὶ καὶ τῇ ἀγαθῇ μητρί. Μὴ κακῷ σὺν ἀνδρὶ βουλεύου. Τῇ Δήμητρι πολλοὶ καὶ καλοὶ νεῷ ἦσαν. Ἡ ἀγαθὴ θυγάτηρ ἡδέως πείθεται τῇ φίλῃ μητρί. Οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες θαυμάζονται. Πολλάκις ἐξ ἀγαθοῦ πατρὸς γίγνεται κακὸς υἱός. Ἐχθαίρω τὸν κακὸν ἄνδρα. Τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι μεγάλη δόξα ἕπεται. Ἡ Δήμητρος θυγάτηρ ἦν Περσεφόνη.

Ὦ φίλη θύγατερ, ξέργε τὴν μητέρα. Ἡ ἀρετὴ καλὸν ἄθλόν ἐστιν ἀνδρὶ σοφῷ. Οἱ ἀγαθοὶ υἱοὶ τὰς μητέρας στέργουσιν. Οἱ Ἕλληνες Δημητέρα σέβονται. Πείθεσθε, ὦ φίλοι νεανίαι, τοῖς πατράσι καὶ ταῖς μητράσιν. Χαρίζου, ὦ πάτερ, τῇ θυγατρί.

Milujte, jinoši, otce a matky. Neraď se s muži (lidmi) zlými. Dobré dcery poslouchají rády matky. Dobrému člověku se obdivujeme. Poslouchej, milý mládenče, otce a matku. Povoluj, milý otče, dobrému synu. Vzývejte zeměmáteř. Baži, synu, po slávě otce svého (*σοῦ*). Odměna moudrých mužů jest cnost.

§. 16.

Obrazec IV.

C. Nominativ přibírá na konci ku kmenu ς (podobno slovanskému b, jeř).

a) Když kmen vychází na retné zvučky: *β*, *π*, *φ*, splývají s tím *σ* do *ψ*; vychází-li kmen na hrdelní *γ*, *κ*, *χ*, splývají do *ξ*. Sem náležejí také přídavná na *ψ*, jako: *ὁ, ἡ αἰγίλιψ, ιπος* vysoký; pak na *ξ* (2 p. *γος, κος, χος*) na př. *ὁ, ἡ ἅρπαξ, αγος* rvavý, lakomý, *ὁ, ἡ ἧλιξ, ικος* stejnověký, *ὁ, ἡ μῶνυξ, υχος* jednopaznehtní.

	Jednotník.	Dvojník.	Množník.
1.	*ἡ λαῖλᾰψ* vichr	*λαίλαπ—ε*	*λαίλαπ—ες*
2.	*λαίλᾰπ—ος* vichra	*λαιλᾰ́π—οιν*	*λαιλᾰ́π—ων*
3.	*λαίλαπ—ι* vichru		*λαίλαψι(ν)*
4.	*λαίλαπ—α* vichr		*λαίλαπ—ας*
5.	*λαῖλαψ* vichře		*λαίλαπ—ες.*
1.	*ὁ κόρᾰξ* krkavec	*κόρακ—ε*	*κόρακ—ες*
2.	*κόρακ—ος* krkavce	*κορᾰ́κ—οιν*	*κορᾰ́κ—ων*
3.	*κόρακ—ι*		*κόραξι(ν)*
4.	*κόρακ—α*		*κόρακ—ας*
5.	*κόραξ*		*κόρακ—ες.*

Takto se mohou skloňovati:

ὁ φύλαξ, κος hlídač — *ὁ σκώληξ, κος* červ — *ὁ λύγξ, λυγκός* rys, Luchs
ἡ αὔλαξ, κος brázda — *ἡ ἀλώπηξ, εκος* liška — *ἡ φλόξ, γος* plamen
ἡ φάλαγξ, γος šik — *ὁ, ἡ ἧλιξ* rovnověký — *ἡ κάλυξ, κος* kalich
ἡ ῥάξ, γος hrozinka — *ὁ ψίξ, χος* drobeček — *ὁ ὄνυξ, χος* hřebík
ἡ σάρξ, κος maso — *ἡ σμῶδιξ, ιγγος* prouha — *ἡ πτύξ, χος* záhyb.

XIV. Významy k učení.

Ὄψ, ὀπός (ἡ) hlas
ὤψ, ὠπός (ἡ) obličej
αἴξ, γός (ἡ) koza
μάστιξ, ιγος (ἡ) bič
ὄρτυξ, ὄρτυγος (ὁ) křepelka
σύριγξ, ιγγος (ἡ) svirelka
τέττιξ, ιγος (ὁ) kobylka
φόρμιγξ, ιγγος (ἡ) harfa
κόλαξ, ακος (ὁ) pochlebník
μύρμηξ. ηκος (ὁ) mravenec
φένακξ, ακος (ὁ) chlubič
ἀγών, ῶνος (ὁ) zápas
ἀλεκτρυών, όνος (ὁ) kohout
ᾠδή (ἡ) zpěv
ἵππος (ὁ) kůň
ὀρχηθμός (ὁ) tanec
πολύπονος, ον pracovitý
ἐλαύνω honím
κρώζω krákám, chroptám
δέ ale
μέν—δέ sice—ale, pak v protisadech, jindy se ani nepřekládá.

Οἱ κόρακες κρώζουσι. Τοὺς κόλακας φεῦγε. Ἀπέχου τοῦ φένακος. Οἱ ἄνθρωποι τέρπονται φόρμιγγι καὶ ὀρχηθμῷ καὶ ᾠδῇ. Οἱ ἵπποι μάστιγιν ἐλαύνονται. Αἱ φόρμιγγες τοὺς τῶν ἀνθρώπων θυμοὺς τέρπουσιν. Τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμηκι δὲ μύρμηξ (t. j. *ἐστίν*). *Οἱ ποιμένες πρὸς τὰς σύριγγας ᾄδουσιν. Παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ὀρτύγων, καὶ ἀλεκτρυόνων ἀγῶνες ἦσαν. Οἱ ποιμένες τὰς τῶν αἰγῶν ἀγέλας εἰς τοὺς λειμῶνας ἐλαύνουσιν. Μυρμήκων καὶ ὀρτύγων βίος πολύπονός ἐστι. Πολλοὶ ἀγαθὴν μὲν ὦπα, κακὴν δὲ ὄπα ἔχουσι.*

Krkavec krká. Pochlebníka varuj se. Zdržuj se zlého chlubiče. Lidé harfou se obradují. Kůň bičem (3 p.) se pohání. Pastýř píská (pěje) na píšťalku. Žití mravence a křepelky jest pracovné. Pastýř hlídá kozy. Píšťaly těší pastýře. Athenští se těšili půtkami kohoutů a křepelek. Liška lišce milá jest; mravenci mravencům milí.

§. 20.

b) Kmen vychází na zubní *δ, τ, θ*, nebo *κτ, νθ* (o 4. pádu na *α* neb *ν* viz u III. sklonění zpředu), ku př.

λαμπάς—άδος, δι, δα	3. p.	mn.	*λαμπάσι(ν)*	pochodeň
κόρυς—υθος, θι, κόρυν	-	- -	*κόρυσι*	přilbice
ὄρνις—ιθος, θι, ὄρνιν	-	- -	*ὄρνῖσι*	pták
ἔλμινς—ινθος, θι, νθα	-	- -	*ἔλμῖσι*	hlemejžů, žížala
ἄναξ—κτος, κτι, κτα	-	- -	*ἄναξι*	kníže, král.

Vokativ jest nominativu roveň; *ὁ, ἡ παῖς, δός* dítě, má 5. pád *παῖ*!

Sem náleží také přídavné na:

ις, ι (*ιδος, ιτος*) *ὁ, ἡ εὔχαρις, τὸ εὔχαρι* (*ιτος*) příjemný
ὰς (*άδος*), *ὁ, ἡ φυγάς* (*άδος*) plachý
ής (*ῆτος*), *ὁ, ἡ ἀργής* (*ῆτος*) bílý

ώς (*ῶτος*), *ὁ, ἡ ἀγνώς* (*ῶτος*) neznámý
ις (*ῐδος*), *ὁ, ἡ ἀνάλκις* (*ιδος*) nemocný
υς (*υδος*), *ὁ, ἡ νέηλυς* (*υδος*) novopřišlý.

XV. Významy k učení.

Γέλως, ωτος (*ὁ*) smích
ἔρως, ωτος (*ὁ*) láska
κακότης, ητος (*ἡ*) zloba
νεότης, ητος (*ἡ*) mladost
ὁμοιότης, ητος (*ἡ*) rovnost
ἐγείρω zbuzuju, *ἐνεγείρω*
κατακρύπτω ukrývám
ἐλπίς, ίδος (*ἡ*) naděje
ἔρις, ιδος (*ἡ*) váda, svár
χάρις, ιτος (*ἡ*) vnada, vděk, laskavost, milost, dobrodiní
πατρίς, ιδος (*ἡ*) otčina
φροντίς, ίδος (*ἡ*) starost
νύξ, νυκτός (*ἡ*) noc
φιλοχρημοσύνη (*ἡ*) lakomost
κολάζω trestám
χρησμοσύνη (*ἡ*) nuznost
πλοῦτος (*ὁ*) bohatství
πλούσιος, ία, ιον bohatý
κοῦφος, η, ον lehký
πένης, ητος (*ὁ, ἡ*) chudý
ἅπας, ᾶσα, αν zcela, všecek
μακαρίζω velebím.

Οἱ ὄρνῖθες ᾄδουσιν. Χάρις χάριν τίκτει, ἔρις ἔριν. Μακαρίζομεν τὴν νεότητα. Χρησμοσύνη τίκτει ἔριδας. Πλούσιοι πολλάκις τὴν κακότητα πλούτῳ κατακρύπτουσιν. Ὦ καλὲ παῖ, εὖ πρᾶττε τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης ἐστίν. Οἱ πένητες πολλάκις εἰσὶν εὐδαίμονες. Ἡ σοφία ἐν τοῖς τῶν ἀνθρώπων θυμοῖς θαυμαστοὺς τῶν καλῶν ἔρωτας ἐνεγείρει. Ὁ θάνατος τοὺς ἀνθρώπους φροντίδων ἀπαλλάττει. Ἡ φιλία δι' ὁμοιότητος γίγνεται. Οἱ σοφοὶ κολάζουσι τὴν κακότητα. Οἱ ἄνθρωποι πολλάκις κούφαις ἐλπίσι τέρπονται.

Pták pěje; vděk vděky plodí, svár sváry. Pravdou budí se v myslech lidí podivuhodná láska (mn. poč.) ku kráse. Zpěvem (3 p.) ptáků obveselujeme se. Víno rozlučuje péče lidské (2 p. mn.) Var se pacholíku nešlechetnosti (4 p.). Stejností povstává přátelství. Těšíme se ptactvem (3 p. mn.).

§. 21.

c) Jména rodu středního sem patřící na *τ* nebo *κτ*, buď mění *τ* do *σ*, nebo zcela tu koncovku odvrhují, vlastně ale by se mohlo říci, že tu koncovku přibírají a *σ* do *τ* změnili; snad na příklad naše: slovo sloveso, tělo těleso; kdež so značí to, ko, quod; *οὖς* místo *οὖας*, od *ὦς*, gen. *οὔατος* neb *ὦτος*, dat. *ὠτί*, od uju, *ἀάω*, vnímám; tak že se vidí postup: uch-o, ús, uši, ouš-ko, aur-is, Ohr. *τέρας* div, *τέρατος; δόρυ, δόρατος* oštěp, drvo, drveso; poët. *δορός* a *δουρός; γόνυ* koleno, *γόνατος*; *γάλα, γάλακ-τος* mléko, *σῶμα, σώματος* tělo, maso; 3. pád mn. tvoří *ὦσί, τέρασι, γόνασι, σώμασι, γάλαξι* místo *γάλακτσι*.

XVI. Uloha, významy k učení.

Ἁμάρτημα (τὸ) chyba, hřích
ἅπτομαι připínám se, dotýkám se něčeho (s 2. p.), chytám se
βαστάζω nosím
βοήθημα (τὸ) pomoc
γεύομαι (s 2.p.) okouším
γυμνάζω cvičím se
χωρισμός (ὁ) roztrhnutí
διαμείβομαι měním se, střídám se
ἐθίζω zvykám
θεραπεία léčení, ošetření
ἱδρώς, ῶτος (ὁ) pot
ἱκέτης, ου prosebný
μικρός, ά, όν malý, á, é
χρηστός, ή, όν hodný, užitečný
μῦθος, οὐ (ὁ) báje, řeč
ποικίλος, η, ον rozličný, pestrý
πρᾶγμα (τὸ) čin
ῥῆμα (τὸ) řeč, slovo
σπένδω obětuju, vylévám oběť
ταυτολογία totožnost
φαῦλος, η, ον špatný, á, é
χρῆμα (τὸ) věc, ve mn. peníze, jmění.

Ἐν χαλεποῖς πράγμασιν ὀλίγοι ἑταῖροι πιστοί εἰσιν. Τῆς ἀρετῆς πλοῦτον οὐ διαμειβόμεθα τοῖς χρήμασιν. Οἱ ἱκέται τῶν γονάτων ἅπτονται. Ὁ θάνατός ἐστι χωρισμὸς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Ὁ πλοῦτος παρέχει τοῖς ἀνθρώποις ποικίλα βοηθήματα. Μὴ πείθου κακῶν ἀνθρώπων ῥήμασιν. Μὴ δούλευε, ὦ παῖ, τῇ τοῦ σώματος θεραπείᾳ. Οἱ Ἕλληνες ταῖς Νύμφαις κρατῆρας γάλακτος σπένδουσιν. Ἔθιζε καὶ γύμναζε τὸ σῶμα σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι. Οἱ ἀδολέσχαι τείρουσι τὰ ὦτα ταῖς ταυτολογίαις. Ψυχὴν ἔθιζε, ὦ παῖ, πρὸς τὰ χρηστὰ πράγματα. Οἱ φαῦλοι μῦθοι τῶν ὤτων οὐχ ἅπτονται. Τοῖς ὠσὶν ἀκούομεν. Μὴ ἔχθαιρε φίλον μικροῦ ἁμαρτήματος ἕνεκα. Γεύου, ὦ παῖ, τοῦ γάλακτος. Οἱ στρατιῶται δόρατα βαστάζουσιν.

U špatného činu jest (množ.) málo věrných přátel (1. p.). Cvičte, mládenci, svá těla prací a potem. Baži, chlapče, po krásných činech. Mnozí lidé těší se z peněz. Z krásného skutku povstává sláva. Obdivujeme se krásným skutkům. Chlapci rádi okoušejí mléko. Vojáci bojují pikami.

Přímětek. *Τὸ τέρας* div, ve mn. také se stahuje: *τὰ τέρα, τῶν τερῶν*; však *τὸ γέρας* podar, *τὸ γῆρας* stáří, *τὸ κρέας* maso, a *τὸ κέρας* roh, vynechávají to *τ* a stahují, krom 3. p. mn., všecky pády; *κέρας* má však i pravidelné formy s *τ*.

Jedn. 1.	*τὸ κέρας* roh		*τὸ κρέας*
2.	*κέρατ—ος* a (*κέραος*)	*κέρως*	(*κρέα—ος*) *κρέως*
3.	*κέρατ—ι* (*κέρα-ϊ*)	*κέρᾳ*	(*κρέα—ϊ*) *κρέᾳ*
4.	*κέρας*		*κρέας.*
Množ. 1.	*κέρατ—α* i (*κέρα-α*)	*κέρᾱ*	(*κρέα—α*) *κρέα*
2.	*κεράτ—ων* (*κεράων*)	*κερῶν*	(*κρεάων*) *κρεῶν*
3.	*κέρα—σι(ν)*		*κρέα—σι(ν)*
4.	*κέρατ—α* (*κέρα-α*)	*κέρᾱ*	(*κρέα—α*) *κρέα*

Dvoj. 1. 4. 5.	*κέρατε* a	(*κέραε*) *κέρᾱ*	(*κρέα—ε*) *κρέα*
2. 3.	*κεράτ—οιν*	(*κεράοιν*) *κερῷν*	(*κρεά—οιν*) *κρεῷν*.

XVII. Významy k učení.

Ἀνδρεία (ἡ) mužnost	πρόβατον (τὸ) ovce	δύσκολος ον, obtížný, těžký
διατροφή (ἡ) potrava	φάρμακον (τὸ) lék	πέμπω posílám
εὐεξία (ἡ) blahobyt	σάλπιγξ, ιγγος (ἡ) trouba	προτρέπω obracím, napomínám
ἔλαφος, ου (ἡ) jelen	ὑπάρχω jsem tu přítomen	σημαίνω znamení dávám.
Θεμέλιον (τὸ) podlaha		

Οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις τέρα πέμπουσιν. Τῶν ἐν γήρᾳ κακῶν φάρμακον ὁ θάνατός ἐστιν. Τὰ γέρα τοὺς στρατιώτας εἰς ἀνδρείαν προτρέπει. Ἐξ αἰγῶν καὶ προβάτων γάλα καὶ κρέα πρὸς διατροφὴν ὑπάρχει. Κέρασι καὶ σάλπιγξιν οἱ στρατιῶται σημαίνουσιν. Ποικίλων κρεῶν γευόμεθα. Καλοῦ γήρως θεμέλιον ἐν παισίν ἐστιν ἡ τοῦ σώματος εὐεξία. Αἱ ἔλαφοι κέρα ἔχουσιν. Δύσκολός ἐστιν ὁ ἐν γήρᾳ βίος.

Od (*ὑπό* s 2. p.) bohů člověkům divy sesílají se. Nehody staroby rozlučuje smrt. Rozličnými podary (3. p.) vojáci k udatnosti povzbuzují se. Těš se, mládenče, z podaru (3. p.). Divíme se krásným parohům jelena. Starobu následuje mnoho nesnáze. Snášej obtíže stáří.

§. 19.

d) Kmen vychází na *ν* nebo *ντ*, ku př. *ῥῖς* místo *ῥῖνς* nos, *δελφίς* místo *δελφίνς* pliskavice, *γίγας* místo *γίγαντς* obr, *ὀδούς* místo *ὀδόντς* zub, a takto se skloňují:

	Jednotník.		
1.	ἡ *ῥῖς* nos	ὁ *δελφίς* delfín	ὁ *γίγᾱς* obr	ὁ *ὀδούς* zub
2.	*ῥῖν—ός* nosu	*δελφῖν-ος*	*γίγαντ-ος*	*ὀδόντ-ος*
3.	*ῥῖν—ί* nosu	*δελφῖν-ι*	*γίγαντ-ι*	*ὀδόντ-ι*
4.	*ῥῖν—α* nos	*δελφῖν-α*	*γίγαντ-α*	*ὀδόντ-α*
5.	*ῥῖ́ν* nose	*δελφῖ́ς(ῖ́ν)*	*γίγᾰν*	*ὀδούς*
	Dvojník.			
1. 4. 5.	*ῥῖν-ε*	*δελφῖν-ε*	*γίγαντ-ε*	*ὀδόντ-ε*
2. 3.	*ῥῖν-οῖν*	*δελφῖν-οιν*	*γιγάντ-οιν*	*ὀδόντ-οιν*
	Množník.			
1.	*ῥῖν-ες* nosy	*δελφῖν-ες*	*γίγαντ-ες*	*ὀδόντ-ες*
2.	*ῥῖν-ῶν*	*δελφῖ́ν-ων*	*γιγάντ-ων*	*ὀδόντ-ων*
3.	*ῥῖ-σί(ν)*	*δελφῖ-σι(ν)*	*γίγᾱ-σι(ν)*	*ὀδοῦ-σι(ν)*
4.	*ῥῖν-ας*	*δελφῖν-ας*	*γίγαντ-ας*	*ὀδόντ-ας*
5.	*ῥῖν-ες*	*δελφῖν-ες*	*γίγαντ-ες*	*ὀδόντ-ες*.

Pozn. Sem náležejí 1. dvě přídavná na *ας, αινα, αν*: *μέλας-αινα, αν* černý, á, é, pak *τάλας, αινα, αν* nešťastný, á, é; má tedy v 2. p. *μέλανος, μελαίνης, μέλανος* černého, é, ého.

2. *πᾶς, πᾶσα, πᾶν* illyr. vas, naše: ves, vše, všechen, celý, každý; gen. *παντός, πάσης, παντός*, a tak i složená: *ἅπας, ἅπασα, ἅπαν* veškeren, a, o.

3. *ἑκών, οὖσα, όν* dobrovolný, á, é, *όντος ούσης, όντος*, a též opak *ἄκων, ἄκουσα, ἄκον* nerad, a, o.

4. Přídavná na *εις, εσσα, εν*, kteráž místo *εισι* mívají *εσι* v 3. pádu množ.

Jednotník.	1. *χαρίεις, χαρίεσσα, χαρίεν* milostný, á, é 2. *χαρίεντος, χαριέσσης, χαρίεντος* 3. *χαρίεντι, χαριέσσῃ, χαρίεντι* 4. *χαρίεντα, χαρίεσσαν, χαρίεν* 5. *χαρίεν, χαρίεσσα, χαρίεν*
Dvojník. 1. 4. 5.	*χαρίεντε, χαριέσσα, χαρίεντε*
2. 3.	*χαριέντοιν, χαριέσσαιν, χαριέντοιν*
Množník.	1. *χαρίεντες, χαρίεσσαι, χαρίεντα* 2. *χαριέντων, χαριεσσῶν, χαριέντων* 3. *χαρίεσι(ν), χαρίεσσαις, χαρίεσι(ν)* 4. *χαρίεντας, χαριέσσᾶς, χαρίεντα* 5. *χαρίεντες, χαρίεσσαι, χαρίεντα*

Podlé *ὀδούς* jdou také složená s tím slovem přídavná, jako: *ὁ, ἡ μονόδους, τὸ μονόδον* jednozubý, á, é, druhý pád *μονόδοντος*; podlé *γίγας* zase přídavná na *ας* (2. p. *αντος*), *ὁ, ἡ ἀκάμας, αντος* neumdlený, neunavený.

XVIII. Slova k učení.

Ἀκτίς, ῖνος (ἡ) paprsek
αὖτος sám
ὁ αὐτός tensamý
βρῶμα (τὸ) žrádlo, sněska
ἐλέφας, αντος (ὁ) slon a slonokost
εὔπορος, ον důchodný, vydatný
ἧλιος (ὁ) slunce
κωτίλος, η, ον mluvný
λεαίνω hladím, žmolím, mnu
μάχη, ης bitva, máchání
ὀσφραίνομαι (s 2. p.) čichám, voním
φιλάνθρωπος, ον lidumilovný
χώρα (ἡ) kraj, končina
ποτέ někdy, poté, potom
πᾶς, ᾶσα, πᾶν celý, ves, všickni.

Οὐ πᾶσιν αὐθρώποις ὁ ἀντὸς νοῦς ἐστιν. Τοῖς ὀδοῦσιν τὰ βρώματα λεαίνομεν. Οἱ δελφῖνες φιλάνθρωποί εἰσιν. Ἔστιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, πάντα κακὰ φέρειν. Πολλαὶ Λιβύης χῶραι εὔποροί εἰσιν ἐλέφαντος. Πάντες κωτίλον ἄνθρωπον ἐχθαίρουσιν. Τοῖς γίγᾶσί ποτε ἦν μάχη πρὸς τοὺς θεούς. Ταῖς τοῦ ἡλίου ἀκτῖσι χαίρομεν. Ῥινῶν ἔργον ἐστὶν ὀσφραίνεσθαι.

Zuby trou jídla. Nosem (3 p.) čicháme. Bohové měli jednou bitvu proti obrům (Byla bohům bitva). Divíme se

krásné slonokosti. Všem lidem nevěř. Práce zubů jest rozžvejkati jídla. Sluší se na (2 p.) každého člověka božstvo ctíti.

§. 23.

II. Slova, která v genitivu před zakončením *ος* mají samohlásku.

A. Podstatná slova na *εύς*, *αῦς*, *οῦς*.

Kmen takových slov končí se *υ*, což jest krátké *u* neb *v* (*ϝ*), to na konci slov a před souzvučkou zůstane, u prostřed ale mezi hláskama odpadne. Ta na *εύς* mají 4. p. jedn. p. *ᾱ*, 4. p. *ᾱς*, tvoří 2. p. jedn. podlé attické formy na *έως* místo *έος* a připouští v 3. p. jedn. a v 1. množ. stahování, což ve 4. p. množ. se nečiní, zatím co slova na *αῦς* i *οῦς* jen ve 4. p. mn. se stahují.

	Jednotník.			
1.	ὁ *βασιλεύς* král	ὁ *χοεύς* máz, ko-	ὁ ἡ *βοῦς* vůl	ἡ *γραῦς* stařena
2.	*βασιλέ-ως*	*χο(έω)ῶς* [nev	*βο-ός*	*γρᾱ-ός*
3.	*βασιλεῖ*	*χοεῖ*	*βο-ΐ*	*γρᾱ-ΐ*
4.	*βασιλέ-ᾱ*	*χο(έα)ᾶ*	*βοῦν*	*γραῦν*
5.	*βασιλεῦ*	*χοεῦ*	*βοῦ*	*γραῦ*.
	Dvojník.			
1.4.5.	*βασιλέ-ε*	*χοέ-ε*	*βό-ε*	*γρᾱ̃-ε*
2.3.	*βασιλέ-οιν*	*χοέ-οιν*	*βο-οῖν*	*γρᾱ-οῖν*.
	Množník.			
1.	*βασιλεῖς*	*χοεῖς*	*βό-ες*	*γρᾱ̃-ες*
2.	*βασιλέ-ων*	*χο(έω)ῶν*	*βο-ῶν*	*γρᾱ-ῶν*
3.	*βασιλεῦσι(ν)*	*χοεῦσι(ν)*	*βουσί(ν)*	*γραυσί(ν)*
4.	*βασιλέ-ᾱς*	*χε(έα)ᾶς*	(*βόας*) *βοῦς*	(*γρᾶας*)*γραῦς*
5.	*βασιλεῖς*	*χοεῖς*	*βόες*	*γρᾱ̃-ες*.

Attikové ukončují ta na *εύς* v 1. a 5. p. mn. také na *ῆς*, ku př. *βασιλῆς*.

XIX. Významy k učení.

Ἄρχω (s 2. p.) panuju
ἀτιμάζω nectím
ἀχάριστος, ον nevděčný
Ἀχιλλεύς Achillev
βούλομαι volím, chci
γονεύς rodič, mn. rodičé
εἰκάζω (s 3. p.) přirovnávám k někomu
ἐπιμέλεια péče
θύω obětuju
ἱερεύς kněz
λῆρος (ὁ) tlachání
νομεύς pasák
νομή pastva
ὀφθαλμός (ὁ) oko
πολίτης, ου měšťan
πολυλόγος mnohomluvný
τέ—καὶ též, jak; i—i
τιμή čest, uctění
φονεύω usmrcuju.

Οἱ βασιλεῖς ἐπιμέλειαν ἔχουσι τῶν πολιτῶν. Ἡ ἀγέλη τῷ νομεῖ ἕπεται. Ἕκτωρ ὑπ' Ἀχιλλέως φονεύεται. Οἱ ἱερεῖς τοῖς θεοῖς βοῦς θύουσιν. Κῦρος παῖς ἦν ἀγαθῶν γονέων. Οἱ ἀχάριστοι τοὺς γονέας ἀτιμάζουσιν. Πείθου, ὦ παῖ, τοῖς γονεῦσιν. Τηλέμαχος ἦν Ὀδυσσέως υἱός. Βούλου τοὺς γονέας πρὸ παντὸς ἐν τιμαῖς ἔχειν. Αἱ γρᾶες πολυλόγοι εἰσίν. Οἱ νομεῖς τὴν βοῶν ἀγέλην εἰς νομὴν ἄγουσιν. Ὅμηρος τοὺς τῆς Ἥρας ὀφθαλμοὺς τοῖς τῶν βοῶν εἰκάζει. Πάτροκλος φίλος ἦν Ἀχιλλέως. Κῦρον, τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, ἐπί τε τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ σοφίᾳ θαυμάζομεν.

Král má péči o měšťany (2. p.). Stádo následuje pastýře. Voly bohům od (*ὑπὸ* s 2. p.) kněžů obětují se. Stařeny svým tlacháním (3. p.) naše uši tejrají. Krásně panujete, o králové! Kněži, obětuj bohu vola. Sluší se na dobrého pastýře (jest s 2. p.) o krávy péči míti. Dítky milují rodiče své.

§. 21.

B. Slova na *ης*, *ες*, *ως* (2. p. *ωος*), pak *ως*, *ω* (2. p. *οος*), potom *ας* (2. p. *αος*), *ος* (2. p. *εος*).

Kmen těchto slov vychází na *ς*, kteréž, jako u předešlých *ν*, na konci slov a před souzvučkami neodpadá, jenom u prostřed dvou samohlásek; 3. p. mn. má jen jedno *σ*.

α. Slova na *ης* a *ες*.

1. Takto se končí jen přídavná slova na *ης* m. ž. *ες* st.; což i poskytuje čistý slova kmen; sem patří také vlastní jména přídavní formou ukončená na *νης*, *λης*, *γένης*, *κράτες*, *μήδης*, *πείθης*, *σθένης* a (*κλέης*) *κλῆς*.

2. Slova této třídy ve všech pádech se stahují, vyjma 1. a 5. pád jedn. a 3. p. mn. s vypuštěným *σ*; slova na *κλέης* už v 1. pádu stažená do *κλῆς* mají v 3. p. jako dvojaté stažení, ku př. *Περικλῆς*, 2. p. *Περικλέε-ος*, stáh. *έους*; 3. p. *Περικλέε-ϊ*, potom *Περικλέει*, konečně *Περικλεῖ*; 4. p. *Περικλέε-α*, *Περικλέα*; 5. p. *Περίκλεες* do *Περίκλεις*.

Jednotník.			Množník.		
1. ὁ, ἡ σαφής zjeven, -na,		σαφές zjevno	(σαφέες) σαφεῖς	(σαφέα) σαφῆ	
2.	(σαφέος) σαφοῦς	—	(σαφέ-ων) σαφῶν		
3.	(σαφέϊ) σαφεῖ	—	σαφέ-σι(ν)		
4.	(σαφέα) σαφῆ	σαφές	(σαφέ-ας) σαφεῖς	(σαφέα) σαφῆ	
5.	σαφές	σαφές	(σαφέ-ες) σαφεῖς	(σαφέα) σαφῆ.	
Dvojník. 1. 4. 5. (σαφέ-ε) σαφῆ 2. 3. (σαφέ-οιν) σαφοῖν.					

1. Pozn. Ve dvojníku nestahuje se jak obyčejno *ές* do *εῖ*, nýbrž do *η*: tak i *τριήρεε* do *τριήρη* trojveslice; 2. pád mn. *τριήρων* místo *τριηρῶν*. §. 35. 1.

2. Pozn. Ve přídavných předchází-li samohláska koncovku: *ης*, *ες*, tedy se *εα* nestahuje do *η* (*σαφέα* — *σαφῆ*), nýbrž do *ᾱ*, jako svrchu *Περικλέε-α* do *Περικλέᾱ*; tudy *ἀκλεής* neslavný, má 4. pád jedn. muž. i žen., pak 1. 4. 5. mn. v středn. *ἀκλεέα* — *ἀκλεᾶ*; podobně i *ὑγιής* zdráv, *ὑγιέα* do *ὑγιᾶ*.

3. Pozn. Vlastní jména takto se končící, též jméno *Ἄρης* Mars, končí se ve 4. pádu jedn. podlé III. a také podlé I. sklonění a slovou heteroklita (přestupnosklonná t. j. dvoupádná); tedy *Σωκράτης*, 2. p. *Σωκράτους*, 3. p. *Σωκράτει*, má 4. p. *Σωκράτεα* = *Σωκράτη*, ale i *Σωκράτην*, dle I. sklonění 5. p. *Σώκρατες* (Sókrate!). Slova na *κλῆς* nemívají u dobrých Attiků 4. pád na *κλῆν*.

XX. Významy k učení.

Αἰσχρός, ά, όν hanebný, á, é
ἀκρατής, *ές* nemírný, á, é
ἀληθής, *ές* pravdivý, á, e
Ἀστυάγης Astyages
ἀτυχής, *ές* nešťastný, á, é
ἀφανής, *ές* neznámý, á, é
δουλία otroctví
ἑλεαίρω lituju
ἑλώδης, *ῶδες* blatný
κάλαμος (ὁ) sláma, tresť, rákos
Μανδάνη Mandana
ὁμιλία obcování
ποταμός potok, řeka
σοφιστής mudrlant
σωτηρία spása, blaho
τόπος (ὁ) místo, stopa
τραγῳδία truchlohra
Ἰνδική (ἡ) Indicko.

Αἱ Σοφοκλέους τραγῳδίαι καλαί εἰσιν. Τὸν Περικλέα ἐπὶ τῇ σοφίᾳ θαυμάζομεν. Σωκράτει πολλοὶ μαθηταὶ ἦσαν. Ἡ Ἰνδικὴ παρά τε τοὺς ποταμοὺς καὶ τοὺς ἑλώδεις τόπους φέρει καλάμους πολλούς. Λέγε ἀεὶ τὰ ἀληθῆ, ὦ παῖ. Ἀναξαγόρας, ὁ σοφιστής, διδάσκαλος ἦν Περικλέους. Ὦ Ἡράκλεις, τοῖς ἀτυχέσι σωτηρίαν πάρεχε. Ἐπαμεινώνδας πατρὸς ἦν ἀφανοῦς. Ἐλέαιρε τὸν ἀτυχῆ ἄνθρωπον. Ὀρέγεσθε, ὦ νεανίαι, ἀληθῶν λόγων. Οἱ ἀκρατεῖς αἰσχρὰν δουλείαν δουλεύουσιν. Μὴ ὁμιλίαν ἔχε ἀκρατεῖ ἀνθρώπῳ.

Perikles měl velikou moudrost. (Periklovi byla —) Polituj nešťastné lidi. Mnozí mladíci byli žáci Sokratovi. Nemírný slou-

ží hanebnému otroctví. Sophokla obdivujeme pro krásné truchlohry. Pravá slova nacházejí víru. Život nešťastných lidí litujeme. Neměj obcování s nemírnými lidmi.

§. 22.

Slova na ως, 2. p. ωος; pak na ως a ω, 2. p. οος = ους.

1.	ὁ, ἡ θώς šakal,	množ. θῶες	ὁ ἥρως rek,	množ. ἥρω-ες
2.	θω-ός	θώων	ἥρω-ος	ἡρώ-ων
3.	θω-ί	θωσί(ν)	ἥρω-ι	ἥρω-σι
4.	θῶ-α	θῶας	ἥρω-α i ἥρω	ἥρω-ας a ἥρως
5.	θώς		ἥρως	
	Dvojník. 1. 4. 5.	θῶε	ἥρω-ε	
	2. 3.	θώ-οιν	ἡρώ-οιν.	
1.	ἡ αἰδώς stud (místo αἰδος)		ἡ ἠχώ, místo ἠχος jek, jekot, ohlas	
2.	(αἰδό-ος)	αἰδοῦς	(ἠχό-ος)	ἠχοῦς
3.	(αἰδό-ϊ)	αἰδοῖ	(ἠχό-ϊ)	ἠχοῖ
4.	(αἰδόα)	αἰδῶ	(ἠχό-α)	ἠχώ
5.	(αἰδόϊ)	αἰδοῖ	(ἠχό-ϊ)	ἠχοῖ.

Dvojník a množník tvoří se podlé II. skloněnì: ἠχοί, αἰδοί. Slova sem patřící jsou naskrz rodu ženského.

XXI. Slova k učení.

Ἀμώς (ὁ) otrok	ἱστοριογράφος dějopisec	πειθώ (ἡ) přemluva
ἀγαθός, ή, όν dobrý	κῆπος (ὁ) zahrada	προσβλέπω dívám se
αἰδώς (ἡ) stud, ucta, mravnost	λυπηρός,ά,όν zarmoucen	πρόσειμι jsem přítomen
	λυρικός, ή, όν lyrický	σέβας (τὸ) má jen 1. a 4. p., bázeň, ucta.
Γοργώ (ἡ) Gorgo	Λυσίας, ου (ὁ) Lysias	
εὐεστώ (ἡ) duh, blahobyt	ὄψις, ὄψεως (ἡ) tvář	ψεύδω lhu, klamu.
	πάτρως (ὁ) ujec	

Ὅμηρος ᾄδει πολλοὺς ἥρωας. Τὴν τῶν Ἡρώων ἀρετὴν θαυμάζομεν. Οἱ δμῶες βίον λυπηρὸν ἄγουσιν. Ὁ τοῦ πάτρωος κῆπος καλός ἐστιν. Ὀρέγου, ὦ παῖ, τῆς αἰδοῦς. Αἰδὼς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἕπεται. Λυσίαν ἐπὶ τῇ πειθοῖ καὶ χάριτι θαυμάζομεν. Τῇ αἰδοῖ πρόεστι τὸ σέβας. Μὴ πρόσβλεπε τὴν Γοργοῦς ὄψιν. Ὦ Ἠχοῖ, ψεύδεις πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους. Πάντες ὀρέγονται εὐεστοῦς. Πρέπει νεανίᾳ αἰδῶ ἔχειν. Κλειὼ καὶ Ἐρατὼ Μοῦσαί εἰσιν. Τὴν μὲν Κλειὼ θεραπεύουσιν οἱ ἱστοριογράφοι, τὴν δὲ Ἐρατὼ οἱ λυρικοὶ ποιηταί.

Homér opěvuje reka Achilla. Udatnost rekova jest podivu hodna. Otroci mají smutné živobytí (Jim jest —). Ujec má (ἔστι, s 3. p.) krásnou zahradu. Všickni se těší nad bohat-

stvím. Obdivuj, mládenče, s úctou činy statných mužů. Obdivujeme přemluvu a příjemnost Lysiovu. Ohlasem klamáni bývámе.

§. 23.

Slova 1. na *ας* (2. p. *αος*); 2. na *ος* (2. p. *εος*).

K těm patří jen málo slov středního rodu: *τὸ σέλας* lesk, *τὸ δέπας* číše. Viz podstatná na *ας* při zubních na *δ*, *τ*, *ϑ*, str. 58 b).

Jednotník.	Množník.
1. *τὸ σέλας* lesk	*σέλαα* nebo *σέλᾱ*
2. *σέλα-ος*	*σέλά-ων*
3. *σέλα-ϊ* = *σέλᾳ*	*σέλα-σι*
4. *σέλας*	*σέλα-α* nebo *σέλᾱ*

Podstatných druhé třídy také málo, a jsou střed. rodu, kde *ε* přešlo v koncovku *ο*.

Jednotník.	
1. *τὸ γένος* (místo *γένες*) genus, rod	*τὸ κλέος* (místo *κλέες*) sláva
2. (*γένεος*) *γένους*	(*κλέε-ος*) = *κλέους*
3. (*γένεϊ*) *γένει*	(*κλέε-ϊ*) = *κλέει*
4. *γένος*	*κλέος*
Množník.	
1. (*γένεα*) = *γένη*	(*κλέε-α*) *κλέᾱ*
2. *γενέων*	(*κλεέ-ων*) *κλεῶν*
3. *γένεσι*(*ν*)	*κλέε-σι*(*ν*)
4. (*γένεα*) = *γένη*	(*κλέε-α*) *κλέᾱ*
Dvojník.	
1.4.5. (*γένεε*) = *γένη*	(*κλέε-ε*) *κλέη*
2.3. (*γενέ-οιν*) *γεν-οῖν*	(*κλεέ-οιν*) *κλεοῖν*

Zde se stahuje *εε* do *η* nikoli do *εῖ*. V množ. ale, když předchází hláska, stahuje se *εα* do *α* (nikoli do *η*) viz *Περικλῆς* §. 21.

XXII. Významy k učení.

Ἀλλά ale, nýbrž
ἄνεμος, ὁ vítr, vání
ἄνθος, (τό) květ
ἀσφαλής, ές pevný, jistý
γῆ, (ἡ) zem
δειλός, ή, όν špatný, neudatný
ἐαρινός, ή, όν, jarní
εἶδος (τό) podoba, vid
ἔπος (τό) slovo
ζημία škoda, pokuta
θάλπος (τό) teplo
θνητός, ή, όν smrtný, á, é
κέρδος (τό) kořist, zisk
κλέος (τό) sláva, v mn. slavné činy
κρίνω (cerno), rozřešit, rozsoudit
μῆκος (τὸ) délka
πονηρός, ά, όν špatný, obtížný
ὕψος (τό) výška
χαλκός, ὁ kov
ψεῦδος (τό) lež
ψῦχος (τό) sichravost.

Ἡ γῆ ἄνθεσιν ἐαρινοῖς θάλλει. Τῶν κακῶν δειλὰ ἔπη φέρουσιν ἄνεμοι. Μὴ ἀπέχου ψύχους καὶ θάλπους. Τὸ καλὸν οὐ μῆκει

*χρόνου κρίνομεν, ἀλλὰ ἀρετῇ. Οὐκ ἀσφαλές ἐστι πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει. Μὴ ψεῦδη λέγε. Ἀπέχου πονηρῶν κερδῶν. Κέρδη πονηρὰ ζημίαν ἀεὶ φέρει *). Κάτοπτρον εἴδους χαλκός ἐστιν, οἶνος δὲ νοῦ. Οἱ ἄνθρωποι κλέους ὀρέγονται. Οἱ ἄνδρες κλέει χαίρουσιν. Οἱ ἀνδρεῖοι κλεῶν ὀρέγονται. Θαυμάζομεν τὰ τῶν ἀνδρῶν κλέα.*

Zdržuj se špatného zisku. Těšíme se z jarních kvítků. Nechraň se velmi, mládenče, zimy a tepla (ve mn.). Varuj se špatných zisků. Na lež následuje trest. Obdivujeme Řeky pro (ἐπί s 3. p.) slavné skutky. Vojáci láskou (3. p.) slávy ku krásným činům se povzbuzují. Slavné skutky udatných vojínů se chválí.

§. 24.

Slova na *ις, υς, ι, υ.*

Slova na dlouhé *ῑς, ῡς* protahují to *ι* neb *υ* v 1. 4. 5. p. jedn. čísla.

	Jednotník.		
1.	ὁ κῑς filous Kornwurm		ἰχθῦς ryba, piscis, pišče Sandfisch
2.	κῐ̆-ός Tak jde také	οῦς	ἰχθῦ-ος
3.	κῐ̆-ί	svině.	ἰχθῦ-ϊ
4.	κῖν		ἰχθῦν
5.	κῖ		ἰχθῦ
	Dvojník.		
1.4.5.	κῐ̄-ε	οῦε	ἰχθῦ
2.3.	κῐ̆-οῖν	οῦ-οῖν	ἰχθύ-οιν
	Množník.		
1.	κῐ̄-ες	οᾶ-ες	ἰχθῦ-ες
2.	κῐ̆-ῶν	οῦ-ῶν	ἰχθῦ-ων
3.	κῐ̆-σί(ν)	οῦ-οί	ἰχθῦ-σι(ν)
4.	κῐ̄-ας	οῦς	ἰχθῦς
5.	κῐ̄-ες	οῦες	ἰχθῦ-ες

XXIII. Významy k učení.

βότρῡς (ῦος) ὁ hrozen
μῦς (ῦός) ὁ myš
νέκῡς (ῦος) ὁ mrtvola
στάχῡς (ῦος) ὁ klas
παγίς (ίδος) ἡ pasť, oko
ἄμπελος, ἡ réva
βάτραχος, ὁ, žába
Σύρος, ὁ Syran
ἄγκιστρον, (τό) udice
ἄγριος, ία, ιον planý, divoký
ἴσος, η, ον rovný, stejný
ἀγρεύω lovím, honím, chytám
ἀνακύπτω vynořuju se, vyžblunkávám
βασιλεύω kraluju (s 2. pádem).

*) Časoslovo v jednotníku u podstatných množn. střed. rodu.

Οἱ ἰχθύες ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνακύπτουσιν. Οἱ θηρευταὶ τὰς ἀγρίας σῦς ἀγρεύουσιν. Πάντες ἴσοι νέκυες, ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει. Ἡ ἄμπελος φέρει βότρυς. Ἡ γῆ φέρει στάχυας καὶ βότρυας. Οἱ μύες παγίσιν ἀγρεύονται. Οἱ Σύροι σέβονται τοὺς ἰχθῦς ὡς θεούς. Τοῖς μυσὶ μάχη ποτὲ ἦν πρὸς τοὺς βατράχους. Ἀγκίστροις ἐνεδρεύομεν τοὺς ἰχθῦς.

Ryby chytáme udicemi. Lovec honí divoké svině. Hrozny a klasy jsou krásné. Réva jest na hrozny ourodná (nese). Myši měly někdy vojnu s žábami (byla jim — vojna). Mrtví jsou všickni stejni; ale Bůh panuje nad dušemi (2. p.).

§. 25.

Slóva na krátké *ῐς, ῐ* nebo *ῠς, ῠ;* kdežto *ι* neb *υ* ve 1. 4. 5. pádu zůstane, ale v ostatních pádech do *ε* přechází, ve 2. pádu jedn. a mn. čísla muž. rodu přijímají *ως, ων*, kdežto *ω* přízvukovou slabiku nemění.

Jednotník.		Množník.	
1. ἡ πόλῐς město, pole	πόλεις	τὸ ἄστῠ město	ἄστη
2. πόλε-ως	πόλεων	ἄστεος	ἀστέων
3. πόλει	πόλεσι	ἄστει	ἄστεσι(ν)
4. πόλιν	πόλεις	ἄστυ	ἄστη
5. πόλι	πόλεις	ἄστυ	ἄστη
Dvojník.			
1.4.5. πόλεε		ἄστεε	
2.3. πολέοιν		ἀστέοιν	
Tak jde i πῆχυς loket		Tak jde i σίνᾶπι horčice	
πήχεως		σινάπεος	

1. Pozn. Sem patří přídavná na *ῠς, εῖα, ῠ*, a jen se tím liší, že v 2. p. jedn. muž. obyčejný východ *έος* (nikoliv *εως*) a v střed. mn. p. vždy *εα* mívají.

Jednotník.			Množník.		
1. γλυκύς	— εῖα	— ύ	γλυκεῖς	— εῖαι	— έα sladký, á, é
2. γλυκέος	— εἰᾶς	— έος	γλυκέων	— εἰῶν	— έων
3. γλυκεῖ	— εἰᾳ	— εῖ	γλυκέσι(ν)	— εἰαις	— έσι(ν)
4. γλυκύν	— εῖαν	— ύ	γλυκεῖς	— εἰᾶς	— έα
5. γλυκύ	— εῖα	— ύ	γλυκεῖς	— εῖαι	— έα
Dvojník.					
1.4.5. γλυκέε	— εἰᾶ	— έε			
2.3. γλυκέοιν	— εἰαιν	— έοιν.			

Také sem náležejí přídavná na *ῠς, ῠ*, 2. p. *έος*, skloňují se jako:

γλυκύς, ύ, jenom s tou výmínkou, že v střed. mn. p. *εα* stahuje se do *η*, jako *ἄστη*:

ὁ, ἡ, δίπηχυς, τὸ δίπηχυ dvouloketní, *τὰ διπήχη*.

2. Pozn. Některá podstatná jména na *ις*, jako i přídavná na *ις, ι*, jako: *ἴδρις, ἴδρι* chytrý, znalý; jdou pravidelně, tak i slovo: *ἡ ἔγχελυς* úhoř, v jedn. má tedy *ἐγχέλυος*, ale ve dvoj. a množ. mění do *ε*, *ἐγχέλεις, ἐγχελέων*, atd.

XXIV. Slova k učení.

Βρῶσις, εως (*ἡ*) jídlo, žrádlo
κτῆσις, εως (*ἡ*) zisk, majitek
ὄνησις, εως (*ἡ*) užitek
πόσις, εως (*ἡ*) pití
πρᾶξις, εος (*ἡ*) čin, práce
σπάνις, εως (*ἡ*) vzácnost, řídkost
στάσις, εως (*ἡ*) povstání
σύνεσις, εως (*ἡ*) uznání
καρπός, οῦ (*ὁ*) ovoce
κόσμος, οῦ (*ὁ*) učesanost, pořádek, ozdoba, 2. svět.
ὕβρις, εως (*ἡ*) zpupnost
φύσις, εως (*ὁ*) příroda
φύλαξ, ακος (*ὁ*) hlídač
κτῆμα, ατος (*τό*) jmění
τεῖχος, ους (*τό*) zeď
ἀρχή, ῆς (*ἡ*) vrch, začátek, panství, v množ. vrchnost
ἀσέλγεια (*ἡ*) nestřídmost
ἔνδεια (*ἡ*) nedostatek
ἐπιθυμία (*ἡ*) žádost
νόμος, ου (*ὁ*) zákon
πόλεμος, ου (*ὁ*) vojna (pole míti)
πύργος, ου (*ὁ*) tvrz
δῶρον, ου (*τό*) dar
βέβαιος, α, ον pevný
βροτός, ή, όν smrtelný
μόνος, η, ον jedin, sám
διάφορος, ον rozdílný, á, é.

Ἀσέλγεια τίκτει ὕβριν. Ἐν πόσει καὶ βρώσει πολλοί εἰσιν ἑταῖροι, ἐν δὲ σπουδαίῳ πράγματι ὀλίγοι. Ὁ πλοῦτος σπάνεως καὶ ἐνδείας τοὺς ἀνθρώπους λύει. Ἔπου τῇ φύσει. Αἱ ἀπο τοῦ σώματος ἐπιθυμίαι πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας παρέχουσιν. Ἐν ταῖς πόλεσιν αἱ ἀρχαὶ νόμων φύλακές εἰσιν. Ἀπέχεσθε, ὦ πολῖται, στάσεων. Ὀρέγεσθε καλῶν πράξεων. Διάφοροί εἰσιν αἱ τῶν βροτῶν φύσεις. Ἐξ ὕβρεως πολλὰ κακὰ γίγνεται. Κακοῦ ἀνδρὸς δῶρα ὄνησιν οὐκ ἔχει. Δόξα καὶ πλοῦτος ἄνευ συνέσεως οὐκ ἀσφαλῆ κτήματά εἰσιν. Οἱ καροὶ γλυκεῖς εἰσιν. Ἀρετῆς βέβαιαί εἰσιν αἱ κτήσεις μόναι. Πολλὰ ἄστη τείχη ἔχει. Οἱ τοῦ ἄστεος πύργοι καλοί εἰσιν. Οἱ πύργοι τῷ ἄστει κόσμος εἰσίν.

Bohatství zbavuje potřeby a nedostatku. V městě jsou vrchnosti hlídači zákonů. Hleď, mládenče, krásného činu! Majetnost ctnosti jediná jest bezpečna. Krásné zákony přinášejí městům ozdobu. Vojáci bojují pro (*περὶ* s 2. p.) osvobození měst. Varujte se, měšťané, povstání (mn.).

§. 26.

Nepravidelná slova třetího skloňování.

Ἀηδών(ή) slavice, 2. *ἀηδόνος* a s vysúvskou *ἀηδονῦς*, v 5. p. *ἀηδών* a také *ἀηδοῖ*.

ἁλιεύς, ό, rybář, lovec, ačkoliv má hlásku před zakončením, nestahuje pády, jen v 3. jed. a 1. mn. ostatní rozloženě tvoří; 2. p. *ἁλιέως*, 4. p. *ἁλιέα*, mn. *ἁλιέας*.

ἀλώπηξ(ή) liška, *ἀλώπεκος*, jakoby od 1. p. *ἀλώπεκ*, vulpes.

ἄναξ, ό, kňaz, kníže, král; 2. p. *ἄνακτος*, vokativ jako nominativ, jen v modlitbě na Boha zní *ἄνα;* tak i některá vlastní jména na *ας*.

Ἄτλας má Ἄτλαν též Ἄτλᾱ), tak od *Πολυδάμας* voc. *Πολυδάμα*.

ἀνήρ, ό, místo *αἰηρ* (vir, jarý) má genitiv: *ἀνδρός*, bez vložky: *ἀνερός* a staženo: *ἀνρός;* 3. p. *ἀνδρί*, 4. p. *ἄνδρα*, 5. p. *ἄνερ ;* 3. p. mn. *ἀνδράσι(ν)*, 1. a 5. *ἄνδρες*, 4. p. *ἄνδρας*, 2. p. *ἀνδρῶν*, viz §. 15.

Ἀπόλλων, *Ἀπόλλωνος*, 4. *Ἀπόλλωνα*, a též s vysúvkou Ἀπόλλω, 5. p. skracuje *o* a mění přízvuk Ἄπολλον.

ἄρην, jaran, beran, i beránek; neobyčejný nominativ zastupuje se slovem *ἀμ-νός*, Lamm, agnus, jahně; 2. p. *ἀρνός* místo *ἀρένος*, *ἄρνι*, *ἄρνα ;* mn. *ἄρνες*, *ἀρνῶν*, *ἀρνάσι*, *ἄρνας*.

Ἄρης (Mars, Smrtonoš), 2. p. Ἄρεως i Ἄρεος, 3. Ἄρει, 4. Ἄρη i Ἄρην, 5. Ἄρες.

ἀστήρ (ό) hvězda, *ἀστέρος* (ne *ἀστρός*, atd.). Dativ mn. *ἀστράσι*.

ἄστυ (τό) město, viz ta sklonění v §. 25.

βρέτας (τό) obraz, mění *α* do *ε*. Genit. *βρέτεος*, Dat. *βρέτει*, mn. 1. p. *βρέτη*, tak i *κῶας* rouno, kůže, a *οὖδας* půda.

γάλα (τό) mléko, genit. *γάλακτος*, jakoby nominat. *γάλακ-τ-*,

γαστήρ(ή) břich, žaludek; viz §. 15. přízvuk jako *ἀστήρ*.

γέλως (ό) Gelächter, smích; genit. *γέλωτος*.

γόνυ (τό) koleno, viz sklonění; genit. *γόνατος*, ion. *γούνατος*, poët. *γουνός*, dat. *γόνατι*, ion. *γούνατι ;* Dvoj. *γόνατε*, *γονάτοιν*, mn. *γόνατα*, ionic. *γούνατα*, *γονάτων* a *γούνων*, *γόνασι*, ionic. *γούνασι*, poët. *γούνεσσι*.

γραῦς (ή), Greisin, stařena, *γραός*, *γραΐ*, *γραῦν*, *γραῦ*, Dual. *γρᾶε*, *γραοῖν*, mn. 1. a 5. p. *γρᾶες*, 4. *γραῦς* místo *γρᾶας*, 2. *γραῶν*, 3. *γραυσί*.

γυνή (ἡ), žena (místo *γονά*, žona); jako z neobyčejného nominativu: *γύναικ-ς* má genit. *γυναικ-ός*, *γυναικί*, *γυναῖκα*, vokat. *γύναι*; mn. *γυναῖκες*, gen. *γυναικῶν*, dat. *γυναιξί*, akkus. *γυναῖκας*.

Δημήτηρ (ἡ) Zemměteř, jde jako: *ἀνήρ*, jen že zachovává přízvuk na původní slabice: *Δημήτηρ*.

δόρυ (τό) drvo, dřevce, kopí; jako *γόνυ*, 2. p. *δόρατος*, má ale i skrácené formy a ionické: *δορός* a *δουρός*, dat. *δορί* nebo *δουρί*, dvojn. poët. *δοῦρε*, mn. *δοῦρα*, v attic. poësii *δόρη*, akkus. *δόρατα*, poët. *δοῦρα*. §. 4. (drva).

ἐγχέλυς (ἡ) anguilla, illyr. jagula, Aal, ouhoř; viz slova na *υς* §. 26. pozn. 2. mění teprva ve mn. číslu *υ* do *ε*; gen. *ἐγχέλυος*, mn. *ἐγχέλεις*, *ἐγχελέων*,

εἰκών (ἡ) obraz, *εἰκόνος*, a vedlé toho i *εἰκοῦς*, 4. p. *εἰκόνα* a *εἰκώ*, mn. *εἰκόνας* a také *εἰκοῦς*.

Ζεύς (ὁ) Živa, Perun, 2. p. *Διός* jako od *Δίς*; Div místo Divos, co deus, dat. *Διί*, akkus. *Δία*, vokat. *Ζεῦ!* ale i poët. *Ζηνός*, *Ζηνί*, *Ζῆνα*, *ν* místo *υ*.

Θαλῆς, patří mezi přestupnosklonná (heteroclita) *Θάλητος*, *τι*, *τα*, ale i *Θάλεω*, *Θαλῆ*, *Θαλῆν*; tak jde i *Χάρης* a jiná jména méně obyčejná.

θεράπων (ὁ) sluha, *θεράποντος*, jest přetvorné (metaplaston), má jako od jiného nominativu *θέραψ*, 4. pád *θέραπα*, ale i *θεράποντα*. mn. *οἱ θέραπες*, 4. p. *τοὺς θέραπας*.

θρίξ (ῆ) vlas, stříž, *τριχός*, *τριχί*, atd.

θυγάτηρ (ἡ) dcera místo dočera, Tochter, staženě: *θυγατρός*, *-τρί*, akk. *θυγατέρα*, vok. *θύγατερ*; Dvoj. *θυγατέρε*, ostatně jako *πατήρ*,

ἱδρώς (ὁ) pot, *ἱδρῶτος*, *ἱδρῶτι*, a s vysúvkou *ἱδρῷ*, *ἱδρῶτα* a *ἱδρῶ*.

κάρᾱ (τὸ) hlava, skráně, kra; neskloňuje se, ale tvoří jako z neobyčejného: *κράς*, *κρατός*, jako z *κάρα*, 3. p. *κάρᾳ* ale i *κρατί*, 4. p. *κάρα*, poët. také *κρᾶτα*, *κάρη* i *κάρ*. Mn. *κάρᾱ* jako z *κάρατα* pak *κάραα*, též *καρήατα* i *κάρηνα*, 2. p. *καρήνων* i také *κράτων*, 3. pád *κρασί(ν)*, 4. pád *κράατα* i *κάρηνα*,

κέρας (τὸ) roh, 2. pád *κέρατος* a *κέρως* z *κέρεος*; dat. *κέρατι* a *κέρᾳ* z *κέραϊ*; akk. a vok. *κέρας*. Dual. *κέρατε* a *κέρᾱ* z

κέρας, κεράτοιν a *κερῷν* (z *κεράοιν*). Mn. 1. 4. 5. *κέρατα κέρᾱ*, 2. p. *κεράτων* i *κερῶν*, 3. p. *κέρασι(ν)*.

κλείς (ἡ) klíč, Schlüssel, clavis. Gen. *κλειδ-ός*, dat. *κλειδί*, akk. *κλεῖδα, κλεῖν*; Mn. nom. *κλεῖς* vedlé *κλεῖδες*, akk. *κλεῖδας*.

κνέφας (τὸ) tma, atticky gen. *κνέφους*, dat. *κνέφει*, u Homéra také *κνέφαος, κνέφαϊ*.

κνκειών (ὁ) smíšenice (pití). 2. p. *κνκεῶνος*, 4. p. *κνκεῶνα* a vedlé toho i *κνκεῶ*.

κύων (ὁ, ἡ), slovo skytické, pes (štěně), *κυνός, κυνί, κύνα, κύον*. Mn. *κύνες, κυνῶν, κυσί, κύνας*.

κῶας (τὸ) rouno, 2. p. *κώεος*, změnou *α* do *ε*.

λᾶας kámen, att. *λᾶς*, gen. *λᾶος*, málo kdy *λάου*, dat. *λᾶϊ*, akk. *λᾶαν* neb *λᾶν*, málo kdy *λᾶα*, plur. *λᾶες*, gen. *λᾶων*, dat. *λάεσσι*.

μάρτυς (ὁ) svědek, směnou *s* do *r*, *μάρτυρ*, odtud 2. p. *μάρτυρος* atd., 4. p. *μάρτυρα*, někdy *μάρτυν*, dat. mn. *μάρτυσι*.

μήτηρ (ἡ) máteř, jde jako *πατήρ* §. 15. voc. *μῆτερ*.

μήτρως (ὁ) ujec, a *πάτρως* strýc; také *Μίνως* mají 2. a 3. p. podlé 2. a 3. sklonění, tedy: *πάτρωος* i *πάτρω*, 4. p. *πάτρωα* i *πάτρω*.

μύκης (ὁ) hřib, *μύκητος* a *μύκου*, dle 3. a 2. skl. přestupnosklonně.

ναῦς (ἡ) loď (nava), navis; 2. p. *νεώς, νηΐ, ναῦν*; dvoj. *νῆε, νεοῖν*; mn. 1. a 5. p. *νῆες*, 2. p. *νεῶν*, 3. p. *ναυσί(ν)*, 4. p. *ναῦς*, tak jako se z *λαός* tvoří *λεώς* zkráceno, *η* ionic.

νύξ (ἡ) noc, jde jako: *ἄναξ* a *γάλα, νυκτός, νυκτί, νύκτα, νύξ*; *νύκτε, νυκτοῖν*; mn. *νύκτες, νυκτῶν, νυξί(ν), νύκτας*.

ὄρνις (ὁ, ἡ), pták (srov. vrána, cornix), *ὄρνιθος*; mn. *ὄρνεις* ale i *ὄρνιθες*, 4. p. *ὄρνιθας*, 2. p. *ὀρνέων* též *ὀρνίθων*.

οὖδας (τὸ) půda, změnou *α* do *ε*, *οὔδεος* jako *βρέτας*, a *κῶας*.

οὖς (τὸ) ucho, snad jako *λᾶς* staženo z *οὖας*; 2. p. *ὠτός, ὦτα, ὤτων* atd.

πατήρ (ὁ) otec, viz §. 15.

πάτρως (ὁ) strýc, viz *μήτρως*.

πνύξ (ἡ) (sbor-iště), přesmykem *πυκνός, πυκνί, πύκνα*.

Ποσειδῶν (ὁ) Neptun, bůh vodní, *Ποσειδῶνος* atd. — 4. p. vedlé *ῶνα* i *Ποσειδῶ*, 5. p. *Πόσειδον*.

σής (ὁ) mol, 2. p. *σεός* a *σητός, σητί, σῆτα* i *σέα*; mn. *σῆτες* a

σέες, σητῶν a *σέων, σησί, σῆτας* a *σέας*, tedy přestupnosklonné.

σκῶρ (*τὸ*) 2. p. *σκατός* Koth, lejno, neřád; zde *ρ* pošlo z *σ*, jako ve *ὕδωρ* místo *ὕδως*, *μάρτυς*, potom mění v 2. p. *ω* do *α*.

σμῶδιξ (*ἡ*) prouha, 2. p. *σμώδιγγος*, jakoby od *σμῶδιγξ*, podobné *ὁ λύγξ, λυγκός*, lynx, Luchs, rys = lys.

τέρας (*τὸ*) div, přístrach; Synkope jako v *κέρας*, u Attiků ale jen ve mn. čísle, jako: *τέρα, τερῶν*.

τίγρις (*ὁ*) tygr; střídavě: *τίγριος* a *τίγριδος*, tak i ve mn. *τίγρεις* a *τίγριδες*, atd.

ὕδωρ (*τό*) voda, 2. p. *ὕδατος* atd. jako: *σκῶρ*, lat. udus.

υἱός syn, přetvorné slovo má 2. p. *υἱοῦ* a *υἱέος*, 3. p. *υἱῷ* a *υἱεῖ*, 4. p. *υἱόν*, 5. p. *υἱέ*; dvoj. *υἱέε, υἱέοιν* a *υἱοῖν*; mn. 1., 4. a 5. p. *υἱεῖς*, ale 4. p. také: *υἱέας*, 2. p. *υἱέων*, 3. p. *υἱέσι*.

χείρ (*ἡ*) ruka, *χείρος*, 3. p. dvoj. a množ. *χεροῖν, χερσί*, tak i 2. p. dvoj. skracuje se.

χελιδών (*ἡ*) vlašťovka, jako: *ἀηδών*, 2. p. — *δόνος*, Vol. *χελιδών* a spolu i *χελιδοῦ*.

χρώς (*ὁ*) kůže, *χρωτός, χρωτί* ale i *χρῷ* místo *χρωΐ*, podobně *γέλως, ἱδρώς*.

§. 27.

Nepravidelné formy ze všech sklonění.

I. Nadbytná (abundantia) majíce více jmenovných pádů jako nazbyt, ku př. naše: ten řad a ta řada; tak i řecké: *ὁ λεώς* a *ὁ λᾱός* lid, laje, lajsko, *ὁ νεώς, ὁ νᾱός* chrám, *ἡ δίψα τὸ δίψος* žízeň, *τὸ νῶτον* a *ὁ νῶτος* znak, zadek, *ὁ ζυγός, τὸ ζυγόν* jho, jarmo.

II. Přestupnosklonná (heteroclita).

1. Některá mají naskrz dvoje pády, jako mezi nepravidelnými: *Θαλῆς* (§. 26.) tak i *Χάρης, ὁ μύκης* hřib, *μύκητος* a *μύκου* atd. tak i *σής* (*ὁ*) mol, *σητός* a *σεός*, viz to.

2. Některá jen některé pády mají dvojnásobné, o kterých zmíněno.

a) jména na: *γένης, κράτης* (§. 21. Pozn. 3.) *μένης, μήδης, πείθης, σθένης, φάνης* potom *Ἄρης*, mívají 4. p. dle I. a III. sklonění.

b) Některá na *ος* skloňují se dle II. a co střední dle III. sklonění. *ὁ, τὸ, ὄχος* vůz, *ὄχου* a *ὄχους*; *ὁ, τὸ, σκότος* tma, *σκύφος* koflík, *τάριχος*, nakládané maso.

c) Slova na *ως* tři, v jedn. 2. a 4. p. dle III. a II. se skloňují, viz *πάτρως, μήτρως, Μίνως*, §. 26; podobně i přidatná složená na *κερως, γελως*. u př. *δίκερως, ων*; *φιλόγελως, ων*.

d) *ἡ πρόχους* kropicí konev, 3. p. mn. *πρόχουσι*, jako: *βοῖς* od III. skl., za to zas *Οἰδίπους* (složené z *ποῦς, ποδός*) má i dle druhého skl. vedlejší formu: *Οἰδίπου*.

e) Některá slova na *ις*, kde kmen bývá *ϑ* nebo *δ*, mívají vedlejší pády: *τίγρις* má *τίγριος* a *τίγριδος*; *ὄρνις* má mn. *ὄρνεις* a *ὀρνίθες*, atd.

III. Přetvořená (Metaplasta), kde některé pády z jiné formy nominativu se udrželi;

a) některá z 2. skl. na *ος* tvoří mn. číslo na *α*, jakoby pošla z *ον*; tak *δεσμός, σῖτος, σταθμός*.

b) některá střed. na *ον* z II. skl. tvoří pády jako z třetího na *ος*; *τὸ δένδρον*, 3. p. *δένδρῳ* a *δένδρει*, mn. *δένδρα* i *δένδρη*, 3. p. *δένδρεσι* a *δένδροις*, takže *τό κρίνον* lilie, 3. p. mn. *κρίνεσι*.

c) Tři slova na *ως*, od II. attic. skl. mají vedlejší formy z III. skl. jakoby z *ων*. *ἡ ἅλως* mlat, *ἅλω* i *ἅλωνος*; *ὁ ταώς* páv, *ταώ* i *ταῶνος*, *ὁ τυφώς* vichr, dutí, *τυφώ, τυφῶνος*.

d) Některá slova z rozšířeného nominativu tvoří také formy ze zkráceného kmene: *ὁ κοινωνός* společník, mn. *οἱ κοινῶνες, τοῦς κοινῶνας* (jakoby pocházel z *κοινών*); *ὁ ϑεράπων* sluha, viz str. 72.; *ἡ ἀλκή* velkost, síla, dat. *ἀλκί*, jako od *ἄλξ*; *ὁ ἅϊδης* Hádes, má genit. *ἄϊδος*, dat. *Ἄϊδι*, jako od *Ἄϊς*, str. 74 viz o tom celý příklad v slově *υἱός*, kdež i formy jako od *υἱεύς*.

IV. Neouplná (defectiva), nedostatečná, jimž se jistých forem nedostává:

1. Neouplná v čísle:

a) některá mají jenom jednotník, jako: *ὁ αἰθήρ* povětří, (vítr) tak mnoho jmen ostrovů, zemí, měst, hor a řek.

b) Některá jen množník mají; *οἱ ἐτησίαι* věteše, vě-

try stálé; potom slavnosti: *τὰ Ὀλύμπια*, *τὰ Διονύσια* atd., též mnohá jména měst: *αἱ Ἀθῆναι* Athény; *αἱ Θῆβαι* Théby, a j. v.

2. Neúplná v pádech. Nejobyčejnější jsou:

τὸ δέμας tělo, jen 1. a 4. pád.

τὸ ὄφελος užitečné; jen ve způsobu mluvení: *ὄφελος εἶναι*.

τὼ ὄσσε oč̌ neb oči od *ὄκος* oko; jen 1. a 4. p. *ὄσσων* očí, *ὄσσοις* očích.

ὁ πρέσβυς 1. starec, 2. poslanec; pro první význam má jenom: *πρεσβύτης*, pro druhý *πρεσβευτής*; od *πρέσβυς* má pro 1. význam jen 4. p. *πρέσβυν*, 5. p. *πρέσβυ*; pro druhý význam zase množný 1. a 4. p. *πρέσβεις*, 2. p. *πρέσβεων*, 3. p. *πρέσβεσι*.

μάλης co druhý pád, jen ve spojení: *ὑπὸ μάλης* podpaží a ostatní od *μασχάλη*.

ἡλὲ a *μέλε*, vokativy jen ve spojení: *φρένας ἠλέ* pošetilče, vlastně mysli jatý, od jal; *ὦ μέλε* o milý.

V. Nesklonná (indeclinabilia) která zůstanou ve všech pádech stejná:

a) Jména písmen: *τὰ δύω ἄλφα*, ta dvě *α*; *ἡ ἐκφώνησις τοῦ κάππα*, to vyslovení toho ka (kappa).

b) Základní číslovka od pěti až do sta; *πέντε δραχμῶν ἀγοράζειν* za pět drachem koupiti, *τὰς δέκα παρθένους* těch deset panen.

c) Neurčitý způsob časoslov za podstatné užívaný: *ἐν τῷ γράφειν*, ve tom psaní;

d) *τὸ χρέων* nevyhnutedlnost, potřeba, *τοῦ χρέων* atd.; pak *θέμις*, v mluvení: *θέμις εἶναι* právo býti.

e) Některá cizá jména: *ὁ Ἀβραάμ*, *τὸ πάσχα*.

XXV. Cvičení v nepravidelných formách.

Ἐκκλησία (ἡ) svolání, spolek, církev
μαρτυρία (ἡ) svědectví
οἰκία (ἡ) domov
πέτρα (ἡ) skála
ὠφέλεια (ἡ) užitek
κίστη (ἡ) kistna
Πολυδεύκης, ους (ὁ) Polydeukés, (Polluks)
Κάστωρ, ορος (ὁ) Kastor
Ἀθηναῖος, οῦ (ὁ) Athenský
Αἰακός, ου (ὁ) Ajak, soudce podzemní jeden
σταγών, όνος (ἡ) kapka
δέησις, εως (ἡ) prosba
ἄπιστος (ον) nejistý, neuvěřitelný
στεγανός, ή, όν hustý
ἰθύνω řídím, vodím
κοιλαίνω dutím

Ἅιδης, ου (ὁ) Hades, bůh podzemska, Pluto	κύβος, ου (ὁ) kostka, ohyb	κομίζω přinášim
κυβερνήτης (ὁ) ředitel, kormidelník	οἶκος, ου (ὁ) dům	κτενίζω česám
ἰστός, οῦ (ὁ) stav u tkalce	σωτήρ, ῆρος (ὁ) spasitel	σώζω udržuju, zachovávám
	κτείς, ενός (ὁ) hřeben	δέχομαι přijímám.

Αἱ γυναῖκες τῷ κόσμῳ χαίρουσιν. Οἱ Ἕλληνες σέβονται Δία. Ταῖς γυναιξὶν ἡ αἰδὼς πρέπει. Οἱ κύνες τὸν οἶκον φυλάττουσιν. Ὁ κυβερνήτης τὴν ναῦν ἰθύνει. Αἱ σταγόνες τοῦ ὕδατος πέτραν κοιλαίνουσιν. Τῆς γυναικός ἐστι, τὸν οἶκον φυλάττειν. Γυναικὸς ἐσθλῆς ἐστι, σώζειν οἰκίαν. Ἀεὶ εὖ πίπτουσιν Διὸς κύβοι. Οἱ κύνες τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλειαν καὶ ἡδονὴν παρέχουσιν. Αἱ τῶν μαρτύρων μαρτυρίαι πολλάκις ἄπιστοί εἰσιν. Ἱστοὶ γυναικῶν ἔργα, καὶ οὐκ ἐκκλησίαι (t. j. *εἰσίν*). *Κόμιζε, ὦ παῖ, τὴν τῆς κίστης κλεῖν. Ὦ Ζεῦ, δέχου τὴν τοῦ ἀτυχοῦς δέησιν. Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης τῶν νεῶν σωτῆρες ἦσαν. Γυναικὶ πάσῃ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει. Τὴν τρίχα στεγανὴν ἔχει ὁ λαγώς. Ὦ γύναι, σῶζε τὴν οἰκίαν. Τῷ κτενὶ τὰς τρίχας κτενίζομεν. Αἰακὸς τὰς Ἅιδου κλεῖς φυλάττει.*

Žena těší se z okrasy. Jest to (povinnost) žen, domov hlídati. Přines, o chlapče, klíče domu! (domovní). Ženy těší se z krásných vlasů. Athénští měli mnoho lodí; (byly jim). Nevěř všem svědkům. Jest to (věc) psů, hlídati domov. Zevs měl mnoho chrámů, (bylo mu). Ryby z vody se vynořují. Kormidelníci lodě řídí. Ženě přisluší stoudnost.

Hlava III.

§. 28.

O jménu přídavném.

Jméno přídavné slove proto, že se obyčejně podstatnému p ř i d á v á, značíc jeho vlastnost, a nazývá se i v l a s t n o s t n é; tyto vlastnosti na věcech vězící buď z jejich bytnosti vyplývají a jsou j a k o s t n é (qualitativa) a p r a v é, nebo od poměru jejich počtu, kolikosti vzaté, a tudy, k o l i k á t n é (quantitativa) t. j. slova č í s e l n á.

Oboje mohou býti opět v š e o b e c n é, n e u r č i t é: t a k o v ý, m n o h ý, ž á d n ý; nebo z v l á š t n í a u r č i t é: zelený, měkký, krásný, nebo: devět, sto, padesátý.

Krom vlastnosti ještě dobu a stupeň jejího rozvinování ukazují. Buď jest dokonale vyvinutá vlastnost, doba minulá: pošlý, zvadlý, vstavší; nebo se právě rozvinující, doba nynější: vadnoucí, stojící, anebo teprva budoucí.

Poněvadž ale podstatná jsou trojího rodu, také přídavná jejich vlastnosti znamenajíce trojí zakončení pro každý rod, aby se hned rozeznávalo, míti mají. Úplná přídavná mají také troje zakončení, jsou pak v řeckém i dvou a jednoho východu.

A. Trojvýchodná.

I. Pravá přídavná.

1. *a)* *ος, α, ον δίκαιος, δικαία, δίκαιον* spravedlivý, á, é, nebo — iv, a, o

Ženský východ má tenkráte *α* když jest před ním samohláska nebo *ρ*; výmínky jsou na: *οος, οη*, leda před *ο* zase *ρ* stálo, na př. *ἀθρόος, όα, όον* veškerý, á, é.

b) *ος, η, ον, σοφός, ή, όν* moudrý, á, é; nebo dle předešlého: *άπλόος, όη, όον* jednoduchý, á, é.

2. *υς, εια, υ; γλυκύς, εῖα, ύ* sladký, á, é.

3. *εις, εσσα, εν; χαρίεις, ίεσσα, ίεν* radostný, á, é.

4. *ᾶς, ᾶσα, ᾶν; πᾶς, πᾶσα, πᾶν* celý, á, é, a z toho: *ἅπας, σύμπας, πρόπας*, atd.

5. *ας, αινα, αν; μέλας, μέλαινα, μέλαν* černý, á, é, a pak jen *τάλας* nešťastný.

6. *ην, ειινα, εν*, jen *τέρην, τέρεινα, τέρεν, (τέρενος)*.

7. *ων, ουσα, ον; ἑκών, ἑκοῦσα, ἑκόν* volný, á, é, *ἄκων, ἄκουσα, ἄκον* nevolný, nerad.

II Příčestí (participia).

1. *μένος, μένη, μένον*, ku př. *εἰδόμενος, ομένη, όμενον* vidomý, á, é.

2. *ων, ουσα, ον*, ku př. *λαμβάνων, λαμβάνουσα, λαμβάνον* berouci (a, ouc, a), a nebo: *λαβών, λαβοῦσα, λαβόν*, vzav, vzavši.

3. *είς, εῖσα, έν*, ku př. *τυφθείς, τυφθεῖσα, τυφθέν* ztepán, a, o; tepnut, a, o.

4. *ούς, οῦσα, όν*, ku př. *διδούς, διδοῦσα, διδόν* dávající.

5. *ίς, ῖσα, ίν*, ku př. *δεικνύς, ῦσα, δεικνύν* ukazuje, jíc, je.

6. *ας, ασα, αν*, ku př. *τύψας, τύψασα, τύψαν* ztepav, avši, al, ala, alo.

7. *ώς, ῦῖα, ός*, ku př. *εἰδώς, εἰδυῖα, εἰδός* věda, vědouc, věda.

Pozn. Stahování koncovky *ώς* s předešlým *α* stává se pořádně; tak *ἑστώς* místo *ἑσταώς*, což pošlo z *ἑστακώς* neb *ἑστηκώς* ústav, střed. *ἑστώς*, ženskr. na *ῶσα*; jen *τεθνεώς ῶσα, ώς* má vložené *ε*.

B. Přídavná dvouvýchodná.

1. *ος, ον*; *ὁ, ἡ, ἥσυχος, τὸ ἥσυχον* pokojný, tichý, á, é, a též *ους, ουν*, staženo z *οος, οον, ἄνους, ἄνουν* nesmyslný, á, é.

Pozn. Obyčejně na *ος* složena jsou, přidávajíce koncovku k nominativu anebo k časoslovu; naproti tomu jsou na *εος, κος, λος, νος, ρος, τος* a *τεος* jednoduchá, trojkoncová; ta na *κος* ze složených časoslov odvozená jsou trojvýchodná, na koncovce ostrozvuká: od *περιποιέω, περιποιητικός, κή, κόν*; zatím co ta z jednoduchých přídavných složená dvouvýchodná jsou a třetí od konce přizvukují; na př. *ὑπερσυντέλικος, ον*, od *συντελικός*; *μισοπέρσικος, ον*.

2. *ως, ων*. ku př. *ὁ, ἡ, ἵλεως, τὸ ἵλεων* milostivý; (vteropádné).

3. *ων, ον*, (*ονος*), *ὁ, ἡ, σώφρων, τὸ σῶφρον* blahomyslný, á, é.

4. *ης, ες*, (*εος*, staž. *ους*), *ὁ, ἡ, ἀληθής, τὸ ἀληθές* pravdivý, á, é.

5. *ην, εν*, (*ενος*), ku př. *ὁ, ἡ, ἄῤῥην, τὸ ἄῤῥεν* jarý, mužský, á, é.

6. *ις, ι*, (*ιος*), ku př. *ὁ, ἡ, ἵδρις, τὸ ἵδρι* chytrý, znalý.

7. *υς, υ*, (*υος*) u složených z *δάκρυ* slze; *ὁ, ἡ, ἄδακρυς, τὸ ἄδακρυ* neslzný *).

υς, υ, (*εος*) u složených z *πῆχυς* loket; *ὁ, ἡ, δίπηχυς, τὸ δίπηχυ* dvouloketní.

8. *ους, ουν*, (*οντος*) jen složená z *ὀδούς* zub; *ὁ, ἡ, καρχαρόδους, τὸ - ουν* ostrozubý.

9. *ωρ, ορ*, (*ορος*), *ὁ, ἡ, ἀπάτωρ, τὸ ἄπατορ* bezotný.

C. Přídavná jednovýchodná.

1. *ας*, Gen. *αδος*, ku př. *ὁ, ἡ, φυγάς*, běhlý, plachý, ve spojení s žen. podst.

2. *ας*, Gen. *ου*, ku př. *μονίας* osamělý, á, é, ve spojení s muž. podst.

*) Tato mají jen 1. a 4. pád jedn. ostatní od jiné formy na *υτος*, tedy 2. pád: *ἀδακρύτου*.

3. *ης*, gen. *ου*, ku př. *ἐθελοντής* dobrovolný, jenom některá mají také žen. východ *ις*; *εὐώπης* pěknotvárný, *εὐῶπις*, 2. p. *ιδος*.

4. *ης*, gen. *ητος*, *ὁ*, *ἡ*, *πένης* chudý; a složená na: *θνής*, *δμής*, *βλής*, *κμής*.

5. *ην*, gen. *ηνος*, jen *ὁ*, *ἡ*, *ἀπτήν* nelétavý.

6. *ως*, gen. *ωτος*, ku př. *ὁ*, *ἡ*, *ἀγνώς* neznámý; a složená na *βρώς*, *χρώς*.

7. *ξ*, gen. *κος*, *χος*; *ὁ*, *ἡ*, *ἥλιξ* stejnoletý, *ἥλικος*.
ὁ, *ἡ*, *ἅρπαξ* rvavý, *ἅρπαγος*.
ὁ, *ἡ*, *μῶνυξ* jednopaznechtní, *μώνυχος*.

8. *ψ*, gen. *πος*, *ὁ*, *ἡ*, *αἰγίλιψ*, *αἰγίλιπος* vysoký.

9. Taková, jichžto zadní částka jest podstatné bez změny, jehožto skloňování také zachovávají: *ὁ*, *ἡ*, *ἄπαις*, *ἄπαιδος*, bezdětný. *ὁ*, *ἡ*, *μακρόχειρ* dlouhoruký, *μακρόχειρος*; *ὁ*, *ἡ*, *λεύκασπις*, *ιδος* běloštítný.

§. 29.

Nepravidelná přídavná.

I. Nepravidelná ve skloňování jsou: *μέγας* mohutný, a *πολύς* mnohý, kmen ve 1., 4. a 5. pádu muž. i střed. jde slabě podlé III. skloněnní, ale ostatní pády a žen. rod jde silně podlé formy II. sklonění

Jednotník.	
1. *μέγας, μεγάλη, μέγα* velký	*πολύς, πολλή, πολύ* plný, mnohý
2. *μεγάλου, μεγάλης, μεγάλου*	*πολλοῦ, πολλῆς, πολλοῦ*
3. *μεγάλῳ, μεγάλῃ, μεγάλῳ*	*πολλῷ, πολλῇ, πολλῷ*
4. *μέγαν, μεγάλην, μέγα*	*πολύν, πολλήν, πολύ*
5. *μέγα, μεγάλη, μέγα*	*πολύ, πολλή, πολύ*
Dvojník.	
1.4.5. *μεγάλω, μεγάλα, μεγάλω*	*πολλώ, πολλά, πολλώ*
2.3. *μεγάλοιν, μεγάλαιν, μεγάλοιν*	*πολλοῖν, πολλαῖν, πολλοῖν*
Množník.	
1. *μεγάλοι, μεγάλαι, μεγάλα*	*πολλοί, πολλαί, πολλά*
2. *μεγάλων*	*πολλῶν*
3. *μεγάλοις, μεγάλαις, μεγάλοις*	*πολλοῖς, πολλαῖς, πολλοῖς*
4. *μεγάλους, μεγάλας, μεγάλα*	*πολλούς, πολλάς, πολλά*
5. *μεγάλοι, μεγάλαι, μεγάλα*	*πολλοί, πολλαί, πολλά*

II. Podobné formy míchané mají: *πρᾶος* jemný, *σῶς* zdráv,

celý, od kmenu πρα, σα, jako: σᾶος, ale formy berou od πραΰς, a σῶος v žen.

Jednotník.	
1. πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον	σῶς, σώα, σῶν
2. πράου, πραείας, πράου	σώου, σώας, σώου
3. πράῳ, πραείᾳ, πράῳ	σώῳ, σώᾳ, σώῳ
4. πρᾶον, πραεῖαν, πρᾶον	σῶν, σώαν, σῶν
Množník.	
1. πρᾶοι a πραεῖς, πραεῖαι, πραέα	σῶοι, σῶαι, σῶα i σᾶ; σῶς = σῶες
2. πραέων, πραειῶν, πραέων	σώων
3. πράοις a πραέσι, πραείαις, πραέσι	σώοις, σώαις, σώοις
4. πράους a πραεῖς, πραείας, πραέα	σώους a σῶς, σώας, σῶα a σᾶ.

B. Přestupnosklonně se některá přídavná skloňují, a sice:

a) Některá na ις, jako: νῆστις lačný, νήστιος a νηστέως, mn. νήστιες, νήστεις a νήστιδες, atd. Podobně ἴδρις znalý, ἴδριος, mn. ἴδριδες. Ještě více se odchylují od πόλις odvozená složená, která stojíce u podstatných mají 2. pád, ιδος, stojíli podstatně pro sebe tvoří druhý pád na εως.

b) Složená na κερως a γελως, brzo dle druhé attické, brzo dlé třetí se skloňují.

XXVI. Významy.

Ἀφθονία (ἡ) nezávidnost zbyt
Αἴγυπτος (ἡ) Egypt
Ἀλέξανδρος, ου (ὁ) Alexander
Κροῖσος (ὁ) Krés
πρόσοδος (ἡ) přístup, důchod
ἄλγος, ους (τό) bolest
σῖτος (ὁ) obilí
φόβος, ου (ὁ) bázeň
Μακεδών, όνος (ὁ) Macedonský, Maďvan.
Ἰλιάς, άδος (ἡ) Iliáda
προσαγορεύω nazývám
ἔθος, ους (τό) obyčej, mrav
πάθος, ους (τό) vášeň, trpení
ὀλίγος, η, ον malý, málo
ὀφέλλω živím, množím
μέγα adv. velice, silně.

Πολὺν οἶνον πίνειν κακόν ἐστιν. Οἱ βασιλεῖς μεγάλας προσόδους ἔχουσιν. Ἐν Αἰγύπτῳ πολλὴ σίτου ἀφθονία ἦν. Ἡ θάλαττα μεγάλη ἐστίν. Μέγα πάθος προσαγορεύομεν Ἰλιάδα κακῶν. Κροίσῳ ἦν πολὺς πλοῦτος. Πολλάκις ἐξ ὀλίγης ἡδονῆς μέγα γίγνεται ἄλγος. Πραέσι λόγοις ἡδέως εἴκομεν. Τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. Πολλῶν ἀνθρώπων ἔθη ἐστὶ πραέα. Πόνος ἀρετὴν μέγα ὀφέλλει. Οἱ παῖδες τοὺς πράους πατέρας καὶ τὰς πραείας μητέρας στέργουσιν. Ὁμιλίαν ἔχε τοῖς πραέσιν ἀνθρώποις.

Αἱ γυναῖκες πραεῖαί εἰσιν. Ἀλέξανδρον, τὸν Μακεδόνων βασιλέα, μέγαν ἀπαγορεύουσιν.

Zdržuj se mnohého vína. Královémají veliké důchody. (jsou jim). Egypt má (*ἐστί* s 3. p.) veliké bohatství v obilí. (2. p.). Mnozí mají sice veliké bohatství, ale málo rozumu. Hleď si jemných mravů. Alexander král Macedonský (2. p. mn.) nazývá se velikým (1. p.).

§. 30.

Přízvuk přídavných.

I. Přízvuk v nominativu dá se všeobecně asi takto, až na málo výminek, určiti:

a) Ostrozvuká (oxytona) jsou:

1. Z jednoduchých přídavných na *ος*, *αος*, *θος*, *κος*, *λος*, *νος*, *πος*, *ρος*, *σος*, (*ξος*, *ψος*) a *στος*, potom časoslovní přídavná na *τος*.

Vyjma: *a*) *ἵλαος* milostiv.

b) *ἀῆλος* zjevný, *φαῦλος* špatný, *βέβηλος* světský, *ὅλος* celý; pak na *ιλος* a *υλος* jako: *ποικίλος* pestrý, *ἀγκύλος* ohnutý.

c) Z podstatných odvozená na *ινος* značíc látku; *ξύλινος* dřevěný, *ἀνθρώπινος* lidský, atd. pak na *υνος*, *θάρσυνος* důvěrný.

d) *Ἄκρος* nejhořejší, *γλίσχρος* tuhý, *παῦρος* skrovný, *ἐλεύθερος* svobodný.

e) *Ἴσος* stejný, *μέσος* prostřední.

2. Větší díl na *ης*, 2. p. *εος*, ku př. *ἀκριβής* zřetelný.

Vyjma *a*) předostřená (paroxytona) ale v středním předprůtažná jsou *πλήρης* plný, a všecka na *ώδης*, *ωλης* a *ηρης*, na př. *μυθώδης*, *μυθῶδες* báječný, *ἐξώλης*, *ἐξῶλες* zcela zkažený, *ποδῆρης*, *ῆρες* dopatný.

b) Předostřená, v středním ale třetí z konce ostřená jsou na *ηθης*, *ηκης*, *μηκης*, *μεγεθης* a *στελεχης*, jako: *συνήθης*, *σύνηθες* obyčejný, *εὐμεγέθης*, ale střed. *εὐμέγεθες* hodně veliký, a těm podobná; pak složená, jichžto poslední částka ze časoslova pochází a předposlední slabika dlouhá jest: *αὐθάδης*, střed. *αὐθάδες* směly; *αὐτάρκης αὔταρκες* sobě dostatečný.

Konečně i na *ετης*, jako: *δεκέτης*, *δέκετες* desítiletý.

3. Přídavná trojvýchodná na *υς*, *εια*, *υ*, *γλυκύς*, *εῖα*, *ύ*, vyjma jen *θῆλυς*, *θέλεια*, *θῆλυ* jalový, ženský; a *ἥμισυς*, *ἡμίσεια* *ἥμισυ* poloviční.

4. Potom na *πληξ*, *ρωξ*, *τρωξ*. *σφαξ*, *πτωξ*. *πτως*, *τρως*, *κρας*, *ωψ*.

b) Předostrozvuká (paroxytona) jsou, z jednoduchých přídavných ta:

1. co vycházejí na *λεος*, a časoslovní na *τεος*: *λευγαλέος* zlý, *ποιητέος* dělatelný; konečně: *ὀλίγος* některý, *ἀντίος* a *ἐναντίος* protivný.

2. Na *ης*, 2. p. *ητος*, jako: *πένης* chudý, vyjma ty, co na *σθενης*, *κμενης*, *βλενης*, *δμενης* a *πλενης* se končí, která ostrozvuká jsou.

3. Na *εις*, jako; *χαρίεις*, *χαρίεν* příjemný, *ὑλήεις*, *ὑλῆεν* lesnatý.

4. Na *ων*, vyjma *ἑκών* rád, volný, ku př. *εὐδαίμων*, *εὔδαιμον* blažený.

c) Předpřůtažná (properispomena) jsou větším dílem na *αιος*, všecka na *οιος*, *ῳος*.

1. Vyjma ostrozvuká dvouslabičná, jako: *σκαιός* levý, z mnohoslabičných: *γεραιός* starý a *παλαιός* bývalý.

2. Třetí od konce ostrozvuká: *δίκαιος* spravedliv, *βέβαιος* pevný, *βίαιος* násilný, *μάταιος* marný.

3. *ὅμοιος* stejný, *γέλοιος* směšný, v attickém mají třetí ostrozvukou.

d) Třetí od konce zostřená (proparoxytona) jsou:

1. Z těch jednoduchých na *ος*, která se končí na *ιος*, *εος*, *μος*, a mnohá na *ειος*.

Vyjma 1. *δεξιός* desný, pravý; *σκολιός* křivý, kulhavý.

2. Dvouslabičná na *ειος*: *θεῖος* božský, a více trojslabičných; *ἀνδρεῖος* mužský, *οἰκεῖος* domácí, atd.

2. Mnohá složená na *ος*, jako *ἔνοπλος* ozbrojen, (rus. oplotěn), *ἄχρηστος* neužitečný.

Vyjma: *a*) ostrozvuká jsou, jichžto poslední částka od kmene časoslovního pochází a předposlední slabika dlouhá jest; zvláštně na *ᾶγος*, *ηγος*, *αγωγος*, *βοσκος*, *φορβος*, *πηγος*, *ποιος*, *πομπος*, *ουλκος*, *ῳδος* a *ωπος* se končící.

b) Předostrozvuká jsou ta samá, jichž předposlední slabika krátká jest s významem přestupným (transitiv): *πατροκτόνος* otcevražedný, *θηροτρόφος* zvěroživný; tímto přízvukem se rozeznávají slova ta samá jsou-li trpného smyslu, a ta jsou třetí od konce ostrozvuká; *πατρόκτονος* od otce vražděný, *θηρότροφος* od zvěře krmený.

To se stává ale jen tam, kde první část od jmen se odvádí, kdežto přídavná složená z předložek a jiných částic na třetí od konce zostřená zůstávají: tak i *α* privativ. intensiv. pak *ἐν*, *δυς*, *ἀει*, *ἀγαν*, *ἀρι*, *ἀρτι*, *ἐρι*, *ἡμι*, *ζα*, *παν*, *πολυ*,

3. Složená přídavná na *υς* a *ις*, ku př. *ἄδακρυς* neslzný, *ἄϊδρις* nezkušený.

II. Proměna přízvuku při skloňováni řídí se vůbec podlé těchže pravidel, co podstatná; pamatovati sluší, že:

1. ženské zakončení a střední zachovávají, jestli to koncovka dovolí, přízvuk slabiky mužského zakončení, ale mění přízvuk dle jiné koncovky.

μέλας, μέλαινα, μέλαν, v gen. pl. *μελάνων, μελαινῶν*	*ἅγιος, ἁγία, ἅγιον*, to má v 2. p. mn. *ἁγίων*
τέρην, τέρεινα, τέρεν	*ἐλεύθερος, ἐλευθέρα, ἐλεύθερον*
πᾶς, πᾶσα, πᾶν	*ἡδύς, ἡδεῖα, ἡδύ*
καλός, καλή, καλόν	*θῆλυς, θήλεια, θῆλυ*
χαρίεις, χαρίεσσα, χαρίεν, v gen. pl. *χαριέντων, χαριεσσῶν*	*ἀληθής, ἀληθές*
	μυθώδης, μυθῶδες
λίθινος, λιθίνη, λίθινον to má 2, p. mn. *λιθίνων* pro všecky rody	*αὐτάρκης, αὔταρκες*
	ἀνελεήμων, ἀνελέημον.

2. Ženská koncovka trojvýchodných tvoří 2. pád mn. s průtažnou tenkráte, když 1. pád žensk. o slabiku více má, než mužských, v ostatních pádech bývá jediná forma 2. pádu mn. pro všecky rody, jak nahoře vidno.

3. Nepravidelně mají složená přídavná na *ήθης, ώθης, ώλης, ώρης, ήρης*, v gen. pl. předostrozvukou: *συνήθων, γεώδων, ἐξώλων, νεώρων, τριήρων.*

4. Stažená v *ους* z *εος* dostávají obtažku na poslední: *χρύσεος, χρυσοῦς;* ale složená z jednoslabičných slov: *νοῦς, πλοῦς*, a těm podobná, nechávají přízvuk na předposlední: *ἄνους* nesmyslný, *ἄνου, ἄνῳ*, staženo místo: *ἀνόον, ἀνόω*; *εὔνους* blahomyslný, mn. p. *εὖνοι*; *κακόνους* zlomyslný, 1. p. mn. *κακόνοι.*

§. 31.

Stupňování.

Vlastnost se pozoruje buď na jednom předmětu, buď na mnohých, kde se ouplněji poznati a spolu v jistém stupni pozorovati může, nebo stejná vlastnost na rozličných věcech zřídka ve stejné míře se nalézá.

Lidská mluva určuje také, zdaliž jistá vlastnost jednomu předmětu výhradně, anebo i v poměru nebo ve srovnání s jinými věcmi se udává.

1. První stupeň určuje výhradně vlastnost jednomu předmětu vůbec, a slove kladní nebo základní (positiv), *θετικὸν, ὄνομα*, Grundform; ku př. *καλός* kalý, krásný.

2. Druhý stupeň se upotřebuje tam, kde se vlastnost jedné věci v poměru čili v přirovnání s druhou jinou přisuzuje, a nazývá se p o r o v n a v ý, s r o v n a t e l (comparativ), *συγκριτικὸν ὄνομα*; *καλλίων* kalejší, *πικρότερος* trpčí.

3. Třetího stupně se užívá, kde vlastnost předmětu se dává u přirovnání s mnohými, nebo se všemi ostatními předměty: *κάλλιστος* nejkalejší, a může se nazvati s v r c h o v a n ý, s v r c h o v a t e l (superlativ), *ὑπερθετικὸν ὄνομα*. Znamená tedy srovnávatel potažmo vyšší, a svrchovatel potažmo nejvyšší stupeň nějaké vlastnosti.

4. Stupňování se děje přidáváním jisté koncovky ku kmenu k l a d n é h o.

§. 32.

První pravidelné stupňování.

První obyčejná koncovka pro s r o v n a t e l e jest: *τερος, τέρᾱ, τερον.*

pro s v r c h o v a t e l e jest: *τατος, τάτη, τατον.*

Tyto koncovky se kmenům na samohlásku nebo na *ν* končícím neprostředně zavěšují, těm ale, co na souzvučku vycházejí prostředkem slabiky *ες* neb *ις*. Za základ se beře středního rodu konec; těch na *ον* bez *ν*.

Někdy se poslední slabika kmenovní zesiluje buď prodloužením hlásky, jako u přídavných na *ος*, buď vložením písmeny *σ*, jako u přídavných na *ης*, jichžto kmen na *ε* zní.

1. Přídavná na *ος*, *η*, (*ᾱ*), *ον*, odvrhují *ν*, ukončujíce kmen na *ο*, které se zostřuje, když povahou svou, nebo položením (posicí) dlouhá slabika předchází (němá s tekutou činí zde také posicí); prodlužují ale *ο* do *ω*, když krátká slabika předchází, tvoří tedy srovnatele na *ό-τερος, α, ον*, neb *ώ-τερος, α, ον*; svrchovatele na *ό-τατος* neb *ώ-τατος*.

κοῦφος lehký,	porovn.	*κουφ-ό-τερος*,	svrchov.	*κουφ-ό-τατος*;
ἰσχῠρός silný,	—	*ἰσχῡρ-ό-τερος*,	—	*ἰσχῡρ-ό-τατος*;
λεπτός tenký,	—	*λεπτ-ό-τερος*,	—	*λεπτ-ό-τατος*;
πικρός hořký,	—	*πικρ-ό-τερος*,	—	*πικρ-ό-τατος*;
σοφός moudrý,	—	*σοφ-ώ-τερος*	—	*σοφ-ώ-τατος*;
ἐχῠρός pevný,	—	*ἐχυρ-ώ-τερος*	—	*ἐχυρ-ώ-τατος*;
ἄξιος hodný,	—	*ἀξι-ώ-τερος*	—	*ἀξι-ώ-τατος*;
καθαρός čistý,	—	*καθαρ-ώ-τερος*	—	*καθαρ-ώ-τατος*.

2. Stažená z *εος* neb *οος* do *οῦς* také při stupňování se stahují, a sice prvnější, *ε* a *ω* do *ω*, poslednější odvrhše *ος* vkládají *ες* a s předcházejícím *ο* je stahují; ku př.:

πορφυρ-εός do *πορφυρ-οῦς* brunatný — *ἁπλ-όος* do *ἁπλ-οῦς*
πορφυρ-εώ-τερος — *πορφυρ-ώ-τερος*, *ἁπλο-έσ-τερος* — *ἁπλ-ούσ-τερος*,
πορφυρ-εώ-τατος — *πορφυρ-ώ-τατος*, *ἁπλο-έσ-τατος* — *ἁπλ-ούσ-τατος*.

a) Sem patří také stažená dvou východů na *ους, ουν*, jako *εὔνοος* = *εὔνους*, tvoří tedy: *εὐνο-έσ-τερος* staž. *εὐνούστερος*, Sv. *εὐνο-έσ-τατος, εὐνούστατος*.

b) Vzácnější jsou pravidelné příklady, kde se *ω* ponechává: *εὔροος* neb *εὔρους* tvoří *εὐρο-ώτερος, εὐρο-ώτατος*, také *εὔχρους* a *εὔπνους*, a j. v.

c) *Ἐῤῥωμένος* chrabrý, tvoří porovn. *ἐῤῥωμεν-έστερος* a sv. *ἐῤῥωμεν-έστατος*, podobně i *ἄφθονος* nezávidný, *αἰδοῖος* stoudný, *σπουδαῖος* pilný, *ἄκρᾶτος* nesmíchaný, *ἐπιπέδος* plochý, ačkoliv i některá pravidelně mají: *ἀφθον-ώτερος, ἀφθον-ώτατος, αἰδοι-ότερος-ότατος, σπουδαι-ότερος-ότατος*.

d) Následující ale odhodivše *ος* kladou *ις*: *λάλος* žvavý, *λαλίστερος* a *λαλίστατος*, stejně stupňuje: *πτωχός* žebrácký, *ὀψοφάγος* mlsný, *μονοφάγος* sámjídavý. *Μονοφαγίστερος, μονοφαγίστατος* atd.

3. Přídavná na *ης*, gen. *ου*, a *ψευδής, ές*, gen. *έος* = *οῦς*, lživý, skracují *ης* do *ις*, *ψευδίστερος, ψευδίστατος*; *κλέπτ-ης, ου* zlodějský, *κλεπτ-ίσ-τερος, κλεπτ-ίσ-τατος*; *ὑβριστής* násilný, ač patří k I. sklonění má *ὑβριστότερος, ὑβριστότατος*, jakoby pocházelo od *ὑβριστός*.

4. Některá adjectiva na *αιος*, ale i jiná, kteráž před *ο* mají dvojhlásku, vynechávají také *ο* a přidávají hned koncovku:

παλαιός bývalý, porovn. *παλαί-τερος*, svrchov. *παλαί-τατος*;
περαῖος obdruhý, z onéstrany, — *περαί-τερος*, — *περαί-τατος*;
σχολαῖος zahálčivý, — *σχολαί-τερος* — *σχολαί-τατος*;
γεραιός starý, — *γεραί-τερος* — *γεραί-τατος*;
θέρειος letní, — *θερεί-τατος*.

Však se od nich také pravidelné stupňování nachází: *παλαιότερος, παλαιότατος*, atd. *φίλος* milý, má obyčejně *μᾶλλον φίλος* více milý, ale i *φίλτερος*, S. *φίλτατος*. Někdy se opisuje Sv. také s *μάλιστα* (maxime) nejvíce.

5. V některých koncovkách místo *ο* nastoupí *αι*, a podobají se tím zcela předešlým na *αιος*; k takovým náleží:

μέσος, mezní, porovn. *μεσαί-τερος*. Sv. *μασαίτατος*. Tak také: *ἴσος* stejný, *ἴδιος* vlastní, *εὔδιος* jasný, *ὄψιος* pozdní, *ὄρθριος* časný,

ἥσυχος tichý, *παραπλήσιος* přeblízký, podobný, *πρῴϊος* raný, *πρωιαίτερος* ranější, *πρωιαίτατα* nejraněji.

6. Některá na *ος* mají střídavě pravidelné i nepravidelné stupňování, jmenovitě:

φίλος	přátelský,	porovn. *φίλ-τερος*,	svrchov.	*φίλ-τατος*;
	drahý,	— *φιλαί-τερος*	—	*φιλαί-τατος*;
	milený,	— *φιλώ-τερος*,	—	*φιλώ-τατος*;
ἄσμενος rád,		— *ἀσμενώ-τερος*,	—	*ἀσμενώ-τατος*

pravidelně; ale i nepravidelně v příslovci: *ἀσμενέστατα* i *ἀσμεναίτατα*.

XXVII. Významy k učení.

Αἱρετός, ή, όν vybraný a výborný
βίαιος, ᾱ, ον násilný
δίκαιος, ᾱ, ον spravedlivý
τίμιος, ᾱ, ον ctěný
χρήσιμος, η, ον užitečný
Σπαρτιατικός, ή, όν Spartský
σιωπή (ἡ) mlčení
Καλλίας, ου (ὁ) Kallias
Ἰνδός, οῦ (ὁ) Hind
Λακεδαιμόνιος, ου (ὁ) Lakedemonský
Ἀριστείδης, ου (ὁ) Aristid
κόραξ, ᾰκος (ὁ) krkavec
οὐδείς, ενός nikdo, *οὐδέν* nic
πατρίς, ίδος (ἡ) otčina
χελιδών, όνος (ἡ) vlaštovka
ἔθνος, ους (τό) lid, pluk
ἀγάλλω ozdobuju. Med. s. dat. chlubím se, těším se z něčeho
νομίζω myslím, věřím
ποτέ (adv.) někdy, jindy.

Ἀριστείδης πωχίστατος ἦν, ἀλλὰ δικαιότατος. Οἱ Κύκλωπες βιαιότατοι ἦσαν. Καλλίας πλουσιώτατος ἦν Ἀθηναίων. Οὐδὲν σιωπῆς ἐστι χρησιμώτερον. Σιγή ποτ' ἐστὶν αἱρετωτέρα λόγου. Οὐκ ἔστι σοφίας τιμιώτερον. Σοφία πλούτου κτῆμα τιμιώτερόν ἐστιν. Ἡ Λακεδαιμονίων δίαιτα ἦν ἁπλουστάτη. Οἱ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται. Ἡ πατρὶς τοῖς ἀνθρώποις φιλτάτη ἐστίν. Οἱ Ἰνδοὶ παλαίτατον ἔθνος νομίζονται. Ὦ νεανίαι, ἔστε ἡσυχαίτατοι. Οἱ Σπαρτιατικοὶ νεανίαι ἐρρωμενέστεροι ἦσαν τῶν Ἀθηναίων. Πολλοὶ τῶν χελιδόνων εἰσὶ λαλίστεροι. Οἱ δοῦλοι πολλάκις ψευδίστατοι καὶ κλεπτίστατοί εἰσιν.

Otec jest moudřejší syna (než syn). Nejdražší majitek jest ten ctnosti. Život Sokratův byl velmi jednoduchý. Nikdo z Athénských nebyl spravedlivější Aristýda (než Aristýd). Nejstarší nejsou vždycky nejmoudřejší. Mužové jsou pokojnější, nežli chlapci. Lakedemonové byli velmi silní. Vlaštovky jsou velmi žvavé. Krkavec jest velmi zlodějský.

7. Přídavná na *ας, αινα, αν*, přidávají střednímu *τερος, τατος*, ku př. *μέλας* černý, *μελάντερος, μελάντατος*; tak ještě *τάλας* nešťastný.

Podlé té obdoby tvoří také na ρ vycházející, *μάκαρ* blažen, *μακάρτερος, μακάρτατος.*

8. Na *ύς, εῖα, ύ*, přisazují střednímu *ύ-τερος* a *τατος*, na př.: *εὐρύς* široký, *εὐρύτερος, εὐρύτατος*; *γλυκύς* sladký, *γλυκύτερος, γλυκύτατος*, z nich ale také některá mají poëtickou druhou formu na *ίων, ιστος.*

9. Na *ης*, kteráž náležejí ku III. sklonění, gen. (*εος* = *ους*) přibírají též k věcnímu zakončení na *ες* koncovky *τερος, τατος*, ku př. *ἀληθής* pravdivý, *τὸ ἀληθές* má: *ἀληθέσ-τερος, ἀληθέστατος*; *πένης* chudý, *τὸ πένες* má: *πενέσ-τερος πενές-τατος.*

Jednovýchodná na *ης* (2. p. *ητος*) skracují *η* do *ε*, a tvoří též — *έστερος*, ostatní na *ης*, kteráž náležejí ku I. sklonění, tvoří na *ιστέρος*, viz č. 3. spolu.

10. Přídavná na *εις* (*εντος*) mění střed. *εν* do *εσ*, tedy: *χαριέστερος, χαριέστατος* od *χαρί-εν* příjemné. Složená s *χαρις* zakládají *ω*, tedy od *ἐπίχαρις*, gen. *ἐπιχάριτ,-ος* tvoří *ἐπιχαριτ-ώ-τερος, ἐπιχαριτ-ώ-τατος.*

11. Přídavná na *ων, ον* (*ονος*) vkládají *εσ*; *εὐδαίμων, εὔδαιμον*, má *εὐδαιμον-έσ-τερος, έστατος.*

12. Přídavná na *ιξ*, vkládají *ες* neb *ις*; *ἀφῆλιξ* stárnoucí (*ἀφήλικος*) *ἀφηλικ-έστερος, έστατος*; *ἅρπαξ* loupežný (*ἅρπαγος*) *ἁρπαγ-ίστερος, ίστατος*; však *βλάξ* má i *βλακώτερος, ώτατος.*

XXVIII. Významy k učení.

Βαθύς, εῖα, ύ spodní, hluboký
βαρύς, εῖα, ύ těžký
πρέσβυς, εια, υ starý
ὠκύς, εῖα, ύ rychlý, (jaký) ostrý
ἀσθενής, ές nemocný, slab
ἐγκρατής, ές zdrženlivý
εὐσεβής, ές zbožný
εὔχαρις, ι (*ιτος*) vnadný
ὀρθός, ή, όν přímý, rovný
παραπλήσιος, ᾱ, ον blízký, podobný
Αἴτνη (*ἡ*) Etna (sopka)
ἀτυχία (*ἡ*) neštěstí
ἥβη (*ἡ*) mladost, život
ὁρμή (*ἡ*) puzení, horlivost, žádost
Κριτίας, ου (*ὁ*) Kritias
Αἰθίοψ, οπος (*ὁ*) Aethiop
μεσότης, ητος (*ἡ*) střed, prostřednost
γῆρας, αος = *ως* (*τό*) stáří
νόημα, ᾰτος (*τό*) myšlénka
παρέρχομαι jdu mimo
αἶψα, adv. náhle, hned
οὐδέ ani, aniž.

Αἶψα, ὡς νόημα, παρέρχεται ἥβη, οὐδ' ἵππων ὁρμὴ γίγνεται ὠκυτέρα. Τὸ γῆρας βαρύτερόν ἐστιν Αἴτνης. Ὁ θάνατος τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ παραπλήσιός ἐστιν. Οἱ νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν. Φιλίας δικαίας κτῆσίς ἐστιν ἀσφαλεστάτη. Ἡ μεσότης ἐν πᾶσιν ἀσφαλεστέρα ἐστίν. Οἱ γέροντες ἀσθενέστεροί

εἰσι τῶν νέων. Βουλῆς ὀρθῆς οὐδέν ἐστιν ἀσφαλέστερον. Οἱ κόρακες μελάντατοί εἰσιν. Ἀφροδίτη ἦν εὐχαριτωτάτη. Οἱ εὐσεβέστατοι εὐδαιμονέστατοί εἰσιν. Σωκράτης ἐγκρατέστατος ἦν καὶ σωφρονέστατος. Ἐν ταῖς ἀτυχίαις πολλάκις οἱ ἄνθρωποι σωφρονέστεροί εἰσιν, ἢ ἐν ταῖς εὐτυχίαις. Κριτίας ἦν ἁρπαγίστατος. Ἀφροδίτη ἦν χαριεστάτη πασῶν θεῶν.

Stáří jest přeobtížné. Nic není rychlejšího, než myšlénka. Prostřednost jest nejjistější. Žádný pták není černější, než krkavec (krkavce). Aethiopové jsou velmi černí. Nic není vnadnějšího, nad (ἤ) mladost. Žádný z Athénských nebyl střídmější a rozumnější (nad) Sokrata. Nikdo nebyl loupežnější (nad) Kritia. Nic není nad krásnou květinu líbeznějšího.

§. 33.

Druhé pravidelné stupňování.

P o r o v n a t e l *ίων* střed. *ῑον*; aneb *ων* střed. *ον*.

S v r c h o v a t e l *ιστος, ίστη, ιστον.*

O sklonění těchto zakončení viz str. 55. Pozn. 4. d.

1. Tyto koncovky přijímají některá přídavná dvojslabičná na *υς* a *ος*, tak že odhodivše zakončení své k pouhému kmenu přisazují stupňové koncovky:

ἡδύς, εῖα, ύ sladký, *ἡδί̓ων, ἥδ-ιστος;*
κακός, ή, όν špatný, *κακίων, κάκ-ιστος;*
καλός - - kalý, *καλλίων, κάλλ-ιστος*, zdvoj. *λλ.*

Dvě na *ρός* to samé činí:
αἰσχ-ρός ošklivý, *αἰσχίων, αἴσχ-ιστος;*
ἐχθ-ρός nepřátelský, *ἐχθ-ίων, ἔχθ-ιστος.*

2. Ostatní na *ύς* přijímají raději *ύτερος, ίτατος*; mají-li ale před *υ* souzvučky: *κ, χ, δ, θ*, místo *κίων, χίων, δίων, θίων*, mívají *σσων*, attick. *ττων*:

ταχύς rychlý, porovn. *θάσσων*, střed. *θᾶσσον*, svrchov. *τάχιστος;*
att. *θάττων*, — *θᾶττον*, ze *ταχίων;*
βαθύς hluboký, - *βάσσων* z *βαθίων*
βραδύς zdlouhavý, - *βράσσων* z *βραδίων*
γλυκύς sladký, - *γλύσσων* z *γλυκίων*
παχύς tlustý, - *πάσσων* z *παχίων.*

Pozn. Následující na *υς* a *ρος* střídavě svých forem upotřebují.
βαθύς hluboký. porov. *βαθύτερος, βαθύτατος*, poët. *βαθίων, βάθιστος*
βραχύς krátký, — *βραχύτερος, βραχύτατος*, — (*βραχίων*), *βράχιστος*
παχύς tlustý, — *παχύτερος, παχύτατος*, — *παχίων, πάχιστος*

βραδύς zdlouhavý, — *βραδύτερος, βραδύτατος,* — *βραδίων, βράδιστος, βάρδιστος*
γλυκύς sladký, — *γλυκύτερος, γλυκύτατος,* — *γλυκίων, γλύκιστος*
ὠκύς rychlý, — *ὠκύτερος, ὠκύτατος,* — *ὤκιστος,* tak i *πρεσβύς*
ἐχθρός nepřátelský, — *ἐχθίων, ἔχθιστος,* zřídka *ἐχθρότερος, ἐχθρότατος*
κυδρός povětný, — *κυδίων, κύδιστος* — *κυδρότερος*
οἰκτρός zarmoucen, — *οἴκτιστος* — *οἰκτρότερος.*

XXIX. Významy k učení.

Ὀσμή (ἡ) vůně	ἄλλος alius, jiný	παρέχω poskytuju, přináším, vydávám, (v Med.) = zanechávám.
καιρός (ὁ) doba, čas	λοιπός, ή, όν zbylý, ostatní	
ζῶον (τό) živočich, zvíře	μεταφέρω pronáším, proměňuju	
ὄφις, εως (ὁ, ἡ) had, hadice		

Ὁ βαθύτατος ὕπνος ἥδυστός ἐστιν. Πολλὰ ἄνθη ἡδίστην ὀσμὴν παρέχεται. Οὐδὲν θᾶττόν ἐστι τῆς ἥβης. Τὴν αἰσχίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσιν. Πάντων ἥδιστόν ἐστιν ἡ φιλία. Οὐδὲν αἴσχιόν ἐστιν, ἢ ἄλλα μὲν ἐν νῷ ἔχειν, ἄλλα δὲ λέγειν. Οἱ ὄφεις τοῖς λοιποῖς ζώοις ἔχθιστοί εἰσιν. Οὐδὲν τῷ ἀνθρώπῳ ἔχθιόν ἐστιν, ἢ ὁ ἄνθρωπος. Τάχιστα (přerychle) *ὁ καιρὸς μεταφέρει τὰ πράγματα.*

Nic není příjemnějšího, nežli velmi hluboký sen (spaní). Nic není hanebnějšího, než otroctví. Nic není nepřátelského více (2. stup.), nežli špatná rada (špatné rady). Starec (k) starci nejpříjemnější řeč má, chlapec (ku) chlapci.

§. 34.

Nepravidelné stupňování.

1. U některých přídavných kladný stupeň se ztratil, anebo není v užívání, ale srovnatel a svrchovatel se udržel, třeba kolikerý, jen že vezdy s jakýmsi vedlejším významem.

ἀγαθός (udaten, dobr, tapfer), vyboren	srovn.	*ἀμείνων,* střed. *ἄμεινον* místo *ἀρείων* jařejší, (vybornější)	svrchov. — *ἄριστος, η, ον.*
	poět:	*βελτίων*	*βέλτιστος*
		βέλτερος	*βέλτατος*
		φέρτερος	*φέρτατος* a *φέριστος*
		κρείσσων neb *κρείττων*	*κράτιστος*
		λῴων	*λῷστος*

καλός kalý, pěkný, krásný,	*καλλίων*	*κάλλιστος*
πέπων zralý,	*πεπαίτερος*	*πεπαίτατος*
πίων tučný,	*πιότερος*	*πιότατος*
κακός ošklivý, špatný, zlý,	*κακίων*	*κάκιστος*
	χείρων	*χείριστος*
	ἧττων neb *ἧσσων* nižší, podlejší,	*ἥκιστα* (adv.)
μακρός macer, mager, dlouhý,	*μακρότερος*	*μακρότατος* a *μήκιστος*
ῥᾴδιος snadný, lehký, (rád),	*ῥᾴων* (ráže)	*ῥᾷστος* (nejráže)
ἀλγεινός bolný, žalostný (lkavý)	*ἀλγεινότερος*	*ἀλγεινότατος*
	ἄλγιων	*ἄλγιστος*
μέγας veliký, mohutný,	*μείζων* *)	*μέγιστος*
μικρός malý,	*μικρότερος*	*μικρότατος*
	ἐλάσσων neb *ἐλάττων*	*ἐλάχιστος*
ὀλίγος málo, skrovný,	*μείων*	*ὀλίγιστος*
πολύς mnohý, plný	*πλέων*, att. *πλείων***)	*πλεῖστος*.

2. U některých nebyli stupně v užívání, a přidávalo se ku kladnému jen *μᾶλλον* magis, víc, *μάλιστα* maxime, nejvíce, k. p. *τρωτὸς μᾶλλον* snadnější k poranění, *θνητὸς μᾶλλον* smrtelnější, *μᾶλλον δῆλος*, *δῆλος μάλιστα* zcela zjevný.

Některá slova v srovnavateli a svrchovateli zjevně od částic odvozena jsou; ku př.

Srovn.	Svrchov.
πρό-τερος prvnější, přednější	*πρῶτος*, od *πρό*, pro, pře
ὑπέρ-τερος svrchnější	*ὑπέρ-τατος*. od *ὑπέρ*, u-verch, nad, přes
ἀνώ-τερος hořejší	*ἀνώ-τατος*, od *ἄνω*, na, vzhůru
ὕστερος později	*ὕστατος*, od *ὑπό*, po, spod
	ἔσχατος, od *ἐκ*, iz, ze
πλησιαίτερος bližší	*πλησιαίτατος*, od *πλησίον*, blíž, blih
προυργιαίτερος prospěšněji	*προυργιαίτατος*, od *προ-ἔργου*, před-
ἡρεμέστερος pokojnější	*ἡρεμέστατος*, od *ἡρέμα*, pokojně. [práci

XXX. Významy k učení.

Ἀνάγκη (*ἡ*) nutnost, ne- vyhnutelnost	*κολακεία* (*ἡ*) lichotnictví	*ἔμφυτος*, *ον* vsazený
ἀναρχία (*ἡ*) bezvláda	*κροκόδειλος* (*ὁ*) ostrovid	*εὐτυχής*, *ές* šťasten
γνώμη (*ἡ*) znání, mínění	*γείτων*, *ονος* soused	*ἰσχύω* jsem silen, mohu
		κελεύω velím, poroučím

*) Viz str. 55. 4. d. mag-is, magsimus, mož-ší.

**) Střed. jedn. bývá *πλέον*; od toho i neprav. stažení *πλεῖν*.

Ἰβηρία (ἡ) Spanělsko, od Ibera (Vepra) řeky
σωφροσύνη (ἡ) zdravá mysl, náhled, skromnost
ἀναγκαῖος, ᾱ, ον nevyhnutelný, á, é
ἐλεύθερος, ᾱ, ον svoboden, a, o
μαλακός, ή, όν měkký
σκώπτω žertuju
στέργω miluju, jsem spokojen
ἐνιότε (adv.) někdy
ἤ (spojka) buď, než.

Ὡς při svrchovaném zesiluje, jako lat. quam, a ž; tak ὡς τάχιστος až nejrychlejší.

Οὐχ ὁ μακρότατος βίος ἄριστός ἐστιν, ἀλλὰ ὁ σπουδαιότατος. Μέτρον ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον (ἐστιν). Γνῶμαι τῶν γεραιτέρων ἀμείνους εἰσίν. Σύμβουλος οὐδείς ἐστι βελτίων χρόνου. Ἢ λέγε σιγῆς κρείττονα, ἢ σιγὴν ἔχε. Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τὸ ἀσφαλέστατον. Σκώπτεις, ὦ λῷστε. Βελτιόνων κακίους ἐνιότε εὐτυχέστεροί εἰσιν. Οὐκ ἔστι λύπης χεῖρον ἀνθρώπῳ κακόν. Κολακεία τῶν ἄλλων ἁπάντων κακῶν χείριστόν ἐστιν. Ἀνὴρ μαλακὸς τὴν ψυχήν) ἐστι καὶ χρημάτων ἥττων. Ταῖς γυναιξὶν ἡ σωφροσύνη καλλίστη ἀρετή ἐστιν. Οὐκ ἔστι κτῆμα κάλλιον φίλου. Ἡ δουλεία τῷ ἐλευθέρῳ ἀλγίστη ἐστίν. Ἡ ὁδὸς μηκίστη ἐστίν. Ὁ κροκόδειλος ἐξ ἐλαχίστου γίγνεται μέγιστος. Ἡ γῆ ἐλάττων ἐστὶ τοῦ ἡλίου. Στέργε καὶ τὰ μείω. Ὀλίγιστοι ἄνθρωποι εὐδαίμονές εἰσιν. Οὐδεὶς νόμος ἰσχύει μεῖζον τῆς ἀνάγκης. Μικρὰ κέρδη πολλάκις μείζονας βλάβας φέρει. Ἔμφυτός ἐστι τοῖς ἀνθρώποις ἡ τοῦ πλείονος ἐπιθυμία. Γυνὴ ἐσθλὴ πλεῖστα ἀγαθὰ τῷ οἴκῳ φέρει. Τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου φέρε ὡς ῥᾷστα. Τὸ κελεύειν ῥᾷόν ἐστι τοῦ πράττειν. Οἱ καρποὶ πεπαίτατοί εἰσιν. Ἐν τῷ τοῦ πατρὸς κήπῳ οἱ βότρυες πεπαίτεροί εἰσιν, ἢ ἐν τῷ τοῦ γείτονος. Ἰβηρία τρέφει πιότατα πρόβατα.*

Není nic lepšího, než velmi pilné živobytí. Mínění starých jest nejlepší. Nejlepší raditel jest čas. Nic není lepšího, než to nejjistší. Nejšpatnější bývají velmi šťastní. Zármutek jest člověku nejhorši zlé. Nic není horšího, než pochlebenství. Nestřídmý podléhá rozkošem. Ženy nemají (ἐστί s 3. p.) nic krásnějšího, nežli skromnosť. Svobodnému není nic bolestnějšího, než otroctví. Ostrovid jest velmi dlouhý. Syn jest menší, než otec. Nešlechetníci mají často více jmění, nežli dobří. Chudí jsou často u větší vážnosti, než bohatí. Lakota jest velmi veliké zlé. Nic nepřináší více (množ.) zlého, jak vojna.

*) na duši, v ohledu duše.

Veleti jest velmi snadno. Snadněji chudobu snášeti, než zármutek. Nejzralejší ovoce požíváme nejraději. (ἡδύς, Svr. mn. střed.) Ovce otcovy jsou tučnější, než sousedovy.

Hlava IV.

§. 35.

O příslovci.

1. Příslovce, nesklonné částky řeči, jen při časoslovech stávájí, udávajíce poměr času, místa nebo způsobu, jako: *νῦν* nyní, *ἐκεῖ* tam, *καλῶς* pěkně.

2. Příslovce tvoří se větším dílem z přídavných zakončením *ως*, což čistému kmenu se přidává. Pravidla k utvoření příslovcí, z přídavných IIItího sklonění mohou se udati tato:

Zakončení druhého pádu ve množném mění *ν* do *ς*, přízvuk podrží:

φίλος milý	množ. genit.:	*φίλων*	z toho příslovce:	*φίλ-ως*
καλός krásný	—	—	*καλ-ῶν*	—	—	*καλ-ῶς*
ἁπλόος neb *ἁπλοῦς* jednoduchý	—	—	*ἁπλ(ό-ων)ῶν*	—	—	*ἁπλ(ό-ως)ῶς*
πᾶς (*πάντος*) všecken	—	—	*πάντ-ων*	—	—	*πάντ-ως*
σώφρων mírný	—	—	*σωφρόν-ων*	—	—	*σωφρόν-ως*
ταχύς rychlý	—	—	*ταχέ-ων*	—	—	*ταχέ-ως*
μέγας veliký	—	—	*μεγά-λων*	—	—	*μεγάλ-ως*
ἀληθής pravdivý	—	—	*ἀληθ-(έ-ων)ῶν*	—	—	*ἀληθ(έως)ῶς*
συνήθης zvyklý	—	—	*(συνηθέ-ων)συνήθ-ων*	—	—	*συνηθέ-ως* a- neb *συνήθως*.

Pozn. 1. Složená přídavná z *ἡθης*, a *αὐτάρκης* proti pravidlu přizvukují genit. mn. čísla: *συνήθων*, *αὐτάρκων*, místo poslední průtažné, viz §. 21. pozn. 1. jako: *τριήρων* místo *τριηρῶν* ze *τριηρέων*; tak i *εὔνως*.

Pozn. 2. Z podstatných, místojmen a příslovcí utvořují se příslovce k naznačení poměru prostorního částicemi: odkud *θεν*, kde *θι*, kam *δε* (u místojmen *σε*), ku př. *οὐρανόθεν* s nebes, *οὐρανόθι* ve nebesích, *οὐρανόνδε* do nebes: *ἐκεῖ-σε* ta-m, *ἄλλοσε* jina-m; v množ. u podstatných na *ας* mění se *οδε* do *δσε*, *ζε*. *Ἀθήναζε* do Athén.

3. Krom toho východu na *ως* jsou také příslovce jiného zakončení, bezpochyby staré zbytky pádů, jako: *ἐξαπίνης*, inopi-nate, unver-hofft, nenadále, od jap, uf-ati, *αὐτοῦ* tuto. Zde se vidí genit., ale jinde i akkusat.: *μέγα κλαίειν*, velice, silně plakati.

4. Stupňování se stává ze přídavných tak, že pro srovnávatele střední jedn. pro svrchovatele střední množ. čísla ve významu příslovcí zůstane:

σαφῶς, od σοφός, moudře	σοφώτερον moudřeji,	σοφώτατα
σαφῶς, od σαφής, znale	σαφέστερον znaleji	σαφέστατα
σωφρόνως, od σώφρων, rozumně	σωφρονέστερον	σωφρονέστατα
χαριέντως, od χαρίεις, příjemně	χαριέστερον	χαριέστατα
εὐδαιμόνως, od εὐδαίμων, šťastně	εὐδαιμονέστερον	εὐδαιμονέστατα
αἰσχρῶς, od αἰσχρός, ohavně	αἴσχιον	αἴσχιστα
ἡδέως, od ἡδύς, sladce	ἥδιον	ἥδιστα
ταχέως, od ταχύς, rychle	θᾶσσον	τάχιστα.

Pozn. Někde básníci také jednotníku pro svrchovatele užívají, a některá příslovce vedle *ον* také *ως* mívají: *καλλιόνως* vedle *κάλλιον*, takže *ἀληθεστέρως* vedle *ἀληθέστερον*, tak i *μειζόνως*.

5. Původní příslovce na ω ukončují se na *τέρω* a *τάτω*. ku př.:

ἄνω nahoře	*ἀνωτέρω, ἀνωτάτω*
κάτω dole	*κατωτέρω, κατωτάτω*, tak i více jiných původních,
πέρα přes	*περαιτέρω* (schází)
τηλοῦ daleko	*τηλοτέρω, τηλοτάτω*
ἑκάς odlehle	*ἑκαστέρω, ἑκαστάτω*
ἐγγύς blízko	*ἐγγυτέρω. ἔγγιον, ἐγγυτάτω, ἐγγύτατα, ἔγγιστα*
ἄγχι blízko,	nepravidelně *ἄσσον* místo *ἄγχιον*, ale pravid. *ἄγχιστα*
μάλα velmi	*μᾶλλον* (jako *κάλλιον* od *καλόν*) *μάλιστα.*

§. 36.

Přídavná jakostná (qualitativa) pojemu všeobecného.

1. Tato přídavná slouží k tomu, aby o formě předmětu všeobecné známky udala, a poněvádž na něco ukazují, co určitě nejmenují, podobají se místojmenům, z jichžto kmenu také zrostla, a k nim se i co soutažná (correlativa) počítají, ale spíše náležejí ku přídavným, poněvádž jakosť čili vlastnosť obsahují a také formu v zakončení přídavných mají.

2. Protože tato přídavná střídavě, mezi sebou vespolek, na sebe se potahují, a ten poměr i formou jistou vyjadřují, slovou: soupotažná (correlativa), někdy jen přízvukem se liší, jak totiž buď výpověď neb otázku obsahují, tuto přímou neb nepřímou, onu určitě neb neurčitě ukazujíce a nebo potažnou, na předešlý předmět se vracujíce; v tom ohledu má řečtina bohatě slov:

Přehled soutažných:

Výpověď (explicatio).

1. Ukazovací (demonstrativa).		2. Potažná (relativa).	3. Tázací (interrogativa)	
určitě (definita)	neurčitě (indefinita)		přímo (directe)	nepřímo (indirecte)
τοῖος, τοία, τοῖον taký, á, é, takový talis. **Zesilené formy:** *τοιοσόδε-άδε, όνδε* takovýhle, áhle, éhle *τοιοῦτος, τοιαύτη, οῦτο* takovýto, áto, éto *παντοῖος, οία, οῖον* všelijaký, á, é *ἀλλοῖος, οία, οῖον* jinaký, á, é	*ποῖος, ά, οῖον* jaký, nějaký	*οἷος, οἵα, οἷον* jaký	*ποῖος, ποία, ον* jaký? qualis?	*ὁποῖος, ὁ-ποία, ον* kterak ý To *ό* ve složených se neskloňuje.
τόσος, τόση, τόσον tantus, takový, tak veliký. **Zesilená forma:** *τοσόσδε, ήδε, όνδε* takovýže, takovýhle *τοσοῦτος, αύτη, οῦτο* takovýto	*ποσός, ή, ον* aliquantus, nějaký	*ὅσος, η, ον* quantus, jakový, jak veliký	*πόσος, η, ον* quantus? jak veliký?	*ὁπόσος, η, ον* (idem) jaký, jakový
τηλίκος, η, ον tak starý, tolikaletý *τηλικόσδε, ήδε, όνδε* *τηλικοῦτος, αύτη, οῦτο* tolikátý	(schází)	*ἡλίκος, η, ον* kolikaletý, jelikož —	*πηλίκος* kolikaletý	*ὁπηλίκος, η, ον* jak starý
ἡμεδαπός, ή, όν náš krajan, našinec *ὑμεδαπός* vašinec *ἀλλοδαπός* jinozemec *παντοδαπός* rozmanitý, všezemec	(schází) nějakozemec	(schází) tuzemec	*ποδαπός, ή, όν* kdezemec?	*ὁποδαπός, ή, όν* z jaké země.

Příslovce:				
(schází) hic, ibi, zde, tam (*ἐνταῦθα*)	*πού* alicubi, někde	*οὗ* ubi, kde	*ποῦ* ubi, kde?	*ὅπου* kdeže
— hinc, inde, odtud (*ἐνθένδε*)	*ποθέν* alicunde, odněkud	*ὅθεν* odkud	*πόθεν* odkud?	*ὁπόθεν* odkavad
— huc, eo, sem, tam (*ἐντεῦθεν*)	*ποί* aliquo, někam	*οἷ* kam?	*ποῖ* quo? kam?	*ὅποι* kamže
τότε tenkráte *τηνίκα, τηνικόδε, τηνικαῦτα* teďko, té doby	*ποτέ* někdy — poté, pak, potom	*ὅτε* quum, kdy *ἡνίκα* které doby	*πότε* quando? kdy? kada? zkad? *πηνίκα* kdy?	*ὁπότε* když *ὁπηνίκα* kteréže doby
οὕτω(ς), ὧδε tak *τῇδε* tuhle *ταύτῃ* tuto	*πώς* pak, as *πῇ* leckde	*ὡς* jak *ᾗ* kam, kde	*πῶς* jak? *πῇ* kam? kterak?	*ὅπως* jakže *ὅπῃ* někam.

Hlava V.

§. 37.

Přídavná kolikátná čili o číselních.

Pojem a rozdíl.

1. Přídavná slova kolikátná, čili číslovky, jsou taková, která pojem množství naznačují, bez dálšího potahu a nebo s jistým potahem vedlejším.

2. Jako předešlá jakostná tak i tato kolikátná, také se na dvé dělí, na přídavná kolikátná určitého a neurčitého pojemu.

3. Tato neurčitá čili všeobecná počítají se křivě dílem ku přídavným, dílem k místojmenům a obsahují taková slova, která neurčité a neodměřené množství udávají; jako:

πολύς, πολλή, πολύ (věle) mnoho
ὀλίγος, η, ον málo
παῦρος, παύρα, παῦρον skrovný
τινὲς, τινὰ někteří, ré, rá
ἕτιοι, αι, α jiní, é, á
ἄμφω, 2. a 3. p. *ἀμφοῖν* oba, ě, ěma
ἀμφίτεροι, αι, α obadva, ě
πᾶς, πᾶσα, πᾶν, illyr. vas; ves, vše, každý, všecek
πάντες všickni
ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον každý
ἑκάτερος, ἑρα, ερον každý z obou
ἀμφότερος, ἑρα, ερον (obouterý)
ἄλλος, η, ο jinaký, jiný, á, é
ἕτερος, ἑρα, ερον úterý, vterý
πότερος, ὁπότερος, = který z obou, rus. kotory = který
οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν nejeden, nikdo
μηδείς, μηδεμία, μηδέν nižádný, nikdo
οὔτις a *μήτις, οὔτι* n. *μήτε* nikdo, nic
οὐδέτερος, μηδέτερος, *ἑρα, ερον* nikdo z obou, nikterakýž.

4. Krom číselných přídavných jsou i číselná příslovce, udávajíce, jak často se stav věci v čase opakoval, a číselná podstatná jména.

5. Přídavná kolikátná pojemu zvláštního či určitého, jsou čísla.

Čísla rozpadají na čtvero tříd:

a) Základní (cardinalia, Grundzahlen) obsahujíce pojem určitého množství, ale bez všeho vedlejšího potahu, na otázku: kolik?

b) Řadovní (ordinalia, Ordnungszahlen) mají pojem spořádaného v jisté postoupnosti spojeného množství, na otázku: kolikátý?

c) Násobná (multiplicativa, Vervielfachungszahlwörter) udávajíce množství částek, z nichžto celek se skládá, na otázku: kolikerý? v řečtině na *πλοῦς*, lat. plex, něm. fach, česk. duchý, jatý neb jitý. Příslovce číselní na *άκις* stojí na otázku: jak často? kolikrát?

d) Poměrná (proportionalia, Verhältnißzahlwörter) udávají, jak často počet zmnohonásoben se myslí, s ukončením: *πλάσιος, ία, ιον*, fältig, plex; na otázku: o kolikráte víc? mnoholikráte? kolikonásobný?

e) Čísla podstatná (substantiva) odtažný pojem počtu pro sebe vyjádřují; *ἡ τριάς* trojka, trojice, *δεκάς* desatero.

f) Rozdělivá (distributiva, Vertheilungszahlen); pro ty nemá řečtina zvláštní formy, jako latina: bini, quaterni, deni, ale s předložkami opisuje: *ἀνὰ* neb *κατὰ*, ku př. *ἀνὰ τέτταρας* po čtyrech, zu vieren, je vier, *κατὰ δέκα* po desíti, zu zehn. Zato mají

g) přídavná, z řadovních odvozená, na *αῖος*, co udávají počet dní, ve kterých někdo něco vykonal, a řídí se dle podstatného, ku kterému patří: *δευτεραῖος, τριταῖος, τεταρταῖος, πεμπταῖος, ἑκταῖος, αία, αῖον* a t. d. ku př. *δακαταῖος ἦλθεν*, desátého dne přišel, *εἰκοσταία ἀπέθανεν* dvacátého dne umřela.

§. 38.

Známky čísel, čili cifry.

1. Známky čísel byla u Řeků jako u Slovanů písmena abecedy, poněvadž ale těmi 24ti nevystačili, vkládali po *ε* ještě *F*, vau (ve) čili digamma, co později do *ϛιγμα* (ϛ) přešlo, značíc 6; a pak přijali ještě 2 známky cizé, tak že po *π* následovala známka lat. S nebo hebr. lamed ל, nazvané kóppa 5 pro 90, konečně po *ω* zpátečné neb obrácené lat. *C*, s dvěma čárkama u vnitř, tak zvané *σαμπῖ*: Ϡ pro 900; Slované mají č (v) a c (ц).

2. Prvních 8 písmen od *α* do *θ* s vau nebo stigmem znamená jednotky, následujících 8 od *ι* do *π* s tím koppou

desítky, a posledních 8 od ϱ do ω s přidaným sampí stovky.

3. Až do 999 znamenají se písmeny co čísla kolmou čárkou s hora (u Slovanů příčkou), a stojí-li více písmen vedlé sebe, jen poslední se znamená; od tisíce ale dostávají písmeny čárku dole.

α′ (slov. а҃) = 1, ͵α (slov. ҂а) = 1000, β′ (в҃) = 2, ͵β (҂в) = 2000, ι′ (і҃) = 10, ͵ι (҂і) = 10.000, ια′ (і҃а) = 11, ιγ′ (і҃г) = 13, ϱ′ (р҃) = 100, ͵ϱ (҂р) = 100000; ͵εψμβ′ (҂єѱмв҃) = 5742; ͵αωμθ′ (҂аѿм҃ѳ) = 1849; ͵νγχπβ′ (҂н҂гхпв҃) = 53682.

4. Ostatně Řekové také šesti velikými písmeny naznačovali čísla, byla to začáteční písmena pojmenování nebo slov, jako v latinském*):

I	naznačuje	*Ἴα* místo *μία*	(jedna)	platí	1
Π	—	*Πέντε*	(pět)	—	5
Δ	—	*Δέκα*	(deset)	—	10
H	—	*Hέκατον*	(sto)	—	100
X	—	*Χίλιοι, αι, α*	(tisíc, síla)	—	1000
M	—	*Μύριοι, αι, α*	(chmúra, tma)		10.000.

Dvě, tři, čtyry znamenaly se jednuškami vedle sebe, jako v latině, 6 přidáním *I* ku *Π* na zad, 11 = *ΔI*, 16 = *ΔΠI*, 20 = *ΔΔ*, 200 = *HH*, poslední čtyry písmena vložená do *Π* v ceně pětkráte rostou; na př. $\boxed{\Delta}$ = 50, $\boxed{H}$ = 500, a t. d. *X*$\boxed{H}$*HHHΔΔΔΔΠIII* = 1848.

*) Pozn. Soustava desítková zakládá se na desíti prstech: I značí prst, V píď, čili pět prstů roztažených, dvě V obráceně k sobě spojené tvoří X, L zdá se znamenati Lapis kámen, u nás 20, neb libra, pud Pfund, značíc 50, jako rus. sorok = 40, σωρός Haufe, kupa, kopa = 60; C značí centum = 100, M mille, 1000, D dimidium, polovičku, t. j. 500.

§. 39.

Přehled čísel.

			I. Základní.		II. Řadová.	
	řeck.	slov.				
1	α′	а҃	ἕις μία, ἕν	jeden, a, o	πρῶτος, η, ον	první
2	β′	в҃	δύο	dva, dvě	δεύτερος, α, ον	druhý, á, é
3	γ′	г҃	τρεῖς, τρία	tři	τρίτος, η, ον	třetí
4	δ′	д҃	τέσσαρες, α (τέτταρες)	čtyři, ry	τέταρτος, η, ον	čtvrtý, á, é
5	ε′	є҃	πέντε	pět	πέμπτος, η, ον	pátý, á, é

řeck.	slov.	I. Základní.		II. Řadová.
6	ϛ′	ϛ̄	ἕξ šest	*ἕκτος, η, ον* šestý, á, é
7	ζ′	ζ̄	*ἑπτά* sedm	*ἕβδομος, η, ον* sedmý, á, é
8	η′	η̄	*ὀκτώ* osm	*ὄγδοος, η, ον* osmý, á, é
9	ϑ′	ϑ̄	*ἐννέα* devět	*ἔννατος, η, ον* devátý, á, é
10	ι′	ῑ̄	*δέκα* deset	*δέκατος, η, ον* desátý, á, é
11	ια′	ιᾱ	*ἕνδεκα*	*ἑνδέκατος, η, ον* jedenáctý, á, é
12	ιβ′	ιβ̄	*δώδεκα*	*δωδέκατος, η, ον* dvanáctý, á, é
13	ιγ′	ιγ̄	*τρισκαίδεκα* i *δεκατρεῖς, δεκατρία*	*τρίτος (η, ον) καὶ δέκατος, η, ον* třináctý, á, é
14	ιδ′	ιδ̄	*τεσσαρακαίδεκα* i *τεσσαρεσκαίδεκα*	*τέταρτος (η, ον) καὶ δέκατος, η, ον* čtrnáctý, á, é
15	ιε′	ιε̄	*πεντεκαίδεκα*	*πέμπτος καὶ δέκατος* patnáctý
16	ις′	ις̄	*ἑκκαίδεκα*	*ἕκτος καὶ δέκατος, η, ον* šestnáctý
17	ιζ′	ιζ̄	*ἑπτακαίδεκα*	*ἕβδομος καὶ δέκατος* sedmnáctý
18	ιη′	ιη̄	*ὀκτωκαίδεκα*	*ὄγδοος καὶ δέκατος*, osmnáctý
19	ιϑ′	ιϑ̄	*ἐννεακαίδεκα*	*ἔνατος καὶ δέκατος*, devatenáctý
20	κ′	κ̄	*εἴκοσι(ν)*	*εἰκοστός, ή, όν* dvacátý
21	κα′	κᾱ	*εἴκοσιν εἷς, μία, ἕν*	*εἰκοστὸς πρῶτος* dvacátý první
30	λ′	λ̄	*τριάκοντα*	*τριᾱκοστός, ή, όν* třicátý
31	λα′	λᾱ	*τριάκοντα εἷς*	*τριᾱκοστὸς πρῶτος* třicátý první
40	μ′	μ̄	*τεσσαράκοντα* nebo *τετταράκοντα*	*τετταρακοστός, ή, όν* čtyrycátý
50	ν′	ν̄	*πεντήκοντα*	*πεντηκοστός, ή, όν* padesátý
60	ξ′	ξ̄	*ἑξήκοντα*	*ἑξηκοστός, ή, όν* šedesátý
70	ο′	ο̄	*ἑβδομήκοντα*	*ἑβδομηκοστός, ή, όν* sedmdesátý
80	π′	π̄	*ὀγδοήκοντα*	*ὀγδοηκοστός, ή, όν* osmdesátý
90	ϟ′	ϟ̄	*ἐνενήκοντα*	*ἐνενηκοστός, ή, όν* devadesátý
100	ρ′	ρ̄	*ἑκατόν*	*ἑκατοστός, ή, όν* stý á, é
200	σ′	σ̄	*διᾱκόσιοι, αι, α*	*διᾱκοσιοστός, ή, όν* dvoustý
300	τ′	τ̄	*τριᾱκόσιοι, αι, α*	*τριᾱκοσιοστός, ή, όν* třístý
400	υ′	ῡ	*τετρακόσιοι, αι, α*	*τετρακοσιοστός, ή, όν*, čtyrstý
500	φ′	φ̄	*πεντακόσιοι, αι, α*	*πεντακοσιοστός, ή, όν* pětistý
600	χ′	χ̄	*ἑξακόσιοι, αι, α*	*ἑξακοσιοστός, ή, όν* šestistý
700	ψ′	ψ̄	*ἑπτακόσιοι, αι, α*	*ἑπτακοσιοστός, ή, όν* sedmistý
800	ω′	ω̄	*ὀκτακόσιοι, αι, α*	*ὀκτακοσιοστός, ή, όν* osmistý
900	ϡ′	ϡ̄	*ἐνακόσιοι, αι, α*	*ἐνακοσιοστός, ή, όν* devítistý
1000	,α	,α	*χίλιοι, αι, α*	*χιλιοστός, ή, όν* tisící, desítistý
2000	,β	,β	*δισχίλιοι, αι, α*	*δισχίλιοστός, ή, όν* dvoutisící
3000	,γ	,γ	*τρισχίλιοι, αι, α*	*τρισχιλιοστός, ή, όν* třítisící
4000	,δ	,δ	*τετρακισχίλιοι, αι, α*	*τετρακισχιλιοστός, ή, όν* čtyřtisící
5000	,ε	,ε	*πεντακισχίλιοι, αι, α*	*πεντακισχιλιοστός, ή, όν* pětitisící
6000	,ϛ	,ϛ	*ἑξακισχίλιοι, αι, α*	*ἑξακισχιλιοστός, ή, όν* šestitisící
7000	,ζ	,ζ	*ἑπτακισχίλιοι, αι, α*	*ἑπτακισχιλιοστός, ή, όν* sedmitisící
8000	,η	,η	*ὀκτακισχίλιοι, αι, α*	*ὀκτακισχιλιοστός, ή, όν* osmitisící

	I. Základní. řeck.	slov.	II. Řadová.	
9000	ϡ	ϡ	ἐννακισχίλιοι, αι, α	ἐννακισχιλιοστός, ή, όν devítitisící
10000	ι	ϟ	μύριοι, αι, α	μυριοστός, ή, όν desítitisící
20000	κ	ϟκ	δισμύριοι, αι, α	δισμυριοστός, ή, όν dvacetitisící
100000	ρ	ϟρ	δεκακισμύριοι, αι, α	δεκακισμυριοστός, ή όν stotisící
1000000	ι ρ	ιϟρ	ἑκατοντακισμύριοι	ἑκατοντακισμυριοστός, ή, όν milioný

1. Pozn. Základní čísla se neskloňují, leda první čtyry a okrouhlá čísla od 200.

1. εἷς, μία, ἕν jeden, a, o *)	1. τρεῖς, τρία tři
2. ἑνός, μιᾶς, ἑνός jednoho, né, oho	2. τριῶν tří (třech)
3. ἑνί, μιᾷ, ἑνί, jednomu, né, omu	3. τρισί třem
4. ἕνα, μίαν, ἕν jednoho (jeden), nu, o	4. τρεῖς, τρία tři
1. δύο dva, dvě	1. τέσσαρες, τέτταρες, α čtyři, ry
2. δυοῖν dvou (δυεῖν zřídka)	2. τεσσάρων čtyr
3. δυοῖν dvěma (δυοί méně dobře)	3. τέσσαρσι, p. τέτρασι čtyrem, čtyrech
4. δύο dva	4. τέσσαρας, α čtyry.
Tak jde i ἄμφω oba.	

2. Pozn. Řadová čísla jsou vůbec přídavná trojího ukončení, a pravidelně se skloňují od 1 do 19 s nepřízvučným τος, od 20ti ale přízvučným.

3. Pozn. U složených čísel buď se menší předkládá vždycky s καὶ (a), nebo za větší se staví a to často bez καὶ; τρεῖς καὶ εἴκοσι, nebo εἴκοσι καὶ πέντε dvacet pět, někdy jen: ἑκατὸν εἴκοσι δύο, sto dvacet dvě, což přirozeno; to samé platí o řadových: πέμπτος καὶ εἰκοστός nebo εἰκοστός καὶ πέμπτος dvacátý a pátý; někdy se také přidává jen πέντε ἐπ᾽ εἴκοσι pět ku dvaceti, místo pět a dvacet. ἑπτὰ ἐπὶ δέκα = 17.

4. Pozn. Zlomky, když pro sebe stojí řadovými ve spojení s μόριον (část, míra) tedy $\frac{1}{3}$ τριτημόριον, $\frac{1}{4}$ τεταρτημόριον, $\frac{1}{2}$ se říká ἥμισις, půlka, u jmenovaných velikostí jen ἥμι, ku př. půl talentu ἡμιτάλαντον; ἡμιώβολον, půl obolu, při celých počtech odtáhne se zlomek: půl od třech a nebo jako u nás půl třetího, $2\frac{1}{2}$; u jmenovaných opět $3\frac{1}{2}$ talentů říká se τέταρτον ἡμιτάλαντον, jako: čtvrtého půl talentu (půl čtvrta), nebo se promění do nepravého zlomku $\frac{7}{2}$ ἑπτὰ ἡμιτάλαντα, sedm půltalentů; nebo se řekne celý počet základní a půl: $4\frac{1}{2}$ τέσσαρες μναῖ καὶ ἡμίσεια, čtyry miny a půlka; při jednušce s zlomkem mají Řekové zvláštní výraz ἐπί ku př. ἐπίτριτος $1\frac{1}{3}$, třetina při jednotce; $1\frac{1}{3}$ ἐπίπεμπτος.

III. Násobná čísla.

ἁπλοῦς, ῆ, οῦν jednoduchý
διπλοῦς, ῆ, οῦν neb διπλάσιος, ία, ιον dvojnásobný
τριπλοῦς, ῆ, οῦν — τριπλάσιος, ία, ιον trojnásobný
τετραπλοῦς, ῆ, οῦν — τετραπλάσιος, ία, ιον čtvernásobný

*) Podlé εἷς jde také οὐδείς a μηδείς, jen že ve množ. jinák přízvučné, totiž: οὐδένες, οὐδένων, οὐδέσι, οὐδένας.

ἑξαπλοῦς, ῆ, οῦν — ἑξαπλάσιος, ία, ιον šesteronásobný
εἰκοσαπλοῦς, ῆ, οῦν — εἰκοσαπλάσιος, ία, ιον dvacateronásobný
ἑκατονταπλοῦς, ῆ, οῦν — ἑκατονταπλάσιος, ία, ιον stonásobný
a t. d. a t. d.

IV. Příslovcová (adverbialia).

ἅπαξ	jednou, jedenkrát
δίς	dvakrát
τρίς	třikrát
τετράκις	čtyrykrát
πεντάκις	pětkrát
ἑξάκις	šestkrát
ἑπτάκις	sedmkrát
ὀκτάκις	osmkrát
ἐννάκις	devětkrát
εἰκοσάκις	dvacetkrát
τριακοντάκις	třicetkrát
ἑκατοντάκις	stokrát
χιλιάκις	tisíckrát.

V. Podstatová.

ἡ μονάς (μονάδος) jednotka (jednuška)
ἡ δυάς (δυάδος) dvojka, to dvé
ἡ τριάς trojka, trojice
τετράς čtverka, čtvero
πεντάς pětka, patero, a tak *ἑξάς, ἑβδομάς, ὀγδοάς, δεκάς, εἰκάς, τριακάς, πεντηκοντάς, ἑκατοντάς, χιλιάς, μυριάς* a t. d.

XXXI. Významy k učení.

Κιλικία(ἡ) Kilikie (kraj)
Εὐφράτης, ου (ὁ) Eufrat (proud)
ὁπλίτης, ου (ὁ) ozbrojenec
παρασάγγης, ου (ὁ) parasanga, cesta as 1½ hodiny
πελταστής, οῦ(ὁ) štítonoš
ἀριθμός (ὁ) počet, řada
βάρβαρος (ὁ) Barbar, cizinec
ἐνιαυτός (ὁ) rok
Κύδνος (ὁ) Kydnus, řeka
Πελοπόννησος, (ἡ) Peloponnés
Περσικός, ή, όν Perský, á, é
Ῥωμαῖος (ὁ) Říman, Římský
Σάρος (ὁ) Saroš
σταθμός (ὁ) denní cesta, pochod
πλέθρον (τὸ) Plethron
στάδιον (τὸ) hon, odstávka
πούς, ποδός (ὁ) noha, pata, střevíc
ἀνάβασις, εως (ἡ) postup
κατάβασις, εως (ἡ) ústup
ἅρμα, ατος (τὸ) vůz
βῆμα, ατος (τὸ) krok
στράτευμα (τὸ) vojsko
εὖρος, ους (τὸ) šířka
πλῆθος, ους (τὸ) množství
συνετός, ή, όν rozumný
ἀσύνετος, ον nerozumný
δρεπανηφόρος, ον srpatý
σύμπας, ασα, αν veškerý
συγγράφω popisuju
πάρειμι jsem přítomen.

Εὐφράτης ποταμός ἐστι τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων. Τὸ δὲ στάδιον ἔχει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν βήματα ἢ πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑξακοσίους πόδας. Κύρῳ παρῆσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα πέντε. Τοῦ Σάρου, Κιλικίας ποταμοῦ, τὸ εὖρος ἦν τρία πλέθρα. Τὸ δὲ πλέθρον ἔχει ἑκατὸν πόδας. Κύδνος, Κιλικίας ποταμός, εὖρός ἐστι δύο πλέθρων. Ὁ παρασάγγης, Περσικὸν μέτρον, ἔχει τριάκοντα στάδια ἢ πεντήκοντα καὶ ἑπτακοσίους καὶ ὀκτακισχιλίους καὶ μυρίους πόδας. Ἀριθμὸς συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως, ἣ ὑπὸ Ξενοφῶντος συγγράφεται, σταθμοὶ διακόσιοι δέκα πέντε, παρασάγγαι

χίλιοι ἑκατὸν πεντήκοντα πέντε, στάδια τρισμύρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πεντήκοντα, χρόνου πλῆθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἐνιαυτὸς καὶ τρεῖς μῆνες. Ἑνὸς φιλίᾳ συνετοῦ κρείττων ἐστὶν ἀσυνέτων ἁπάντων. Τοῦ Κύρου στρατεύματος ἦν ἀριθμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων ὁπλῖται μύριοι καὶ τετρακόσιοι, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν.

Lépe jest, jednoho rozumného přítele míti, než mnoho nerozumných. Sedmdesát let poskytuje okolo (*ἀμφί* se 4. p.) 25,555 dní. Délka cesty od bitvy u (*ἐν*) Babylóna až (*εἰς*) ku Kotyhoře*) odstupu, co od Xenophona se popisuje, obnáší (jest) 122 dní cesty, 620 parasang, 18.600 honů; délka (množství) času osm měsíců. Počet vojska jest 39.850. Vojvodové jsou čtyři, každý 30.000 (2. pád) mužů (vojáků) má. V bitvě bylo 96,650 vojáků a 15 srpovozů.

Hlava VI.

§. 40.

O místojmenu (zájmenu).

Zájmena vůbec.

Místojmena (*ἀντωνυμίαι*) slovou taková slova, která na místě podstatných slov se kladou; rozeznávám-li sebe ode všech ostatních věcí, kladu místo svého jmena, zájmeno první osoby: já; ta osoba nebo věc, ku které mluvím, jest druhá, ty; ostatní všecko, o čem mluvím, považuje se za třetí osobu: on, ona, ono. Já (učitel) ji (knihu) tobě (žákovi) dám.

Všecka zájmena na 5 tříd se rozpadají: 1. na osobní (personalia), 2. ukazovací (demonstrativa), 3. potažná (relativa), 4. neurčitá (indefinita), 5. tázací (interrogativa); z prvních odvádějí se za 6. přisvojovací (possessiva).

1. Osobní jsou: *ἐγώ*, doric. *ἰώ* já; *σύ* dor. *τύ* ty; třetí jako u nás schází a bere se od ukazovacího: *αὐτός, ή, όν*, u nás: on, ona, ono; (pol. ov, a, o, staroslov. i-že, ja-že, je-že) lat. i-s, e-a, i-d; ale také: ip-se, iv-sám; *ὁ αὐτός* neb *αὐτός* znamená také i-dem; t. j. iž-ten, tensamý, tentýž.

*) *τὰ Κοτύωρα*, město u Pontu.

2. Z pouhého kmene prvních povstávají přisvojovací. Zájmena přidáním koncovky *ος*, totiž: *ἐμός, ή, όν* můj; *σός, ή, όν* tvůj, *ὅς, ἥ, ὅν* jeho, svůj.
3. Ukazovací jsou opět dvojí: ukazujíce blízký předmět: *ὅ, ἡ, τὸ* ten, ta, to, nebo: *ὅ-δε, ἥ-δε, τό-δε* ten–, ta–, to–že; následující pak: *οὗτος, αὕτη, τοῦτο* tento, tato, toto; nebo vzdálený předmět: *ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο* onen, onna, onno.
4. Také potažná jsou dvojí; zvláštní: *ὅς, ἥ, ὅ* který, á, é, jenž; anebo všeobecné: *ὅστις, ἥτις, ὅτι* kdožkoli nebo kterýkoliv. Correlativa viz §. 36.
5. Neurčitá jsou nepřízvučná *τὶς* někdo, kdosi, *τὶ* něco, *ὅ, ἡ, τὸ δεῖνα* (gen. *δεῖνος*) někdo, on a si.
6. Tázací jsou přízvučná: *τίς* kdo? *τί* co? nepřímotázací *ὅστις, ἥτις, ὅτι* kdožkoli.

§. 41.

I. Osobní zájmeno.

Jednotník.		
1. *ἐγώ* já	*σύ* ty	— —
2. *ἐμοῦ, μοῦ* mně	*σοῦ* tebe	*οὗ* sebe
3. *ἐμοί, μοί* mně, mi	*σοί* tobě, ti	*οἷ* sobě, si
4. *ἐμέ, μέ* mne, mě	*σέ* tebe, tě	*ἕ* sebe, se
Dvojník.		
1.4.5. *νῶϊ, νώ* (na, žen. ně)	*σφῶϊ, σφώ* (va, žen. vě)	*σφωέ* (ja, je)
2.3. *νῶϊν, νῶν* náju, náma	*σφῶϊν, σφῶν* vaju, váma	*σφωΐν* (jemu, jima)
Množník.		
1. *ἡμεῖς* my	*ὑμεῖς* vy	*σφεῖς*, stř. *σφέα* oni, y, a, [(je)
2. *ἡμῶν* nás	*ὑμῶν* vás	*σφῶν* jich
3. *ἡμῖν* nám	*ὑμῖν* vám	*σφίσι* jim
4. *ἡμᾶς* nás, ny	*ὑμᾶς* vás	*σφᾶς* je.

1. Pozn. Proměnlivá v přízvuku jsou tato místojména ve 2. 3 a 4. p. jedn. třetí osoba všude, krom *σφῶν* a *σφᾶς*; t. j. ona ve spojené řeči s předešlým slovem někdy tak splývají, že svůj přízvuk naň uvrhují, neb jej docela tratí. (viz o přízvuku). Ona však podržují svůj přízvuk, když důraz na nich leží, ona buď proti jiným osobám se staví, neb od předložky závisí, kdež se i širší dvouslabičné formy první osoby užívá; jako u nás.

2. Pozn. Zájmeno se zřejmě klade tam, kde se zvláštně vytknouti musí, v protisadách, v důrazu, jako v českém.

XXXII. Významy k učení.

Γράμμα, ατος (*τὸ*) pismeno, 2. písmo, psaní, v mn., 3. umění, vědy
σπουδαίως horlivě, pilně
βλέπω hledím
διαφέρω (s 2. p.) rozeznávám se, liším se
διαφθείρω kazím
εὐφραίνω obraduju
συγχαίρω (s 3. p.) těším se, raduju se s někým
γάρ neb (spojka).

Ἐγὼ μὲν γράφω, σὺ δὲ παίζεις. Σέβομαί σε, ὦ μέγα Ζεῦ. Ὦ παῖ, ἄκουέ μου. Ὁ πατήρ μοι φίλτατός ἐστιν. Ὁ θεὸς ἀεί σε βλέπει. Εἴ με βλάπτεις, οὐκ ἐχθρῶν διαφέρεις. Ἐγὼ σοῦ ἐρρωμενέστερός εἰμι. Ἡδέως πείθομαί σοι, ὦ πάτερ. Ἡμεῖς ὑμῖν συγχαίρομεν. Ἡ λύρα ὑμᾶς εὐφραίνει. Ὁ θεὸς ἡμῖν πολλὰ ἀγαθὰ παρέχει. Ὁ πατὴρ ὑμᾶς στέργει. Ἀνδρείως μάχεσθε, ὦ στρατιῶται· ἡμῶν γάρ ἐστι τὴν πόλιν φυλάττειν· εἰ γὰρ ὑμεῖς φεύγετε, πᾶσα ἡ πόλις διαφθείρεται. Ἡμῶν ἐστιν, ὦ παῖδες, τὰ γράμματα σπουδαίως μανθάνειν. Ἡ μήτηρ νῶ στέργει. Νῷν ἦν κακὴ νόσος. Σφὼ ἔχετε φίλον πίστοτατον. Σφῷν ὁ πατὴρ χαρίζεται· σφὼ γὰρ σπουδαίως τὰ γράμματα μανθάνετε.

My píšeme, vy ale hrajete. My oba píšeme, vy oba hrajete. Ctím vás, ó bozi! Chlapče, slyš nás! Bůh vás vždycky vidí. Škodíš-li nám, nerozeznáváš se od nepřátel. Vy se těšíte s námi. Poslouchám vás rád, rodičové. Otec miluje mne i tebe. Matka miluje vás oba. Jest to má povinnost, hlídati dům, nebo já jsem domu hlídač. Jest to tvoje (povinnost), pacholíku, pilně se učiti! Lyra poskytuje rozkoš mně i tobě. Vy oba měli jste (byla vám) zlou nemoc. Vy oba jste měli (byl vám) velmi věrného přítele. Nám oběma povoluje otec rád, nebo my oba učíme se pilně vědám.

§. 42.

II. Přisvojovací zájmena (possessiva).

Tato odvádí se od prvních tak, že se k čistému kmenu přidá zakončení *ος, η, ον*, (oj neb on), netřeba k tomu brátí druhý pád, jak se tomu v latině učí, me-us, tu-us, su-us, jakoby: mu-oj, tu-oj, su-oj; kmen těchto místojmen jest: m (me, em), s (t), h (s neb t); tudy m-os, t-os neb s-os, h-os neb sos; v ostatních přidává se *τερος, τέρα, τερον*, v lat. ter, něm: er; tak že řada jejich jest následující:

I. osoby.	II. osoby.	III. osoby.
Jednotník.		
ἐμός, ή, όν můj, má, mé	*σός, ή, όν* tvůj, tvá, tvé	*ὅς, ἥ, ὅν* svůj
Množník.		
ἡμέτερος, έρα, ερον náš, e, e	*ὑμέτερος, έρα, ερον* váš	*οφέτερος, α, ον* jejich
Dvojník.		
νωίτερος, έρα, ερον nás dvou	*οφωϊτερος, α, ον* vás dvou	(schází).

1. Pozn. *σφέτερος* od *σφῶν* užívá se ve množ. čísle, o jednotlivém užívají Attikové genitivu: *ἑαυτοῦ, ῆς, οῦν* ve vratném významu a *αὐτοῦ, ῆς, οῦν* s významem třetí osoby; ku př. *τύπτει τὸν ἑαυτοῦ υἱόν*, a nebo: *τὸν υἱὸν τὸν ἑαυτοῦ* (on) tepe (bije) svého syna; *τύπτει αὐτοῦ τὸν υἱόν*, nebo *τὸν υἱόν αὐτοῦ* bije jeho syna.

2. Pozn. Přisvojovací zájmena se v řečtině kladou jen tenkráte, když na nich zvláštní důraz leží, tedy v protisadech obzvláště; jinák se vynechávají a raději členem vyráží: *ἡ μήτηρ στέργει τὴν θυγατέρα*, matka miluje dceru (rozumí se svou), místo *ἐμός, σός*, užívá se *μου, σου* i zpátečného: *ἐμαυτοῦ*. Postavení členů z příkladů se pozná.

XXXIII. Cvičení.

Τέκνον, τό dítě	*μεθήμων, μέθημον* ne-	*μεταχειρίζομαι* (1 osob.)
σῶμα (*ατος*) *τό* tělo	dbalý, á, é, váhavý	v ruce mám, vodím.

Ὁ ἐμὸς πατὴρ ἀγαθός ἐστιν; nebo: *ὁ πατήρ μου ἀγαθός ἐστιν;* nebo: *ἀγαθός ἐστί μου ὁ πατήρ. Πάντες στέργουσι τοὺς ἑαυτῶν πατέρας;* nebo: *τοὺς πατέρας τοὺς ἑαυτῶν. Οἱ ὑμέτεροι παῖδες σπουδαίως τὰ γράμματα μανθάνουσιν. Οἱ παῖδες ὑμῶν καλοί εἰσιν. Ὑμῶν οἱ παῖδες σπουδαῖοί εἰσιν. Τὰ ἡμῶν αὐτῶν τέκνα;* nebo: *τὰ τέκνα τὰ ἡμῶν αὐτῶν ψέγομεν. Ὁ φίλος σου πιστός ἐστιν. Ὁ φίλος μου ἄπιστός ἐστιν. Ὁ σὸς νοῦς τὸ σὸν σῶμα μεταχειρίζεται. Ὁ μὲν ἐμὸς παῖς σπουδαῖός ἐστιν, ὁ δὲ σὸς μεθήμων.*

Tvůj otec jest dobrý. Můj otrok jest špatný. Naše děti učí se pilně. Mnozí nemilují sice dítky jiných, ale své. Tvůj přítel se obdivuje svým skutkům, nikoliv ale jejich.

§. 43.

III. Zájmena zpátečná nebo vratná (reflexiva).

Vratná zájmena bývají nepřímé pády (casus obliqui) osobních místojmen, a jen tam, kde se vytknouti má, že podmět a předmět stejné osoby jsou, užívá se osobního místojmena spolu s určivým. Od třetí osoby nachází se v attické prostomluvě ve smyslu zvratném jen: *οἷ, σφίσι, σφᾶς* a *σφῶν*, v ostatních pádech ale formy zájmena *ἑαυτοῦ*.

Jednotník.		
2. p. ἐμαυτοῦ, ἐμαυτῆς mne samého, mne samé	σεαυτοῦ, σεαυτῆς nebo σαυτοῦ, σαυτῆς tebe samého, tebe samé	ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς, ἑαυτοῦ n. αὑτοῦ, αὑτῆς, αὑτοῦ jeho samého, jí samé, jeho sama
3. p. ἐμαυτῷ, ἐμαυτῇ mně samému, mně samé	σεαυτῷ, σεαυτῇ nebo σαυτῷ, σαυτῇ tobě samému, tobě samé	ἑαυτῷ, ἑαυτῇ, ἑαυτῷ n. αὑτῷ, αὑτῇ, αὑτῷ sobě samému, sobě samé, sobě samému
4. p. ἐμαυτόν, ἐμαυτήν mne samého, mne samu.	σεαυτόν, σεαυτήν nebo σαυτόν, σαυτήν tebe samého, tebe samu	ἑαυτόν, ἑαυτήν, ἑαυτό n. αὑτόν, αὑτήν, αὑτό sebe samého, sebe samu, sebe samo.
Množník.		
2. p. ἡμῶν αὐτῶν nás samých	ὑμῶν αὐτῶν vás samých	σφῶν αὐτῶν nebo jen ἑαυτῶν nebo αὑτῶν jich samých
3. p. ἡμῖν αὐτοῖς, αἷς nám samým	ὑμῖν αὐτοῖς, αἷς vám samým	σφίσιν αὐτοῖς, αἷς nebo ἑαυτοῖς, αἷς, οἷς, staž. αὑτοῖς, αἷς, οἷς jim samým
4. p. ἡμᾶς αὐτούς, ἁς nás samy	ὑμᾶς αὐτούς, ἁς vás samy.	σφᾶς αὐτούς, ἁς nebo ἑαυτούς, ἁς, ά, staž. αὑτούς, ἁς, ά je samy, é, a.

Pozn. Zájmeno **určovací** (determinativum) αὐτός, αὐτή, αὐτό, sám, a, o, ukloňuje se jako přídavná na ός, ή, όν, spojeno se článkem ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό, tensamý, tasamá, tosamé, může se tam, kde člen na samohlásku vychází s následujícím stáhnouti (κράσις), tedy ὁ αὐτός = αὑτός, τοῦ αὐτοῦ = ταὐτοῦ, τῷ αὐτῷ = ταὐτῷ, τὸ αὐτό = ταὐτό.

§. 44.

IV. Vespolné zájmeno.

K naznačení střídavého na se oučinkování více osob slouží tato místojmena, často se k tomu potřebuje předešlé zvratné: se, ku př. oni chválí se (jeden chválí druhého); má-li se poměr vzájemnosti určitěji udati, stává se to vespolným zájmenem ἀλλήλων od ἄλλος.

Množník.	Dvojník.
2. p. ἀλλήλων jedni druhých	2. } ἀλλήλοιν, αιν, οιν
3. p. ἀλλήλοις, αις, οις	3. }
4. p. ἀλλήλους, ας, α	4. ἀλλήλω, ᾱ, ω.

XXXII. Významy k učení.

Οὐσία (ἡ) věc, bytost, jmění
οὐρανίδαι, οἱ nebešťané, bozi
κακοῦργος, ον zloděj, špatný
ἄφθονος, ον nezávistný
βλαβερός, ά, όν škodný, á, é
ὠφέλιμος, ον užitečný
πλεονέκτης, ου lakomý
μόνον adv. jenom, jen
περιφέρω obnáším, nosím
πλουτίζω obohacuju.

Ὁ βίος πολλὰ λυπηρὰ ἐν ἑαυτῷ (αὐτῷ) φέρει. Γίγνωσκε σεαυτόν neb *σαυτόν. Βούλου ἀρέσκειν πᾶσι, μὴ σαυτῷ μόνον. Ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν. Φίλων ἔπαινον μᾶλλον ἢ σαυτοῦ λέγε. Ἀρετὴ καθ' ἑαυτήν ἐστι καλή. Οἱ πλεονέκται ἑαυτοὺς μὲν πλουτίζουσιν, ἄλλους δὲ βλάπτουσιν. Οὐχ οἱ ἀκρατεῖς τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβεροί, ἑαυτοῖς (σφίσιν αὐτοῖς) δὲ ὠφέλιμοί εἰσιν, ἀλλὰ κακοῦργοι μὲν τῶν ἄλλων, ἑαυτῶν (σφῶν αὐτῶν) δὲ πολὺ κακουργότεροι. Ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς ἥδιστα χαριζόμεθα. Ἄφθονοι Οὐρανίδαι καὶ ἐν ἀλλήλοις εἰσίν. Οἱ κακοὶ ἀλλήλους βλάπτουσιν.*

Moudří nosí své (to) jmění v sobě. Lakomec se obohacuje sice, ale jiným škodí. Vy sobě (vám) se líbíte. Nestřídmý není sice škodný jiným, a sobě snad užitečným, nýbrž on jest zločinec jiných a jestě větší zloděj sobě (sebe samého). Dobré děti milují se pospolu.

§. 45.

V. Ukazovací zájmena (demonstrativa).

Nejsprostší toho druhu zájmeno jest člen *ὁ, ἡ, τὸ* (viz díl II. hl. I. §. 3.); taktéž se skloňuje *ὅδε*, kdež částice *δε* = *γε* že, lat. ce, c.

	Jednotník.	
ten-, ta-, to-hle(-že)	tento, tato, toto	sám, a, o neb on, a, o
1. *ὅδε, ἥδε, τόδε*	*οὗτος, αὕτη, τοῦτο*	*αὐτός, αὐτή, αὐτό*
2. *τοῦδε, τῆσδε, τοῦδε*	*τούτου, ταύτης, τούτου*	*αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ*
3. *τῷδε, τῇδε, τῷδε*	*τούτῳ, ταύτῃ, τούτῳ*	*αὐτῷ, αὐτῇ, αὐτῷ*
4. *τόνδε, τήνδε, τόδε*	*τοῦτον, ταύτην, τοῦτο*	*αὐτόν, αὐτήν, αὐτό*
	Množník.	
1. *οἵδε, αἵδε, τάδε*	*οὗτοι, αὗται, ταῦτα*	*αὐτοί, αὐταί, αὐτά*
2. *τῶνδε, τῶνδε, τῶνδε*	*τούτων, τούτων, τούτων*	*αὐτῶν, αὐτῶν, αὐτῶν*
3. *τοῖσδε, ταῖσδε, τοῖσδε*	*τούτοις, ταύταις, τούτοις*	*αὐτοῖς, αὐταῖς, αὐτοῖς*
4. *τοὺσδε, τάσδε, τάδε*	*τούτους, ταύτας, ταῦτα*	*αὐτούς, αὐτάς, αὐτά*

Dvojník.		
1. 4. 5. *τώδε*, {*τάδε*, *τώδε*	*τούτω*, {*ταύτα*, *τούτω*	*αὐτώ*, *αὐτά* *αὐτώ*
2. 3. *τοῖνδε*, *ταῖνδε*, *τοῖνδε*	*τούτοιν*, *ταύταιν*, *τούτοιν*	*αὐτοῖν*, *αὐταῖν*, *αὐτοῖν*.

Podlé *οὗτος* jde také; *τοσοῦτος*, *τοσαύτη*, *τοσοῦτο* (*ν*), takový, á, é, tantus, *τοιοῦτος*, *τοιαύτη*, *τοιοῦτο* (*ν*), taký, á, é, talis; konečně *τηλικοῦτος*, *τηλικαύτη*, *τηλικοῦτο* (*ν*) tolikátý, takveliký, tolikoletý.

Poznamenati sluší, že v středním vedle východu *ο* také *ον* se nachází, a že ve všech formách slova *οὗτος*, počínajících s *τ*, to *τ* odvrhují. Podlé *αὐτός* jdou *ἐκεῖνος*, *ἐκείνα*, *ἐκεῖνο*, onen, a, o, potom *ἄλλος*, *ἄλλη*, *ἄλλο*, alius, a, ud, jiný, á, é.

§. 46.

VI. Zájmeno potažné (Relativum pron.).

Jednotník.			Množník.			Dvojník.		
1. *ὅς* který,	*ἥ* která,	*ὅ* které	*οἵ*	*αἵ*	*ἅ*	*ὥ*	*ᾱ*	*ὥ*
2. *οὗ*	*ἧς*	*οὗ*	*ὧν*	*ὧν*	*ὧν*	*οἷν*	*αἷν*	*οἷν*
3. *ᾧ*	*ᾗ*	*ᾧ*	*οἷς*	*αἷς*	*οἷς*	*οἷν*	*αἷν*	*οἷν*
4. *ὅν*	*ἥν*	*ὅ*	*οὕς*	*ἅς*	*ἅ*	*ὥ*	*ᾱ*	*ὥ*

§. 47.

VII. Neurčitá a tázací místojmena (Pronomina indefinita & interrogativa).

Neurčité osobní zájmeno.

a) Výrokové.	
Jednotník.	
1. *τὶς* někdo, *τὶ* něco	*ὅ*, *ἥ*, *τὸ δεῖνα***) kdosi, některý, á, é
2. *τινός* (nebo *τοῦ*) někoho	*τοῦ*, *τῆς*, *τοῦ δεῖνος*
3. *τινί* (— *τῷ*)*)	*τῷ*, *τῇ*, *τῷ δεῖνι*
4. *τινά*, *τὶ*	*τὸν*, *τὴν*, *τὸ δεῖνα*
Dvojník.	
1. 4. *τινέ*	schází
2. 3. *τινοῖν*	
Množník.	
1. *τινές*, *τινά* i *ἄττα*	*οἱ*, *αἱ δεῖνες*, *τὰ δεῖνα*
2. *τινῶν*	*τῶν δεῖνων*
3. *τισί*	schází
4. *τινάς*, *τινά* i *ἄττα*	*τοὺς*, *τὰς δεῖνας*, *τὰ δεῖνα*.

*) Tyto formy zdají se pocházeti od nějakého nominativu *τός*.

**) To slovo *δεῖνα* zůstává také někdy nesklonění.

b) Přímo tázací.	*c*) Nepřímo tázací.
Jednotník.	
1. *τίς* kdo? kýž? *τί* co?	*ὅστις, ἥτις* kdo-, ký-, který-, kteráže, *ὅ τι* cože
2. *τίνος* neb *τοῦ*	*οὑτινος, ἡστινος, οὑτινος* nebo *ὅτου* pro 3tí
3. *τίνι* — *τῷ*	*ᾧτινι, ἥτινι, ᾧτινι* — *ὅτῳ* rody
4. *τίνα* — — *τί*	*ὅντινα, ἥντινα, ὅ τι*
Dvojník.	
1. 4. *τίνε*	*ὥτινε, ἄτινε, ὥτινε*
2. 3. *τίνοιν*	*οἱντινοιν, αἱντινοιν, οἱντινοιν*
Množník.	
1. *τίνες, τίνα*	*οἵτινες, αἵτινες, ἅτινα* nebo *ἄττα*
2. *τίνων,*	*ὧντινων*
3. *τίσι*	*οἷστισι, αἷστισι, οἷστισι*
4. *τίνας, τίνα*	*οὕστινας, ἅστινας, ἅτινα* nebo *ἄττα.*

1. Pozn. Jednoslabičná *τίς, τί,* také ve spojité řečí podrží přízvuk ostrý, na rozdíl neurčitého *τις, τι*; ve dvouslabičné formě kmenová slabika se ostří proti obdobě u jednoslab. slov IIItího skloněnía. Nepravidelný přízvuk ve slově *οὕτινος, ᾧτινι* a t. d. pochází odtud, že *ὅστις* považuje se za složené z *ὅς* a *τὶς.*

2. Pozn. Upíravé: *οὔτις, μήτις, οὔτι* a *μήτι,* nikdo, nic, jdou jako *τὶς*; tedy: *οὔτινος, οὔτινες.*

XXXV. Významy k učení.

Ἐπιστολή (ἡ) poslání, list, psaní
ἡμέρα (ἡ) den
στρατηγός (ὁ) vojvoda, vůdce
τρόπος (ὁ) způsob, živobytí, mrav
ῥόδον (τὸ) růže
βασιλεύς, έως (ὁ) vladař, král
κλείς (ἡ) klíč
ἕκαστος, η, ον každý, á, é
ἔνιοι, αι, α někteří, jedni
οἷος, ᾱ, ον jaký, á, é
τοῖος, ᾱ, ον taký, á, é
μηδείς, μηδέν žádný, é
ἐξετάζω vytazuju se, zkouším
φροντίζω (s 2 p.) pečuju, dbám; (s 4. p.) myslím na něco.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος nebo *οὗτος ὁ ἀνὴρ ἀγαθός ἐστιν. Ἡ γνώμη αὕτη* neb *αὕτη ἡ γνώμη δικαία ἐστίν. Ἡ γυνὴ ἥδε* nebo *ἥδε ἡ γυνὴ καλὴ ἐστιν. Ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος* nebo *ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ βασιλεύς ἐστιν. Ὁ βασιλεὺς αὐτὸς* neb *αὐτὸς ὁ βασιλεὺς στρατηγός ἐστιν. Φέρε, ὦ παῖ, αὐτῷ τὴν κλεῖν. Ἔνιοι περὶ τῶν αὐτῶν τῆς αὐτῆς ἡμέρας οὐ ταὐτὰ γιγνώσκουσιν. Τὸ λέγειν καὶ τὸ πράττειν οὐ ταὐτόν ἐστιν. Ταῦτα τὰ ῥόδα, ἃ θάλλει ἐν τῷ κήπῳ, καλά ἐστιν. Σοφόν τι χρῆμα ὁ ἄνθρωπός ἐστιν. Εἰ φιλίαν του (τινὸς) διώκεις, τὸν τρόπον αὐτοῦ ἐξέταζε. Τίς γράφει τὴν ἐπιστολήν; Ὧν ἔχεις, τούτων ἄλλοις παρέχου. Ὄλβιος, ᾧ παῖδες φίλοι εἰσίν. Ἐκεῖνος ὀλβιώτατος, ὅτῳ (ᾧτινι) μηδὲν κακόν ἐστιν. Τί φροντίζεις;*

Οὐ λέγω, ὅ τι φροντίζω. Οἷον τὸ ἔθος ἑκάστον, τοιοῦτος ὁ βίος. Λέγε μοι, ἥτις ἐστὶν ἐκείνη ἡ γυνή.

Tito mužové jsou dobří. Tato mínění jsou spravedlivá. Dětí těchto paní jsou krásné. Ona růže jest krásná. Otec sám píše psaní. Jeho syn jest dobrý. Její dcera jest krásná. Obdivuju se krásné růži, přines mi ji! Dítky těch samých rodičů bývají často rozličné. Růže, která květe ve zahradě, jest krásná. Něco krásného jest cnost. Nač myslíte? Rozmejšlím, co jest přátelství (žen.). Co jest krásnějšího, nežli cnost?

VIII. Zájmena soutažná (correlativa) viz §. 36.

§. 48.

Prodloužení místojmen částicemi.

1. Přísada částic nebo příslovek stává se k sesílení a bližšímu určení pojemu na konci osobních, ukazovacích a potažných místojmen.

2. K osobnímu zájmenu připojuje se částice *γέ* k většímu vytknutí neb důrazu, obyčejně u druhé a první osoby; tak že místojméno *ἐγώ* v nominativu a dativu přízvuk na první slabiku přenáší: *ἔγωγε, ἔμοιγε;* ale ostatní pády zůstávají: *ἐμοῦγε, ἐμέγε, σύγε; ἔγωγε* já-že, staré: já-z vind. jez, nyní jen silnějším vyslovením slova já se pronáší, staří také měli: já jako, t. j. já pro svou osobu, co se mne týče, z mé strany; *ἔμοιγε δοκεῖ*, mně — (že) se zdá.

Ostatně se může *γὲ* ku každému slovu a ke každému zájmenu přidati, ale ne spojiti v jedno slovo.

3. Místojmena ukazovací na dvojí způsob většího nabývají důrazu:

a) Částice *δε* udává směr k jistému cíli, znamená někde: do, to, tam; a oučinkuje na přízvuk těch slov, který obyčejně na poslední slabiku kmenovou přechází; takového sesílení dostávají:

ὅδε, ἥδε, τόδε, od: *ὁ, ἡ, τό;* — tenhle, tahle, tohle, od ten: *τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε*, od *τοῖος, τοία, τοῖον;* — takovýhle, od taký, á, é;

τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε, od *τόσος, τόση, τόσον;* — tolikýhle, od tak veliký;

τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε, od *τηλίκος, η, ον;* — tak letný.

b) Dlouhé *ι*, které vždy ostrý přídech na se béře, a před kterým každá krátká hláska se vynechává, přidává se k ukazovacím zájmenům, když se na něco ukazuje očitého, též i k ukazovacímu příslovci se připojiti může.
ὁδί tentu, od *ὅδε* tenhle; *οὑτοσί* tenžetu, od *οὗτος*; *τουτί* totu, od *τοῦτο* toto; *τουτονί* tohohle, od *τούτου* toho; *ταυτησί*, tétohle, 3. p. *τουτῳί*, *ταυτηί*, mn. *οὑτοιί*, *αὑταιί*, *ταυτί*; *ἐκεινονί* onohohle, od *ἐκεῖνον* onoho, *τοσουτονί* tolikhle; *οὑτωσί*, od *οὕτως* takhle; *ἐνθαδί* tamhle, *νυνί* nyní-čko, *δευρί* od *δεῦρο* zpátky atd.

4. Také potažná (relativa) dostávají závěsky dvojího způsobu:

a) *πέρ*, aby se potah na ukazovací tím více vytknul, a znamená jako: p r á v ě k t e r ý, a odpovídá snad lat. přísadě — per, tantis-per.
ὅσπερ, *ἥπερ*, *ὅπερ*, 2. p. *οὑπερ* atd. *οἷοσπερ* zrovna jak, *ὅσοσπερ*, 2. p. *ὅσουπερ* jaký právě, *ὁθιπερ*, *ὅθενπερ* atd.

b) Částici *δή*, obyčejně *δήποτε*, a *οὖν* mají potažná s tázacími nebo neurčitými složená, též *ὅσος* k vyjádření všeobecnosti, podobně: *οἷος* a *ἡλίκος*, kdežto částice znamená naše: k o l i, lat. cunque; ku př. *ὁστισοῦν* kdožkoliv jen, *ὁστισδήποτε* kdožkolivěk, *ὁσοσδήποτε* (quantus-cunque) jakýkoliv, *ὁστισδή* neb *ὁστισοῦν*, *ἡτισοῦν*, *ὁτιοῦν*, 2. p. *οὑτινοσοῦν* i *οὑτουοῦν*, *ἡστινοσοῦν*, 3. p. *ὡτινιοῦν* neb *ὁτῳοῦν*, *ἡτινιοῦν* atd.

Hlava VII.

§. 49.

O časoslovu (verbum).

1. Časoslovo (*ῥῆμα*) jest částka řeči, kterou se udává nejen bývání, činění a trpení, ale i čas, v kterém něco jest nebo se děje. Růže rozkvítá. Otec přijde. Sestra psala. Dům prodává se.

2. V ohledu v ý z n a m u a f o r m y časoslova na r o d y (genera) se rozpadají:

a) Verba activa (*ῥήματα ἐνεργητικά*). Č a s o s l o v a č i n n á, která vyslovují č i n n o s t, kterou podmět (osoba

neb věc) sám vykonává neb vyjádřuje; forma jest ω neb *μι*, *γράφω* píšu, *θάλλω* květu, *ἵστημι* stojím.

Podmět žádá opět nějaký předmět, na který oučinkuje, a ten může býti buď věc neb osoba od podmětu rozličná, neb osoba podmětu sama.

To dává příčinu k opětnému rozdělení na:

1. Časoslovo v uzším smyslu činné (activum) nebo přechodné (verbum transitivum) *ῥῆμα ἀλλοπαθές*, t.j. jinotrpné, na jiné oučinkující, ku př. chůva konouší chlapce. Zde přechází činnost na chlapce.
2. Zvratné (reflexivum), kde se činnost zpátky na osobu vrací, ku př. chlapec se konouší; u Řeků časoslovo střední, medium, *μέσον*.

b) Verbum passivum (*ῥῆμα παθητικόν*), časoslovo trpné, udává činnost, kterou podmět od jiného přijímá, a tudy jako trpí. Forma jest jako při opačném *μαι*, tak že *τύπτομαι* jest tepám se i jsem tepán; *βουλεύομαι* radím se a jsem poraděn.

c) Verbum neutrum, intransitivum (*ῥῆμα αὐτοπαθές*), časoslovo střední, nepřechodné, samotrpné, kde jen nějaký stav a bytnost věci se vyjádřuje: *εἰσί* jsou, *ὑγιαίνω* jsem zdráv.

d) Všecka časoslova dají se do některého z těch rodů vřaditi, a proto zbytečno ještě k těm počítati deponentia a neutropassiva, krytočinná, která jen ve tvoření formy nepravidelná jsou, tak že forma a význam jaksi se neshodují, mívají zakončení trpné, význam činný, ku př. *ἐργάζομαι* pracuju, jakoby řekl: činím se; *ἀγάζομαι* obdivuju, nebo: divím se.

§. 50.

Časy (tempora).

1. Časy (*χρόνοι*) jsou jisté formy časoslova, udávajíce stupeň rozvinutí jeho stavu a spolu čas neb dobu, v které se nachází.

2. Stupně ale toho stavu jsou tři: právě začínající, se tvořící a ukončený, a tak i čas jest trojí: budoucí, přítomný neb nynější a minulý, a poněvadž stav toho roz-

vinování do každé doby padati může, tedy devatero časů také rozeznávati lze; v řečtině se ale ještě více časů nachází, proto že má pro minulost ještě zvláštní formu *ἀόριστος*, neobmezenou, neurčitou, kde nastupující stav již ukončeného rozvinutí se schází, a jeden déle trvající čas a jeden krátký se určuje, tudy 2 aoristy, které ale zřídka kdy spolu u jednoho časoslova nalezneme; časoslovo naše jest tak hojné v časech, jako řecké.

3. Obyčejně se řecké časy podlé zakončení svého rozvrhují na tré:

I. Hlavní časy.	II. Časy vedlejší (historické, povídavé.)
1. Přítomný *τύπτω* tepám	Nedominulý *ἔτυπτον* tepal jsem
2. Minulý *τετύπτηκα* dotepal jsem	Dávnominulý *ἐτετυπτήκειν* dotepal jsem neb tepával
3. Budoucí *τύψω* tepat budu	aorist (neobmezený) *ἔτυψα* ztepl jsem.

Počítá se sem fut. exactum neb III. *βεβούλευσομαι* až se poradím.

Pozn. Pro minulý a dávnominulý čas ve smyslu činném, a pak pro jednoduchý čas budoucí v trpném, konečně pro aorist ve trojím smyslu neb rodu řečtina dvě formy má, které se nazývají tempora prima a secunda, časy první a druhé.

Málo časoslov ale má obě formy spolu; tak verba pura, t. j. časoslova, co v předu mají samohlásku, tvoří jen první časy.

4. Obyčejné sestavení hořejších časův dle koncovek stává se takto:

	Activ.	Passiv.
Praesens	— — *ω*	— — *ομαι*
Imperfectum	— — *ον*	— — *όμην*
Futurum	— — *έ | σω*	— — *έ | σομαι*
Aoristus	— — *ε | σα*	— — *ε | σάμην*
Perfectum	— — *ε | κα*	— — *ε | μαι*
Plusquamperfect.	— — *ε | κειν*	— — *έ | μην.*

5. Ouplnější sestavení všech časův byloby asi toto:

	Activ.	Medium.	Passiv.
Praesens	*τύπτ-ω*	. . . . .	*τύπτ-ομαι*
Imperfectum	*ἔτυπτ-ον*	. . . . .	*ἐτυπτ-όμην*
Futurum, forma I.	*τύπ(ψ)-σω*	*τύπ-σομαι*	*τυφθ-ήσομαι*
— II.	*τυπ-ῶ*	*τυπ-οῦμαι*	*τυπ-ήσομαι*
Aoristus, forma I.	*ἔτυπ(ψ)-σα*	*ἐτυπ-σάμην*	*ἐτύφ-θην*
— II.	*ἔτυπ-ον*	*ἐτυπ-όμην*	*ἐτύπ-ην*
Perfectum, forma I.	*τετύπτηκ-α*	. . . . .	*τέτυμ-μαι*
— II.	*τέτυπ-α*		
Plusqupfct., forma I.	*ἐτετυπτήκ-ειν*	. . . . .	*ἐτετύμ-μην*
— II.	*ἐτετύπ-ειν*		
Futurum III. v. exact.	. . . .	. . . . .	*τετύπ-σομαι.*

Pozn. Staré řečí, jako hebrejština, znají jenom čas přítomný a minulý, teprva později utvořili si čas budoucí, který ale svou formou nic od přítomného se nerozeznával, v tom ohledu i slovančina chudá prozrazuje starobylost, ale dosazuje hojně zas svými formami to, co u jiných jsou časy.

§. 51.

Způsoby (modi).

1. Časoslovo má také jisté formy, kterými se udává, na jaký způsob obsažená ve časoslově vlastnost na nějakou věc (předmět) se potahuje.

2. Může se ale potahovati buď jako výrok (praedicat), buď co vlastnost čili přívlastek (attribut), nebo se může co odtažený pojem pro sebe mysleti a představiti. Dle toho jest tedy způsob trojí: výrokový, přivlastivý a odtažitý.

3. Výrokový opět trojí obsahuje způsob:

a) Indicativ, oznamovací neb jistivý, znamená věc pojatou, zjevnou, opravdovou: Růže květe, květla, pokvěte.

b) Conjunctiv a optativ*), spojovací nebo nejistivý jen tak, jak si ji představujeme, a žádací, jak si věc míti přejeme.

c) Imperativ, rozkazovací, jest výraz naší vůle, velení: *τύπτε* neb *τύπε* tepej, tepni; *βούλευε* raď.

4. Přivlastivý způsob také může býti trojí:

a) Přívlastek poznaný vyjádřuje se příčestím (participium, *μετοχή*), oučestím přídavným, ku př. *διδάσκων, ουσα* uče, učíc; *δεδιδαγμένος* učen.

b) Přívlastek představený časoslovním přídavným na *τός, τή, τόν*, jest jako lat. supinum, dostižný způsob; *διδακτός* učebný, k učení: *ὁρατός* zřetelný, k vidění, viditelný atd. *ῥητός* ratus, řeknut.

c) Přívlastek chtěný neb žádaný, přídavným na *τέος, τέα, τέον*, lat. gerundium, konavý způsob, *διδακτέον* učitelný, k učení, docendum.

*) Pozn. Optativ nic jiného není, než spojovací času minulého.

5. Infinitiv, neurčitý způsob, představuje ponětí časoslova podstatně (substantive). *θέλω βουλεύειν* chci raditi. *τὸ βουλεύειν* to radění; býti, to bití.

§. 52.

Osobní a číselní formy časoslov.

Osobní formy časoslov udávají, zdali podmět časoslova mluvící sám jest, tedy první osoba (já), nebo věc neb osoba oslovená, jiná, ku které mluvím, tedy druhá (ty), nebo jest-li to věc neb osoba o které se mluví, třetí (on, ona, ono); spolu ale udávají číslo jednotlivé, dvojné nebo množné.

Pozn. Dvojné číslo nemá pro první osobu v činném smyslu ani v aoristu trpném žádné zvláštní formy, ale vyjádřuje se první osobou množného čísla.

§. 53.

Časování.

1. Proměňování neb ohýbání časoslova nazývá se časování, (conjugatio, spřežení, spojení) a to se stává tím, že se ku kmenu časoslova všeliké k určení všech vlastností časoslovních potřebné koncovky neb východy zavěšují.

2. Při tom se arci někdy hláska původního kmene proměňuje, jisté předložky nebo předpony (praefixa) a přímnožky (augmentum), z předu zavěšují; ale hlavní změna předce se děje na konci jistými příponami (suffixa, závěsky); však způsob spojování těchto koncovek s kmenem jest dvojí.

3. Rozeznává se v řeckém dvoje ohýbání: první slove podlé první osoby v nynějším časování na ω, naše u; druhé jest časování na *μι*, naše m: *πνίγω* pniju, *δίδωμι* dávám, dodám.

4. Časování na ω jest hlavní, jako že větší díl časoslov podlé něho se ohýbá, a ono také druhé na *μι*, které jen tři zvláštní časy má, svými dosazuje; ačkoliv i v prvním stopy toho druhého (jako v aor. trpn.) se vyskytují, a tudy obě formy smíchané se nacházejí, tak že z té směsice by se dalo souditi také na smíšení dvou kmenů národních, jako v latině, kde conj. a fut. má formu m, a v řečtině, kde obě formy panují. V řečtině se časování na ω považuje za základ ohýbání.

5. Ta hláska, která po odseknutí koncovky ω na konci kmene stojí, činí ráz časoslova čili jeho význak (Charakter) a podlé toho se časoslova dělí na čistá, kde známkou jest samohláska: βουλεύ-ω radím, a nečistá (impura), kde zůstane souzvučka, němá nebo tekutá: τρίβ-ω tříbím, tru; φαίν-ω zjevuju; pak kde jiná souhláska.

Vůbec se dají se slovanskými východy dobře porovnati:

a) Čisté: ύω, όω, άω, έω, ίω, uju, oju, aju, eju neb ěju, iju.

b) Nečisté: ω ju neb u, νω nu, σκω neb σχω = skám neb ščú, ζω = zu neb zu, z δω, γω.

Z druhého časování časoslova jdou na: νμι, ωμι, (αμι) ημι (čti: ími); u nás nejsou v obyčeji ým ani óm, ale jen: ám, ém, ím.

6. U každého časoslova slušno rozeznati kmen, jako jeho základ, a koncovky; kmen se obyčejně najde, když se v přítomném čase odrazí v první osobě zakončení ω, k. př. βουλεύ-ω, τύπτ-ω; tento kmen stačí sice k utvoření všelikých časů a způsobů, ale není vždy ten pravý, který se obyčejně v aoristu druhém nachází, a vůbec u nás a v latině v minulém, v němčině ale v nedominulém čase vězí, protože přítomný již často proměněn bývá, tak i zde τύπτ-ω, jehož pravý kmen jest:

τυπ-ῶ, tak zvané druhé futurum;

ἔ-τυπ-ε — tep-l — jest aor. druhý.

7. Koncovky přirážejí se buď z předu, a slovou přímnožky (augmenty) a zdvojování (reduplikace), což se vůbec u minulých časů stává, a to jen v oznamovacím (indikativu), kde každé časoslovo počínaje se souhláskou přiráží ε (v nedomin. aor. a dávnominulém), ἔ-τυπτον; kde ale kmen začíná se samohláskou, tam se jen hláska prodlužuje, a sice α, ε, do η (u mnohých do ει), ῐ̆, ῠ̆, do ῑ̄, ῡ̄, ο do ω.

To samé prodlužování stává se také místo reduplikace neb opakování kmenové slabiky, kterou jen časoslova se souzvučkou začínající přibírají: βε-βούλευκα, nikoli ἰκέτευκα od ἵκετεύω.

8. Koncovky vzadu zavěšené jsou přípony (suffixa), a slovou přítvorky (Flexionsendungen) a mohou v sobě obsa-

hovati troje, totiž: Význak času (Tempuscharakter), hlásku způsobu (Modusvokal) a osobní koncovku.

Jen tak nazvané první nebo hlavní časy mají zvláštní časový znak, který s koncovkou časovou (Tempusendung) spojen bývá, tak v čistých časoslovech jest význak minulosti *κ*, budoucnosti a pak aoristu I. *σ*, jen že tam *σω*, a v Med. *σομαι*, a tu opět *σα*, a v Med. *σάμην*, i s koncovkou; aor. I. trpn. má *θ* známku, s ukončením *θην*, ale bud. I. trpn. má krom této koncovky ještě význak *σ*, tedy *θήσ-ομαι*.

9. Hláska způsobu spojovacího ve hlavních časech, jest prodloužená, *ο* do *ω*, *ε* do *η*, *ει* do *ῃ*; hláska v žádacím bývá *ι* přidané k první osobě oznamovacího (jen v dávno minulém výmínka), Opt. *ἐβούλευ-ο-ν*, = *βουλεύ-οι-μι*;

ἐβουλεύσ-α-μεν = *βουλεύ-σαι-μεν*.

10. Koncovky osobní jsou koncovky udávajíce osobu první, druhou a třetí, které ale podlé rozličného čísla a způsobu rozličné jsou; původně to byla zájmena: *α* neb já, doric. *ιω*, ty neb *συ*, sij, sja, sje neb ten, ta, to (*τον*), které ještě z množníka vysvítají a ve časoslovech druhé formy: mi, si, ti, se zjevují, které ale časem se proměnily a konečně zcela otřely a zmizely. Někde zase s hláskou způsobovou tak se spojují, že je nelze dobře rozeznati, ku př. *βουλεύσ-ῃς* místo *βουλεύσ-η-ις*; *βουλεύ-ῃ* místo *βουλεύ-ε-(σ)αι*.

§. 54.

Přehled osobních koncovek.

Činný						
Číslo	Hlavní časy			Vedlejší časy		
	1. osoba	2. osoba	3. osoba	1. osoba	2. osoba	3. osoba
Jedn.	(*ω* neb *α*)	*ς*	—	— (*ν*)	*ς*	—
Dvoj.	schází	*τον*	*τον*	schází	*τον*	*την*
Množ.	*μεν*	*τε*	*ντοι*	*μεν*	*τε*	*ν* nebo *σαν*
Trpný:						
Jedn.	*μαι*	*σαι*	*ται*	*μην*	*σο*	*το*
Dvoj.	*μεθον*	*σθον*	*σθον*	*μεθον*	*σθον*	*σθην*
Množ.	*μεθα*	*σθε*	*νται*	*μεθα*	*σθε*	*ντο*

a) Spojovací způsob má s oznamovacím hlavních časů stejné koncovky; (viz §. 53. 9.)

b) Žádací způsob má s oznamovacím vedlejších časů stejné koncovky, s výmínkou, že první osoba jed. v činném dostává příponu *μι* a třetí osoba mn. *εν*.

c) Rozkazovací způsob má následující zakončení:

Číslo	Činný 2. osoba	3. osoba	Trpný 2. osoba	3. osoba
Jedn.	(ε v aor. I. *ον*) (v II. časování *θι*) —	*τω*	— *σο* (Praes. fut. *ου*, a. I. M. *αι*, a. I. P. *θι*)	— *σθω*
Dvoj.	*τον*	*των*	*σθον*	*σθων*
Množ.	*τε*	*τωσαν* n. *ντων*	*σθε*	*σθωσαν* n. *σθων*

d) Neurčitý způsob:

Činný:			Trpný:
Praes. fut. aor. II.	*ν*	naše *ní*, *ení*, *en*; myslí se, že zde schází celá forma *έμεναι*, pak *έειν* a *εῖν*; jest to však střed. rodu *ono*.	*σθαι* pro všechny časy (jakoby naše *-t-sja*).
Perf.	*ναι*		
Aor. I.	*αι*		

e) Přechodný způsob *ντ* v minul. *τ*:

Part. praes. fut. aor. II.	(*οντ*)*	*ων*, *ουσα*, *ον*	trpný: *όμενος*
— aor. I.	(*αντ-ς*)	*ᾱς*, *ᾶσα*, *ᾰν*	aor. I. med. *άμενος*.
— perf.	(*οτ ς*)	*ώς*, *υῖα*, *ός*	

Znamenej: 1. že v oznamovacím hlavní časy, totiž: přítomný, minulý a budoucí mají 2. a 3. osobu stejnou na *ον*, v historických neb vedlejších třetí osobu *ην*, ku př. aor. II. dvoj. *ἐτύπετον*, *ἐτυπέτην*; nedomin. trpn. *ἐτύπτεσθον*, *ἐτυπτέσθην*.

2. Hlavní časy tvoří ve množ. činně 3. osobu na *σι(ν)* ze *ντι*, *νσι* ve středním *νται*, vedlejší časy v činném *ν* ve středním *ντο*; *βουλεύουσι*, nedom. *ἐβουλεύ-ον*.

3. Hlavní časy ve středním (Medium) končí se v jedn. na: *μαι*, *σαι*, *ται*; vedlejší časy na *μην*, *σο*, *το*:

*) Vlastně *οντς* = úc, ouc, ć; kde ć = t; omý neb rus. imý, pak omný.

βουλεύ-ο-μαι	*ἐβουλευ-ό-μην*
— *-ε-σαι* = *βουλεύῃ*	— *εὐ-ε-σο* = *ου*
— *-ε-ται*	— *εὐ-ε-το*

§. 55.

Přehled koncovek časových; Futur. Att. a Dor.

1. Čas formy časoslovní poznává se buď:

a) na osobní koncovce jedině, která se ku kmenu přímo anebo skrze nějakou hlásku zavěšuje, to se děje v přítomném a nedominulém ku př. *τί-ω* ctím; *ἔ-τι-ον* ctil jsem: *τιμά-ω, ἐτίμα-ον, τύπτ-ω, ἔτυπτ-ον.*

b) nebo na osobní koncovce s předloženou význakovou souhláskou, jako v budouc. a v aoristu I. *σ*, v minul. a dávnom. (*κ*): *τί-σω*, aor. I. *ἔ-τῖ-σα*; *τέ-τῖ-κα, ἐτε-τῖ́-κειν; τιμή-σω, ἐτίμη-σα, τετίμη-κα, ἐτετιμή-κειν; τύψω, ἔτυψα; γέγρα-φα, ἐγεγράφειν.*

c) na osobní koncovce spolu s jistou změnou ve kmenu časoslovním, co se stává v aor. II. min. a dávno min. druhém: *ἔτυπ-ον, τέτυπ-α, ἐτετύπ-ειν*, zde se *τύπτ* proměnilo do kmene *τύπ*; *λέγω, λέλογα.*

2. Následující přehled udává časové koncovky v první osobě:

	Činný:	Střední:	Trpný:
Přít.	*ω*	*ομαι*	
Nedomin.	*ον*	*όμην*	
Min I.	*κα* neb *α*	*μαι*	
Dávnomin. I.	*κειν* — *ειν*	*μην*	
Min. II.	*α*		
Dávnomin. II.	*ειν*		
Budoucí I.	*σω*	*σομαι*	*θήσομαι*
Aorist I.	*σα*	*σάμην*	*θην*
Budoucí II.	*ῶ*	*οῦμαι*	*ήσομαι*
Aorist II.	*ον*	*όμην*	*ην*
Budoucí III.	**)*		*σομαι*

3. Budoucí I. v čin. a střed. někdy se pronáší slabě s vysouváním *σ*, což se pravidelně stává u časoslov dvou a více

**)* Budoucně skonalý čas v činném významu vyjádřuje se příčestím (particip.) minulého s přidáním *ἔσομαι* (bud. čas od *εἰμί* jsem) ku př. od *τύπτω* zní: *τετυπηκὼς ἔσομαι* = tepat budu, až dotepám.

slabičného kmene, když koncovku předchází některá krátká samohláska ε, ᾰ neb ῐ; při tom se tyto hlásky pravidelně stahují; kde ale, obyčejně při ι, státi se to nemůže, tam se hláska průtažkou znamená a protáhne tak, že zní jako budoucí druhý čas na ῶ, οῦμαι; takový čas slove: budoucí attický (futurum atticum) zhusta u Attiků užívaný.

τελέω skončuju,	bud. I. τελέσω,	bud. att. τελῶ, εῖς, εῖ, atd.	
ἐλάω honím,	— ἐλάσω,	— — ἐλῶ, ᾷς, ᾷ, atd.	
σκεδάννυμι kydám	— σκεδάσω,	— — σκεδῶ, ᾷς, ᾷ, atd.	
κομίζω přináším,	— κομῐ́σω,	— — κομιῶ, εῖς, εῖ	
		střed. κομιοῦμαι, εῖ, εῖται, atd.	

Dodatek: Krom takových časoslov, jako se v těch příkladech uvádějí, tvoří takové futurum:

a) Mnohoslabičná na ίζω, kde význaková hláska jest τ, ku př. ἐλπίζω doufám, χαρίζομαι raduju se; však i καθίζω sazím, kde ῐ̄ω.

b) Časoslova s význakem ε, ἀλέω maluju, καλέω volám, ἀμφιέννυμι obláčím, κορέννυμι sytím, ἀπόλλυμι (od ἀπολε-) plením, a χέω suju; kde se nestahuje, že kmen jednoslabičný.

c) Časoslova s význakem α, κεράννυμι míchám, κρεμάννυμι od κρεμά-ω věším, πετάννυμι roztahuju.

d) Mnohoslabičná na άζω, kde význak τ, jichž ale málo, jmenovitě: βιβάζω uvádím, πελάζω blížím, δαμάζω krotím.

4. Sesílení jakési stává se v nářečí dorickém v koncovce Bud. I. v činném a středním, kde se mění σω do σῶ, σομαι do σοῦμαι, kterážto prodloužená forma také v obyčejné řeči se udržela, a slove: Dórská (futurum doricum) někde jen samotná, jako ve slově:

πίπτω padu,	budoucí πεσοῦμαι;		někde střídavě obě.
θέω běžím,	— θευσοῦμαι	a	θεύσομαι
πλέω pluju,	— πλευσοῦμαι	–	πλεύσομαι
πνέω dychám,	— πνευσοῦμαι	–	πνεύσομαι
κλαίω pláču.	— κλαυσοῦμαι	–	κλαύσομαι
πυνθάνομαι ptám se, zpytuju,	— πευσοῦμαι	–	πεύσομαι
παίζω hraju,	— παιξοῦμαι	–	παίξομαι
πνίγω zadavuju	— πνιξοῦμαι	–	πνίξομαι
φεύγω běhu, utíkám,	— φευξοῦμαι	–	φεύξομαι.

5. U dvou časoslov zakončení bud. II. střed. slabě zní na ομαι, ἔδω (jím) má budoucí vždy ἔδομαι; πίνω od πίω piju má budoucí vždy πίομαι u pozdějších také πιοῦμαι.

§. 56. Přehled koncovek osobních a způsobních činného významu:

Časové	Číslo	Způsob					
		Oznamovací	Spojovací	Žádací	Rozkazovací	Neurčit.	Příčestí
Přítomný Budoucí též, ale bez spojovacího a rozkazovacího	Jedn. Dvoj. Množ.	*ω, εῖς, ει* *ετον, ετον* *ομεν, ετε, ουσι*	*ω, ῃς, ῃ* *ητον, ητον* *ωμεν, ητε, ωσι*	*οιμι, οις, οι* *— οιτον, οίτην* *οιμεν, οιτε, οιεν*	*— ε, έτω* *ετον, έτων* *ετε, έτωσαν* neb *όντων*	*ειν*	*ων, ουσα, ον* 2 p. *οντος* *ούσης* *οντος*
Budoucí II.	Jedn. Dvoj. Množ.	*ῶ, εῖς, εῖ* *εῖτον, εῖτον* *οῦμεν, εῖτε, οῦσι*	schází	*οῖμι *), οῖς, οῖ* *οῖτον, οίτην* *οῖμεν, οῖτε, οῖεν*	schází	*εῖν*	*οῦν, οῦσα, οῦν* 2 p. *οῦντος* *ούσης* *οῦντος*
Nedominulý a Aorist II.	Jedn. Dvoj. Množ.	*ον, ες, ε* *ετον, έτην* *αμεν, ετε, ον*	Aorist IIhý jako Přítomný			aor. 2. *εῖν*	aor. 2. *ών, οῦσα, όν*
Minulý I. a II.	Jedn. Dvoj. Množ.	*α, ας, ε* *ᾶτον, ᾶτον* *ᾶμεν, ᾶτε, ᾶσι*	Jako u Přítomného			*έναι*	*ώς, υῖα, ός* *ότος, υίας, ότος*
Aorist I.	Jedn. Dvoj. Množ.	*α, ας, ε* *ατον, ᾰτην* *ᾰμεν, ᾰτε. ᾰν*	Jako Přítomný	*αιμι, αις, αι* *αιτον, αίτην* *αιμεν, αιτε, αιεν* Jiná forma aeols. (ει̃α) *ειας, ειε*	*— ον, άτω* *ατον, άτων* *ατε, άτωσαν* neb *άντων*	*— αι*	*ᾶς, ασα, αν* 2. p, *αντος* *άσης* *αντος*
Dávnominulý I. a II.	Jedn. Dvoj. Množ.	*ειν, εις, ει* *ειτον, είτην* *ειμεν, ειτε, εισαν* obyč. *εσαν*	Ostatní schází. Starší forma pro 1. a 2. os. bývala též *η, ης*, což se udrželo od *εἶδω*, plusq. *ᾔδη, ᾔδης*				

*) Jiná forma *οίην, οίης, οίη; οίητον, οιήτην* n. *οῖτον, οίτην; οίημεν, οίητε, οίησαν* n. *οῖμεν, οῖτε, οῖεν.*

§. 57. Přehled koncovek osobních a způsobních v trpném a středním významu:

Časové	Číslo	Způsob					
		Oznamovací	Neurč.	Spojovací	Žádací	Rozkazovací	Přičesti
Minulý	Jedn.	μαι, σαι, ται	σθαι	Tyto dva časy opisují se			
	Dvoj.	μεθον, σθον, σθον		τετυμμένος	To samé s přidáním	— σο, σθω,	μένος
	Množ.	μεθα, σθε, νται		— η	εἴην a t. d.	σθον, σθων	μένη
				— ον		σθε, σθωσαν	μένον
				ὦ, ῆς, ῇ, a t. d.		nebo σθων	
Dávnominulý	Jedn.	μην, σο, το	Třetí osoby na νται a ντο mohou jen po samohláskovém kmenu státi, kdyčí-li se kmen na souzvučku, stojí místo τέτυφνται opsání τετυμμένοι εἰσί místo: ἐτέτυφντο Part. s ἦσαν.				
	Dvoj.	μεθον, σθον. σθην					
	Množ.	μεθα. σθε, ντο					
Přítomn. a Budoucí	Jedn.	ομαι, ῃ (ει) εται	εσθαι	ωμαι, ῃ, ηται	οἱμην, οιο, οιτο	-ου, έσθω	όμενος, η, ον
	Dvoj.	όμεθον, εσθον, εσθον		ώμεθον, ησθον, ησθον	οἱμεθον, οισθον, οἱσθην	-εσθον, έσθων	
	Množ.	όμεθα, εσθε, ονται		ώμεθα, ησθε, ωνται	οἱμεθα, οισθε, οιντο	-εσθε, έσθων n. έσθωσαν	
Nedom. a Aor. II. Střední	Jedn.	όμην, ου, ετο	έσθαι	Aor. II. Med. jako Přítom.			aor. II. όμενος η, ον
	Dvoj.	όμεθον, εσθον, έσθην					
	Množ.	όμεθα, εσθε, οντο					
Aor. I. Med.	Jedn.	άμην, ω, ατο	ασθαι	Jako ve Přítomn.	αἱμην, αιο, αιτο	-αι, άσθω	άμενος, η, ον
	Dvoj.	άμεθον, ασθον, άσθην			αἱμεθον, αισθον, αἱσθην	ασθον, άσθων,	
	Množ.	άμεθα, ασθε, αντο			αἱμεθα, αισθε, αιντο	ασθε, άσθωσαν n. άσθων	
Bud. II. Med.	Jedn.	οῦμαι, ῃ (εῖ) εῖται	εῖσθαι	schází	οἱμην, οῖο, οῖτο	schází	ούμενος η, ον
	Dvoj.	οῦμεθον, εῖσθον, εῖσθον			οἱμεθον, οῖσθον, οἱσθην		
	Množ.	ούμεθα, εῖσθε, οῦνται			οἱμεθα, οῖσθε, οῖντο		
Aoristi ve trpném *)	Jedn.	ην, ης, η	ῆναι	ῶ, ῇς, ῇ	είην, είης, είη	—ηθι, ήτω	είς, εῖσα, έν, 2. p. έντος, είσης, έντος
	Dvoj.	ητον, ήτην		ῆτον, ῆτον	είητον, ειήτην	ητον, ήτων	
	Množ.	ημεν, ητε, ησαν		ῶμεν, ῆτε, ῶσι	είημεν, είητε, είησαν neb εἶεν **)	ητε, ήτωσαν	

*) Aoristi trpní náležejí dle formy ku činnému sklonění na *μι* a mají stejnou obdobu (Analogie) se časoslovy na *ημι*, jichžto kmenovní hláska jest *ε*, s tím rozdílem, že oni naskrze dlouhou podržují hlásku, i v neurčitém.

**) Tato kratší forma více v užívání, a k ní patří 2. a 3. osoba na: *εἶμεν, εἶτε.*

Pozn. K zakončení *μαι* a *μην* patří vlastně druhá osoba na *σαι* a *σο*, jako to svrchu při minulém a dávnominulém trpného smyslu na hoře udáno; jestli že ale tato zakončení skrze jistou spojovací samohlásku (Bindevocal) ku kmenu se přisazují, tedy se *σ* obyčejně vysouvá neb vypouští, a shrnuté samohlásky pak se po atticku obyčejným způsobem stahují. Tak i koncovka *ομαι* měla by ve druhé osobě míti *εσαι*, potom *εαι* staženo *ῃ*, však atticky také *ει*, což se ve Bud. II. střed. zhusta užívá, a jedině platno ve slově: *βούλει* chceš, od *βούλομαι*, *οἴει* myslíš, od *οἴομαι*, *ὄψει* uvidíš, budoucí od *ὁράω* vlastně z *ὄπτω*.

Tak stojí také *ου* místo *εσο*, *ω* místo *ασο*; v spojovacím *η* pro *ησαι*, žádací *οιο* místo *οισο*, *αιο* místo *αισο*, naskrze s vynechaným *σ*.

§. 58.

O změně časoslova z předu (o přímnožku čili augmentě).

1. Zmínili jsme se již ve §. 53. č. 2. a 7. o tomto přímnožku vůbec, že jest to jakýsi přírůstek (augmentum, *αὔξησις*) z kraje hned časoslovním kmenům přidávaný; bývala to snad předložka, jejížto význam se ztratil, která se i vynechati mohla, jako se to stává v básnické mluvě a v nářečí ionickém, a která proto k významu časoslova nevyhnutelně nepatřila.

2. Rozeznává se přímnožek dvojí:

a) Přímnožek minulosti čili zdvojení (reduplikace) kmenové slabiky u časoslov, která začínají se souzvučkou, která s přidaným *ε* ku kmenu se přiráží, a slove přímnožek slabičný (augmentum syllabicum), *τίω* min. *τέ-τῑκα*; *λέγω* min. *λέ-λεχα*; *σώζω* min. *σέ-σωκα*.

b) Přímnožek pouhého *ε* v historických neb vypravujících časech, jako v nedominulém, dávnominulém a v aoristech, a jen v oznamovacím.

3. Ještě jiný způsob přímnožku se naskytá u časoslov, která začínají se samohláskou, kde se to *ε* s ní stáhne, od *ἔχω*, *ἐ-ἔχον* neb *εἶχον*; nebo se samohláska do dlouhé promění, a tudy jako více času k vyslovení potřebuje, proto slove přímnožek časový (augmentum temporale), ku př. *ἐλπίζω* má nedom. *ἤλπιζον*; *ἄγω*, *ἦγον*.

4. Zdvojení čili přímnožek minulosti přechází také do času dávnominulého a budoucího třetího neb budoucně skonalého, a zůstává ve všech způsobech i v neurčitém a příčestí.

A. Přímnožek slabičný; zdvojení.

1. Časoslova počínající se souhláskou dostávají v historických časech přímnožek slabičný a v minulém zdvojení.

λύω, nedomin. *ἔ-λυον*, min. *λέ-λυκα*, dávnomin. *ἐ-λε-λύκειν*.
φιλέω, — *ἐ-φίλεον*, — *πε-φίληκα* — *ἐ-πε-φιλήκειν*.
místo: *φε-φίληκα*.

2. Výmínky toho všeobecného pravidla jsou:

a) Počíná-li časoslovo dvojitou souhláskou, nebo dvěma souzvučkama, kde není němá s tekutou, tedy také v minulém a dávnominulém přiráží se jenom ε, ku př.:

ψάλλω, min. *ἔ-ψαλκα*, dávnomin. *ἐ-ψάλκειν*,
ξενόω, — *ἐ-ξένωκα*, — *ἐ-ξενώκειν*,
ζηλόω — *ἐ-ζήλωκα*, — *ἐ-ζηλώκειν*,
σπείρω, — *ἔ-σπαρκα*, — *ἐ-σπάρκειν*,
však *γράφω* má — *γέ-γραφα*, — *ἐ-γε-γράφειν*.

Pozn. 1. Zdvojení dostává: *μνάω* mním, *μέμνημαι* a *κτάομαι*, *κέκτημαι*.

Pozn. 2. Časoslova počínavá s *γν* a *γλ* nezdvojují čas minulý, vyjma: *βλάπτω* škodím, *βέ-βλαμμαι* a *βλασφημέω* pomlouvám, *βε-βλασφήμηκα*; *γνωρίζω* ale jen *ἐ-γνώρισμαι*, Pf. Pass.

b) Časoslova s *ῥ* začínavá nedostávají přímnožek, ale zdvojují *ῥ* po předložce ε; *ῥάπτω*, nedom. *ἔῤῥαπτον*, min. *ἔῤῥαφα*, dávnomin. *ἐῤῥάφειν*.

c) Následující s *λ* začínavá místo zdvojení slabiku *ει* přiráží:

λαμβάνω lapám: *εἴληφα*, *εἰλήφειν*, v trpn. *εἴλημμαι*, *εἰλήμμην*;
λαγχάνω losem dostávám: *εἴληχα*, *εἰλήχειν*;
λέγω sbírám: *εἴλοχα*, *εἰλόχειν*, v trpn. *εἴλεγμαι*, *εἰλέγμην*.

Podlé té obdoby také *ῥέω*, *εἴρηκα* říkal jsem; potom *εἵμαρται* určeno, od *μείρομαι*.

d) Následující tři časoslova dostávají u pozdějších Attiků raději *η* místo ε, a sice:

βούλομαι volím, chci, nedom. *ἐβουλόμην* a *ἠβουλόμην*,
δύναμαι mohu, — *ἐδυνάμην* — *ἠδυνάμην*,
μέλλω přemítám, — *ἔμελλον* — *ἤμελλον*,
zřídka aor. I. *ἠμέλλησα* a
aor. M. *ἐδυνήθην* a *ἠδυνήθην*,
též *ἐβουλήθην* a *ἠβουλήθην*.

B. Přímnožek časový (augmentum temporale).

Tento přímnožek, o kterém jsme se v čísle 3. toho §. zmínili, bývá u časoslov samohláskou nebo dvojzvučkou začínavých; pro nestejnost ale, s jakou se to děje, rozdělujeme je na tré:

1. Samohlásky: *α, ε, ο;* dvojhlásky: *οι, αι;* a obojetné: *ν, ι*, jsou-li krátké, naskrze se prodlužují, a sice:

α do *η*	*ἄγω*,	nedom. *ἦγον*,	min. *ἦχα*,	min. trpn. *ἦγμαι*,
αι — *ῃ*	*αἱρέω*,	— *ἥρουν*,	— *ἥρηκα*,	— — *ἥρημαι*,
ε — *η*	*ἐλπίζω*,	— *ἤλπιζον*,	— *ἤλπικα*,	
ο — *ω*	*ὁμιλέω*,	— *ὡμίλουν*,	— *ὡμίληκα*,	
οι — *ῳ*	*οἰκτίζω*,	— *ᾠκτιζον*,	— *ᾠκτικα*,	
ῐ — *ῑ*	*ἱκετεύω*,	— *ἱκέτευον*,	aor. *ἱκέτευσα*,	
ῠ — *ῡ*	*ὑβρίζω*,	— *ὕβριζον*,	min. *ὕβρικα*,	— — *ὕβρισμαι.*

a) Výmínka: Následující časoslova s *ε* začínavá, nemění *ε* do *η*, ale do *ει*, které jako staženo z *εε*, (naše ě neb je):

ἐάω nechám, I. *εἴων*, aor. 1. *εἴασα*,
ἔθω zvykám
ἐθίζω v obyčeji mám } *εἴθον*, min. II. *εἴωθα*,
ἑλίσσω válím, vinu,
ἕλω beru, má aor. II. *εἷλον*, *εἱλόμην* jal jsem, od *αἱρέω* beru,
ἕλκω vleku
ἑλκύω vláčuju } *εἵλκον*, má aor. I. *εἵλκῡσα*,
ἕπομαι následuju,
ἐργάζομαι pracuju,
ἐρέω pravím, řku,
ἕρπω lezu (serpo),
ἑρπύζω hrbím se,
ἐρύω (eruo) vyrvu,
ἑστιάω častuju,
ἔχω mám, nedomin. *εἶχον*, atd.

b) Časoslova s *οι* před samohláskou zůstanou bez přímnožku: *οἰακίζω* vesluju, *οἰάκιζον*; však *οἴομαι* myslím má *ᾠόμην*.
Jiná však s *οι* začínavá, nepřijímají přímnožek, jako: *οἰκουρέω*, *οἰκόω*, *οἰστρέω* a jiná.

c) Která mají *α* před samohláskou, také to ráda prodlužují: *ἀΐω* vnímám, slyším, *ἄϊον*; *αὐαίνω* suším, nedomin. *αὔαινον*, *ἀᾱσίζομαι* ošklivuju si, nedomin. *ἀᾱσιζόμην*; výmínku opět činí: *ἀείδω* neb *ᾄδω* hádám, hudu, zpívám; *ἀΐσσω* neb *ᾄσσω* dorážím, *ἀῡτέω* hlučím, volám, pravidelně mají nedomin. *ἤειδον* neb *ᾖδον*, a 1. *ἤϊξα* neb *ᾖξα*.

2. Dvojzvučka *αυ* před souhláskou mění se, místo přímnožku, do *ηυ*, před samohláskou ale nebere přímnožek: *αὔλεω* pískám, *ηὔλουν*, min. *ηὔληκα*; *αὐξάνω* větším se, *ηὔξανον*, *ηὔξηκα*; však *αὐαίνω* viz c.

Tak to *ευ* přechází do *ηυ*, ale často i bez přímnožku zůstane: *εὔχομαι* želám, málo kdy: *ηὐχόμην* ale min. *ηὔγμαι*; *εὑρίσκω* nalezám, raději *εὕρισκον* mtn. *εὕρηκα*.

3. Bez přímnožku zůstanou časoslova s dlouhým *ῑ*, *ῡ*, *η*, *ω*, *ου*, *ει*: *ἴππόω* lisuju, aor. *ἴππωσα*; *ὕπνόω* uspávám, *ὕπνωσα*; *ἡττάομαι* podléhám, min. *ἥττημαι*, dávnomin. *ἡττήμην*; *ὠφελέω* prospívám, *ὠφέλεον*; *οὐτάζω* utínám, *οὔταζον*; *εἴκω* ustupuju, *εἶκον*, aor. I. *εἶξα*, vyjma: *εἰκάζω*, domnívám se, které se také někdy u Attiků prodlužuje, tedy: *εἴκαζον* a *ἤκαζον*, minul. trp. *εἴκασμαι* a *ἤκασμαι*.

a) Pozn. Následující hláskou počínavá časoslova berou raději přímnožek slabiční nežli časový:

ὠθέω, nutím, strkám,	nedomin.	*ἐώθουν*,	minul. trpn.	*ἔωσμαι*,
ὠνέομαι přijímám, kupuju,	—	*ἐωνούμην*,	—	—	*ἐώνημαι*,
οὐρέω čurám, močím,	—	*ἐούρουν*,	minul. čin.	*ἐούρηκα*,
ἄγνυμι rozlamuju,	aor. I.	*ἔαξα*	—	—	*ἔᾶγα*,
ἀλίσκομαι zajímám se,	— II.	*ἑάλων*,	—	—	*ἑάλωκα*,
ἀνδάνω líbím se,	—	— *ἔαδον*.	minul.	střed.	*ἔαδα*.

b) Pozn. Časoslovo *ἑορτάζω* světím hod, mění jen *ο* do *ω* protože *ε* již ve přítomném předložkou za přímnožek platí, tedy: *ἑώρταζον*. Podobnou obdobu zachovávají následující také v dávnominul. II.

εἴκω, min. II.	*ἔοικα* jsem podoben, zdám se,	dávnomin. II.	*ἐῴκειν*,
ἔλπω, —	— *ἔολπα* doufám, naděju se,	—	— *ἐώλπειν*,
ἔργω, —	— *ἔοργα* udělal jsem,	—	— *ἐώργειν*.

c) Pozn. Následující mají slabičný i časový přímnožek, kde ostrý přízvuk ze kmene na předložku přechází:

ὁράω zírám, zřu, nedomin. *ἑώρων*, min. *ἑώρακα*, *ἑώραμαι*,
ἀνοίγω otvírám se, — *ἀνέῳγον*, aor. I. *ἀνέῳξα*, neurč. *ἀνοῖξαι*, min. *ἀνέῳχα*,
ἁλίσκομαι zajímám se, aor. II. *ἑάλων* vedle *ἥλων*, neurč. *ἁλῶναι*
(*οἰνοχοέω* víno nalévám, skoro též tak nedomin. 3. os. *ἐωνοχόει*).

§. 59.

Zdvojováni (reduplicatio), též Attické.

1. Zdvojování (viz §. 53. 7.) jako v předešlém §. 57. A. 1. 2. pověděno, jest opakování slabiky začáteční u časoslov, která začínají s jednoduchou souzvučkou anebo i s dvěma, kde němá předchází tekutou: jestliže je první dyšná, mění se do tenké, -ku př. *πεφίληκα* nikoli *φεφίληκα* od *φιλέω* miluju; od *φαίνω* tedy *πέφαγκα*, *τέθεικα* od *θέω*, *θήμι* neb *τίθημι*, *κέχρικα* od *χράω*; *κεχόρευκα* od *χορεύω*.

U dvou souzvuček, jako *κτ*, *πτ*, *μν*, opakuje se jen ta první: *πτήσσω* má *πέπτηκα*; *γράφω*, *γέγραφα*, *γλύφω*, *γέγλυφα*, dlabal jsem, *μνάομαι* mním, *μέμνηκα*, *πνέω* dychám, *πέπνευκα*.

Výmínky se udaly v předešlém §. 57. u časoslov začínavých s *ρ*, *βλ* a *γλ*; ale i *γν*, *γνωρίζω* poznávám, *ἐγνώρικα*, *ἐγνωρίκειν*.

2. Zdvojení přestává (krom nyní udaných výminek) u časoslov, kde kmen začíná dvojatou souhláskou *ψ*, *ξ*, *ζ*, nebo dvojhláskou, kde není němá s tekutou, jako: *σκ*, *σπ*, *στ*, *σφ*, *φθ*, *γν* a jiná, nebo kde tři souzvučky začínají; tam se klade jen přímnožek *ε*: *ψάλλω*, *ἔψαλκα*; *ξύω*, *ἔξυκα*; *ζηλόω*, *ἐζήλωκα*; *σκέπτω*, *ἔσκεφα*; *στέλλω*, *ἔσταλκα*; *σπάω*, *ἔσπακα*; *φθείρω*, *ἔφθαρκα*; *γνόω*, *ἔγνωκα*: *στρατηγέω* vojvodím, *ἐ-στρατήγηκα*, dávnomin. *ἐ-στρατηγήκειν*.

3. To samé pravidlo platí také u dávnominulého času:

λύω loučím,	min.	*λέ-λυκα*,	dávnomin.	*ἐ-λε-λύκειν*,
θύω čudím, obětuju,	—	*τέ-θυκα*,	—	*ἐ-τε-θύκειν*,
φυτεύω sázím,	—	*πε-φύτευκα*,	—	*ἐ-πε-φυτεύκειν*,
χορεύω koluju, tančím,	—	*κε-χόρευκα*,	—	*ἐ-κε-χορεύκειν*,
κλίνω kloním,	—	*κέ-κλικα*,	—	*ἐ-κε-κλίκειν*,
θλάω lámu,	—	*τέ-θλακα*,	—	*ἐ-τε-θλάκειν*,
ῥίπτω vrhu,	—	*ἔῤ-ῥιφα*,	—	*ἐῤ-ῥίφειν*,
βλακεύω lenošim,	—	*ἐ-βλάκευκα*,	—	*ἐ-βλακεύκειν*,
ζηλόω horlím,	—	*ἐ-ζήλωκα*,	—	*ἐ-ζηλώκειν*,
ξενόω hostím,	—	*ἐ-ξένωκα*,	—	*ἐ-ξενώκειν*,
ψάλλω žaluju, pěju,	—	*ἔ-ψαλκα*,	—	*ἐ-ψάλκειν*,
σπείρω seju, práším,	—	*ἔ-σπαρκα*,	—	*ἐ-σπάρκειν*,
κτίζω zakládám,	—	*ἔ-κτικα*,	—	*ἐ-κτίκειν*.

4. Z předešlého vidno, že některá časoslova zdvojení schopna nejsou; přece u jistých časoslov začínavých s *α*, *ε* neb *ο* děje se v minulém a dávnominulém jistý přímnožek, který slove *attický*, když před časovým přímnožkem první dvě kmenovní hlásky se opakují; často i dávnominulý čas tento přímnožek podrží; vyjma dále *ἀκούω* *).

ἀγείρω shrnuju,	min.	(*ἤγερκα*) *ἀγήγερκα*,	trpn.	*ἀγήγερμαι*,
ἐμέω zejmu se,	—	(*ἤμεκα*) *ἐμήμεκα*,	dávnomin.	*ἐμημέκειν*,
ὀρύττω oryju,	—	(*ὤρυχα*) *ὀρώρυχα*,	—	*ὠρωρύχειν*.

5. Nejvíce se to prodlužování stává u časoslov kmene jednoslabičného a u dvojslabičného z 2—3 písmen sestávajícího.

U dvojslabičných opět se rozeznávají:

a) kde druhá slabika jest přirozeně krátká:

ἀρόω orám,		ὀρύττω oryjám,	
ἀρ-ήροκα,	ἀρ-ήρομαι,	ὀρ-ώρυχα,	ὀρ-ώρυγμαι,
ἀρ-ηρόκειν,	ἀρ-ηρόμην,	ὀρ-ωρύχειν,	ὀρ-ωρύγμην.
ἐλάω, (ἐλαύνω) ženu (illyr. peljam),		ἐλέγχω přesvědčuju,	
ἐλ-ήλακα,	ἐλ-ήλαμαι,	ἐλ-ήλεγχα,	ἐλ-ήλεγμαι,
ἐλ-ηλάκειν,	ἐλ-ηλάμην,	ἐλ-ηλέγχειν,	ἐλ-ηλέγμην.

b) Kde druhá slabika přirozeně dlouhá, a kde se pak hláska krátí (vyjma: ἐρείδω podpírám. ἐρήρεικα, ἐρήρεισμαι):

ἀλείφω olejvám, pomazuju,		ἀκούω slyším, čuju *),	
ἀλ-ήλιφα,	ἀλ-ήλιμμαι,	ἀκ-ήκοα,	ἤκουσμαι,
ἀλ-ηλίφειν,	ἀλ-ηλίμμην,	ἠκ-ηκόειν	ἠκούσμην,
		(pravidelně),	
ἀγείρω shromažďuju,		ἐγείρω probuzuju,	
ἀγ-ήγερκα,	ἀγ-ηγέρμαι,	ἐγ-ήγερκα,	ἐγ-ήγερμαι,
ἀγ-ηγέρκειν,	ἀγ-ηγέρμην,	ἐγ-ηγέρκειν,	ἐγ-ηγέρμην.

c) Krom svrchu podotknutých mají attický čas minulý:

ἀλέω maluju,	min.	činn.	min.	trpn.	ἀλήλεσμαι,
ἐλεύθω přicházím,	—	(ἦλυθα) ἐλήλυθα	—	—	ἐλήλυμαι,
ἔδω jím (jedu), jedl,	—	— ἐδήδοκα	—	—	ἐδήδεσμαι,
ὄζω voním, čpím,	—	— ὄδωδα,			
ὄλλυμι zahlazuju, hubím,	—	— ὀλώλεκα,	—	II.	ὄλωλα,
ὄμνυμι přisahám.	—	— ὀμώμοκα,	—	trpn.	ὀμώμοσμαι.

Pozn. Jiné zdvojení má ἄγω také v aor. II. ἤγ-αγον, neurč. ἀγαγεῖν, ἠγαγόμην.

Φέρω beru, od ἔνεγκω (ἐγκ) nesu, má v aor. II. ἤν-εγκον, neurč. ἐνεγκεῖν; aor. I. ἤνεγκα, neurč. ἐνέγκαι, A. P. ἠνέχθην, Pf. ἐνήνοχα, Pf. P. ἐνήνεγμαι.

§. 60.

Přímnožek a zdvojení u složených časoslov.

1. Časoslova složená s předložkami přijímají přímnožek mezi předložku a kmen, a krátká samohláska na konci předložky se odvrhuje, vyjma περί a πρό, která tu samohlásku zachovají; πρό se často s předsůvkou ε smísí do πρου, ἐκ přechází před slabičným přímnožkem do ἐξ, potom předložky ἐν a σύν, které své ν ku následující souzvučce připodobnili, opět to ν nabývají; jako:

	Nedomin.	Minulý.	Dávnom.
ἀπο-βάλλω odhazuju,	ἀπ-έβαλλον,	ἀπο-βέβληκα	ἀπ-εβεβλήκειν
περι-βάλλω převaluju	περι-έβαλλον	περι-βέβληκα	περι-εβεβλήκειν
προ-βάλλω předhazuju,	προ-έβαλλον	προ-βέβληκα	προ-εβεβλήκειν
	προὐβαλλον		προὐβεβλήκειν
ἐκ-βάλλω vyvrhuju,	ἐξ-έβαλλον	ἐκ-βέβληκα	ἐξ-εβεβλήκειν
συλ-λέγω sbírám,	συν-έλεγον	συν-είλοχα	συν-ειλόχειν
συῤ-ῥίπτω shrnuju,	συν-έῤῥιπτον	συν-ἐῤῥιφα	συν-εῤῥίφειν

	Nedomin.	Minulý.	Dávnomin.
ἐγ-γίγνομαι urozuju se,	*ἐν-εγιγνόμην*	*ἐγ-γέγονα*	*ἐν-εγεγόνειν*
ἐμ-βάλλω vhazuju,	*ἐν-έβαλλον*	*ἐμ-βέβληκα*	*ἐν-εβεβλήκειν*
συν-σκευάζω shotovuju,	*συν-εσκεύαζον*	*συν-εσκεύακα*	*συν-εσκευάκειν.*

2. Časoslova složená s *δυς* (roz) přijímají přímnožek a zdvojení:

a) z předu, když časoslovní kmen počíná se souhláskou, nebo samohláskou přímnožku časového neschopnou;

b) u prostřed, když jednoduchého časoslova kmen se samohláskou začíná schopnou časového přímnožku:

δυς-τυχέω jsem nešťastný, *ἐ-δυστύχουν, δε-δυστύχηκα, ἐ-δε-δυστυχήκειν*
δυς-ωπέω zahanbuju *ἐ-δυσώπουν, δε-δυσώπηκα, ἐ-δε-δυσωπήκειν*
δυς-αρεστέω znelibuju se, *δυς-ηρέστουν, δυς-ηρέστηκα, δυς-ηρεστήκειν.*

Podle obojího pravidla mohou se říditi také časoslova složená s *εὖ*, ale v prvním pádu obyčejně zavrhují přímnožek, a pak *εὐ-εργετέω* také v posledním pádu, jako:

εὐ-τυχέω jsem šťasten, nedom. *ηὐ-τύχουν*, obyčejně i *εὐ-τύχουν*
εὐ-ωχέομαι hoduju, — *εὐ-ωχούμην*
εὐ-εργετέω dobročiním — *εὐ-ηργέτουν*, min. *εὐ-ηργέτηκα*
εὐ-εργέτουν neb *εὐ-εργέτηκα.*

3. Všecka ostatní složená časoslova z předu berou přímnožek; ku př.

μυθο-λογέω vypravuju, nedomin. *ἐ-μυθολόγουν, με-μυθολόγηκα*
οἰκοδομέω buduju — *ᾠκοδόμουν, ᾠκοδόμηκα*
ἀ-φρονέω nesmyslním, — *ἠ-φρόνουν.*

Pozn. 1. Některá s předložkami přibírají z obou stran přímnožek na kmenu i na předložce, jako:

ἀνορθόω vztýčim, nedom. *ἠνώρθουν*, perf. *ἠνώρθωκα*, aor. *ἠνώρθωσα*
ἀνέχομαι snáším, — *ἠν-ειχόμην*, — *ἠν-έοχημαι*, — *ἠνεσχόμην*
ἐνοχλέω obtěžuju, — *ἠνώχλουν*, — *ἠνώχληκα*, — *ἠνώχλησα*
παροινέω bláznim — *ἐπαρῴνουν*, — *πεπαρῴνηκα*, — *ἐπαρῴνησα.*

2. Obdobu těchto časoslov následují tři jiná, která nejsou složená s předložkami, ale utvořená odvozením od jiných složených slov: *διαιτάω* (od *δίαιτα* život), *a*) dávám živobytí, živnost, *b*) rozsuzuju, nedom. *ἐδιήτων* a *διήτων*, aor. *ἐδιήτησα* a *διήτησα*, min. *δεδιήτηκα*, střed. *διαιτάομαι* živ jsem, pravidelně *διητώμην.*

διακονέω (od *διάκονος* sluha) sloužím, nedom. *ἐδιηκόνουν* a *διηκόνουν*, *δεδιηκόνηκα.*

ἀμφισβητέω (od *ἀμφι-σβητής*) bojuju, pochlebuju, nedom. *ἠμφισβήτουν* a *ἠμφισβήτουν.*

3. Mnoho časoslov s předložkami složených berou předně přímnožek, jakoby již význam jednoduchých byla přijala; tak

ἀμφιγνοέω obmejšlím, nedom. *ἠμφιγνόουν*,
ἀμφιέννυμι odívám se, aor. *ἠμφίεσα*, min. *ἠμφίεσμαι*
ἐπίσταμαι poznávám, nedom. *ἠπιστάμην*

καθίζω sedím, nedom. *ἐκάθιζον*, min. *κεκάθικα*
καθέζομαι usazuju se, sedám, — *ἐκαθεζόμην* nebo *καθεζόμην*, bez *ἐ*
κάθημαι sedím, — *ἐταθήμην* — *καθήμην*
καθεύδω spím, — *ἐκάθευδον*, zřídka *καθηῦδον*.

4. Zdánlivou činí výminku, co nejsou z jednoduchého časoslova a předložky, ale jako odvozením ze složeného již slova utvořená:
ἐναντιόομαι protivuju (*ἐναντίος* protiva), nedom. *ἠναντιούμην*
προφητεύω prorokuju (*προφήτης* prorok), — *ἐπροφήτευον*
ἐμπεδόω upevňuju — (*ἔμπεδος* peven), — *ἠμπέδουν*.

§. 61.

Vynechávání přímnožku.

Přímnožek se obyčejně vynechává:

1. V aoristu, kde jenom způsob oznamovací přímnožek mívá, *ἔτυψα*; ostatní ale bez přímnožku: neurč. *τύψαι*, žádací: *τύψαιμι*, příčestí: *τύψας*. O nedominulém a dávnominulém samo sebou se rozumí, protože, krom oznamovacího, jiného způsobu nemají.

2. Přímnožek slabiční v dávnominulém se vynechává obzvláště tenkráte, když předcházející slovo na samohlásku vychází; ale v těch pádech, kde dávnominulý čas již osobní koncovkou k rozeznání jest, nikoliv ale, kdeby koncovkou snadno s minulým se proměniti mohl, vynechati se nemůže; nikdy tedy ve 1. a 2. osobě množn. v trpném.

3. Vynechávání přímnožku v nedominulém a v aoristu oznamovacího způsobu jest zvůle básnická a stává se v nářečí ionickém, v attickém ale velmi obmezena jest; v prostomluvě se naskytá jenom nedomin. *χρῆν* místo *ἐχρῆν*. Z čeho vidno, že tyto předložky ku srozumitelnosti nebyly nevyhnutelně potřebny.

4. Minulý a budoucně skonalý nebo budoucí třetí zachovávají přímnožek ve všech způsobech i ve příčestí; ostatní ale časové jen v oznamovacím způsobu, v ostatních všech jej vypouštějí.

§. 62.

Proměna vnitřní hlásky kmenové při tvoření času.

1. Při tvoření času u časoslov musí se krom předložek a koncovek ještě pozor dáti na proměnu vnitřní kmenové hlásky, která obyčejně v těch formách se stává, jichžto kon-

covka význaku nemá, a tudy snadno s jinými proměněna býti může, a to zvláště v tak zvaných druhých časech, když hláska poslední kmenové slabiky jest proměnitelna.

2. Proměnitelné jsou hlásky ε a η, dvojhlásky ει, ευ, αι, obzvláště u prostřed jednoslabičných kmenů časových stojíce.

Způsoby a pády toho proměňování jsou asi následující:

a) U prostřed jednoslabičných n ě m o u se končících kmenů mění se ε v aoristu II. obyčejně do α, v minulém II. a dávnomin. II. do ο.

τρέπ-ω obracím, aor. II. čin. *ἔτραπον*, min. II. *τέ-τροπα*
στρέφ-ω točím, aor. II. trp. *ἐστράφην*, — *ἔ-στροφα*
δέρκ-ομαι zřím, — — *ἐδράκην*, — *δέ-δορκα*
dávnomin. *ἐδεδόρκειν*.

Pozn. 1. *στρέφω* a *τρέφω* (stravuju) také v minulém a dávnomin. trp. mění ε do α, tedy: *ἔστραμμαι, ἐστράμμην; τέθραμμαι, ἐτεθράμμην; τρέπω* má *τέτραμμαι*, ale i v činném min. vedlé *τέτροφα* také *τέτραφα*.

Pozn. 2. Šest časoslov v minulém a dávnominulém I. činného mění ε do ο.

κλέπτω kradu, min. I. *κέκλοφα*, dávnomin. *ἐκεκλόφειν*
λέγω sbírám, — *εἴλοχα* — *εἰλόχειν*
πέμπω posílám, — *πέπομφα* — *ἐπεπόμφειν*
ἔδω jím, — *ἐδήδοκα* — *ἐδηδόκειν*
ἔνεγκω (*φέρω*) nesu, — *ἐνήνοχα* — *ἐνηνόχειν*
πέτω (*πίπτω*) padu, — *πέπτωκα* — *ἐπεπτώκειν*;
k těm *τρέπω* (obracím) má v minulém činném *τετρόφα* jako v minulém II. časoslovo *τρέφω* stravuju.

Výminka pěti časoslov, která zachovávají ε v a o r i s t u d r u h é m: *βλέπω* hledím, *λέγω* sbírám, *λέπω* loupám, *φλέγω* pálím, *ψέγω* tupím.

b) U prostřed jednoslabičných t e k u t o u se končících kmenů přechází ε do α nejen v aor. II., v min. a dávnomin. I. činném a trpném, ale i v budoucím a pak v aor. I. trpn., ku př.:

στέλλω šlu, aor. II. trp. *ἐστάλην*, min. I. čin. *ἔσταλκα*, dávn. I. *ἐστάλκειν*
aor. I. — *ἐστάλθην*, min. I. trp. *ἔσταλμαι*, — *ἐστάλμην*
bud. I. — *σταλθήσομαι*.

c) Dvojhláska ει ve prostřed jednoslabičných kmenů končících se n ě m o u, přechází v aor. II. do ι, v minulém a dávnominulém II. do οι, ku př.:

λείπω lpím, aor. II. *ἔλιπον*, min. II. *λέλοιπα*, dávn. II. *ἐλελοίπειν*
πείθομαι poslouchám — *ἐπιθόμην*, — *πέποιθα*, — *ἐπεποίθειν*.
Pozn. *οἶδω* (děsím se) také v minulém a nedomin. I. mění ει do οι; tedy: *δέδοικα, ἐδεδοίκειν*.

d) *ει* u prostřed jednoslabičných kmenů, tekutou se končících, považuje se jen co prodloužené *ε* neb *εε*, a má proměny jako *ε* samo, viz *b*); kromě toho ale v min. a dávnomin. II. do *ο* mění se, ku př.:

φθείρω hubím, aor. II. *ἐφθάρην*, min. I. *ἔφθαρκα*, dávnom. I. *ἐφθάρκειν*
aor. I. *ἐφθάρθην*, — II. *ἔφθορα*, — *ἐφθόρειν*
bud. II. *φθαρήσομαι* — trp. *ἔφθαρμαι* — trp. *ἐφθάρμην*.

e) Dvojhláska *ευ* u prostřed poslední kmenu slabiky, kde němá končí, mění se v aor. II. do *υ*; na př.:

φεύγω běhu, utíkám, aor. II. *ἔφυγον*
ἐρεύγομαι řvu, řiju, aor. II. *ἤρυγον*.

f) Dvojhláska *αι* u prostřed jednoslabičných tekutou zvučkou, a zase hláska *η* u prostřed jednoslabičných kmenů němou se končících, považují se co protáhlé *α*, a proto také v aor. II. do *α* se mění, ku př.:

χαίρω raduju se, aor. II. *ἐχάρην*
φαίνω jevím, aor. II. trp. *ἐφάνην*
τήκω téku, — *ἐτάκην*.

Pozn. *πλήττω* (plácám) tvoří aor. II. trp. sice s dlouhým *η*, *ἐπλήγην*, ale složená časoslova mají *α*: *κατεπλάγην*, *ἐξεπλάγην* od *κατα-ἐξ-πλήττω*.

3. Minulý a dávnominulý mění své *ᾰ* u prostřed jednoslabičných kmenů do *ῆ*, ale po *ρ* do *ᾱ*.

θάλλω květu, min. II. *τέθηλα*, dávn. II. *ἐτεθήλειν*
ἀραρίσκω (od *ἀρ*) — *ἄρᾱρα*, — *ἀρᾱρειν*
φαίνω (od *φαν*) — *πέφηνα*, — *ἐπεφήνειν*.

Přistoupí-li attické zdvojení, tu se dlouhá zvučka ve kmenu zkrátí:
ἀκούω čuju, slyším, *ἀκήκοα*, *ἀκηκόειν*
ἀλείφω, *ἀλήλιφα*, *ἀληλίφειν*
ἐλεύθω (od *ἔρχομαι*), *ἐλήλῡθα*, *ἐληλῡθειν* přicházel jsem.

§. 63.

Odváděni časů u pravidelného časoslova vůbec.

Podlé rozličnosti časoslovního význaku (viz §. 53. č. 5. a 8.) dělí se časoslova na ω na dvě hlavní třídy, které opět na 2 podřady se rozpadají.

I. Časoslova čistá (verba pura), jichžto význak (známka) jest samohláska:

a) nestažená, kde význakem samohláska (vyjma *α*, *ε*, *ο*), ku př. *παιδεύ-ω* vychovávám, *λύ-ω* loučím; *τί-ω* ctím, *κλαίω* pláču;

b) stažená (contracta), kde význak jest *α*, *ε* neb *ο*: *τιμάω* ctívám, *φιλέω* miluju, *μισθόω* za mzdu pronajímám.

II. Časoslova nečistá (verba impura), jichžto význakem souhláska:

a) Časoslova němá (verba muta), kde jedna z devíti němých význakem: *λείπω* lpím, zanechávám, *πλέκω* pletu, *πείθω* přemlouvám.

b) Časoslova plynutá (verba liquida), kde význakem jedna z tekutých *λ*, *μ*, *ν*, *ρ*: *ἀγγέλλω* sděluju, zvěstuju, *νέμω* nímám, dělím, *φαίνω* zjevuju, *φθείρω* kazím.

Pozn. Podlé přízvuku v 1. osobě oznamovacího v přítomném činného významu dělí se opět časoslova na těžkozvuká (*βαρύτονα*): *λύω*, *πλέκω*, a protažená, průtažkou znamenaná (*περιοπῶμενα*): *τιμῶ*, *φιλῶ*.

1. Při času tvoření nejdříve dlužno bráti ohled na písmeno význakové, t. j. na písmeno, co po odražení koncovky ω na konci zbývá.

2. Dlužno věděti, které jsou základní nebo původní časy, a které opět od nich odvozené (derivata).

Jsou pak hlavní časové na ω se končící, od kterých se ostatní odvozují, tři: přítomný, budoucí první a druhý.

3. Musí se věděti, jak opět ty dva poslední časy základní od původního přítomného pošli, což se obyčejně hledáním bud. II. nebo aor. II., často proměněním střední hlásky (viz §. 62) stává, nebo tu vězí obyčejně čistý kmen časoslova.

4. Konečně slušno věděti, kteří časové od základních pocházejí, potom jak a na který způsob se jeden čas od druhého odvádí.

Přehled odvádění v činném:

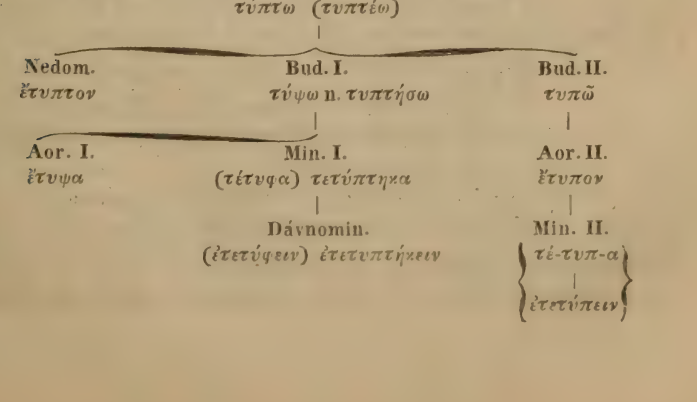

	Rozkazovací.	Žádací.	Spojovací.	Neurčitý.	Příčestí.
Z. *τύπτω*	1. *τύπτ-ε,*	2. *τύπτ-οιμι,*	3. *τύπτ-ω,*	4. *τύπτ-ειν,*	5. *τύπτ-ων*
B. II. *τυπῶ*	—	*τυπ-οῖμι,*	—	*τυπ-εῖν,*	*τυπ-ῶν*
A. II. *ἔτυπον*	*τύπ-ε,*	*τύπ-οιμι,*	*τύπ-ω,*	*τυπ-εῖν,*	*τυπ-ών*
B. I. *τύψω*	—	*τύψ-οιμι,*	—	*τύψ-ειν,*	*τύψ-ων*
A. I. *ἔτυψα*	*τύψ-ον,*	*τύψ-αιμι,*	*τύψ-ω,*	*τύψ-αι,*	*τύψ-ᾱς*
M. I. *τετύπτηκα,τετύπτηκ-* (místo *τέτυφα*)	*τετυπτήκ-ε,*	*τετυπτήκ-οιμι,*	*τετυπτήκ-ω,*	*τετυπτηκ-έναι,*	*τετυπτηκ-ώς.*

§. 64.

Časů odvádění u časoslov čistých a němých.

Původní čas přítomný, od kterého se vyvádí:

1. Nedominulý (imperfectum) změnou ω do *ον* a s přímnožkem ε. Tak od *τύπτ-ω* jest *ἔ-τυπτ-ον*; *τί-ω, ἔ-τι-ον*; *λέγ-ω, ἔλεγ-ον.*

2. Budoucí I. (futurum I.) vložením známky σ před koncovku ω: *τί-ω, τίσω*; *λέγ-ω, λέγ-σω* = *λέξω*; *ἀκού-ω, ἀκού-σω*; *τύπ(τ)-ω, τύπ-σω* čili *τύψω*, kde se σ mezi kořen *τυπ* s vynecháním sesilujícího τ a mezi koncovku ω klade, podobně: *πλέκτω* má *πλέκ-σω* = *πλέξω.*

1. Pozn. Časoslova na *άω, έω, όω* předposlední samohlásku prodlužují, a sice *α* do *η*, *ε* do *η*, *ο* do *ω*: *τιμάω, τιμήσω; φιλέω, φιλήσω; χρυσόω, χρυσώσω.* Výminky později.

2. Pozn. Tento budoucí čas může se považovati jako složený ze kmene a pomocného časoslova *εἰμί*, kteréž v bud. má *ἔσομαι*, jakoby z *ἔσω*; t. j. budu, pol. będzę, z čehož lat. ero; latina u trvacích časoslov tvoří budoucí s pomocným časoslovem bo, slovenské bom = bodem, jako my s budu; ama-bo jímat budu, doce-bo doučovat budu, učiti budu.

3. Pozn. Jak se význak přítomného v budoucím a v minulém proměňuje, ukáže následující přehled:

Význak přítomn.	Budoucí I.	Minulý I.
ω (čisté)	σ	κ
β, π, φ, πτ	ψ	φ
γ, κ, χ, κτ	ξ	χ
δ, τ, θ	σ	κ
ζ, σσ, ττ	σ neb ξ	κ nebo χ.

Z toho viděti, že známka budoucnosti σ přechází v minulém do κ, ξ do χ, ψ do φ.

3. Budoucí II. (futurum II.) nebo průtažné, neboť není nic jiného, nežli stažený čas přítomný na εω se skrácenou předposlední hláskou; to se obyčejně stává:

a) odhozením jedné ze dvou souzvuček, která ku kmenu

nepatří; *τύπτω, τυπῶ*; kde my na opak přidáváme n, tepu, tepnu; *κόπτω* kopu neb kopám, *κοπῶ* kopnu; staženo z *κοπέω*;

b) odhozením jedné samohlásky u dvojhlásek, a sice první hlásky při *ει, ευ*, u ostatních ale druhé: *πείθω* přemlouvám, *πιθῶ* přemluvím; *φεύγω* utíkám, *φυγῶ* uteču, uběhnu; *ἀκούω* slyším, *ἀκοῶ* uslyším; *καίω* pálím, *καῶ* zapálím.

c) Skracováním obojetných samohlásek *α, ι, ο* a proměnou dlouhých *η* i *ω* do *α*: *λήθω* kladu, skrývám, *λαθῶ* ukryju; *τρώγω* hryžu, *τραγῶ* uhryznu; *τίω* (ctju) ctím, *τιῶ* uctím.

1. Pozn. Ve dvouslabičných časoslovech obyčejně se *ε* mění do *α* v budoucím II., na př. *πλέκω* pletu, fut. II. *πλακῶ* upletu; *στρέφω* obracím, *στραφῶ* obrátím.

2. Pozn. Časoslova, majíce v přítomném známku *ζ*, mají v budoucím II. *δ* nebo *γ*, a sice: která mají budoucí I. *σ*, mají ve II. *δ*, která *ξ*, dostanou *γ*; tak *φράζω* mluvím, fut. I. *φράσω*, fut. II. *φραδῶ*; *κράζω* křičím, fut. I. *κράξω*, fut. II. *κραγῶ*. Kde ale známka *σσ* nebo *ττ*, mívají *γ*, ku př. *πράσσω* pracuju, *πράξω*, fut. II. *πραγῶ*.

3. Pozn. Kromě plynutých žádné skoro časoslovo v činném smyslu nemívá budoucí II., ale tvoření se zde udává, aby se z něho mohly ostatní časy aoristu II., pak perf. II. řádně odváděti.

Od budoucího Iního se odvádí:

1. Aorist Iní změnou *ω* do *α*, a předložením přímnožku, známka zůstane; *τύψω, λέξω, τίσω, ἀκούσω, αἰτήσω, τιμήσω* má v aor. I. *ἔτυψα, ἔλεξα, ἔτισα, ἤκουσα, ᾔτησα, ἐτίμησα*.

2. Minulý I. kde se *σω* mění do *κα*, *ψω* do *φα*, a *ξω* do *χα*, s přímnožkem; *τίσω, γράψω, λέξω, αἰτήσω, τιμήσω, φιλήσω* utvoří v minulém *τέτικα, γέγραφα, εἴλοχα, ᾔτηκα, τετίμηκα, πεφίληκα*.

Z tohoto minulého vyvádí se opět:

a) Dávnominulý změnou *α* do *ειν* se slušným přímnožkem; tak z *τέτικα, γέγραφα, εἴλοχα, ᾔτηκα, τετίμηκα* stane se *ἐτετίκειν, ἐγεγράφειν, εἰλόχειν, ᾐτήκειν, ἐτετιμήκειν, ἐπεφιλήκειν*.

b) Minulý trpného významu, kde se zakončení

κα mění do *μαι, σαι, ται*	v dávnominulém do *μην, σο, το* atd.		
φα — — *μμαι, ψαι, πται*	—	— *μμην, ψο, πτο* atd.	
χα — — *γμαι, ξαι, κται*	—	— *γμην, ξο, κτο* atd.	
πεφίληκα má *πεφίλημαι, σαι, ται*	—	— *ἐπεφιλήμην, σο, το*	
γέγραφα — *γέγραμμαι, ψαι, πται*	—	— *ἐγεγράμμην, ψο, πτο*	
εἴλοχα — *εἴλεγμαι, ξαι, κται*	—	— *εἰλέγμην, ξο, κτο*.	

1. Pozn. Některá na *κα*, zvláště co v přítomném mají význak *δ, θ* nebo *ζ*, přijímají *σ* před *μαι*, tedy

ἀκούω má *ἤκουκα*, pak *ἤκοῦσμαι*
πείθω – *πέπεικα*, – *πέπεισμαι*
φράζω – *πέφρακα*, – *πέφρασμαι*.

2. Pozn. Když v zakončeních minulého a dávnomin. trpn. tři souzvučky se stýkají (*φσθε, χσθε, φσθω, φσθαι, χσθαι*), tu pro libozvuk *σ* se vypouští; tedy v 2. os. mn. místo *τέτυφσθε, λέλεχσθε* jen *τέτυφθε, λέλεχθε*.

3. Pozn. Třetí osoba minulého a dávnomin. při třech souzvučkách shluklých opisuje se raději příčestím a časoslovem *εἶναι* býti, a proto se místo *τέτυφνται* raději říká *τετυμμένοι, αι, α, εἰσί*
— *ἐτετύφντο* — — *τετυμμένοι, αι, α, ἦσαν*.
(§. 6. A. 1. O libozvuku, str. 16.)

Z minulého trpn. a sice

a) z druhé osoby jedn. tvoří se budoucí třetí v trpném*) proměnou *αι* do *ομαι*, přímnožek minulosti ve všech způsobech zůstane; tak z *τέτυψαι* stane se *τετύψομαι*; z *λέλεξαι, λελέξομαι*; z *ἤκουσαι, ἠκούσομαι*;

b) z třetí osoby jedn. odvádí se aorist I. trpný proměnou *ται* do *θην* s předložením příslušného přímnožku; tak z *τέτυπται, λέλεκται, ἤκουσται* utvoří se *ἐτύφθην, ἐλέχθην, ἠκούσθην*; odtud zase

3. Budoucí první čas v trpném, odhodivše přímnožek proměníme koncovku *ν* do *σομαι*, tedy z *ἐτύφθην* stane se *τυφθή-σομαι*, z *ἐλέχθην* bude *λεχθή-σομαι*; z *ἠκούσθην, ἀκουσθή-σομαι*; z *ἐτιμήθην, τιμηθή-σομαι*.

Od budoucího II. tvoří se

1. aorist druhý v činném, kde se *ῶ* mění do *ον* s předloženým přímnožkem. Tak z *τυπῶ, πιθῶ, φυγῶ, ἀκοῦ, καῦ, λαθῶ, τραγῶ* stane se *ἔτυπον, ἔπιθον, ἔφυγον, ἤκοον, ἔκαον, ἔλαθον, ἔτραγον*; odtud

a) aorist II. v trpném změnou koncovky *ον* do *ην*, tak z *ἔτυπον* utvořeno *ἐτύπην*; z *ἔκαον* zase *ἐκάην*. Odtud zase

b) budoucí druhý v trpném po přímnožku odhozeném mění *ν* do *σομαι*, na př. z *ἐ-τύπη-ν* povstane *τυπή-σομαι*; z *ἐ-κάη-ν* ale *καή-σομαι*.

2. Minulý druhý; ve známce neb význaku nestane se

*) Kratčeji: ku kmenu přidej *σομαι*, a předlož zdvojení či reduplikací.

změna, jen ῶ do α se promění a přímnožek předloží; z *τυπῶ τέτυπα*, z *ἀκο-ῶ, ἤκοα*. Odtud dále

a) dávnominulý II. změnou α do *ειν*, a opět s přímnožkem: *ἐ-τετύπ-ειν, ἠκόειν*.

Pozn. 1. U dvouslabičných měnívá se ε v přítomném, nebo α z přítomného ε povstalé, do ο; *λεγῶ* do *λέλογα, στράφῶ* (ze *στρέφω*) do *ἔστροφα*.

2. Tak ι ze ει pošlé do οι; *ἰδῶ* (*εἴδω*) do *οἶδα*; *λιπῶ* (*λείπω*) do *λέλοιπα*.

3. α často do η, a sice -ᾱ, když pošlo z αι, tak *καῶ* (*καίω*) má *κέκηα*.

Ostatní časy v trpném a středním od těchže časů v činném snadno lze odváděti. Doplňky v §. 71 a 78.

§. 65.

Časů odvádění u časoslov tekutých.

Časoslova plynutá, to jest na souhlásky tekuté (plynné) λ (λλ), μ, ν, ϱ, jako: *στέλλω* šlu, *νέμω* nímám, dělím, *φαίνω* ukazuju, *σπείρω* seju, tvoří jen minulý čas s význakem časovým na κ; ostatní ale časy budoucí a pak aorist v činném a středním bez σ, tudy nemají

od přítomného času

1. Budoucí čas I. žádný, leda u pozdnějších anebo básníků, a to vždy z formy na εω, obyčejně u těch na λ, zřídka u ostatních, ku př. *βάλλω* z ionické formy *βαλλέω* tvoří také fut. I. *βαλλήσω*; *θέλω, θελήσω*; *βούλομαι* chci, jako z *βουλέω*, též *βουλήσομαι*; *βαίνω* jen z čistého kmene *βάω* tvoří: *βήσω* aor. I. *ἔβησα*; *γίγνομαι* z kmene *γένω* tvoří jakožto z *γενέω* bud. I. *γενήσομαι*; *εἴρω* (řečím) jako z *ἐρέω*, att. *ἐρήσομαι*; *νέμω* dělím, mívá též *νεμήσω* místo b. 2. *νεμῶ* rozdělím.

2. Budoucí druhý, vlastně se v tomto čase ukazuje čistý kmen časoslova, důležitý pro tvoření aor. I. v čin. a střed., kterýžto kmen ale v přítomném zvláště před význakem *ν* a ϱ předcházející krátkou hlásku prodlužuje, a sice α do ᾱ, ε do ει, ῐ do ῑ, ῠ do ῡ. Má-li se tedy opět z přítomného utvořiti budoucí druhý, musí se *a*) prodloužená hláska opět zkracovati, ᾱ do ᾰ, ει do ε opět změniti, a z dvou souzvuček jedna vynechati. Potom se také *b*) ω jaksi do εω proměněné a do ῶ stažené mysliti musí. Tak fut. II. z *βάλλω* házím, jest *βᾰλῶ* hodím; *στέλλω* šlu, *στελῶ* pošlu; *φαίνω* jevím, *φᾰνῶ* zjevím;

κτείνω tnu, smrtím, *κτενῶ* utnu, usmrtím; *κρῑ́νω* soudím, *κρῑ́να* usoudím; *ὀτρῡ́νω* nabízím, *ὀτρῡ́νῶ* nabídnu.

3. Minulý druhý podobným vynecháním jedné souhlásky, změnou koncovky *ω* do *α*, a s obyčejným přímnožkem se tvoří, jen že v předposlední slabice *α* (z *αι*) do *η*, potom *ε* (z *ει*) do *ο* se proměňuje. Tak ze *θάλλω* stane se *τέ-θηλα*; *φαίνω*, *πέ-φηνα*; *δρέμω δέ-δρομα*; *σπείρω*, *ἔ-σπορα*. Odtud, jako u jiných časoslov, tvoří se dále:

Dávnominulý II. změnou *α* do *ειν* a s náležitým přímnožkem; tak z *τέ-θηλα*, *ἔ-σπορα*, tvoří se: *ἐ-τεθήλ-ειν*, *ἐ-σπόρ-ειν*.

Od II. budoucího času odvádí se:

1. Minulý I. *ῶ* do *κα*, s opětováním kmenné slabiky, nebo s přímnožkem; *σφάλλω* otřásám, *σφαλῶ*, min. *ἔσφαλκα*; *φαίνω*, *φανῶ*, *πέφαγκα*; *αἴρω*, *ἀρῶ*, *ἦρκα*.

Pozn. 1. U dvouslabičných přechází *ε* do *α*, mnohoslabičná podrží *ε*: na př. *στελῶ*, *ἔσταλκα*; *σπερῶ*, *ἔσπαρκα*; ale *ἀγγελῶ* nechá *ἤγγελκα*.

Pozn. 2. Některá se končící na *νω*, vysouvají *ν(γ)* před *κα*, a předposlední zkracují:

κλίνω kloním,	fut. II.	*κλινῶ*,	perf.	*κέκλῐκα* (místo *κέκλιγκα*)
κρίνω soudím	—	*κρινῶ*	—	*κεκρῐ́να*
τείνω táhnu	—	*τενῶ*	—	*τέτακα*
κτείνω stínám	—	*κτενῶ*	—	*ἔκτακα*
πλύνω plynu	—	*πλυνῶ*	—	*πέπλυκα*.

Pozn. 3. Časoslova na *μω* před *κα* vkládají *η*, jako:
νέμω rozděluju, fut. *νεμῶ*, perft. *νενέμηκα*, jakoby z *νεμέω*
δέμω domuju, stavím *δεμῶ* — *δεδέμηκα* nebo *δέδμηκα*.

Od minulého I. v činném, odvádí se opět minulý (a dávnominulý) v trpném, proměnou *κα* do *μαι* (*σαι*, *ται* jako jinde).

Pozn. Mnohá časoslova na *αινω*, *υνω* písmeno *ν(γ)*, když následuje *μ*, do *σ* mění; některá na *μ* zase to *ν* zcela vysouvají zkracujíce hlásku: *φαίνω* — *πέφαγκα*, pft. pass. *πέφασμαι*, *πέφανσαι*, mn. *πεφάσμεθα* infin. *πέφανθαι*, part. *πεφασμένος*
ἀτρύνω spojuju *ἤτρυγκα* — *ἠτρῦμμαι*, *ἤτρυνσαι*
τραχύνω zpustošuju, *τετράχυγκα* — *τετραχῦμμαι*, *τετραχῦνσαι* atd.

2. Aorist I. činného smyslu, proměnou *ῶ* do *α* s přímnožkem; při tom se předposlední prodlužuje, t. j. *α* do *η*, pak *ε* do *ει* se mění, ku př.

ψάλλω pěju, žaluju,		*ψαλῶ*	aor. I.	*ἔψηλα*
ἀγγέλλω věstuju,	fut.	*ἀγγελ-ῶ*,	—	*ἤγγειλα*
φαίνω zjevuju,	-	*φαν-ῶ*	—	*ἔφηνα*
μένω zůstávám	-	*μεν-ῶ*	—	*ἔμεινα*.

Podobně i krátké samohlásky *ĭ*, pak *ŭ* do dlouhých se mění:

τίλλω šklubám, fut. *τῐ̄λ-ῶ*, aor. I. *ἔτῑλα*
κρίνω rozřešuju, — *κρῐ̄ν-ῶ* — *ἔκρῑνα*
σύρ-ω courám, — *σῦρ-ῶ* — *ἔσῦρα*
ἀμύνω zdržuju, — *ἀμῦν-ῶ* — *ἤμῦνα*.

1. Pozn. Ukončená na *ιαινω* a *ραινω* (vyjma *τεταραίνω* provrtávám a *μιαίνω* poškvrňuju, která zachovají *ᾱ*) podržují *α* a protahují je: *πιαίνω* krmím, tučním, *ἐπίᾱνα*, infin. *πιᾶναι*
περαίνω zdokonaluju, *περανῶ*, *ἐπέρᾱνα*.

2. Pozn. Snadno se odvodí z toho aor. I. střední; od *ἔσφηλα*, pak *ἐσφηλάμην* od *σφάλλω*.

3. Aorist II. mění *ῶ* do *ον* s přímnožkem, ku př. *βάλλω* házím, fut. *βαλῶ*, aor. II. *ἔβαλον*; *φαίνω*, *φανῶ*, *ἔφανον*.

Aor. II. trpný proměňuje *ον* do *ην*; tak z *ἔβαλον*, *ἔφανον*, utvoří se snadno: *ἐβάλην*, *ἐφάνην*; *ἐσφάλην* od *σφάλλω*.

Ostatní časy a způsoby jako u jiných časoslov se odvozují; dodatky se až později připojí v §. 82. Viz všeobecný přehled na tabeli §. 67.

§. 66.

Přízvuk u časoslov.

I. Pravidlo základní: Přízvuk se od konce na začátek kmene přenese, jak toho povaha poslední slabiky dovoluje. U dvouslabičných padá přízvuk na předposlední, u troj- a víceslabičných, když poslední krátká, na třetí slabiku od konce: *λείπω*, *λείπουσι*, *λεῖπε*, *ἔλειπον*, *λέλειμμαι*; kde se *αι* za krátké považuje (jakoby ja, je = ě); tudy: *βουλεύομαι*, v žádacích ale jest dlouhé: *βουλεύσαι*.

II. Pravidlo všeobecné pro časoslova složená jest: kde se k jednoslabičnému kmenu předložka připojí, tam připadne přízvuk na ni ve všech formách, když toho povaha poslední slabiky dovoluje; ku př. *κατα-λείπω* má *κατάλειπε*.

1. Pozn. Jestliže byl přízvuk na přímnožku, a tento (jako v básních se stává) se odhodil, tu přízvuk přeskočí na předložku, na př. *ἔφευγον* uběhl jsem, *ἐξέφευγον* po vypuštěném přímnožku *ἔκφευγον*.

2. Pozn. Odpadne-li přízvučný přímnožek u jednoduchého časoslova, přejde také přízvuk na nejbližší slabiku kmene podlé zásady první: *ἔφευγον*, *φεῦγον*; *ἔλιπε*, *λίπε*; *ἔβη*, *βῆ*.

3. Pozn. Jestli u dvouslabičných, majících přímnožek časový, předložka se přidá, tedy nemůže na ni přejíti přízvuk, ku př. *εἶχον*, *προσεῖχον*; *ἦγον*, *ἐξῆγον*; místo *ἔεχον*, *ἔαγον*. Ale i při jiném složení nesmí přízvuk překročiti přímnožek, ku př. *ἔοχον*, *παρέοχον*.

Z toho již viděti druhé základní pravidlo, že přízvuk přes slabiku, která již před složením přízvuk měla, vystrčiti se nesmí ani přes první složení, ani přes přítomný přímnožek (a to v nedominulém, aoristu, minulém a dávnominulém), jako: *φέρε, πρόσφερε; φεῦγε, ἔκφευγε; λεῖπε, ἀπόλειπε;* ale *προσεῖχον* jako *εἶχον; ἐξῆν* jako *ἦν*, nikoli *ἔξην, πρόσειχον*, viz poz. 3.; tak i *προσῆκον, ἀπεῖργον*, jako: *ἦκον, εἶργον; ἀφῖκται, ἀφῖκτο* jako *ἵκται, ἵκτο.*

III. Výmínky všeobecného pravidla o přízvuku:

1. Přízvuk leží na poslední slabice, a sice
   a) průtažná v budoucím druhém jako v budoucím attickém na *ῶ;*
   b) v neurčitém aor. II. činně: *λιπεῖν;*
   c) v spojovacím (conjunctivu) aor. I. a II. trpně, v jednotl. *βουλευθῶ, τριβῶ;*
   d) v rozkazovacím aor. II. střed.: *λαβοῦ, θοῦ* (od *τίθημι*) *βαλοῦ.*

Poznamenati sluší, že rozkazovací způsob aor. II. v činném a středním přízvuk z poslední odnímá, jak mile předložka ku kmenu se přirazila, ku př. *ἐπιλάθου* od *λαθοῦ*; *ἔξελθε* od *ἐλθέ.*

a) Ostrý přízvuk ve příčestích na *εις, ως*, vůbec na *ς* genit. *τος*, zvláště u časoslov na *μι;* ve všech příčestích činného smyslu, potom v těch minulého času I. a II. činn. v aor. I. a II. trpn. *τυφθείς, τετυφώς, τιθείς* (gen. *έντος*), *ἑστάς* (*άντος*), *διδούς* (*όντος*), *δεικνύς* (*ύντος*); podobně *διαστάς, ἐκθείς, προδούς* (gen. *διαστάντος, ἐκθέντος, προδόντος*); příčestí aor. II. v činném, *λιπών* (*λιποῦσα*) *λιπόν;* jen muž. a střed.

Pozn. Ženský rod a střed. podržují v příčestích činn. smyslu přízvuk na té slabice, kde v mužském stává, ale proměňuje známku přízvuku podlé povahy přízvučné slabiky, anebo té následující, ku př. *φυλάττων, φυλάττουσα, φυλάττον* (nikoli *φύλαττον*, jakby se očekávalo), *παιδεύων, παιδεύουσα, παιδεῦον; τεθνηκώς, τεθνηκυῖα, τεθνηκός.*
Výmínkou jest příčestí aor. I. činn. vždy předostřené: *βουλεύσᾶς.*

b) Druhá osoba jedn. rozkazovacího způsobu v aor. II. činném, jest, ve pěti časoslovech vždy ostrá: *εἰπέ, ἐλθέ, εὑρέ*, vždycky, a *λαβέ, ἰδέ* v attickém, ostatní nechávají to ukončení nepřízvučné; při složených časoslovech ale se přízvuk předloží: *ἔκβαλε, ἔξελθε, ἔκδος, ἔκδοτε, ἀπόδος, ἀπόδοτε, μετάδος, μετάδοτε*, nikoliv: *ἄποδος, μέταδος,*

Viz nahoře poznam. u d. V jiných ale způsobech zůstane přízvuk i ve složených: *βαλεῖν* a *ἐκβαλεῖν*, tak: *ἐκβαλών, ἐξελθών, ἐκλιπεῖν.*

2. Přízvuk leží na předposlední slabice:

a) Neurčitý způsob a příčestí min. trpn. první obyčejně průtažné, druhé ostré: *πεπαιδεῦσθαι;* ale i *τετύφθαι*, ale vždy *τετυμμένος, πεπαιδευμένος, ένη, ένον.*

Výmínky jsou jen v epickém, kde třetí od konce bývá ostrá: *ἐσσύμενος, ἀκάχησθαι.*

b) Neurčitý způsob min. času střed. a trpn. aor. I. činn., aor. II. střed.

c) Všecky neurčité způsoby na *ναι* v činném, podlé formy na *μι*, tak i v neurčitém aor. I. a II. trpn. minulého času I. a II. v činném: *τετιμῆσθαι, φυλάξαι, βουλεῦσαι, τιμῆσαι, μισθῶσαι; — λιπέσθαι, ἱστάναι, διδόναι, δεικνύναι; στῆναι, θεῖναι, δοῦναι; βουλευθῆναι, τριβῆναι; βεβουλευκέναι, λελοιπέναι.*

d) Nejen v neurčitém aor. I., ale i v optat. formách na *αι* a *οι;* obyčejně v 3. os. jedn.: *φυλάξαι, κωλύσαι* a *κωλύοι* v optativu, *φυλάξαι, κωλῦσαι* v infinitivu.

Pozn. Tři stejně znějící formy, neurčitá, pak 3. os. jedn. opt. aor. I. č. konečně 2. os. jedn. rozkazov. aor. I. střed. u víceslabičných časoslovních kmenů a u časoslov čistých s dlouhou samohláskou před zakončením dají se přízvukem rozeznati, ku př.

Inf. aor. 1. act.	3. os. jedn. opt.	2. os. jedn. rozkaz. střed.
φυλάξαι,	*φυλάξαι,*	*φύλαξαι,*
ποιῆσαι,	*ποιήσαι,*	*ποίησαι,*
βουλεῦσαι,	*βουλεύσαι.*	*βούλευσαι.*

Jestliže ale předposlední jest přirozeně krátká, nebo jen položením dlouhá, tedy infinitiv s optativem se shodují, jako: *φυλάξαι* ale imper. *φύλαξαι.*

Poznamenání ku §. 68. na str. 144 a 145.

1) Zkrácená forma rozkaz. v 3. os. mn. (krom minulého) všudy stejná s 2. pádem mn. příčestí tohož času.

2) Obyčejně se ostatní způsoby v minulém opisují, jenom kde význam nynějška vězí, tam zvláštní formy se tvoří, jinák jen opisování; Conj. raději *τετυπτηκὼς ὦ, τετυφὼς ὦ*, opt. *τετυφὼς εἴην*, imper. *τετυφὼς ἴσθι.*

3) Užívanější formy minulého jsou, tvořené jako od *τυπτέω*; Conj. *τετυπτήκω*, Opt. *τετυπτήκοιμι*, Imp. *τετύπτηκε*, Inf. *τετυπτηκέναι*, Part. *τετυπτηκώς.*

4) Tyto časy nejsou u *τύπτω* v obyčeji; také v českém všecky způsoby nejsou ve zvyku.

		Časoslova	Praes. Aorist. příklad	Fut. I. a.	Aor. I. a.	Pft. a.
§. 71. a dále čistá ua		αω	τιμάω (od τίω)	ήσω	ησα	ηκα
		εω	φιλέω	ήσω	ησα	ηκα
		οω	δηλόω	ώσω	ωσα	ωκα
		υω	λύω	ύσω	υσα	υκα
viz §. 78. němá	retní §. 79.	βω	λείβω	ψω	ψα	φα
		πω	λείπω	ψω	ψα	φα
		φω	γράφω	ψω	ψα	φα
		πτω	ῥάπτω	ψω	ψα	φα
	§. 80. hrdelní	γω	λέγω	ξω	ξα	χα
		κω	πλέκω	ξω	ξα	χα
		χω	ἄρχω	ξω	ξα	χα
		κτω	τίκτω	ξω	ξα	χα
		ττω	πράττω	ξω	ξα	χα
		σσω	τάσσω			
	§. 81. zubní	δω	ἅδω	σω	σα	κα
		θω	πλήθω	σω	σα	κα
		τω	ἀνύτω	σω	σα	κα
		ζω	φράζω	σω	σα	κα
viz §. 82 a 83.	tekutá	λω	ψάλλω	λῶ	λα	λκα
		ρω	σπείρω	ρῶ	ρα	ρκα
		νω	φαίνω	νῶ	να	γκα, κα
		μω	ζνέμω	μῶ	μα	μηκα
		μνω	ζτέμνω			
				ομαι σῦμαι Fut. I. M.	αμην Aor. I. M.	ειν Plusqprft.

*) Od těchto forem dokonce utvořena býti nemohou, ku př. *λύω*, impf. *ἔλυον*, fut. 1. A. *λύσω*, fut. 1. M. *λύσομαι*, fut. 3. *λελύσομαι*, impf. P. *ἐλυόμην*, aor. 1. A. *ἔλυσα*, aor. 1. M. *ἐλυσάμην*, Pf. A. *λέλυκα*, Pf. P. *λέλυμαι*. Plqpf. A. *ἐλελύκειν*, Plqpf. P. *ἐλελύμην*, aor. 1. P. *ἐλύθην*, fut. 1. P. *λυθήσομαι*.

Ostatně fut. 2. aor. 2. Act. Pass. a Med. schází, podobně i Prt. a Plqpf. 2. zcela.

U druhých časoslov mohou se skoro všecky formy tvořiti, což se skrze obdobu k utvoření dalších jiných časů stává, ačkoliv v obyčeji a v užívání všecky formy nebývají, a může se skoro vůbec tvrditi, že skoro žádné časoslovo, které by skutečně všecky formy

rozličných časoslovních třídách.

Pft. p.	Aorist I. p.	Futur. II. a.	Aorist II. a.	Pft. M.
ημαι	ήθην	ῶ	ον	α
ημαι	ήθην	ῶ	ον	α
ωμαι	ώθην		schází *)	
υμαι	ύθην		též.	
μμαι	φθην	βῶ	βον	βα
μμαι	φθην	πῶ	πον	πα
μμαι	φθην	φῶ	φον	φα
μμαι	φθην	πῶ	πον	πα
γμαι	χθην	γῶ	γον	γα
γμαι	χθην	κῶ	κον	κα
γμαι	χθην	χῶ	χον	χα
γμαι	χθην	κῶ	κον	κα
γμαι	χθην	γῶ	γον	γα
σμαι	σθην	δῶ	δον	δα
σμαι	σθην	θῶ	θον	θα
σμαι	σθην	τῶ	τον	τα
σμαι	σθην	δῶ	δον	δα
λμαι	λθην	λῶ	λον	λα
ρμαι	ρθην	ρῶ	ρον	ρα
μαι, μμαι	νθην, θην	νῶ	νον	να
μημαι	μήθην	μῶ	μον	μα
μην Plusqperfctum Passiv.	ήσομαι Futurum I.	οῦμαι Futur. II. M.	ην Aor. II. P. όμην Aor. II. M.	ειν Pfpft. M.

mělo; jako v českém snad se nenajde časoslovo, které by všech šest od P. Dobrovského vystavených forem mělo; tak: s e d l nemá s e d u, ani s e s t i, ani p o s e d o v a t i, ačkoli ostatní formy v užívání jsou.

Následujícímu č a s o v á n í, kde jsem obyčejné *τύπτω* podržel, může se po částkách učiti, a to vždy s přidaným významem českým, zde buď před očima p ř e h l e d hlavních a odvozených časů, jak to v §§. 64 a 65 udáno, a pak o h l e d na všeobecná pravidla přízvuku, která se v §. 66 uvedla, zvláště ke konci, kde stejně znějící formy jen přízvukem se liší; časté c v i č e n í v r o z b o r u (analysi) celou věc usnadní, což se musí státi pořádně, jak u překládání do řeckého, tak i na opak.

Podrobnější odvozování časů viz §. 71 a dále 77 a 78.

§. 68. Časování pravidelného časoslova na ω. Význam činný.

Čas	Indicativ oznamovací	Conjunctiv spojovací	Optativ žádací	Imperativ rozkazovací	Infinitiv neurčitý	Participium přičestí
Přítom.	*τύπτ-ω*, tepám	*τύπτ-ω*, že tepám	*τύπτ-οιμι* tepal bych	*τύπτ-ε* tepej	*τύπτειν*	*τύπτ-ων*, *ουσα*, *ον*,
J.	*—ω*, *εις*, *ει*	*ω*, *ῃς*, *ῃ*	*οιμι*, *οις*, *οι*	*—ε*, *έτω*	tepati	tepaje, tepajíc, e,
D.	*—ετον*, *ετον*	*—ητον*, *ητον*	*—οιτον*, *οίτην*	*—ετον*, *έτων*		2. p. *τύπτ-οντος*,
M.	*ομεν*, *ετε*, *ουσι* (*ν*)	*ωμεν*, *ητε*, *ωσι* (*ν*)	*οιμεν*, *οιτε*, *οιεν*	*—ετε*, *έτωσαν* a *τυπτόντων* [1])		*ούσης*, *οντος*, tepajícího, í, ího
Nedom.	*ἔ-τυπτ-ον* tepal jsem					
J.	*ον*, *ες*, *ε* (*ν*)					
D.	*— ετον*, *έτην*			schází		
M.	*ομεν*, *ετε*. *ον*	Poznamenání ku č. [1]) a [2]) viz na str. 141.				
Min. I.	(*τέ-τυφ-α*)*τετύπτηκα*	*τετύφω* [3])	*τετύφοιμι* [3])	*τετύφ-ε* [3])	*τετυφέναι*	*τετυφώς*, *υῖα*, *ός*
[2])	dotepal jsem	že jsem dotepal	dotepal bych	Jako ve přítomn.	dotepati dle	2. p. *τετυφότος*,
J.	*α*, *ας*, *ε* (*ν*)	*ώ*, *ῃς*, *ῃ*	*οιμι*, *οις*, *οι*		formy	*—υῖας*, *—ότος*
D.	*ατον*, *ατον*	a t. d. jako ve pří-	*—οιτον*, *οίτην*		dotepání	dotepav, *—avší*
M.	*αμεν*, *ατε*, *ᾶσι* (*ν*)	tomném	*οιμεν*, *οιτε*, *οιεν*			2. p. *—šího*
Dávno-	*ἐ-τε-τύφ-ειν*					
min. I.	nebo *ἐτετυπτήκειν*					
	byl jsem dotepal			schází		
J.	*ειν*, *εις*, *ει*					
D.	*—ειτον*, *είτην*					
M.	*ειμεν*, *ειτε*, *ειεν*	Poznamenání ku č. [3]) a [4]) viz na str. 141.				
Min II.	*τέ-τυπ-α*	*τετύπω*, že jsem	*τετύποιμι*	*τέτυπε*, ztepej	*τετυπέναι*	*τετυπ-ώς*, *υῖα*, *ός*
[4])	ztepal jsem	ztepal, koncovky	byl bych ztepal	jako v přítomn.	tepsti	ztepav, *—ší*
	Osoby jako v min. I.	jako v přítomn.	jako v přítom.		ztepati	jako v min I.

Dávnomin. II.	*ἐ-τε-τύπ-ειν* byl jsem ztepal Osoby jako v dávnomin. I.	s ch á z í				
Bud. I.	*τύψ-ω* neb *τυπτήσ-ω* tepat budu. Osoby jako ve přítomném	schází	*τύψομαι* že tepal bych. Jako v přít.	schází	*τύψειν* že tepati budu	*τύψ-ων, ουσα, ον* tepati buda, ouc, a, jako v přítomn.
Aor. I. J. D. M.	*ἔ-τυψ-α*, ztepl jsem *α, ας, ε (ν)* *ἐτύψατον, άτην* *αμεν, ατε, αν*	*τύψ-ω* že ztepl jsem jako v přít.	*τύψ-αιμι*, ztepl bych *—αις* nebo *ειας* *αι — ειε (ν)* *—αιτον, αίτην,* *αιμεν, αιτε, αιεν* neb *ειαν*	*τύψ-ον, τυψ-άτω* ztepni *—ατον, άτων* *—ατε, άτωσαν* nebo : *άντων*	*τύψαι* ztepnouti	*τύψᾶς, ᾶσα, ᾶν* 2. p. *αντος, άσης, αντος* ztepnuv, ši, ši,
Bud. II. J. D. M.	*τυπ-ῶ*, tep-nu *ῶ, εῖς, εῖ* *—εῖτον, εῖτον* *οῦμεν, εῖτε, οῦσι*	schází	*τυποῖμι, οῖς, οῖ* *—οῖτον, οίτην,* *οῖμεν οῖτε, οῖεν* tepnul bych	schází	*τυπεῖν* že tepnu	*τυπῶν οῦσα, οῦν* 2. p. *οῦντος, οῦσης οῦντος* tepna, oúc, a
Aor. II.	*ἔ-τύπ-ον* tepnul jsem. Jako v nedomin.	*τύπω*, jako přítomn.	*τύποιμι*, jako přítomn.	*τύπ-ε* jako přítomn.	*τυπεῖν* tepnouti	*τυπών, οῦσα, όν* tepnuv, tepší
Bud.III.	*(τετυφὼς)* nebo *τετυπτηκὼς ἔσομαι* až dotepám Uchyluje se jen *ἔσομαι* od *εἰμί*	schází	*(τετυφὼς) τετυπτηκὼς, ἐσοίμην* až bych dotepal	schází	*(τετυφότα) τετυπτηκότα ἔσεσθαι*	*τετυφώς* nebo *τετυπτηκώς, ἐσόμενος* dotepal buda, dotepav

§. 69. Časování pravidelného časoslova na ω ve smyslu trpném.

Čas	Způsob oznamovací	spojovací	žádací	rozkazovací	neurčitý	příčestí
Přítom.	τύπτ-ομαι	τύπτ-ωμαι	τυπτ-οίμην	τύπτ-ου	τύπτ-	τυπτ-όμενος, η, ον
	tepán jsem	že jsem tepán	byl bych tepán	tepán buď	εσθαι	2. p. —ου, ης, ου
J.	ομαι, η (ει), εται	ωμαι, η, ηται	οίμην, οιο, οιτο	—ου, έσθω	tepánu	tepán, tepomý
D.	όμεθον, εσθον, εσθον	ώμεθον, ησθον, ησθον	οίμεθον, οισθον, οίσθην	—εσθον, έσθων	býti	(jako: pitomý, vidomý
M.	όμεθα, εσθε, ονται	ώμεθα, ησθε, ωνται	οίμεθα, οισθε, οιντο	—εσθε, έσθωσαν		rus. vidimý, qui vi-
				nebo τυπέσθων		detur)
Nedo-	ἐτυπτ-όμην					
min.	byl jsem tepáván					
	— tepán					
J.	όμην, ου, ετο		s ch á z í			
D.	όμεθον, εσθον, έσθην					
M.	όμεθα, εσθε, οντο					
Min.	τέτυμ-μαι	obyčejná forma jest:	obyčejná forma:	obyčejný východ:	τετύφθαι	τετυμμένος, η, ον
	byl jsem dotepán				dotepánu	dotepán, a, o
J.	μαι, σαι, ται	ωμαι, η, ηται,	ήμην, ηο, ητο	—σο, σθω	býti	
D.	μεθον, σθον, σθον	ώμεθον, ησθον, ησθον	ήμεθον, ησθον, ήσθην	—σθον, σθων		
M.	μεθα, σθε, νται	ώμεθα, ησθε, ωνται	ημεθα, ησθε, ηντο	—σθε, σθωσαν		
J.	τέτυμμαι, τέτυψαι, τέτυπται	τετυμμένος, η, ον (ὦ, ἦς, ἦ)	τετυμμένος, η, ον εἴην, εἴης. εἴη	τέτυψο, τετύφθω		
D.	τετύμμεσθον, τέτυφθον, τέτυφθον	τετυμμένω, α, ω (ἦτον, ἦτον)	τετυμμένω, α, ω —εἴητον, εἰήτην	τέτυφθον, ύφθων		
M.	τετύμμεθα, τέτυφθε, τετυμμένοι, αι, α, εἰσί	τετυμμένοι, αι, α ὦμεν, ἦτε, ὦσι	τετυμμένοι, αι, α εἴημεν εἴητε, εἴησαν bylbych tepán byl	τέτυφθε, τετύφθων, nebo τετύφθωσαν buď dotepán		

Dávno-	*ἐτετύμ-μην*					
min.	byl jsem dotepán byl					
J.	*μην, σο, το*					
D.	*μεθον, σθον, σθην*					
M.	*μεθα, σθε, ντο*					
J.	2. osob. *ἐτέτυψο*			ostatní schází.		
	3. osob. *ἐτέτυπτο*					
D.	*ἐτετύμμεθον*					
	ἐτέτυφθον ἐτετύφθην					
M.	*ἐτετύμμεθα, ἐτέτυφ-θε, τετυμμένοι ἦσαν*					
Aor. I.	*ἐτύφ-θην*	*τυφθ-ῶ*	*τυφθ-είην*	*τύφθ-ητι*	*τυφθῆναι*	*τυφθ-είς, εῖσα, έν*
	ztepen jsem byl		ztepen byl bych	*τυφθ-ήτω*	ztepenu	2. p. *έντος, είσης,*
J.	*ην, ης, η*	*ῶ, ῇς, ῇ*	*είην, είης, είη*	*τύφθητον*	býti	*έντος*
D.	— *ητον, ήτην*	*—ῆτον, ῆτον*	*είητον, ειήτην*	*τυφθήτων*		ztepen jsa
M.	*ημεν, ητε, ησαν*	*ῶμεν, ῆτε, ῶσι*	*είημεν, εἶητε, είησαν* nebo i *τυφθεῖεν*	*τύφθητε* *τυφθήτωσαν*		
Budouc.	*τυφθήσ-ομαι* tepán		*τυφθησ-οίμην*		*τυφθήσε-*	*τυφθησόμενος, η, ον*
I.	budu, jako přít.	schází	jako v přítom.	schází	*σθαι*	tepán buda, ouc, a
Aor. II.	*ἐ-τύπ-ην*	*τυπ-ῶ*	*τυπ-είην*	*τύπ-ηθι*	*τυπ-ῆναι*	*τυπ-είς, εῖσα, έν*
	byl jsem tepnut		Ukončení jsou zcela jako v aor. I.			tepnut jsa
Bud. II.	*τυπ-ήσομαι* tepnut		*τυπ-ησοίμην*		*τυπ-*	*τυπ-ησόμενος, η, ον*
	budu, jako bud. I.	schází	jako přítom.	schází	*ήσεσθαι*	buda tepnut
Budouc.	*τετύψομαι*		*τετυψοίμην*		*τετύψεσ-*	*τετυψόμενος, η, ον*
III.	až dotepán budu	schází	jako přítom.	schází	*θαι*, že do-	dotepán buda.
	jako přítom.				tepán bud.	

Druhá osoba jedn. v nyn. a bud. čase trpn. a střed. významu má vedle *ῃ* také *ει* u Attiků, *βουλεύῃ* a *βουλεύει*, *βουλεύσ-ῃ* a *-ει*, *βεβουλεύσ-ῃ* a *-ει*, *βουλευθήσ-ῃ* a *-ει*. Jedině užívána forma jest ve: *βούλει* chceš (konj. *βούλῃ*), *οἴει* myslíš (konj. *οἴῃ*), *ὄψει* zočiš.

§. 70. Časování pravidelného časoslova na ω. Význam střední.

Forma skoro jako v trpném, ale význam zvratný.

Čas	Způsob oznamovací	spojovací	žádací	rozkazovací	neurčitý	příčestí
Přít.	*τύπτ-ομαι* tepám se	*τύπτωμαι* že tepám se	*τυπτοίμην* tepal bych se	*τύπτ-ου* tepej se	*τύπτεσθαι* tepat se	*τυπτ-όμενος, η, ον* tepaje se
			časování jako v přítom. trpném			
Nedo-min.	*ἐτυπτ-όμην* tepal jsem se	ostatní schází				
Min.	*τέτυμμαι* dotepal jsem se, jako přítom.	*τετυμ-μένος* (ὦ, ἦς, ἦ)	*τετυμμένος εἴην* a. t. d. byl bych se byl dotepal	*τέτυπ-σο* dotepej se	*τετύφθαι* dotepav-šeti se	*τετυμμένος, η, ον* dotepav se
Dávno-min.	*ἐτετύμ-μην* byl jsem se dotepal, jako nedom.	s c h á z í				
aor. I	*ἔτυψ-άμην* ztepl jsem se	*τύψ-ωμαι* že jsem ztepl se	*τυψ-αίμην*	*τύψαι* ztepni se!	*τύψασθαι* ztepnouti se	*τυψάμενος, η, ον* ztepnuv se
J.	*άμην, ω, ατο*	jako přítom.	*αίμην, αιο, αιτο*	*τυψάσθω,*		
D.	*άμεθον, ασθον, άσθην*		*αίμεθον, αισθον, αίσθην*	*τύψασθον, τυψάσθων*		
M.	*άμεθα, ασθε, αντο*		*αίμεθα, αισθε*	*τύψάσθε, τυψάσθων*		
			τύψαιντο	n. *τυψάσθωσαν*		
			byl bych se ztepl			
aor. II.	*ἔτυπ-όμην* tepnul jsem se jako nedom.	*τύπ-ωμαι* že jsem se tepl	*τυπ-οίμην* tepl bych se	*τυπ-οῦ, έσθω* tepni se!	*τυπέσθαι* tepnouti se	*τυπόμενος, η, ον* tepnuv se, tepši se
			časování jako ve přítomn.			

Bud. I.	*τύψ-ομαι*		*τυψ-οίμην*		*τύψεσθαι*	*τυψ-όμενος, η, ον*
	Budu se tepati		že bych se tepal		že se tepati budu	buda se tepati
J.	*τύψ-ομαι*		jako přítom.			
	τύψ-η (ει)					
	τύψ-εται					
D.	*τυψ-όμεθον*	schází		schází		
	τύψ-εσθον					
	τύψ-εσθον					
M.	*τυψ-όμεθα*					
	τύψ-εσθε					
	τύψ-ονται					
Bud. II.	*τυπ-οῦμαι*		*τυπ-οίμην*		*τυπεῖσθαι*	*τυπούμενος, η, ον*
	tepnu se		že tepnul bych se		že se tepnu	tepna — ouc — a se
J.	*δοῦμαι, ῇ, εῖται*		*οίμην, οῖο, οῖτο*			
D.	*ούμεθον, εῖσθον, εῖσθον*	schází	*οίμεθον, οισθον, οίσθην*	schází		
M.	*ούμεθα, εῖσθε, οῦνται*		*οίμεθα, οῖσθε, οῖντο*		adject. *τυπτός* verbale *τυπτέος.*	

1. Druhá osoba jedn. v časech trpn. a středního významu, vyjma minulý a dávnominulý a pak aoristů trpných vychází vlastně na *σαι* neb *σο* ku př. *τύπτεσαι, ἐτύψατο, ἐτύπτεσο, τύπτεσο*, kdežto Ionové *σ* vynechávají, odtud *τύπτεαι, ἐτύπτεο, ἐτύψαο, τύπτεο* rozkaz., obyčejná ale nářečí stahují *εαι* do *η*, v attickém do *ει*, tedy: *τύπτῃ* attick. *τύπτει, ἐτύπτου, τύπτου, ἐτύψω.*

2. Třetí osoba mn. v min. a dávnomin. oznamov. trpn. při setkání se třech souzvuček pro uvarování zlozvuku se opisuje příčestím a časoslovem *εἶναι*: tedy místo: *τέτυφνται* neb *ἐτέτυφντο*, řekne se raději: *τετυμμένοι εἰσί* neb *ἦσαν.* Ionové ale v těch časech a také v žádacím to *ν* před zakončením na *ται, το* mění do *α*, třeba se tři souzvučky neshlukly. místo: *τέτυφνται, τύπτοιντο, πέπαννται, λέλυνται*, praví se: *τετύφαται, τυπτοίατο, πεπάθαται, λελύαται.*

3. Ve dvojném a množném na *μεθον* a *μεθα* rádo se vkládá *ο, τυπτόμεσθον, τυπτόμεσθα.*

XXXVI—XLII. Cvičení.

1. Významy. Přítomný a nedominulý čas.

ἀγορεύω hovořím
ἀποτρέπω odvracuju
ἀποφεύγω ubíhám
ἔχω mám, držím, s adverb. mám se, jsem
κεύθω skrývám, ležím
πλησιάζω přibližuju
προσπίπτω připadám, přiházím se
στασιάζω v nesvornosti žiju
μουσική (ἡ) umění, hudba, věda
παιδεία (ἡ) vychování, vyučování, vzdělání
πρόνοια (ἡ) prozřetelnost
ἄροτρον (τὸ) oradlo
κάλλος, ους (τὸ) krása, kalost
ἄπειρος, ον (příslovce: ἀπείρως, s 2. p.) nezkušený
δεινός, ή, όν děsný (dirus), strašný, ukrutný, hrůzný
δεινόν (τὸ) nebezpečenství
ἕτερος, α, ον úterý, druhý
γενναίως (příslovce) ušlechtile, srdnatě, směle
οὕτως (před souzvučkou οὕτω) tak
ὅτε spoj. když, někdy, jednou
ὅταν když (s konj.).

Δύο ὁδοὶ πρὸς τὴν πόλιν ἄγετον. Βόε τὸ ἄροτρον ἄγετον. Χαίρωμεν, ὦ παῖδες. Ὡς ἡδὺ κάλλος, ὅταν ἔχῃ νοῦν σώφρονα. Οἱ πολῖται τοὺς νόμους φυλαττόντων. Ἑταῖρος ἑταίρου φροντιζέτω. Πατήρ τε καὶ μήτηρ πρόνοιαν ἐχέτων τῆς τῶν τέκνων παιδείας. Ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων. Τὰς προσπιπτούσας τύχας γενναίως φέρε. Ὁ παῖς τῷ πατρὶ ῥόδον φέρει, ἵνα χαίρῃ. Ὁ παῖς τῷ πατρὶ ῥόδον ἔφερεν, ἵνα χαίροι. Σωκράτης ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγεν. Ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐπλησίαζον, οἱ βάρβαροι ἀπέφευγον. Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης ποτὲ ἐστασιαζέτην. Λακεδαιμόνιοι μουσικῆς ἀπείρως ἔχουσιν. Ἀποτρέποιτε, ὦ θεοί, τὸ δεινὸν ἀφ' ἡμῶν. Μὴ ἕτερον κεύθοις καρδίᾳ νοῦν, ἄλλα ἀγορεύων.

Dva koně táhnouce (ženouce) vůz pospíchají. Dvě ženské zpívají. My od špatnosti se odvrátíme! (spojov.). Chlapci učí se vědám pilně, aby se rodiče těšili. Chlapci učili se pilně vědám, aby se rodiče potěšili. Občan ať zachovává zákony! Přátelé nechť se pro přátely starají! Dvě ženy zpívaly. Dva koně táhnuvše vůz pospíchali. Ve vědách (2. p.) nezkušeni vidouce nevidí. Přihodící se nebezpečí snášejte srdnatě, občané! Hovořili jste tak, jak jste soudili. My jsme hudby neznali. Nechť bozi nebezpečenství od nás odvrátí!

2. Významy. Minulý I. a dávnominulý čas v činném významu.

Ἐνδύω vcházím, oblíkám
καταδύω pohroužím, zapadám, skrývám se
ἐπιδιώκω pronásleduju
καταλύω rozlučuju, rozpouštím, ničuju
κυριεύω (s 2. p.) panuju, opanuju; dobývám
μέλλω myslím, chci, 2. rozmýšlím se, váhám. 3. (měl) mám, při neurčitém se překládá co budoucí čas.
4. *τὸ μέλλον* budoucnost, příští nebo i liknavost, váhání
προφητεύω prorokuju
φύω zplozuju, vydávám v minul. stal jsem se, jsem tu
γυναικεῖος, ᾱ, ον ženský, á, é
Μήδεια (ἡ) Medea
Πλαταιαί, αἱ Plateje
Πέρσης (ὁ) Peršan
Δαρεῖος Darej, Darav
Σαρδανάπᾱλος Sardanapal
Φερεκύδης Ferekýdes
Διόδωρος Diodór (Bohodar)
πολέμιος (ὁ) nepřítel
μάντις, εως (ὁ) věštec.

Οἱ πολέμιοι ἑκατὸν πολίτας πεφονεύκᾱσιν. Φερεκύδης ἔλεγε, μηδενὶ θεῷ τεθυκέναι. Νέος πεφυκὼς πολλὰ χρηστὰ μάνθανε. Ὁ μάντις τὰ μέλλοντα καλῶς πεπροφήτευκεν. Τὰ τέκνα εὖ πεπαίδευκας. Μήδεια τὰ τέκνα πεφονευκυῖα ἔχαιρεν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι Πλαταιὰς κατελελύκεσαν. Σαρδανάπᾱλος στολὴν γυναικείαν ἐνεδεδύκει. Ὅτε ἥλιος κατεδεδύκει, οἱ πολέμιοι ἐπλησίαζον. Ἀλέξανδρος ἐπιδιώκων Δαρεῖον, τὸν Περσῶν βασιλέα, πολλῶν χρημάτων ἐκεκυριεύκει.

Slunce zapadlo. Lakedajmonští ztroskotali Plataje. Obdivujeme se ženě, oblekší brunatné roucho. Diodor vypravuje, že Alexander Dareja pronásledovav (partic. aor. I.) mnohých pokladů dobyl. (akkusativ s infinitivem). Nepřátelé 400 vojínů zabili (dávnomin.). Tvůj přítel své děti dobře vychoval.

3. Významy. Čas budoucí a pak aorist I. v činném.

Ἀπολύω odlučuju, osvobozuju
διαλύω rozlučuju, rozvádím
δικάζω soudím
δικαστής, οῦ (ὁ) soudce, soudí
ἐπαγγέλλω zvěstuju
ἐπιβουλεύω pronásleduju
ἱκετεύω prosím
κινδυνεύω jsem — přicházím v nebezpečenství
μηνύω hněvám se
φυτεύω sázím, vštěpím
ἀβλάβεια (ἡ) neškodnost, nevinnost
στρατιά (ἡ) vojsko
ἔκγονος (ὁ, ἡ) potomek
δάκρυον (τό) slza
Ἀγαμέμνων, ονος Agamemnón (vůdce Řeků proti Trojí)
Ἕκτωρ, ορος Hektor (kníže a vůdce Trojanský)
ἔσχατος, η, ον (od *ἐξ*) nejkrásnější, na konci
ἄμφω oba
καί (spoj.) a, i
πρὶν ἄν (spoj. s conj.) prve, dříve, než
ἄν by, (někdy se nepřekládá).

Οἱ στρατιῶται τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀπολύσουσιν. Ὁ χρηστὸς ἄνθρωπος καὶ τοῖς ἐκγόνοις φυτεύσει. Ὁ ἄγγελος ἐπήγγελλε τοῖς πολίταις, ὅτι οἱ πολέμιοι τῷ στρατεύματι ἐπιβουλεύσοιεν. Ἀχιλλεὺς Ἀγαμέμνονι ἐμήνισεν. Οἱ Ἕλληνες ἀνδρείᾳ πολλὰ ἴσχυσαν. Σωκράτης οὐχ ἱκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, ἀλλὰ πιστεύσας τῇ ἑαυτοῦ ἀβλαβείᾳ ἐκινδύνευσε τὸν ἔσχατον κίνδῡνον. Τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσεν. Πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς, μὴ δίκαζε. Οἱ Λακεδαιμόνιοι Πλαταιὰς κατέλυσαν. Τίς ἂν πιστεύσαι (πιστεύσειε) ψεύστῃ; Ἀκούσαις (ἀκούσειάς) μου, ὦ φίλ.. Ὁ ἄγγελος ἐπήγγελλεν, ὅτι οἱ πολέμιοι τῇ στρατιᾷ ἐπιβουλεύσαιεν (ἐπιβουλεύσειαν). Ἄκουσόν μου, ὦ φίλε. Ἑταῖρος ἑταίρῳ πιστευσάτω. Τὴν πόλιν λέγουσι μέγαν κίνδῡνον κινδυνεῦσαι.

Osvobodíte město od nepřátel. Hodní lidé také pro potomky sázeti budou. Posel pravil, že město do velikého nebezpečenství přijde. Achill a Agamemnon hněvali se (dvoj.) spolu. Prosili jsme vůdce s mnohými slzami. Achill usmrtil Hektora. Nesuďte, dokud jste řečí obou nevyslechli. Kdybyste mne (2. p.) slyšeli, přátelé. Kýžby nás vojáci od nepřátel vysvobodili. Slyšte mne (2. p.), přátelé! Přátelé mají přátelům věřiti. Medéa dítky své zabivši (aor.) radovala se.

4. Významy. Přítomný a nedominulý v trpném nebo středním.

Λανθάνω (s 4. p. lateo, kladu) skrývám se	*ἔρχομαι* jdu
πρᾶττω pracuju, činím. jednám; s příslov. nacházím se	*πένομαι* chudobním
στρατεύω bojuju, Med. táhnu do vojny, pole mám, vojnu vedu	*ψεύδομαι* lhu
ἀποδέχομαι přijímám, schvaluju	*ἀδελφός* (ὁ) bratr
ἐργάζομαι pracuju, oučinkuju	*ἐγχώριος* domácí, krajinský
ἐάν (spojka se spojovacím) když	*ἥσυχος, ον* tichý
	μέσος, η, ον mezní, prostřední
	αὐλός (ὁ) fletna, píšťala.

Δύο ἄνδρε μάχεσθον. Γενναίως μαχώμεθα περὶ τῆς πατρίδος. Ἀναγκαῖόν ἐστι, τὸν υἱὸν πείθεσθαι τῷ πατρί. Πολλοὶ ἀγαθοὶ πένονται. Νόμοις τοῖς ἐγχωρίοις ἕπεσθαι καλόν ἐστιν. Μὴ ἀποδέχου τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὰ φαῦλά σοι χαριζομένους. Ἕκαστος ἥσυχος μέσην τὴν ὁδὸν ἐρχέσθω. Οἱ πολῖται τοῖς νόμοις πειθέσθων. Τῷ ἀδελφῷ μοι ἕπεσθον. Εἰ βούλει καλῶς πράττειν,

ἐργάζου. Ἐὰν βούλῃ, καλῶς πράττειν, ἐργάζου. Ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολὺν χρόνον. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι μετ' αὐλῶν ἐστρατεύοντο. Εἴθε πάντες ἄνευ ὀργῆς βουλεύοιντο. Δύο καλὼ ἵππω εἰς τὴν πόλιν ἠλαυνέσθην. Ἐὰν πένῃ, ὀλίγοι φίλοι (rozumí se *εἰσίν*).

Soudce af se poradí bez hněvu. Prostřední cestou kráčející jde nejbezpečněji. Dva krásní koně ženou se do města. Když (*ἐάν*) vojínové udatně bojují, obdivujeme se jim. Nechceme lháti, ale vždy pravdu mluviti. Otců mají synové poslušní býti. Bojovati s Bohem a s osudem, jest strašlivo. Dva muži (muža) zápasili. Vojsko bojovalo srdnatě. Kýžby každý bez hněvu se poradil! Kýžby si vždycky ctil božstvo!

5. Významy. Minulý a dávnominulý v trpném nebo středním.

Ἐμφυτεύω zasazuju, *ἱδρύω* zakládám, buduju, *κατακλείω* zavírám, zamykám, (zaklíčím)

λέγομαι já prý, (mám) *αὐτονομία* (ἡ) svoboda, samozpráva

ἄκρα (ἡ) tvrz, hrad, vrch

λῃστής, ου (ὁ) krádce.

Οἱ λῃσταὶ πεφόνευνται. Δύο ἀδελφὼ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου πεπαίδευσθον. Ἡ βασιλεία ὑπὸ τοῦ δήμου λέλυται. Τοῖς θεοῖς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πολλοὶ νεὼ ἵδρυνται. Ἡ θύρα κεκλείσθω. Πρὸ τοῦ ἔργου εὖ βεβούλευσο. Πᾶσιν ἀνθρώποις ἐμπεφυτευμένη ἐστὶν ἐπιθυμία τῆς αὐτονομίας. Οἱ λῃσταὶ πεφονεύσθων. Οἱ πολέμιοι εἰς τὴν ἄκραν κατακεκλεῖσθαι λέγονται. Ξενοφῶντος υἱώ, Γρύλλος καὶ Διόδωρος, ἐπεπαιδεύσθην ἐν Σπάρτῃ.

Krádce zabit byl. Dítky přítele krásně vychovány jsou. Dvéře af zavřeny jsou. Před činem dobře poraďte se! (poradili jste se!) Dobré a zlé žádosti jsou člověku vštěpeny. Obě děti od tohože učitele vychovány byly. Vláda královská od lidu zničena byla.

6. Významy. Budoucí, aor. I. Med. a Bud. III. střední a trpný.

Ἀναπαύω zabavuju, bavím, střed. bavím se, odpočívám

γεύω (τινά τινος) dávám okusovati, střed. okouším, užívám

ἐπιτηδεύω vykonávám, pilím (se), snažím se

πορεύω odvádím, M. s aor. trp. jdu, beru se, odcházím, putuju

πολιτεία (ἡ) občanstvo, obecní zpráva, vláda

πύλη (ἡ), obyčejně ve mn. *πύλαι* půle. dvéře, vrata, brány.

Οἱ πολέμιοι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν στρατεύσονται. Περὶ τῆς τῶν πολιτῶν σωτηρίας βουλευσόμεθα. Ὁ πατήρ μοι ἔλεγεν, ὅτι πορεύσοιτο. Οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τοὺς Πέρσας ἐστρατεύσαντος. Ἀναπαυσώμεθα, ὦ φίλοι. Πρὸ τοῦ ἔργου εὖ βούλευσαι. Πάντες τιμῆς εὔσασθαι γβούλονται. Ὁ πατὴρ ἀναπαυσάμενος πορεύσεται. Αἱ πύλαι τῆς νυκτὸς κεκλείσονται. Ἐὰν τοιοῦτος ἀνὴρ τὴν πολιτείαν ἐπιτηδείη αὖτη εὖ βεβουλεύσεται.

O měšťanů osvobození poradíte se. Posel ohlásil, že nepřátelé proti našemu městu by vojnu vedli. Vojvoda veliké cti požíval. Když by (ὅταν, se spojovacím) nepřátelé proti nám do boje vytáhli (aor.), brány města zavřeny budou. Před činem poraďte se dobře (aor. kýžby jste se poradili). Ve (ἐν) takovém nebezpečenství není snadno, uraditi se (aor.). Uradivše se (aor. příčest.) počnete práci (tkněte se práce).

7. Významy. (Aor. I a bud. I v trpném).

Ἐπιφέρω přinášim
πόλεμόν τινι vojnu někomu.
δημοκρατία (ἡ) liduvláda
συνθήκη (ἡ) složení, smlouva
τύραννος (ὁ) tyran
πολέμιος, ᾱ, ον nepřátelský
μή (spojka) ne, po časoslovech strachování, aby ne — někdy také že překládati se dá.

*Ἕκτωρ ὑπὸ Ἀχιλλέως ἐφονεύθη. Τῷ ἀδελφῷ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου ἐπαιδευθήτην. Πολλαὶ δημοκρατίαι ὑπὸ τῶν τυράννων κατελύθησαν. Μέγας φόβος τοὺς πολίτας ἔχει, μὴ αἱ συνθῆκαι ὑπὸ τῶν πολεμίων λυθῶσιν. Οἱ στρατιῶται εἰς τὴν πολεμίαν γῆν πορευθῆναι λέγονται. Οἱ πολέμιοι, τῶν συνθηκῶν λυθεισῶν *), ἡμῖν πόλεμον ἐπιφέρουσιν. Ὁ λῃστὴς φονευθήσεται.*

Vy oba od tohože učitele byli jste vychováni (aor.). Byli jsme od velikého nebezpečenství osvobozeni (aor.). Veliký mne pojímá strach, aby přítel, (an) před šesti dny se odebral, (příčest. aor. trpn.) od loupežníků usmrcen nebyl (μή, aor.). Obával jsem se velice, abyste (μή) od nepřátel zabiti nebyli. Oba loupežníci mají být zabiti (aor.). Jinoch ať se dobře vychová. Smlouvy prý od nepřátel zrušeny byly. Dobře vychováni (aor.) jinochové ode všech váženi bývají. Loupežníci usmrceni budou.

*) Druhý pád samostatný může se též nezávisným 2. nebo 3. pádem přeložiti, nebo s příčestím v potahu na 1. pád, nebo s předl. po a podstatným slovem.

§. 71.

Tvoření časů u časoslov čistých.

Jakožto další vyvedení §. 65 a 68 poznamenati sluší, že

I. Časoslova čistá (přesná, pura verba), jak těžkozvučná tak průtažná pravidelně ku nezměněnému kmenu časové koncovky zavěšují: *βουλεύ-σω*, *βεβούλευ-κα*.

Tato časoslova netvoří druhé časy, ale jen první, a sice min. s *κ* (*κα*); budoucí a pak aorist se známkou *σ* a *θ* (*σω*, *σα*; *θην*, *θήσομαι*).

Změna kmenu však pravidelně přece se stává:

a) Krátká samohláska význaková (Charaftervokal), která se nachází ve přítomném a nedominulém, v ostatních času dobách se prodlužuje, ku př. v těžkozvukých:

ĕ do *ē*; *μενίω* hněvám se, *μενέ-σω*, *ἐμήνε-σα* atd.
ŭ do *ū*; *κωλύω* překážím, *κωλῡ́-σω*, *κε-κώλῡ-μαι*, atd.

κωλύω (*ŭ*) překážím.	Činně.		
Přítomný	oznam. *κωλύ-ω*, spoj. *κωλύ-ω*, rozkaz. *κώλυ-ε*, neurč. *κωλύειν*, příčestí *κωλύ-ων*;		
Nedominulý	oznam. *ἐ-κώλυ-ον*, žádací *κωλύ-οιμι*.		
Minulý	oznam. *κε-κώλῡ-κα*, neurč. *κεκωλῡκέναι*, příč. *κεκωλῡκώς*;		
Dávnominulý	oznam. *ἐκε-κωλῡ́-κειν*.		
Budoucí	oznam. *κωλῡ́σω*, žádací *κωλῡ́σοιμι*, neurč. *κωλύσειν*, příčestí *κωλύσων*;		
Aorist I.	oznam. *ἐ-κώλῡσα*, spojov. *κωλῡ́σω*, žádací *κωλῡ́σαιμι*, rozkaz. *κώλῡσον*, neurč. *κωλῡσαι*, příčestí *κωλῡ́σας*.		
	Střední.		
Přítomný	oznam. *κωλύ-ομαι*, spojov. *κωλύωμαι*, rozkaz. *κωλύ-ου*, neurč. *κωλύ-εσθαι*, příčestí *κωλυ-όμενος*.		
Nedominulý	oznam. *ἐ-κωλυ-όμην*, žádací *κωλυ-οίμην*.		
Minulý	ozn. Jedn. 1. *κε-κώλῡ-μαι*	Rozkaz.	Neurčitý.
	2. *κε-κώλῡ-σαι*	*κε-κώλυ-σο*	*κε-κωλῡ-σθαι*
	3. *κε-κώλῡ-ται*	*κε-κωλύ-σθω*	
	Dvoj. 1. *κε-κωλῡ́-μεθον*		Příčestí.
	2. *κε-κώλυ-σθον*	*κε-κώλυ-σθον*	*κεκωλῡ-μένος*
	3. *κε-κώλυ-σθον*	*κε-κωλύ-σθων*	
	Množ. 1. *κε-κωλύ-μεθα*		Spojov.
	2. *κε-κώλυ-σθε*	*κε-κώλυ-σθε*	*κε-κωλῡ-μένος* ὦ.
	3. *κε-κώλυ-νται*	*κεκωλύ-σθωσαν* neb *κεκωλύσθων*	

Dávnominulý	Jednotník.	Dvojník.	Množník.
oznam.	1. ἐκε-κωλύ-μην	ἐκε-κωλύ-μεθον	ἐκε-κωλύ-μεθα
	2. ἐκε-κώλῡ-σο	ἐκε-κώλυ-σθον	ἐκε-κώλυ-σθε
	3. ἐκε-κώλῡ-το	ἐκε-κωλύ-σθην	ἐκε-κώλυ-ντο
žádací	κεκωλυμένος εἴην.		

Budoucí	ozn. 1. κωλύ-σομαι, žádací κωλῡ-σοίμην, neurč. κωλῦ-σεσθαι, 2. κωλύ-σῃ, příčestí κωλῡ-σόμενος;
Aorist	oznam. ἐκωλῡ-σάμην, spojov. κωλύ-σωμαι, žád. κωλῡσαί-μην, rozkaz. κώλῡ-σαι, neurčit. κωλύ-σασθαι, příčestí κωλῡ-σάμενος.

Trpný.

Aorist	oznam. ἐκωλύ-θην, spojov. κωλῡ-θῶ, rozkaz. κωλύ-θητι, žádací κωλῡ-θείην, neurč. κωλῡ-θῆναι, příč. κωλῡ-θείς.
Budoucí	oznam. κωλῡ-θήσομαι, žád. κωλῡ-θησοίμην, neurč. κωλῡ-θήσεσθαι, příčestí κωλῡ-θησόμενος.

b) Mnohá časoslova čistá proti pravidlu krátkou samohlásku podržují, buď ve tvoření všech časů, anebo aspoň v některých časových formách. Větším dílem přijímají v min. trpn. a střed. potom v aor. I. trpn. písmenu σ (viz také následující §.), jako:

χρῑ́ω zryju, škrábnu; budouc. *χρῑ́σω*, aor. *ἔχρῐσα*, neur. *χρῑ́σαι*, trp. s σ.
χρῑ́ω pomazávám, *χρῑ́σω*, *ἔχρῑσα*, *χρῖσαι*; A. Med. *ἐχρῑσάμην*; minul. trpn. *κέχρῖσμαι*, *κεχρῖσθαι*; A. trpn. *ἐχρῑ́σθην*.
ἀνύω dokonávám, *ἀνύσω*, *ἤνυσα*, v trpn. s σ.
ἀρύω čerpám, *ἀρύσω*, *ἤρυσα*, *ἠρυσάμην*; v trpn. s σ.
μύω (v větším dílem dlouhé) mhouřím, mknu, *μύσω*, *ἔμυσα*, *μέμυκα*, muk, mlč-ím.
πτύω (v větším dílem dlouhé) pliju, *πτύσω*, *ἔπτυσα*, v trpn. σ.

c) Následující dvouslabičná na *νω*, prodlužují krátkou hlásku, někde zkracují.

δύω obuju, zahaluju, *δῡ́σω*, A. *ἔδῡσα*, min. *δέδῡκα*, *δέδῡμαι*, a trp. *ἐδῡ́θην*.
θύω čudím, obětuju, *θῡ́σω*, — *ἔθῡσα*, — *τέθῡκα*, *τέθῡμαι*, — *ἐτῡ́θην*.
λύω loučím, rozpouštím, *λῡ́σω*, — *ἔλῡσα*, — *λέλῡκα*, *λέλῡμαι*, — *ἐλῡ́θην*.

§. 72.

Tvoření některých časů s σ, a sice aor. a budouc. trp. min. a dávnomin. trpného a středního.

Časoslova čistá (verba pura), která při tvoření časů krátkou význakovou samohlásku zachovají, přisazují v aor. a bud. trpn. potom v min. a dávnomin. trpn. a střed. koncovky časové: *θην*, *μαι* atd. prostředkem vloženého σ, (viz předešlý §. 71).

Krom těchto časoslov ještě jiná, která již ve kmenu dlouhou samohlásku mají, anebo krátkou svou při času tvoření prodlužují, podobným způsobem časy tvoří, taková jsou:

Βύω cpu, *βέβυσμαι*, *ἀκούω* slyším (čuju), *ἐναύω* zaněcuju, *θραύω* rozlamuju, *κελεύω* velím, *κρούω* ruším (chruju), *ψαύω* dotýkám se, *σείω* chvěju, *λεύω* kamenuju, *παίω* biju, *κυλίω* kulím, *κναίω*, *κνήω* škrábu, hnětu, *παλαίω* zápasím, bořím, peru se, *πρίω* řezám, *πταίω* vrážím (padaju), *ὕω* s u j u, deštím, prším, *ξύω* škubám, *χρίω* pomazávám, *παύω* bavím, přestávám, v aor. 1. trpn., *ἐπαύσθην* ale čas min., trpn. a střed. jen *πέπαυμαι* aor. 1. trpn. zřídka *ἐπαύθην*.

Pozn. *Λύω*, *θύω*, *λύω*, proti pravidlu σ nepřijímají, ačkoliv krátké samohlásky podržují, viz §. 71. na konci.

κελεύω velím, poroučím — Č i n n ě.

Přítomný *κελεύ-ω*, minulý *κε-κέλευ-κα*, budoucí *κελεύ-σω*,
nedomin. *ἐκέλευ-ον*, dávnom. *ἐκε-κελεύ-κειν*, aorist *ἐ-κέλευ-σα*.

S t ř e d n í.

Přítomný	*κελεύ-ομαι*		Nedominulý	*ἐ-κελευ-όμην*
Minulý	ozn. Jedn. 1.	*κεκέλευ-σ-μαι*	Rozkazovací.	Neurčitý.
	2.	*κεκέλευ-σαι*	*κεκέλευ-σο*	*κεκελεῦ-σθαι.*
	3.	*κεκέλευ-σ-ται*	*κεκελεύ-σθω*	
	Dvoj. 1.	*κεκελεύσ-μεθον*		Příčesti.
	2.	*κεκέλευ-σθον*	*κεκέλευ-σθον*	*κεκελευ-σ-μένος.*
	3.	*κεκέλευ-σθον*	*κεκελεύ-σθων*	
	Množ. 1.	*κεκελεύ-σ-μεθα*		Spojovací.
	2.	*κεκέλευ-σ-θε*	*κεκέλευ-σθε*	*κεκελευ-σ-μένος ὦ*
	3.	*κεκελευ-σμένοι εἰσί(ν)*	*κεκελεύ-σθωσαν* nebo *κεκελεύσθων*	

Dávnomin.	oznam.	Jednotník.	Dvojník.	Množník.
	1.	*ἐ-κεκελεύ-σ-μην*	*ἐκεκελεύ-σ-μεθον*	*ἐκεκελεύ-σ-μεθα*
	2.	*ἐ-κεκέλευ-σο*	*ἐκεκελεύ-σθον*	*ἐκεκέλευ-σθε*
	3.	*ἐ-κεκέλευ-σ-το*	*ἐκεκελεύ-σθην*	*κεκελευσμένοι ἦσαν*

Budoucí *κελεύ-σομαι*, bud. III. *κεκελεύ-σομαι*, aor. *ἐκελευ-σάμην*.

T r p n ě.

Aorist *ἐκελεύ-σ-θην*. Budoucí *κελευ-σ-θήσομαι*.

XLIII. Významy k učení.

Ἀνύω skončuju, dokonávám
σείω chvěju, třesu
σεισμός (ὁ) zemětřesení
καταπαύω zabavuju, končím

ἐλπίζω doufám	δρόμος (ὁ) běh	δεινῶς hrůzně, nesmírně
αἰσθάνομαι cítím, znamenám (s 2. nebo 4. p.)	ἀσπίς, ίδος (ἡ) štít	εἴθε kyžbych (s optat.)
	δύναμις, εως (ἡ) moc, síla	

Οἱ στρατιῶται πρὸς τοὺς πολεμίους πορεύεσθαι ἐκελεύσθησαν. Σπάρτη ποτὲ ὑπὸ σεισμοῦ δεινῶς ἐσείσθη. Ἡ τῶν Περσῶν δύναμις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τέθραυσται. Οἱ πολέμιοι εἰς τὴν ἄκραν κατεκλείσθησαν. Ὅτε οἱ βάρβαροι τῶν ἀσπίδων πρὸς τὰ δόρατα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κεκρουσμένων ἠσθάνοντο, δρόμῳ ἔφευγον. Ὁ πόλεμος κατεπαύσθη. Ἐλπίζομεν πάντα εὖ ἀνύσειν. Εἴθε πάντα καλῶς ἀνύσαιμι. Ἡ συνθήκη ὑπὸ τῶν βαρβάρων λέλῦται.

Vojáci byli veleni, táhnouti proti nepříteli. Město naše zemětřesením hrozně střeseno bylo. Peršanů moc zrušena byla od Hellénů. Nepřátelé do hradu zamknuti byli. Štíty od nepřátel proti kopím vraženi byli. Vojna skončena jest. Kýžbychom všecko krásně dokonali (aor. opt.). Poručiti snadněji jest, nežli vykonati (aor.). Smlouvy od Barbarů prý rozloučeny byly.

§. 73.

Stažená časoslova.

1. Stažená časoslova (verba contracta nebo perispomena, průtažná) jsou časoslova čistá, jichžto význak jest *α, ε, ο*, který ale s následující samohláskou stahují.

2. Toto stahování může se státi jen ve přítomném a nedominulém činného a středního (trpného) významu, protože jen v těchto časech dvě samohlásky se setkají, a tato časoslova druhé časy netvoří.

3. Stahování se tu naskytující jest asi tolikeré a takové:

α + ε dává ᾱ	ε + ε = ει	ο + ε = ου	
α + η = ᾱ	ε + η = η	ο + η = ω	
α + ῃ = ᾳ	ε + ῃ = ῃ	ο + ῃ = οι	
α + ο = ω	ε + ο = ου	ο + ο = ου	
α + ω = ω	ε + ω = ω	ο + ω = ω	
α + ει = ᾳ	ε + ει = ει	ο + ει = οι	(ου v neurčitém)
α + οι = ῳ	ε + οι = οι	ο + οι = οι	
α + ου = ω	ε + ου = ου	ο + ου = ου	

Pozn. Při tom *ν* přísuvné (ἐφελκυστικὸν) ve 3. os. jedn. nedomin. činného významu ve stažení se vypouští.

4. Tvoření času při stažených srovnává se s nestaženými v tom také, že hláska, kde se patří, protahuje se, tudy:

ε do η jako:	φιλέω miluju,	budoucí:	φιλή-σω,
ο — ω —	μισθόω za mzdu dávám,	—	μισθώ-σω,
ᾰ — η —	τιμάω ctím, uctívám,	—	τιμή-σω,
ᾰ — ᾱ —	ἐάω nechám,	—	ἐᾱ́-σω.

To dlouhé ᾱ bývá tenkráte, když ε neb ι neb ρ předchází, jako:

ἐᾱ́-ω, ἐᾱ́-σω, aor. εἴασα, atd. μειδιάω usmívám se, μειδιᾱ́-σομαι; φωρᾱ́ω zachycuju, φωρᾱ́σω; (ale ἐγγυάω dávám do zástavy ἐγγυήσω, βοάω volám (voj), βοή-σομαι, jako ὀγδόη), k těm se připočítají: ἀλοάω mlátím, ἀλοᾱ́-σω; ἀκροά-ομαι slyším ἀκροᾱ́-σομαι, aor. ἠκροᾱσάμην; δράω jednám (hraju); δρᾱ́σω, ἔδρᾱσα, ἑστιάω častuju. ἑστιᾱ́σω, ἑστίᾱσα, atd.

1. Pozn. Časoslova: χράω výrok dávám, věštím, χράομαι užívám, potřebuju, τιτράω vrtám, ξυράω stříhám, zvyšují a protahují α do η, ačkoli předchází ρ, tedy: χρήσω a χρήσομαι, τρήσω, ξυρήσω, atd.

Ostatní výmínky č. 4. udají se později v §. 75.

2. Pozn. 1. λούω myju, vyvádí časy od λόω (jakoby od loju, leju), nedom. mn. ἐλοῦμεν, střed. př. λοῦμαι, λοῦται, λούμενος, nedomin. 2. os. ἔλου, (z ἔλουε), střed. ἐλοῦτο z ἐλούετο, neurč. λοῦσθαι z λούεσθαι.

2. σεύομαι spěchám, přít. 3. os. σεῦται ba i σοῦται (ze σεύεται) neurč. σοῦσθαι, rozkazov. σούσθω, σοῦσθε.

3. οἴομαι staž. οἶμαι myslím, domnívám se; nedomin. ᾠόμην staž. ᾤμην.

Přítomný.

Činný.

	význak α	význak ε	význak ο
Oznamovací.			
Jednotník 1.	τιμ(ά-ω)ῶ (τιμῶ ctím)	φιλ(έ-ω)ῶ (φιλῶ miluju)	μισθ(ό-ω)ῶ (za mzdu najímám)
2.	τιμ(ά-εις)ᾷς	φιλ(έ-εις)εῖς	μισθ(ό-εις)οῖς
3.	τιμ(ά-ει)ᾷ	φιλ(έ-ει)εῖ	μισθ(ό-ει)οῖ
Dvojník 1.			
2.	τιμ(ά-ε)ᾶ-τον	φιλ(έ-ε)εῖ-τον	μισθ(ό-ε)οῦ-τον
3.	τιμ(ά-ε)ᾶ-τον	φιλ(έ-ε)εῖ-τον	μισθ(ό-ε)οῦ-τον
Množník 1.	τιμ(ά-ο)ῶ-μεν	φιλ(έ-ο)οῦ-μεν	μισθ(ό-ο)οῦ-μεν
2.	τιμ(ά-ε)ᾶ-τε	φιλ(έ-ε)εῖ-τε	μισθ(ό-ε)οῦ-τε
3.	τιμ(ά-ου)ῶ-σι(ν)	φιλ(έ-ου)οῦ-σι	μισθ(ό-ου)οῦ-σι
Spojovací stejně s oznamovacím.			
Jednotník 1.	τιμ(ά-ω)ῶ	φιλ(έ-ω)ῶ	μισθ(ό-ω)ῶ
2.	τιμ(ά-ῃς)ᾷς	φιλ(έ-ῃς)ῇς	μισθ(ό-ῃς)οῖς
3.	τιμ(ά-ῃ)ᾷ	φιλ(έ-ῃ)ῇ	μισθ(ό-ῃ)οῖ
Dvojník 1.			
2.	τιμ(ά-η)ᾶ-τον	φιλ(έ-η)ῆτον	μισθ(ό-η)ῶτον
3.	τιμ(ά-η)ᾶ-τον	φιλ(έ-η)ῆτον	μισθ(ό-η)ῶτον
Množník 1.	τιμ(ά-ω)ῶμεν	φιλ(έ-ω)ῶμεν	μισθ(ό-ω)ῶμεν
2.	τιμ(ά-η)ᾶτε	φιλ(έ-η)ῆτε	μισθ(ό-η)ῶτε
3.	τιμ(ά-ω)ῶσι(ν)	φιλ(έ-ω)ῶσι(ν)	μισθ(ό-ω)ῶσι(ν)
Rozkazovací.			
Jednotník 2.	τίμ(α-ε)α	φίλ(ε-ε)ει	μίσθ(ο-ε)ου
3.	τιμ(α-έ)άτω	φιλ(ε-έ)είτω	μισθ(ο-έ)ούτω
Dvojník 2.	τιμ(ά-ε)ᾶτον	φιλ(έ-ε)εῖτον	μισθ(ό-ε)οῦτον
3.	τιμ(α-έ)άτων	φιλ(ε-έ)είτων	μισθ(ο-έ)ούτων
Množník 2.	τιμ(ά-ε)ᾶτε	φιλ(έ-ε)εῖτε	μισθ(ό-ε)οῦτε
3.	τιμ(α-έ)άτωσαν n. τιμ(α-ό)ώντων	φιλ(ε-έ)είτωσαν n. φιλ(ε-ό)ούντων	μισθ(ο-έ)ούτωσαν n. μισθ(ο-ό)ούντων
Neurčitý.	τιμ(ά-ειν)ᾶν	φιλ(έ-ειν)εῖν	μισθ(ό-ειν)οῦν
Příčestí.	τιμ(ά-ων)ῶν	φιλ(έ-ων)ῶν	μισθ(ό-ων)ῶν
	τιμ(ά-ου)ῶσα	φιλ(έ-ου)οῦσα	μισθ(ό-ου)οῦσα
	τιμ(ά-ον)ῶν	φιλ(έ-ον)οῦν	μισθ(ό-ον)οῦν
Genitiv.	τιμ(ά-ο)ῶντος	φιλ(έ-ο)οῦντος	μισθ(ό-ο)οῦντος
	τιμ(α-ού)ώσης	φιλ(ε-ού)ούσης	μισθ(ο-ού)ούσης

stažených časoslov.

Přítomný.		
Střední.		
význak α	**význak ε**	**význak ο**
τιμ(ά-ο)ῶμαι	φιλ(έ-ο)οῦμαι	μισθ(ό-ο)οῦμαι
ctím se	miluju se	(najímám se)
τιμ(ά-η)ᾷ	φιλ(έ-η)ῇ	μισθ(ό-η)οῖ
τιμ(ά-ε)ᾶται	φιλ(έ-ε)εῖται	μισθ(ό-ε)οῦται
τιμ(α-ό)ώμεθον	φιλ(ε-ό)ούμεθον	μισθ(ο-ό)οῦμεθον
τιμ(ά-ε)ᾶσθον	φιλ(έ-ε)εῖσθον	μισθ(ό-ε)οῦσθον
τιμ(ά-ε)ᾶσθον	φιλ(έ-ε)εῖσθον	μισθ(ό-ε)οῦσθον
τιμ(α-ό)ώμεθα	φιλ(ε-ό)ούμεθα	μισθ(ο-ό)ούμεθα
τιμ(ά-ε)ᾶσθε	φιλ(έ-ε)εῖσθε	μισθ(ό-ε)οῦσθε
τιμ(ά-ο)ῶνται	φιλ(έ-ο)ούνται	μισθ(ό-ο)οῦνται
Stejně s oznamovacím.		
τιμ(ά-ω)ῶμαι	φιλ(έ-ω)ῶμαι	μισθ(ό-ω)ῶμαι
τιμ(ά-η)ᾷ	φιλ(έ-η)ῇ	μισθ(ό-η)οῖ
τιμ(ά-η)ᾶται	φιλ(έ-η)ῆται	μισθ(ό-η)ῶται
τιμ(α-ώ)ώμεθον	φιλ(ε-ώ)ώμεθον	μισθ(ο-ώ)ώμεθον
τιμ(ά-η)ᾶσθον	φιλ(έ-η)ῆσθον	μισθ(ό-η)ῶσθον
τιμ(ά-η)ᾶσθον	φιλ(έ-η)ῆσθον	μισθ(ό-η)ῶσθον
τιμ(α-ώ)ώμεθα	φιλ(ε-ώ)ώμεθα	μισθ(ο-ώ)ώμεθα
τιμ(ά-η)ᾶσθε	φιλ(έ-η)ῆσθε	μισθ(ό-η)ῶσθε
τιμ(ά-ω)ῶνται	φιλ(έ-ω)ῶνται	μισθ(ό-ω)ῶνται
τιμ(ά-ου)ῶ	φιλ(έ-ου)οῦ	μισθ(ό-ου)οῦ
τιμ(α-έ)άσθω	φιλ(ε-έ)είσθω	μισθ(ο-έ)ούσθω
τιμ(ά-ε)ᾶσθον	φιλ(έ-ε)εῖσθον	μισθ(ό-ε)οῦσθον
τιμ(α-έ)άσθων	φιλ(ε-έ)είσθων	μισθ(ο-έ)ούσθων
τιμ(ά-ε)ᾶσθε	φιλ(έ-ε)εῖσθε	μισθ(ό-ε)οῦσθε
τιμ(α-έ)άσθωσαν	φιλ(ε-έ)είσθωσαν	μισθ(ο-έ)ούσθωσαν
n. τιμ(α-έ)άσθων	n. φιλ(ε-έ)είσθων	n. μισθ(ο-έ)ούσθων
τιμ(ά-ε)ᾶσθαι	φιλ(έ-ε)εῖσθαι	μισθ(ό-ε)οῦσθαι
τιμ(α-ό)ώμενος	φιλ(ε-ό)ούμενος	μισθ(ο-ό)ούμενος
τιμ(α-ο)ωμένη	φιλ(ε-ο)ουμένη	μισθ(ο-ο)ουμένη
τιμ(α-ό)ώμενον	φιλ(ε-ό)ούμενον	μισθ(ο-ό)ούμενον
τιμ(α-ο)ωμένου	φιλ(ε-ο)ουμένου	μισθ(ο-ο)ουμένου
τιμ(α-ο)ωμένης	φιλ(ε-ο)ουμένης	μισθ(ο-ο)ουμένης.

Nedominulý činný.

Jednotník 1.	ἐτίμ(α-ον)ων		
	ctíval jsem	ἐφίλ(ε-ον)ουν	ἐμίσθ(ο-ον)ουν
2.	ἐτίμ(α-ες)ας	ἐφίλ(έ-ες)εις	ἐμίσθ(ο-ες)ους
3.	ἐτίμ(α-ε)α	ἐφίλ(ε-ε)ει	ἐμίσθ(ο-ε)ου
Dvojník 1.			
2.	ἐτιμ(ά-ε)ᾶτον	ἐφιλ(έ-ε)εῖτον	ἐμισθ(ό-ε)οῦτον
3.	ἐτιμ(α-έ)άτην	ἐφιλ(ε-έ)είτην	ἐμισθ(ο-έ)ούτην
Množník 1.	ἐτιμ(ά-ο)ῶμεν	ἐφιλ(έ-ο)οῦμεν	ἐμισθ(ό-ο)οῦμεν
2.	ἐτιμ(ά-ε)ᾶτε	ἐφιλ(έ-ε)εῖτε	ἐμισθ(ό-ε)οῦτε
3.	ἐτίμ(α-ον)ων	ἐφίλ(ε-ον)ουν	ἐμίσθ(ο-ον)ουν
Žádací.			
Jednotník 1.	τιμ(ά-οι)ῷμι		
	(ctil bych)	φιλ(έ-οι)οῖμι	μισθ(ό-οι)οῖμι
2.	τιμ(ά-οις)ῷς	φιλ(έ-οις)οῖς	μισθ(ό-οις)οῖς
3.	τιμ(ά-οι)ῷ	φιλ(έ-οι)οῖ	μισθ(ό-οι)οῖ
Dvojník 1.			
2.	τιμ(ά-οι)ῶτον	φιλ(έ-οι)οῖτον	μισθ(ό-οι)οῖτον
3.	τιμ(α-οί)ώτην	φιλ(ε-οί)οίτην	μισθ(ο-οί)οίτην
Množník 1	τιμ(ά-οι)ῶμεν	φιλ(έ-οι)οῖμεν	μισθ(ό-οι)οῖμεν
2.	τιμ(ά-οι)ῶτε	φιλ(έ-οι)οῖτε	μισθ(ό-οι)οῖτε
3.	τιμ(ά-οι)ῶεν	φιλ(έ-οι)οῖεν	μισθ(ό-οι)οῖεν
Optativus atticus.			
Jednotník 1.	τιμ(α-οί)ώην	φιλ(ε-οί)οίην	μισθ(ο-οί)οίην
2	τιμ(α-οί)ώης	φιλ(ε-οί)οίης	μισθ(ο-οί)οίης
3.	τιμ(α-οί)ώη	φιλ(ε-οί)οίη	μισθ(ο-οί)οίη
Dvojník 2.	τιμ(α-οί)ώητον	φιλ(ε-οί)υίητον	μισθ(ο-οί)οίητον
3.	τιμ(α-οι)ωήτην	φιλ(ε-οι)οιήτην	μισθ(ο-οι)οιήτην
Množník 1.	τιμ(α-οί)ώημεν	φιλ(ε-οί)οίημεν	μισθ(ο-οί)οίημεν
2.	τιμ(α-οί)ώητε	φιλ(ε-οί)οίητε	μισθ(ο-οί)οίητε
3.	τιμ(ά-οι)ῷεν	φιλ(έ-οι)οῖεν	μισθ(ό-οι)οῖεν.
Oznamovací činný.			
Minulý	τιτίμηκα πεφώρᾱκα	πεφίληκα	μεμίσθωκα
Dávnominulý	ἐτετιμήκειν ἐπεφωράκειν	ἐπεφιλήκειν	ἐμεμισθώκειν
Budoucí	τιμήσω φωράσω	φιλήσω	μισθώσω
Aorist	ἐτίμησα ἐφώρᾱσα	ἐφίλησα	ἐμίσθωσα
Budoucí III.			

Nedominuelý trpný.

ἐτιμ(α–ό)ώμην	ἐφιλ(ε–ό)ούμην	ἐμισθ(ο–ό)ούμην
ἐτιμ(ά–ου)ῶ	ἐφιλ(έ–ου)οῦ	ἐμισθ(ό–ου)οῦ
ἐτιμ(ά–ε)ᾶτο	ἐφιλ(έ–ε)εῖτο	ἐμισθ(ό–ε)οῦτο
ἐτιμ(α–ό)ώμεθον	ἐφιλ(ε–ό)ούμεθον	ἐμισθ(ο–ό)ούμεθον
ἐτιμ(ά–ε)ᾶσθον	ἐφιλ(έ–ε)εῖσθον	ἐμισθ(ό–ε)οῦσθον
ἐτιμ(α–έ)άσθην	ἐφιλ(ε–έ)είσθην	ἐμισθ(ο–έ)ούσθην
ἐτιμ(α–ό)ώμεθα	ἐφιλ(ε–ό)ούμεθα	ἐμισθ(ο–ό)ούμεθα
ἐτιμ(ά–ε)ᾶσθε	ἐφιλ(έ–ε)εῖσθε	ἐμισθ(ό–ε)οῦσθε
ἐτιμ(ά–ο)ῶντο	ἐφιλ(έ–ο)οῦντο	ἐμισθ(ό–ο)οῦντο

τιμ(α–οί)ώμην	φιλ(ε–οί)οίμην	μισθ(ο–οί)οίμην
τιμ(ά–οι)ῷο	φιλ(έ–οι)οῖο	μισθ(ό–οι)οῖο
τιμ(ά–οι)ῷτο	φιλ(έ–οι)οῖτο	μισθ(ό–οι)οῖτο
τιμ(α–οί)ώμεθον	φιλ(ε–οί)οίμεθον	μισθ(ο–οί)οίμεθον
τιμ(ά–οι)ῷσθον	φιλ(έ–οι)οῖσθον	μισθ(ό–οι)οῖσθον
τιμ(α–οί)ώσθην	φιλ(ε–οί)οίσθην	μισθ(ο–οί)οίσθην
τιμ(α–οί)ώμεθα	φιλ(ε–οί)οίμεθα	μισθ(ο–οί)οίμεθα
τιμ(ά–οι)ῷσθε	φιλ(έ–οι)οῖσθε	μισθ(ό–οι)οῖσθε
τιμ(ά–οι)ῷντο	φιλ(έ–οι)οῖντο	μισθ(ό–οι)οῖντο.

Střední.*)

τετίμημαι πεφώρᾱμαι	πεφίλημαι	μεμίσθωμαι
ἐτετιμήμην ἐπεφωράμην	ἐπεφιλήμην	ἐμεμισθώμην
τιμήσομαι φωράσομαι	φιλήσομαι	μισθώσομαι
ἐτιμησάμην ἐφωρᾱσάμην	ἐφιλησάμην	ἐμισθωσάμην
τετιμήσομαι πεφωράσομαι	πεφιλήσομαι	μεμισθώσομαι

Trpný.			
Aorist	ἐτιμήθην ἐφωράθην	ἐφιλήθην	ἐμισθώθην
Budoucí	τιμηθήσομαι φωρᾶθήσομαι	φιληθήσομαι	μισθωθήσομαι.
Adj. verb.	τιμη-τέος, -τέα, -τέον jenž má býti ctěn, a, o	φωρᾱ-τέος, -τέα, -τέον jenž má býti postižen, a, o	
	φιλη-τέος, -τέα, -τέον jenž má býti milován, a, o	μισθω-τέος, -τέα, -τέον jenž má býti odměněn, a, o.	

§. 75.

Poznamenání k časování časoslov stažených.

*) 1. Pozn. Ostatní způsoby minulého času každý snadno si utvoří, ku př. rozkaz. τετίμησο, τετιμήσθω atd., μεμίσθωσο, μεμισθώσθω atd., neurč. τετιμῆσθαι, příč. τετιμημένος, η, ον přidáním ὦ, ῆς, ῆ nebo εἴην tvoří se obyčejně spojovací a žádací; ale některé časy minulé majíce význam přítomnosti, mají také svou zvláštní staženou formu; z těch sem patří: κέκτημαι vládnu, jsem v držení, (κτάομαι dobývám si), μέμνημαι pamatuju, (μιμνήσκω připomínám), κέκλημαι nazývám se, (καλέω zvu), ku př.

Spojovací: κεκτῶμαι, κεκτῇ, κεκτῆται.

Žádací: κεκτήμην, κεκτῆο, κεκτῆτο neb κεκτῴμην, κεκτῷο, κεκτῷτο atd., ono z κεκτήωμαι, tohle z κεκτημοίμην nebo κεκτηοίμην, atd.

2. Pozn. Některá časoslova na ἀω od obyčejného pravidla stahování se liší, a místo coby měla αε, αει, αη, αῃ stahovati do α i ᾳ přijímají η i ῃ; stává se to naskrze u ζάω žiju, πεινάω hladovím, διψάω žížním a χράομαι užívám, ku př.

Přítomný oznamovací a spojovací			Žádací	Rozkazovací		Neurč.
Jedn.	ζῶ	ζῇς ζῇ	ζῴην, ζῴης a t. d.	ζῇ	ζήτω	ζῆν.
Dvoj.		ζῆτον ζῆτον		ζῆτον	ζήτων	
Množ.	ζῶμεν	ζῆτε ζῶσι(ν)		ζῆτε	ζήτωσαν	
	Nedominulý					
	ἔζων	ἔζης ἔζη				
		ἐζῆτον ἐζήτην				
	ἐζῶμεν	ἐζῆτε ἔζων.				

χρῶμαι, χρῇ, χρῆται; dvoj. χρώμεθον, χρῆσθον, χρῆσθον; mn. χρώμεθα, χρῆστε, χρῶνται; neurč. χρῆσθαι, podobně: ἀποχρῆσθαι, ἀποχρῶμαι zpotřebuju, ἀπόχρη (zkráceno z ἀποχρῇ) dostačuje; neurč. ἀποχρῆν: nedom. ἀπέχρη, (§. 97.) χρ(άω)ῶ výrok dávám, věštím, má χρᾷς, χρᾷ, neurč. χρᾶν.

U časoslov: *κν(ά-ω)ῶ* škrábu, *σμ(ά-ω)ῶ* mažu (smažu) a *ψ(ά-ω)ῶ* drhnu, tru, také jsou obyčejně stažené formy na *η*, neurč. *κνᾶν*, *σμᾶν*, *ψᾶν*, třeba také někdy formy na *α* se vyskytaly.

Časoslovo *ῥιγόω* (frigeo), mrznu; místo *ου* bere *ω*, místo *οι* zase *φ*, tudy vedlé *ῥιγοῦν* (neurč.) též *ῥιγῶν*; v příčest. *ῥιγῶσα*, *ῥιγῶντος* vedlé *ῥιγοῦσα*, *-οῦντος*, spojov. 3. os. *ῥιγῷ*, žád. *ῥιγῴη*.

3. Pozn. Ačkoliv takovéto stahování u Attických výhradně se užívá, přece se to neděje u časoslov na *έω* kmene jednoslabičného, ona připouští jenom stažení do *ει* (z *εε* neb *έει*), v ostatních formách se nestahují; sem patří: *θέω* běžím, *πνέω* dýšu, *πλέω* pluju.

Přítomný oznamov.: *πλέω*, *πλεῖς*, *πλεῖ*, *πλέομεν*, *πλεῖτε*, *πλέουσι(ν)*.
spojov.: *πλέω*, *πλέῃς*, *πλέῃ*, *πλέωμεν*, *πλέητε*, *πλέωσι(ν)*.
rozkazov.: *πλεῖ*, neurč. *πλεῖν*, příčest. *πλέων*, *πλέουσα*, *πλέον*.
Nedomin. oznam.: *ἔπλεον*, *ἔπλεις*, *ἔπλει*, *ἐπλέομεν*, *ἐπλεῖτε*, *ἔπλεον*;
žádací: *πλέοιμι*, *πλέοις*, *πλέοι*, atd.
Střední přít.: *πλέομαι*, *πλέῃ*, *πλεῖται*, *πλεόμεθον*, *πλεῖσθον*, atd.
neurč.: *πλεῖσθαι*, příčest. *πλεόμενος*, nedomin. *ἐπλεόμην*.

4. Pozn. Časoslovo *δέω* vážu; také s *ο* se obyčejně stahuje, zvláště když složeno: *ἀνέδουν* (z *ἀνέδεον*), *ἀναδοῦμαι* (z *ἀναδέομαι*), *διαδοῦμαι*, *κατέδουν*, ale i *τοῦ δοῦντος*; *τὸ δοῦν*. Zato zase *δέομαι* potřebuju, také s následujícím *ε* nestahuje se někdy, a proto se i vyskytá: *δέεται*, *δέεσθαι* a těm podobné formy.

5. Pozn. O attické formě optativu na *ην* platí, že u těch na *έω*, *όω* v jedn. raději *οίην* stojí, než obyčejná forma, a u těch na *άω* skoro vždycky se užívá, ve dvoj. a množ. ale obyčejná forma bývá; 3. os. mn. tu kratší formu pravidlem přijímá.

6. Pozn. Průtažná (§. 73. 4. 1.) mají také své výmínky, tak že:

a) Osm časoslov na *άω* v odvozených časech svou hlásku zkracují, jako *γελάω* směju se, má bud. *γελάσομαι*, aor. *ἐγέλασα* atd., tak i *δαμάω* krotím, *ἐλάω* ženu, *θλάω* tlačím, mačkám; *κλάω* lámu, *περάω* přepravuju, prodávám, *σπάω* táhnu, *χαλάω* popouštím, *χαλάσω*.

b) Ze časoslov na *έω* naskrze zkracují: *αἰδέομαι* hanbím se, *ἀκέομαι* léčím, *ἀλέω* melu, *ἀρκέω* stačím, *ἐμέω* dávím, *ζέω* vru, *καλέω* volám, *νεικέω* hádám se, *ξέω* šoustám, *τρέω* třesu, *τελέω* skončuju, mají tedy: *τελέω*, atticky *τελῶ*, aor. *ἐτέλεσα*, min. *τετέλεκα*, atd.

Následující ale střídavě brzo dlouhou, brzo krátkou zvučku mají:

αἰνέω chválím, bud. *αἰνέσω*, aor. *ἤνεσα*, ale min. trpn. *ἤνημαι*.
αἱρέω beru, naopak má jen aor. trpn. *ἡρέθην*, ostatně všude dlouhé *η*, *αἱρήσω*, *ἥρηκα*.
δέω vážu, bud. *δήσω*, aor. *ἔδησα*, ale min. *δέδεκα*, *δέδεμαι*, aor. *ἐδέθην*.
ποθέω žádám, *ποθήσω* a *ποθέσομαι*, min. *πεπόθηκα*, aor. trpn. *ἐποθέσθην*.

c) Čtyry časoslova měla za známku digamma, t. j. *v* = v, které ale v přítom. a nedomin. odpadlo, jinde ale se vyskytá: *θέω, νέω, πνέω, πλέω* jako by znělo *πλένω* plavu, tudy mají bud. *θεύσομαι, νεύσομαι, πνεύσομαι* a *πλεύσομαι*, však i *θενσοῦμαι, πνευσοῦμαι, πλευσοῦμαι*, aor. *ἔπλευσα*.

Podobně také *ῥέω* řinu, *χέω* leju, jichžto časy nepravidelně se tvoří.

d) Ze časoslov na *όω* jenom *ἀρόω* orám (oraju) krátkou samohlásku v odvozených časech mívá: *ἀρόσω*, aor. *ἤροσα*, v min. trpn. ale *ἀρήρομαι*. Větší díl těchto časoslov přibírá *σ* v min. střed. a trp., a v aor. trpn.

§. 76.

XLIII—XLIX. Cvičení těchto pravidel.

1. Časoslova stažená na *άω* přítomn. a nedomin. času.

Ἀγαπάω miluju	τελευτάω skonávám	σύμμαχος, ον spolubojovný, soupeř, společník
βροντάω hromuju	τολμάω osměluju se	ἀστράπτω blýskám
δράω jednám, hraju	ὀλοφύρομαι lituju	ἀθλίως (příslovce) bídně, nešťastně, pracně
ἐξαπατάω klamu	ἀκμή (ἡ) špička, květ, síla, křepkost	Θαρραλέως srdnatě, zmužile
ἐράω (s 2. p.) miluju neb hořím pro někoho	ἡλικία (ἡ) věk, letitost, velikost neb dospělost	Περικλῆς (ὁ) Perikles
νικάω vítězím	ἰδέα (ἡ) vida, vidka, podoba, pohled	πῶς; jak?
ὁράω zírám, pozoruju	ἀθάνατος, ον nesmrtelný	πρίν prv, dřív (s neurč.)
ὁρμάω bouřím, vrážím		
σιωπάω tichý jsem, mlčím		
συγκυκάω michám		

Πολλάκις γνώμην ἐξαπατῶσιν ἰδέαι. Μή σε νικάτω κέρδος. Ἐρῶ τῆς ἀρετῆς. Πολλάκις νικᾷ καὶ κακὸς ἄνδρα ἀγαθόν. Οἱ ἀγαθοὶ ἐρῶσι τῶν καλῶν. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἐν τῇ τῆς ἡλικίας ἀκμῇ τελευτῶσιν. Ἡ σιώπα, ἢ λέγε ἀμείνονα. Ἀνάγκη ἐστὶ πάντας ἀνθρώπους τελευτᾶν. Νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει. Θαρραλέως, ὦ στρατιῶται, ὁρμῶμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Πρὶν μὲν πεινῆν, πολλοὶ ἐσθίουσι, πρὶν δὲ διψῆν, πίνουσιν. Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη. Περικλῆς ἤστραπτεν, ἐβρόντα, συνεκύκα τὴν Ἑλλάδα. Εἴθε πάντες παῖδες τοὺς γονέας ἀγαπῷεν. Πῶς ἂν τολμήην τὸν φίλον βλάπτειν; Τὸ μὲν σῶμα πολλάκις καὶ πεινῇ καὶ διψῇ· ἡ δὲ ψυχὴ πῶς ἂν ἢ διψώῃ ἢ πεινώῃ; Ψυχὴ ἀθάνατος καὶ ἄγηρως ζῇ διὰ παντός (t. χρόνου). Κρεῖττον τὸ μὴ ζῆν ἐστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως. Ὀλοφυρόμεθα τὸν ἐν τῇ τῆς ἡλικίας ἀκμῇ τελευτῶντα.

Dítky milují své rodiče. Buď mlčte, anebo mluvte co lepšího (mn. 4. p.). Rozumem (3. p.) vidíme a slyšíme. Mladíci mají mlčeti. My chceme cnost milovati! Všecky sousedy pojímá strach, aby (μή s spojov.) nepřátelé proti městu nehnali (nevráželi). Krásno jest, rodiče milovati. Litujeme ve květu věku (mladosti) umírajících. Vojáci srdnatě na město doráželi. Chudý často hladoví a žízní. Všickni měšťané se obávali, aby nepřátelé proti městu nehnali. Kýžbysi, pacholíku, vždycky rodiče své miloval! Lépe by bylo nežíti, nežli žíti tak nešťastně. Někdy zvítězí také člověk zlý.

2. Časoslova stažená na έω v přítomn. a nedomin. času.

Αθυμέω jsem bez smělosti
ἀμελέω (s 2. p.) nedbám, nepečuju
ἀσκέω cvičím, vzdělávám, hlídám, ošetřuju
ἀποῤῥέω odtékám
δέω (s 2. p.) potřebuju, *δεῖ* jest třeba, dlužno, musím se, acc. et inf.
ἐπαινέω chválím, schvaluju
προςδοκάω domejšlím se, očekávám
συλλαμβάνω (s 3. p.) uchopuju se spolu, pomáhám
κρατέω (s 2. p.) krotím, panuju
λαλέω hlaholím, tlachám, švitořím, žvatlám
ποιέω dělám, činím
πονέω robotuju, dělám
συμπονέω (s 3. p.) spolu pracuju s někým, pomáhám, přispívám
τελέω dokonávám, končím
σιγάω mlčím, tichý jsem
θέλω chci, volím
ἄν (*ἐάν*) by, když (s spoj.)
φρονέω přemejšlím
μέγα φρονέω pyšním se
δυςτυχέω nešťastný jsem
εὐχή (*ἡ*) prosba, modlitba
ῥίψ, ῥιπός (*ὁ*) tresť, rákos
μέλι, ιτος (*τὸ*) med
μάλα velice, tuze
μᾶλλον více, spíše, raději, *μάλιστα* nejvíce, zvláště
οὐδέποτε nikdy
οὔτε — οὔτε ani, ani
Νέστωρ, ορος (*ὁ*) Nestor.

Ἀνὴρ πονηρὸς δυςτυχεῖ, κἄν *) *εὐτυχῇ. Βίος κράτιστος, ἂν θυμοῦ κρατῇς. Σιγᾷν μᾶλλον, ἢ λαλεῖν πρέπει. Ὅ τι ἂν ποιῆτε, νομίζετε ὁρᾷν θεόν. Φίλος φίλῳ συμπονῶν αὑτῷ πονεῖ. Οἱ ἄνθρωποι θνητοὶ μὴ φρονούντων ὑπὲρ θεούς. Ὁ μάλιστα εὐτυχῶν μὴ μέγα φρονείτω. Οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πράττοντα δεῖ, τὰ βελτίω δὲ προςδοκᾷν ἀεί. Τῷ πονοῦντι θεὸς συλλαμβάνει. Δικαιοσύνην ἀσκεῖτε καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ. Ἀπὸ τῆς Νέστορος γλώττης, ὥςπερ μέλι, ὁ λόγος ἀπέῤῥει. Σωκράτης τοῦ σώματος οὐκ ἠμέλει, τοὺς δὲ ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει. Εἴθε, ὦ θεός, τελοίης μοι τὴν εὐχήν. Εἴθε εὐτυχοῖτε, ὦ φίλοι. Θεοῦ θέλοντος* **), *κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις.*

*) *κἄν* = *καὶ ἄν* neb *ἐάν*. i když, třebas.
**) Genitiv absolut. = jako lat. ablativ, u Slovanů dativ.

Špatní lidé jsou nešťastni, třeba šťastni byli. Když Bůh chce, třeba i přes třtinu bysme plouli. Cokoliv činíš, mysli, že Bůh to vidí. Přátelé s přátely pracujíce, pro sebe pracují. Vykonávej spravedlnost činem a slovem! Helléni nezanedbali ani tělo, ani duši. Kýžbyste mi, o bozi! prosbu vykonali! Kýžbysi byl šťasten, o příteli! Přátelé s přátely pracovati mají. Krásno jest, vykonávati (cvičiti) cnost.

3. Časoslova stažená na *ό ω*, v přítomn. a nedomin. čase.

Ἀμαυρόω ochmuřuju, zatemňuju, otupuju, kazím
δολόω oklamávám
δουλόω zotročuju, podmaňuju
ἐλευθερόω osvobozuju
ἐξισόω vyrovnávám
ζηλόω (s 4. p.) horlím, snažím, dychtím, následuju, velebím, obdivuju
ὀρθόω narovnávám, zpřímím
συνεξομοιόω srovnávám
τυφλόω oslepuju, otupuju
ζητέω hledám, žádám
ἀμέλεια (ἡ) nedbanlivost
ἀπορροή (ἡ) výtok, původ
ζωή (ἡ) život
λιμός (ὁ) hlad
κοινωνία (ἡ) společnost, obcování
ὄρεξις, εως (ἡ) snažení, žádost
ἀνθρώπινος, η, ον lidský, člověčí
θεῖος, ᾱ, ον božský
σφοδρός, ά, όν prudký
χαλεπῶς těžce
ἵνα aby, po hlavních se spoj.; nebo žád. po histor. časech.

Τὸ ἀληθὲς κάλλος, ὅπερ ἐκ θείας κοινωνίας ἔχει τὴν ἀπορροήν, οὔτε πόνος ἢ λιμὸς ἢ ἀμέλειά τις, οὔτε ὁ πολὺς χρόνος ἀμαυροῖ. Αἱ φιλίαι τὰ ἤθη ζητοῦσι συνεξομοιοῦν. Χαλεπῶς ἂν ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀρεταῖς ἐξισοίης τοὺς ἐπαίνους. Εὐνομία ἀμαυροῖ ὕβριν. Ζήλου, ὦ παῖ, τοὺς ἐσθλοὺς καὶ σώφρονας ἄνδρας. Ἡ τύχη πολλοὺς κακῶς πράττοντας ὀρθοῖ. Πλῆθος κακῶν τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν ἀμαυροῖ. Αἱ περί τι σφοδραὶ ὀρέξεις τυφλοῦσιν εἰς τὰ ἄλλα τὴν ψυχήν. Τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σοφίαν ζηλῶμεν. Χρυσός ἐστιν ὁ δουλῶν θνητῶν φρένας. Οἱ πολέμιοι τὸ στράτευμα ἡμῶν ἐδόλουν. Οἱ νεανίαι τὴν σοφίαν ζηλοῖεν. Οἱ πολέμιοι ἐπλησίαζον, ἵνα τοὺς αἰχμαλώτους ἐλευθεροῖεν.

Prudké bažení po něčem duši pro ostatní oslepuje. Nepřátelé se přibližují, aby zajaté osvobodili. Následujte, jinoši, šlechetných a moudrých mužů! Není snadno, chválu cnostem dobrých vyrovnati. Milujeme po cnosti bažící jinochy. Nepřátelé osvobodili zajatých. Kýžby prudká žádost duši tvou k ostatním (věcem) neoslepila! — Jinochové mají po cnosti bažiti.

4. Časoslova stažená na *άω* v přítomn. a nedomin. střed. nebo trpn.

Ἀκροάομαι (s 2. p.) slyším
ἰάομαι léčím, hojím
μηχανάομαι (machinor) obmýšlím, zamýslmám
πειράομαι, (s aor. trpn.) zkouším
ἀδυνατέω nejsem s to
ἐπιθυμέω (s 2. p. nebo neurč.) požaduju, snažím se
εὐεργετέω dobročiním
ποιέω εὖ (s 4 p.) činím dobře, dobrodiní prokazuju
ὠφελέω (s 4, p.) prospívám
ἀξιόω, (*τινά τινος*) za hodného považuju, uznávám, žádám, přeju
ἐθέλω chci
ἥδομαι (s aor. nebo bud. trpn.) těším se, bavím se
ἡμεροδρόμος (*ὁ*) rychlík, rychlý posel
ὑπόδημα (*τὸ*) podšev, střevíc, ale vlastně něco podvázaného
μακάριος, *ᾱ*, *ον* velice blažený, šťastný
ἄεικής, *ές* neslušný
ὁμοίως podobně, stejně
γὰρ totiž, neb, *εἴτε*, *εἴτε* buď, buď (nebo).

Ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι δεῖ. Ὅταν ἀδυνατῇς τῷ πλούτῳ χρῆσθαι, τί διαφέρει τοῦ πένητος; Εὔνους λόγος λύπην ἰᾶται. Τιμώμενοι πάντες ἥδονται βροτοί. Οἱ ἄνθρωποι πολλὰ μηχανῶνται. Μακάριός ἐστιν, ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει· χρῆται γὰρ καλῶς εἰς ταῦτα, εἰς ἃ δεῖ. Ὁ ἀγαθὸς ὑπὸ πάντων τιμᾶται. Γλώττης πειρῶ κρατεῖν. Περικλῆς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἠγαπᾶτο καὶ ἐτιμᾶτο. Οἱ ἡμεροδρόμοι οὐκ ἐχρῶντο ὑποδήμασιν ἐν ταῖς ὁδοῖς. Οὐκ ἀεικές, ἐάν τις ὑπ' ἐχθρῶν ἐξαπατᾶται. Εἴθε πάντες γονεῖς ὑπὸ τῶν τέκνων ἀγαπῷντο. Οἱ ἀγαθοὶ ὑπὸ πάντων ἀγαπάσθων. Εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργέτει· εἴτε ὑπό τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφέλει· εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρῶ εὖ ποιεῖν.

Obou stejně vyslýchejte, soudcové! Není hanebno, když od nepřátel oklamáni býváme. Dobromyslná slova léčí bolest. Člověk se těší od jiných jsa uctěn. Žádáme si od přátel milováni a od měšťanů ctěnu býti. U Lakedajmonů starcové velice ctěni bývali. Kýžby dobrý vždycky ode všech milován a ctěn byl! Soudce ať oba vyslechne! Chcete-li od přátel milováni býti, dobročiňte přátelům. Hleďte jazyk zkrotiti. Lidé mnohé (věci) obmejšlejí.

5. Časoslova stažená na *έω* v přítomn. a nedom. střed. nebo trpn.

Ἀδικέω (s 4. p.) křivdím, urážím
ἀπιστέω (s 3. p.) nedůvěřuju se, v trp. *ἀπιστέομαι* nemám důvěry
καταφρονέω (s 2. p.) pohrdávám, v trpn. jsem pohrdán
λοιδορέω laju, haním
μισέω nenávidím
πολιορκέω obkličuju, obléhám
προσποιέω přípravuju: ve střed. dobývám si, ujímám se (věcí)

φοβέω strašim; v střed. s aor. trpn. bojím se
αἰδέομαι s aor. trpn. (4. p.) hanbím se, stydím se, ostýchám se, ctím
δέομαι (s 2. p.) potřebuju, nedostává se mi
ἀπόλυσις, εως (ἡ) odloučení, vysvobození, spasení
ἔτος, ους (τὸ) léto, rok
ἰσχυρός, ά, όν silný, mocný, křepký
πλησίος, α, ον blízký, *οἱ πλησίον* bližní
Ἕλλην, ηνος (ὁ) Helén, Řek
Τροία (ἡ) Troja
ὅπως, přísl. a spoj. jak, jako, 2. aby, s spoj. po hlav. čase s žádac. po histor. čase po časosl. pečlivosti, též s bud. ozn.

Αἰδοῦ θεόν. Τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ποιοῦ ἑταῖρον. Φιλοῦντες φιλοῦνται, μισοῦντες μισοῦνται. Τὸν ἰσχυρὸν δεῖ πρᾶον εἶναι, ὅπως οἱ πλησίον αἰδῶνται μᾶλλον, ἢ φοβῶνται. Αἰδεῖσθαι δεῖ φίλους. Ἀπιστοῦνται οἱ λάλοι, κἂν ἀληθεύωσιν. Οἱ Πέρσαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐμισοῦντο καὶ κατεφρονοῦντο. Ὁ μηδὲν ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμου. Τροία δέκα ἔτη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐπολιορκεῖτο. Οἱ πολῖται ἐφοβοῦντο, μὴ ἡ πόλις πολιορκοῖτο. Λοιδορούμενος φέρε· ὁ γὰρ λοιδορῶν, ἐὰν ὁ λοιδορούμενος μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖται λοιδορῶν. Μηδεὶς φοβείσθω θάνατον, ἀπόλυσιν κακῶν.

Ctěte Boha! Milující miluje se, nenávidící nenávidí se. Nekřivdící nepotřebují žádného zákona. Král Perský (Peršanů) od Hellénů byl nenáviděn a pohrdán. Měšťané bojí se, aby město od nepřátel obleženo nebylo. Kýžbyste dobrých lidí učinili přátely! Dobří často od špatných nenáviděni bývají. Není hanebno, od zlých nenáviděnu býti.

6. Časoslova stažená na *όω* v přítom. a nedomin. střed. nebo trpn.

Γαυρόω činím pyšným; ve střed. s aor. trp. pyšním se, honosím se, vypínám se
δηλόω zjevuju, ukazuju, oznamuju, učím
ἐξαμαυρόω (viz č. 3.) zeslabuju
ζημιόω trestám, pokutuju
ταπεινόω snižuju, pokořuju
ἐναντιόομαι odporuju, protivuju
χειρόομαι krotím, podmaňuju
μερίζω rozměřuju, dělím
ὑπερήφανος, ον hrdý
ἀλκή (ἡ) síla, valnost
σάρξ, κός (ἡ) maso, tělo
ἦθος, ους (τὸ) mrav, obyčej
μήτε — μήτε ani, ani.

Δουλούμεθα τῇ σαρκὶ καὶ τοῖς πάθεσιν. Ὑπὸ τῆς ἀνάγκης πάντα δουλοῦται ταχύ. Ἡ φιλία εἰς πολλοὺς μεριζομένη ἐξαμαυροῦται. Τοὺς μὲν φίλους ἐλευθεροῦμεν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς χειρούμεθα. Μὴ γαυροῦ σοφίᾳ, μήτ' ἀλκῇ, μήτε πλούτῳ. Τὸ ἦθος μάλιστα ἐκ τῶν ἔργων δηλοῦται. Ὁ ὑπερήφανος ταπεινοῖτο. Οὐ καλόν ἐστι, τῇ σοφίᾳ γαυροῦσθαι. Οἱ τοῖς ἀγαθοῖς ἐναντιούμενοι ἄξιοί εἰσι ζη-

μιοῦσθαι. Οἱ στρατιῶται ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐδολοῦντο. Πάντες κακοὶ ζημιοῦντο.

Nestřídmí tělem a náruživostmi podmaněni bývají. Nechonoste se moudrostí svou! Kýžby hrdí ponížili se! Hanebno jest dobrým odporovati. Měšťané obávají se, aby od nepřátel pokořeni nebyli. Špatní vojáci od vojvody pokáráni bývají. Moudrostí svou se vypínající není moudrý. Nechlubte se ani silou ani bohatstvím. Kýžby jsme šlechetným lidem neodporovali! Dobré mravy chválí se.

7. Všeliké času tvoření u časoslov stažených.

Ἐάω nechám
κτάομαι dobývám si, min. mám (poseduju)
ἀκέομαι hojím, léčím
ἀκολουθέω (s 3. p.) následuju, doprovázím
ἀτυχέω nešťastný jsem
κοσμέω ozdobuju, krášlím
οἰκέω bydlím, obývám
οἰκοδομέω stavím dům
πλουτέω bohatnu
καρπόομαι požívám ovoce, požitkuju
ὑφόω povyšuju
χηρόω osiřuju, orvu
λογίζομαι myslím, rozmýšlím
σφάλλω viklám, otřásám, vrtkavím, klamu
ἀνελευθερία (ἡ) nesvoboda, špinavá lakota
ἀγρός (ὁ) pole, ouhor
ἰατρός (ὁ) lékař
ἕλκος, ους (τὸ) vřed, bolák
Λύσανδρος (ὁ) Lysander
δῆλος, η, ον zjevný
καίριος, ᾱ, ον slušný, v pravou dobu, šikovný
λόγιος, ᾱ, ον výmluvný
πενιχρός, ά, όν chudý
σιωπηλός, ή, όν mlčenlivý
ἀδαήμων, ἀδάημον, ονος nezkušený
μηδέποτε nikdá (při spojov. a rozkazov.).

Οἱ περὶ Λεωνίδαν τριακόσιοι γενναίως μαχόμενοι ἐτελεύτησαν. Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς. Μακάριος, ὅστις εὐτύχησεν εἰς τέκνα. Πολλοὺς κακῶς πράττοντας ὤρθωσε τύχη. Σφάλλει ἐκείνους, οὓς ἂν ὑψώσῃ τύχη. Ῥᾴδια πάντα θεῷ τελέσαι. Μηδέποτε κρίνειν ἀδαήμονας ἄνδρας ἐάσῃς. Ἐν οἷς ἂν τόποις τις ἀτυχήσῃ, τούτοις πλησιάζων οὐχ ἥδεται. Ὁ νεανίας ἀκολουθησάτω τῇ σοφίᾳ. Ὁ ποιητὴς τὸν λογιώτατον Ὀδυσσέα σιωπηλότατον πεποίηκεν. Οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες πατρίδα κοσμήσουσιν. Πολλάκις πενιχρὸς ἀνὴρ αἴψα μάλ' ἐπλούτησεν. Πολλοὶ κεκτημένοι μὲν πολλὰ οὐ χρῶνται δὲ δι' ἀνελευθερίαν. Λύσανδρος, ὁ Σπαρτιάτης, μεγάλων τιμῶν ἠξιώθη. Οἱ ἡμεροδρόμοι οὐκ ἐχρήσαντο ὑποδήμασιν ἐν ταῖς ὁδοῖς. Ἡ πόλις πολλῶν ἀνδρῶν ἐχηρώθη. Οἱ ἰατροὶ τὰ ἕλκη ἀκέσονται. Ἡ γλῶττα σιγὴν καιρίαν κεκτημένη καὶ γέροντι καὶ νέῳ τιμὴν φέρει. Οὐδεὶς ἔπαινον ἡδοναῖς ἐκτήσατο. Οὔτε τῷ καλῶς ἀγρὸν φυτευσαμένῳ δῆλον, ὅστις καρπώσεται, οὔτε τῷ καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησαμένῳ δῆλον, ὅστις οἰκήσει.

Dobří dobré ctíti a milovati budou. Ušlechtilí mládenci budou následovati cnost. Měšťané udůstojní statečné vojáky veliké cti. Alexandros, král Macedonský (*Μακεδών, όνος*) překonal Dareja, krále Perského. Leonidas a jeho 300 vojínů (ti okolo L.) ozdobili svou udatností otčinu. Splň (vykonej) mně, Živo! tuto prosbu! Vojáci nepřátely překonali. Nepřátelé přemoženi byli. Vojáci od měšťanů udůstojní se veliké cti. Vojna obrala město mnohých měšťanů. Lékaři uléčili vředy. Rozkošemi nikdo si nedobyde chvály. Město mnohých měšťanů oloupeno bylo. Všecko krásně skončilo se.

§. 77.

Tvoření časů u časoslov nečistých.

1. Časoslova nepřesná (verba impura), jichžto význak jest souzvučka, při tvoření časů rozličné na kmenu proměny dostávají:

a) Sesílení souzvučky jinou, ku př. *τύπ-τ-ω* od kmene *τύπ*; *κράζ-ω* od *κραγ*; *φράζ-ω* od *φραδ*; *τέμ-ν-ω* od *τέμ* neb *ταμ*.

b) Sesílení samohlásky v kmenu; *φεύγ-ω* od *φυγ*, *λήθ-ω* od *λαθ* *), *τήκ-ω* od *τακ*.

2. Přehlasování, to jest proměny původní zvučky do jiné: §. 63: *κλέπτω, ἐκλάπ-ην, κέ-κλοφα;* jako u nás: klepu, klapu, klovu.

3. U takových proměnlivých časoslov rozeznává se dvojí kmen: původní jednoduchý a sesílený, plný; onen slove čistý, tento nečistý kmen.

Přítomný a nedominulý u takových časoslov mívá ten nečistý kmen, tak nazvané druhé časy (tempora secunda), jest-li se jaké tvoří, mívají ten čistý kmen, obzvláště aor.

*) Nejen *ᾰ* do *η* jako: *ἔλαθ-ον* ve *λήθω*,
ale *ι* — *α* — *αι* — *φαν-ῶ* — *φαίνω*,
ε — *ει* — *φθερ-ῶ* — *φθείρω*,
ι — *ει* — *ἔ-λιπ-ον* — *λείπω*,
ι — *ῑ* — *ἐτρῐ́β-ην* — *τρῐ́βω*,
υ — *ῡ* — *ἐφῠ́γ-ην* — *φῠ́γω*,
υ — *ευ* — *ἔφυγ-ον* — *φεύγω*.

II. (viz §. 55. 6.) v ostatních časech ale vězí brzo nečistý brzo čistý kmen, ku př.

Přít. *τύπτ-ω*, aor. II. trpn. *ἐ-τύπ-ην*, bud. *τύψ-ω* (*τύπ-σω*),
λειπ-ω, — činn. *ἔ-λῐπ-ον*, — *λείψω* (*λειπ-σω*).

4. Pro každý čas, který se nedá ze přítomného vyvésti, utvořuje se obyčejně jiná forma přítomného času, (třeba vymyšlená pro snadnější odvádění časů); a ta se nazývá: théma (*θέμα*) zásada, základ, v tisku se obyčejně větším písmem vytkne; tak obyčejný kmen v přít. *φεύγ-ω*, k odvádění ale aor. II. *ἔ-φῠγ-ον*, utvořuje se jiná forma přítomného: *φύγ-ω* a ta jest théma: *ΦΥΓ-Ω*.

5. Časoslova nečistá jsou buď plynná nebo němá (viz o nich tabeli §. 67.), jichžto význak plynná nebo němá zvučka jest, ve všech se ale musí rozeznávati kmen čistý a nečistý. U němých:

1. Časoslova retních hlásek, jsou *a)* na *β*, *π*, *φ* čistého, pak *b)* na *πτ* nečistého kmene.
   a) *τρίβ-ω* tru, tříbím, *βλέπ-ω* hledím, *γράφ-ω* škráb-u, píšu.
   b) *βλάπτ-ω* (*ΒΑΛΒ*) škodím, *κλέπτ-ω* (*ΚΛΑΠ*) lapnu, kradu, *τύπτ-ω* (*ΤΥΠ*) duptu, tepu.
2. Časoslova na hrdelní zvučky, mají *γ*, *κ*, *χ* význak čistý, na *σσ*, *ττ* nečistý:
   a) *ἄγ-ω* vedu, *πλέκ-ω* pletu, *τεύχ-ω* připravuju, zdím.
   b) *φρίσσ-ω* neb *φρίττ-ω* třesu se, hrozím se (*ΦΡΙΚ*), *τάσσω* neb *τάττω* tasím, pořádám, od tah: (*ΤΑΓ*); *βέσσω* neb *βέττω* od (*ΒΑΧ*) bařat, kašlat.
3. Časoslova na zubní *δ*, *τ*, *θ*, mají čistý, na *ζ* nečistý kmen, ku př.
   a) *ᾄδω* pěju (hádám, hudu), *ἀνύτω* skončuju, *πείθω* přemlouvám.
   b) *φράζ-ω* pravím, mluvím, má čistý kořen v *d* (*ΦΡΑΔ*) (v-rad-ím, ret).

1. Pozn. Některá časoslova na *σσω* neb *ττω* nemají za čistý význak kmenový nějakou Ka-zvučku ale Te-zvučku: jako: *ἁρμόττω* spojuju, souhlasuju. Bud. č. — *ὁσω*: *ἐρέσσω* vesluju, *πάσσω* posejpám, *πλάσσω* tvořím, plácám, *πτίσσω* pěchuju, *νάσσω* cpu. mačkám, jest jaksi obojetné, neboť má bud. *νάξω* atd. Min. trpn. a střed. *νένασμαι*, přísl. *ναστός*.

2. Pozn. Následující časoslova, jenž větším dílem nějaký křik znamenají, nemají Te- ale Ka-zvučku za význak kmenový, obyčejně *γ*: *αἰάζω* achkám, vzdychám; bud. *αἰάξω*; *ἀλαλάζω* hlaholám, výskám; *κοκζω* škvíkám, škvěčím; *κράζω* krákám, křičím; *κρώζω* chroptám; *μαστίζω* bičuju, švihám; *ὀδάζω* svědím; *οἰμώζω* běduju (bud. *ξω*, *ξομαι*); *ὀλολύζω* vyju (vyl, hýl); *ῥυστάζω* trhám; *στάζω* a *σταλάζω* krápám; *στενάζω* stonám, vzdychám; *στηρίζω* stavím, upevňuju; *στίζω* píchám, tik; *συρίζω* pískám, sviřím, cvrčím; *σφάζω*, *σφάττω* porážím, zabíjím, máchám; *σφύζω* valím; *τρίζω* švitořím; *φλύζω* kloktám, vru.

3. Pozn. Z toho již viděti, že *ζ*, jako u nás pochází z *γ* nebo z *δ*, a poněvadž se oboje střídavě zastupuje, tudy také některá časoslova obojetná: *βαστάζω* nesu, bud. *άσω* atd. aor. trpn. *ἐβαστάχθην*; *νυστάζω* klímám, nocuju; bud. *άσω* i *άξω*; *παίζω* žertuju, dovádím; bud. *παίξομαι* a *παιξοῦμαι*, aor. *ἔπαισα*; min. trpn. nebo střed. *πέπαισμαι*.

4. Pozn. Následující tři mají za známku *γγ* to jest *ng*, s nosovým zvukem *n*, kdežto čistý kmen bez *n*, jenom *g*, již obyčejný: *κλάζω* zvučím, křičím; min. II. *κέκλαγγ-α*, bud. *κλάγξω*, aor. *ἔκλαγξα*, srovn. Klang, Klage, lkám, lugeam; *πλάζω* plaším, poháním, bud. *πλάγξω*; *σαλπίζω* troubím, bud. *σαλπίγξω* atd.

§. 78.

Tvoření časoslov u němých (muta) §. 65.

Časoslova n ě m o z v u k á tvoří bud. aor. I. čin. a střed. s významem *σ*, pak min. I. a dávnomin. I. čin. s dyšnou koncovkou *ά* neb *εἰν*, když jest Ka- nebo Pe-zvučka rázem; jinák ale koncovkou *-κα*, *-κειν*, když předchází Te-zvučka, kterážto ale před *κ* odpadá, jako i v min. trpn. a střed. před *μ* a *τ* do *σ* přechází, ale před *σ* v ukončení osoby také zas odpadává, ku př. *πείθω* přemlouvám, *πέπεισμαι*, *-σται*, *φράζω* radím, mluvím, *πέφρασμαι*, *-σται* (*πέπει-σαι*, *πέφρα-σαι*). Samohlásky *α*, *ι*, *ο*, *υ*, jsou v Te-znakových časoslovech před koncovkou časovou *σ* a *κ* krátké, tedy: *φράζω*, bud. *φρᾰ́σω*, *ἔφρασα*, *πέφρᾰκα*; a nebo *πλάσσω* tvořím, *ἔπλᾰσα*; *νομίζω* myslím, *ἐνόμῐσα*; *ἁρμόζω* zpívám, *ἥρμοσα*; *κλύζω* vyplachuju, *ἔκλῠσα* atd.

1. Pozn. O proměně, kterou n ě m é přidáním koncovky s *μ*, *ϑ*, *σ* nebo *τ* počínající, a potom před dyšným zakončením — *ά*, — *εἶν* utrpí, tak jako o průtahu *ε* do *ει* před *σ* u časoslov na *ένδω* neb *ένθω* ku př. *οπένδ-ω* poskytuju, bud. (*οπένδ-οω*), *οπείσω*, viz §. 6.

2. Pozn. Když Pe-zvučnou známku předchází *μ*, jako v *πέμπ-ω*, tedy v min. trpn. čili střed. jedno *μ* před zakončením na *μαι* se vynechává, tedy: *πέ-πεμ-μαι* místo *πέ-πεμπ-μαι* nebo *πέ-πεμμ-μαι*; *κάμπτω* ohýbám, *κέ-καμ-μαι* místo *κέ-καμπ-μαι* nebo *κέ-καμμ-μαι*.

Tak i ze dvou *γ* když před *μ* přijdou, jedno odpadá, ku př. *σφίγγω* tlačím, soužím; *ἔ-σφιγ-μαι* místo *ἔ-σφιγγ-μαι*, *ἔσφιγξαι*, *ἔσφιγται* atd. neurč. *ἐσφίγχθαι*, příč. *ἐσφιγμένος*.

3. Pozn. Časoslova, jichžto význak jest Te-zvučka v obyčejné řeči netvoří aorist druhý.

4. Pozn. Koncovky s *σθ* začínavé, tratí to *σ*, když zrovna před nimi něma stojí, kterážto pro následující *θ* do dyšné se mění, jako: *κεκρύφθαι* místo *κεκρύψθαι*; *πεπλέχθαι* místo *πεπλέξθαι*.

5. Pozn. Třetí os. mn. v min. a dávnomin. trpn. a střed., které vlastně na *-νται* nebo *-ντο* se končí, jako to u časoslov čistých vidno, nemohou se u časoslov nečistých (němých jako plynných) pro sražení se mnohých souzvuček podobným způsobem utvořiti, a proto se raději opisují příčestím min. trpn. nebo střed. s přidáním třetí osoby přítomného nebo dávnominulého času, od časoslova: *εἶναι* (býti) totiž: *εἰσί(ν)* jsou, *ἦσαν* byli; někdy se ale to *ν* vysouvá a na jeho místo *ᾰ* vsadí, které před Ka- nebo Pe-zvučkami dyšné jest, před Te-zvučkami ale nedyšné; jako:

τρίβω tříbím,	*τέ-τριμ-μαι*,	3. os. mn.	*τετρίφᾰται*	místo	*τέτριβνται*;
πλέκω pletu,	*πέ-πλεγ-μαι*,	—	*πεπλέχᾰται*	—	*πέπλεκνται*;
τάσσω tasím,	*τέ-ταγ-μαι*,	—	*τετάχᾰται*	—	*τέταγνται*;
χωρίζω párám,	*κε-χώρισ-μαι*,	—	*κεχωρίδᾰται*	—	*κεχώρισνται*;
φθείρω hubím,	*ἔ-φθαρ-μαι*,	—	*ἐφθάρᾰται*	—	*ἔφθαρνται*.

Dávnomin. 2. os. mn. *ἐτετρίφᾰτο*, *ἐπεπλέχᾰτο*, *ἐτετάχᾰτο*, *ἐκεχωρίδᾰτο*, *ἐφθάρᾰτο*.

§. 79.

Obrazec časoslov němých.

A. Časoslova, jichžto význak pe-zvučka (*β*, *π*, *φ*) jest.

a) čistý význak na *β*, *π*, *φ* (budouc. *ψω*).

τρίβω tru, tříbím.	Činně.
Přítomný	oznamovací *τρίβ-ω*, spojovací *τρίβ-ω*, rozkazovací *τρῖβ-ε*, neurčitý *τρίβ-ειν*, příčestí *τρίβ-ων*;
Nedominulý	oznamovací *ἔ-τρῑβ-ον*, žádací *τρίβ-οιμι*.
Minulý	oznamovací (*τέ-τρῑβ-α*) = *τέ-τριφ-α*, spojovací *τε-τρίφ-ω*, rozkazovací schází, neurčitý *τε-τρῖφ-έναι*, příčestí *τε-τρῖφ-ώς*.
Dávnominulý	oznamovací (*ἐ-τε-τρίβ-ειν*) = *ἐ-τε-τρίφ-ειν*, žádací *τε-τρίφ-οιμι*.
Budoucí I.	oznamovací (*τρίβ-σω*) = *τρίψ-ω*, žádací *τρίψ-οιμι*, neurčitý *τρίψ-ειν*, příčestí *τρίψ-ων*.
Aorist I.	oznamovací *ἔ-τριψ-α*, spojovací *τρίψ-ω*, žádací *τρίψ-αιμι*, rozkazovací *τρῖψ-ον*, neurčitý *τρῖψ-αι*, příčestí *τρίψ-ας*.

Středně.

Přítomný	oznamovací *τρίβ-ομαι*, spojovací *τρίβ-ωμαι*, rozkazovací *τρίβ-ου*, neurčitý *τρίβ-εσθαι*, příčestí *τρῑβ-όμενος*.		
Nedominulý	oznamovací *ἐ-τρῑβ-όμην*, žádací *τρῑβ-οίμην*.		
Minulý	(*τέ-τριβ-μαι*) nebo	Rozkazovací.	Neurčitý.
Jednotník 1.	lépe *τέ-τριμ-μαι*	(*τέ-τριβ-σο*) =	(*τε-τρῑψ-θαι*) =
2.	*τέ-τριψαι*	*τέ-τριψο*	*τε-τρῖφ-θαι*.
3.	*τέ-τριπ-ται*	*τε-τρίφ-θω*	
Dvojník 1.	*τε-τρίμ-μεθον*		
2.	*τέ-τριφ-θον*	*τέ-τριφ-θον*	Příčestí.
3.	*τέ-τριφ-θον*	*τε-τρίφ-θων*	*τε-τριμ-μένος, η, ον*.
Množník 1.	*τε-τρίμ-μεθα*		
2.	*τέ-τριφ-θε*	*τέ-τριφ-θε*	
3.	*τε-τριμ-μένοι εἰσί(ν)* neb *τε-τρίφ-ᾰται*	*τε-τρίφ-θωσαν* neb *τε-τρίφ-θων*.	Spojovací. *τε-τριμ-μένος, ὦ* a t. d.

Dávnominulý	Jednotník.	Dvojník.	Množník.
1.	*ἐ-τε-τρίμ-μην*	*ἐ-τε-τρίμ-μεθον*	*ἐ-τε-τρίμ-μεθα*
2.	*ἐ-τέ-τριψο*	*ἐ-τέ-τριφ-θον*	*ἐ-τέ-τριφ-θε*
3.	*ἐ-τέ-τριπ-το*	*ἐ-τε-τρίφ-θην*	*τε-τριμ-μένοι ἦσαν*.

Žádací *τε-τριμ-μένος εἴην*.

Budoucí	oznamovací *τρίψ-ομαι*, žádací *τριψ-οίμην*, neurčitý *τρίψ-εσθαι*, příčestí *τριψ-όμενος*.
Aorist I.	oznamovací *ἐ-τριψ-άμην*, spojovací *τρίψ-ωμαι*, žádací *τριψ-αίμην*, rozkazovací *τρῖψ-αι*, neurčitý *τρίψ-ασθαι* příčestí *τριψ-άμενος*.
Budoucí III.	oznamovací *τε-τρίψ-ομαι*, žádací *τε-τριψ-οίμην*, neurčitý *τε-τρίψ-εσθαι*, příčestí *τε-τριψ-όμενος*.

Trpně.

Aorist I.	oznamovací (*ἐτρίβ-ην*) = *ἐτρίφ-θην*, spojovací *τριφ-θῶ*, žádací *τριφ-θείην*, neurčitý *τριφ-θῆναι*, rozkazovací *τρίφ-θητι*, příčestí *τριφ-θείς*.
Budoucí I.	oznamovací *τριφ-θήσομαι*, žádací *τριφ-θησοίμην*, neurčitý *τριφ-θήσεσθαι*, příčestí *τριφ-θησόμενος*.
Aorist II.	oznamovací *ἐ-τρίβ-ην*, spojovací *τρῐ̆βῶ*, žádací *τρῐ̆β-είην*, neurčitý *τρῐ̆β-ῆναι*, rozkazovací *τρίβ-ηθι, ἦτω* a t. d. příčestí *τρῐ̆β-είς*,
Budoucí II.	oznamovací *τρῐ̆β-ήσομαι*, žádací *τρῐ̆β-ησοίμην*, neurčitý *τρῐ̆β-ήσεσθαι*, příčestí *τρῐ̆β-ησόμενος*.

Přídavné časoslovo (*τριβ-τός*) = *τριπ-τός, ή, όν, τριπ-τέος, έα, έον* třený, tříbný.

b) Význak nečistý *πτ* v přítom. a nedomin. (bud. *ψω*).

κόπτ-ω kopu.	Činný.	Střední.	Trpný.
Přítomný	*κόπτω*	*κόπτ-ομαι*	
Nedominulý	*ἔ-κοπτ-ον*	*ἐκοπτ-όμην*	
Minulý I. (*κέκοπ-α*)	*κέκοφα*	*κέκομ-μαι*, jako: *τέτριμμαι*	
Dávnominulý I.	*ἐκεκόφ-ειν*	*ἐκε-κόμ-μην* — *ἐτετρίμμην*	
Minulý II.	*κέ-κοπ-α* (Hom.)		
Dávnominulý II.	*ἔκε-κόπ-ειν*		A. I. *ἐ-κόφ-θην*
Budoucí I. (*κόπ-σω*)	*κόψω*	*κόψομαι*	B. I. *κοφ-θήσομαι*
Aorist I.	*ἔκοψ-α*	*ἐ-κοψάμην*	A. II. *ἐ-κόπ-ην*
Budoucí III.		*κε-κόψ-ομαι*	B. II. *κοπ-ήσομαι.*

Adject. verbale: *κοπ-τός, ή, όν*; *κοπ-τέος, έα, έον* kopný, á, é.

Takto: *κάμπ-τω* ohýbám; bud. *κάμψω*, aor. *ἔκαμψα*, M. P. *κέκαμμαι.*

Minulý oznam.	Jedn. 1. os.	*κέκαμ-μαι, ψαι, πται*	
	Dvoj. —	*κεκάμ-μεθον, κέκαμ-φθον, φθον*	
	Množ. —	*κεκάμ-μεθα, κέκαμ-φθε, -μένοι εἰσί*	
— rozkaz.	Jedn. 2. os.	*κέκαμ-ψο*, 3. os. *κεκάμφθω*	
	Dvoj. —	*κέκαμφθον*, — *κεκάμφθων*	
	Množ. —	*κέκαμφθε*, — *κεκάμφθων* n. *κεκάμφθωσαν.*	

Adj. verb. *καμπτός*, a *καμπτέος, έα, έον* ohybný.

LI. Významy.

Ἀνατρέπω obracím, kazím
περιτρέπω převracím, bořím
καλύπτω halím, zakrývám
καταλείπω zanechávám
προλείπω opouštím
θάπτω pochovávám, tápím
συνθάπτω spolupochovávám
κλέπτω kradu, lapám
κρύπτω kryju, skrývám
ῥίπτω vrhu, prohazuju
ἀλείφω olejvám, pomazuju
ἐξαλείφω vymazávám, zničuju
φαίνω ukazuju, zjevuju, aor. 2. a bud. 2. trp. svítím, zjevuju se
χορεύω tancuju, koluju
Μακεδονία (*ἡ*) Macedonie, nyní: Mačva
ναυμαχία (*ἡ*) loděboj, bitva na moři
πρεσβευτής, οῦ (*ὁ*) starec, poslanec, mn. *οἱ πρέσβεις*
Ἐπαμεινώνδας, ου (*ὁ*) Epaminondas
Εὐριπίδης, ου (*ὁ*) Euripid
βίοτος, ου (*ὁ*) život, živobytí
φθόνος (*ὁ*) závist
Θηβαῖος (*ὁ*) Thebanský
τρόπαιον (*τὸ*) vítězznak
αἰών, ῶνος (*ὁ*) aevum, věk, čas, trvání (doba žití)
φώρ, φωρός (*ὁ*) zloděj, krádce, lat. fur, rus. vor
τάξις, εως (*ἡ*) tasení, řada, pořádek
ῥῆμα, ατος (*τὸ*) řeč, slovo
μέλος, ους (*τό*) zpěv
γυμνός, ή, όν nahý, rus. gumný = holý
μύχατος, η, ον vnitřní, ukrytý, koutný
σκληρός, ά, όν tvrdý, suchý, ostrý
κεχρημένος, η, ον potřebný (s 2. p.) od *χράομαι* utor
βυσσόθεν ze hluboka, *-θεν* sem neb ven, *ὁ βυσσός* hloubka, pučina
Σαλαμίς, ῖνος (*ἡ*) Salamis
Σοφοκλῆς, ους (*ὁ*) Sofokles.

Ὁ παῖς τὴν ἐπιστολὴν ἐγεγράφει. Οἱ πολέμιοι πρέσβεις εἰς τὴν πόλιν ἔπεμψαν. Οἶνος καὶ(ἰ) τὰ κεκρυμμένα φαίνει βυσσόθεν. Πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει περιέτρεψεν ἢ χρόνος ἢ φθόνος. Τὰς τῶν σπουδαίων φιλίας οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν. Σοφοκλῆς μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν περὶ τρόπαιον γυμνὸς αληλιμμένος ἐχόρευσεν. Μύρμηκες γῆς μυχάτους οἴκους προλελοιπότες ἔρχονται βιότου κεχρημένοι. Πολλάκις ὀργὴ ἀνθρώπων νοῦν ἐξεκάλυψεν. Τῷ Ἐπαμεινώνδου σώματι συνέθαψε τὴν δύναμιν τῶν Θηβαίων ὁ καιρός. Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον οὐ διαμειψόμεθα τοῖς χρήμασιν. Εὐριπίδης ἐν Μακεδονίᾳ τέθαπται. Θεὸς τοῖς ἀνθρώποις τὸ μέλλον κεκάλυφεν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτράφησαν ἐν σκληροῖς ἤθεσιν. Ἀκούσας καλὸν μέλος τρεφθείης ἄν. Ῥῆμα παρὰ καιρὸν ῥιφθὲν ἀνέτρεψε πολλάκις βίον. Οἱ φῶρες ἡμῖν τὰ χρήματα κεκλόφᾶσιν. Οἱ πολέμιοι τὴν πόλιν ἀνατετρόφᾶσιν. Οἱ στρατιῶται τὰς τάξεις κατέλιπον.

Psaní od chlapce napsáno bylo. Vyslancové od nepřátel do města posláni byli (aor.). Často ukazuje víno, co člověk v srdci skrývá. S tělem Epaminonda i moc Thebánská spolu pochována byla. Příští od bohů člověkům se skrylo. Lacedémoné vychovali (aor.) své děti ve tvrdých mravech. Krásný zpěv nás potěšil (aor.). Mnozí pokladové od zlodějů ukradeni byli. Nepřátelé město rozbořili (aor.). Řady od vojáků byly opuštěny.

§. 80.

B. Časoslova, jichžto význak ka-zvučka (κ, γ, χ) jest.

a) Čistý význak γ, κ, χ.			*b*) Nečistý význak σσ, attic. ττ, zřídka ζ.	
πλέκ-ω pletu (bud. -ξω).			*τάσσω*, att. *τάττω*, pořádám.	
Č i n n ě.		Středně.	Činně.	Středně.
Přít.	*πλέκ-ω*	*πλέκ-ομαι*	*τάσσω*	*τάσσ-ομαι*
Nedom.	*ἔ-πλεκ-ον*	*ἐ-πλεκ-όμην*	*ἔ-τασσ-ον*	*ἐ-τασσ-όμην*
Minul.	(*πέπλεκα*)	(*πέ-πλεκ-μαι*)	(*τέ-ταγ-α*)	
	πέπλεχα	*πέ-πλεγ-μαι*	*τέ-ταχ-α*	*τέ-ταγ-μαι*
Dávno.	*ἐ-πεπλέχ-ειν*	*ἐ-πε-πλέγ-μην*	*ἐ-τε-τάχ-ειν*	*ἐτε-τάγ-μην*
Bud.	(*πλέκ-σω*) = *πλέξω*	*πλέξ-ομαι*	(*τάγ-σω*) = *τάξω*	*τάξ-ομαι*
Aorist	*ἔ-πλεξα*	*ἐ-πλεξά-μην*	*ἔ-ταξα*	*ἐ-ταξά-μην*
Bud. III		*πε-πλέξ-ομαι.*		*τε-τάξ-ομαι.*

Trpně.

Aor. I.	(ἐ-πλέκ-θην)	= ἐπλέχ-θην	(ἐ-τάγ-θην)	= ἐτάχ-θην
Bud. I.		πλεχ-θήσομαι		ταχ-θήσομαι
Aor. II.	ἐ-πλάκ-ην i	ἐ-πλέκ-ην		ἐ-τάγ-ην
Bud. II.	πλακ-ήσομαι,	πλεκ-ήσομαι.		ταγ-ήσομαι.

Adject. verbale *πλεκτός* a *πλεκτέος* — *ταχτός* i *ταχτέος, έα, έον.*

Časování minulého času v trpném nebo středním časoslova *τάσσω* (tasím) pořádám, a *σφίγγω* tlačím, stahuju.

	Oznamovací.		Rozkazovací.	
Jed. 1.	*τέταγμαι*	*ἔ-σφιγμαι*		
2.	*τέταξαι*	*ἔ-σφιγξαι*	*τέταξο*	*ἔσφιγξο*
3.	*τέτακται*	*ἔ-σφιγκται*	*τετάχθω*	*ἐσφίγχθω*
Dv. 1.	*τετάγμεθον*	*ἐ-σφίγμεθον*		
2.	*τέταχθον*	*ἔ-σφιγχθον*	*τέταχθον*	*ἔσφιγχθον*
3.	*τέταχθον*	*ἔ-σφιγχθον*	*τετάχθων*	*ἐσφίγχθων*
Mn. 1.	*τετάγμεθα*	*ἐ-σφίγμεθα*		
2.	*τέταχθε*	*ἔ-σφιγχθε*	*τέταχθε*	*ἔσφιγχθε*
3.	*τεταγμένοι εἰσί(ν)*	*ἐσφιγμένοι εἰσί(ν)*	*τετάχθωσαν* neb *τετάχθων*	*ἐσφίγχθωσαν* n. *ἐσφίγχθων.*

LII. Významy.

Θέλγω očaruju, utěšuju
καταφλέγω upaluju
ὀρέγω vystrkuju ruku, střed. s 2. p. požaduju
περιάγω obvádím
ἀνορύττω vyrývám
ἀποκηρύττω prohlašuju, dávám provolávati
διατάττω rozpořádám
συντάττω spořádám
καταπλήττω srážím, poděšuju, ustrašuju
ταράττω třasu, znepokojuju, matu, ustrachuju
μεταλλάττω proměňuju, střídám
φυλάττομαι (s 4. p.) střehu se
κράζω křičím, krákám
παραπλάζω bloudím, svádím
πενητεύω chud jsem
σιγάω mlčím, tich jsem
ἁμαρτία (ἡ) chyba
ἀσθένεια (ἡ) slabost
παραθήκη (ἡ) uložené, sklad
ταραχή (ἡ) strach, zmatek
τύμβος (ὁ) náhrobek
κλώψ, -ωπός, (ὁ) krádce
Θεμιστοκλῆς, έους (ὁ) Themistoklés
κλόπιμος, η, ον zlodějský
ἀνέλπιστος, ον nenadálý
ἄστεγος, ον, bezstřechý
διχόμυθος, ον dvouřečný
εὔτακτος, ον, blahořádný, dobře uspořádaný
ἤπιος, ον jemný, japný
ἄφρων, ον nesmyslný, nerozumný, bláznivý
ξένος, ον cizí, host
λίαν tuze, velmi.

Πολλάκις ἤπιος μῦθος καὶ ἄφρονα ἄνδρα ἔθελξεν. Μὴ τύμβον τεθαμμένου ἀνορύξῃς. Αἱ φρενῶν ταραχαὶ παρέπλαγξαν καὶ σοφόν. Ὁ πλοῦτος πολλάκις περιήγαγεν εἰς ἀσθένειαν. Θεμιστοκλέα, τὸν Ἀθηναῖον, ὁ πατὴρ ἀπεκήρυξε διὰ τὰς ἐν τῇ νεότητι ἁμαρτίας. Θεὸς πάντα ἐν τῇ φύσει ἄριστα διατέταχεν. Πλοῦτον ἔχων σὴν χεῖρα πενητεύουσιν ὄρεξον. Ἐὰν ἔχωμεν χρήματα, ἔξο-

μεν φίλους. Οἱ πολέμιοι εἰς τὴν πόλιν πεφεύγᾱσιν. Ξένον σιγᾷν κρεῖττον, ἢ κεκραγέναι. Ἔλπιζε τιμῶν τοὺς γονέας πράξειν καλῶς. Λίαν φιλῶν σεαυτὸν οὐχ ἕξεις φίλον. Ὧν ὁ τρόπος ἐστὶν εὔτακτος, τούτοις καὶ ὁ βίος συντέτακται. Οἱ πολέμιοι ἐδιώχθησαν. Πολλὰ μὲν ἀνέλπιστα πράττεται, πολλὰ δὲ πέπρακται, πολλὰ δὲ πραχθήσεται. Πεφύλαξο τοὺς ἀνθρώπους, οἳ γλῶτταν διχόμῡθον ἔχουσιν. Ἄστεγον εἰς οἶκον δέξαι. Φωρῶν μὴ δέξῃ κλοπίμην ἀνδρῶν παραθήκην· ἀμφότεροι κλῶπες, καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ κλέψας. Πόνου μεταλλαχθέντος (gen. absol.), *οἱ πόνοι γλυκεῖς. Ἡ πόλις ὑπὸ τῶν πολεμίων κατεφλέγη. Οἱ βάρβαροι καταπλαγέντες ἀπέφυγον.*

Barbaři od Hellénů pronásledováni utíkali do města. Kterých mrav jest dobře spořádaný, těch i život pořádný. Nepřátelé město spálili (aor.). Barbaři postrašili měšťany. Máš-li péči o vojnu a činy, život svůj znepokojíš. Od Řeků mnohé a krásné skutky vykonány jsou. Budu se varovati (vystříhám se) těch lidí, co dvouřečný jazyk mají. Ženy od nepřátel postrašeny vykřikly.

§. 81.

C. Časoslova, jichžto význak te-zvučky (δ, τ, θ) jsou.

	a) Čistý význak *δ*, *τ*, *θ*.		*b*) Nečistý význak v přítom. a nedom. *σσ* nebo *ξ*.	
	ψευδ-ω lhu; bud. *-σω*.		*φρά-ζω* pravím.	
	Činně.	Středně.	Činně.	Středně.
Přítom.	*ψεύδ-ω*	*ψεύδ-ομαι*	*φράζ-ω*	*φράζ-ομαι*
Nedom.	*ἔ-ψευδ-ον*	*ἐ-ψευδ-όμην*	*ἔ-φραζ-ον*	*ἐ-φραζ-όμην*
Minulý	(*ἔ-ψευδ-κα*)	(*ἔ-ψεύδ-μαι*)	(*πέ-φραδ-κα*)	(*πέ-φραδ-μαι*)
	ἔ-ψευ-κα	*ἔ-ψευσ-μαι*	*πέ-φρᾰ-κα*	*πέ-φρασ-μαι*
Dávnm.	*ἐ-ψεύκειν*	*ἐ-ψεύσ-μην*	*ἐπε-φρά-κειν*	*ἐ-πε-φράσ-μην*
Bud. I.	(*ψεύδ-σω*)	(*ψεύδ-σομαι*)	(*φράδ-σω*)	(*φράδ-σομαι*)
	ψεύ-σω	*ψεύ-σομαι*	*φρά-σω*	*φράσομαι*
Aor. I.	*ἔ-ψευ-σα*	*ἐ-ψευ-σάμην.*	*ἔ-φρᾰ-σα*	*ἐ-φρασάμην*
Bud. III.				*πε-φρά-σομαι.*
	Trpně.			
Aor. I.	(*ἐ-ψεύδ-θην*) = *ἐψεύσ-θην*		(*ἐ-φράδ-θην*) = *ἐφράσ-θην*	
Bud. I.	*ψευσ-θήσομαι*		*φρασ-θήσομαι.*	
Adj. verb.	(*ψευδ-τέος*) = *ψευσ-τέος, ἑα, ἑον*; *φραστέος, ἑα, ἑον.*			

Casování minulého středního nebo trpného.

	Oznamovací.	Rozkazovací.	Neurčitý.
Jedn.	1. *ἔψευσ-μαι*		*ἐ-ψεῦσ-θαι*
	2. *ἔψευ-σαι*	*ἔψευσο*	
	3. *ἔψευσ-ται*	*ἐψεύ-σθω*	Příčesti.
Dvoj.	1. *ἐψεύσ-μεθον*		*ἐ-ψευσ-μένος, η, ον.*
	2. *ἔψευ-σθον*	*ἔψευ-σθον*	
	3. *ἔψευ-σθον*	*ἐψεύ-σθων*	
Množ.	1. *ἐψεύσ-μεθα*		
	2. *ἔψευ-σθε*	*ἔψευ-σθε*	
	3. *ἐψευσ-μένοι εἰσί(ν)*	*ἐψεύ-σθωσαν* nebo *ἐψεύ-σθων.*	

LIII. Významy k učení.

Πείθω (s 4. p.) přemlouvám, (min. II. s 3. p.) důvěřuju se, spoléhám se
ἁρπάζω beru, loupím
μαλακίζω obměkčuju, malatním
ὀπάζω propůjčuju, podávám
ὁρίζω určuju (orejsuju)
σκεδάζω roztrušuju
σπανίζω mám nedostatek, nedostává se mi
συναρμόζω spojuju
φράζω pravím, mluvím
στρέφω obracím
ἁμαρτάνω chybuju, hřeším
παύω bavím, zadržuju, skoncuju, *τινά τινος* někoho od něčeho osvobozuju (ve střed.) přestávám
εὐφροσύνη (*ἡ*) veselost
πληγή (*ἡ*) fláka, ráz
ἔφηβος (*ὁ*) mladík
ὄλβος jmění, blahost, štěstí
ἐγκώμιον (*τὸ*) chvalořeč
Μιθριδάτης, ου Mithridat
Ἀσία (*ἡ*) Asie
Δράκων, οντος (*ὁ*) Drako
δίψος, ους (*τὸ*) žízeň
ῥῖγος, ους (*τὸ*) zima
αὖθις opět, zas
ἔτι ještě
ἤδη již
μετέπειτα potom
ἤν (místo *ἐάν*) když (se spojov.)

Παῦσόν με, ὦ φίλε, πόνων, σκέδασον δὲ μερίμνας, στρέψον δ' αὖθις εἰς εὐφροσύνας. Σπανιοῦσιν, οἳ τοῖς χρήμασιν οὐ χρῶνται. Μιθριδάτης Ἀσίαν ἥρπακεν. Λόγισαι πρὸ ἔργου. Οἱ θεοὶ τοῖς θνητοῖς ὄλβον ὤπασαν. Ὁ θεὸς ἅπαντα συνήρμοκεν. Ἤν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσει. Τοὺς συνετοὺς ἅντις πείσειε τάχιστα εὖ λέγων. Ἐν τοῖς Δράκοντος νόμοις μία ἅπασιν ὥριστο τοῖς ἁμαρτάνουσι ζημία, θάνατος. Πλούτῳ πεποιθὼς ἄδικα μὴ πειρῶ ποιεῖν. Ὑπὲρ σεαυτοῦ μὴ φράσῃς ἐγκώμια. Οἱ τῶν Ἑλλήνων ἔφηβοι εἰθίσθησαν φέρειν λιμόν τε καὶ δίψος καὶ ῥῖγος, ἔτι δὲ πληγὰς καὶ πόνους ἄλλους. Εἰ πολέμων φροντιεῖς, ὁ βίος σου ταραχθήσεται. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀεὶ θαυμασθήσονται. Πλούτῳ πολλοὶ ἤδη ἐμαλακίσθησαν.

Péče tebou (skrze tebe *διά* s 4. p.) zapuzeny jsou. Nedostatek utrpí, kdo svého jmění neužije. Smrtelníkům od bohů

štěstí přáno (propůjčeno). Od boha všecko spojeno jest. Rozumní snadno by (ἄν s optat.) se přemluvili. Drákon pro všecky hřešící ustanovil (aor.) smrt (za) pokutu. Bohatství mnohé již obměkčilo (aor.). Athéňanům vždy obdivovati se budeme. Helléni zvykali své jinochy všecku práci snášeti. Sokratesu pro (ἐπί s 3 p.) moudrost obdivovali se. Není krásno spoléhati se na bohatství. Zpěv péče zapudil.

§. 82.

Tvoření časů u plynných časoslov.

(viz §. 66 dodatek.)

1. Časoslova plynutá (verba liquida) t. j. která mají tekutou (plynnou) zvučku λ, μ, ν, ρ za svůj význak, tvoří bud. I. a aor. I. činně a středně bez známky σ, ale minulý I. čin. se známkou κ; jako: σφάλλ-ω (kmen: ΣΦΑΛ) bud. σφαλ-ῶ, aor. I. ἔ-σφηλ-α, min. ἔ-σφαλ-κα.

1. Pozn. Budoucí čas na ῶ, οῦμαι stažený z έσω — έσομαι ohýbá se jako přítomný čas činně a středně u stažených časoslov na έω; φιλῶ, φιλ-οῦμαι. Budoucí třetí u plynutých schází; přehlasování stává se z ε do α.

2. Přítomný čas těchto časoslov, až na některá s kmen. hláskou ε, bývá sesílen buď zdvojeným λ, nebo vloženým ν za kmennovým význakem, anebo prodloužením samohlásky, jako skoro u všech na ί́νω, ῦ́νω, ῦ́ρω, ku př. σφάλ-λ-ω, τέμ-ν-ω; κρί-ν-ω, ἀμῦν-ω, κτείν-ω, φαίν-ω, od: KTEN, ΦAN, zato ale zůstane: μέν-ω, νέμ-ω.

3. Ostatní formy z čistého kmene se tvoří, jen že se samohláska v aor. I. č. a stř. prodlužuje: σφάλ-λω. Bud. σφαλ-ῶ. Aor. II. tr. ἐ-σφάλ-ην. Min. I. č. ἔ-σφαλ-κα. Aor. I. č. ἔ-σφηλ-α. Aor. I. stř. ἐ-σφηλ-άμην.

4. Všecka časoslova plynná rozpadají se podle kmen. hlásky v budoucím ᾰ, ε̆, ῐ̆, ῠ̆ na čtvero. V aor. I. ᾰ̆ do η, ε do ει, ῐ̆ do ῑ, ῠ̆ do ῡ se protahuje; tedy:

I. třída, v budoucím ᾰ.

Přítomný	κάμ-ν-ω pracuju,	budoucí καμ-οῦμαι	aorist I.	schází
	τεκμαίρ-ω obmezuju	— τεκμαρ-ῶ	—	ἐ-τέκμηρ-α
	φαίν-ω ukazuju	— φαν-ῶ	—	ἔ-φην-α.

II. třída, v budoucím ε.

—	μέν-ω zůstávám	— μεν-ῶ	—	ἔ-μειν-α
	ἀγγέλλ-ω zvěstuju	— ἀγγελ-ῶ	—	ἤγγειλ-α
	τέμν-ω krájím	— τεμ-ῶ	—	schází

Přítomný	*νέμ-ω* rozdílím	budoucí	*νεμ-ῶ*	aorist I.	*ἔ-νειμ-α*
	ἱμείρ-ω požaduju	—	*ἱμερ-ῶ*	—	*ἵμειρ-α*
	III. třída, v budoucím *ῐ̆*.				
—	*τίλλ-ω* rvu	—	*τῐ̆λ-ῶ*	—	*ἔ-τῑλ-α*
	κρίν-ω rozřešuju	—	*κρῐ̆ν-ῶ*	—	*ἔ-κρῑν-α*
	IV. třída, v budoucím *ῠ̆*.				
—	*σύρ-ω* vleku	—	*σῠ̆ρ-ῶ*	—	*ἔ-σῡρ-α*
	ἀμύν-ω zdržuju	—	*ἀμῠ̆ν-ῶ*	—	*ἤμῡν-α*.

2. Některá časoslova z I. třídy v aor. nemají *η* ale *ᾱ*, jakož na *-αίνω*: *ἰσχναίνω* vysýchám (*ἴσχνᾱνα*, *ἰσχνᾶναι*), *κερδαίνω* získám (*ἐκέρδᾱνα*, *κερδᾶναι*), *κοιλαίνω* vydlabávám (*ἐκοίλᾱνα*, *κοιλᾶναι*), *λευκαίνω* bílím, *ὀργαίνω* zlobím, *πεπαίνω* uznávám; potom na *-ραίνω*: *περαίνω* skončuju, bud. *περανῶ*, aor. *ἐπέρᾱνα*, inf. *περᾶναι* (vyjma: *τετραίνω* vrtám, to má: *ἐτέτρηνα*, *τετρῆναι*), pak všecka na *-ιαίνω*, jako: *παιάνω* tučním, *ἐπίᾱνα*, *πιᾶναι* (kromě slova *μιαίνω* poškvrňuju, *μιῆναι*). Také *αἴρω* pozdvihuju, *ἄλλομαι* skáču, mívají: *ἦρα*, *ἆραι*; *ἠλάμην*, *ἅλαοθαι*.

5. Minulý I. čin. u časoslova s významem *ν* mělby vycházeti na *-γκα*, (ku př. od *μιαίνω* mělby býti *μεμίαγ-κα* místo: *μεμίαν-κα*); ale ta forma se jen u pozdnějších nachází; v dobré mluvě se *ν* vysouvalo jako v *κερδαίνω* minul. *κεκέρδᾱκα*, nebo jako ve *κτείν-ω* zabíjím min. II. *ἀπέκτονα* ve významu minulého I. se vyskytuje; u některých, jako u těch na *-ένω* dokonce žádné, u jiných, jako na *-μένω* od jiného zase kmenu se odváděl: *μεμένηκα* od *MEN-ΕΩ* mním.

6. Následující tři časoslova s významem *ν* vyvrhují *ν* v minul. a dávnom. č. trp. a stř. a pak v aor. I. trp. jako:

κρίν-ω (cerno) rozsuzuju,	*κέ-κρῐ̆κα*, *κέκρῐ̆μαι*, — *ἐκρῐ̆́θην*
κλίν-ω (clino) kloním,	*κέ-κλῐ̆κα*, *κέκλῐ̆μαι*, — *ἐκλῐ̆́θην*
πλύν-ω šplýchám,	*πέ-πλῠ̆κα*, *πέπλῠ̆μαι*, — *ἐπλῠ̆́θην*.

7. O tvoření minulého trp. nebo stř. pamatovati jest:

a) Když na tekutou následuje *σθ* tu *σ* odpadá, jako: *ἠγγέλθαι* místo *ἠγγέλ-σθαι*, tak *πεφάνθαι*. (viz §. 78. Poz. 4.)

b) U časoslov na *αίνω* a *ῦνω* odpadá *ν* před *μ* v koncovce, a na to místo se vrovná *σ* ku př. *φαίνω*, *πέφα-σ-μαι*, *πεφά-σ-μεθα*, v některých časoslovech ale to *ν* s tím *μ* splejvá a připodobňuje se, jako: *παροξύνω* přiostřuju, dráždím, *παρώξυμμαι*; podobně i *αἰσχύνω* zahanbuju, *ᾔσχυμμαι*, neur. *-ύνθαι*; *τείνω* má *τέτᾰμαι*.

8. Minulý II., který od málo slov jen se tvoří, prodlužuje hlásku krátkou před zakončením *α* jako v aor. č. (viz čís. 3) vyjma časoslova na *ε* v budoucím, která přezvukují do *ο* (§. 62

Poz. 2.) Tak má: *φαίνω* a. I. *ἔφηνα*, min. II. *πέφηνα*; ale *σπείρω* bud. I. *σπερῶ*, min. II. *ἔσπορα*.

§. 83.

Časování časoslov plynných.

ἀγγέλλω zvěstuju, ohlašuju. Činně.

Přítomný	oznamovací *ἀγγέλλ-ω*, spojovací *ἀγγέλλω*, rozkazovací *ἄγγελλε*, neurčitý *ἀγγέλλειν*, příčestí *ἀγγέλλων*.		
Nedomin.	oznamovací *ἤγγελλ-ον*, žádací *ἀγγέλλοιμι*.		
Minulý I.	oznamovací *ἤγγελ-κα*, spojovací *ἠγγέλκω*, rozkazovací neobyčejný, neurčitý *ἠγγελκέναι*, příčestí *ἠγγελκώς*.		
Dávnomin.	oznamovací *ἠγγέλ-κειν*, žádací *ἠγγέλκοιμι*.		
Minulý II.	oznamovací *ἔφθορα* od *φθείρω* hubím, kazím, dávnomin. II. *ἐ-φθόρ-ειν*.		
Budoucí I.	oznamov. jed. 1. *ἀγγελ-ῶ*,	žádací *ἀγγελοῖμι* nebo	*ἀγγελοίην*
	2. *ἀγγελ-εῖς*	*ἀγγελοῖς*	*ἀγγελοίης*
	3. *ἀγγελ-εῖ*	*ἀγγελοῖ*	*ἀγγελοίη*
	dvoj. 2. *ἀγγελ-εῖτον*	*ἀγγελοῖτον*	*ἀγγελοίητον*
	3. *ἀγγελ-εῖτον*	*ἀγγελοίτην*	*ἀγγελοιήτην*
	množ. 1. *ἀγγελ-οῦμεν*	*ἀγγελοῖμεν*	*ἀγγελ-οίημεν*
	2. *ἀγγελ-εῖτε*	*ἀγγελοῖτε*	*ἀγγελοίητε*
	3. *ἀγγελ-οῦσι(ν)*	*ἀγγελοῖεν*	*ἀγγελοῖεν*,
	neurčitý *ἀγγελ-εῖν*, příčestí *ἀγγελ-ῶν, οῦσα, οῦν*.		
Aorist I.	oznamovací *ἤγγειλα*, spojovací *ἀγγείλω*, žádací *ἀγγείλαιμι*, rozkazovací *ἄγγειλον*, neurčitý *ἀγγεῖλαι*, příčestí *ἀγγείλας*.		
Aorist II.	oznamovací *ἤγγελον*, spojovací *ἀγγέλω*, žádací *ἀγγέλοιμι*, rozkazovací *ἄγγελε*, neurčitý *ἀγγελεῖν*, příčestí *ἀγγελών, οῦσα, όν*.		

Středně.

Přítomný	oznamovací *ἀγγέλλ-ομαι*, spojovací *ἀγγέλλωμαι*, rozkazovací *ἀγγέλλου*, neurčitý *ἀγγέλλεσθαι*, příčestí *ἀγγελλόμενος*.		
Nedomin.	oznamovací *ἠγγελλ-όμην*, žádací *ἀγγελλοίμην*.		
Minulý	oznam. jed. 1. *ἤγγελ-μαι*	Rozkazovací.	Neurčitý.
	2. *ἤγγελ-σαι*	*ἤγγελ-σο*	*ἠγγέλ-θαι*.
	3. *ἤγγελ-ται*	*ἠγγέλ-θω*	Příčestí.
	dvoj. 1. *ἠγγέλ-μεθον*		*ἠγγελ-μένος*,
	2. *ἤγγελ-θον*	*ἤγγελ-θον*	*η, ον*.
	3. *ἤγγελ-θον*	*ἠγγέλ-θων*	Spojovací.
	množ. 1. *ἠγγέλ-μεθα*		*ἠγγελ-μένος ὦ*
	2. *ἤγγελ-θε*	*ἤγγελ-θε*	a t. d.
	3. *ἠγγελ-μένοι εἰσί(ν)*	*ἠγγέλ-θωσαν* nebo *ἠγγέλ-θων*.	
Dávnom.	ozn. *ἠγγέλ-μην, σο, το*; *-μεθον, θον, θην*; *-μεθα, θε, ἠγγελμένοι ἦσαν*.		

Budoucí	Oznamovací.	Žádací.	Neurčitý.
	Jedn. 1. *ἀγγελ-οῦμαι*	*ἀγγελ-οίμην*	
	2. *ἀγγελ-ῇ* nebo *εῖ*	*ἀγγελ-οῖο*	*ἀγγελ-εῖσθαι*
	3. *ἀγγελ-εῖται*	*ἀγγελ-οῖτο*	
	Dvoj. 1. *ἀγγελ-ούμεθον*	*ἀγγελ-οίμεθον*	
	2. *ἀγγελ-εῖσθον*	*ἀγγελ-οῖσθον*	Příčestí.
	3. *ἀγγελ-εῖσθον*	*ἀγγελ-οίσθην*	
	Množ. 1. *ἀγγελ-ούμεθα*	*ἀγγελ-οίμεθα*	*ἀγγελ-ούμενος,*
	2. *ἀγγελ-εῖσθε*	*ἀγγελ-οῖσθε*	*η, ον.*
	3. *ἀγγελ-οῦνται*	*ἀγγελ-οῖντο*	
Aorist I.	oznamovací *ἠγγειλ-άμην*, spojovací *ἀγγείλ-ωμαι*, žádací *ἀγγειλ-αίμην*, rozkazovací *ἄγγειλ-αι*, neurčitý *ἀγγείλ-ασθαι*, příčestí *ἀγγειλ-άμενος*.		
Aorist II.	oznamovací *ἠγγελ-όμην*, spojovací *ἀγγέλ-ωμαι*, žádací *ἀγγελ-οίμην*, rozkazovací *ἀγγελ-οῦ*, neurčitý *ἀγγελ-έσθαι*, příčestí *ἀγγελ-όμενος*.		

Trpně.

Aorist I.	oznamovací *ἠγγέλ-θην*, spojovací *ἀγγελ-θῶ*, žádací *ἀγγελ-θείην*, rozkazovací *ἀγγέλ-θητι*, neurčitý *ἀγγελ-θῆναι*, příčestí *ἀγγελ-θείς, εῖσα, έν.*	
Budoucí I.	oznamovací *ἀγγελ-θήσομαι*, žádací *ἀγγελ-θησοίμην*, neurčitý *ἀγγελ-θήσεσθαι*, příčestí *ἀγγελ-θησόμενος, η, ον.*	
Aorist II.	oznamovací *ἠγγέλ-ην*, spojovací *ἀγγελῶ*, žádací *ἀγγελ-είην*. rozkazovací *ἀγγέλ-ηθι*, neurčitý *ἀγγελ-ῆναι*, příčestí *ἀγγελ-είς.*	
Bud. II.	oznamovací *ἀγγελ-ήσομαι* a t. d. jako bud. I. v trpném.	
Adject. verb. *ἀγγελτέος, τέα, τέον* jenž má býti ohlášen, a. o.		

Kratší časování podlé význaků v budoucím.

1. *ᾰ* v bud.: *σφάλλω* (fallo) klamu, *φαίνω* ukazuju, ve stř. zjevuju se.

	Činně.	Středně.	Činně.	Středně.
Přítomný	*σφάλ-ω*	*σφάλλ-ομαι*	*φαίνω*	*φαίνομαι*
Nedomin.	*ἔ-σφαλλ-ον*	*ἐ-σφαλλ-όμην*	*ἔ-φαιν-ον*	*ἐ-φαιν-όμην*
Minulý I.	*ἔ-σφαλ-κα*	*ἔ-σφαλ-μαι*	(*πέ-φαγ-κα*)	*πέ-φασ-μαι*
Dávn. I.	*ἐ-σφάλ-κειν*	*ἐ-σφάλ-μην*	(*ἐ-πε-φάγ-κειν*)	*ἐπε-φάσ-μην*
Minulý II.			*πέ-φην-α* zjevuju se	
Dávn. II.			*ἐ-πε-φήν-ειν* zjevil jsem se	
Budoucí I.	*σφᾰλ-ῶ, εῖς, εῖ*	schází	*φᾰν-ῶ*	*φᾰν-οῦμαι* zjev.
Aorist I.	*ἔ-σφηλ-α*	—	*ἔ-φην-α*	*ἐ-φην-άμην.* [se
Trpně.				
Aorist I.	*ἐ-σφάλ-θην*		*ἐ-φάν-θην* zjeveno bylo	
Budoucí I.	*σφαλ-θήσομαι*		*φαν-θήσομαι* zjeven budu	
Aorist II.	*ἐ-σφάλ-ην*		*ἐ-φάν-ην* zjevilo se	
Budoucí II.	*σφᾰλ-ήσομαι*		*φᾰν-ήσομαι* budu jeviti se.	
Adject. verb. *σφαλ-τέος, έα, έον*: *φαν-τέος* mající býti zjeven.				

Časování minulého v trpném nebo středním.

Oznamovací.		*φαίνω* jevím	*ξηραίνω* suším	*τείνω* táhnu
Jednotník	1.	*πέ-φασ-μαι*	*ἐ-ξήραμ-μαι*	*τέ-τᾰ-μαι*
	2.	*πέ-φαν-σαι*	*ἐ-ξήραν-σαι*	*τέ-τᾰ-σαι*
	3.	*πέ-φαν-ται*	*ἐ-ξήραν-ται*	*τέ-τᾰ-ται*
Dvojník	1.	*πε-φάσ-μεθον*	*ἐ-ξηράμ-μεθον*	*τε-τά-μεθον*
	2.	*πέ-φαν-θον*	*ἐ-ξήραν-θον*	*τέ-τα-σθον*
	3.	*πέ-φαν-θον*	*ἐ-ξήραν-θον*	*τέ-τα-σθον*
Množník	1.	*πε-φάσ-μεθα*	*ἐ-ξηράμ-μεθα*	*τε-τά-μεθα*
	2.	*πέ-φαν-θε*	*ἐ-ξήραν-θε*	*τέ-τα-σθε*
	3.	*πε-φασμένοι εἰσί(ν)*	*ἐξηραμμένοι εἰσί(ν)*	*τέ-τα-νται*
Rozkazovací.				
Jednotník	2.	(*πέ-φαν-σο*)	(*ἐ-ξήραν-σο*)	*τέ-τᾰ-σο*
	3.	*πε-φάν-θω*	*ἐ-ξηράν-θω*	*τε-τά-σθω*
Dvojník	2.	*πέ-φαν-θον*	*ἐ-ξήραν-θον*	*τέ-τα-σθον*
	3.	*πε-φάν-θων*	*ἐ-ξηράν-θων*	*τε-τά-σθων*
Množník	2.	*πέ-φαν-θε*	*ἐ-ξήραν-θε*	*τέ-τα-σθε*
	3.	*πε-φάν-θωσαν* nebo *πε-φάν-θων*	*ἐ-ξηράν-θωσαν* neb *ἐ-ξηράν-θων*	*τε-τά-σθωσαν* nebo *τε-τά-σθων*
Příčestí.		*πε-φασ-μένος*	*ἐ-ξηραμ-μένος*	*τε-τᾰ-μένος*
Neurčitý.		*πε-φάν-θαι*	*ἐ-ξηράν-θαι*	*τε-τά-σθαι.*

2. S význakem *ε* v budoucím: *ἴμείρω* (ion. a poet.) žádám, a *στέλλω* šlu.

	Činně.	Středně.	Činně.	Středně.
Přítomný	*ἰμείρ-ω*	*ἰμείρ-ομαι*	*στέλλ-ω*	*στέλλ-ομαι*
Nedomin.	*ἴμειρ-ον*	*ἰμείρ-όμην*	*ἔστελλ-ον*	*ἐστελλ-όμην*
Minulý I.	*ἴμερ-κα*	*ἴμερ-μαι*	*ἔσταλ-κα*	*ἔσταλ-μαι*
Dávnom. I.	*ἰμέρ-κειν*	*ἰμέρ-μην*	*ἐστάλ-κειν*	*ἐστάλ-μην*
Minulý II.			*ἔφθορα* od *φθείρω* zhubil jsem	
Dávno. II.			*ἐφθόρ-ειν* byl jsem zhubil	
Budoucí I.	*ἰμερ-ῶ*	*ἰμερ-οῦμαι*	*στελ-ῶ*	*στελ-οῦμαι*
Aorist I.	*ἴμειρ-α*	*ἰμείρ-άμην*	*ἔ-στειλ-α*	*ἐστειλ-άμην.*

Trpně.

Aorist I.	*ἰμέρ-θην*	*ἐστάλ-θην*	Budoucí II. *ἐστάλ-ην*
Budoucí I.	*ἰμερ-θήσομαι*	*σταλ-θήσομαι*	Aorist II. *στᾰλ-ήσομαι.*

Adject. verbale: *ἰμερ-τός, ή, όν; ἰμερτέος; σταλτός; σταλτέος.*

Pozn. Ohýbání minulého stř. anebo trp. jde podlé *ἤγγελ-μαι.*

3. Casoslova s význakem ĕ a ŭ.

a) τίλλω, σύρω, μολύνω. **Činně.**

Přítomný	τίλλ-ω	σύρω	μολύν-ω
	τίλλ-ομαι	σύρομαι	μολύν-ομαι
Minulý	τέ-τιλ-κα	σέ-συρ-κα	(με-μόλυγ-κα)
	τέ-τιλ-μαι	σέ-συρ-μαι	με-μόλυσ-μαι
Budoucí	τῐ̆λ-ῶ	σῠ̆ρ-ῶ	μολῠ̆ν-ῶ
	τῐ̆λ-οῦμαι	σῠ̆ρ-οῦμαι	μολῠ̆ν-οῦμαι
Aorist I.	ἔ-τῐλ-α	ἔ-σῠ̄ρ-α	ἐ-μόλῡν-α
	ἐ-τῐλ-άμην	ἐ-σῠ̄ρ-άμην	ἐ-μολῡ̄ν-άμην

Trpně.

Aorist I.	ἐ-τίλ-θην	ἐ-σύρ-θην	ἐ-μολύν-θην
Budoucí I.	τιλ-θήσομαι	συρ-θήσομαι	μολυν-θήσομαι
Aorist II.		ἐ-σύρ-ην	
BudoucíII.		σῠ̆ρ-ήσομαι	

Adject. verb. *τιλτός, τιλτέος; συρτός, συρτέος; μολυντός, μολυντέος.*

1. **Pozn.** Ohýbání minulého času trpn. nebo středn. *τέτιλμαι* a *σέσυρμαι* jde podlé *ἤγγελμαι*, a pak *μεμόλυσμαι* podlé *πέφασμαι*, pak *ἤσχυμμαι* (od *αἰσχύνω*) podlé *ἐξήραμμαι*.

b) κλίνω kloním, *πλύνω* myju, vyplachuju, s vysouvaným *ν*.

	Činně.	Středně.	Činně.	Středně.
Přítomný	κλίνω	κλίν-ομαι	πλύνω	πλύν-ομαι
Minulý	κέ-κλῐ̆-κα	κέ-κλῐ̆-μαι	πέ-πλῠ̆-κα	πέ-πλῠ̆-μαι
Budoucí	κλῐ̆ν-ῶ	κλῐ̆ν-οῦμαι	πλῠ̆ν-ῶ	πλῠ̆ν-οῦμαι
Aorist I.	ἔ-κλῑν-α	ἐ-κλῑν-άμην	ἔ-πλῡν-α	ἐ-πλῡν-άμην

Trpně.

Aorist I.	ἐ-κλί-θην	ἐ-πλύ-θην
Budoucí I.	κλῐ̆-θήσομαι	πλῠ̆-θήσομαι
Aorist II.	ἐ-κλῐ̆ν-ην	
BudoucíII.	κλῐ̆ν-ήσομαι	

Verbale adject. *κλιτός* a *κλιτέος; πλυτός* a *πλυτέος.*

2. **Pozn.** Minulý trpn. a středn. *κέκλῐ̆μαι* a *πέπλῠ̆μαι* jde jako *τέτᾰμαι*, stejně s časoslovy čistými.

LIV. a LV. Ulohy k §. 83.

Ἀποστέλλω posílám
ἐξοκέλλω odháním, svádím
μεταβάλλω proměňuju
περιστέλλω převlíkám
ἀποκτείνω usmrcuju
δυσχεραίνω (s 3. p.) mrzím se, nevrlím
ἐκφαίνω vykazuju, oznamuju
κερδαίνω získám
μιαίνω poškvrňuju
πεπαίνω uzrávám
χαίνω zívám, v min. II. zevluju, naslouchám
καθαίρω očišťuju
οἰκτείρω (s 4. p.) litujn
διαφθείρω bořím, plením
σπείρω seju, osejvám
νοέω poznávám, myslím
γυία, *ἡ* role, pole
Ἀθῆναι, *αἱ* Athény
ναυηγός, *ὁ* tonoucí
πεδίον, *τό* půda, niva
αὔξησις, *εως*, *ἡ* zrůst, duh
κρυπτός, *ἡ*, *όν* skryt, tajný
ἀδύνατος, *ον* nemožný
ἀσώματος, *ον* netělný
παραδόξως protiřeký, neočekávaně
Θησεύς, *έως*, *ὁ* Thésev
Τροιζήν, *ῆνος*, *ἡ* Trézeň.

Κρῖναι φίλους οὐ ῥᾴδιον. Ἡ ἀδολεσχία πολλοὺς ἤδη διέφθειρεν. Ὁ πλοῦτος πολλάκις ἐξώκειλε τὸν κεκτημένον εἰς ἕτερον ἦθος. Ὁ ἄγγελος ἐπήγγειλε τὴν νίκην. Οἱ πολέμιοι τὴν χώραν διέφθειραν. Ναυηγοὺς οἰκτειρον, ἐπεὶ πλοῦς ἐστιν ἄδηλος. Ἣν ἀποκτείνῃς ἔχθρον σου, χεῖρα μιανεῖς. Σπερῶ γυίας· ὁ δὲ θεὸς αὔξησιν παρέξει. Τὰ κρυπτὰ μὴ ἐκφήνῃς φίλον. Φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον. Ἡ τύχη πολλάκις τοὺς μέγα φρονοῦντας παραδόξως ἔσφηλεν. Οἱ Πέρσαι πολλὰς ναῦς εἰς Ἑλλάδα ἀπεστάλκεσαν. Θεὸν μὲν νοῆσαι, χαλεπόν, φράσαι δέ, ἀδύνατον· τὸ γὰρ ἀσώματον σώματι σημῆναι, ἀδύνατον. Τὴν ψυχὴν καλοῖς νοήμασι περίστειλον. Ὁ κῆπος καλοῖς ῥόδοις τέθηλεν (jako přítomný). *Τί κέχηνας, ὦ παῖ; Οἱ πολέμιοι τὰ πεδία διαφθεροῦσιν. Οἱ σοφισταὶ ἐκ τῆς σοφίας πολλὰ ἐκέρδᾶναν. Ἐκάθηρε Θησεὺς τῶν κακούργων τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Ἀθήνας ἐκ Τροιζῆνος. Καλόν ἐστι τὴν ὀργὴν πεπᾶναι. Μὴ δυσχεράνῃς τοῖς ἀγαθοῖς.*

Cesta z Trézeně do Athén od (*ὑπό* s 2. p.) Theseva vyčistěna byla od zlodějů. Od Peršanů mnoho lodí do Řecka posláno bylo. Chlapci zevlovali. Mnozí pyšně smejšlející osudem byli na mysli skláceni (aor. II. tr.). Zvástavostí mnozí již pohubeni byli. Vítězství poslem zvěstováno bylo. Země od nepřátel pleněná byla (aor.). Dobrý chudého polituje. Dobří vyvolí si dobré za přátely. Tys moudrostí mnoho (množ.) získal. Přítel tajnosti přítele nepoví. Měšťané osívali (aor.) pole, nepřátelé ale je pohubili (aor.). Špatnost brzo ukáže se (*τάχα* = rychle). Pole od nepřátel brzo se poplení nebo popleněna budou (bud. II. tr.).

Ἐντέλλω a *ἐντέλλομαι* ukládám, poroučím
αἰσχύνω zahanbuju, med. s aor. trp. stydím se
ἀμύνω bráním. zdržuju, med. bráním se, mstím se
ἀποφαίνω ukazuju, med. projevuju, vypravuju
βασκαίνω uřknu, očaruju
παρατείνω protahuju, vystrkuju
παροξύνω pobádám, vzbuzuju
περαίνω dokonávám
αἴρω zdvíhám
διασπείρω rozsejvám, roztrusuju, rozšiřuju
ἐμπτύω (s 3. pad.) pliju. plivám na něco
ὁμιλέω (s 3. p.) obcuju
πλήττω plácám, biju, raním
σπουδάζω snažím se
ἧττα, ἡ porážka
πολιορκία, ἡ obležení
Μεθώνη, ἡ Methone
τιθήνη, ἡ kojná
ἀθλητής, οῦ, ὁ šermíř
Φίλιππος, ὁ Filipp, t. j. Koňrád, Koňomil
ταῦρος, ὁ tur, býk
παιδίον, τό děťátko, zdrobnělé od *παῖς* dítě
στάδιον, τό hon, t. j. délka cesty asi 125 římských kroků čili 600 střevíců, 2. bojiště, dráha
Κρότων, ωνος, ἡ Grodno
Μίλων, ωνος, ὁ Milon
ὅρασις, εως, ἡ zrak
τέλος, ους, τό cíl, konec
τόξευμα, τό střela
κοινός, ή, όν obecný, á, é
μακράν (rozumí se *ὁδόν* chod) jest přísl. daleko, dalece
οὔποτε přísl. nikdy
τάχα přísl. rychle, hned
ὡς (spojka) 1. jak. 2. že, aby, po hlavním čase stojí spojivě, po histor. čase žádavě (optat.).

Οἱ στρατιῶται ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ εἰς τὴν μάχην παρωξύνθησαν. Φίλιππος ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Μεθώνης) εἰς τὸν ὀφθαλμὸν πληγεὶς τοξεύματι διεφθάρη**) τὴν ὅρασιν. Σοφίας ὁ καρπὸς οὔποτε φθαρήσεται. Αἰσχυνθείην ἄν, εἰ φανείην μᾶλλον φροντίζειν τῆς ἐμαυτοῦ δόξης, ἢ τῆς κοινῆς σωτηρίας. Μίλων, ὁ ἐκ Κρότωνος ἀθλητής, ταῦρον ἀράμενος ἔφερε διὰ τοῦ σταδίου μέσου. Εἰς τὴν πόλιν διέσπαρτο ὁ λόγος, τοὺς πολεμίους νικηθῆναι. Οἱ πολῖται τοὺς πολεμίους περὶ τῆς ἥττης ἀμννοῦνται. Εἰ σπουδάζετε, πάντα τάχα περανθήσεται. Εὔβοια μακρὰν παρατέταται. Κακὰ ἔργα εἰς τέλος ἐξεφάνη. Ὁ στρατηγὸς τοῖς στρατιώταις ἐνετείλατο ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὁρμῆσαι. Αἱ τιθῆναι ἐμπτύουσι τοῖς παιδίοις, ὡς μὴ βασκανθῶσιν. Οἱ πολέμιοι διεσπάρησαν. Ὀλόφυραι τοὺς πένητας. Ὁ κριτὴς τὴν γνώμην ἀπεφήνατο. Ἀγαθοῖς ἀνθρώποις ὁμιλῶν μάλιστ' ἂν εὐφρανθείης.

Vůdce povzbudil (aor.) vojáky k bitvě. Špatní (zlí) nikdy nezkazí ovoce moudrosti. Nepřátelé roztrousili pověsť, že vojsko naše překonáno bylo. Měšťané pomstili se (aor.) na nepřátelích porážkou. Vynasnažíte-li se, všecko rychle dokonáte. Rozptýleni nepřátelé opět se vyskytli (zjevili) (dávnom. II.). S dobrými lidmi obcuje velice obradován budeš. Dobrým měšťanem nebude se zdáti, kdo více o svou slávu, nežli o všeobecné dobré pečuje (příčestí: pečliv jsa). Nešťastné polito-

*) Methone (Medoň), město v Macedonii. — **) ztratil.

vav, sám nešťastný jsa politován budeš. Vítězstvím všickni měšťané obradováni byli. Město od nepřátel ztroskotáno bylo.

§. 84.

Některé vlastnosti ve tvoření jednotlivých časoslov čistých a nečistých.

1. Mnohá časoslova činná tvoří budoucí čas formou střední:

ἀκούω slyším (čuju), bud. *ἀκούσομαι*, aor. *ἤκουσα*
ἀπαντάω potkávám, bud. *ἀπαντήσομαι*, aor. *ἀπήντησα*
ἀπολαύω užívám, bud. *ἀπολαύσομαι*, aor. *ἀπέλαυσα*,

taková jsou:

ᾄδω pěju
ἁμαρτάνω hřeším
ἁρπάζω beru, rvu
βαδίζω kráčím
βαίνω chodím, jdu
βιόω živu
βλέπω hledím
βοάω výskám, křičím
γελάω směju se
γερά(σκ)ω stárnu
γιγνώσκω poznávám
δάκνω kousám
δαρθάνω chrápám, spím
δεῖσαι děsiti se
διαντάω život vedu
διδράσκω ubíhám
διώκω pronásleduju
ἐγκωμιάζω vychvaluju
εἰμί jsem
ἐπαινέω chválím
ἔσθίω jím
θαυμάζω obdivuju se
θέω běžím
θηράω, *θηρεύω* lovím zvěř
θιγγάνω dotýkám se
θνήσκω umírám
θρώσκω skáču
κάμνω pracuju
κλαίω pláču
κλέπτω kradu
λαγχάνω dostávám, dosahuju
λαμβάνω beru
μανθάνω učím se
νέω plynu
οἶδα vím
οἰμώζω běduju
ὄμνυμι přisahám
ὁράω vidím, zírám
παίζω hraju, dovádím
πάσχω trpím
πηδάω skákám
πίνω piju
πίπτω padám
πλέω pluju
πνέω dýšu, dychám, věju
πνίγω dusím
ποθέω žádám
ῥέω řinu
σιγάω tichý jsem, mlčím
σιωπάω mlčím
σκώπτω posmívám se
σπουδάζω snažím se
συρίττω pískám
τίκτω teku, plodím, rodím
τρέχω trčím, běžím
τρώγω hryžu
τυγχάνω jsem právě, náhodou
φεύγω utíkám, běžím
φθάνω předcházím
χάσκω zívám
χωρέω uchvacuju.

2. Následující časoslova na *αίω* nebo *άω* a *έω*, jichžto kmen původně na *αν* neb *εν* vycházel, přijímají v aoristu a v budoucím opět *αν*:

καίω, att. *κᾶω*, hořím (čadím), bud. *καύσω*, aor. *ἔκαυ-σα*, min. *κέκαυκα*, min. m. nebo pass. *κέκαυμαι*, aor. trp. *ἐκαύθην*, bud. trp. *καυθήσομαι*.

κλαίω, att. *κλᾶω*, pláču, bud. *κλαύσομαι* nebo *κλαυσοῦμαι*, aor. *ἔκλαυσα*.

θέ-ω běžím, bud. *θεύσομαι* nebo *θευσοῦμαι*, ostatní časy od *τρέχω* trčím.

νέ-ω plynu (rus. noju), b. *νεύσομαι* nebo *νευσοῦμαι*, aor. *ἔνευσα*, min. *νένευκα*.

πλέ-ω plavu, bud. *πλεύσομαι* nebo *πλευσοῦμαι*, a. *ἔπλευσα*, m. *πέπλευκα*, min. trp. nebo střed. *πέπλευσμαι*, aor. trp. *ἐπλεύσθην*.

πνέω dýšu, věju, b. *πνεύσομαι* nebo *πνευσοῦμαι*, aor. *ἔπνευσα*, min. *πέπνευκα*, min. trp. nebo stř. *πέπνευσμαι*, aor. trp. *ἐπνεύσθην*.

ῥέ-ω řinu, teku, b. *ῥεύσομαι*, aor. *ἐῤῥευσα* (u Attiků ale raději: *ῥῦήσομαι*, *ἐῤῥύην*, takže minul. *ἐῤῥύηκα*.

Však *χέω* liju; od předešlých se liší, b. *χέω* aor. *ἔχεα*, min. *κέχυκα*, b. stř. *χέομαι*, aor. stř. *ἐχεάμην*, min. trp. nebo stř. *κέχυμαι*, aor. trp. *ἐχύθην*, bud. trp. *χυθήσομαι*.

3. Následující časoslova mají vedlé obyčejné formy *σομαι* v bud. čase také *σοῦμαι*, kteryžto průtažný tvar slove budoucí dorické.

φέυγω utíkám, bud. *φευξοῦμαι*, nebo *φεύξομαι* uteku.

παίζω hraju, žertuju, bud. *παιξοῦμαι* a *παίξομαι*.

πίπτω padu (*ΠΕΤΩ*), bud. *πεσοῦμαι*, aor. II. *ἔπεσον*; potom v č. 2 udaná časoslova: *θέω*, *νέω*, *πλέω*, *πνέω*, *κλαίω*.

4. Následující časoslova čistá, ale i nečistá, kteráž přibráním ε, co význaku, ve tvoření času do obdoby časoslov čistých přecházejí, mají samostatně utvořenou formu pro spojovací způsob minulého a žádací v dávnominulém trp. nebo středním.

κτά-ομαι dobývám si, min. *κέκτημαι*, spojov. *κεκτῶμαι*. *ᾖ*, *ᾖται*, a t. d. dávnom. *ἐκεκτήμην*, min. žád. *κεκτήμην*, *κεκτῆο*, *κεκτῆτο*, anebo také: *κεκτῴμην*, *ῷο*, *ῷτο*.

μιμνήσκω (*ΜΝΑ*) upomínám, spojov. *μεμνῶμαι*, *ᾖ*, *ᾖται*, žád. dávnom. *μεμνήμην*, *ῆο*, *ῆτο*, anebo *μεμνῴμην*, *ῷο*, *ῷτο*.

καλέω nazývám, min. *κέκλημαι*, dávnom. *ἐκεκλήμην*, žád. *κεκλήμην*, *ῆο*, *ῆτο*.

LVI. Slova k učení a úloha.

Κατακαίω upaluju
ἐκνέω vyplavám
ἐκπλέω vyplavuju se
περιῤῥέω obtékám
συγχέω slívám, zmatu, zahlazuju
ἀναρπάζω uchvacuju, popadám
ἐμπίπτω (s 3 p. nebo s *εἰς* a 4 p.) upadám
τήκω tavím, středn. s aor. II. neb bud. II. trp. rozlívám se, steku
ἡγέομαι vedu, vojvodím, věřím
Λυδία (ᾱ) Lydsko
στρατία (ᾱ) vojsko, pole

σφαῖρα (ἡ) sval, svor, sbor, kule
τιμωρία (ἡ) pokuta, trest
Δαίδαλος (ὁ) Daedal
Ἴκαρος (ὁ) Ikar, syn jeho
κηρός (ὁ) vosk
κόλπος (ὁ) (Golf, záklop), záliv, zátoka
Πελοποννήσιος (ὁ) Peloponezský, á, é,
αὔριον zejtra
ὅπλον (τὸ) zbraň
πτερόν (τό) křídlo
πίστις, εως (ἡ) víra, důvěra, věrnost
Σάρδεις, αἱ Sardec
πέλαγος (τὸ) moře
ἐναντίος, ᾱ, ον protivný, á, é
Κρίσαιος, ᾱ, ον Krisavský
ἅμα spolu, jedno
νῦν nyní.

Ἡ στρατιὰ αὔριον ἐκπλευσεῖται (ἐκπλεύσεται). Ἄνεμος Βορρᾶς ἐναντίος τῇ στρατιᾷ ἔπνευσεν. Ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ ἐν κόλπῳ Κρισαίῳ οἱ Πελοποννήσιοι ἄνδρας τῶν Ἀθηναίων ἀπέκτειναν, ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν. Ὅταν οἱ πολέμιοι τῇ πόλει πλησιάσωσιν, οἱ στρατιῶται ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα θεύσονται πρὸς τὰς πύλας. Πολλοῖς καὶ σοφοῖς ἀνδράσι*) κέκλαυσται τἀνθρώπινα, τιμωρίαν ἡγουμένοις εἶναι τὸν βίον. — Τίς οὐκ ἂν κλαύσειε τὸν φίλον ἀτυχῆ; — Οἱ πολῖται ἤλπισαν, τοὺς πολεμίους φευξεῖσθαι. Οἱ παῖδες σφαῖραν παιξοῦνται. Σωκράτης πολλάκις ἔπαισεν ἅμα σπουδάζων. Συγκέχυκε νῦν τὴν πίστιν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος**). Οἱ πολέμιοι τὰς τῶν Ἑλλήνων τάξεις συνέχεαν. Οἱ νόμοι διὰ τὸν πόλεμον συγκεχυμένοι εἰσίν. — Ἴκαρος, ὁ Δαιδάλου υἱός, τακέντος τοῦ κηροῦ καὶ τῶν πτερῶν περιῤῥυέντων, εἰς τὸ πέλαγος ἐνέπιπτεν. — Οἱ πολέμιοι τὴν πόλιν κατέκαυσαν. Αἱ ἐν Λυδίᾳ Σάρδεις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατεκαύθησαν.

Vojsko odplulo. Buráš vojsku naproti povane. Vojáci doufali řeku přeplavati (budoucí neurčitý). Vojáci obmejšleli k branám se utéci (bud. neur. že utekou). Nešťastných oplakáte. Nepřátelé utekou. Děti pohráli (aor.) v míč. S dětmi zacházeje hráti budeš. Nepřátelé řady vojáků zmatou. Vylil on (aor.) chlapče, vodu na zem. Vosk roztaje a křídla stekou. Město od nepřátel popáleno bylo. Měšťané mysleli, že nepřátelé město spálí.

§. 85.

Vysúvka (Synkope) a přesmyknutí (Metathesis).

I. Některá časoslova vysouvají v některých formách původní hlásku mezi dvěma souzvučkama stojící, a to jest: vysúvka:

*) místo ὑπό s 2 pádem stojí zde 3.
**) to jest: naše století, věk náš.

1. v aor. II. *a*) bez zdvojení: *ἦλθον* místo *ἤλυθον* šel (od *ἔρχομαι*) jdu, *ἐπτόμην* místo *ἐπετόμην* od *πέτομαι* lítám, též bud. *πτήσομαι*; *ὤφλεῖν* místo *ὀφελεῖν* od *ὀφείλω* povinen jsem; **ἠγρόμην* místo *ἠγερόμην* od *ἐγείρω* budím (též **ἐγρόμην* zbudil jsem se), aor. pravidelně *ἤγειρα*, min. I. *ἐγήγερκα*, min. II. *ἐγρήγορα* bdím, **ἀγρόμενος* od *ἀγείρω* sbírám; **ἐπλάθην* od *πελάω* blížím se; **ἔπλεο*, **ἔπλετο*, také činně **ἔπλεν* od *πέλομαι* byl jsem; *b*) se zdvojováním *ἀλαλκεῖν* (*ἀλέξω* odpuzuju, od *ἀλκή* síla); **κέκλετο* neb **ἐκέκλετο* od *κέλομαι*, od *κέλω* neb *κελεύω* velím; **πέφνον* neb **ἔπεφνον*, viz *πέφνω*, jakoby od *φένω*, odtud *πέφονα* zabil jsem.

2. V minulém a formách z něho, od *κεράννυμι* míchám, m. *κέκρᾶκα*, min. trp. *κέκρᾶμαι*, aor. trp. *ἐκράθην*. Zas od *πετάννυμι* rozšiřuju, min. *πέπτᾶμαι* místo *πεπέταμαι*.

3. V přítomn. *γίγνομαι* místo *γιγένομαι* odkud později att. *γίνομαι* od *ΓΕΝ*, tak že *πίπτω* jako místo *πίπετω* od kmene *ΠΕΤ* pad-u, im-petus, podobně *μίμνω* místo *μίμενω* básn. zdvojeno od *μένω* (maneo), *πιπράσκω* místo *πιπεράσκω* od *περά-ω* prodávám; bez zdvojení: *θράττω* místo *ταράττω*; poët. *πλάθω* místo *πελάθω* blížím.

II. Přesazení hlásky v němých nebo plynutých časoslovech slove přesmyknutí, ku př.

βέβληκα, *ἐβλήθην* od *βάλλω*, kde se *ΒΑΛ* přesmyklo z *ΒΑΛ* val.
δέδμηκα od *δέμω* stavím, od *ΔΜΕ* dmu, (duju) z *ΔΕΜ*.
θνήσκω, min. *τέθνηκα* a t. d. od kmene *ΘΝΑ* ze *ΘΑΝ*.
κάμνω, min. *κέκμηκα* (místo *κεκάμηκα*) od *ΚΜΑ* ze *ΚΑΜ*, umdlévám.
πίπτω, padu od *ΠΕΤ* ze *ΠΤΕ* s přezvukem *ΠΤΟ* min. *πέπτωκα*.
σκέλλω sušim, *ΣΚΑΕ* s přesmyknutím ze *ΣΚΕΑ* min. *ἔσκληκα*.
τέμνω krájim, *ΤΜΕ* od *ΤΕΜ* tnu, *τέτμηκα*.
μολεῖν přijíti, z *ΜΑΟ* od *ΜΟΑ*, *μέμβλωκα* místo *μέμλωκα*.
πορεῖν dáti, udíleti, *ΠΡΟ* od *ΠΟΡ*, min. trp. *πέπρωται* usouzeno, uděleno.

b) U jiných čistých, kde se *α* neb *ε* vypouští, ve dvouslabičných:

καλέω volám, min. *κέκληκα* a t. d. od *ΚΑΛ* z *ΚΑΛ*.

*) Hvězdičkované v attické prose nebývají obyčejné.

δαμάω krotím, min. *δέδμηκα*, od *ΔΜΑ* ze *ΔΑΜ* domare zähm. *ταλάω* trpím, min. *τέτληκα* a t. d. od *ΤΛΑ* ze *ΤΑΛ* dulde tollo, dlím.

c) Někdy také v aor. II. od *δέρκομαι* (rus. zerkalo, zru), *ἔδρακον*, *ἐδράκην*; od předešlého *σκέλλω* suším, *ἔσκλην* a *σκλήσομαι*; potom básnické formy: *ἔπραθον* (od *πέρθω* roz-pršet, rozbořit (perdo); *ἔδραθον* od *δαρθάνω* spím; *τραπείομεν* od *τέρπω* bavím se; *ἤμβροτον* od *ἁμαρτάνω* chybuju, hřeším, odkudž i *ἤμαρτον*, s přesmyknutím *ἤμρατον* a s vložkou i *ἤμβρατον*, *ἤμβροτον*.

d) Někdy také v přítomném: tak se vidí, že povstalo *ῥέζω* (říz-ení) od *ῥέγω* neb *ῥέδω* řídím, obyčejně *ἔρδω* neb *ἔργω* (Werk) wirken, min. *ἔοργα*; tak i nynější čas ve *θνήσκω* umírám od *θαν*, a *θρώσκω* skákám od *θορ*.

§. 86.

Časoslova na ω s kmenem v přítom. čase sesilený.

Již v §. 77. 1, a, b, připomenuto, že jistá časoslova v nynějším čase souzvučku jinou opět sesilují, což i v nedominulém čase zachovává se jakožto od prvního odvozeném, jakážto hláska bývá *τ* neb *σ* neb *ν*, ku př. *τύπ-τ-ω* dup-tu; *τέμ-ν-ω* tnu, příčinou změny *γ*, *δ*, do *ζ* jest jaksi *j*, *φράζω* = *φράδjω*, od *φράδ* rád; jest pak ale ještě více jiných časoslov, která kmenovou hlásku jaksi protahují a v následujícím seznamu se uvádí.

I. Časoslova, která v přít. a nedom. vsouvají *ν* do čistého kmene, jako v českém: viju a vinu, tak řecké *πίω* a *πίνω*, piju bibo, kde lat. b pošlo z v, pivu; dle žiju a živu, vivo; tedy digamma F.

1. *βαίνω* jdu, kráčím (od: *Βα*) bud. *βήσομαι* min. *βέβηκα*; aor. *ἔβη* (od formy na-*μι*); trpně ve složených: *παραβαίνομαι* z čeho min. *παραβέβᾰμαι*, aor. *παρεβᾰ́θην*.

2. *ἐλαύνω* honím, ženu, bud. *ἐλῶ*, *ᾷς*, *ᾷ*, neurč. *ἐλᾶν*, aor. *ἤλασα*, min. *ἐλήλᾰκα*; střed. (odpuzuju) aor. *ἠλασάμην*, min. tr. nebo stř. *ἐλήλᾰμαι*, neurč. *ἐληλάσθαι*, aor. tr. *ἠλᾰ́σθην*.

3. *πίνω* piju, bud. *πίομαι*, aor. *ἔπιον*, rozkaz. *πῖθι* (od-*μι*), neurč. *πιεῖν*, příč. *πιών*; (od *ΠΟ*-) min. *πέπωκα*, m. stř. nebo tr.

πέπομαι, aor. *ἐπόθην*, zde přehlasování jako naše piju, napájeti, nápoj (rus. poju).

1. Pozn. *βαίνω* prodlužuje kmen. zvučku *α* do *αι*, *ἐλαύνω* do *αυ*; *πίνω* pak *ῐ* do *ῑ*.

2. Pozn. Některá časoslova nemají všude činné formy, a tudy jsou některá majíce aorist s formou střední a jiná s formou trpní, což se budoucně naznačí D. M. deponens medii krytozvratné střední; D. P. deponens passivi, krytozvratné trpné. §. 105. 4. třída.

4. *τῑ́νω* pykám, zaplácím, od *τίω* (ctím), bud. *τῑ́σω*, aor. *ἔτῑσα*, min. *τέτῑκα*, min. tr. nebo stř. *τέτῑσμαι*, aor. tr. *ἐτίσθην*, forma stř. *τίνομαι* mstím se, pokutuju, odtud *τίσομαι*, aor. *ἐτῑσάμην*, jiná forma *τίννυμαι* a *τίννυμι*.

5. *φθᾰ́νω* předcházím, bud. *φθήσομαι*, zřídka *φθάσω*, aor. *ἔφθασα* a *ἔφθην* (v prostomluvě málo kdy), pak *ἐφθάμην* od formy na *μι*, min. *ἔφθακα*.

6. *δάκνω* kousám, aor. II. *ἔδακον*, bud. *δήξομαι*, min. *δέδηχα*, min. tr. *δέδηγμαι*, aor. tr. *ἐδήχθην*.

7. *κάμνω*, aor. II. *ἔκαμον*, bud. *καμοῦμαι*, min. *κέκμηκα*, jako staženo od *KAM*; *κάμνω* hmoždím se, namahám se, ale i hynu, umdlévám.

8. *τέμνω* krájím, dělím, plením, bud. *τεμῶ*, aor. II. *ἔτεμον*, min. *τέτμηκα*, min. II. *τέτομα*, ve stř. krájím si *τέτμημαι*, aor. tr. *ἐτμήθην*, bud. III. *τετμήσομαι*; takže *τάμω* naše tnu, utínám (odtud: fal, thcile, dělím, a: ston, nátoň a t. d.).

II. Časoslova, kde čistý kmen v přítom. a nedomin. dostává slabiku *νε*, vlastně ale vkládá *ν* před zakončení na *έω* t. j. eju neb úju.

1. *βῡ-νέ-ω* cpu (s 2. pádem), bud. *βῡ́σω*, aor. *ἔβῡσα*, min. *βέβυσμαι*, aor. *ἐβύσθην*.

2. *ἀφῑκ-νέ-ομαι* přicházím, vlastně *ἵκω* opak *κίω* neb *ἴω* jdu, jedu (kynu, kývám), bud. *ἀφίξομαι*, aor. *ἀφῑκόμην*, *ἀφῖκέσθαι*, min. *ἀφῖγμαι*, neurč. *ἀφῖχθαι*, dávnomin. *ἀφίγμην*, *ἀφῖξο* a t. d.

3. *ὑπισχ-νέ-ομαι* slibuju, od *ὑπὸ* a *ἴσχω* místo *ἔχω* (jach od jati, míti), aor. *ὑπεσχ-όμην*, rozkaz. *ὑποσχοῦ*, bud. *ὑποσχήσομαι*, min. *ὑπέσχημαι*; tak *ἀμπισχνοῦμαι* nebo *ἀμπέχομαι* nosím (*ἀμπέχω* mám okolo) nedomin. *ἀμπεῖχον*, bud. *ἀμφέξω*, aor. *ἠμπισχον*, *ἀμπισχεῖν*, bud. *ἀμφέξομαι*, aor. *ἠμπισχόμην*.

LVII. Úloha.

Ἐκβαίνω vykročuju
συμβαίνω scházím se
συμβαίνει přihází se, stává se, nahodí se
ἀπελαύνω odháním
ἐξελαύνω vyháním
ἐκπίνω vypíjím
συμπίνω piju spolu (s)
ἀποτίνω pykám, platím str. trestám, mstím se
ἐφικνέομαι (s 2. p.) přicházím k něčemu, dosahuju
μεθύω piju medovinu, opijím se, jsem opilý
φορέω nesu, nosím
εὐδαιμονέω jsem šťasten
Ἀττική (ἡ) Atticko
Νεμέα (ἡ) Nemea
Σπάρτη (ἡ) Sparta
πολυτέλεια (ἡ) skvostnost, drahocennost, nádhera
Λυκοῦργος (ὁ) Lykurg
τάλαρος (ὁ) košík (talíř)
ἱμάτιον (τὸ) oděv
ῥόπαλον (τὸ) palice
πρέσβεις, εων, οἱ vyslanci
ἄκρος, α, ον nejvyšší
τὸ ἄκρον výška, špička
ἀκρόπολις vyšehrad
νῆμα (τὸ) předivo, příze, nit
γέ příklonná částice: že, ž; 2. ano, jistě
οὗτοι přísl. jistě ne.

Τοῖς στρατιώταις ἐν τῇ στρατιᾷ πολλὰ κακὰ συνεβεβήκει. Σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ αὐτὸς ἐκβήσῃ σοφός. Λυκοῦργος πολυτέλειαν ἐξήλασε τῆς Σπάρτης. Περσῶν οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν. Πολλοὶ συμπιόντες ἅπαξ γίγνονται φίλοι. Ὁ μεθύων δοῦλός ἐστι τοῦ πεπωκέναι. Οὐκ ἐκπίομαι τὸν οἶνον. Ὁ οἶνος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐξεπόθη. Τοὺς κακούργους οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο. Οἱ πολῖται τοὺς πολεμίους ἔφθασαν) *εἰς τὴν πόλιν φυγόντες. Κύων δήξεται τὸν δακόντα. Ὁ λαγὼς ὑπὸ τοῦ κυνὸς ἐδήχθη. Οὐκ ἂν μὴ καμὼν εὐδαιμονοίης. Οἱ κεκμηκότες στρατιῶται ἀνεπαύσαντο. Ἀττικὴ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐτμήθη. Ἡρακλῆς τὸ ῥόπαλον, ὃ ἐφόρει, αὐτὸς ἔτεμεν ἐκ Νεμέας. Ὁ τάλαρος νήματος βέβυσται. Οἱ πρέσβεις εἰς τὴν πόλιν ἀφίκοντο. Οὗτοι γ' ἐφίξῃ τῶν ἄκρων ἄνευ πόνου. Ὁ φίλος ὑπέσχετό μοι ἀφίξεσθαι. Αἱ γυναῖκες ἠμπέσχοντο καλὰ ἱμάτια.*

Nepřátelé do naší země vkročí. Nepřátelé zapuzeni byli od měšťanů z města (aor). Žádného měšťana zákon od hodností a ouřadů nezapudí. Lykurg nádheru ze Šparty vypudil. Víno od vojáků vypito bylo. Zákony potrestají zločince. Měšťané utíkajíce do města předejdou vrahy. Pes zajíce kousl. Zajíc od psa kousnut byl. Budete-li se namáhati, budete šťastní. Zemi poplenili nepřátelé. Nepřátelé zem vyplení. Zem od nepřátel popleněna byla. Žena naplnila (aor.) košík přadi-

*) *φθάνω* předcházím, předejdu někoho (4 p.), obyčejně stojí v příčestí osoby jednací, tedy zde: předešli nepřátely utíkajíce, t. j. utekli časněji, dříve, než nepřátelé.

vem. Otec přišel. Přítel mi slíbí, že zejtra ke mně přijde (bud.). Chlapec učiteli slíbil pilně se učiti. Ženy krásné oděvy obléknou.

§. 87.

III. Časoslova, která k čistému kmenu v přítom. a nedomin. čase přibírají slabiku *αν*, někdy také *αιν* před zakončením:

a) Kde se *αν* nebo *αιν* přidává bez všeliké proměny.

Taková časoslova tvoří své časy od trojího kmene, totiž přítomný a nedominulý od zesíleného, aorist II. od čistého, pak budoucí a minulý od třetího kmene, an z čistého kmene a z přidaného *ε*, které v časování do *η* přechází, sestává.

V koncovce *άνω* jest *α* krátké; zdá se to býti *άω* s vloženým *ν*.

1. *αἰσθ-άν-ομαι* ucítím, znamenám, aor. *ἠσθ-όμην*, *αἰσθέσθαι*, min. *ἴσθημαι*, bud. *αἰσθήσομαι*.
2. *ἁμαρτ-άν-ω* chybuju, hřeším, aor. *ἥμαρτον*, bud. *ἁμαρτήσομαι*, min. *ἡμάρτηκα*, min. tr. *ἡμάρτημαι*, aor. tr. *ἡμαρτήθην*.
3. *ἀπεχθάνομαι* zoškliviju se, nenávidím se, aor. *ἀπηχθόμην*, neurč. *ἀπέχθεσθαι* s nepravidelným přízvukem, bud. *ἀπεχθήσομαι*, min. *ἀπήχθημαι* jsem nenáviděn.
4. *αὐξάνω* (*αὔξω*) většiti, množiti, růsti, bud. *αὐξήσω*, aor. *ηὔξησα*, min *ηὔξηκα*; střed. s aoristem trp. přibývám, *ηὔξημαι*, bud. *αὐξήσομαι*, aor. *ηὐξήθην*.
5. *βλαστάνω* vyrůstám, aor. *ἔβλαστον*, bud. *βλαστήσω*, min. *ἐβλάστηκα* i *βεβλάστηκα*.
6. *δαρθάνω* spím, obyčejně s *κατά* = u; aor. *κατέδαρθον*, bud. *κατα δαρθήσομαι*, min. *καταδεδάρθηκα*.
7. *ὀλισθάνω* klouzám, aor. *ὤλισθον*, bud. *ὀλισθήσω*, min. *ὠλίσθηκα*.
8. *ὀσφραίνομαι* čuchám, voním, aor. *ὠσφρόμην*, bud. *ὀσφρήσομαι*.
9. *ὀφλισκάνω* dlužím, povinen jsem, aor. *ὤφλον*, bud. *ὀφλήσω*, min. *ὤφληκα*, min. stř. a trp. *ὤφλημαι*, zde krom *αν* ještě *ισκ* přirostlo.

b) Přidává se *αν* s přisúvkou nosového *ν* před souzvučkou kmene, dostává ale před *p* a *k* proměnu, a krátká hláska v kmenu se při časování prodlužuje.

10. *θιγγάνω* dotýkám, aor. *ἔθιγον*, bud. *θίξομαι* (*θιγ* = tyk).
11. *λαγχάνω* dostávám losem, osudem, aor. *ἔλαχον*, bud. *λήξομαι*, min. *εἴληχα*, min. stř. nebo trp. *εἴλημαι*, aor. trp. *ἐλήχθην*.
12. *λαμβάνω* beru, aor. *ἔλαβον*, rozkazov. *λαβέ* vezmi, bud. *λήψομαι*, min. *εἴληφα*, min. trp. *εἴλημμαι*, aor. stř. *ἐλαβόμην*, aor. trp. *ἐλήφθην*. (str. 124. c.)
13. *λανθάνω* skrývám se, (lat-eo) *ἔλαθον*. bud. *λήσω*, min. *λέληθα* stř. *ἐπιλανθάνομαι* zapomínám, aor. *ἐπελαθόμην*, bud. *ἐπιλήσομαι*, min. *ἐπιλέλησμαι*.

14. *μανθάνω* učím se, aor. *ἔμαθον*, bud. *μαθήσω*, *μαθήσομαι*, min. *μεμάθηκα*, kde α proti pravidlu krátké.
15. *πυνθάνομαι* zpytuju, dozvídám se, aor. *ἐπυθόμην*, min. *πέπυσμαι*, *πέπυσαι* a t. d. bud. *πεύσομαι*.
16. *τυγχάνω* (s 2 pádem) týká se toho, stýká se, stává se, dosahuju, aor. II. *ἔτυχον*, bud. *τεύξομαι* (*ΤΕΥΧ*), min. *τετύχηκα* (*ΤΥΧ*).

LVIII. Úloha.

Ἄγε (rozk. od *ἄγω* vedu) nuže, tedy, vzhůru!
ἀγγελία (ἡ) poselství
ἀναστρέφω vracím se, obracuju se
ἄνθεμον (τὸ) kvítko
βούλευμα (τὸ) uradění, výrok, uzavření, oumysl
βραχύς, εῖα, ύ krátký
δεῦρο přísl. sem
δοκέω věřím, míním, 2. zdám se
γενναῖος, ᾱ, *ον* ušlechtilý, á, é
ἔλπομαι (poet.) místo: *ἐλπίζω* doufám
ἐξαμαρτάνω místo: *ἁμαρτάνω* hřeším, chybuju
ἐπαρκέω (s 3 p.) pomáhám
ἐπιβουλή (ἡ) ouklady, zámysl
ἐπιορκέω křivě přisahám (se 4 p. proti někomu)
εὐεργεσία (ἡ) dobrodiní
ἴδιος, ᾱ, *ον* vlastní
ὡς (adv.) jak, když
κάμηλος (ὁ, ἡ) velbloud
καταδαρθάνω usnu, spím
λυγρός, ά, *όν* smutný
ὀπίσω na zad, zpátky
οὔποτε nikdy (adv.)
πώ (enklit. part.) ještě
προσήκων, *ουσα*, *ῆκον*, přislušící
συμφορά (ἡ) nehoda, osud
χθών, *ονός* (ἡ) zem
χρυσίον (τὸ) zlatíčko, od *χρυσός* zlato
ὡς τάχιστα co nejrychleji; *ὡς* jak.

Λήσειν διὰ τέλους μὴ δοκείτω ὁ πονηρός. Κέρδος πονηρὸν μὴ λάβεῖν βούλου ποτέ. Δίκαια δράσας συμμάχου τεύξῃ θεοῦ.— Γράμματα μαθεῖν δεῖ καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν. Λαβὲ πρόνοιαν τοῦ προσήκοντος βίου. Ξένοις ἐπαρκῶν τῶν ἴσων τεύξῃ ποτέ. Ὁ βασιλεὺς τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλῆς οὐκ ᾔσθετο. Οἱ Πέρσαι τοῖς Ἕλλησιν ἀπήχθοντο. — Φίλιππος αὐτὸς ἀπεφαίνετο διὰ χρυσίου μᾶλλον, ἢ διὰ τῶν ὅπλων ηὐξηκέναι τὴν ἰδίαν βασιλείαν. Οἱ στρατιῶται βραχὺν χρόνον κατέδαρθον. Ὡς ὤσφροντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι, ὀπίσω ἀνέστρεφον. Μὴ θίγῃς τοῦ κυνός. Ἄγε δεῦρο, ἵνα πύθῃ τῆς λυγρᾶς ἀγγελίας. Θεὸν ἐπιορκῶν μὴ δόκει λελῆθέναι. Ἀρχῆς τετυχηκὼς ἴσθι ταύτης ἄξιος. Καλόν, μηδὲν εἰς φίλους ἁμαρτεῖν. Μακάριος, ὅστις ἔτυχε γενναίου φίλου. Μάθε φέρειν τὴν συμφοράν. Οὐδείς πω ξένον ἐξαπατήσας ἀθανάτους ἔλαθεν. Ἀπ' ἐσθλῶν ἐσθλὰ μαθήσῃ. Καὶ κακὸς πολλάκις τιμῆς καὶ δόξης ἔλαχεν. Παρὰ τῶν θεῶν πολλὰ παρειλήφαμεν δῶρα. Οὐ λέληθεν, ὅστις ἄδικα ἔργα πράττει. Εἰ θεὸν ἀνήρ τις ἔλπεται λαθεῖν, ἁμαρτάνει. Δὶς ἐξαμαρτεῖν ταὐτὸν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ. Ἐξ ἀγαθῆς χθονὸς ἔβλαστε καλὰ ἄνθεμα, ἐκ δ' ὀρθῶν φρενῶν βουλεύματ' ἐσθλά. Τῆς εὐεργεσίας οὔποτε λήσομαι.

Král oukladů proti sobě nepozná. Pije nemluv mnoho (množ.), sice chybíš! Který (kdo) člověk jednou nechybil? Špatný jest od dobrého nenáviděn. Philipp zvětšil (aor.) své panství více penězi, nežli zbraní. Z pravého rozumu vždy šlechetné oumysly vykvětou. Krátký čas jen pospím. Netknu se psa. Perikles veliké slávy dobyl. Špatní nedosáhnou nikdy pravé slávy. Postaráme se o slušné živobytí (2. p.). Město nepřítelem dobyto bylo (aor.). Nevděčný zapomenul na dobrodiní (2. p.). Pacholík dobře se naučil vědám. Uslyšel jsi smutné poselství? (2 pád).

§. 88.

IV. Časoslova, která v přítom. a nedomin. čase přidáním *σκ* nebo *ισκ* sesilují svůj čistý kmen.

Σκ přidává se, kde u kmenu samohláska, *ισκ* kde souzvučka jest; větší díl těch časoslov, kde se kmen na souzvučku končí, tvoří čas budoucí a t. d. podlé obdoby časoslov čistých, jako: *εὑρ-ίσκω*, bud. *εὑρ-ήσω*, některá z nich také v přítomném a nedominulém zdvojují kmen opakujíce původní hlásku se spolu přidaným *ι*; *μιμνήσκω* od *ΜΝΑ* mním, míním.

1. *ἁλίσκ-ομαι* (ᾰ) zajímám neb dobývám se, nedom. *ἡλισκόμην* (*ΑΛΟ* -jal), bud. *ἁλώσομαι*, aor. *ἥλων* i *ἑᾱλων* (prodloužení *o* do *ω* viz časoslova na *μι*), Pf. *ἥλωκα* i *ἑᾱλωκα* byl jsem jat; v činném smyslu bere časy od *αἱρέω*.
2. *ἀνᾰλίσκω* (sňal) ztrávím, I. *ἀνήλισκον*, od formy na *οω* bud. *ἀνᾰλώσω*, aor. *ἀνήλωσα* i *ἀνᾱλωσα*, *κατηνάλωσα*, Pf. *ἀνήλωκα* i *ἀνᾱλωκα*, Pf. M. nebo P. *ἀνήλωμαι* .i *ἀνᾱλωμαι*, aor. *ἀνᾰλώθην* i *ἀνηλώθην*.
3. *ἀρέσκω* (líbím se), F. *ἀρέσω*, aor. *ἤρεσα*, Pf. M, n. P. *ἤρεσμαι*, aor. P. *ἠρέσθην*.
4. *γηράσκω* (*γηράω* tenu) stárnu, F. *γηράσομαι*, aor. *ἐγήρᾱσα*, inf. *γηρᾶσαι*, Pf. *γεγήρακα* sestárl jsem, stár jsem.
5. *γιγνώσκω* poznávám, (*ΓΝΟ* znám) F. *γνώσομαι*, aor. *ἔγνων* (viz časoslova na *μι*), Pf. *ἔγνωκα*, Pf. M. n. P. *ἔγνωσμαι*, aor. P. *ἐγνώσθην*.
6. *διδράσκω* ubíhám (jen ve slož. jako: *ἀποδ.*, *ἐκδ.*, *διαδ.*), F. *δράσομαι*, Pf. *δέδρᾱκα*, aor. *ἔδρᾱν* (viz časoslova na *μι*).
7. *εὑρίσκω* (nalézám), aor. 2. *εὗρον*, rozkaz. *εὑρέ* od *εὑρέω*, fut. *εὑρήσω*, Pf. *εὕρηκα*, Med. získám, aor. *εὑρόμην*, P. M. n. P. *εὕρημαι*, aor. P. *εὑρέθην*.
8. *ἡβάσκω* dorustám, f. *ἡβήσω*, aor. *ἥβησα*, p. *ἥβηκα*, od mladnu, *ἡβάω* jsem mlad, *ἀνηβάω* omlazuju

9. *θνήσκω*, obyčejně *ἀποθνήσκω* odumírám, (*ΘΑΝ* sen), aor. *ἀπέθανον*, bud. *ἀποθανοῦμαι*, pf. *τέθνηκα* (nikoli *ἀποτέθνηκα*), fut. III. *τεθνήξω* umrlý budu.
10. *θρώσκω* skákám (*θορ,*) aor. *ἔθορον*, bud. *θοροῦμαι*, pf. *τέθορα*.
11. *ἱλάσκομαι* láskám, fut. *ἱλάσομαι*, aor. *ἱλάσάμην*, aor. p. *ἱλάσθην*.
12. *μιμνήσκω* pomním, (*MNA*) fut. *μνήσω*, aor. *ἔμνησα*, střed. zpomínám si, zmiňuju se, pf. stř. *μέμνημαι* lat. memini, pamatuju, jsem pamětliv, conj. *μεμνῶμαι, ῇ, ῆται*, rozkaz. *μέμνησο*, plpf. *ἐμεμνήμην*, opt. *μεμνήμην, ῇο, ῆτο*, nebo *μεμνῴμην, ῷο, ῷτο*, fut. III. *μεμνήσομαι* až zpomenu, aor. *ἐμνήσθην* zpomněl jsem si, bud. *μνησθήσομαι* zpomenu si.
13. *πάσχω* (jakoby: z *πάθσκω*, pach = vach, ráz neb dojem, míti), trpěti, aor. 2. *ἔπαθον*, od *πένθω*, bud. *πείσομαι* (kde *ν* odpadá, *ε* se prodlužuje), pf. 2. *πέπονθα*.
14. *πιπίσκω* napájím, bud. *πῐ́σω* napojím, aor. *ἔπῐσα* z předložkou *πι* a *πίσκω* od *πίω* piju, (tak pasco od páju, pájeti (pajesti), *βόσκω* pojiti.)
15. *πι-πράσκω* prodávám (bud. i aor. obyčejně: *ἀποδώσομαι* prodám, *ἀπεδόμην* prodal), ostatní jako od: *πράω*, pf. *πέπρᾱκα*, pf. med. n. p. *πέπρᾱμαι* (inf. *πεπρᾶσθαι*), aor. *ἐπρᾰ́θην*, fut. III. *πεπράσομαι* ve smyslu, jednoduchého ale neobyčejného fut. *πραθήσομαι* koupím.
16. *στερίσκω* a *στερέω* střu, oloupím, *στερήσω* setřu, aor. *στέρησα*, med. a p. *στερίσκομαι, στεροῦμαι*, f. *στερήσομαι*, pf. *ἐστέρημαι*, aor. 1. *ἐστερήθην*.
17. *τιτρώσκω* raním (*τρόω, τράω* tru, deru), *τρώσω*, aor. *ἔτρωσα*, pf. m. n. p. *τέτρωμαι*, aor. *ἐτρώθην*, bud. *τρωθήσομαι* a *τρώσομαι*.
18. *φάσκω* pravím, dokládám, míním, (*φάω* báju) indic. a imper. jest zřídka v užívání, imp. *ἔφασκον*, fut. *φήσω*, aor. *ἔφησα*.
19. *χάσκω* zívám, (*χαν* = *χα* = zja) aor. *ἔχᾰνον*, fut. *χανοῦμαι*, pf. *κέχηνα* jsem otevřen, zjeven.

Poznam. *διδάσκω* učím, podrží *κα* zvučku, fut. *διδάξω*, aor. *ἐδίδαξα*, pf. *δεδίδαχα*, aor. p. *δεδιδάχθην*.

LIX. Významy k učení.

Ἐξευρίσκω vynajdu
πάσχω εὖ dozvídám se čeho dobrého, trpím dobré
ἐπαναφέρω potahuju, vracuju
πενθέω želím, truchlím
ἀμνημονέω (s 2 p.) pamětliv jsem
μοῖρα (*ἡ*) míra, podíl, los, osud
δεκάς, άδος (*ἡ*) desítka, desatero
παλαιός, ά, όν bylý, bývalý, starodávný
ἄλυπος, ον nezarmoucený
μόρσιμος, ον osudem určený
εὐγενής, ές blahorodý, šlechetný.

Ὀλίγους εὑρήσεις ἄνδρας ἑταίρους πιστοὺς ἐν χαλεποῖς πράγμασιν. — Πᾶσιν ἀνθρώποις μόρσιμόν ἐστιν ἀποθανεῖν. Πενθοῦμεν τοὺς τεθνηκότας. Ἡδέως τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται

οἱ ἄνθρωποι. Οὐκ ἂν εὕροις ἄνθρωπον πάντα[1]) *ὀλβιώτατον. Ἦ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι ὁ εὐγενὴς βούλεται. Εἰ δεινὰ δ' ὑμετέραν κακότητα πεπόνθατε, μή τι*[2]) *θεοῖς τούτων μοῖραν ἐπαναφέρετε. Τὰ ἄλλα καὶ πόλεμος καὶ μεταβολὴ τύχης ἀνάλωσεν*[3])*· ἡ τέχνη δὲ σώζεται. Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον φεύγῃ τις. Εἴ τις γηράσας ζῆν εὔχεται, ἄξιός ἐστι γηράσκειν πολλὰς εἰς ἐτῶν δεκάδας. Μέμνησο, ὅτι θνητὸς ὑπάρχεις. Τύχη τέχνην εὕρηκας, οὐ τέχνη τύχην. Οὐκ ἔστι*[4]) *βίον εὑρεῖν ἄλυπον οὐδενί. Ἀχάριστος, ὅστις εὖ παθὼν ἀμνημονεῖ. Δίκαιον εὖ πράττοντα μεμνῆσθαι τῶν ἀτυχῶν.*

Město od nepřátel dobyto bylo. Měšťané mysleli, že (*ὅτι*) město od nepřátel dobyto bude. Válkou[5]) celé jmění města ztráveno bylo. Hleď dobrým zalíbiti se (aor.). Sláva cnosti nikdy nesestárne. Špatný krásu cnosti neuzná. Otroci utekli v noci. Praví se, že[6]) od Phojníků[7]) písmeny nalezeny byly (inf. aor.). Udatní bojovníci za vlasť rádi umrou. Smrtným nelze[8]) říci: Toto neutrpím. Zajatí od nepřátel prodáni byli (aor.). Vojáci oloupili měšťany ze jmění (2 p.). Mnozí vojáci v bitvě poraněni byli. Alexander od Aristotela[9]) vyučován byl.

§. 89.

V. Časoslova, jichžto kmen z předu sesílen zdvojováním (předložkou); opakuje se začáteční písmena kmenová s přísadou *ι*, zdá se to býti předložka připodobená kmenu, zvýšenou samohl. *ο* do *ι*, *δι*, *τι* = do; *πι*, *μι* = po; *γι* = ge (něm.) naše ze; někde i *γι* = *δι*; někde zůstane ta předložka i v časování; sem patří mnoho časoslov z předešlého §, a krom těch ještě:

1. *γίγνομαι* (jako z *γένομαι*, *ΓΕΝ* kon, čin, čnu, ginnen) počínám, aor. *ἐγενόμην*, pf. *γεγένημαι* stal jsem se, pf. 2. *γέγονα* = jsem, fut. *γενήσομαι*.
2. *πίπτω* (jako *πιπέτω*), imper. *πίπτε* (*ΠΕΤ* pad-u), fut. *πεσοῦμαι*, aor. 2. *ἔπεσον*, pf. 2. *πέπτωκα* s nepravidelnou přezvukem.

VI. Časoslova, jichžto čistý kmen v přítomném a nedokonalém přibírá *ε*, tedy končí se na *εω*, naše eju, nebo jenom ju.

1) ovšem, zcela. 2) ať ne — 3) ztrávila nebo ztrávívá. 4) není t. j. nelze.
5) dativ. 6) acc. s inf. 7) *Φοῖνιξ, ικος*. 8) *οὐκ ἔστι*, s 3 pádem, 9) *Ἀριστοτέλης, ους*.

1. *γαμέω* žením se, od jam, jati (v něm. Brúti-gam cfr. hymen a lat. jumentum), pf. *γεγάμηκα*, fut. ale *γαμῶ* jako stažené attické, aor. *ἔγημα*, inf. *γῆμαι*; med. *γαμοῦμαι* (s 3. pádem) vdávám se, fut. *γαμοῦμαι*, aor. *ἐγημάμην*, pf. *γεγάμημαι*, pass. zasnubuju se, aor. *ἐγαμήθην*, a t. d.
2. *γηθέω* (poet.) *γαθέω* (dor.) lat. gaudeo, v pf. *γέγηθα* (i v prose) těším se, fut. *γηθήσω*, aor. 1. *ἐγήθησα*.
3. *δοκέω* zdám se (videor), mínim, impf. *ἐδοκέον* (*ουν*), fut. *δόξω*, aor. *ἔδοξα*, p. pf. *δέδογμαι* visus sum, zdál jsem se aor. p. *ἐδόχθην*.
4. *μαρτυρέω* svědčím, impf. *ἐμαρτύρεον* (*ουν*), fut. *-ήσω*, pf. *μεμαρτύρηκα*, pf. p. *μεμαρτύρημαι* jsem osvědčen, svědectví jsem dostal, v med. dep. *μαρτύρομαι*, beru, vzývám za svědka.
5. *ξυρέω* stříhám (krájím) holím, med. *ξύρομαι*, aor. *ἐξυράμην*, min. ale *ἐξύρημαι*,
6. *ὠθέω* trudím, nutím, impf. *ἐώθουν*, fut. *ὤσω* i *ὠθήσω*, aor. *ἔωσα*, *ὦσαι*, pf. *ἔωκα*, med. fut. *ὤσομαι*, aor. *ἐωσάμην*, pf. m. n. p. *ἔωσμαι*, aor. p. *ἐώσθην*, bere augm. syll. místo temp.

LX. Významy k úloze.

Ἐμπίπτω vpadám	*συμπίπτει* přihází se	*φόνος* (ὁ) usmrcení, vražda	
συμφέρω nesu spolu, jsem k užitku, prospívám	*ἀπωθέω* odpuzuju	*Ἀχαιός* (ὁ) Achivský	
συνδιατρίβω obcuju s někým, živ jsem s kým	*εἰσωθέω* dohánim, pudím	*Δημοσθένης, ους* Demosthén	
	εὐδοκιμέω slynu	*Μενέδημος* (ὁ) Menedém	
	προνοέω předznávám	*πώποτε* adverb. někdy.	
συμπίπτω shoduju se	*ἄτη* (ἡ) zmatek, nesmysl, škoda, neštěstí		

Πολλάκις ἐκ κακοῦ ἐσθλὸν ἐγένετο, καὶ κακὸν ἐξ ἀγαθοῦ. Χεῖρα πεσόντι ὄρεξον. Ὁ ἀγαπῶν κίνδυνον ἐμπεσεῖται αὐτῷ. Οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἀρετὴν γεγόνασιν. Μή μοι γένοιθ' ἃ βούλομαι, ἀλλ' ἃ συμφέρει. Μὴ σπεῦδε πλουτεῖν, μὴ ταχὺ πένης γένῃ. Πολλάκις ὁ εὐδοκιμεῖν πειρώμενος, οὐ προνοήσας, εἰς μεγάλην καὶ χαλεπὴν ἄτην ἔπεσεν. Ὅταν ἀτυχεῖν σοι συμπέσῃ τι, Εὐριπίδου μνήσθητι· Οὐκ ἔστιν, ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ. Μενέδημος πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, εἰ γήμαι ὁ σπουδαῖος, ἔλεξεν· Ἐγὼ γεγάμηκα. Ἡ τοῦ φίλου θυγάτηρ, ἐνάτην ἡμέραν γεγαμημένη, τέθνηκεν. Ἀχιλλέως θυμὸς ἐγεγήθει φόνον Ἀχαιῶν ὁρῶντος. Ἔδοξε τῷ στρατηγῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους στρατεύσασθαι. Σωκράτης ἔλεξεν· Ὑπὸ πάντων μαρτυρήσεταί μοι, ὅτι ἐγὼ ἠδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων, οὐδὲ χείρω ἐποίησα, βελτίους δὲ ποιεῖν ἐπειρώμην ἀεὶ τοὺς ἐμοὶ συνδιατρίβοντας. Δημοσθένης ἐξύρατο τὴν κεφαλήν. Οἱ στρατιῶται εἰς τὴν πόλιν εἰσεώσθησαν. Οἱ στρατιῶται ἀπεώσαντο τοὺς πολεμίους.

Takto jednaje brzo zchudneš. Vojáci vpadli do nepřátel. Neupadl bys, příteli! (konj. aor.). Dcera mého přítele provdá se za syna mého bratra. Měšťané zaradují se, slyšíce o porážce (2. pád) nepřátel. Uzdálo se (Pf. P. od *δοκέω*), aby (acc. s inf.) bojovníci proti nepříteli pole měli. Všickni tobě dosvědčí, žes občanstvu velice dobročinil. Otroci ostříhovali si hlavu. Nepřátelé tiskli (zapudili) vojáky do města.

VII. Časoslova, mající v přítomném a nedomin. čistý kmen, ale ostatní časy od formy na *εω* tvoří; kteréžto *ε* přechází do *η* v časování, vyjímaje *ἄχθομαι* a *μάχομαι*.

1. *ἀλέξω* varuju, zabraňuju, fut. *ἀλεξήσω*, activ zřídka, med. varuju se, hájím se, fut. *ἀλεξήσομαι*, aor. *ἠλεξάμην* (od *ΑΛΕΚ-*).
2. *ἄχθομαι* mrzím se, fut. *ἀχθέσομαι*, také *ἀχθήσομαι*, f. p. *ἀχθεσθήσομαι*, Aor. *ἠχθέσθην*.
3. *βόσκω* pasu, fut. *βοσκήσω*, aor. *ἐβόσκησα*, med. s aor. pass. (*ἐβοσκήθην*) pásl.
4. *βούλομαι* chci, volím, 2. osob. *βούλει*, fut. *βουλήσομαι*, pf. *βεβούλημαι*, aor. *ἐβουλήθην* a *ἠβουλήθην*.
5. *δέω* scházím, obyč. *δεῖ* schází, třebí, nutno, impf. *ἔδει*, conj. *δέῃ*, infin. *δεῖν*, p. *δέον*, opt. *δέοι*, fut. *δεήσει*, aor. *ἐδέησε*, pf. *δεδέηκε* (*ν*), med. *δέομαι* potřebuju, třeba mi, fut. *δεήσομαι*, aor. *ἐδεήθην*, pf. *δεδέημαι*.
6. *ἐθέλω* a *θέλω* chci, impf. *ἤθελον* a *ἔθελον*, bud. *ἐθελήσω* a *θελήσω*, aor. *ἠθέλησα* a *ἐθέλησα*, pf. jen *ἠθέληκα*.
7. *εἴλω* svaluju, sbírám a svírám (od: jal, val), fut. *εἰλήσω*, pf. *εἴλημαι*, aor. p. *εἰλήθην*.
8. (*EIPOMAI*), aor. *ἠρόμην* ptal jsem se, *ἔρωμαι*, *ἐροίμην*, *ἐροῦ*, *ἐρέσθαι*, *ἐρόμενος*, fut. *ἐρήσομαι*, ostatní formy od *ἐρωτᾶν* (*ῥέω* říci, rot, rok).
9. *ἔῤῥω* scházím, pocházím, fut. *ἐῤῥήσω*, aor. *ἤῤῥησα*, pf. *ἤῤῥηκα*.
10. *εὕδω* obyč. *καθεύδω* sedím, spím, fut. *καθευδήσω*, aor. *ἐκαθεύδησα*, pf. schází, impf. *ἐκάθευδον*, zřídka *καθηῦδον*, viz §. 60. pozn. 3.
11. *ἔχω* (jech od jati) jmám, držím, impf. *εἶχον*, aor. *ἔσχον*, infin. *σχεῖν*, imp. *σχές*, *παράσχες*, opt. *σχοίην* (viz slova na *μι*), ve slož. ale *παράσχοιμι*, *παράσχῃς*, a t. d. conj. *σχῶ*, *ᾖς* (*παράσχω*, *παράσχῃς* a t. d.), part. *σχών*, fut. *ἕξω* a *σχήσω*, pf. 1. *ἔσχηκα*, pf. 2. *ὄσχα*, pf. m. n. p. *ἔσχημαι*, aor. p. *ἐσχέθην*, aor. m. *ἐσχόμην*, conj. *σχῶμαι*, op. *σχοίμην*, imp. *σχοῦ*, *παράσχοῦ*, inf. *σχέσθαι*, *παράσχέσθαι*, pr. *σχόμενος*, fut. *ἕξομαι* a *σχήσομαι*.
12. *ἕψω* vařím, fut. *ἑψήσομαι*, aor. *ἥψησα*, a. p. *ἡψήθην*, pf. m. n. p. *ἥψημαι*.
13. *καθίζω* sázím se, sázím, impf. *ἐκάθιζον*, staroatt. *καθῖζον*, fut. *καθιῶ*, aor. *ἐκάθισα*, att. star. *καθῖσα*, pf. *κεκάθικα*, med. f. *καθιζήσομαι* usadím se, aor. *ἐκαθισάμην* sadil jsem si, zase *καθέζομαι* usazuju se, sedím, nedom. *ἐκαθεζόμην*, fut. *καθεδοῦμαι*, (o augm. §. 59. 4.).

14. *κλαίω* pláču, att. *κλάω* beze stahu, fut. *κλαύσομαι* a *κλαυσοῦμαι*, zřídka *κλαιήσω* nebo *κλαήσω*, aor. *ἔκλαυσα*, pf. *κέκλαυμαι*.

15. *μάχομαι* máchám, bojuju, fut. *μαχοῦμαι* (místo *μαχέσομαι*), aor. *ἐμαχεσάμην*, pf. *μεμάχημαι*.

16 *μέλλω* myslím, rozmejšlím se, zdráhám se, impf. *ἔμελλον* a *ἤμελλον*, fut. *μελλήσω*, aor. *ἐμέλλησα* (viz o augm. dřív.).

17. *μέλει μοί* (*τινος*) pečuju o něco (zřídka osobně: *μέλω*), fut. *μελήσει*, aor. *ἐμέλησε* (*ν*), pf. *μεμέληκε* (*ν*), med. *μέλομαι*, obyč. *ἐπιμέλομαι* častěji *ἐπιμελοῦμαι* starám se, dbám, fut. *ἐπιμελήσομαι*, aor. *ἐπεμελήθην*, pf. *ἐπιμεμέλημαι*.

18. *μύζω* saju (mlsám?) fut. *μυζήσω* a t. d.

19. *ὄζω* čuchám, dýšu, zapáchám, vonim, bud. *ὀζήσω*, aor. *ὤζησα*, pf. *ὄδωδα* (u Homéra i pozdějších) s významem nynějška.

20. *οἴομαι* a *οἶμαι* myslím, věřím, 2 osoba *οἴει*, impf. *ᾠόμην* a *ᾤμην*, fut. *οἰήσομαι*, aor. *ᾠήθην*, *οἰηθῆναι*, pf. schází.

21. *οἴχομαι* jsem pryč, odešel jsem, impf. *ᾠχόμην*, odejdu = *οἰχήσομαι*, aor. schází, pf. *ᾤχημαι* nejvíce ve slož. *παρῴχημαι*.

22. *ὀφείλω* dlužím, musím, fut. *ὀφειλήσω*, aor. *ὠφείλησα*, pf. *ὠφείληκα*, aor. II. *ὤφελον*, *ες*, *ε* (*ν*), (I. a II. množ. neobyčejná) s infin. značí: kýž.

23. *πέτομαι* lítám, fut. *πτήσομαι*, aor. *ἐπτόμην*, *πτέσθαι* (zřídka: *ἐπτάμην*, od *μι*), pf. *πεπότημαι* (Synkopé viz §. 85.).

24. *χαίρω* raduju se, fut. *χαιρήσω*, aor. 2. *ἐχάρην* (od *μι*), pf. *κεχάρηκα* radoval jsem se.

Poznam. K těmto časoslovům mohou se přiřaditi časoslova plynná, která však budoucí čas i aorist pravidelně tvoří, ku př. *μένω* zůstávám (maneo), má pf. *μεμένηκα*, ostatně pravidelně fut. *μενῶ*, aor. 1. *ἔμεινα*, pf. m. vel 2. *μέμονα*, zase *νέμω* (nímám) rozděluju, aor. 1. *ἔνειμα*, pf. m. vel 2. *νένομα*, pf. act. *νενέμηκα*, fut. *νεμῶ*, med. *νέμομαι*, fut. *νεμοῦμαι*, aor. 1. *ἐνειμάμην*, pf. p. *νενέμημαι*, aor. p. *ἐνεμήθην*.

LXI. Významy k úloze.

Ἀναπέτομαι rozlétám
ἀνέψω vzvářím
διαμένω pozůstávám
ἐλέγχω zkoumám, zkouším, tupím, zahanbuju, přesvědčuju
ἐρωτάω vyptávám se
ἀμβροσία (*ἡ*) nemřita, bohů jídlo
καλοκἀγαθία (*ἡ*) spravedlnost (kalodobrota = cnost)
λεία (*ἡ*) kořist
Μήδεια (*ἡ*) Medea
Γανυμήδης, *ους* (*ὁ*) Ganymed
ἡμίθεος (*ὁ*) polobóh
πάππος (*ὁ*) praděd, báb
θρόνος (*ὁ*) stolec, sesle
μύρον (*τὸ*) voňavá mast, množ. *τὰ μύρα* libovůně, sprostá mast jen *ἔλαιον* olej
ὄρνις, *ῖθος* (*ὁ*, *ἡ*) pták
ποιμήν, *ένος* (*ὁ*) pastýř
τρίπους, *οδος* (*ὁ*) třínožec
Αἴσων, *ονος* (*ὁ*) Aesón
ἐπιτήδειος, *ον* příslušný, patřičný; *τὰ ἐπιτήδεια* příslušenství, potrava, živnost
βασίλειος, *ον* královský
μεστός, *ή*, *όν* (s 2 p.) plný
μέρος, *ους* (*τὸ*) díl (měra)
ὄρος, *ους* (*τὸ*) hora
πλήν adv. krom, mimo
εἰ (spojka) když, zda-li
Πέλοψ, *οπος* (*ὁ*) Pelops (Bělooč).

Οἱ στρατιῶται τοὺς πολεμίους ἀλεξήσονται. Μὴ ἀχθέσθητε ὑπὲρ ὧν) ἡμαρτάνετε ἐλεγχόμενοι. Ὁ ποιμὴν αἰγῶν τὴν ἀγέλην ἐν τοῖς ὄρεσι βοσκήσει. Οἱ στρατιῶται ἐπὶ τοὺς πολεμίους στρατεύεσθαι ἐβουλήθησαν. Τοῖς στρατιώταις ἐν τῇ πολεμίᾳ γῇ τῶν ἐπιτηδείων δεήσει. Πλούσιός ἐστιν οὐχ ὁ πολλὰ κεκτημένος, ἀλλ' ὁ μικρῶν δεησόμενος. Πολυδεύκης οὐδὲ θεὸς ἠθέλησε μόνος, ἀλλὰ μᾶλλον ἡμίθεος σὺν τῷ ἀδελφῷ γενέσθαι. Οἱ βάρβαροι, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διωχθέντες, εἰς τὸν ποταμὸν εἰλήθησαν. Ἐροῦ τὸν πατέρα, εἰ τὴν ἐπιστολὴν γέγραφεν. Οὐ πρέπει τὸν στρατηγὸν ἐν κινδύνοις καθεύδῃσι. Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἠξιώθη τοῖς θεοῖς ὁμιλεῖν, πλὴν ὅσοι μετεσχήκασι κάλλους· Πέλοψ γὰρ τούτου ἕνεκα ἀμβροσίας μετέσχε καὶ Γανυμήδης καὶ ἄλλοι τινές. Μήδεια Αἴσονα ἀνεψήσασα νέον ποιῆσαι λέγεται. Καθιοῦμεν σε, ὦ στρατηγέ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασίλειον. Ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ θρόνου καθιζήσεται. Οἱ Ἕλληνες ἐν Σαλαμῖνι θαῤῥαλέως ἐμαχέσαντο. Κῦρος ὑπὸ Μανδάνης τῆς μητρὸς ἐρωτηθείς, εἰ βούλοιτο μένειν παρὰ τῷ πάππῳ, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ ἔλεξεν, ὅτι μένειν βούλοιτο. Τοῖς ἀγαθοῖς τῆς ἀρετῆς μελήσει. Χρηστοὶ νέοι οὐ μύρων ὀζήσουσιν**), ἀλλὰ καλοκἀγαθίας. Οἱ στρατιῶται οἰηθέντες τοὺς πολεμίους ἀποφυγεῖν ᾤχοντο. Ἡ ψυχὴ ἀναπτομένη οἰχήσεται ἀθάνατος καὶ ἄγηρως. Οἱ κακοῦργοι μεγάλην ζημίαν ὠφείλησαν***). Ἡ ὄρνις ἀναπεπότηται. Οἱ πολῖται δεινῶς ἐκεκαρήκεσαν ἐπὶ τῇ νίκῃ. Οἱ θηρευταὶ πᾶσαν τὴν νύκτα ἐν τοῖς ὄρεσι διεμεμενήκεσαν. Τῆς λείας μέρος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τῷ στρατηγῷ ἐνεμήθη. Τρίποδες ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων.*

Vojáci statečně zapudili nepřátele (aor. med.). Mnozí pastýři popásli (aor.) kozí stáda na horách. Otec bude chtít zejtra odjeti. Dobrý vejvoda pečuje, aby (ὅπως μή s ind. F.) vojáci na potřebnostech netrpěli nouzi (živnosti nepotřebovali). Dobří nebudou chtít obcovati se špatnými. Zeptám se otce, zdali ten list psal. Upracovav se (κάμνω) příjemně spáti budeš. Zlými žádostmi pojatí všickni jsou otroci. Bojácní vojínové nevezmou podílu na nebezpečenstvích. Aeson od Medéy vařen, opět prý omládnul. Vojáci usadili vejvodu na královský stolec. Dobří vojínové udatně pro vlast bojovati budou. Ne-

*) To jest: ὑπὲρ τούτων, ἅ — **) ὄζειν τινός voněti něčím. — ***) byli povinni, zasloužili.

omeškav se hned (rychle) se optám. Zákony pečovati budou o všeobecné dobré (2 p. dobra pečlivi). Květiny libě voní (Pf.). Mládenci masťmi voní. Měšťané neuvěří, že nepřátelé již utekli (acc. s inf.). Odejdu (půjdu pryč). Zločinci velikou pokutu zasloužili. Pták ulítne. Zaraduju se buda uctěn od dobrých. Vojáci částku kořisti vojvodovi přidělili.

§. 90.

VIII. Časoslova, jichžto tvoření časů z rozličných kmenů se míchá.

1. *αἱρέω* beru, zanímám, dobývám (*ΑΙΡ* — jar — jal, což dává druhý kmen *ἙΑΛ-*) bud. *αἱρήσω*, pf. *ἥρηκα*, bud. II. *ἑλῶ*, aor. II. *εἷλον*, infinitiv *ἑλεῖν*, passivum *αἱρέομαι*, futurum *αἱρεθήσομαι*, med. volím, fut. I. *αἱρήσομαι*, fut. III. *ἥρήσομαι*, pf. m. n. p. *ἥρημαι*, aor. 2. *εἱλόμην*, conj. *ἕλωμαι*, inf. *ἑλέσθαι*.

2. *ἔρχομαι* jdu, přicházím, bere ostatní způsoby a příčesti od *εἶμι* (viz dále), tvoří tedy: *ἔρχομαι*, *ἴω*, *ἴθι* — jdi, *ἰέναι* jíti, *ἰών* jda, nedomin. *ἠρχόμην* obyčejně *ἤειν* nebo *ἦα*, opt *ἴοιμι*, fut. *εἶμι* — půjdu, ale *ἥξω* přijdu (od *ΕΛΕΥΘ-ἐλεύθω*) (*ἙΛ* — jel, šel), fut. *ἐλεύσομαι*, fut. m. *ἐλευσόμην*, aor. 2. *ἦλυθον*, nebo staženo v *ἦλθον*, *ες*, *ε*, conj. *ἔλθω*, *ῃς*, *ῃ*, imprt. *ἐλθέ*, *ἔτω*, inf. *ἐλθεῖν*, ptc. *ἐλθών*, *ὖσα*, *όν*, opt. *ἔλθοιμι*, pf. med. *ἦλυθα*, s att. zdvoj. *ἐλήλὔθα*, plpf. *ἐληλύθειν*, *εις*, *ει*.

3. *ἐσθίω* jím (od *ἐσθ-ω* jést-i, od jati, *ἔ-δ-ω* jé-m), impf. *ἤσθιον*, *ες*, *ε*, fut. *ἐσθίσω*, pf. *ἤσθικα*, inf. pr. *ἔσθιειν*, nebo *ἐσθίειν*, fut. *ἔδομαι*, pf. *ἐδήδοκα*, doricky: *ἐδωδά* jedl jsem, od *φάγ-ω* neb *φήγ-ω*, fut. 2. m. *φάγομαι*, místo *φαγοῦμαι*, aor. 2. *ἔφαγον*, inf. *φαγεῖν*.

4. *ὁράω* vidím, zírám (*ὀρ* — zor, srov. *δέ-δορκα* od *δέρκω* zerkat, též: *δέδροκα*, aor. II. *ἔδρακον* od *δράκ-ω* zrak od zříti, zru), impr. *ὅρᾱε* neb *ὅρα*, impf. att *ἑώραον* — *ἑώρων*, fut. *ὁράσω*, pf. *ὧρᾶκα* neb att. *ἑώρᾶκα*, pf. inf. *ἑωρακέναι*, plpf. *ἑωράκειν*, pf. p. *ἑώρᾶμαι*, od med. nebo pass. *ὁρῶμαι*, zírám, po-zoruju, zase od: *ὀπ* (*-ok*), *ὄπ-τ-ω* pochází fut. m. *ὄψομαι* (2. osoba *ὄψει*), pf. *ὦμμαι*, *-ψαι*, *-πται*, inf. *ὦφθαι*, aor. p. *ὤφθην*, *ὀφθῆναι*, f. *ὀφθήσομαι*, a. I. m. *ὠψάμην*, pak od: *ἼΔ-*, vid-, *ἴδω*, *ἰδεῖν*, *ἴδοιμι*, *ἰδών*, *ἰδέ*, a II. *εἶδον*, také *ἴδον*, fut. *εἴσομαι*, a. m. *εἰδόμην*, *ἰδέσθαι*, imp. *ἰδοῦ* viď neb viz, ve významu: hle! — *ἰδού*, z *εἴδ-ω* potom pf. II. *οἶδα* (vědach), vidĕl jsem, neb vím — *εἰδέω* neb *εἴδημι* (věděju) neb *ἴσαμι*, impf. A. *ἴσημι* (wißen) a t. d.

5. *τρέχω* běžím (terč-ím, ſtürz-e, trk), fut. *θρέξω*, pf. II. *τέτροχα* (z toho *τρόχος* kolo, lat. trochlea, šamrha, i *τράχηλος*, *ου* (*ὁ*), krk), od *ΔΡΕΜ*-trm (drm), jest *δραμῶ*, aor. 2. *ἔδραμον*, pf. *δεδράμηκα*, pf. p. ve slož. *δεδράμημαι*, a pak pf. II. *δέδρομα* (odtud *δρόμος* běh, drum — cesta, dru) fut. *δραμοῦμαι*.

6. *φέρω* (beru) nesu, fůhre, má Fut. *οἴσω* ponesu, tedy od *Ο͂Ι-ω* (ja, jess-i, jero), jako z *ἔχ-ω* (jech, jach) jest *ὄχα*, pak *ὀχέω* nesu a vezu tak zde *ἐνή-νοχα*, jest minulý čas od *νέχ-* neb *νεκ-*, *ἐνεκ-*, s rhin. *ἐνέγκ-ω* odtud aor. *ἤνεγκον* (zřídka *ἤνεγκα*), *ες*, *ε* (*ν*), opt. *ἐνέγκαιμι*, *ει*, *ε* (*ν*), a *-οιμι*, *οι*, atd. inf. *ἐνεγκεῖν*, ptc. *ἐνεγκών*, impt. *ἔνεγκε*, *ἐτω*, i *-ἄτω* a t. d. pf. m. n. p. *ἐνήνεγμαι* (*-γξαι*, *-γκται* neb *ἐνήνεκται*), a. m. *ἠνεγκάμην*, *ἔνεγκαι*, *-ασθαι*, *-άμενος*, aor. trp. *ἠνέχθην*, fut. *ἐνεχθήσομαι*, někdy *οἰσθήσομαι*; od *φέρω*, impf. *ἔφερον*, *φέρομαι* beru se, impf. *ἐφερόμην*, a neobyč. *πέφορα*.

7. *φημί* dím, od *φά-ω* báju, impf. *ἔφην*, neob. *φήσω*, aor. II. inf. *φᾶσθαι*; od *ΕΠΙ-ω*, aor. *εἶπον* (zřídka a. *εἶπα*), *εἴπω*, *εἴποιμι*, *εἰπέ* (někdy také v aor. *εἶπον*), *-έτω*, a t. d. také *-άτω*, *-άτων*, *ατε*; (*πρόειπε*) *εἰπών*, od epického; *εἴρω*, fut. *ἐρῶ*, pf. m. n. p. *εἴρημαι*, fut. III. *εἰρήσομαι*, p. *εἴρηκα* vyříkal (od *ῥέω* říci od *ře-ju*), a. p. *ἐῤῥήθην*, *ῥηθῆναι*, *ῥηθείς*, f. p. *ῥηθήσομαι*, med. jen ve složených, f. *ἀπεροῦμαι*, aor. I. *ἀπείπασθαι* odříci se, zoufati, jako: *ἀπειπεῖν* (§. 97. 8.).

8. *ὠνέομαι* koupiti, *ὠνοῦμαι*, emo, jímám, ujímám, annehme, p. f. *ὤνημαι*, a. I. m. *ὠνησάμην*, fut. *ὠνήσομαι*, aor. *ἐπριάμην*, *πρίασθαι*, od *πρίαμαι* přijí-mám, kupuju (jam od jati), *πριάμενος* příjemný, amoenus.

LXII. Úloha.

Ἐξειπεῖν vyříci	*δέδοικα* děsívám se	*βραδύς*, *εῖα*, *ύ* zdlouhavý, á, é
παρατρέχω (se 4 p.) mimo n. vedle běžím	*πταίρω* kýchám	*μακρός*, *ά*, *όν* dlouhý, á, é
παραφέρω přenáším	*λυπέω* zarmucuju	*εὔβουλος*, *ον* blahorodný, moudrý, věhlasný, považlivý
περιοράω přehlížím, nevšímám se	*ἐνύπνιον* (*τὸ*) sen	*ἐῤῥωμένως* adv. silně, pevně
προέρχομαι předcházím	*γλαύξ*, *κός* (*ἡ*) sova	*σφόδρα* adv. velmi silně, prudce
ἀνακράζω vykřikuju, zakřikuju	*δῶμα*, *ατος* (*τὸ*) dům	*μήπω* adv. ještě ne
ἀγανακτέω mrzím se, nespokojen jsem	*ῥεῦμα*, *ατος* (*τὸ*) rýma, struměn, řeka	*πρίν* conj. dříve, prve
ὀργίζομαι c. aor. pass. horším se	*πέρας*, *ατος* (*τὸ*) konec	*ἀτρεκέως* adv. velmi jistě, opravdu, bezpečně.
δείδω děsím se a	*Ἅιδης*, *ου* (*ὁ*) Hades	
	παρακαταθήκη (*ἡ*) sklad, zástava	
	Περσικός, *ή*, *όν* Perský, á, é	

Καὶ βραδὺς εὔβουλος εἶλε) ταχὺν ἄνδρα διώκων. Οἱ Ἀθηναῖοι Θεμιστοκλέα στρατηγὸν εἵλοντο ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ. Ὀδυσσεὺς εἰς Ἅιδου μέγα δῶμα ἦλθεν. Ἦν ἂν μοῖραν ἕλῃς, ταύτην φέρε καὶ μὴ ἀγανάκτει. Ἀνυπούμεθ', ἂν πτάρῃ τις· ἂν εἴπῃ κακῶς, ὀργιζόμεθα· ἂν ἴδῃ τις ἐνύπνιον, σφόδρα φοβούμεθα· ἂν γλαὺξ ἀνακράγῃ, δεδοίκαμεν. Μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρε-*

*) může se přeložiti s trvanlivým časem třeba přítomným.

*κέως πέρας ὄψει. — Μετρίως φάγε. Οὐδὲ εἷς Ὅμηρον εἶρηκε μακρόν. Ὅστις λόγους, ὡς παρακαταθήκην, λαβὼν ἐξεῖπεν, ἄδικός ἐστιν ἢ ἄγαν ἀκρατής. Μὴ τοῦτο βλέψῃς, εἰ νεώτερος λέγω, ἀλλ' εἰ φρονούντων τοὺς λόγους ἀνδρῶν ἐρῶ. — Πένθει μετρίως τοὺς ἀποθανόντας φίλους· οὐ γὰρ τεθνήκασιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἣν πᾶσιν ἐλθεῖν ἐστιν ἀνάγκη, προεληλύθασιν. Ξένους πέμπτας μὴ παραδράμῃς ἰδών. Ποταμός τις καὶ ῥεῦμα βίαιόν ἐστιν ὁ αἰών· ἅμα τε γὰρ ὤφθη καὶ παρενήνε(γ)κται καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ *) ἐνεχθήσεται. Ἔνεγκε λύπην καὶ βλάβην ἐῤῥωμένως. Φίλον δι' ὀργὴν ἐν κακοῖς μὴ περίδῃς. Μήπω μέγαν εἴπῃς, πρὶν**) τελευτήσαντ' ἴδῃς.*

Nepřátelé dobyli město. Themistoklés od Athénských za vůdce (nom.) vyvolen byl. Přijď o příteli, a viz nešťastného! (dej aorist jakoby přišel a viděl). Jsa lačniv (lačně) rád (ἡδέως) pojíš. Chlapec najedl se. Potrava snědená. Viděl jsem nešťastného. Nepřátelé uviděni byli (aor.). Spatřiv (aor.) chudé své přátely neutečeš jim. Chlapec rychle utekl. Bolesť od otce pevně snešena byla (aor.). Co se ti řeklo od přítele?

§. 91.

Časoslova druhého časování na *μι*.

1. Časoslova tohoto časování mají tu vlastnost, že koncovky osobní přímo ku kmenu přisazují, bez pomoci nějaké hlásky, může slouti proto časování nespojovkové, jako se vůbec dle zakončení první osoby nazývá časování na *μι*.

2. Toto časování se liší od prvního tím, že se nepotřebuje pro všecky časy; ale některá časoslova mají své formy pro přítomný a nedominulý čas i pro aorist druhý v činném a středním, a v oznamovacím způsobové samohlásky (Modusvokal) nepotřebují, potom i některá časoslova, co si minulý čas a dávnominulý svým způsobem bez spojovací samohlásky (Bindevokal) tvoří, ostatní ale časy všecky podlé prvního časování mívají.

3. Mnohá časoslova na *μι*, majíce kmen jednoslabičný přijímají v přítomném a nedominulém jakýsi pří-

*) místo: *ἄλλο δέ*. **) t. j. *πρὶν ἄν*.

množek co předponu, který se projevuje co *ι* s příde chem u časoslov počínajících s dyšnou hláskou nebo s *στ*, *πτ*, ku př. *ΣΤΑ-*, *ἵ-στημι*; *Ε*, *ἵ-ημι*, nebo za druhé spojené s tou souhláskou, s kterou časoslovo začíná, *δο*, *δί-δω-μι* = do-dám; také u těch, kde nemá spojeně počíná, ku př. *χρα*, ve *κί-χρη-μι* půjčuju.

4. Podlé čísla prvního rozpadají časoslova na dvě třídy:

a) Kde se osobní koncovka zrovna ku kmenovní samohlásce přisazuje; kmen těchto časoslov vychází

na *α* jako: *ἵ-στη-μι* stavím *ΣΤΑ*;
na *ε* — *τί-θη-μι* sázim, *ΘΕ*;
na *ο* — *δί-δω-μι* dávám, *ΔΟ*;
na *ι* — *εἶ-μι* jdu, *Ἰ*.

b) Kde kmen přibírá ku kmenu slabiku *νν̄* nebo *νῡ* a teprva k té přisazuje koncovku osobní:

1. Kmen se končí na samohlásky *α*, *ε*, *ο* a přibírá *νν̄*:
na *α* jako: *σκεδά-νν̄-μι* rozkyduju, *ΣΚΕΔΑ*;
na *ε* — *κορέ-νν̄-μι* nasycuju, *ΚΟΡΕ*;
na *ο* — *στρώ-νν̄-μι* prostírám, *ΣΤΡΟ*.

2. Kmen na souzvučku a přibírá *νῡ*:
na němou, jako: *δείκ-νῡ-μι* ukazuju, *ΔΕΙΚ* (ζeigε);
na tekutou, — *ὄμ-νῡ-μι* přisahám, *ὋΜ*.

Z této třídy tvoří aor. II. jen časoslovo: *ὀβέ-νν̄υ-μι* shasínám, od *ΣΒΕ* — *ἔσβην*.

Pozn. 1. Zde viděti, že při tvoření časoslov kmenovní samohláska krátká se prodlužuje, a sice: *α*, *ε* do *η*, *ο* do *ω*, *ι* do *ει*, *ῠ* do *ῡ*; a předcházejícím *ρ* nemění se v aor. II. akt. *α* do *η*, nýbrž protahuje se, ku př. *ἔδρᾱν*, *ᾱ̓ς*, *ᾱ̓*, atd.

Pozn. 2. Vidno že slabika *νῡ*, která to *ν* po předcházející samohlásce zdvojuje, jako rozšíření slova se přiráží, a sice:

a) u kmenů samohláskami *α*, *ε*, *ι* neb *ο* se končících.
b) u některých na hrdelnice *γ*, *κ* vycházejících, a
c) u některých na tekuté *ρ* znějících, na př.:
κερά-νν̄ῡμι, *ὀβέ-νν̄υ-μι*, *τί-νν̄υ-μι*, *ζώ-νν̄υ-μι*; *μίγ-νῡ-μι*, *δείκ-νῡ-μι*, *ὄρ-νῡ-μι*.

5. Krátký přehled na tré rozdělených časoslov, jak dalece do oboru mluvy attické sahají, jest následující:

I. Časoslova, jichžto přítomný čas do druhého časování patří:

a) Časoslova na *ημι*, jichžto kmen čistý jest *α*. (viz §. 97.):
ἄγα-μαι obdivuju, praes. a imperf.
δύνα-μαι mohu, praes. a imperf.
ἐπίστα-μαι rozumím, praes. a imperf. od *στα* (verſtehen),

ἔρα-μαι miluju, praes. a imperf.,
ἵ-στη-μι stojím, praes. a imperf. také aor. II. od *ΣΤΑ*,
ἵ-πτα-μαι lítám, praes. a imperf. také aor. II. akt. a med.
κί-χρη-μι půjčuju, praes. jen od *χρα*, z toho samého kmene *χρή* třeba jest, i *ἀπόχρη* stačí, praes. a imperf.
ὀνίνη-μι prospívám, vlastně *ὀνόνημι* od *ὀνα*, praes. akt. a med. aor. II. med.,
πίμ-πλη-μι plním, od *πλα*, praes. a imperf. v poët. i aor. II. s významem trpným: *ἐπλήμην*, opt. *πλείμην*, *πλεῖο* atd., imperat. *πλῆσο*, inf. *πλῆσθαι*, ptc. *πλήμενος*.
πίμ-πρη-μι pálím, pražím, *πρα-* má praes. a imperf.
U těch dvou časoslov to nosové *μ* odpadá, když před reduplikací *μ* nastoupí ve předložce *ἐν*, ku př.: *ἐμπίπλημι*, *ἐμπίπρημι*.
πρία-μαι kupuju, přijímám; jen co aor. II. med.
φη-μί (od *φα* = *bá-ju*) dím, pravím, praes. a imperf.
Poněkud k té obdobě patří také poët: *κρήμνημι* vedlé *κρεμάννυμι*.

b) Časoslova na *ημι*, jichžto čistý význak jest hláska *ε*:
δί-δη-μι vážu, *ΔΕ*, 3. os. mn. praes. = *διδέασι*, 3. os. jedn. imperf. *ἐδίδη*.
ἧ-μαι sedím, od *Ἑ*, praes. a imperf.
ἵ-η-μι posílám, od *Ἑ*, praes. a imperf. i aor. II.
τί-θη-μι posazuju, od *ΘΕ*, praes. a imperf. i aor. II.
κεῖ-μαι ležím, od *ΚΕ*, praes. a imperf.

c) Časoslova na *ειμι*:
εἰμί jsem, dílem od *Ε*, dílem od *ΕΣ*, praes. a imperf.
εἶμι jdu, od I. praes. a imperf.

d) Časoslova na *ωμι*:
δίδωμι dávám, od *ΔΟ*, praes., imperf. i aor. II.

e) Časoslova na *νυμι* všecky do 2 časování patří přít. a nedomin. časem:
1. *σκεδά-ννυμι* roztrušuju, *κερά-ννυμι* míchám, *κρεμά-ννυμι* věšim, *πετά-ννυμι* rozptyluju.
2. *ἕ-ννυμι* oblékám, *ζέ-ννυμι* vařím, *κορέ-ννυμι* nasycuju se, *κτεί-νυμι* a *κτί-ννυμι* kotím, usmrcuju, *ὄλλ-υμι* = *ὄλ-νυμι* plením, hubím, *ὈΛ* z *ὈΛΕ*; *ορέ-ννυμι* shasínám, *στορέ-ννυμι* rozstírám.
3. *ὄμ-νυμι* přisahám, od *ὈΜ* místo *ὈΜΟ*, *ζώ-ννυμι* opasuju, *ῥώ-ννυμι* od *ΡΟ* posiluju, *στρώ-ννυμι* od *ΣΤΡΟ* stru, *χρώ-ννυμι* barvím, od *ΧΡΟ*, *χώ-ννυμι* suju, od *ΧΟ*, sbratřeno s *χέ-ω*, *χύ-ω*.
4. *τί-ννυμι* pykám od *ΤΙ*, jedno s *τί-ω* ctím.

f) Časoslova na *νυμι*, kde čistý kmen na souzvučky *γ*, *κ* nebo *ῥ*: *ἄγ-νυμι* lámu, *δείκ-νυμι* ukazuju, *εἴργ-νυμι* zamykám, svírám, *ζεύγ-νυμι* zapřahuju, *μίγ-νυμι* míchám, *οἴγ-νυμι* otvírám se, *ὀμόργ-νυμι* utírám, smrkám, *πήγ-νυμι* spojuju, *ῥήγ-νυμι* řežu, trhám, *φράγ-νυμι* zavírám, zabraňuju.
ὄρ-νυμι zburcuju, *πτάρ-νυμι* kýchám (§. 99).

II. Časoslova, jichžto aorist II ke druhému časování náleží:

1. Aorist II. se zakončením *ην*, a sice:

a) u kmenů na *α*:

βῆναι jíti, *ἔβην* od *βήμι*, ku kmenu *BA*, přít. *βαίνω*.
γηρᾶναι stárnouti, indikat. 3. os. *ἐγήρᾱ*, *ΓΗΡΑ*, přít. *γηράσκω*.
δρᾶναι utéci, indik. *ἔδρᾱν* od *ΔΡΑ*, přít. *διδράσκω*.
σκλῆναι schnouti (schl), od *ΣΚΛΑ*, indik. *ἔσκλην*, ku *σκέλλω*.
τλῆναι dlíti, indik. *ἔτλην* od *τλήμι*, kmen *ΤΛΑ*.
φθῆναι předejíti, indik. *ἔφθην*, ku *φθάνω*, kmen *ΦΘΑ*.

Básnická mluva ještě má dva aoristy s krátkou hláskou na konci od *κτάναι* usmrtiti, indik. *ἔκτᾰν*, *ἔκτᾰς*, *ἔκτᾰ* atd. ku *κτείνω*, *ΚΤΑ*; takže 3. os. jedn. *οὐτᾰ* utal, ranil, od *οὐτάζω*, *ΟΥΤΑ*, komu se naskytují také formy pass. jako part. *κτάμενος*, *οὐτάμενος*.

b) u kmenů na *ε*:

δαῆναι znáti, věděti, indik. *ἐδάην*, kmen *ΔΑΕ*.
ῥυῆναι téci, indik. *ἐῤῥύην* ku *ῥέω*, *ΡΥΕ*.
σβῆναι zhasnouti, indik. *ἔσβην*, ku *σβέννυμι*, *ΣΒΕ*.
χαρῆναι radovati se, indik. *ἐχάρην*, ku *χαίρω*, *ΧΑΡΕ*.

K té obdobě patří také rozkazovací *σχές* a *φρές* od *ἔχω* a *φρέω*.

2. Aorist II. s koncovkou *ων* od kmenů na *ο*:

ἁλῶναι zajatu býti, indik. *ἑάλων* a *ἥλων*, ku *ἁλίσκομαι*, *ΑΛΟ* jal.
βιῶναι živu býti, indik. *ἐβίων*, ku *βιόω*, *BI* = vi = ži.
γνῶναι znánu býti, indik. *ἔγνων*, ku *γιγνώσκω*, *ΓΝΟ*.

3. Aorist II. s koncovkou *υν* od kmenů na *υ*:

δῦναι oděti, vklouznouti, indik. *ἔδῡν*, ku *δύω*, o-buju, děju.
φῦναι povstati, státi se, indik. *ἔφῡν*, ku *φύω* býti.

Pozn. Ze časoslov významu na *ι* nalezá se jen *πῖθι* = pí(si), imper. aor. II. od *πίω* piju.

III. Časoslova, jichžto časování v dualu a pluralu času min. a dávnomin. do druhého časování přechází:

ἕστηκα od *ΣΤΑ*, viz dále *ἵστημι*.
οἶδα vím, dávnomin. *ἤδειν*, ku *εἶδω*, *ἰδεῖν*, viz dále *οἶδα*.
δέδια děsím se, *δείδω* děsím se, *ΔΙ*.
τέθνηκα umřel jsem, ku *θνήσκω*, kmen *ΘΝΑ*.

Z poetické mluvy *τέτληκα* dlel jsem, trpěl jsem, od *τλῆναι*, *τλήμι* a *κέκραγα* zkřikl jsem, od *κράζω*, *ΚΡΑΓ* krák-ati.

§. 92.

Způsobové samohlásky.

1. Způsob oznamovací, ve přítom. a nedomin. a v aor. II. nemá způsobovou samohlásku, kterou by se osobní koncovky hned ku kmenu připojily, nýbrž koncovky osobní přímo ku kmenu se vážou, ku př.:

ἴ-σα-μεν, ἐ-τί-θε-μεν, ἔ-δο-μεν,
ἵ-στά-μεθα, ἐ-τι-θέ-μεθα, ἐ-δό-μεθα.

2. Způsob spojovací má způsobní samohlásku obyčejné ω, η, ale s průtažkou ῶ, pass. ῶμαι, protože krátká samohláska kmenu s dlouhou osobní splývá, t. j. ε, a s tím η do ῆ, však ο s η do ῶ, tedy *ἱστῶ, ἧς, ἧ; διδῶ, ῷς. ῷ*, od *δίδωμι; άη* pak *άη* stahují se do ᾶ a ᾗ (nikoli jako u stažených na *άω* do ᾶ neb ᾷ, kde už v indikativu ᾱ, zachová se také v konjunkt. α místo η; od *ἔδρᾱν* bude tedy konjunkt. *δρῶ, δρᾷς, δρᾷ* atd., *όη* splyne do ῷ (nikoli jako u stažených na *όω* do *οῖ*), jako:

ἱ-στά-ω = ἱ-στῶ, ἱ-στά-ῃς = ἱ-στᾷς, ἱ-στά-ηται do *ἱ-στᾶ-ται, στά-ω = στῶ, στά-ῃς = στᾷς.*
τι-θέ-ω = τι-θῶ, τι-θέ-ῃς = τι-θῇς, τι-θέ-ω-μαι = τι-θῶ-μαι.
δι-δό-ω = δι-δῶ, δι-δό-ῃς = δι-δῷς, δι-δό-ῃ = δι-δῷ.

Podlé této obdoby tvoří se také konjunktiv v obojím aor. trpném *τυφθῶ, ῇς, ῇ* atd., *τυπῶ, ῇς, ῇ* od *τύπτω; στα-θῶ* od *ἵστημι.*

Pozn. Spojovací způsob časoslov na *υμι* a *νυμι* ohýbá se podle *ύω* tedy *δεικνύω, ύῃς, ύῃ* atd s málo kterou výmínkou.

3. Žádací končí se na *ην*, pass. *μην*, a způsobní samohlásku krátké *ι*, která ale s předcházející kmenovou do dvojhlásky přechází, a tudy rozličné koncovky dává: *είην, αίην, οίην;* pass. *είμην, αίμην, οίμην.*

Opt. impf. akt. *ἱσταί-ην* od *ἱ-στα-ί-ην*, aor. II. akt. *σταί-ην*, impf. med. *ἱ-σταί-μην;*
— — — *τιθεί-ην* — *τι-θε-ί-ην*, — — — *θεί-ην*, impf. med. *τι-θεῖ-μην;*
— — — *διδοί-ην* — *δι-δο-ί-ην*, — — — *δοί-ην*, impf. med. *δι-δοί-μην.*

1. **Pozn.** Vedlé formy na *οίην* užívá se někde attická prodloužená *ῴην*, v *βιόω* skoro vždycky opt. aor. II. *βιῴην. βιῴης:* stopy takového přetvaru také jsou v aor. *ἑάλων* a *ἔγνων* tedy *ἁλῴην, γνῴην*, také od *δίδωμι* udrželo se *δῴην* vedle *δοίην.*

2. **Pozn.** U časoslov na ε (*τίθημι*) tvoří se optativ jako u všech časoslov v obojím aoristu trpném, tedy: *στα-θεί-ην, τυφ-θεί-ην, τυπ-εί-ην.*

3. **Pozn.** Optativ ve imperfektu v časoslovech na *νυμι* následuje, jako konjunktiv praes., tvoření časoslov na *ω*, tedy: *ύοιμι, ύοις, ύοι* atd.

§. 93.

Osobní koncovky.

1. Osobní koncovky pro činný význam jsou následující:

a) Indicativ Praesens:

Jedn.	1.	*μι*	— *ἵ-στη-μι,*
	2.	*ς*	— *ἵ-στη-ς,*
	3.	*σι(ν)*	— *ἵ-στη-σι*
Dvoj.	2.	*τον*	— *ἵ-στᾰ-τον,*
	3.	*τον*	— *ἵ-στᾰ-τον,*
Množ.	1.	*μεν*	— *ἵ-στᾰ-μεν,*
	2.	*τε*	— *ἵ-στᾰ-τε,*
	3.	*ατι* n. *ᾱσι*	— *ἵ-στά-ασι* neb *ἱ-στᾶσι.*

Pozn. Některá přijímají koncovku třetí osoby na *ντι* nebo *νσι*, kde však se stahování nedá tak pochopiti, jako při tomto východu, na př. z *ἵστα-νσι* do *ἱστᾶσι* není tak jasno, jako z *ἱστά-ασι;* takže lépe *τιθεῖσι* z *τιθέᾱσι*, *διδοῖσι* z *διδόᾱσι*, *δεικνῦσι* z *δεικνύ-ᾱσι*; to *ν* vůbec jest zbytek z rozložného *ον* do *ον, εν, αν* před *τ* nebo *σ*, které z onoho, co znamení 3. os. (ten, ta, to) ti, povstalo.

b) Osobní koncovky ve spojovacím způsobním času přítom. pak v aoristu II. neliší se od těch v časování prvním na *ω*.

c) Indicativ nedominulého času a pak aoristu II. končí se na

Jedn.	1.	*ν*	Impf. *ἵ-στη-ν*	*ἐ-τί-θη-ν*
	2.	*ς*	*ἵ-στη-ς*	*ἐ-τί-θη-ς* (*εις*)
	3.	—	*ἵ-στη*	*ἐ-τί-θη* (*ει*)
Dvoj.	2.	*τον*	aor. II. *ἔ-στη-τον*	*ἔ-θε-τον*
	3.	*την*	*ἐ-στή-την*	*ἐ-θέ-την*
Množ.	1.	*μεν*	*ἔ-στη-μεν*	*ἔ-θε-μεν*
	2.	*τε*	*ἔ-στη-τε*	*ἔ-θε-τε*
	3.	*σαν*	*ἔ-στη-σαν*	*ἔ-θε-σαν.*

Podle aor. II. *ἔστην* řídí se indicativ obou aoristů v passivu všech časoslov: *ἐ-τύφ-θην, ἐ-τύπ-ην, ἐ-στά-θην, ης, η, ητον, ήτην* atd.

d) Koncovky osob pro optativ v imperfektu a aoristu II. uchylují se, s výmínkou 1. osoby jedn. od optativu historických časových forem v časování na *ω* jenom v tom, že jim *η* předchází, jako: *ἐ-σταί-ην, σταί-ην; τε-θεί-ην, θεί-ην; δι-δοί-ην, δοί-ην.*

Pozn. 1. Ve dvojníku a množníku optat. impf. vypouští se *η*, a 3. os. mn. *ηαν* skrácuje se v *εν*, jako:

τιθει-ημεν = *τιθεῖμεν, ἱσταί-ητε* = *ἱσταῖτε,*
τιθει-ησαν = *τιθεῖεν, διδοί-ησαν* = *διδοῖεν.*

Tože platí o žádacím v aoristech trpných u všech časoslov jako: *τυφθεί-ημεν, τυπεί-ημεν* = *τυφθεῖμεν, τυπεῖμεν* (zcela dle *τιθείην*).

Pozn. 2. Ve optativu aor. II. akt. v časoslovech: *ἵστημι, τίθημι, δίδωμι,* zkrácené formy nejsou v užívání, leda 3. os. mn. čísla.

e) Pro imperativ přítomného času i aor. II. jest forma:

Jedn.	2. *θι*	(*ἵ-στᾰ-θι*)	(*τί-θε-θι*)	(*δί-δο-θι*)
	3. *τω*	*ἱ-στά-τω*	*τι-θέ-τω*	*δι-δό-τω*
Dvoj.	2. *τον*	*ἵ-στα-τον*	*τί-θε-τον*	*δί-δο-τον*
	3. *των*	*ἱ-στά-των*	*τι-θέ-των*	*δι-δό-των*
Množ.	2. *τε*	*ἵ-στα-τε*	*τί-θε-τε*	*δί-δο-τε*
	3. *τωσαν*	*ἱ-στά-τωσαν*	*τι-θέ-τωσαν*	*διδό-τωσαν*
		neb *ἱ-στάντων.*	neb *τι-θέντων.*	neb *δι-δόντων.*

Pozn. 1. Před zakončením *θι* stává taková samohláska, která v indikativu duali nebo plurali stává, tudy *στῆ-θι, δρᾶ-θι, γνῶ-θι.*

Pozn. 2. Koncovka *θι* se užívá u všech časoslov, která jsme v §. 91. II., III. uvedli, v aor. II. a v minulém čase, bez proměny, v přítomném udrželo se jen ve časoslovech *εἰμί* jsem, *εἶμι* jdu a *φημί* řku; ostatně se rozkazovací způsob tvoří podlé obdoby časoslov na *ω,* tak že zakončení *ε* s předešlou samohláskou kmenovou splývá, tedy: *τίθει* (z *τίθεε*), *ἴσῃ* (z *ἴσαε*), *δίδου* (z *δίδοε*), *δείκνῡ* (z *δείκνυε*); také od *ϛῆθι* a *βῆθι,* udržela se zkrácená forma ve složených: *ἀπόϛα, κατάβα*; z předešlého se vidí, že krátká samohláska se prodlužuje, *α* do *η*, *ε* do *ει*, *ο* do *ου*, *ῠ* do *ῡ*.

Pozn. 3. U málo časoslov udržela se koncovka *θι* v přítomném, v aor. II. ale se zkracuje *θι* do *ϛ*, (*ι* odpadne a *θ* do *ϛ* mění se) ve slovech *θές* místo *θέ-θι*, *ἕς* = *ἑ-θι*, *δός* = *δό-θι*; podobně *σχές* a *φρές* od *ἔχω* a *φρέω*; však od *ἵϛημι* aor. II. také *ϛῆθι*, a ostatní časoslova v obou aor. trpn. *τύπηθι, παιδεύθη-τι*, skrze líbozvuk místo *θι.*

f) Infinitiv končí se v přítomném a v aoristu II. na *ναι*, jenže tam krátká samohláska, zde ale dlouhá předchází, a sice: *η* místo *α*, neb *ε*. vyjma *ἵημι* a *τίθημι*, kde stojí *ει*, a 2. *θεῖναι*, praes. *τι-θέ-ναι; ἱστᾶναι* aor. II. *στῆναι*, a tak všecky aor. pass. *τυπῆ-ναι, βουλευθῆ-ναι*; zase *ο* mění se do *ω* vyjma *δίδωμι*, kde se mění do *ου*, praes. *διδόναι*, aor. II. *δοῦναι*, naproti tomu ale: *γνῶναι* od *ἔγνων.*

Pozn. U těch časoslov, která v indikativu aor. II. své *α* do *ᾱ* prodlužují, také v infinitivu to *ᾱ* zachovají: *δρᾶναι, γηρᾶναι*; (§. 91. pozn. 1.).

g) Zakončení v příčestí přítomného času a v aoristu II. jest *ϛ, σα, ν,* ze druhého pádu ale viděti, že základem

bylo *ν-τ*, kde v mužském přistupuje *ς*, nebo *τ* do *ς* se změnilo, a krátká hláska se prodlužuje *ε* do *ει*, *ᾰ* do *ᾱ*, *ο* do *ου*, *ῐ* do *ῑ*; k tomu se přiměřený východ ženský utvořuje na *σα*, střední ale opět hlásku zkracuje a *τ* vypouští, končíc se jenom na *ν*, povstává tedy z

ἱ-στά-ντ-ς jen *ἱ-στᾱ́-ς*, *ἱ-στᾶ-σα*, *ἵ-στᾰ́-ν*; aor. II. *στά-ς*, *ᾶσα*, *άν*;
τι-θέ-ντ-ς — *τι-θεί-ς*, *τι-θεῖ-σα*, *τι-θέ-ν*, — — *θείς*, *θεῖσα*, *θέν*;
δι-δό-ντ-ς — *δι-δού-ς*, *δι-δοῦ-σα*, *δι-δό-ν*, — — *δούς*, *δοῦσα*, *δόν*;
δεικ-νύ-ντ-ς — *δεικ-νῡ́-ς*, *δεικ-νῦ-σα*, *δεικ-νῦ́-ν*;

jsou tedy koncovky přičesti: *εἰς*, *ᾶς*, *ούς*, *ῦς*; *εῖσα*, *ᾶσα*, *οῦσα*, *ῦσα*; *έν*, *ᾰν*, *ον*, *ῠν*.

Přičesti obou aoristů trpn. u všech časoslov jdou podlé přičesti: *τιθείς* nebo *θεῖς*, jako: *τυπ-είς*, *εῖσα*, *έν*; *βουλευθ-είς*, *εῖσα*, *έν*.

2. Osobní koncovky ve středním významu jsou jako u časoslov na *ω*, jen že se druhá osoba indic. a imper. v přítomném a nedokonaném v úplnější formě na *σαι* a *σο* udržela, však ale v dobré prostomluvě také se nacházejí stažené formy attické *ἐπίστω*, *ἠπίστω*; *δύνω*, *ἠδύνω*; *πρίω*, *ἐπρίω*.

Pozn. Jednotník v nedokonaném čin. od *τίθημι*, vyjma 1. os. jedn. tvoříval se pravidlem od *τιθέω*, též *δίδωμι*, skoro vždycky od *διδόω* s obyčejným stahováním: od časoslov na *ῡμι* jsou vedlejší formy na *ῠ́ω* pro celý přítomný čas v indikativu a tak že pravidlem pro imperfektum (a zvláště 3. os. mn. indik.) a pro particip, a výhradně pro konjunktiv praes. a opt. imperfekti, ve zvyku; jako: *ἐνδεικνύω*, *ὀμνύω*, *συμμιγνύω* vedlé *ἐνδείκνυμι*, *ὄμνυμι*, *συμμίγνυμι*. Střední význam dovoluje tyto formy jen v konjunktivu a optativu.

§. 94.

Tvoření časů.

První třída časoslov na *μι*.

Při časů tvoření v činné formě, tak jako v bud. i aor. I. med. krátká samohláska *α*, *ε*, *ο* prodlužuje se v *η*, *ω*, ve min. *ει*, *ω*.

1. Časoslova na *ημι*, jichžto charakter *α* jest, jdou jako ty na *άω*, měníce *α* do *η*, tedy *ἵστημι*, budoucí *στήσω*, ty na *άννυμι* zkracují hlásku, ku př. *κερ-άννυμι* aor. I. *ἐκέρᾰσα* (vyjma dál).

2. Časoslova na *ημι*, jichžto charakter *ε*, jdou jako časoslova na *έω* prodlužujíce *ε* na *η*, *τίθημι*(*θέω*) fut. *θήσω*; ty na *έννυμι* podrží krátké *ε*, *ζέννυμι*(*ζέω*), fut. *ζέσω*, aor. *ἔζεσα*.

Pozn. 1. Fut. I. a aor. I. pass. mají krátkou hlásku slova *ἵημι* a *τίθημι*, pročež: *ἕθην* a *ἑθήσομαι*; *ἐτέθην*, *τεθήσομαι*; ve pf. a plsqpf. ale se prodlužuje v *ει*: *εἷκα*, *εἷμαι*; *τέθεικα*, *τέθειμαι*.

Pozn. 2. Ta samá časoslova *ἵημι* a *τίθημι* spolu s *δίδωμι* tvoří aor. I. akt. a med. se známkou *κ* nikoliv *σ*, tedy: *ἧκα*, *ἔθηκα*, *ὄδωκα*, kterážto forma se užívá jen v indikativu jednotníka a v 3. os. mn., ostatní formy berou se od aor. II., to samé platí ve významu středním; za to indikat. aor. II. v činném, totiž *ἦν*, *ἔθην* a *ἔδων* zcela se nepotřebuje: od aor. I. med. *ἐθηκάμην* nachází se krom Attičizny také part. *θηκάμενος*.

Pozn. 3. U časoslov na *ημι* zvláště pozor dáti sluší na tvoření časů trpných, kde koncovky počínají s *θ* nebo *μ*; protože rádi přibírají k sesílení *σ*, pravidelné bývá jen: *δύναμαι*, aor. I. *ἐδυνήθην*, však ale i *ἐδυνάσθην*, pf. *δεδύνημαι*, potom u *ἐπίσταμαι* aor. *ἐπιστήθην*; *ἵστημι* zkracuje hlásku a nebere *σ*, aor. I. pass. *ἐστάθην*, fut. *στᾰθήσομαι*, pf. *ἕστᾰμαι*, plpf. *ἑστᾰ́μην*.

Ostatní časoslova sesilují tu formu s *σ* dílem hlásku zkracujíce, jako: *ἄγαμαι*, aor. *ἠγάσθην*; *ἔραμαι*, aor. *ἠράσθην*; *κρέμαμαι*, aor. *ἐκρεμάσθην*; dílem i prodlužujíce samohlásku: *πίμπλημι* (aor. *ἐπλήσθην*, pf. *πέπλησμαι*), *πίμπρημι* (aor. *ἐπρήσθην*, pf. *πέπρησμαι*), *κίχρημι* (pf. *κέχρησμαι*).

3. Časoslova na *ωμι* též *ώννυμι*, následují časoslov na *όω*, jen že *δίδωμι*, jak svrchu děno (Pozn. 2.), má aor. I. *ἔδωκα*, a pak v aor. I., fut. I., pf. a pluspf. pass. podržuje krátké *ο*, tudy: *ἐδόθην*. *δοθήσομαι*; *δέδομαι*, *ἐδεδόμην*.

Pozn. 4. Časoslovo *ἵστημι* tvoří aor. 1. akt. a med. jako časoslova na *ω*, s význakem *σ*, *ἔ-στη-σα*, *ἐ-στη-σάμην*, aor. II. m. *ἐστάμην* neobyčejný, ačkoliv jiná časoslova jej tvoří: *ἐπτάμην*, *ἐπριάμην*. Strany významu znamená v praes. impf. fut. a aor. I. akt. stavěti, postaviti, aor. II., pf., plpf., akt. a fut. III. se staviti nebo státi: *ἕστην* stál jsem, *ἕστηκα* postavil jsem se, stojím, *ἑστήκειν* stával jsem, *ἑστήξω* budu státi; med. zní: postaviti se; pass. postavenu býti.

Pozn. 5. V těchto časoslovech vůbec schází aor. II. fut. II. pass., tak že fut. III. leda u *ἵστημι*, což má *ἑστήξω*, lépe *ἑστήξομαι*.

Druhá třída časoslov na *μι*, na *νυμι* neb *νῡμι*, tvoří své formy od kmenů na *άω*, *έω*, *όω*, odvrhše *(ν)νῡμι*, podrží svou krátkou hlásku, leda by již v přítomném *ω* bylo, jako: *στρώ-ννῡμι*, fut. *στρῶσω* atd., tak: *ζώννυμι*, *ῥώννυμι*, *χώννυμι*.

1. Některá časoslova, kde kmen na tekutou vychází, tvoří své časy od jiného kmenu na hlásku; *ὀμ-νυμι* od *ὀμόω*, *ὀμόσω*, *ὤμοσα*, pf. *ὀμώμοκα*, pf. pass. *ὀμώμοσμαι*; z čehož i viděti, že před *θ* a *μ* přibírají *σ*, což skoro všecky činí:

ἐ-σκεδά-σθην, ἐ-σκέδα-σμαι; ἐ-σβέ-σθην, ἔ-σβε-σμαι; ἐ-ζώ-σθην, ἔ-ζω-σμαι, vyjma *στρώννυμι*, to má: *ἐ-στρώ-θην, ἔ-στρω-μαι.*

2. Časoslova na *νυμι*, kde kmen vychází na němou, následují časoslovně měkých, v aor. II. pass. mění se *η, ευ* do *α, υ* nazpět, od *πήγνυμι*, a. II. *ἐπάγην* od *ζεύγνυμι* aor. II. p. *ἐζύγην*. f. II. p. *ζῠγήσομαι;* tyto časy málo se užívají.

3. Některá časoslova tvoří fut. attické; *σκεδάννυμι*, fut. *σκεδῶ* ze *σκεδάσω; ὄλλυμι*, fut. *ὀλῶ*, z *ὀλέσω; ἀμφιέννυμι*, fut. *ἀμφιῶ; κορέννυμι*, fut. *κορῶ*, z *κορέσω*.

Poznamenání k následujícímu časování.

(Viz patřičná místa tamtéž.)

1. Časoslova: *δύναμαι* mohu, *ἐπίσταμαι* vím, *κρέμαμαι* visím, mají ve konjunktivu praes. a v optativu imperfekti od *ἵσταμαι* lišící se přízvuk totiž konj. *δύνωμαι, ἐπίστωμαι, η, ηται, ηοθον, ηοθε, ωνται.* Optat. *δυναίμην, ἐπισταίμην, αι, αιτο, αισθον, αισθε, αιντο;* tak že *πρίωμαι, πριαίμην, ὀναίμην, αιο, αιτο* atd. (§. 97. 4.).

2. Ve středním významu se raději užívá optat. forma na *οι* místo *ει* u časoslov na *ε*, tedy raději: *τιθοίμην, θοίμην*, nežli: *τεθείμην, θείμην, εῖο* atd. a ve složených zůstává přízvuk, jako v jednoduchých, tudy: *ἐνθοίμην* (*ἐνθείμην*), *ἐνθοῖο* (*ἐνθεῖο*) atd., to samé platí u složených ze slova *δοίμην*; tedy: *διαδοίμην, διαδοῖο* atd.

3. Perf. a plpft. *ἕστηκα, ἑστήκειν* (nikoli *εἱστήκειν*) tvoří dual a plural přímo ze kmene, totiž: pf. *ἕ-στᾰ-τον, ἕ-στᾰ-μεν, ἕ-στᾰ-τε ἑστᾶσι(ν)* plpf. 3. p. *ἕ-στᾰ-σαν;* místo *ἑστηκέναι* užívá se pravidelně *ἑστάναι*, infinitiv. Partic. zní: *ἑστώς, ῶσα, ὡς;* gen. *ῶτος, ὡσης* vedlé *ἑστηκώς, υῖα, ὡς;* gen. *ότος, υίας.*

NB. Jako *ἕστηκα* jde ještě *τέθνηκα* od *θνήσκω;* part. jon. *τεθνεώς* (*τεθνώς*) z *τεθνηκώς*.

§. 95. Časování pro časoslova na *μι*.

Význam činný.				
Praesens.	*ΣΤΑ* státi, *ἵ-στη-μι* stám, sta-vím	*ΘΕ* sésti, *τί-θη-μι* sázím	*ΔΟ* dá-ti, *δί-δω-μι* dodám	*ΔΕΙΚ* ktku, dico, zeige *δείκ-νῡ-μι* a *δεικ-νύ-ω, εις* ukazuju
Indicativ.				(3. mn. *-νύουσι.*)
Jednot. 1.	*ἵ-στη-μι* sto-	*τί-θη-μι*	*δί-δω-μι* dá-	*δείκ-νῡ-μι*
2.	*ἵ-στη-ς* [jím	*τί-θη-ς*	*δί-δω-ς* [vám	*δείκ-νῡ-ς*
3.	*ἵ-στη-σι(ν)*	*τί-θη-σι(ν)*	*δί-δω-σι(ν)*	*δείκ-νῡ-σι(ν)*
Dvojník 1.				
2.	*ἵ-στα-τον*	*τί-θε-τον*	*δί-δο-τον*	*δείκ-νῦ-τον*
3.	*ἵ-στα-τον*	*τί-θε-τον*	*δί-δο-τον*	*δείκ-νῦ-τον*
Množn. 1.	*ἵ-στα-μεν*	*τί-θε-μεν*	*δί-δο-μεν*	*δείκ-νῦ-μεν*
2.	*ἵ-στα-τε*	*τί-θε-τε*	*δί-δο-τε*	*δείκ-νῦ-τε*
3.	*ἱ-στα-σι(ν)*	*τι-θέ-ασι(ν)*	*δι-δό-ασι* n.	*δεικ-νύ-ασι* n.
	z *ἱστάασι*	n. *τι-θεῖ-σι(ν)*	*δι-δοῦ-σι(ν)*	*δεικ-νῦ-σι(ν)*
Conjun. 1.	*ἱ-στω̃*	*τι-θω̃*	*δι-δω̃*	*δεικ-νύ-ω*
Jednot. 2.	*ἱ-στῇς*	*τι-θῇ-ς*	*δι-δῷ-ς*	*δεικ-νύ-ῃς*
3.	*ἱ-στῇ*	*τι-θῇ*	*δι-δῷ*	*δεικ-νύ-ῃ*
Dvojník 1.				
2.	*ἱ-στῆ-τον*	*τί-θῆ-τον*	*δι-δῶ-τον*	a t. d.
3.	*ἱ-στῆ-τον*	*τι-θῆ-τον*	*δι-δῶ-τον*	
Množn. 1.	*ἱ-στῶ-μεν*	*τι-θῶ-μεν*	*δι-δῶ-μεν*	
2.	*ἱ-στῆ-τε*	*τι-θῆ-τε*	*δι-δῶ-τε*	
3.	*ἱ-στῶ-σι*	*τι-θῶ-σι(ν)*	*δι-δῶ-σι(ν)*	
Imperativ.	(*αε*)	(*εε*)	(*οε*)	(*υε*)
Jednot. 2.	*ἵ-στη*	*τί-θει*	*δί-δου*	*δείκ-νῦ*
3.	*ἱ-στά-τω*	*τι-θέ-τω*	*δι-δό-τω*	*δεικ-νύ-τω*
Dvojník 2.	*ἵ-στα-τον*	*τί-θε-τον*	*δί-δο-τον*	*δείκ-νυ-τον*
3.	*ἱ-στά-των*	*τι-θέ-των*	*δι-δό-των*	*δεικ-νύ-των*
Množn. 2.	*ἵ-στα-τε*	*τί-θε-τε*	*δί-δο-τε*	*δείκ-νυ-τε*
3.	*ἱ-στά-τωσαν*	*τι-θέ-τωσαν*	*δι-δό-τωσαν*	*δεικ-νύ-τωσαν*
	nebo *ἱστάντων*	n. *τι-θέντων*	n. *δι-δόντων*	n. *δεικ-νύντων*
Infinitiv.	*ἱ-στά-ναι*	*τι-θέ-ναι*	*δι-δό-ναι*	*δεικ-νύ-ναι*
Particip.	*ἱστάς, ᾶσα, άν*	*τιθείς, εῖσα, έν*	*διδούς, οῦσα,*	*δεικνύς, ῦσα, ύν* též
gen.	*άντος, άσης* atd	gen. *έντος*	*όν*, gen. *όντος*	*ύων*, gen. *ύντος*
Imperfectum.				
Indicat. 1.	*ἵ-στη-ν*	*ἐ-τί-θην*	*ἐ-δί-δουν*	*ἐδείκνῡν* i *ἐδείκνυον*
Jednot. 2.	*ἵ-στη-ς*	*ἐ-τί-θεις*	*ἐ-δί-δους*	*ἐδείκνῡς* i *ἐδείκνυες*
3.	*ἵ-στη*	*ἐ-τί-θει*	*ἐ-δί-δου*	*ἐδείκνῡ* i *ἐδείκνυε(ν)*
Dvojník 1.				
2.	*ἵ-στα-τον*	*ἐ-τί-θε-τον*	*ἐ-δί-δο-τον*	*ἐ-δείκ-νῦ-τον*
3.	*ἱ-στά-την*	*ἐ-τι-θέ-την*	*ἐ-δι-δό-την*	*ἐ-δεικ-νύ-την*
Množn. 1	*ἵ-στα-μεν*	*ἐ-τί-θε-μεν*	*ἐ-δί-δο-μεν*	*ἐ-δείκ-νῦ-μεν*
2.	*ἵ-στα-τε*	*ἐ-τί-θε-τε*	*ἐ-δί-δο-τε*	*ἐ-δείκ-νῦ-τε*
3.	*ἵ-στα-σαν*	*ἐ-τί-θε-σαν*	*ἐ-δί-δο-σαν*	*ἐ-δείκ-νῦ-σαν*

a sice Praes. Impf. a Aor. II.

Význam trpný.			
ΣΤΑ stám	*ΘΕ* se-du	*ΔΟ* dám	*ΔΕΙΚ* ukazuju
(stavím se)	(sázím se)	(dávám se)	(ukazuju se)
ἵ-στᾰ-μαι	*τί-θε-μαι*	*δί-δο-μαι*	*δείκ-νῠ-μαι*
ἵ-στᾰ-σαι	*τί-θε-σαι* (*τίθῃ*)	*δί-δο-σαι*	*δείκ-νῠ-σαι*
ἵ-στᾰ-ται	*τί-θε-ται*	*δί-δο-ται*	*δείκ-νῠ-ται*
ἱ-στά-μεθον	*τι-θέ-μεθον*	*δι-δό-μεθον*	*δεικ-νύ-μεθον*
ἵ-στα-σθον	*τί-θε-σθον*	*δί-δο-σθον*	*δείκ-νυ-σθον*
ἵ-στα-σθον	*τί-θε-σθον*	*δί-δο-σθον*	*δείκ-νυ-σθον*
ἱ-στά-μεθα	*τι-θέ-μεθα*	*δι-δό-μεθα*	*δεικ-νύ-μεθα*
ἵ-στα-σθε	*τί-θε-σθε*	*δί-δο-σθε*	*δείκ-νυ-σθε*
ἵ-στα-νται	*τί-θε-νται*	*δί-δο-νται*	*δείκ-νυ-νται*
ἱ-στῶ-μαι [1])	*τι-θῶ-μαι*	*δι-δῶ-μαι*	*δεικ-νύ-ωμαι*
ἱ-στῇ	*τι-θῇ*	*δι-δῷ*	*δεικ-νύ-ῃ*
ἱ-στῆ-ται	*τι-θῆ-ται*	*δι-δῶ-ται*	*δεικ-νύ-ηται*
ἱ-στώ-μεθον	*τι-θώ-μεθον*	*δι-δώ-μεθον*	*δεικ-νυ-ώμεθον*
ἱ-στῆ-σθον	*τι-θῆ-σθον*	*δι-δῶ-σθον*	*δεικ-νύ-ησθον*
ἱ-στῆ-σθον	*τι-θῆ-σθον*	*δι-δῶ-σθον*	*δεικ-νύ-ησθον*
ἱ-στώ-μεθα	*τι-θώ-μεθα*	*δι-δώ-μεθα*	*δεικ-νῦ-ώμεθα*
ἱ-στῆ-σθε	*τι-θῆ-σθε*	*δι-δῶ-σθε*	*δεικ-νύ-ησθε*
ἱ-στῶ-νται	*τι-θῶ-νται*	*δι-δῶ-νται*	*δεικ-νύ-ωνται*
ἵ-στᾰ-σο a *ἵ-στω*	*τί-θε-σο* n. *τί-θου*	*δί-δο-σο* n. *δί-δου*	*δείκ-νῠ-σο*
ἱ-στά-σθω	*τι-θέ-σθω*	*δι-δό-σθω*	*δεικ-νύ-σθω*
ἵ-στα-σθον	*τί-θε-σθον*	*δί-δο-σθον*	*δείκ-νυ-σθον*
ἱ-στά-σθων	*τι-θέ-σθων*	*δι-δό-σθων*	*δεικ-νύ-σθων*
ἵ-στα-σθε	*τί-θε-σθε*	*δί-δο-σθε*	*δείκ-νυ-σθε*
ἱ-στά-σθωσαν n.	*τι-θέ-σθωσαν* n.	*δι-δό-σθωσαν* a	*δεικ-νύ-σθωσαν* a
ἱ-στά-σθων	*τι-θέ-σθων*	*δι-δό-σθων*	*δεικ-νύ-σθων*
ἵ-στα-σθαι	*τί-θε-σθαι*	*δί-δο-σθαι*	*δείκ-νυ-σθαι*
ἱ-στά-μενος, η, ον	*τι-θέ-μενος, η, ον*	*δι-δό-μενος, η, ον*	*δεικ-νύ-μενος, η, ον*
ἱ-στά-μην	*ἐ-τι-θέ-μην*	*ἐ-δι-δό-μην*	*ἐ-δεικ-νύ-μην*
ἵ-στᾰ-σο (*ἵστω*)	*ἐ-τί-θε-σο* (*ἐτίθου*)	*ἐ-δί-δο-σο*(*ἐδίδου*)	*ἐ-δείκ-νῠ-σο*
ἵ-στᾰ-το	*ἐ-τί-θε-το*	*ἐ-δί-δο-το*	*ἐ-δείκ-νῠ-το*
ἱ-στά-μεθον	*ἐ-τι-θέ-μεθον*	*ἐ-δι-δό-μεθον*	*ἐ-δεικ-νύ-μεθον*
ἵ-στα-σθον	*ἐ-τί-θε-σθον*	*ἐ-δί-δο-σθον*	*ἐ-δείκ-νυ-σθον*
ἱ-στά-σθην	*ἐ-τι-θέ-σθην*	*ἐ-δι-δό-σθην*	*ἐ-δεικ-νύ-σθην*
ἱ-στά-μεθα	*ἐ-τι-θέ-μεθα*	*ἐ-δι-δό-μεθα*	*ἐ-δεικ-νύ-μεθα*
ἵ-στα-σθε	*ἐ-τί-θε-σθε*	*ἐ-δί-δο-σθε*	*ἐ-δείκ-νυ-σθε*
ἵ-στα-ντο	*ἐ-τί-θε-ντο*	*ἐ-δί-δο-ντο*	*ἐ-δείκ-νυ-ντο*

		Význam činný.		
Optativ. 1.	*ἱ-σταί-ην*	*τι-θεί-ην*	*δι-δοί-ην*	*δεικ-νύ-οιμι*
Jednotn. 2.	*ἱ-σταί-ης*	*τι-θεί-ης*	*δι-δοί-ης*	*δεικ-νύ-οις*
3.	*ἱ-σταί-η*	*τι-θεί-η*	*δι-δοί-η*	*δεικ-νύ-οι*
Dvojník 1.				
2.	*ἱ-σταῖ-τον*	*τι-θεῖ-τον*	*δι-δοῖ-τον*	*δεικ-νύ-οιτον*
3.	*ἱ-σταί-την*	*τι-θεί-την*	*δι-δοί-την*	*δεικ-νυ-οίτην*
Množn. 1.	*ἱ-σταῖ-μεν*	*τι-θεῖ-μεν*	*δι-δοῖ-μεν*	*δεικ-νύ-οιμεν*
2.	*ἱ-σταῖ-τε*	*τι-θεῖ-τε*	*δι-δοῖ-τε*	*δεικ-νύ-οιτε*
3.	*ἱ-σταῖ-εν*	*τι-θεῖ-εν*	*δι-δοῖ-εν*	*δεικ-νύ-οιεν*
1) *ἐπίσταμαι* atd. odchyluje se v přízvuku též.				
Aorist II.	*ΣΤΑ* stá-m	*ΘΕ* se-du	*ΔΟ* dá-m	*ΔΕΙΚ* ukazuju
Indicat. 1.	*ἔ-στην* stál jsem	*ἔ-θη-ν* za to	*ἔ-δω-ν* za to	
Jednotn. 2.	*ἔ-στη-ς*	*ἔ-θη-ς* aor. I.	*ἔ-δω-ς* aor. I.	
3.	*ἔ-στη*	*ἔ-θη*	*ἔ-δω*	
Dvojník 1.				
2.	*ἔ-στη-τον*	*ἔ-θε-τον*	*ἔ-δο-τον*	schází
3.	*ἐ-στή-την*	*ἐ-θέ-την*	*ἐ-δό-την*	
Množn. 1.	*ἔ-στη-μεν*	*ἔ-θε-μεν*	*ἔ-δο-μεν*	
2.	*ἔ-στη-τε*	*ἔ-θε-τε*	*ἔ-δο-τε*	
3.	*ἔ-στη-σαν*	*ἔ-θε-σαν*	*ἔ-δο-σαν*	
Konjun. 1.	*στῶ* [1]) str. 222	*θῶ* [1])	*δῶ* [1])	
Jednotn. 2.	*στῇς*	*θῇς*	*δῷς*	
3.	*στῇ*	*θῇ*	*δῷ*	
Dvojník 1.				
2.	*στῆ-τον*	*θῆ-τον*	*δῶ-τον*	
3.	*στῆ-τον*	*θῆ-τον*	*δῶ-τον*	
Množn. 1.	*στῶ-μεν*	*θῶ-μεν*	*δῶ-μεν*	
2.	*στῆ-τε*	*θῆ-τε*	*δῶ-τε*	
3.	*στῶ-σι(ν)*	*θῶ-σι(ν)*	*δῶ-σι(ν)*	
Optativ. 1.	*σταί-ην*	*θεί-ην*	*δοί-ην*	
Jednotn. 2.	*σταί-ης*	*θεί-ης*	*δοί-ης*	
3.	*σταί-η*	*θεί-η*	*δοί-η*	
Dvojník 1.				
2.	*σταί-ητον*	*θεί-ητον*	*δοί-ητον*	
3.	*σταί-ήτην*	*θεί-ήτην*	*δοί-ήτην*	
Množn. 1.	*σταί-ημεν*	*θεί-ημεν*	*δοί-ημεν*	
2.	*σταί-ητε*	*θεί-ητε*	*δοί-ητε*	
3.	*σταῖ-εν*	*θεῖ-εν*	*δοῖ-εν*	
Imperat. 2.	*στῆ-θι*	*θές*	*δός*	
Jednotn. 3.	*στή-τω*	*θέτω*	*δότω*	
Dvojník 2.	*στῆ-τον*	*θέ-τον*	*δό-τον*	
3.	*στή-των*	*θέ-των*	*δό-των*	
Množn. 2.	*στῆ-τε*	*θέ-τε*	*δό-τε*	
3.	*στή-τωσαν* nebo *στάντων*	*θέ-τωσαν* nebo *θέντων*	*δό-τωσαν* nebo *δόντων*	

Význam střední.			
ί-σταί-μην	*τι-θοί-μην*	*δι-δοί-μην*	*δεικ-νῦ-οίμην*
ί-σταῖ-ο [2])	*τι-θοῖ-ο*	*δι-δοῖ-ο*	*δεικ-νύ-οιο*
ί-σταῖ-το	*τι-θοῖ-το*	*δι-δοῖ-το*	*δεικ-νύ-οιτο*
ί-σταί-μεθον	*τι-θοί-μεθον*	*δι-δοί-μεθον*	*δεικ-νυ-οίμεθον*
ί-σταῖ-σθον	*τι-θοῖ-σθον*	*δι-δοῖ-σθον*	*δεικ-νύ-οισθον*
ί-σταί-σθην	*τι-θοί-σθην*	*δι-δοί-σθην*	*δεικ-νυ-οίσθην*
ί-σταί-μεθα	*τι-θοί-μεθα*	*δι-δοί-μεθα*	*δεικ-νυ-οίμεθα*
ί-σταῖ-σθε	*τι-θοῖ-σθε*	*δι-δοῖ-σθε*	*δεικ-νύ-οισθε*
ί-σταῖ-ντο	*τι-θοῖ-ντο*	*δι-δοῖ-ντο*	*δεικ-νύ-οιντο.*

2) *ἐπίσταιο* atd. viz dále poznamenání.

ΣΤΑ stá-m	*ΘΕ* se-du	*ΔΟ* dá-m	*ΔΕΙΚ* ukazuju
ἵστά-μεν	*ἐ-θέ-μην*	*ἐ-δό-μην*	
nepřichází, ale	*ἔ-θου* (z *ἔθεσο*)	*ἔ-δου* (z *ἔδοσο*)	
ἵ-πρά-μην	*ἔ-θε-το*	*ἔ-δο-το*	
ἵ-πτά-μην	*ἐ-θέ-μεθον*	*ἐ-δό-μεθον*	
	ἔ-θε-σθον	*ἔ-δο-σθον*	schází
	ἐ-θέ-σθην	*ἐ-δό-σθην*	
	ἐ-θέ-μεθα	*ἐ-δό-μεθα*	
	ἔ-θε-σθε	*ἔ-δο-σθε*	
	ἔ-θε-ντο	*ἔ-δο-ντο*	
(*στῶ-μαι* nepři-	*θῶ-μαι* [2]) str. 222	*δῶ-μαι* [2])	
chází, ale	*θῇ*	*δῷ*	
πρίω-μαι	*θῆ-ται*	*δῶ-ται*	
πρίῃ	*θώ-μεθον*	*δώ-μεθον*	
πρίη-ται atd.)	*θῆ-σθον*	*δῶ-σθον*	
	θῆ-σθον	*δῶ-σθον*	
	θώ-μεθα	*δώ-μεθα*	
	θῆ-σθε	*δῶ-σθε*	
	θῶ-νται	*δῶ-νται*	
σταί-μην nepři-	*θοί-μην*	*δοί-μην*	
chází, ale	*θοῖ-ο*	*δοῖ-ο*	
πριαίμην	*θοῖ-το*	*δοῖ-το*	
— *αιο*	*θοί-μεθον*	*δοί-μεθον*	
— *αιτο*	*θοῖ-σθον*	*δοῖ-σθον*	
atd.	*θοί-σθην*	*δοί-σθην*	
	θοί-μεθα	*δοί-μεθα*	
	θοῖ-σθε	*δοῖ-σθε*	
	θοῖ-ντο	*δοῖ-ντο*	
στάσο a *στῶ*	*θοῦ*	*δοῦ*	
nepřichází, ale	*θέ-σθω*	*δό-σθω*	
πρίω	*θέ-σθον*	*δό-σθον*	
πριάσθω	*θέ-σθων*	*δό-σθων*	
πρίασθον	*θέ-σθε*	*δό-σθε*	
πριάσθων	*θέ-σθωσαν* nebo	*δό-σθωσαν* nebo	
atd.	*θέ-σθων*	*δό-σθων*	

Význam činný.				
Infinitiv.	στῆ-ναι	θεῖ-ναι	δοῦ-ναι	
Particip.	στᾰ́ς, ᾶσα, ᾰ́ν gen. στάντος	θείς, εἶσα, έν gen. θέντος	δούς, οῦσα, δόν g. δόντος, dantis	
Futurum.	στή-σω	θή-σω	δώ-σω	δείξω od δείκω
Aorist I.	ἔ-στη-σα	ἔ-θη-κα v dv. a mn. Indic. a ostatních způsobech i v příč. stává aor. II.	ἔ-δω-κα	ἔ-δει-ξα
Perfectum	ἕστηκα postavil jsem se, stojím	τέ-θει-κα	δέ-δω-κα	δέ-δει-χα
Plusquamperfectum	ἑ-στή-κειν a εἱ-στή-κειν	ἐτεθείκειν	ἐδεδώκειν	ἐδεδείχειν
Futur. III.	ἑστήξω star. att.	schází	schází	schází
Aor. I. pass.	ἐ-στά-θην	ἐ-τέ-θην	ἐ-δό-θην	ἐ-δείχ-θην.

1) Složená časoslova, jako: ἀποστῶ, ἐκθῶ, διαδῶ, mají ten samý přízvuk, co jednoduchá; tedy: ἀποστῶσι, ἐκθῆτον, διαδῶμεν.

Význam střední.				
Infinitiv.	(στάσθαι) πρίασθαι	θέ-σθαι	δό-σθαι	
Particip.	(στά-μενος) πριά-μενος	θέ-μενος, η, ον	δό-μενος, η, ον	
Futurum.	στή-σομαι	θή-σομαι	δώ-σομαι	δεί-ξομαι
Aorist I.	ἐ-στη-σάμην	ἐ-θη-κάμην atticky, místo toho aor. II. m.	(ἐ-δω-κάμην)	ἐ-δει-ξάμην
Perfectum	ἕ-στᾰ-μαι	τέ-θει-μαι	δέ-δο-μαι	δέ-δειγ-μαι
Plusquamperfectum	ἕ-στᾰ-μην	ἐ-τε-θείμην	ἐ-δε-δόμην	ἐδεδείγ-μην
Futur. III.	ἑ-στήξο-μαι	schází	schází	schází
Futurum I.	στᾰ́-θήσο-μαι	τε-θήσο-μαι	δο-θήσο-μαι	δειχ-θήσο-μαι

2) Takže ve složených: ἐνθῶμαι, ῇ, ῆται atd.
ἀποθῶμαι, ῇ, ῆται atd.
ἐκδῶμαι, ῷ, ῶται atd.
ἀποθῶμαι, ῷ, ῶται atd.

§. 96.

Cvičení.

LXIII. Významy a úlohy.

Ἀνίστημι vzbuzuju, postavuju, aor. II. vstal jsem, med. vstávám, stavím se
ἀφίστημι odstavuju, odvracuju, odstávám, a. 2. odpadl, m. odstupuju
διίστημι rozstavuju, rozlučuju, rozděluju
ἐνίστημι vstupuju neb dostavuju, pf. jsem přítomen
ἀποστρέφω odvracuju
καθίστημι ukládám, uvádím, objednávám, získám
παρίστημι kladu vedlé, přikládám,
ἀποσπάω odtahuju
ἐξορθόω zrovna, zpřímа stavím, vztýčím
πολεμέω pole mám, t. j. vojnu vedu (s 3. p.)
ἀντιτάττω (-άσσω) stavím (tasím) naproti m. stavím se
λίμνη (ἡ) bahno, jezero, rybník
νεφέλη (ἡ) mlha, oblak, síť
θυσία (ἡ) obět (čuzení)
πολυφιλία (ἡ) mnohodružstvo
ἡνίοχος (ὁ) vozka, otěžník
λοιμός (ὁ) mor, nákaza
ἀήρ, ἔρος, ὁ povětří, vzduch
αὖος, η, ον suchý, žízniv
πῇ; adv. kam, kde
ὡς adv. že.

Ἡ πολυφιλία διίστησι καὶ ἀποσπᾷ καὶ ἀποστρέφει. Εἴτις θυσίαν προσφέρων εὔνουν νομίζει τὸν θεὸν καθιστάναι, φρένας κούφας ἔχει. Οὐδὲ τὸν ἀέρα οἱ ἄνθρωποι τοῖς ὄρνισιν εἶων ἐλεύθερον, παγίδας καὶ νεφέλας ἱστάντες. Φυλάττου, μὴ τὸ κέρδος σε τῆς δικαιοσύνης ἀφιστῇ. Μὴ ἀφίστη τοὺς νέους τῆς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὁδοῦ. Θεμιστοκλῆς λέγεται εἰπεῖν, ὡς τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον αὐτὸν ἐκ τῶν ὕπνων ἀνιστάῃ. Ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ εἷς ἀνήρ, Περικλῆς, ἐξώρθου τὴν πόλιν καὶ ἀνίστη καὶ ἀντετάττετο καὶ τῷ λοιμῷ καὶ τῷ πολέμῳ. Τάνταλος ἐν τῇ λίμνῃ αὖος ἑστήκει. Τὸ μὲν τοῦ χρόνου γεγονός, τὸ δὲ ἐνεστώς ἐστι, τὸ δὲ μέλλον. Οἱ Κορίνθιοι πολλοὺς συμμάχους ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Νάξιοι ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπέστησαν. Παράστα τοῖς ἀτυχέσιν. Πῇ στῶ; πῇ βῶ; Οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Ναξίοις ἀποστᾶσιν ἀπ' αὐτῶν πολέμησαν. Παραστάητε τοῖς ἀτυχέσιν. Λόγος διεσπάρθη, τοὺς συμμάχους ἀπὸ τῆς πόλεως ἀποστῆναι. Ἡνίοχον γνώμην στήσεις ἀρίστην.

Myslivci naléčí ptákům oka a sítě. Špatní hledí přátelství dobrých rozloučiti. Themistokla zbudila tropéa Miltiadova ze snů. Neodvracujme mladíky od cesty ku cnosti! Nerozdělujte přátelství dobrých! Měšťané se bojí, že nepřátelé odvrátí od nich spojence. Špatní se radují roztrhšce přátelství dobrých. Tantal stojí žízniv v jezeru. Moudrý má péči nejen nynějšku, ale i budoucnosti (2. p.). Vojáci vystavěli (aor.)

tropéu nad (κατά, 2. p.) nepřátely. Naxičtí hleděli odpadnouti od Athénských. Přispějte nešťastným! Kde máme státi? Kam máme jíti? Kýžbys nešťastným přispěl (optat.). Vojáci vystavějí tropéu (vítězoznak) nad nepřátely.

LXIV. Významy a úlohy.

Ἀνατίθημι nakládám, postavuju, věnuju
ἐντίθημι vkládám, vnukám
μετατίθημι proměňuju, přesazuju, rozsazuju
περιτίθημι překládám, přesazuju, vsázím
προστίθημι přikládám, připojuju
προτίθημι předkládám, vystavuju (na odiv)
μιμέομαι nímám, následuju, pohoršim
διαφορά (ἡ) rozdíl, svár, rozbroj, nepřátelství
θύρσος, ε (ὁ) tirs neb trs, t. j. tresť čili hůl břečtanem a révovím ovinutá u Bachantek
κιττός, οῦ, (ὁ) kytka, břečťan
σκῆπτρον (τό) žezlo, oštěp
ἀκρόπολις, εως (ἡ) vyšehrad
διάδημα, τος (τὸ) diadém, čelák
ἀλλότριος, ᾱ, ον jiný, cizí
ἀργαλέος, ᾱ, ον těžký, obtížný, mrzut
Μακεδονικός, ή, όν Macedonský, Mačvanský.

Τῷ καλῶς ποιοῦντι θεὸς πολλὰ ἀγαθὰ τίθησιν. Ὁ πλοῦτος πολλάκις μετατίθησι τὸν τῶν ἀνθρώπων τρόπον. Πολλάκις οἱ ἄνθρωποι τοῖς ἰδίοις κακοῖς ἀλλότρια προστιθέασιν. Εἰς τὸ βέλτιον τίθει τὸ μέλλον. Ἀντίγονος Διόνυσον πάντα (ve všem) *ἐμιμεῖτο, καὶ κιττὸν μὲν περιτιθεὶς τῇ κεφαλῇ ἀντὶ διαδήματος Μακεδονικοῦ, θύρσον δὲ ἀντὶ σκήπτρου φέρων. Οἱ σοφισταὶ τὴν ἀρετὴν προετίθεσαν. Ἐντιθῶμεν τοῖς νέοις τῆς σοφίας ἔρωτα. Ἡ τύχη πάντα ἂν μετατιθείη. Οὐ ῥᾴδιον τὴν φύσιν μετατιθέναι. Πολλάκις δοκοῦντες θήσειν κακὸν ἐσθλὸν ἔθεμεν, καὶ δοκοῦντες ἐσθλὸν ἔθεμεν κακόν. Τὰς διαφορὰς μεταθῶμεν. Ἀργαλέον γῆρας ἔθηκε θεός. Ἀθηναῖοι χαλκῆν ποιησάμενοι λέαιναν ἐν πύλαις τῆς ἀκροπόλεως ἀνέθεσαν. Ῥᾷον ἐξ ἀγαθοῦ θεῖναι κακὸν ἢ ἐκ κακοῦ ἐσθλόν. Τὸ κακὸν οὐδεὶς χρηστὸν ἂν θείη. Μετάθετε τὰς διαφοράς. Λυκοῦργον, τὸν θέντα Λακεδαιμονίοις νόμους, μάλιστα θαυμάζομεν. Ὁ πόλεμος πάντα μετατέθεικεν. Πρὸ τῆς ἀρετῆς θεοὶ ἱδρῶτα ἔθεσαν.*

Blahočinícím bozi mnohá dobra ustanovují. Často k vlastnímu zlému cizé připojujeme. Často vidíme bohatství mrav člověka proměňovati (an proměňuje, part. akk.). Vojna všecko proměnila. Bůh mnohá dobra člověkům dal (přisadil, aor.). Vojna všecko promění. Kdožby (ἄν) pošetilým člověkům zákony ustanovil (opt. aor.). Není snadno přirozenost proměniti

(aor.). Bohové stáří obtížným učinili (postavili aor.). To zlé nemohli bychom tak snadno dobře učiniti (napraviti, opt. aor. s *ἄν*). Vojvoda ať vojákům mysli vnukne (praes. neb aor.). Kýžby přátelství mrav tvůj nezměnilo! (kýž nezmění, praes. neb aor.). Vnukneme jinochům lásku ke cnosti.

LXV. Významy a úlohy.

Ἀποδίδωμι dávám zpět, vracím, odplacuju, m. prodávám
μεταδίδωμι τινί τινος, sděluju něco s někým
προδίδωμι zradím, prodám
χρῄζω (s gen.) potřebuju
ἐπιλανθάνομαι zapomínám
μέλιττα (ἡ) včela, (*μέλισσα* čbelica)
κέντρον (τὸ) žihadlo
ἔμπεδος, ον pevný, jistý, ustavičný
μάκαρ, αρος mohutný, velik, šťasten, blažen
πάγκακος, ον zcelazlý
εὐθύς adv. hned
πάλιν adv. opět, zase, naproti, opak
σπανίως adv. zřídka, vzácně.

Οἱ θεοὶ πάντα διδόᾱσιν. Γυναικὶ ἄρχειν οὐ δίδωσιν ἡ φύσις. Χάριν λαβὼν μέμνησο καὶ δοὺς ἐπιλαθοῦ. Λαβὼν ἀπόδος, καὶ λήψῃ πάλιν. Ὦ μάκαρες θεοί, δότε μοι ὄλβον καὶ δόξαν ἀγαθὴν ἔχειν. Ὁ πλοῦτος, ὃν ἂν δῶσι θεοί, ἔμπεδός ἐστιν. Ἃ ἡ φύσις δέδωκε, ταῦτ' ἔχει μόνα ὁ ἄνθρωπος. Ἡ φύσις ταύροις ἔδωκε κέρα, κέντρα μελίτταις. Ὧν σοι θεὸς ἔδωκε, τούτων χρῄζουσι δίδου. Ἐσθλῷ ἀνδρὶ καὶ ἐσθλὰ δίδωσι θεός. Πτωχῷ εὐθὺς δίδου. Χρήματα δαίμων καὶ παγκάκῳ ἀνδρὶ δίδωσιν, ἀρετῆς δ' ὀλίγοις ἀνδράσι μοῖρ' ἔπεται. Θεός μοι δοίη φίλους πιστούς. Τοῖς πλουσίοις πρέπει τοῖς πτωχοῖς δοῦναι. Οἱ στρατιῶται τὴν πόλιν τοῖς πολεμίοις προὐδίδοσαν. Ὁ ἀγαθὸς χαίρει τοῖς πένησι χρημάτων μεταδιδούς. Δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας γενναίως φέρειν, ὅ τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ. Οἱ θεοί μοι ἀντὶ κακῶν ἀγαθὰ διδοῖεν. Φίλος φίλον οὐ προδώσει.

Bůh dává všecko. Dobrodiní dostavše připomínejte si, a dobrodiní prokázavše zapomeňte (jich). Obdrževše (něco) dejte opět (aor.). Dej mi, ó Bože, štěstí a krásnou slávu! Bohatství, co (*ὅς ἄν*, conj.) Bůh dal (aor.), jest bezpečné (jisté). Bozi člověkům mnoho dobra dali. Chudému dejte hned! Kýž mi bohové věrné přátely dají neb dadí (aor.)! Šlechetně snášej, co ti bozi dali. Dobří občané nikdy vlasť nezradí. Bůh dal člověku mnohé poklady. Vojáci obmejšleli zraditi město (aor.). Krásné (jest) nuzným dávati. Kdožby (*ἄν* s optat.) přítele zradil? Ctěte bohy lidem všecko dobré (množ.) dávající.

LXVI. Významy a úlohy.

Ἀποδείκνῡμι předkládám, ukazuju, vysvětluju; s dvoj. ak. činím někoho něčím, m. ukazuju se, zjevuju
ὄμνῡμι přisahám
ἐπόμνῡμι (s 4. p.) přisahám(u)
ῥώννυμι obodřuju, posilňuju
ἐξορκέω zaklínám zapřisáhám
παραγγέλω poroučím, rozkazuju
ἐμμένω (s 3. p.) zůstávám, setrvám, zachovávám
πλαστική (t. *τεχνή*) (*ἡ*) výtvorné umění
μιμητής, οῦ (*ὁ*) následovatel, posunkář, potvořič
ψήφισμα, ατος, (τὸ) určení, ustanovení, uzavření
Πυθαγόρας, ου (*ὁ*) Pythagoras
Φρύξ, γός (*ὁ*) Phrygičan
ὅρκος (*ὁ*) přísaha
ἐπίορκος (*ὁ*) křivá přísaha
μέτριος, ᾱ, ον mírný
ἀθέᾱτος, ον nevidomý, neviditelný
δικαίως právě
εἰκῆ maně
μήποτε nikdy
πάντως ovšem, naskrz, zcela
ἐντός u vnitř (s gen.).

Ὅρκον φεῦγε, κἂν δικαίως ὀμνύῃς. Μή τι θεοὺς ἐπίορκον ἐπόμνῡ. Ὁ οἶνος μέτριος ληφθεὶς ῥώννῡσιν. Οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύᾱσιν. Πυθαγόρας παρήγγειλε τοῖς μανθάνουσι σπανίως μὲν ὀμνύναι, χρησαμένοις δὲ τοῖς ὅρκοις πάντως ἐμμένειν. Ἡ πλαστικὴ δείκνῡσι τὰ εἴδη τῶν θεῶν, τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐνιότε καὶ τῶν θηρῶν. Μὴ ἀθέατα δείξῃς ἡλίῳ. Ἀνδρὸς νοῦν οἶνος ἔδειξεν). Φρύγες ὅρκοις οὐ χρῶνται οὔτ' ὀμνύντες, οὔτ' ἄλλους ἐξορκοῦντες. — Ὀλίγοις δείκνῡ τὰ ἐντὸς φρενῶν. Οἱ κριταὶ τὰ ψεφίσματα ἀπεδείκνυσαν. Μήποτε εἰκῆ ὀμνύοιτε. Ὁ βασιλεὺς τὸν αὐτοῦ υἱὸν στρατηγὸν ἀποδέδειχεν.*

Vyhni se přísaze, i kdybys právem přisahal! Nepřisahej křivopřísahu! Křivě přisahaví jsou hodni (zasluhují) největšího trestu. Phrygové nepřisahávali. Soudcové prokazují svá usnešení. Kýžbys maně nepřisahal (opt. aor.)! Nesluší se maně (nesmyslně) přisahati. Athénští předložili (aor.) Alkibiada za vojvodu.

LXVII. Významy a úlohy.

Συνίστημι sestavuju, m. spojuju, sboruju, sjednocuju, shromažďuju
δύναμαι (s aor. p.) mohu, s to jsem, v stavu jsem
ἐπίσταμαι (s aor. pass.) rozumím, vím
μέθη (*ἡ*) opilost, omeškání
ὀλιγαρχία (*ἡ*) málopanství (málovláda)
μωρός, ά, όν bláznivý, sbst. blázen, pošetilec
ναυτικός, ή, όν plavecký
ναυτικὴ δύναμις mocnost plavecká, námořnictví
Μίνως, ω (*ὁ*) Minos
Λύσανδρος (*ὁ*) Lysander
Σπαρτιάτης, ου (*ὁ*) Spartán
ἀξιόλογος, ον řeči hoden, vážný, znamenitý.

*) Aor. ukazuje; (trvá).

Ὁ πλοῦτος πολλὰ δύναται. Τίς ἂν μωρὸς δύναιτο ἐν οἴνῳ σιωπᾷν. Ἀνὴρ δικαιός ἐστιν, ὅςτις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται. Πρᾶττε μηδὲν ὧν μὴ ἐπίστασαι. Ἄριστόν ἐστι πάντ' ἐπίστασθαι καλά. Ζῶμεν οὐχ ὡς ἐθέλομεν, ἀλλ' ὡς δυνάμεθα. Πρὸ μέθης ἀνίστασο. Τί συμφέρει ἐνίοις πλουτεῖν, ὅταν μὴ ἐπίστωνται τῷ πλούτῳ χρῆσθαι; Καταλυθέντος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὀλιγαρχίαι ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσι καθίσταντο. Οἱ πολέμιοι οὐκ ἀποστήσονται, πρὶν ἂν ἕλωσι τὴν πόλιν, Μίνως, ὁ δεύτερος, πρῶτος Ἑλλήνων ναυτικὴν δύναμιν ἀξιόλογον συνεστήσατο. Ὑπὸ Λυσάνδρου, τοῦ Σπαρτιάτου, ἐν Ἀθήναις τριάκοντα τύραννοι κατεστάθησαν.

Lidé mnoho v stavu jsou bohatstvím. Před opilstvím vstaňte! Nepřátelé nemohli město dobýti (aor. II.). Co prospěje bohatým býti, nerozumíš-li (neumíš-li) bohatství užívati? Kteří blázni mohliby (*ἂν* s opt.) při víně mlčeti? Všecko věděti nemůže ze smrtedlníků žádný. Málo jich jest (jsou), kteří bohatství dobře užívati umí (part.). Vrchnosti nad městem vládnouti ustanovené (part. aor. pass.) mají (*δεῖ*, se 4. p. os.) o jeho blaho se starati.

LXVIII. Významy a úlohy.

Ἀποτίθημι odkládám, m. skládám si
διατίθημι nařizuju, rozkládám, s adv. přivádím do jistého stavu, citu
ἐπιτίθημι přikládám, pokládám, m. sázím si (na), s dat. obořím se, chopím se
κατατίθημι ukládám, m. ukládám si
διατελέω dokončuju, s part. ukazuje dodělávání toho, co příč. vyjadřuje, n. př. *διατελῶ γράφων* dopisuju, končím psaní
ἥκω přicházím
ἐγκράτεια (*ἡ*) zdrženlivost, sebekrocení
θησαυρός (*ὁ*) poklad
λόφος (*ὁ*) leb, lebka, chochol, peřan
στέφανος (*ὁ*) věnec
ἐφόδιον (*τό*) pocestné
κράνος, ους (*τὸ*) helma, leb, skráň
Κελτίβηρ, ηρος (*ὁ*) Keltiberčan (ve Španěl.)
Μαντινεία (*ἡ*) Mantinea
ἄθλιος, ᾱ, ον klopotný, bídný, nešťastný
φοινίκεος, έᾱ, εον, (*οῦς, ῆ, οῦν*) brunatný
ἑκών, οῦσα, όν příhodný, dobrovolný, rád, a, o.

Οἱ Κελτίβηρες περὶ τὰς κεφαλὰς κράνη χαλκᾶ περιτίθενται φοινικοῖς ἠσκημένα λόφοις. Οὐδένα θησαυρὸν παισὶ καταθήσῃ ἀμείνω αἰδοῦς. Τίς ἂν ἑκὼν φίλον ἄφρονα θοῖτο; Ξενοφῶντι θύοντι ἧκέ τις ἐκ Μαντινείας ἄγγελος λέγων τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Γρύλλον τεθνάναι (místo *τεθνηκέναι*)· *κἀκεῖνος ἀπέθετο μὲν τὸν στέφανον, διετέλει δὲ θύων· ἐπεὶ δὲ ὁ ἄγγελος προςέθηκε καὶ ἐκεῖνο, ὅτι νικῶν τέθνηκε, πάλιν ὁ Ξενοφῶν ἐπέθετο τὸν στέφανον.*

Ἀλκιβιάδης ἔφυγεν εἰς Σπάρτην καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους παρώξυνεν ἐπιθέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις. Τῷ μὲν τὸ σῶμα διατεθειμένῳ κακῶς χρεία ἐστὶν ἰατροῦ, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν φίλου. Ἐφόδιον εἰς τὸ γῆρας παρατίθου. — Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἔτει ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ ἀθλιώτατα διετέθησαν. Κακὸν οὐδὲν φύεται ἐν ἀνδρὶ θεμέλια θεμένῳ τοῦ βίου σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν. Τοὺς πιστοὺς τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ. Οἱ πολῖται φοβοῦνται, μὴ οἱ πολέμιοι τῇ πόλει ἐπιτιθῶνται.

Měšťané obořili se na nepřátely (4. p.). Dobré učiníme si přátely (4. p.). Měšťané obávají se, aby nepřátelé nepřepadli město. Pro stáří pocestného si uložte! Posaď si (aor.) věnec! Chraňte se, aby (*μὴ*) vás nepřátelé nepřepadli (aor. konj.). Krojsos mnoho pokladů zlata v domě si uložil (aor.). Bohatstvím člověka mrav se měnívá. Přirozenost nemůže se tak snadno proměniti. Vojnou všecko proměnilo se. Zlatá koruna od Athénských na bránu Vyšehradu postavena byla (aor.).

LXIX. Významy a úlohy.

Συνεπιδίδωμι vzdávám, med. vzdávám se (spolu s jinými)

στρατός (ὁ) vojsko

συννέω předu, soukám, setkávám

ἀμοιβή (ἡ) proměna, změna.

Χάρις χάριτι ἀποδίδοται. Τῷ εὖ ποιοῦντι πολλάκις κακὴ ἀποδίδοται ἀμοιβή. Πατρίδες πολλάκις διὰ κέρδος προὐδόθησαν. Πολλὰ δῶρα δίδοται τοῖς ἀνθρώποις παρὰ τῶν θεῶν. Ὡς μέγα τὸ μικρὸν ἐστιν ἐν καιρῷ δοθέν. Ὅτε εἶλε τὴν Θηβαίων πόλιν Ἀλέξανδρος, ἀπέδοτο τοὺς ἐλευθέρους πάντας. Ἑκὼν σεαυτὸν τῇ Κλωθοῖ) συνεπιδίδου, παρέχων συννῆσαι, οἷστισί**) ποτε πράγμασι βούλεται. Ὁμοίως αἰσχρόν, ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μανθάνειν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαμβάνειν. Οἱ πολῖται φοβοῦνται, μὴ ἡ πόλις προδιδῶται. Μήποτε ὑπὸ τῶν φίλων προδιδοῖο. Ὁ στρατὸς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ προὐδίδοτο. Ἀπόδου τὸ κύπελλον.*

Od boha všecko uděleno (uděluje se). Bohatství, co (*ὃ,ἄν* s konj.) od boha uděleno, jest jisto. Město od vojáků nepřátelům zrazeno bylo. Musí se ušlechtile snášeti, cokoliv (*ὃ, ἄν*)

*) *Κλωθώ* jedna ze sudiček, přádlena.
**) Skrze přítažnost, místo *πράγμασιν, ἃ βούλεται.*

od Boha se dává. Přítel od přítele zrazen nebude. Alexander prý dobyv Théby všecky svobodné měšťany prodal (aor.). Vojsko od samého vojvody prý prodáno bylo (aor.). Měšťané se obávali, aby město nebylo zrazeno. Prodejme koflíky (aor.).

LXX. Významy a úlohy.

Ἀμφιέννῡμι přitahuju, odívám se
ἀπόλλῡμι hubím, kazím m. pocházím, hynu
συναπόλλῡμι spolu hubím, popleňuju, med. scházím (spolu s někým)
ἐνδείκνῡμι ukazuju, vyjevuju
ἐπιδείκνῡμι proukazuju, med. chlubím se
κεράννῡμι míchám
σβέννῡμι shasínám
παῤῥησία (ᾱ) svoboda, otevřenost v řeči
ῥήτωρ, ορος (ὁ) řečník
πολυτελής, ές nádherný, skvostný
ἀληθῶς opravdově, skutečně.

Φίλοι φίλοις συναπόλλυνται δυστυχοῦσιν. Οὐδέποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται. — Ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται. Αἱ γυναῖκες χαίρουσιν ἀμφιεννύμεναι καλὰς ἐσθῆτας. Οἱ ἀληθῶς σοφοὶ οὐ σπεύδουσιν ἐπιδείκνυσθαι τὴν αὑτῶν σοφίαν. Ὁ οἶνος, ἐὰν ὕδατι κεραννύηται, τὸ σῶμα ῥώννῡσιν. Ἡ ὀργὴ εὐθὺς σβεννύοιτο. Ἀεὶ ἐν τῷ βίῳ ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην ἐνδείκνυσο. Οἱ Πέρσαι πολυτελεῖς στολὰς ἀμφιέννυντο. Ὁ ῥήτωρ τὴν γνώμην μετὰ παῤῥησίας ἀπεδείξατο. Ἀλκιβιάδης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀπεδείχθη.

Peršané odívají se ve skvostné šaty. Ukazujte v živobytí svém vždy cnost a moudrost! Obdivujeme přátely, jenž s nešťastnými přátely spolu hynou (partic.). Projevujme mínění (úsudek) své s upřímností! Mudrlanti prokazovali se (chlubili se) moudrostí svou. Ženy krásné šaty oblékají. Řečník ať své mínění s upřímností (v řeči) projeví (aor.).

§. 97.

Přehled časoslov na *μι*, co neprostředečně osobní koncovku s kmenem spojují.

I. Časoslova na *α* (viz §. 91. *ΣΤΑ- ἵ-στη-μι*).

1. *ἀπόχρη* stačí (sufficit), jinak od *ΧΡΑ* pravidelně tvoří: *ἀποχρῶσιν*, inf. *ἀποχρῆν*, part. *ἀποχρῶν, ῶσα, ὦν*, impf. *ἀπέχρη*, fut. *ἀποχρήσει*, aor. *ἀπέχρησε(ν)*, med. *ἀποχρῶμαι* mám dosti, *ἀποχρῆσθαι* jde podle *χράομαι* (§. 75. pozn. 2.).
2. *χρή* sluší (oportet), *ΧΡΑ* i *ΧΡΕ*, konj. *χρῇ*, inf. *χρῆναι*, imprf. *ἐχρῆν* nebo *χρῆν*, part. (*τὸ*) *χρεών* užitečné, opt. *χρείη*.

3. *κί-χρη-μι* půjčím, propůjčuju, (*ΧΡΑ-*), *κιχρά̃ναι*, F. *χρήσω*. A. *ἔχρησα*, med. půjčuju se, F. *χρήσομαι* (A. *ἐχρησάμην* v tom významu u Attických nebývá).
4. *ὀνίνημι* (se 4. p.) prospívám (*ΟΝΑ-*), *ὀνινάναι*, impf. schází, fut. *ὀνήσω*, aor. *ὤνησα*, med. *ὀνίναμαι* mám užitek, fut. *ὀνήσομαι*, aor. *ὠνήμην*, *ησο*, *ητο* atd., impr. *ὄνησο*, ptc. *ὀνήμενος*, opt. *ὀναίμην*, *αιο*, *αιτο* (§. 95. pozn. 1.), inf. *ὄνασθαι*, aor. p. *ὠνήθην* zřídka místo: *ὠνήμην*; ostatní formy dobírají se od *ὠφελεῖν*.
5. *πίμ-πλη-μι* plním (*ΠΛΑ-*), *πιμπλάναι*, impf. *ἐπίμπλην*, fut. *πλήσω*. pf. *πέπληκα*, aor. *ἔπλησα*, med. naplňuju si, *πίμπλαμαι*, *πίμπλασθαι*, impf. *ἐπιμπλάμην*, fut. *πλήσομαι*, aor. *ἐπλησάμην*, pf. m. nebo p. *πέπλησμαι*, aor. p. *ἐπλήσθην*.

   Ve složených časoslovech z toho i následujícího časoslova odpadá *μ*, když takové přistoupí před reduplikaci, jako: *ἐμπίπλαμαι*, ale: *ἐνεπιμπλάμην*.
6. *πί-μ-πρη-μι* pálím, pražím, (přestupně, jako: *πίμπλημι*), od *ΠΡΑ-* tedy: *πρήσω*, *ἔπρησα*, *πέπρηκα*, *πέπρησμαι*, *ἐπρήσθην*, *πεπρήσομαι*.
7. *ΤΑΗ-μι* (*ΤΑΑ-*) dlím, snáším; (praes. a impf. schází, a užívá se zato: *ὑπομένω*, *ἀνέχομαι*), aor. *ἔτλην*, *τλῶ*, *τλαίην*, *τλῆθι*, *τλῆναι*, *τλάς*; fut. *τλήσομαι*, pf. *τέτληκα* (o formách: *τέτλᾰμεν* viz str. 217. Pozn. 3.)

   Toho časoslova více v poet. slohu nežli v attické prostomluvě užíváno.
8. *φη-μί* dím (báju = *ΦΑ-* ajo, větím) má následující formy:

Význam činný.		
	Praesens.	Imperfectum.
	Indicativ.	
Jednotn. 1.	*φημί* *)	*ἔφην*
2.	*φῄς* (proti obdobě přízvuk a *ι* podeps.)	*ἔφης*, obyč. *ἔφησθα*
3.	*φησί(ν)* (o příklonnosti n. inklinaci viz dodatek §. 3. VIII. 2. o přízvuku.)	*ἔφη*
Dvojník 2.	*φᾶτόν*	*ἔφᾶτον*
3.	*φᾶτόν*	*ἐφᾱ́την*
Množn. 1.	*φᾶμέν*	*ἔφᾶμεν*
2.	*φᾶτέ*	*ἔφᾶτε*
3.	*φᾶσί(ν)*	*ἔφᾶσαν*
Konjunkt.	*φῶ*, *φῇς*, *φῇ*, *φῆτον*, *φῶμεν*, *φῆτε*, *φῶσι(ν)*.	Optat. *φαίην*, *φαίης*, *φαίη*, *φαίητον* a *φαῖτον*, *φαιήτην* a *φαίτην*, *φαίημεν* a *φαῖμεν*, *φαῖτε* nebo *φαίητε*, *φαῖεν*.
Imperativ.	*φᾶ̆θι* neb *φᾶ̆θί*, *φάτω*, *φάτον*, *φάτων*, *φάτε*, *φάτωσαν* neb *φάντων*.	
Infinitiv.	*φάναι*.	
Particip.	(*φάς*, *φᾶσα*, *φάν*, gen. *φάντος*, *φάσης* atd. neattické.)	Futur. *φήσω*. Aor. *ἔφησα*.
Význam trpný.		
Perf. imper. *πεφάσθω* buď řečeno. | Adj. verb. *φατός*, *φατέος* větný.		

*) Ve složených: *ἀντίφημι*, *σύμφημι*, *ἀντίφησι*, *σύμφησι* atd., však ale: *ἀντιφῄς*, *συμφῄς* a conj. *ἀντιφῶ*, *ἀντιφῇς* atd.

II. Sem patří dále časoslova krytočinná (deponentia):

1. ἄγαμαι obdivuju, impf. ἠγάμην, aor. ἠγάσθην, fut. ἀγάσομαι.
2. δύναμαι mohu (srov. dynuju) konj. δύνωμαι (viz §. 95. pozn. 2.), impf. ἐδυνάμην a ἠδυν., ἐδύνω atd., opt. δυναίμην, δύναιο atd., impr. δύνασο, inf. δύνασθαι, part. δυνάμενος, fut. δυνήσομαι, aor. ἐδυνήθην a ἠδ- a ἐδυνάσθην, pf. δεδύνημαι, adj. verb. δυνατός možný a mohutný.
3. ἐπίσταμαι vím, znám, ἐπίστασαι atd., konj. ἐπίστωμαι (viz §. 95. pozn. 1.), impr. ἐπίστω atd., impf. ἠπιστάμην atd., opt. ἐπισταίμην, ἐπίσταιο atd., fut. ἐπιστήσομαι, aor. ἠπιστήθην, adj. verb. ἐπιστητός.
4. ἔραμαι miluju (v prac. a impf. v prose raději od ἐράω) aor. ἠράσθην miloval jsem, fut. ἐρασθήσομαι budu milovati.
5. κρέμαμαι visím, (pendeo), konj. κρέμωμαι (viz §. 95. pozn. 1.), impf. ἐκρεμάμην, opt. κρεμαίμην, αιο, αιτο, aor. ἐκρεμάσθην, fut. p. κρεμασθήσομαι budu věšen, fut. m. κρεμήσομαι budu viseti.
6. πρίασθαι (přijati), koupiti, ἐπριάμην, 2. os. ἐπρίω. aor. med. att. místo aor. z ὠνέομαι: ἐωνησάμην, u attických neobyčejného. Konj. πρίωμαι, opt. πριαίμην, αιο, αιτο, imprf. πρίω, ptc. πριάμενος.

LXXI. Významy a cvičení.

Ἐμπίπρημι spálím, zapaluju, spražím
σύνειμι (s dat.) jsem s kým, obcuju s někým
σωφρονέω jsem zdravého rozumu, zdravě, rozumně soudím
προσημαίνω předznačuju
προτρέπω obracuju
φείδομαι (s gen.) šetřím
εὐκλεια (ἡ) sláva
κώμη (ἡ) ves (kum = chlm) hromada
δαιμόνιον (τὸ) božství
ὅσος, η, ον jakový
πολετικός, ή, όν politický t. j. občanstva se týkající, τὰ πολιτικά obecnost, politika
πότερος, ᾱ, ον (uter?) jaký, který z obou, (kotery, r.)
ἴσως adv. snad
πρότερον adv. prve, dříve
ἕως až, us-que
οὐκέτι ne už.

*Σωκράτης πρὸ πάντων ᾤετο χρῆναι τοὺς ἀνθρώπους σωφροσύνην κτήσασθαι. Ἐν ἐλπίσι χρὴ τοὺς σοφοὺς ἔχειν βίον. Ἔργα καὶ πράξεις ἀρετῆς, οὐ λόγους ζηλοῦν χρεών. Ἴσως εἴποι τις ἄν, ὅτι χρῆν Σωκράτη μὴ πρότερον τὰ πολιτικὰ διδάσκειν τοὺς ἑαυτῷ συνδιατρίβοντας, ἢ σωφρονεῖν. Σωκράτης τὴν πόλιν πολλὰ ὤνησεν. — Οἱ πολέμιοι πολλὰς κώμας ἐνέπρησαν. Σωκράτης τὸ δαιμόνιον ἔφη προσημαίνειν ἑαυτῷ τὸ μέλλον. Πόνος, φασίν, εὐκλείας πατήρ. Ὅσοι οἱ ὀλίγοι τοὺς πολλοὺς *) μὴ πείσαντες, ἀλλὰ κρατοῦντες γράφουσι, πότερον βίαν φῶμεν εἶναι, ἢ μὴ φῶμεν; Οἱ πολῖται τοὺς στρατιώτας τῆς ἀνδρείας ἠγάσθησαν **). Ἀλκιβιάδης, ἕως Σωκράτει συνῆν, ἐδυνήθη τῶν μὴ καλῶν ἐπιθυμιῶν κρα-*

*) Mnohé, lid; polk = Volf.
**) ἄγασθαί τινά τινος obdivovati někoho z nečeho, pro něco.

τεῖν. Πριαίμην πρὸ πάντων χρημάτων τὸν σοφὸν ἄνδρα φίλον εἶναί μοι. Πολλοὶ χρημάτων δυνάμενοι φείδεσθαι, πρὶν ἐρᾶν, ἐρασθέντες οὐκέτι δύνανται.

Sokrates říkával (aor.), že mu bohové příští předzvěstují. Já pravím, vece vojvoda, že musíte na nepřátely se obořiti (akk. s inf.). Cnost člověku vždycky mnoho prospěje. Naplňte (aor.) číše vínem (vína)! Město bylo spáleno (aor.). Mírný zlé náruživosti své vždycky bude vstavu ukrotiti. Moudrý bude vždy cnost milovati. Sokrates uměl (aor.) jinochy přiváděti ku (*ἐπί* s 4, p.) cnosti. Věrného přítele ani za peníze si nekoupíme.

§. 98.

Časoslova na ε (*ΘΕ-τί-θη-μι*).

1. *ἵ-η-μι* (*Ἐ-*) šlu; mnohé formy toho časoslova jen ve složených se naskytují.

	Význam činný.
Praesens.	Ind. *ἵημι, ἵης, ἵησι(ν)*; *ἵετον*; *ἵεμεν, ἵετε, ἱᾶσι(ν)*. Conj. *ἰῶ, ἰῇς, ἰῇ*; *ἰῆτον*; *ἰῶμεν, ἰῆτε, ἰῶσι*, složené *ἀφιῶ, ἀφιῇς* atd. Impr. *ἵει, ἱέτω* atd. Infin. *ἱέναι*. Ptc. *ἱείς, ἱεῖσα, ἱέν*.
Imperfect.	Ind. *ἵουν* (od *ΙΕΩ*), *ἀφίουν* (zřídka *ἠ-φίουν*, málokdy *ἵειν, προΐειν*), *ἵεις, ἵει*; *ἵετον, ἱέτην*; *ἵεμεν, ἵετε, ἵεσαν*. Optat. *ἱείην*.
Perfectum	*εἷκα*. Plqpf. *εἵκειν*. Futur. *ἥσω*. Aor. I. *ἧκα*.
Aorist. II.	Indic. Jedn. dosazuje se z aoristu I. *ἧκα* místo *ἦν*; dvojn. *εἷτον, εἵτην*; množn. *εἷμεν, εἷτε, εἷσαν*; nebo u složených: *καθεῖμεν, ἀνεῖτε, ἀφεῖσαν*. Conj. *ὦ* (*ἀφῶ*), *ᾖς* atd. Optat. *εἵην, εἵης, εἵη*; *εἷτον, εἵτην*; *εἷμεν, εἷτε, εἷεν*. Impr. *ἕς* (*ἄφες*), *ἕτω*; *ἕτον, ἕτων*; *ἕτε, ἕτωσαν* a *ἕντων*. Infin. *εἶναι* (*ἀφεῖναι*); Part. *εἷς, εἷσα, ἕν* (gen. *ἕντος, εἵσης, ἀφέντος*); *ἀφίημι* bere augment před praeposici (viz §. 60. pozn. 3.)
	Význam střední.
Praesens.	Indic. *ἵεμαι, ἵεσαι, ἵεται* atd. Conj. *ἰῶμαι, ἰῇ* atd.; *ἀφιῶμαι, ἀφιῇ* atd. Impr. *ἵεσο* nebo *ἵου*. Inf. *ἵεσθαι*. Prtc. *ἱέμενος, η, ον*.
Imperfect.	— *ἱέμην, ἵεσο* atd. Optat. *ἰοίμην* (*ἱείμην*), *ἰοῖο, ἀφιοῖο* atd.

Aorist II.	Indic. εἶμην, εἶσο, εἶτο; ἀφεῖσο, ἀφεῖτο atd. εἵμεθα atd. Conj. ὦμαι, ᾖ, ᾖται; ἀφῶμαι, ἀφῇ, ἀφῆται. Optat. προ-οἵμην, οἶο, οἶτο, οἵμεθα atd. Impr. οὗ (ἀφοῦ, προοῦ), ἕσθω atd.; mn. 2. ἔσθε, (ἄφεσθε, πρόεσθε). Infin. ἔσθαι. Partic. ἕμενος, η, ον.
Perfect.	— εἷμαι, μεθεῖμαι; Infin. εἶσθαι, μεθεῖσθαι; Plpf. εἵμην, εἶσο (ἀφεῖσο) atd.
Futurum.	— ἥσομαι. Aorist I. ἡκάμην jen v indikativu, a to zřídka.

Význam trpný.

Aorist I. εἴθην, ἐθῆναι atd.
Futurum. ἐθήσομαι.
Adj. verb. ἑτός, ἑτέος (ἄφετος).

2. εἰμί (*Ἐ-* je, pak z toho sesílený kořen *Ἐσ-* jes-t) je-s-m.

3. εἶμι (*Ἐ-* neb *Ἰ-* kořen, je-ti, zvýšen na jí-ti, í-re), ge-hen.

Praesens.

Indic.	Jednotn. 1.	εἰ-μί (jem)	je-s-em	Conj.	ὦ
	2.	εἶ *)	je-si		ᾖς
	3.	ἐ-σ-τί(ν)	je-s-ti (místo jet-ti)		ᾖ
	Dvojník 2.	ἐ-σ-τόν			ᾖτον
	3.	ἐ-σ-τόν			ᾖτον
	Množn. 1.	ἐ-σ-μέν	je-s-me		ὦμεν
	2.	ἐ-σ-τέ	je-s-te		ᾖτε
	3.	εἰ-σί(ν)	je-s-út		ὦσι(ν)

*) jako z ἔει od ἔομαι, v nářečích ale ἐσσί od ἐμμί neb ἐσμί, 3. os. ἐντί neb ἐστί.

Indic.	Jednotn. 1.	εἶ-μι j-du *) a. půjdu	Conj.	ἴω
	2.	εἶ		ἴῃς
	3.	εἶ-σι(ν)		ἴῃ
	Dvojník 2.	ἴ-τον		ἴητον
	3.	ἴ-τον		ἴητον
	Množn. 1.	ἴ-μεν		ἴωμεν
	2.	ἴ-τε		ἴητε
	3.	ἴ-ᾱσι(ν),		ἴωσι(ν)

*) j d u obyčejně se vyráží s ἔρχομαι přicházim.

Impr.	Jednotn. 2.	ἴ-θι ſei, jsi, buď	Infin.	εἶναι býti
	3.	ἔστω buď	Partic.	ὤν (ion. ἐών)
	Dvojník 2.	ἔστον		οὖσα, ὄν jsa, ouc
	3.	ἔστων		g. ὄντος, οὔσης;
	Množn. 2.	ἔστε		παρών, οὖσα, όν
	3.	ἔστωσαν (zřídka ἔστων)		-όντος

Impr.	Jednotn. 2.	ἴ-θι, πρόσιθι jdi	Infin. ἰέναι jíti
	3.	ἴ-τω, προσίτω	Partic. ἰών, ἰοῦσα, ἰόν
	Dvojník 2.	ἴ-τον	g. ἰόντος, ἰούσης
	3.	ἴ-των	atd. jda, ouc
	Množn. 2.	ἴ-τε	παρι-ών, -οῦσα, -όν;
	3.	ἴ-τωσαν nebo ἰόντων	gen. παριόντος.

Imperfectum.

Indic.	Jednotn. 1.	ἦν byl jsem, běch (běm)	Opt. εἴην byl bych
	2.	ἦσθα	εἴης
	3.	ἦν	εἴη
	Dvojník 2.	ἦστον	εἴητον
	3.	ἤστην	εἰήτην
	Množn. 1.	ἦμεν	εἴημεν
	2.	ἦτε	εἴητε
	3.	ἦσαν	εἴησαν neb εἶεν, παρεῖεν
Indic.	Jednotn. 1.	ἤειν n. ᾔα šel jsem (παρῆα)	Opt. ἴοιμι nebo ἰοίην šel
	2.	ἤεις nebo ἤεισθα	ἴοις [bych
	3.	ἤει	ἴοι
	Dvojník 2.	ἤειτον, obyčejně ᾔτον	ἴοιτον
	3.	ἠείτην ᾔτην	ἰοίτην
	Množn. 1.	ἤειμην ᾖμεν	ἴοιμεν
	2.	ἤειτε ᾖτε	ἴοιτε
	3.	ἤεσαν	ἴοιεν

Futurum I. (M.) ἔσομαι, ἔσῃ nebo ἔσει, ἔσται a t. d.
Optat. ἐσοίμην. Inf. ἔσεσθαι. Ptc. ἐσόμενος.

Pozn. 1. O příklonném přízvuku toho slova εἰμί (krom 2. os. εἶ viz dodatek §. 3. VIII. 2.). Ve složených spočívá přízvuk, jak dalece toho pravidla všeobecná o přízvuku dovolují, na předložce, jako: πάρειμι, πάρει, πάρεστι atd. Imprf. πάρισθι, zato ale: παρῆν, παρῆσθα atd., skrze časový (přímnožek) augment, potom: παρέσται zkrze vypadlé ε v παρέσεται, inf. na ναι: παρεῖναι, konj. stažen v παρῶ, ᾖς, ᾖ atd.

Pozn. 2. Složená ze εἶμι = jdu, následují těchže pravidel, co εἰμί jsem, jako: πάρειμι, πάρει, πάρεισι, πάριτον; proto i mnohé formy složených těchto časoslov stejně zní, jako: πάρειμι, πάρει, πάρεισι (3. sing. od εἶμι a 3. pl. od εἰμί); inf. ale se liší: παριέναι, ptc. παριών, οῦσα (gen. ιόντος, ιούσης); παρῆτον, παρῆμεν atd.

LXXII. Významy a úlohy.

Ἀφίημι od-n. pro-pou-štím	ἐφίημι posílám, m. s gen. šlu se, neb požaduju	chám, opomíjím, po-pouštím
ἐξίημι vypouštím, vycházím, o řece: se vylévá	καθίημι spouštím	παρίημι mimo nechám, popouštím, umdlím
	μεθίημι opouštím, ne-	

ἄπειμι jsem pryč, scházím
ἄπειμι odcházím
εἴσειμι vcházím
πρόσειμι přicházím
ἐμβροχίζω vháním do sítě, do tenat
μένω (maneo) zůstávám
παρασκευάζω připravuju, med. připravuju se
τιμωρέω pomáhám, m. (s 4. p.) mstím se na někom
ἀρκέομαι (arceo) s aor. pass. spokojuju se, (s 3. p.)
κραυγή (ἡ) křik, křehot, kručení
πέδη (ἡ) pouto, vazba
κάπρος (ὁ) vepř, kanec
λίθος (ὁ) kámen
Νεῖλος (ὁ) Nýl (bílý tok)
δέον (τὸ) povinné, povinnost, dluh
χιών, όνος (ἡ) sníh
στόμα, ατος (τὸ) usta, ústí
καρτερός, ά, όν silný, křepký
φανερός, ά, όν viditelný, znalý
δῆθεν adv. totiž, arci
ἔπειτα adv. napotom, potom
πλεονάκις adv. často.

*Οἱ ἀγαθοὶ οὐ διὰ τὸν ὕπνον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. Ἀφεὶς τὰ φανερὰ μὴ δίωκε τὰ ἀφανῆ. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἐφίενται πλούτου. Πέδας λέγουσιν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καθεῖναι Ξέρξην, τιμωρούμενον δῆθεν τὸν Ἑλλήσποντον. Οὔτ' ἐκ χειρὸς μεθέντα καρτερὸν λίθον ῥᾷον κατασχεῖν, οὔτ' ἀπὸ γλώττης λόγον. Ἡρακλῆς τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον διώξας μετὰ κραυγῆς εἰς χιόνα πολλὴν παρειμένον ἐνερύχισεν. Ὁ Νεῖλος ἐξίησιν εἰς τὴν θάλατταν ἑπτὰ στόμασιν. — Ἄττα *) ἔπειτ' ἔσται, ταῦτα θεοῖς μέλει. Εἰ θνητὸς εἶ, βέλτιστε, θνητὰ καὶ φρόνει. Μέμνησο νέος ὤν, ὡς γέρων ἔσῃ ποτέ. Δίκαιος ἴσθ', ἵνα καὶ δικαίων τύχῃς* (s gen.). *Βίας παρούσης, οὐδὲν ἰσχύει νόμος. Εὐδαίμων εἴην καὶ θεοῖς φίλος. Ἀλέξανδρος εἶπεν· Εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦν, Διογένης ἂν ἦν. Βιώσῃ ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι, τῶν ἀπόντων οὐκ ἐφιέμενος. Καὶ νέότης καὶ γῆρας ἄμφω καλὰ ἔστον. Οἱ ἄνθρωποι εὐδαιμονεῖν δύνανται, κἂν πένητες ὦσιν. Ἀλήθειά σοι παρέστω. Ἴωμεν, ὦ φίλοι. Φεῦγε διχοστασίας καὶ ἔριν, πολέμου προϊόντος. Ἐπεὶ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιοῦσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ὁ Ἀστυάγης ἔλεγε πρὸς τόν Κῦρον· Ὦ παῖ, ἢν μένῃς παρ' ἐμοί, πρῶτον μέν, ὅταν βούλῃ, εἰσιέναι ὡς ἐμὲ ἐπὶ σοὶ ἔσται **), καὶ χάριν σοι μᾶλλον ἕξω, ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσίῃς ὡς ἐμέ· ἔπειτα δὲ ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρῇ καί, ὅταν ἀπίῃς, ἔχων ἄπει οὓς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς ἵππους.*

Dobrý nikdy neopomine povinnost činiti. Mnozí požadují (*ἐφίεσθαι* s gen.) to neznámé, pouštíce (aor.) to známé. Xerxes spustil (aor.) pouta do Hellésportu. Ať mi není (opt.) člověk jazykem (dat.) přítel, ale skutkem! Buďte spravedliví, abyste

*) *ἄτινα*, od *ὅστις, ὅτι.*
**) *εἶναι ἐπί τινι* v moci n. koho býti, státi.

také spravedlnosti (to spravedlivé) dosáhli (došli)! Přítel přítele obstárává, třeba nepřítomného. Nepřátelům do města přišlým (gen. abs.), měšťané utekli. Vejdi, o pacholíku! Vojáci ať všickni z města odejdou! Dvě vojska do města vešla.

§. 99.

Časoslova na *μι*, která teprva po vložené slabice *νν̄* nebo *ν̄* koncovky osobní přisazují, kteréžto činné zakončení na *νύω* odpovídá našemu: n u j u,

1. č a s o s l o v a, kde kmen na samohlásku *α*, *ε*, *ο* se končí, anebo

2. č a s o s l o v a, kde kmen na souzvučku vychází; (viz §. 91. e, f).

A. Č a s o s l o v a n a j e d n u z e s a m o h l á s e k *α*, *ε*, *ο* s e k o n č í c í:

Gen.	Temp.	*a)* kmen na *α*.	*b)* kmen na *ε*.	*c)* kmen na *ο* neb *ω*
		(rozkydávám)	(sytím)	(rozstírám)
Activ.	Praesens.	*σκεδά-ννῡ-μι* *)	*κορέ-ννῡ-μι* *)	*στρώ-ννῡ-μι* *)
	Imperf.	*ἐ-σκεδά-ννῡ-ν* *)	*ἐ-κορέ-ννῡ-ν* *)	*ἐ-στρώ-ννῡ-ν* *)
	Perfectum	*ἐ-σκέδᾰ-κα*	*κε-κόρε-κα*	*ἔ-στρω-κα*
	Plusqpfct.	*ἐ-σκεδά-κειν*	*ἐκε-κορέ-κειν*	*ἐ-στρώ-κειν*
	Futurum	*σκεδά-σω*, atticky *σκεδῶ, ᾷς, ᾷ*	*κορέ-σω*, atticky *κορῶ, εῖς, εῖ*	*στρώ-σω*
	Aoristus	*ἐ-σκέδᾰ-σα*	*ἐ-κόρε-σα*	*ἔ-στρω-σα*
Medium	Praesens	*σκεδά-ννῦ-μαι*	*κορέ-ννῦ-μαι*	*στρώ-ννῦ-μαι*
	Imperfect.	*ἐ-σκεδα-ννύ-μην*	*ἐ-κορε-ννύ-μην*	*ἐ-στρω-ννύ-μην*
	Perfectum	*ἐ-σκέδα-σ-μαι*	*κε-κόρε-σ-μαι*	*ἔ-στρω-μαι*
	Plusqprft.	*ἐ-σκεδά-σ-μην*	*ἐ-κε-κορέ-σ-μην*	*ἐ-στρώ-μην*
	Futurum		*κορέ-σ-ομαι*	
	Aoristus		*ἐ-κορε-σ-άμην*	
	Futur. III.		*κε-κορέ-σ-ομαι*	
Passiv.	Aoristus	*ἐ-σκεδά-σ-θην*	*ἐ-κορέ-σ-θην*	*ἐ-στρώ-θην*
	Futurum	*σκεδα-σ-θήσομαι*	*κορε-σ-θήσομαι*	*στρω-θήσομαι*
Adjectiv. verbale.		*σκεδα-σ-τός*	*κορε-σ-τός*	*στρω-τός*
		σκεδα-σ-τέος	*κορε-σ-τέος*	*στρω-τέος.*

*) též: *σκεδα-ννύω, ἐ-σκεδά-ννυον;*
κορε-ννύω, ἐ-κορέ-ννυον;
στρω-ννύω, ἐ-στρώ-ννῦον.

B. Časoslova v kmenu na souhlásku se končící:

Praes.	ὄλ-λῡ-μι*) hubím	ὄλ-λῡ-μαι hynu	ὄμ-νῡ-μι *)	ὄμ-νῡ-μαι
Imprf.	ὤλ-λῡ-ν *)	ὠλ-λύ-μην	ὤμ-νῡ-ν *)	ὠμ-νύ-μην
Perf. I.	ὀλ-ώλε-κα (polekám) (ὈΛΕΩ) ztratil		ὀμ-ώμο-κα	ὀμ-ώμο-σ-μαι
Plpf. I.	ὀλ-ωλέ-κειν potratil jsem	byl [jsem	(ὈΜΟΩ)	
Perf. II	ὄλ-ωλα pošel jsem, po mně veta (ὦλα)		ὀμ-ωμό-κειν	ὀμ-ωμό-σ-μην
Plpf II	ὀλ-ώλειν byl jsem pošel			
Fut. II.	ὀλῶ, εἷς, εἷ, neatt. Fut. I. ὀλέσω pojdu		ὀμοῦμαι, εῖ	
F. M.	ὀλ-οῦμαι, εῖ atd.			
Aor. II.	ὠλ-όμην	Aor. I. ὤλεσα	ὤμοσα.	A. M. ὠμο-σάμην
				A. P. ὠμό-σ-θην
				F. I. P. ὀμοσ-θήσομαι

*) též: ὀλλύω, ὤλλυον; ὀμνύω, ὤμνυον, s krátkým ῠ.

Pozn. Ὄλλυμι povstalo, zdá se, jako z ὄλ-νυμι, dle zpodobnění. Part. pf. med. neb pass. od ὄμνυμι zní: ὀμωμοσμένος. Ostatní formy v minulém a dávnominulém bývají u Attiků bez ο, tedy: ὀμώμοται, ὀμώμοτο.

Příklad časoslova na němou se končícího jest předešlé: δείκ-νῡμι.

§. 100.

Přehled časoslov sem patřících s obšírnějším udáním časů než v §. 91. e. f.

Kmen vychází:

A. Na samohlásku a přijímá νῡ:

a) na α:

1. κρά-ννῡ-μι míchám, fut. κερᾶσω, att. κερῶ, aor. ἐκέρᾱσα, pf. κέκρᾱκα, med. míchám si, A. ἐκερασάμην, pf. m. nebo p. κέκρᾱμαι, a. p. ἐκράθην, také ἐκεράσθην.
2. κρεμά-ννῡ-μι věším, fut. κρεμάσω, att. κρεμῶ, aor. ἐκρέμᾱσα, m. nebo p. κρεμάννυμαι věším se, neb jsem věšen, κρέμᾱμαι visím, fut. p. κρεμασθήσομαι, aor. ἐκρεμάσθην byl věšen nebo visel.
3. πετά-ννῡ-μι rozšiřuju se (rozptyluju), rozvíjím se, otvírám se; fut. πετάσω, att. πετῶ, pf. m. nebo p. πέπταμαι (Synkope), aor. pass. ἐπετάσθην.

b) Na ε:

1. ἔ-ννῡ-μι odívám, v prostomluvě ἀμφιέννυμι, impf. ἀμφίεννυν bez aug., fut. ἀμφιέσω, att. ἀμφιῶ, aor. ἠμφίεσα, pf. akt. schází, pf. med. nebo pass. ἠμφίεσμαι, ἠμφίεσαι, ἠμφίεσται atd., inf. ἠμφιέσθαι, fut. med. ἀμφιέσομαι, att. ἀμφιοῦμαι.
2. ζέ-ννυ-μι (vřu), vařím (přechodné časoslovo), fut. ζέσω, aor. ἔζεσα, pf. med. nebo pass. ἔζεσμαι, aor. pass. ἐζέσθην, ζέω jest obyčejně nepřechodné.

3. *σβέ-ννῡ-μι* hasím, fut. *σβέσω* uhasím, aor. 1. *ἔσβεσα* hasil jsem, aor. 2. *ἔσβην*, pf. *ἔσβηκα* zhasl jsem, med. *σβέννῦμαι* hasnu, pf. med. nebo pass. *ἔσβεσμαι*, aor. pass. *ἐσβέσθην*.

Krom toho časoslova nenachází se žádně více s aor. II. (viz §. 102. 2.).

4. *στορέ-ννῡ-μι* rozšiřuju, fut. *στορέσω*, att. *στορῶ*, aor. *ἐστόρεσα*, ostatní časy od *στρώννυμι* (viz §. 99. A.).

c) Na *o*, prodloužené v *ω*:

1. *ζώ-ννῡ-μι* opásám, fut. *ζώσω*, aor. *ἔζωσα*, med. opásám si aor. *ἐζωσάμην*, pf. med. nebo p. *ἔζωσμαι* (§. 72.).

2. *ῥώ-ννῡ-μι* silím, ochrabřuju, fut. *ῥώσω*, aor. *ἔῤῥωσα*, pf. med. nebo p. *ἔῤῥωμαι*, impr. *ἔῤῥωσο* buď zdráv, pozdrav se, inf. *ἐῤῥῶσθαι*, aor. p. *ἐῤῥώσθην*, (§. 72.).

3. *στρώ-ννῡ-μι* rozstírám, fut. *στρώσω*, aor. *ἔστρωσα* atd. viz *στορέννῡμι* (4. nahoře).

4. *χρώ-ννῡ-μι* barvím, fut. *χρώσω*, aor. *ἔχρωσα*, pf. med. nebo p. *κέχρωσμαι*, aor. p. *ἐχρώσθην* (§. 72.).

B. Na souzvučku a přijímá *νῡ* (viz *δείκ-νῡ-μι* §. 95.).

1. *ἄγ-νῡ-μι* lámu, fut. *ἄξω*, aor. *ἔαξα*, inf. *ἄξαι*, pf. II. *ἔᾱγα* jsem zlámán, aor. p. *ἐάγην*, (o přímnožku §. 58. B. 3. a).

2. *εἴργ-νῡ-μι* (od *εἴργω*) arceo, svírám, fut. *εἴρξω*, aor. *εἶρξα*, aor. p. *εἴρχθην*, pf. med. nebo p. *εἶργμαι* (však ale: *εἴργω*, *εἴρξω*, *εἶρξα* vylučuju).

3. *ζεύγ-νῡ-μι* spojuju, spřahám, fut. *ζεύξω*, aor. *ἔζευξα*, med. spojuju si, aor. *ἐζευξάμην*, pf. med. nebo p. *ἔζευγμαι*, aor. p. *ἐζεύχθην* častěji *ἐζύγην*.

4. *μίγ-νῡ-μι* míchám, fut. *μίξω*, aor. *ἔμῑξα*, *μῖξαι*, pf. *μέμῐχα*, pf. med. nebo p. *μέμιγμαι*, aor. p. *ἐμίχθην*, *ἐμί̆γην*, fut. p. *μιχθήσομαι*, fut. III. *μεμίξομαι*.

5. *οἴγ-νῡ-μι* otvírám (obyčejně ve složených) *ἀνοίγνυμι*, kde p. raději *ἀνοίγω*, impf. vždy *ἀνέῳγον* se užívá, fut. *ἀνοίξω*, aor. *ἀνέῳξα*, *ἀνοῖξαι*, pf. I. *ἀνέῳχα* otevřel jsem, pf. II. *ἀνέῳγα* jsem otevřen, att. *ἀνέῳγμαι*, impf. med. *ἀνεῳγόμην*, aor. p. *ἀνεῴχθην*, *ἀνοιχθῆναι* (o přímnožku §. 58. B. 3. c.).

6. *ὀμόργ-νῡ-μι* utírám, smrkám, fut. *ὀμόρξω*, aor. *ὤμορξα*, med. utírám se, fut. *ὀμόρξομαι*, aor. *ὠμορξάμην*, aor. p. *ὠμόρχθην*.

7. *πήγ-νῡ-μι* (pach), spínám, fut. *πήξω*, aor. *ἔπηξα*, pf. I. *πέπηχα* sepjal jsem, pf. II. *πέπηγα* pevně stojím, med. *πήγνῦμαι* vězím, pf. *πέπηγμαι* upevněn jsem, aor. p. *ἐπᾰ́γην*, fut. p. *παγήσομαι*.

8. *ῥήγ-νῡ-μι* trhám (řežu), fut. *ῥήξω*, aor. *ἔῤῥηξα*, pf. II. *ἔῤῥωγα* jsem roztržen, aor. med. *ἐῤῥηξάμην*, aor. p. *ἐῤῥᾰ́γην*, fut. p. *ῥᾰγήσομαι*.

LXXIII. Významy a úlohy.

Ἀναζεύγνῡμι zapřahuju, o vojště: povstati, vzchopiti se
διαῤῥήγνῡμι roztrhuju, lámu, roztloukám
συμπήγνῡμι spojuju, srážim
ἀποσβέννῡμι sháším
ἐξόλλῡμι zahlazuju, kazím
ἀνακαίω zapaluju, rozněcuju
ἐγκαλλωπίζομαι vychloubám se
κωτίλλω tlachám, plácám
στυγέω nenávidím
βδελυγμία (ἡ) ošklivost
φύσημα, ατος (τὸ) fuk, dech
φῶς, φωτός (τὸ) svit, světlo
μαλθακός, ή, όν malátný, měkký
ψεύδορκος, ον křivopřísežný, *τὸ ψεύδορκον* křivopřísaha
ἀηδής, ές ošklivý, odporný
Ὀλύμπιος, ᾱ, ον Olympský nebo Olympčan
Ξενοφάνης, ους (ὁ) Xenophanes
Ἀντισθένης, ους (ὁ) Antisthenes.

Τῶν βρωμάτων τὰ ἥδιστα, ἐάν τις προσφέρῃ, πρὶν ἐπιθυμεῖν, ἀηδῆ φαίνεται, κεκορεσμένοις δὲ καὶ βδελυγμίαν παρέχει. Τῷ αὐτῷ φυσήματι τὸ μὲν πῦρ ἀνακαύσειας ἄν, τὸ δὲ τοῦ λύχνου φῶς ἀποσβέσειας. — Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς Πέρσας ἀνέζευξαν. Ἡ ὕβρις πολλὰ ἤδη τῶν ἀνθρώπων ἀπώλεσεν ἔργα. Εἰ μὴ φυλάξεις μίκρ᾽ ἀπολεῖς τὰ μείζονα. Οἱ πολέμιοι ὤμοσαν τὰς συνθήκας φυλάξαι. Ξενοφάνης ἔλεγε, τὴν γῆν ἐξ ἀέρος καὶ πυρὸς συμπαγῆναι. Σωκράτης, ἰδὼν Ἀντισθένη τὸ διερρωγὸς ἱματίου μέρος ἀεὶ ποιοῦντα φανερόν· Οὐ παύσῃ, ἔφη, ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν; Ψεύδορκον στυγεῖ θεός, ὅστις ὀμεῖται. Ζεὺς ἄνδρ᾽ ἐξολέσειεν Ὀλύμπιος, ὃς τὸν ἑταῖρον μαλθακὰ κωτίλλων ἐξαπατᾷν ἐθέλει.

Uvař (aor.) vodu, pocholiku! Šat jest roztržen. Mléko jest sraženo. Dvéře jsou otevřeny. Víno vodou (3. p.) smíšeno bylo (aor.). Koflík jest roztlučen. Světlo zhasnuto jest. Vojáci vzchopí se proti nepříteli. Nepřisahej (conj. aor.) bez důvodů (příčiny). Rozpustilost všecky vás zahubí. Zhasni (aor.) svíčku! Ženy roztrhly si (aor. med.) šaty ve smutku (truchlíce).

§. 101.

Přehled přítomnost vyznačujících forem minulosti u obou časoslov *κεῖμαι* a *ἧμαι*.

1. *Κεῖμαι* ležím (slovan. kimám, dřímám), potom p. položen jsem. Vypadá jako čas minulý bez reduplikace, z kořene *Ἐ-* jako následující k = cum, *συν*.

Perf. Ind. κεῖμαι, κεῖσαι, κεῖται, κείμεθα, κεῖσθε, κεῖνται. Inf. κεῖσθαι. Conj. κέωμαι, κέῃ, κέηται atd. Impr. κεῖσο, κείσθω atd. Part. κείμενος.
Plpf. Ind. ἐκείμην, ἔκεισο, ἔκειτο. Pl. 3. os. ἔκειντο Opt. κεοίμην, κέοιο, κέοιτο atd.
Futur. κείσομαι.
Compos. ἀνάκειμαι, κατάκειμαι, κατάκεισαι atd. Inf. κατακεῖσθαι. Impr. κατάκεισο, ἔγκεισο.

2. ἧμαι sedím, opět jako minul. čas k poet. aoristu slušící: εἶσα sadil jsem, založil, od ἕ-ω, z toho ἕ-δ-ω sedeo, sedím, co vše od sjem, je, ja-ti, přirovnej ἧσ-ται místo ἧδ-ται, jako: se-sti, místo: se-dti.
Perf. Ind. ἧμαι, ἧσαι, ἧσται, ἥμεθα, ἧσθε, ἧνται. Inf. ἧσθαι.
Impr. ἧσο, ἥσθω atd. Part. ἥμενος.
Plpf. Ind. ἥμην, ἧσο, ἧστο, ἥμεθα, ἧσθε, ἧντο.
Prostomluva potřebuje obyčejně složené časoslovo κάθημαι, které se ohýbá tak, že v 3. os. sing. perf. o nikdy nepřijímá, a v dávnomin. jen tenkráte, když bere augment časový.

3. Perf. κάθημαι, κάθησαι, κάθηται. Inf. καθῆσθαι. Conj. καθῶμαι, καθῇ, καθῆται. Impr. κάθησο. Part. καθήμενος.
Plpf. ἐκαθήμην i καθήμην, ἐκάθησο i καθῆσο, ἐκάθητο i καθῆστο.
Opt. καθοίμην, καθοῖο, καθοῖτο.
Ostatní formy, co schází u ἧμαι, dobírají se od: ἕζεσθαι nebo ἵζεσθαι, (prosa: καθέζεσθαι, καθίζεσθαι), kde ἕζ- ἵζ- od ἑδ- sez, sed.

§. 102.

Časoslova na ω, která ve Aor. II. Act. a Med. podlé obdoby časoslov na μι se řídí.

1. Mnoho časoslov majících význak α, ε, ο, υ tvoří aor. II. činn. a střed. podlé obdoby časoslov na μι přisazujíce totiž bez hlásky způsobové přímo ku kmenu koncovku osobní. Ostatní ale formy všecky těchto časoslov řídí se podlé tvaru na ω.

2. Forma toho aor. II. akt. podobá se té v časoslovech na μι ve všech způsobech a příčestích; hláska význaková se protahuje jako při ἔστην, totiž ᾰ do η, ε do η, ο do ω, ῠ do ῡ, a zůstane skrze celý indikativ, imperativ a infinitiv; jenom u některých časoslov s význakem α ve složení do ᾱ se mění při rozkazovacím ηθι, tedy: πρόβᾱ místo πρόβηθι, od βαίνω, βά-ω.

3. Formy aor. II.

Časy a osoby	1) Význak α. *Βλ-ω, βαί-νω* vádím, chodím, jdu	2) Význak ε. *ΣΒΕ-ω, σβέννῡ-μι* hasím	3) Význak ο. *ΓΝΟ-ω, γι-γνώ-σκω* zna-ju, znám	4) Význak υ. *δύ-ω* (*Ε*) obuju, oděju
Indicativ.				
Jedn. 1.	*ἔ-βη-ν* šel jsem	*ἔσβην* zhasl	*ἔγνων* poznal	*ἔδῡν* oděl n. po-
2.	*ἔ-βη-ς*	*ἔσβης* [jsem	*ἔγνως* [jsem	*ἔδῡς* [hrouzil
3.	*ἔ-βη*	*ἔσβη*	*ἔγνω*	*ἔδῡ* [jsem se
Dvoj. 2.	*ἔ-βη-τον*	*ἔσβητον*	*ἔγνωτον*	*ἔδῡτον*
3.	*ἐ-βή-την*	*ἐσβήτην*	*ἐγνώτην*	*ἐδύτην*
Množ. 1.	*ἔ-βη-μεν*	*ἔσβημεν*	*ἔγνωμεν*	*ἔδῡμεν*
2.	*ἔ-βη-τε*	*ἔσβητε*	*ἔγνωτε*	*ἔδῡτε*
3.	*ἔ-βη-σαν*	*ἔσβησαν*	*ἔγνωσαν*	*ἔδῡσαν*
Conjunctiv.				
Jednotn.	*βῶ, βῇς, βῇ* [1])	*σβῶ, σβῇς, σβῇ* [1])	*γνῶ, γνῷς, γνῷ* [1])	*δύω, δύῃς, δύῃ* [1])
Dvojník	*βῆτον*	*σβῆτον*	*γνῶτον*	*δύητον*
Množník	*βῶμεν, ῆτε, ῶσι(ν)*	*σβῶμεν, ῆτε, ῶσι(ν)*	*γνῶμεν, ῶτε, ῶσι(ν)*	*δύωμεν, ητε, ωσι(ν)*
Optativ.				
Jedn. 1.	*βαίην*	*σβείην*	*γνοίην*	
2.	*βαίης*	*σβείης*	*γνοίης*	
3.	*βαίη*	*σβείη*	*γνοίη*	
Dvoj. 2.	*βαίητον* i *βαῖτον*	*σβείητον* i *εἶτον*	*γνοίητον* i *οἶτον*	
3.	*βαιήτην* i *βαίτην*	*σβειήτην* i *είτην*	*γνοιήτην* i *οίτην*	
Množ. 1.	*βαίημεν* i *βαῖμεν*	*σβείημεν* i *εἶμεν*	*γνοίημεν* i *οἶμεν*	
2.	*βαίητε* i *βαῖτε*	*σβείητε* i *σβεῖτε*	*γνοίητε* i *γνοῖτε*	
3.	*βαῖεν*	*σβεῖεν*	*γνοῖεν*	
Imperativ.				
Jednotn.	*βῆθι, ήτω* [2])	*σβῆθι, ήτω* [2])	*γνῶθι, γνώτω* [2])	*δῦθι, δύτω* [2])
Dvojník	*βῆτον, βήτων*	*σβῆτον, σβήτων*	*γνῶτον, γνώτων*	*δῦτον, δύτων*
Množník	*βῆτε, βήτωσαν* též *βάντων*	*σβῆτε, σβήτωσαν* i *σβέντων*	*γνῶτε, γνώτωσαν* n. *γνόντων*	*δῦτε, δύτωσαν* n. *δύντων*
Infinitiv.				
	βῆναι	*σβῆναι*	*γνῶναι*	*δῦναι*
Participium.				
	βάς, ᾶσα, ἄν gen. *βάντος*	*σβείς, εῖσα, έν* gen. *σβέντος*	*γνούς, οῦσα, όν* gen. *γνόντος*	*δύς, ῦσα, ύν* gen. *δύντος.*

1) Složená mají: *ἀναβῶ, ῇς; ἀποσβῶ; διαγνῶ; ἀναδύω.*
2) — *ἀνάβηθι* neb *ἀνάβᾶ, ἀνάβητε; ἀπόσβηθι; διάγνωθι; ἀνάδῡθι.*

Pozn. Optativ *δῦην* místo *δυίην* v attickém nářečí se nenachází, aor. med. jen u některých časoslov obyčejný, jako: *πίτομαι* (§. 89. VII. 23.), *πρίασθαι.* (§. 97. II. 6.)

Krom uvedených časoslov následují ještě některá těchto forem, jako:

1 δι-δρά-σκω, aor. ἔδρᾱν, ᾱς, ᾱ, ᾱμεν, ᾱτε, ᾱσαν; inf. δρᾶναι, part. δρᾱ́ς, ᾶσα, άν; conj. δρῶ, δρᾷς, δρᾷ, δρῶμεν, δρᾶτε, δρῶσι(ν); opt. δραίην, imprf. δρᾶθι, άτω.

2. πέτομαι lítám (ΠΤΑ-), aor. ἔπτην, inf. πτῆναι, ptc. πτᾱ́ς, ᾶσα, άν; aor. med. ἐπτάμην, inf. πτάσθαι (synkope).

3. σκέλλω nebo σκελέω suším (ΣΚΛΑ-), aor. ἔσκλην uschl jsem, (nepřechodně) inf. σκλῆναι, opt. σκλαίην.

4. φθά-νω předcházím, aor. ἔφθην, φθῶ, φθαίην, φθῆναι, φθάς.

5. καίω hořím, pálím (kad- ΚΑΕ-), aor. ἐκάην hořel jsem, aor. I. ἔκαυσα zapálil jsem, (od ΚΑΥ-).

6. ῥέω, rus. řeju, řinu, teku (ῬΥΕ-), aor. ἐῤῥύην tekl jsem.

7. χαίρω, raduju se (ΧΑΡ-), aor. ἐχάρην.

8. ἁλίσκομαι chycenu, jatu býti (ἈΛΟ-), aor. ἥλων a ἑᾱ́λων jal jsem.

9. βιόω živu, aor. ἐβίων, conj. βιῶ, ῷς, ῷ atd., opt. βιῴην (nikoliv βιοίην, jako γνοίην na rozdíl od opt. impf. βιοίην), inf. βιῶναι, ptc. βιούς, οῦσα (οῦν), jeho pády ale dosazují se od aor. I. βιώσας (podobně: ἀνεβίων obživl, od ἀνα-βιώ-σκομαι), ptc. a impf. málo v užívání u attických, zato ζῶ (ζάω žiju), které zas ostatní formy bére od βιόω; praes. ζῶ, impf. ἔζων, fut. βιώσομαι, aor. ἐβίων, pf. βεβίωκα, pf. pass. βεβίωται, ptc. βεβιωμένος.

10. φύω zplozuju, rodím, aor. II. ἔφῡν povstal jsem, φῦναι, φύς, conj. φύω (opt. schází u att.), aor. I. ἔφῡσα zplodil jsem, fut. φῡ́σω zplodím. Nepřechodně také pf. πέφῡκα povstal jsem, znikl jsem, med. φύομαι, fut. φύσομαι.

§. 103.

Časování minulého času οἶδα vím (ἘΙΔ- vid- wiß-).

Perfectum.				
	Indicativ.	Conjunctiv.	Imperativ.	Infinitiv.
Jedn. 1.	οἶδα	εἰδῶ		εἰδέναι.
2.	οἶσθα	εἰδῇς	ἴσθι	Participium.
3.	οἶδε(ν)	εἰδῇ	ἴστω	εἰδώς, υῖα, ός
Dv. 2. 3.	ἴστον, ἴστον	εἰδῆτον, ῆτον	ἴστον, ἴστων	(jako z εἰδήκως)
Množ 1.	ἴσμεν	εἰδῶμεν		tak i ἑστώς a ἑ-
2.	ἴστε	εἰδῆτε	ἴστε	στηκώς od ἵστη-
3.	ἴσᾱσι(ν)	εἰδῶσι(ν)	ἴστωσαν	μι. §. 95. Pozn.

Plusquamperfectum.			
Indicat.	Jedn. 1. ᾔδειν *)	Dvoj.	Množn. ᾔδειμεν
	2. ᾔδεις a ᾔδεισθα	ᾔδειτον	ᾔδειτε
	3. ᾔδει(ν)	ᾐδείτην	ᾔδεσαν

Optat. Jed. εἰδείην, ης, η; Dv. εἰδείητον, ήτην; Mn. εἰδείημεν, ητε, εἰδεῖεν.

Futur. εἴσομαι budu věděti, nebo: dozvím se.

Compos. z οἶδα: σύνοιδα svědom jsem si; Infin. συνειδέναι; Imperat. σύνισθι; Conj. συνειδῶ atd. — *) att. 1. ᾔδή, 2. ᾔδησθα, 3. ᾔδη.

LXXIV. Významy a úlohy.

Ἀποβαίνω odcházím
ἀπδγιγνώσκω zneuznávám, zamítám (sebe *ἐμαυτόν*), zoufám
συγγιγνώσκω odpouštím
ἀποδιδράσκω (s 4. p.) utíkám, odbíhám
ἐκπέτομαι, παραπέτομαι odletuju
πρόοιδα předzvídám
ἀποκρύπτω ukrývám
βοηθέω běžím na pomoc, přispěvám
ἐμπίπλημι τί τινος naplňuju něco něčím
αἷμα, ατος (*τό*) krev
πτέρυξ, ὕγος (*ἡ*) křídlo
νεκρός, ά, όν mrtvý, á, é
ὁ νεκρός mrtvý, mrtvola
προσθετός, ή, όν přisazen, nasazen
ἀκολάστως adv. nekázaně, nevázaně, rozpustile
ἄχρηστος, ον, neužitečný
ὀξύς, εῖα, ύ ostrý, bystrý
ὥστε konj. s inf. a ind. tak že
Δαίδαλος (*ὁ*) Dědal
Ἴκαρος(*ὁ*) Ikar (syn jeho)
Σύλλας, ᾶ (*ὁ*) Sulla.

Οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀλήθειαν γνῶναι σπεύδουσιν. Γνῶθι σεαυτόν. Γνῶναι χαλεπὸν (*ἐστί*) *μέτρον. Ἡ πόλις ἐκινδύνευσεν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἁλῶναι. Φεῦγε τοὺς ἀκολάστως βιώσαντας. Σύγγνωθί μοι, ὦ πάτερ. Εἰς τί καταδὺς τοῦ κόσμου μέρος καὶ ἀποκρύψας σεαυτὸν πιστεύεις, ὅτι τὸν θεὸν ἀποπέφευγας; — Λιμὸς μέγιστον ἄλγος ἀνθρώποις ἔφυ. Ὀξεῖα ἡδονὴ παραπτᾶσα φθάνει. Ὁ δοῦλος ἔλαθεν ἀποδρὰς τὸν δεσπότην. Οἱ στρατηγοὶ ἔγνωσαν* (uznali) *τοῖς πολίταις βοηθεῖν. Μήποτε σεαυτὸν ἀπογνῷς. Δαίδαλος ποιήσας πτέρυγας προσθετὰς ἐξέπτη μετὰ τοῦ Ἰκάρου. Σύλλας ἐνέπλησε τὴν πόλιν φόνου καὶ νεκρῶν, ὥστε τὸν Κεραμεικὸν αἵματι ῥυῆναι. Οἱ πολέμιοι τὴν γῆν τεμόντες ἀπέβησαν. Ἄχρηστον, προειδέναι τὰ μέλλοντα. Οἱ ἀγαθοὶ πάντων μέτρον ἴσασιν ἔχειν. Πολλοὶ ἄνθρωποι οὔτε δίκας ἤδεσαν, οὔτε νόμους*

Odejdi, pacholíku! Celé město přetékalo krví. Pták uletěl. Vojvoda uznal městu přispěti. Otec odpustil synu. Kýž bys rozpustile živ nebyl! Lidé radují se poznati pravdu (part. aor.). Město od nepřátel (zajato) bylo dobyto. Nezoufejme! Otrok utekl svému pánu. Pacholík těšil se spatřiv ptáka odlétati. Krásné jest uměti ve všem míru držeti. Nechval nikdy člověka, prve než bys docela *) ho poznal.

§. 104.

Střídání forem a přízvuku v druhém časování, co dodatek k §. 95. Pozn.

I. Vedlé forem tohoto časování nacházejí se také vedlejší formy z prvního časování, a sice:

*) Dobře *σαφῶς, πρὶν ἄν* s konj.

a) U časoslov na *νυμι* bývá v 1. os. praes. také forma na *νω*, a střídá často s touto i ve všech osobách.

b) V impf. sing. (akt.) u časoslov na *ημι*, kde kmen *ε*, pak na *ωμι* a *υμι*, užívá se forma z prvního časování, a sice v 1. os. se obě formy střídají, ve 2. a 3. os. ale skoro jen první forma bývá. Od *ἵστημι* jsou v impf. ještě ionické formy: *ἵστων, ἵστας, ἵστα.*

c) Také v přítomném čase, kde 1. os. *μι*: *ἵστημι, τίθημι, δίδωμι*, 2. a 3. os. často z první formy se nachází, což i Attikové v *τίθημι* znají, v *δίδωμι* však jsou formy *διδοῖς* m. *δίδως* a *διδοῖ* místo *δίδωσι* Ionům obvyklé.

d) Conj. a opt. pass. a med. ve časoslovech na *ημι* (kmen *εω*) a *ωμι* bývá u Attiků vedlejší forma z prvního časování, kde se *ε*, o co význaková hláska tratí, a kde i přízvuk dokazuje, že se tam nestahuje; ku př. *τίθωμαι, τιθοίμην; δίδωμαι, διδοίμην;* při *ἵεμαι* se to sice nestává, ale v optativu jest přízvuk skoro dle udané formy, na př. *ἱσταίμην, ἵσταιο, ἵσταιτο* místo: *ἱσταῖο* a *ἱσταῖτο;* v ostatních časoslovech na *ημι*, kde význak *α*, má i conj. takový přízvuk, na př. *δύνωμαι, δύνηται, ἐπίστωμαι, ἐπίστηται.*

e) Podobně i v časoslovech na *νυμι* nacházejí se stopy z prvního časování, jako v trpném opt. na *ὕμην* místo *νίμην* 3. os. *ῦτο*; potom i conjun. na *ῦμαι*, 3. os. *ῦται*; řídčeji se nachází ta stopa v činném, kde opt. na *ὕμην* se končí a v conj. *η* před *ν* se spolkne.

II. Přízvuk stojí a mění se vůbec skoro tak, jako v I. časování, však ještě poznamenati sluší:

1. V přítomném čase, v oznamovacím činného smyslu dostává 3. os. množ. čísla tam, kde přípona *οι* s dlouhou hláskou se končí, nebo vlastně kde koncovka *ντοι* ku krátké hlásce přistoupivši 3. os. tvoří, vždycky průtažnou (circumflex) na předposlední slabiku, tudy: *τιθεῖσι, ἱστᾶσι, διδοῦσι, δεικνῦσι* = *δεικνύντσι.*
2. Infinitiv na *ναι* má vždy přízvuk na předposlední slabice, a sice při krátké samohlásce ostrý, při dlouhé průtažný, pročež: *τιθέναι, θεῖναι; ἱστάναι, στῆναι; δεικνύναι, φῦναι* atd. (*ναι* = nja, ně, ní).
3. Příčestí na *ς* v aktivu má ostrý na konci: *θείς, τιθείς, στάς, διδούς.*
4. Conj akt. jakožto stažený má vždy konec průtažný: *τιθῶ, διδῶ, ἱστῶ* atd., ostatně viz předtím I. d.
5. Zkrácené formy imper. v aor. II. činn. na *ς* také ve složených mnohoslabičných časoslovech nepotahují přízvuk dál, než na předposlední slabiku, ku př. *ἀπόθες, παράδος, ἀπόστα, κατάβα.*
6. Imper. aor. II. med. an v jednoduché formě vždy průtažný, podrží svůj přízvuk na tom zakončení, když jednoslabičná předložka časoslovu se zavěsila, ku př. *ἐνθοῦ, ἀφοῦ, προδοῦ*; kde ale dvouslabičná předložka předchází, tam ve všech složených formách, jakož i v 3. os. jedn. a v celém dvoj. a množ. všech

složených časoslov, stáhne se přízvuk tak daleko nazpět, jak tomu vlastnost koneční slabiky dovoluje, ku př. *κατάθου, ἐνθέσθω, κατάθεσθε* atd.

§. 105.

Přehled nepravidelných časoslov a nedostatečných z obou časování.

I. Nepravidelné nazývá se:

1. Časoslovo, jehožto formy časů při gramatickém rozboru více podlé hlavních částek sice stejných, ale ve obvodu a následku zvuček přece docela rozličných, od sebe se lišících kmenů na jevo dávají.

2. Časoslovo, které u přisazování částek časovacích (přímnožků a koncovek) ke kmenu všeobecných pravidel nezachovává.

3. Časoslovo, které při tvoření časů buď podlé rozličného časování (I. neb II.) neb rozličných forem (činné, trpné, střední) bez proměny významu se řídí.

4. Časoslovo, jehožto zevnitřní forma s významem souhlasiti se nezdá.

II. Nedostatečné (defectivum, mangelhaft) jmenuje se to časoslovo, od něhož jen jisté formy v užívání jsou, kdežto ostatní z něho neobyčejné od jiných kmenů se vyvádí.

První třída nepravidelných časoslov nejhojnější podlé rozličnosti kmenů a způsobů z nich tvořených rozpadá se na tré:

A. Časoslova, jichžto kmen se skracuje vysúvkou (synkopé).

B. Časoslova, jichžto kmen přesazením hlásky čili přesmyknutím se mění.

C. Časoslova, jichžto kmen přidáním jednotlivých zvuček nebo celých slabik se rozšiřuje.

NB. Časoslova která nejsou v attické prose užívána, hvězdičkou naznačena jsou.

A. Časoslova vysúvkou zkrácená jsou v §. 85. I. 1. 2. 3. uvedena.

B. Časoslova přesmykem změněná podobně v §. 85. II. a, b, c, d stojí.

C. Časoslova přidáním rozšířená jsou trojího způsobu,

jak totiž na konci, ve prostředku a nebo z počátku se to stává.

I. Rozšiřování kmene přirážkou na konci.

Všecky takové přirážky vidí se v přítomném a nedominulém, kdežto tvary ostatní od čistého kmene se tvoří. Přirážek jest šestero:

1. Přirážka *ν* nejvíce u jednoslabičných a na hlásku se končících kmenů §. 86. I.

a) Bez další proměny: *δάκ-νω* kousám, *κάμ-νω* umdlévám, *τέμ-νω* tnu, *τῐ́-νω* pykám, *φθῐ́νω* hynu, *φθᾰ́-νω* předcházím.

b) S průtahem původní hlásky: *βαί-νω* (*βα-*), *ἐλαύ-νω* (*ἐλα-*), *πῑ́-νω* (*πι-*), *δῡ́-νω* (*δυ-*).

Poznam. Podobně povstaly: *κλῑ́νω*, *κρῑ́νω*, *πλῡ́νω*, *κτείνω* a *τείνω* ze krátkých kmenů, *κλι*, *κρι*, *πλυ*, *κτε*, a *τε*, ale někteří počítají to *ν* již ke kmenu, protože se i v aor. I. a fut. II. ponechává. Stejně i *τετραίνω* vrtám, krom reduplikace rozšířilo se z *ΤΡΑ*. Jiná viz č. 5.

2. Přirážka *αν*, o které se jednalo v §. 87. III. a, b, kde ještě přidáváme:

a) Časoslova bez všaké proměny: *ἵζ-άνω* (*ἑδ-*) sázím, **ἴκ-άνω* přicházím (*ΕΚ-*), **κιχ-άνω* dosahuju (*ΚΙ-*), *οἰδ-άνω* puchnu.

b) S proměnou *α* do *αι*: **ἀλδ-αίνω* silím, **ἀλθ-αίνω* celím, **ἀλιτ-αίνω* hřeším, *ἀλφ-αίνω* nalézám, **ἐριδ-αίνω* jeřím se, zlobím se, *ἐρυθ-αίνω* rdím se, *κερδ-αίνω* kořistím, *οἰδ-αίνω* puchnu, **ὀλισθ-αίνω* klouzám se, *ὀσφαί-νομαι* čuchám.

c) Vsunkou nosového *ν* do prostřed kmenu, u jednoslabičných na něnou, krom uvedených v §. 87. b, ještě: **ἁνδάνω* (*ἀδ-*) sladím, líbím se, *λιμπάνω* (*λιπ-*) lpí-m, zanechávám, *ἐρυγγάνω* (*ῥυγ-*) říhám, **χανδάνω* (*χαδ-*) chvat, fassen, *φυγγάνω* (*φυγ-*) běhu.

3. Koncovka *νυμι* nebo po samohlásce *ννυμι* viz §. 100. A. B.

4. Kmen sesilí se vloženým *ε*, a to se stává:

A. V přítomném a nedominulém buď

a) bez jiného sesílení kmene, jako: *δοκέω*, *γαμέω*, *ὠθέω*, §. 89. VI. a VII.;

b) nebo s jinou přirážkou v sesíleném kmenu, jako:

1. ve spojení s *ν*, *κυνέω* líbám, *βῡνέω* cpu, *ἱκνέομαι* přicházím, *ἀμπισχνέομαι* oblékám (*ἐσχέω*, *ἔχω*), *ὑπισχνέομαι* slibuju.
2. Ve spojení s *τ*, *δατέομαι* přidělnju, **πατέομαι* užívám, **ἀϋτέω* volám.
3. Ve spojení s *νδ*, *κυλινδέομαι* kulím, *ἀλινδέομαι* neb *καλινδέομαι* kulím se, *εἰλινδέομαι* viju se, (od *κυλ* = kul-; *ἀλ*, val, *εἰλ-* vil.)

B. V odvozených časech tato proměna kmenu se stává

a) U všech časoslov, jichžto kmen na dvojhlásku ξ nebo ψ se končí, tudy jako σ k sesílení přistoupilo (u nás změkčení): *ἁλέξ-ω* bouřím, odháním (*ἀλεκ-σ*), *αὔξ-ω* neb *αὐξ-άνω* množím, *ἔψ-ω* vařím (*ἑπ-σ*),

b) V budoucím a v aoristu I. třech časoslov: *ἵζ-ω* neb *ἱζ-άνω*, *ὄζ-ω*, *μύζ-ω*.

c) U nejvíce časoslov čistého rázu (význaku) na dvě souzvučky, a sice bez výminky u těch, co v praes. mají *άνω* neb *αίνω*, viz předešlé 2. (a, b), krom těch ještě: *ἄχθ-ομαι* zlobím se, *βόσκω* pasu, *ἔῤῥω* scházím, hynu, *μέλλω* chci, žádám, *τύπτω* tepu.

d) U některých časoslov, jichžto význak jest jednoduchá n ě m á nebo t e k u t á: *ἁμπλακίσκω* chybuju, *ἀνδάνω* líbím se, *μανθάνω* učím se, *εὕδω* neb *καθεύδω* spím, *ἐυθίω* neb *ἔδω* jím, *μάχομαι* bojuju, *οἴχομαι* odstupuju, *πέτομαι* lítám, *κήδω* zarmucuju. U č a s o s l o v p l y n u t ý c h: *βούλομαι* volím, chci, *ἐθέλω* neb *θέλω* chci, *γίγνομαι* počínám, činu, stanu se, *εἴλω* doléhám, *ἕρσθαι* ptáti se, *εὑρίσκω* nalézám, *κέλομαι* velím, *μέλει μοι* pečuju, dbám, *μένω* zůstávám, *νέμω* rozděluju, *ὀφείλω* dlužím, *χαίρω* raduju se.

e) U některých časoslov, jichžto kmen na samohlásku vychází, jako: *δέω* potřebuju, *οἶομαι* míním, *παίω* bíju.

5. Kmen časoslov sesílen přidáním *σκ* (viz §. 88, IV.).

1. Buď má kmen čistou samohlásku:

a) *α*: *γερά-σκω* stárnu, *διδά-σκω* učím, *διδρά-σκω* utíkám, *ἡβά-σκω* dospívám, *θνή-σκω* (*θνα-*) umírám, *ἱλάσκομαι* láskám, *φά-σκω* dokazuju (od *φα-*), *φαύσκω* neb *φώσκω* svítám, šeřím se, *πιφαύσκω* neb *πιφαύσκομαι*, ukazuju, udávám, *χάσκω* zívám.

b) *ε*: *ἀρέσκω* líbím se, *στερίσκω* stírám, *ἀλθήσκω* neb *ἀλθίσκω* celím.

c) *ι*: *πιπίσκω* napájím.

d) *ο*: *ἁλίσκομαι* zajímám se, *ἀναλίσκω* ztrávím, *ἀμβλίσκω* zmetám, *ἀναβιώσκομαι* obživuju, *βλώσκω* jdu, *βιβρώσκω* žeru, *γιγνώσκω* poznávám, *θρώσκω* skáču, *τιτρώσκω* raním.

e) *υ*: *μεθύσκω* opíjím, *ἁλύσκω* chráním se, *κνίσκω* přijímám.

2. Buď má kmen souzvučku:

εὑρ-ίσκω nalézám, *ἐπαυρ-ίσκομαι* užívám, *ἁμπλακ-ίσκω* chybuju, *ἀπαφίσκω* podvádím, *ἀναρίσκω* přišikuju, *γεγωνίσκω* volám, *ὀφλισκάνω* dlužím, slabikou *αν* ještě sesíleno.

6. Básnické sesílení jaksi stává se ještě přirážkou *θω*; tu se kmenová samohláska prodlužuje, anebo mezi kmen a koncovku spojka jistá, obyčejně *α* (však i *ε*, *ῃ*) se vkládá, takové formy ale jen v imperfektu a způsobech z přítomného se užívají. Taková časoslova jsou:

*ἀλκάθω bráním, *ἀμυνάθω zabraňuju, διωκάθω pronásleduju, *εἰκάθω ustupuju, *εἰργάθω vylučuju, *θαλέθω květu, *κιάθω jdu, *νεμέθω rozděluju, *πελάθω blížím se, φθινύθω pocházím, hynu, *φλεγέθω zapaluju, a pak epické formy s proměnou přízvuku: ἠγερέθονται (ἀγείρω shromažďuju) a ἠερέθονται (ἀείρ-, ἀρ-, jal, pozdvihl).

II. Rozšiřování časovního kmene přirážkou v prostředku.

To se stává vloženou souzvučkou neb samohláskou před význak čistého kmene, obyčejně v přítomném a nedominulém čase, u některých časoslov ale také naopak v odvozených tvarech sesilují se, a přítomný čas tvoří od čistého kmene. K sesílení kmene v přítomném čase slouží

1. vložka ν, a sice, dle naších na: nu, ním;

a) U prostřed jednoslabičných kmenů němou se končících, viz I. 2. c.

b) U prostřed dvouslabičných kmenů na α vycházejících, jenž vloženým ν podlé druhého časování jdou, a přední slabiky ε do ι přezvukují, tak povstaly u básníků obyčejné: *δάμ-ν-ημι od δαμά-ω krotím, *κίρ-ν-ημι (obyč. κερά-ννυμι) míchám, *πίλ-ν-ημι (med. πίλ-ναμαι od πελα-) blížím, *πίτ-ν-υμι (z πετά-ννυμι) rozkřidluju se, rozptyluju, *σκίδ-ν-ημι (obyč. σκεδάννυμι kyd-ám, κίδνα-μαι), *πέρ-ν-ημι (περά-) prodávám, *κρήμ-ν-ημι (obyč. κρεμά-ννυμι věším).

2. Souhláska σ, která povstala původně z χ nebo τ předešlého; nebo také z příbuzných těm κ, γ, δ, zvukům.

a) Praes. a impf. od ἐσθίω (poet. ἔσθω) ἐδ-et-ten = essen, jat-ti = jasti; μίσγω (obyč. μίγνυμι) μιχ = mích- mís-it, mísch-en; *λάσκω hlaholím, od: λακ- lah, hlah-ol, h-las; *τι-τύσκ-ομαι cílím, τύχ, tyk-ati, od: τύχ-ω, tig-i; *δει-δίσκ-ομαι a δεδίσκομαι přivítati, δεχ-, ἔχ-ω.

b) V aor. II. od ἔπω zaměstnávám se, ἔσπετο pro εἵπετο 3. os. impf., jinak: ἔσπω místo εἶπω, ἔπω dím; poet. imper. ἔσπετε = εἵπετε;
V aor. II. od ἔχω jest: ἔσχον, tak i pf. plpf. akt. a p. pak aor. I. p. má σ.

c) Konečně o přidané v minul. a dávnomin. u časoslov ἄγω vedu, a ἔθω zvyklý jsem; pf. ἦχα, att. ἄγηχα a s epenthesí (vložkou, vsúvkou) ἀγήοχα, druhé: εἴωθα, od ἔδω.

III. Rozšiřování kmene časoslovního z předu přímnožkem zdvojeným, reduplikace; o zdvojování v perfektu obyčejném a pak attickém v §. 59. se jednalo; tolikeré také bývá již ve přítomném čase a děje se obyčejně hláskou ι, málo kde s ε, u následujících časoslov:

1. Časoslova druhého časování, o kterých v §. 91. 3. zmíněno, na *ημι* (krom *φημί* a *χρή*), pak na *ωμι*, však ale z kmene *ΣΤΑ-* a *Ε-* mají jen *ἱ*, *ἵστημι*, *ἵημι*; sem se může počítati epické **βίβημι* (obyč. *βαίνω* jdu).

2. Některá časoslova, jichžto kmen sesílen s *σκ*, jak svrchu §. 105. I. 5. a, b.

3. Časoslova, která u prostřed přibírají *σ*, *δειδίσσομαι*, *τιτύσκομαι* §. 105. II. 2. a.

4. Časoslova na *ω*, kde na konci kmen všelijak sesílen: *βι-βάζω* vkročím, **τιταίνω* táhnu, napínám; *τε-τραίνω* vrtám a *τε-τρεμ-αίνω* trnu, tremo. To poslední jen v praes. a impf.

5. Časoslova na *ω*, kde kmen žádné změny neutrpěl: **λιλαί-ομαι* žádám, *τι-τρά-ω* vrtám.

6. Časoslova, kde kmen s t a ž e n (synkope): *γί-γνο-μαι*, *μί-μνω* (*μέν-ω*).

A t t i c k é z d v o j e n í přijímají bez další odchylky:

a) **ἀναχίζω* zarmucuju, **ἀπαφίσκω* podvádím, *ἀραρίσκω* přišikuju, první a druhé časoslovo také v odvozených časech zachovají zdvojení.

b) S přehlasováním do *ε* zdvojují zase: **ἀτιτάλλω* místo *ἀτατάλλω* natahuju, *ὀνίνημι* místo *ὀνόνημι* prospívám, *ὀπιπτεύω* místo *ὀποπτεύω* zočuju, špehuju; první a poslední zdvojuje také odvozené časy.

D r u h á t ř í d a n e p r a v i d e l n ý c h č a s o s l o v, k t e r á u p ř i b í r á n í k o n c o v e k v š e o b e c n é h o p r a v i d l a s e n e d r ž í.

Poněvadž se o nepravidelnosti p ř í m n o ž k u čili augmentu z předu (v násloví) v §. 58. A. 2. b, c, d jednalo, uvedou se tady jen nepravidelnosti k o n c o v e k.

1. Oslabení koncovky výpustkou význakové pro formu souzvučky; to se stává:

a) V aor. I. akt. a med. u některých časoslov čistých a němých vynecháváním *σ* v zakončení, ku př.:
ἔχεα, epicky *ἔχευα*, inf. *χέαι*, epicky *χεῦαι*, jako aorist od *χέω* leju.
ἤνεγκα a *εἶπα* (vedlé aor. II. *ἤνεγκον* a *εἶπον*) od *ἐνεγκ-* a *εἰπ-*, které se skrze příbuznost významu přidružují ku praes. *φέρω* nesu a *λέγω* pravím.

b) V part. perf. akt. u některých časoslov čistých a němých, vypouštěním *κ*; potom se předešlá hláska buď stahuje buď vynechává: *ἑστώς*, gen. *ῶτος* místo *ἑστηκώς* od *ἵστημι* stavím;
τεθνεώς, gen. *ῶτος* místo *τεθνηκώς* od *θνήσκω* umírám.

U básníků častěji takové příklady se naskytují, ku př.:
βεβρώς, gen. *ῶτος* (místo *βεβρωκώς* od *βιβρώσκω* žeru), cfr. *βορά*, voro.
γεγώς, gen. *ῶτος* (místo *γεγαώς* od *γίγνομαι* čnu, rodím se).
πεπτώς, jon. *πεπτεώς* (místo *πεπτωκώς* od *πίπτω* padu).
πεπτηώς, gen. *ῶτος* (místo *πεπτηκώς* od *πτήσσω* schovávám se, podobně i *πεφυζότες* (místo *πεφυζηκότες*); *μεμυζότε* pro *μεμυζηκότε*.

2. Sesílení koncovky aor. II. akt. a med. vloženým *σ*, jako z aor. I., tak že jako míchaný aorist tím povstává, který u básníků častěji se nachází, ale v prostomluvě attické jen dva příklady.

ἔπεσον, *ες*, *ε* atd. co aor. od *πίπτω* (*ΠΕΤ-*) padu.
ἔχεσον, *ες*, *ε* atd. co aor. od *χέζω* (*ΧΕΔ-*).

Třetí třída časoslov obsahuje taková časoslova, která při tvoření času z jednoho časování do druhého přecházejí, ku př. praes. z prvního, aor. II. ale nebo dual a plural v pf. a plsqpf. act. podlé II. časování tvoří, ta jsou v §. 91. II. a III.; potom i taková, která bez proměny významu činné a trpné koncovky střídají, posledního způsobu jsou:

1. Časoslova, jenž při nezměněném významu k činnému času přítomnému tvoří budoucí čas se zakončením středním; taková se uvedla v §. 84. poznamenáme zde jen taková, která vedlé střední formy budoucí také činnou mívají a to u lepších také spisovatelů:

ἀγνοέω neznám	*θαυμάζω* divím se	*ὀλολύζω* vyju, naříkám
ἀλαλάζω hulákám	*θηράω* i *θηρεύω* lovím,	*ποθέω* toužím, žádám
βλέπω dívám se	honím zvěř	*προσκυνέω* celuju
διώκω pronásleduju	*κολάζω* trestám	*τίκτω* plodím, rodím
ἐγκωμιάζω vychvaluju	*κωμάζω* křepčím	*χωρέω* ustupuju, přistupuju, chápám
ἐπαινέω chválím	*οἰμώζω* běduju	

U pozdních spisovatelů jest činná forma budoucnosti v užívání také při následujících časoslovech:

ᾄδω (*ᾄσω*; pěju) zpívám	*γελάω* (*γελάσω*) směju se
ἀκούω (*ἀκούσω*) čuju, slyším	*κλαίω* (*κλαύσω*) pláču
ἁμαρτάνω (*ἁμαρτήσω*) hřešim	*ὄμνυμι* (*ὀμόσω* přisahám
ἀπαντάω (*ἀπαντήσω*) potkávám	*πνίγω* (*πνίξω*) pnuju, škrtím
ἀπολαύω (*ἀπολαύσω*) požívám	*σιωπάω* (*σιωπήσω*) mlčím
ἁρπάζω (*ἁρπάσω*) rvu, kradu	*φθάνω* (*φθάσω*) předcházím.
βοάω (*βοήσω*) křičím	

2. Časoslova tři, co v ostatních časech trpné zakončení mají, přece v aor. pf. a plqpf. činně tvoří:

ἁλίσκομαι jimám se, aor. *ἑάλων*, pf. *ἑάλωκα*
ἔρχομαι přicházím, — *ἦλθον*, — *ἐλήλυθα*
δέρκομαι zřím, aor. *ἔδρακον* (vedlé *ἐδέρχθην*), pf. *δέδορκα*.

3. Časoslova tři tvoří pf. a plqpf. v trpné formě, ostatní ale časy formou činnou:

δοκέω zdám se, *δέδογμαι*; *χαίρω* raduju se, pf. *κεχάρημαι* (vedlé *κεχάρηκα*);
τρέχω trčím, — *δεδράμημαι* — *δεδράμηκα*.

Čtvrtá třída obsahuje taková časoslova, jichžto zevnitřní forma s významem souhlasiti se nezdá.

Rozličtí národové jednu a tu samou věc rozličným způsobem poňali a buď činně, buď trpně vyjadřovali, jako i my sami říkáme: divím se věci, a zas: obdivuju věc, ba i: ta věc mne diví neb obdivuje t. j. k podivu přivádí; a protože každý člověk svůj způsob smejšlení za přirozený a jedině pravý uznává, také soudí, ačkoli křivě, že ten samý způsob i v jiné řeči panovati musí, a z toho uzavírá, že ten neb onen národ, jako zde Řekové, leckterý stav věci pravými formami nevyjadřuje, a tedy trpné nebo střední zakončení místo činného upotřebuje, a že má časoslova, která činnou formu odkládajíce do střední nebo trpné v aor. t j. minulém čase neurčitém — přecházejí, a taková časoslova nazývá: krytočinná (deponentia), a podlé toho jmenuje se časoslovo s formou střední v aoristu také: krytočinné střední (deponens medium), a na proti tomu zas: krytočinné trpné (deponens passivum), když má aorist formu trpnou; vlastně by se měla nazývati deponentia jen ta časoslova, která pro střední nebo trpnou formu přiměřeného významu bezpečně nenalezše činnou formu dokonce nemají, §. 86. pozn. 2.

1. Deponentia passiva.

Ἀλάομαι toulám se
ἁμιλλάομαι zápasím
ἀπονοέομαι zoufám
ἀπορέομαι jsem v nesnázi
ἀντιόομαι n. *ἐναντιόομαι* protivuju
βούλομαι volím si, chci
δέομαι potřebuju, prosím
δέρκομαι zřím, dívám se
διανοέομαι rozeznávám, obmejšlím
δύναμαι mohu
δυσαρεστέομαι jsem nespokojen
ἐνθυμέομαι rozvažuju
ἐννοέομαι pomejšlím
ἐπιμελέομαι starám se
ἐπιμέλομαι pečuju
ἐπίσταμαι rozumím
εὐθυμέομαι jsem dobré mysle
εὐλαβέομαι střehu se
εὐπορέομαι jsem mohovit
κρέμαμαι visím
μυσάττομαι štítím se
οἴομαι věřím, myslím
προθυμέομαι jsem nakloněn, zamejšlím
σέβομαι bojím se, ctím
ὑποτοπέομαι domejšlím se.

1. Tyto všecky mají fut. med. výhradně neb aspoň přednější, to samé platí o časoslovech pod č. 2. sestavených, jen *ἔραμαι*

má fut. vždy *ἐρασθήσομαι* a *διαλέγομαι* střídavě: *διαλεχθήσομαι* a *διαλέξομαι*.

2. Krom uvedených ještě se uvádějí: *ἄχθομαι* mrzím se, *λιάζομαι* pohybuju se, bouřím, *ξενόομαι* uhostuju, *τέρσεσθαι* nebo *θέρσεσθαι* utírati; která ale opravdová passiva jsou; podobné se může tvrditi o: *στείνεσθαι* stonati, *ταλαιπωρεῖσθαι* nešťastným býti, *ἀσχολεῖσθαι* obírati se něčím, *κίδνασθαι* a *πίλνασθαι* (viz II. 1. b), dále: *ἀλίσκεσθαι* vzíti se, přesvědčiti se, *ἡττᾶσθαι* podmaniti se, *ἥδεσθαι* těšiti se, *ἀριστοκρατεῖσθαι* šlechtovladiti se, *δημοκρατεῖσθαι* liduvladiti se, *ὀλιγαρχεῖσθαι* málovládu míti, *εὐνομεῖσθαι* dobré zákony míti, a mnohá na *οὖσθαι*, jichžto aktiv není ve zvyku, jako při *ἀνδροῦσθαι* zmužiti se; tak jsou i opravdová passiva, co se potažně předkládají, u nichžto aktiv v obyčeji jest: *ἄγνυσθαι* zlámati se, *ἀγνύναι* lámati, *ἐρυθραίνεσθαι* zardíti se, červenati se, od: *ἐρυθραίνειν* červeniti.

2. Deponentia s aoristem pass. a med.

1. Kde aor. pass. obyčejnější: *ἄγαμαι* divím se, *αἰδέομαι* ctím, *ἀγνέομαι* upírám, *διαλέγομαι* rozmlouvám, *ἔραμαι* miluju, *νεμεσάομαι* štítím se, *φιλοτιμέομαι* ctimil.
2. Kde aor. med. obyčejnější: *ἀμείβομαι* odvětím, *ἀποκρίνομαι* odpovídám, *ἀπολογέομαι* bráním, zastávám, *βρυχάομαι* bručím, *θοινάομαι* hoduju, *μέμφομαι* tupím, haním, *φιλοφρονέομαι* vlídně jednám.
3. Střídavě obojí aorist mají: *αὐλίζομαι* obývám, *οἴομαι* míním, *ὄνομαι* zhrdám, *ἐπινοέομαι* obmejšlím, *ἱμείρομαι* dychtím, *λοιδορέομαι* láju, *ὀρέγομαι* snažím se, *πειράομαι* zkouším, *προνοέομαι* předznávám,

3. Deponentia jen v přítom. a nedom. užívaná.

Ἄζομαι žasnu
αἴνυμαι ujímám
ἀκονάζομαι slouchám, slyším
ἀναβρίχαομαι lezu
ἅντομαι potkávám
ἀποκραιπαλίζομαι vyspávám opilost
ἄρνυμαι odnášim
βρέμομαι hřmotím
βρενθύομαι a *βρενθύνομαι* vypínám se
δαιμονίζομαι posedlý jsem
εἰλισπάομαι svíjim se
ἔλδομαι přeju
ἐμπάζομαι dbám o něco
ἐρέπτομαι škubám
εὐχετάομαι prosím
ἧμαι sedím
θρέομαι brečím
ἰνδάλλομαι zjevuju se
κωνειάζομαι jed piju
λάζομαι a *λάζυμαι* vlastním si, beru
λιλαίομαι toužím
μάρναμαι potýkám se
μέδομαι dbám
μύρομαι naříkám
μῶμαι žádám
νεμεσίζομαι ostýchám se
νίσσομαι hnu se
ὄθομαι starám se
ὀπίζομαι beru ohled
ὀργάζομαι slavím, světím
ὄσσομαι soćim
πένομαι pracuju
πλίσσομαι vykračuju
σίνομαι ubližuju
σκύζομαι hněvám se
σοῦμαι suju, spěchám
στεῦται staví se, činí se
τρομέομαι trnu, třesu se
φέβομαι utíkám.

4. Deponentia media.

Mají aorist med. s významem činným, některá však i aorist pass. s významem trpným.

Ἀγάζομαι neb *ἀγαίομαι* obdivuju
αἰνιγματίζομαι neb *αἰνίσσομαι* pohádkuju
αἰσθάνομαι cítím
αἰτιάομαι obžaluju
ἀκέομαι hojím
ἀκρατίζομαι snídám
ἀκροάομαι poslouchám
ἄλλομαι skáču
ἀναβιώσκομαι obživuju
ἀναίνομαι odpírám
ἀναπενίζομαι rozčesávám
ἀποδιοπομπέομαι očišťuju
ἀράομαι orodiuju
ἀσπάζομαι objímám
βιάζομαι přinucuju
βλῃχάομαι bečím
βραυκανάομαι broukám
βριμάομαι a *βριμούμαι* hřmotím, soptím
βρωμάομαι smrdím
γίγνομαι stanu se
δειδίσκομαι pozdravuju
δειδίσσομαι neb *δειδίοσομαι* děsím se
δηλέομαι zhlazuju
δηριάομαι a *δηρίομαι* bořím se, potýkám se
διακελεύομαι povzbuzuju
δίζημαι hledám
δωρέομαι daruju
ἐγκαναχάομαι troubím (na mušli)
ἐλεφαίρομαι podvádím
ἐπιδορπίζομαι zajídám
ἕπομαι sleduju
ἐργάζομαι pracuju
εὔχομαι přeju, vinčuju
ἐφιάομαι hraju
ἡγέομαι vojvodím
θεάομαι divám se
ἰάομαι uzdravuju
ἱεράομαι kněžím
ἱκνέομαι přicházím
ἵπταμαι lítám
ἵπτομαι uškozuju
καλαμάομαι ucpávám
κεῖμαι ležím
κέλομαι velím, vzbuzuju
κινύρομαι běduju
κλανθμυρίζομαι kňuram
κνυζάομαι kňučím
λινοπτάομαι číhám
λίσσομαι modlím se
λογίζομαι přemítám
λωβάομαι šeredně jednám
μαίομαι namáhám se
μαρτύρομαι beru za svědka, dosvědčuju se
μασάομαι a *μασσάομαι* žvýkám
μάχομαι máchám, bojuju
μήδομαι přemítám
μηκάομαι mečím
μηρυκάομαι přežvykuju
μητίομαι myslím
μηχανάομαι strojím
μιμέομαι jmu se, následuju
μινύρομαι nimrám
μιστυλάομαι rozdrobuju
μορμολύττομαι plašim
μυθέομαι mutím, mluvím, báju
μυκάομαι bučím
μωκάομαι a *μωμάομαι* honím, posmívám se
νήχομαι plavám
ξυλεύομαι a *ξυλίζομαι* dříví dělám
ὀγκάομαι kuňkám
ὀδύρομαι lkám, pláču
ὀδύσσασθαι nenáviděti, hatí se mi
οἴχομαι uspěchám
οἰωνίζομαι ptakopravím
ὀσφραίνομαι zapáchám
ὀφρύομαι pyšním se
ὀψάομαι přikusuju
παλαμάομαι dlaňuju
παρακελεύομαι povzbuzuju
παραμυθέομαι domlouvám
παῤῥησιάζομαι upřímně jednám
πατέομαι jídám
πέτομαι lítám
πεύθομαι přesvědčuju se
πλεκτίζομαι proplítám
πλωίζομαι plovám
ποτνιάομαι vzývám
πραγματεύομαι zaměstnávám se
προκαλίζομαι vyzývám
προοιμιάζομαι proslovuju
προφασίζομαι předstírám
πτερύσσομαι třepetám se
ῥέγκομαι chrápám
ῥύομαι ratuju, bráním
ῥώομαι ruju, řítím se
σκαρφάομαι vyškrabuju
σκοπιωρέομαι pozoruju
στηρίζομαι osnuju
στοχάζομαι mířím
στωμύλλομαι hubičkuju
τοξάζομαι střílím, lučím
ὑπισχνέομαι přislibuju
ὑποκορίζομαι lichotím
ὑποκρίνομαι odsuzuju
φείδομαι šetřím
φθέγγομαι mluvím
φρυγανίζομαι sbírám dříví
χαρίζομαι činím po vůli
χασμάομαι zívám
χελύσσομαι kašlám
χράομαι užívám
ὠνέομαι kupuju
ὠρύομαι vyju.

II. Nedostatečná časoslova (defectiva) nemající z tohože kmene všecky časy jsou v §. 90. uvedena: *αἰρέω*, *ἔρχομαι*, *ἐσθίω*, *ὁράω*, *πάσχω*, *τρέχω*, *φέρω*, *φημί*, *ὠνέομαι*.

Dodatek ku §. 3.

O postavě, proměně a pohybnosti přízvuku.

I. O postavení přízvuku platí asi následující pravidla:

1. Každé řecké slovo, které dostačitelný pojem obsahuje, má přízvuk na jedné ze třech posledních slabik, vyjma několik nepřízvučných §. 3. B. VI.
2. Postavení přízvuku závisí od jakosti poslední slabiky, jestli přirozeně dlouhá, nemůže známka přízvučná dále ku předu postoupiti, nežli na předposlední.
   a) Výminka: kde v II. a III. skloněni po atticku stojí *ω* místo *ο* tam nemá vliv na přízvuk; ku př. *ἔμπλεως* zůstane tak dobře, jako ve slově *ἔμπλεος* (pln), tak že: *δυνάμεως* (té moci), kde se *ω* za krátké považuje.
   b) Výminka: to samé platí o koncovce *αι*, *οι* ve skloněních, časováních a v příslovci *πάλαι* bylo, dávno; dobře se tedy přizvukuje: *τράπεζαι* stoly, třebice, *λέγεται* praví se, *ἔλαφοι* jeleni, kde *αι*, *οι* platí co ja, jo = ě neb e; poznamenati ale sluší, že jedině 3. osoba jedn. ve žádavém (optativu) ponechává dobře předposlední zostřenou, poněvadž zní co dvojhláska oj, aj, tudy *ἐκφέροι* nikoli *ἔκφεροι* od *ἐκφέρω*; *νικήσαι* (aor. 1. opt.) od *νικάω* znikám, vítězuju.
3. Ostrý přízvuk může státi na každé ze třech slabik předposledních: *κακός* zlý, *καλός* kalý, *πόλις* město (pole), *πόλεμος* vojna, na třetí ale jen tenkráte, když poslední jest přirozeně krátká, tedy: *ἄνθρωπος* nikoliv ale ve *ἀνθρώπου*, *ἀνθρώπῳ*, *ἀνθρώποις*.
4. Průtažná může býti jen přirozeně dlouhá slabika, buď poslední, buď předposlední, a na této jen tenkráte, když jest poslední krátká: *χῶρος* kolo, prostor, *λεῖπε* nech, nikoliv ale ve: *λείπειν* nechati, v žádavém ale může státi *λεῖψαι*; také *χῶροι*, viz *b*). Každé dvouslabičné slovo s přirozeně dlouhou předposlední, krátkou ale poslední, má průtah na oné: *χρῆμα* věc, *ψῦχος* sychravost.
5. Těžký přízvuk se klade jen na poslední slabice slov ve spojení stojících, co známka zjemněného ostrého přízvuku *ἀνήρ* muž, *ἀγαθός* udatný, ale ve spojení: *ἀνὴρ ἀγαθὸς οὐ φεύγει* muž udatný neutíká.

6. Jest-liže poslední slabika má přízvuk, vždycky dostane ostrý: ledaby stažena byla, nebo 2. a 3. pád II. a III. sklonění, nebo příslovce na ως ku př. *κακῶς* zle, tak *βασιλεύς* král, 3. pád *βασιλεῖ*, ale staženo: *βασιλεῖ* královi, *κακός, κακή, κακούς* (zlý, zlá, zlých), ale 2. a 3. pád: *κακοῦ, κακῆς, κακῷ, κακῇ*, též ve množ. *κακῶν, κακοῖς*. Vyjma

a) mnohé jednoslabičné, které průtažnou mají: *νῦν* nyní, *πῦρ* pýř, *πᾶς* ves illy. vas, (vše), *ποῦ* kde?

b) vokativ podstatných slov na *ευς, ως, ω* III. sklonění, když nominativ má poslední ostrou: *βασιλεῦ* od *βασιλεύς, ἧχοῖ* od *ἠχώ* jek.

c) druhý a třetí pád dvojn. a 2. p. mn. jednoslabičných ve III. sklonění: od *φρήν* mysl, 2 p. mn. *φρενῶν*.

II. Proměna přízvuku se stává, když se přízvučné slovo proměňuje buď v čísle nebo časoměrné délce slabik. a to se děje časováním a skloňováním, nebo složením.

Proměna přízvuku jest trojího způsobu:

1. Přízvuk zůstane na slabice kde byl, ale stane se jiným, a sice (§ 3. B, V.):

a) z prutahu ostrý: *σῶμα* maso, *σώματος* masa, *χῶρος, χώρου, κεῖμαι, κείμεθα*.

b) z ostrého průtažný: *φεύγω* (ubíhám), *φεῦγε* (běž), *δαίμων, δαῖμον*.

2. Přízvuk se stěhuje na konec slova, a podlé povahy poslední slabiky, spolu se i promění:

a) když slovo přistouplými slabikami zrostlo tak, že přízvučná slabika více, než dvě slabiky za sebou má, a nebo jen dvě, z nichž ale poslední jest dlouhá: *ἄνθρωπος* mění ve *ἀνθώποισι*, tak: *βέλος* do *βελέεσσι*, ale *πίνω* (piju) nechá *πινόντων*, *στέλλω* (šlu, stelu,) *ἐστελλέσθην*.

b) dostane-li slovo zakončení, které vždycky neb obyčejně přízvuk mívá; *θηρός* od *θήρ, κίς* od *κίς*, od *τύπτω, τυφθείς, τετυφώς, τετυμμένος, τετυφέναι*.

c) když změnou slova poslední slabika před tím krátká se prodlouží, *ἕτερος* ve 2 pádu *ἑτέρου*, *ἄνθρωπος* ve 2 p. *ἀνθρώπου*, nebo *πρᾶγμα* ve 2 p. mn. *πραγμάτων*.

3. Přízvuk se přesmykuje na začátek slova, když

a) Slovo z předu dostane přírůstek, anebo příčina prodloužení slabiky poslední odpadne: *ἔτυπτον, ἔτυπα* od *τύπτω* tepu. *παίδευε* od *παιδεύω* vychovávám, *ἄφιλος* bezpřítele od *φίλος* milý, přítel, *σύνοδος* schůzka od *ὁδός* chod.

b) když poslední slabika víceslabičných slov, která měla býti přízvučená, skrze vypuštěnou samohlásku odpadla, tu obyčej-

ně ostrý na předešlou slabiku přeskočí (viz dále IV. 3.) *φήμ'ἐγώ* (místo *φημί*), *πόλλ'ἔπαθον* (místo *πολλά*), *ταγάθ'αὔξεται* (místo *τὰ ἀγαθά*).

Výminka: předložky a spojky *ἀλλά, οὐδέ, μηδέ* odvrhše koncovku zůstanou nepřízvučná, *ἐπ'αὐτόν* (místo *ἐπί*), *παρ'ἐμοί* (místo *παρά*), *ἀλλ'ἐγώ, οὐδ'ὀλίγον* (místo *ἀλλά, οὐδέ*).

c) U předložek, když se 1) stane převrácení (*ἀναστρόφη*) t. j. když se předložka, která by měla státi před slovem, za ně postaví, ku př. *νεῶν ἄπο* místo *ἀπὸ νεῶν* od lodí, *δόμον κάτα* = *κατὰ δόμον* u domě — 2) když se předložky co příslovce užívají, obyčejně ve způsobu složeného časoslova s *εἶναι* ku př. *πάρα*, místo *πάρειμι* nebo *πάρεσι, πάρεισι* tu, přítomen býti; tosamé při *ἔπι* (bei, po, u) *ἔπεσι*, tak i *ἔνι, ἄπο, ὕπο* též *ἄνα* místo *ἀνάστηθι*.

NB. Vyjmuty od převratu u básníků jsou předložky *ἀμφί, ἀντί, διά, ἀνά*. — Proměna a přesmykování přízvuku udá se ještě při časováních zvláště.

III. Proměna přízvuku ohledem stahování.

1. Není-li ze stažebných slabik žádná přízvučná, také stažená slabika nepřizvučí se, ale slabika před stažením přizvučená podrží svůj přízvuk, také po stažení: *φίλεε* = *φίλει, γένεϊ* = *γένει*.

2 Jest-li ale jedna ze stažebných slabik má přízvuk, podrží ho také stažená slabika, a sice buď

a) má stažená slabika co třetí od konce nebo předposlední přízvuk, jaký všeobecná pravidla žádají:
ἀγαπάομαι = *ἀγαπῶμαι, φιλεόμενος* = *φιλούμενος*.
ἑστάοτος = *ἑστῶτος, ὀρθόουσι* = *ὀρθοῦσι*,
ὑλήεσσα = *ὑλῆσσα, τιμαόντων* = *τιμώντων*.

b) má stažená slabika co poslední 1) ostrý přízvuk, když poslední ze stažebných slabik ostrý měla, jako: *ἑταῶς* má zase *ἑτοῖς* — 2) průtažnou ale, když přední ze stažebných slabik ostrý přízvuk měla: *ἠχόϊ* — *ἠχοῖ*.

Ostatně výminky od těchto pravidel udají se u stažených časování a sklonění.

IV. Přesmykování přízvuku ve spojité řeči.

1. Ve spojitosti proměňuje se ostrý do těžkého (viz před tím I. 5.) to jest: přízvuk ostrý užším k sobě slov přimknutím oslabne, aneb se udusí, ale před každým dělidlem písma, kterým se také myšlenky opravdově dělí, zase ostrý nastoupiti musí, jako: *Ὁμὲν Κῦρος ἐπέρασε τὸν ποταμόν, οἱ δὲ πολέμιοι ἀπέφυγον*. Kyrus přepravil se přes řeku, ale nepřátelé utíkali. Výminka jen: *τίς, τί* (kdo, co?) zůstane vždy zostřené.

2. Slitka (srážka κρᾶσις §. 6. III. 1. b.) zvuček má pravidlem to, že přízvuk prvního slova se ztratí, a ze dvou spojené slovo zachová přízvuk druhého slova, a tento přízvuk místo nezmění, jako: τὰ ἀγαθά = τ'ἀγαθά, τοῦ οὐρανοῦ = τ'ουρανοῦ, τῇ ἡμέρᾳ = θἡμέρα, τὸ ὄνομα = τοὔνομα. Pak-li druhé slovo jest dvouslabičné předostřené s krátkou poslední slabikou, tedy přechází, podlé všeobecných pravidel (I. 4.) ostrý do průtažné, jako: τὸ ἔπος = τοὖπος, τὰ ἄλλα = τἄλλα, τὸ ἔργον = τοὔργον, τὰ ὅπλα = θὤπλα.

3. Výsuvka (elisio §. 6. III. 1 *a*) neb výpustka má za pravidlo: přízvuk vypuštěné hlásky přenésti na předešlou slabiku co ostrý (viz před tím II. 3., b. a výmínku). Když ale slovo s výsuvkou jest předložka, nebo některá z částic: ἀλλά, οὐδέ, μηδέ, tu se přízvuk ztratí, a podobně v jednoslabičných slovech, kde se přizvučená hláska vypouští:

πολλὰ ἔπαθον — πόλλ' ἔπαθον,	παρὰ ἐμοῦ — παρ' ἐμοῦ
δεινὰ ἐρωτᾷς — δείν' ἐρωτᾷς,	ἀπὸ ἑαυτοῦ — ἀφ' ἑαυτοῦ
φημὶ ἐγώ — φήμ' ἐγώ,	ἀλλὰ ἐγώ — ἀλλ' ἐγώ
αἰσχρὰ ἔλεξας — αἴσχρ' ἔλεξας,	οὐδὲ ἐγώ — οὐδ' ἐγώ
ἑπτὰ ἦσαν — ἑπτ' ἦσαν,	ἢ δὲ ὅς — ἢ δ' ὅς.

V. Předklonná (procliticae), bezpřízvučná (atona) nazývají se některá jednoslabičná slova, která ve spojení tak ouzce k následujícímu slovu se přichýlí a přimknou, že s ním jaksi splynou a tím svůj přízvuk tratí.

Jsou to následující:

1. Z členův (artikulí) ὁ, ἡ, οἱ, αἱ.
2. Z předložek: ἐν (ve) s šestým pádem, εἰς (ἐς) ve, se 4. pádem, ἐκ (ἐξ) iz, z, ze, ὡς až, ku.
3. Spojky: ὡς jak, že, ať, když, εἰ (lat. si, když = li).
4. οὐ (οὐκ, οὐχ) ne, na konci sady, nebo ve významu: nikoli má ostrý οὔ (οὐκ).

VI. Příklonné částice (encliticae) jsou jistá slova jedno- a dvouslabičná, která ve spojitosti v jistých případnostech s předcházejícím slovem tak ouzce se spojují, že buď přízvuk svůj tratí, nebo na předešlé slovo uvrhují, jsou to:

1. Časoslova: εἰμί jsem, φημί dím; v přítomn. čase způs. oznamovacího krom druhé osoby jedn. εἶ jsi, a φής = díš.

2. Z místojmen osobních následující formy:

1. os. *μοῦ* mne	2. os. *σοῦ* tebe	3. os. *οὗ* sebe	Dvoj. *σφωΐν* jima
μοί mi	*σοί* ti	*οἱ* si	
μέ mě	*σέ* tě	*ἕ* se	Mn. *σφίσι(ν)* jim, jich.

3. Zájmena neurčitá: *τὶς, τὶ* někdo, něco (§. 47.) ve všech pádech a číslech, i zkrácené formy: *τοῦ* a *τῷ* (nikoli ale *ἄττα* místo *τινά*), potom

4. Neurčitá příslovce: *πώς, πώ, πή, πού, ποθί, ποθέν, ποί, ποτέ;* těmto naproti zájmena tázací jsou vždy přizvučena: *τίς, τί, πῶς* atd.

5. Částice následující: *τέ, τοί, γέ, νύν, πέρ, θήν*, a neoddělitelné: *δέ*, ku př. *Ἐρεβόςδε* = do Ereba (temnoty).

VII. Pravidla o příklonnosti přízvuku.

1. Ostrozvučné s následující příklonnou splývá tak, že obyčejný v prostřed řeči těžký (viz IV. 1.) opět do ostrého přechází, jako:

θήρ τις místo *θὴρ τὶς*, *καλός ἐστι* místo *καλὸς ἐστί*
καί τινες místo *καὶ τινές*, *ποταμός γε* místo *ποταμὸς γέ*
καλός τε místo *καλὸς τέ*, *ποταμοί τινες* místo *ποταμοὶ τινές*.

2. Průtažné splývá s následující příklonnou bez další změny přízvuku: *φῶς τι* místo *φῶς τὶ*, *φιλεῖ τις* místo *φιλε τὶς*, *φῶς ἐστι* místo *φῶς ἐστί*, *καλοῦ τινος* místo *καλοῦ τινός*.

Poznam. 1. Dlouhé slabiky v příklonných v ohledu na přízvuk, za krátké se považují, proto *οἶντινοιν, ὦντινων, ἥκουσά τινων*.

3. Předostrozvuké splývá s následující jednoslabičnou příklonnou bez další proměny přízvuku, nerádo se ale ku dvouslabičné příklonné nakloňuje, jako:

φίλος μου místo *φίλος μοῦ*, zato ale *φίλος ἐστί, φίλοι φασί*
ἄλλος πως místo *ἄλλος πώς*, zato ale *ἄλλος ποτέ, ἄλλων τινῶν*.

4. Třetí z konce ostřené a předprůtažné splývají s následující příklonnou tak, že na poslední slabice dostanou ostrý přízvuk, jako:

ἄνθρωπός τις místo *ἄνθρωπος τὶς*, *σῶμά τι* místo *σῶμα τὶ*
ἄνθρωποί τινες místo *ἄνθρωποι τινές*, *σῶμά ἐστι* místo *σῶμα ἐστί*.

Poznam. 2. Předprůtažné na *ξ* nebo *ψ* nemají náklonnosti ku příklonné dvouslabičné, ku př. *κῆρυξ ἐστίν* nemění se do: *κῆρύξ ἐστι*.

Poznam. 3. Jde-li více příklonných po sobě, tu vždy následující svůj přízvuk na tu nejbliže předešlou přehodí, ku př. *εἴ τίς γέ μοί φησί ποτε*, kde to poslední *ποτέ* přízvuk přehodí (jestli že kdo mi řekne potom).

VIII. Příklonné přizvučené.

Některé příklonné částice (encliticae), kde toho význam dovoluje, aby jaksi samostatně v řeči vystupovali, v následujících pádech dostanou přízvuk:

1. Když *ἐστί* (*ν*) s neurčitým způsobem spojeno stojí, místo: *ἔξεστι*, nebo po částicech: *ἀλλ'*, *εἰ*, *οὐκ*, *μή*, *ὡς*, *καί*, *μέν*, *ὅτι*, *ποῦ*, tak i po zájmenu: *τοῦτ'*; v těchto pádech všech píše se *ἔστι* (*ν*) místo *ἐστί* (*ν*), ku př. *ἰδεῖν ἔστιν* k vidění jest, viděti lze, *οὐκ ἔστιν* není, *εἰ ἔστιν* jestliže jest, *τοῦτ' ἔστιν* totoť jest, atd. konečně, když příklonné formy od *εἰμί* ze začátku sady stojí, *εἰσὶ θεοί*; jsou-li bozi? — také v tom pádu se pak píše *ἔστι θεός* jest bůh!
2. Příklonné formy od *φημί* podržují přízvuk, stojí-li ze začátku sady, anebo jsou-li od předešlého slova rozeznanlivým znakem odloučeny, jako: *φημί ἐγώ*; — *ἔστιν ἀνὴρ ἀγαθός, φημί.* Dím já? — Jest muž dobrý, pravím.
3. Z příklonných místojmen osobních *σοῦ, σοί, σέ, σφίσι* (*ν*) podrží přízvuk:

   a) Když jim předcházejí přízvučné předložky, jako: *παρὰ σοῦ, μετὰ σέ, πρὸ σοί,* kde se v první osobě místo příklonných forem zkrácených vždy přízvučné delší formy potřebují; tedy: *παρ' ἐμοῦ* nikoli *παρά μου*
   κατ' ἐμέ nikoli *κατά με*
   πρὸς ἐμοί nikoli *πρός μοι*
   περὶ ἐμοῦ nikoli *περί μου.*

   Poznam. Však nepřizvučená místojmena mohou se spojovati příklonnými formami jako: *ἔκ μου, ἔν μοι, ἔς με,*
   ἔκ σου, ἔν σοι, ἔς σε.

   b) Vůbec, když nadzmíněná místojmena s výrazem se pronášejí, zvláště v protisadách, jako:
   ἐμὲ καὶ σέ; *ἢ ἐμέ, ἢ σέ* —
   proto i formy *οὗ, οἱ, ἕ* tenkráte přizvučeny jsou, když mají význam zvratných místojmen: sebe, se.
4. Zájmeno *τὶς* (někdo) nebývá přizvučené z počátku sady: *τινὲς λέγουσιν.*
5. Příklonnost přestává konečně, když přízvuk slova, kam se příklonná potahuje, výsuvkou odpadl, jako:
   καλὸς δ' ἐστί (*ν*) — jinak ale: *καλὸς δέ ἐστιν,*
   πολλοὶ δ' εἰσίν — jinak ale: *πολλοὶ δέ εἰσιν.*

Ostatně se vždy při skloňení a časování potřebná pravidla o přízvuku podají.

Příklady.

Jednoslabičné příklony.				Dvouslabičné příklony.
ἄνθρωπος přenáší		ἄνθρωπός τις *)		ἄνθρωποί τινες
ἄνδρα	—	ἄνδρά σε		ἄνδρές τινες
σῶμα	—	σῶμά σου		σῶμά τινος
ζῶον	—	ζῶόν μου		ζῶόν ἐστι
λέγειν	tratí	λέγειν σε	podrží	λέγειν τινά
λόγος	—	λόγος σου	—	λόγος τινός
ἀγαθόν	—	ἀγαθόν τε	—	κῆρυξ ἐστίν
ὁρῶ	—	ὁρῶ σε	tratí	ὁρῶ τινας.

ἤκουσα (slyšel jsem tebe, ne jiného) podrží v důrazu ἤκουσα σέ, přenese ἀγαθόν τινα.

Pravidla přízvuku v nominativu.

I. Podstatná jmena nesložená mají v nominativu přízvuk na poslední.

ας, gen. αδος, jako: τριάς trojice, φυγάς poběha, λαμπάς svítilna atd.

ευς, jako: βασιλεύς král, υἱεύς syn.

ην, jako: ποιμήν pastýř, λιμήν záliv atd. o přídavném jako: Ἕλλην Řek, jinde.

ηρ, jako: πατήρ otec, ἀνήρ muž, αἰθήρ vzduch atd. vyjma: μήτηρ, θυγάτηρ.

της, čistě časoslovní (nikoli jako jest: οἰκέτης domácí a podobně odvozená), jako: ποιητής umělec, básník, skladatel, μαθητής žák, ψαλτής atd. vyjmi: ἀγέρτης shromážditel, αἰρέτης vybíratel, ἀλείπτης olejvač, mazatel, ἀλήτης tulák, βομβήτης bzučák, brumbál, γενέτης roditel, γνώστης znatel, δάπτης požeráč, δείκτης ukazovač, δέκτης přijímač, δότης dávač, διώκτης pronásledovač. θέτης kladce, ἰδιώτης sprosták, hlupec, κλάστης lámač, κλέπτης krádce, κράκτης křikloun, κυβερνήτης ředitel, λαφύκτης hulvát, žrout, μάκτης malíř, μονάστης samotník, πλήστης tvořič, stavitel, πλήκτης pleskač, bič, πλύντης myč, πρίστης řezáč, ῥήκτης rušitel, σκώπτης posměvač, σύρτης curač, ὑφάντης tkadlec, ψεύστης lhář.

ις, gen. ιδος, jako: ἀσπίς štít, ἐλπίς naděje, κρηπίς spodek, podstavek; vyjma 1. vlastní jmena: Θέτις bohyně mořská, Θέμις bohyně spravedlnosti, Κύπρις Venuše z Cypru, Ἔρις bohyně svár, Πάρις Paris kníže Trojan. Vyjma 2. ženská vyvozená z mužských: δεσπότις hospodyně, od: δεσπότης hospodář, αἰσυμνῆτις panovnice, ἀργυρῖτις stříbrnice atd. K těm přidej: αὐλίς stánek, δάπις čaloun, μῆτις přemítání, rada, ὄπις pomsta, πύξις puška, pyksla, τάλις provdatelná.

ονη, nejvíce odtažená a odvozená: καλλονή krása, ἡδονή slast. φλεγμονή zapálení, χαρμονή radování, vyjmi jen: ἀγχόνη zardousení, nebo: ἀκόνη brousek, ὀθόνη plachta, a jiná jsou původní, neodvozená.

ους, gen. οντος, ὀδούς (ὀδόντος) zub atd.

*) Jako v latině: hómines a hominésque; dii, diíque.

ις, ženská (gen. *ιδος*), jako: *χλάμυς* šat atd. sem se ale nesmí počítati *ὁ, ἡ, νέηλυς* nováček, příchozí, a taková, zvláště adjektiva.

τυς (gen. *υος*), *διωκτύς* pronásledování, *ἐδητύς* jídlo, *κλιτύς* sklonilost, *κιθαριστύς* umění na kytharu hráti atd.

ωλη, jako: *γαμψωλή* zakřivenost, *εὐχωλή* přání, *τερπωλή* potěšení, *θερπωλή* teplota.

ωτη, jako: *ἐδνωτή* zasnoubená, *μηλωτή* ovčina, *καμηλωτή* kůže velbloudí.

ωμος, jako: *ἁγιασμός* posvátnost, *μερισμός* rozdělení, a jiná od časoslov na *μος*, jako: *ψαλμός* žalm, píseň.

η, od časoslov tvořená z minulého času, jako: *νομή* pastva, *μομφή* nářek, *τροπή* obrat, *ἀκοή* slyšení, *φυγή* outěk.

II. Podstatná jednoduchá mají přízvuk na předposlední, končíc se na

ας, jednoduchá appellativa, jako: *ναυτίας* jinoch, *ταμίας* rozdíleč. Vlastní jmena: *Ἀνδρέας, Βορέας* (však Lukás, Thómas, Fókas hebrejská jsou), podobně na *ας*, gen. *αντος, ἐλέφας, Αἴας* a jiná. Vyjmi: *ἀνδριάς* statue mužská, *ἱμάς* (*άντος*) řemen, konečně dvouslabičná ze stažených, jako: *κέρας* roh, *γῆρας* konec, východ atd.

ια, odvozená z přídavných na *ος*, jako: *φιλία* od *φιλός* milý, vyjma: *ἐσχατιά* konečnost, kraj, *δέκτρια*, podnikatelkyně od *δέκτριος*.

εια, odvozená z podstatných na *ης*, jako: *λατρεία* služebnost.

ινη, jako: *δωτίνη* (datina) podar, *ῥωπίνη* rekyně, hrdině, *κερατίνη* trouba z rohu (rohatina), *κλίνη* pohovka (od kloním).

ης, vlastní jmena: *Ἱροτοφάνης, Δημοσθένης* atd. o přídavných dále.

ισκος, ισκη, jako: *νεανίσκος* junošek, *παιδίσκη* děvuška atd.

ηνη, jako: *τεθήνη* kojná, *γαλήνη* hladina atd.

ειον znamená místo: *καπηλεῖον* krčma, *δοχεῖον* skládka, *γυναικεῖον*.

οτης odvozená jm. ženská, jako: *μακαριότης* blaženost, *ἀσειότης* zdvořilost, vlastně: městkost, a podobná, co mají v gen. *-οτητος*.

υνη, jako: *σωφροσύνη* skromnost, *δικαιοσύνη* spravedlnost, *αἰσχύνη* hanebnost.

υρ, jako: *μάρτυρ* svědek, mučedník atd.

υτης, jm. ženská: *εὐθύτης* pravost, *ὀρμύτης* bystrost (gen. na *υτήνος*), vyminka jest jediné: *βραδυτής* zdlouhavost (tvrdost).

ωνη, jako: *μελεδώνη* péče, *ἐντερώνη* dřeň, duše, morek.

ωρ, vlastní: Hektor *Ἕκτωρ*, Nestor *Νέστωρ*, a jiná ze časoslov: *ῥήτωρ* řečník, *κτήτωρ* majitel, a jiná, však *τὸ πέλωρ* monstrum, obluda, pak *ὁ ἰχώρ* jicha, mok.

ξ, jako: *κάλιξ* kalich, *ἀλώπηξ* liška atd.

ψ, jako: *κύκλωψ, Ἴραψ*, potom na dvě souzvučky: *μάκαρς* blažen, *ἔλμινς* (*ινθος*) škrkavka neb hlíst.

υλη, jako: *κογχύλη* střep, mušle, *κονδύλη* boule atd.

III. Podstatná jednoduchá, co mají přízvuk na třetí od konce.

ια, tvořená z přídavn. na *ης*, jako: *ἀλήθεια* pravda, *ἐπιμέλεια* pilnost.

εια, tvořená z podstat. na *ης*, jako: *ποιήτρια* básnířka atd.

οια, jako: *εὔνοια* dobromyslnost, *διέξοδος* průjem, prutok.

*νν*α, *σσ*α a ostatní, co mají dvojitou souhlásku před α, jako: *βασίλιννα* královna, *βασίλισσα* totéž, *μέριμνα* starost, *τράπεζα* stůl. Vyjma, co mají před *ρα* ještě jednu neb dvě souhlásky, jako: *χαράδρα* ouval, ouvrah, *φαρέτρα* toul, *γαλεάγρα* pasť (na koty), *χαλύπτρα* závoj, *κυλίστρα* neb *κυλινδήδρα* povaliště, kuliště.

αινα, jako: *θέαινα* bohyně, *λέαινα* lvice atd.

οινα, jako: *δέσποινα* hospodyně.

ειρα, jako: *τοξεύτειρα* lučnice, *δότειρα* dávačka.

αρ, jako: *τὸ δέλεαρ* vnada, sněžka; dvojslabičná mají přízvuk na předposlední, aspoň žádná na poslední: *ὄναρ* obraz ve snách. To samé platí o následujících:

ις (gen. *ιος* neb *εος*), jako: *σύνεσις* svědomí, *ποίησις;* zase dvouslabičná.

ι, jako: *σίνηπι* konopí, *πόλις* město (pole), *λέξις* čtění, pravení, *πίπερι* pepř, *μέλι* med atd.

υ, jako: *δάκρυ* slze, *πῶϋ* stádo, *ἄστυ* město; o přídavných později.

ος, střední: *τὸ πέλαγος* moře, *τὸ ἔπος* slovo, báseň epická.

υς (*ως* v gen. att.): *πέλεκυς* širočina, sekyra, *πρέσβυς* starec.

ον, střední: *τὸ ὄργανον* nástroj, *ξύλον* dřevo, *πτέρον* péro.

μα, jako: *φίλημα* milostnost, čelování, *δόγμα* učení, ustanovení.

ηριον, od časoslov, jako: *πωλητήριον* tržiště, *μυστήριον* tajemství, *βαπτιστήριον*, podobně na *τρον*: *θεάτρον*, *κέντρον* žahadlo.

Přídavná jmena.

I. na konci přízvuk mají, když se ukončují na

ης, neutr. *ες*, jako: *ἀτρεκής* bezpečný, jistý, *ἀληθής* opravdový, tosamé platí o složených, jako: *μεγαλοπρεπής*, krom složených ze *μέγεθες*, jako: *εὐμεγέθης* hodně veliký atd. Vyjmi ale přece přídavná na *ηρης*, jako: *πλήρης* plný, *ἰσήρης* podobný, *ἁμαξήρης* vozný atd.

ηλος, jako: *τρηχηλός* nakloněný,

ηνος, jako: *γαληνός* hladinný, *ἀληθηνός* opravdivý atd.

ανος, jako: *ἱκανός* dostatečný, *πεδανός* nízký, *σεγανός* pokrytý, pevný atd. jedno vyjma: *πέπανος* dovařený, zralý.

ικος odvozená časoslovní. *γραφικός* písemný, *φιλικός* milostný, *ἀγροικος* atticky: *ἀγρεῖκος* selský se vyjímá, *ἡλίκος* jest původní.

δνος, jako: *κνδνός* slovutný, *σμερδνός* strašný.

τος od časoslov: *τιμητός* uctěný, *ὀπτός* vidomý, *λοκτός* řečený.

ρος odvodivá, jako: *ἀνθηρός* květoucí, *διψηρός* žíznivý, suchý; *ἕτερος* uterý, není odvozeno ale původní; o stupních viz § 31.

υς, gen. *εος*, jako: *γλυκύς* sladký, *ταχύς* teklý, a jiná co v žen. předposlední protahují: *ἡδύς*, *ἡδεῖα* jako *γλυκεῖα* sladký.

ευς jednoduchá stažená, jako: *πλακεῦς* placatý, široký, z *πλακόεις*.

ων v aoristu II. a budoucím II. čin. příčestí: *τυπών* a *τυπῶν*, s věcním také *τυπόν* a *τυποῦν* atd.

ως příčestí v minulém činné a střední: *τετυφώς* a *τετυπώς*, v středn. *τὸ τετυφός*, *τετυπός* atd.

εις aor. I. a II. u příčestí trp. *τυφθείς* a *τυπείς*, *τυφθέν*, *τυπέν*, těchto a předešlých příčestí ženský. má předposlední průtažnou, jako: *τυφθεῖσα*, *τετυπνῖα*, *τυποῦσα* atd.

II. Přídavná jednoduchá mají na předposlední přízvuk, když se končí na

ην, jako: *ἄρσην* mužský, *Ἕλλην* Řek, *τέρην* tenek, *τέρεν* atd.

ωρ, jako: *ὁ, ἡ ἀμύντωρ* pomocník, *ἴστωρ* znalý.

οεις, jako: *ἀστορόεις* hvězdnatý atd. obojetné jest: *ἀλγινόεις* neb *ἀλγινοεὶς* obtížný; potom která před *ει* koncovém mají hlásku nebo dvojhlásku: *χαρίεις* rád, milý, *χαρίεν*, *τιμίεις*, *τιμίεν*.

ώδης, jako: *κηρώδης* voskový, *λιθώδης* kamenný, *κηρῶδεν*, *λιθῶδεν*.

λεος, jako: *ἀργαλέος* obtížný, *ἑψαλέος* vařený, *θαμβαλέος* užasný, a podobná odvodná, také gerundia na *εος*, *πρακτέος*, *φιλητέος*.

αιος, odvozená, jako: *οπουδαίος* zpudný, snažný, *Ῥωμαῖος* Říman, a podobná aspoň z většího, nebo *παλαιός* bývalý, *δίκαιος* spravedliv, a jiná se vyjímají: mnohá pak z takových jsou původní, nic odvozená, ku př. *ἀραιός* vzácný, řídký, *βαιός* malý, *βέβαιος* stálý *λαός* levý a jiná, pro ně tedy to pravidlo neplatí.

οιος, odvozená, jako: *ἑτεροῖος* rozličný, *αἰδοῖος* ctihodný, *γελοῖος* směšný, sem a tam některá výmínka; jako: *ὅμοιος* a *ὁμοῖος* podobný, *ἕτοιμος* hotov, též *ἑτοῖμος*, neb jest původní.

ωος, jako: *ἀνδρῶος* mužný, *ἀρκτῶος* severní, *λαῶος* zaječí, *πατρῷος* otecký, naproti tomu jsou: *λαγωός* zajíc, *πατρωός* otčím a *πάτρωος* patron neb ochrance, tedy podstatná.

ων, comparativa obyčejná, jako: *μείζων* větší, *βελτίων* lepší (bolší), střední *τὸ μεῖζον*, *τὸ βέλτιον* na třetí od konce.

Příčestí času přítomného činn. aor. I. futur. I. v mužsk. a střed. jako: *φιλέων*, *τὸ φιλέον* milujíc, *φιλήσας*, *τὸ φιλῆσαν*, *φιλήσων*, *τὸ φιλῆσον* milovav, -avši, pomiluje, -jíc.

Příčestí min. trp. jako: *λελεγμένος*, *τὸ λελεγμένον* to řečené.

III. Přídavná jednoduchá, co mají na třetí slabice od konce přízvuk.

ιος, jako: *αἴτιος* příčinný, původce, *γνήσιος* rodný, vlastní, *λειμώνιος* luční, a ostatní odvozená, vyjma: *δεξίος* pravý, *σποδίος* popelný, však původní jsou: *πλησίος* blížní, *μυρίος* nesmírný, nesčíslný, potom *νυμφίος* ženich jest podstatné.

ιμος, odvádívá, jako: *αἰδέσιμος* ctihodný, *νόμιμος* zákonitý, pak *κάλλιμος* kalý, krásný v básnickém slohu atd.

ινος, jako: *λείρινος* liliový, *πέτρινος* skalnatý, *φήγινος* bukový; některá vyjmutá: *ὀρθρινός* ranný, východní, *χθεσινός* včerejší atd.

ειος dílem na třetí od konce ostrý: *λεόντειος* lvový, *μόσχειος* telecí, *ὄρειος* hořejší; dílem na předposlední průtažku: *μεγαλεῖος* velebný, *μαντεῖος* věstný; *οἰκεῖος* domácí atd.

ως, jako: *ἵλεως* milosrdný, *εὔγεως* plodný; vyjma: *ἀγήρως* nestárnoucí.

άμενος, *όμενος*, *ούμενος*, příčestí jako: *τυφάμενος*, *τυπτόμενος* a t. d., potom comparativa a superlativa na *τερος* a *τατος*, *φίλτερος*, *φίλτατος*. Všecka skoro odvozená, když se v nich přízvuk jednoduchých stáhne, aspoň obyčejně, ačkoliv některá, jako zvláště od *ἔργον* mají přízvuk na poslední: *γεωργός* zemědělec (rolník); některá na předposlední: *κακοῦργος* zločinec; potom složená z *ποιέω* jako: *κακοποιός*

zloděj, *ὁδοποιός* pocestný, *θεοποιός* bůžkodělec, a podobná mají na poslední přízvuk, konečně některá složená zachovají přízvuk jednoduchých: *ἀναφορικός* potažlivý, *μεταδοτικός* přirovnavý a jiná na *κος*, kterým ze čtění a zvyku se naučiti dlužno.

Složeným slovům ze *κτείνω* tnu, smrtím, *τρέφω* stravuju, živím, *τίκτω* plodím, *φθείρω* kazím, *χέω* sutím, *βάλλω* házím, *λέγω* pravím, *φέρω* nesu, ze mluvnic a slovníku se přiučiti lze.

Příslovce (adverbia).

ως, příslovce toho zakončení mají průtažnou, jsouce utvořená z podstatných, mají přízvuk na poslední, jako:

καλῶς kale, krásně od: *καλός*, *ἀληθῶς* věru, opravdu, *ἀληθής*. Čte se však: *ἀτρεκέως* jistě, od *ἀτρεκής* jistý, *δαψιλέως* hojně, od *δαψιλής* hojný, ačkoli se nachází také *δαψιλῶς*; vůbec vyjmi příslovce na *εω*; tak utvořená z přídavných na *υς* mají na předposlední ostrý přízvuk: *ἡδέως* sladce od *ἡδύς* sladký, *ταχέως* rychle od *ταχύς* rychlý, *ὠκέως* od *ὠκύς* jaký, ostrý.

Příslovce na *ως* mají na předposlední ostrý, když se utvořila z podstatného jmena majícího přízvuk jakýkoliv na předposlední: *γενναίως* urozeně, od *γενναῖος*; *φίλως* mile, od *φίλος* milý, přítel. Vyjma ty na *ωδως* (lat. osus) ze přídavných na *ώδης* majíce průtažnou, *ἀνδρωδῶς* mužně od *ἀνδρῶδης* mužný, *παραχωδῶς* zmateně.

ως má na předposlední ostrý, když se utvořilo z takového podstatného, které mělo ostrý na třetí od konce, ku př. *δικαίως* od *δίκαιος*, *φρονίμως* atd.

δον mají na konci přízvuk: *ποταμηδόν* řičně, *ῥυδόν* hojně, *σαυρηδόν* křížově.

δην mají na předposlední: *δρομάδην* hromadně, *οποράδην* rozptýleně, *οὐρδην* vlečmo, *σχέδην* skoro, dle předešlého ale *σκεδόν*.

ακις mají ostrý: *πολλάκις* často, *τετράκις* čtyrykrát.

οθε, *οθεν*, *ωθεν*, na třetí od konce, když jmeno má přízvuk na poslední nebo předposlední: *ἀμφοτέρωθεν* od *ἀμφότεροι* obojí, *οἴκοθεν* z domu, od *οἶκος* dům, však když pocházejí od jmen, co poslední přízvukují, mají přízvuk na druhé: *οὐρανόθεν* od *οὐρανός*, *μακρόθεν* od *μακρός* však i *μεσσόθεν* od *μέσος*.

Předložky mají na poslední přízvuk: *περί*, *παρά*, *κατά* atd. Bez čárky: *ἐκ*, *ἐν*, *εἰς*.

Díl III. Slovosklad (Syntax).

§. 106.

O jednoduchých sadách.

Slovosklad (*σύνταξις*) jest nauka o spojení slov do průpovědi čili sady.

Sada jest proslovení myšlénky. Myšlénka povstává spojením více pojemů k jedné všeobecné představě u vnitř člověka s vědomím. Myšlénka sestává tedy ze dvou jaksi částek: 1. z ponětí (Begriff) předmětu čili věci, s jejížto představou se duše zanáší, a za 2. z ponětí té vlastnosti, která na tu věc se přenáší, ku př. nebe a jasnost. Duše rychle tuto vlastnost věci (zde nebi) přiřkne, anebo odepře v pouhém vědomí, ale abych tuto myšlénku také jinému sděliti mohl, potřebuju k tomu slov: nebe — jasno, a potom jisté třetí slovíčko, co spojení nebo rozpojení těch dvou pojemů pronáší a to slove spona (Copula), a tím se ta vlastnost (jasno) buď věci (nebi) přisoudí, přiřkne, a nebo odepře, a tudy může se také říci, že sada jest slovy pronešený usudek, a já řeknu buď: nebe jest jasné, anebo: nebe není jasné.

V každé sadě jsou tedy 3 částky:

1. Podmět (subject) t. j. výraz předmětu čili věci, o které se něco praví.

2. Výrok (praedicat) t. j. výraz, vyjádření toho, co se věci přisuzuje, neb co se o ní povídá.

3. Spona (copula), jenž udává, že se výrok na podmět (věc) potahuje.

Sada se vyslovuje buď co nějaké ujištění, buď jako otázka nebo žádost na jiného, ku př. učitel učí, t. j. jest učící; kolik hodin? co pravíš? měj se dobře! *ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστι. τί φῄς; χαίρε! ἀποκτενῶσε. ἀληθῆ λέγεις.*

Sada jest buď jednoduchá: *τὸ ῥόδον θάλλει*, nebo ozdobená a rozšířená: *καλὸν ῥόδον θάλλει ἐν τῷ τοῦ πατρὸς κήπῳ. Οὐκ ἐγώ σε ἀποκτενῶ, ἀλλ' ὁ τῆς πόλεως νόμος.*

Sady jsou buď jednotlivé nebo spojené (složené, více-

nebo mnohočlánkovité), o kterých se tedy ve skladbě také jednati bude. —

§. 107.

Vytknuti podmětu, výroku a spony.

I. Podmět, to jest: pojem nějakého předmětu (věci), vyjádřuje se slovem, které tu věc vyznamenává, a to jest buď podstatné nebo přídavné a příčestivé, když se za podstatné povýšilo, nebo s předloženým článkem za podstatné upotřebená předložka, příslovce nebo neurčitý způsob, zájmeno nebo číslovka; konečně může každé slovo, každé písmeno nebo slabika ba i celé spojení slov co podstatné vystoupiti, když se jim předloží člen rodu středního *τὸ* ku př. *Τὸ ῥόδον θάλλει. Ἐγὼ γράφω. Τρεῖς ἦλθον. Ὁ σοφὸς εὐδαίμων ἐστίν. Οἱ πάλαι ἀνδρεῖοι ἦσαν. Οἱ περὶ Μιλτιάδην καλῶς ἐμαχέσαντο. Τὸ διδάσκειν καλόν ἐστιν. Τὸ εἰ σύνδεσμός ἐστιν.*

a) Přídavná slova za podstatná užívati jest v řeckém obyčejnější nežli u nás, nejen že se říká: (*ὁ*) *ξένος* cizí (ten), *καλός, καλή* krásný, krásná, *ἄῤῥην* mužský, *θήλεια* ženská, *ἀποστάς* odpadlý, *ὁ μαθών* vyučený, *ὀλίγοι ἔμφρονες* někteří rozumní, *φοβερώτεροι* bázlivější, *ὀργὴ φιλούντων* hněv milujících, *ὀλίγον ἰσχύει χρόνον*, ale i: *τὸ φιλούμενον* to zamilované (věc), *τὸ ἄῤῥεν, τὸ θῆλυ*, kde se nejen jednotlivá osoba (mužský, ženská) ale i to pokolení neb lid, mužství, ženstvo rozuměti může, tudy také: *τὸ Ἑλληνικόν* Řectví a Řectvo, *ἱππικόν* jízdectvo, *ὁπλιτικόν* pěchota, ozbrojenstvo, *τὸ νέον* ta mládí, mládež, *τὸ κράτιστον τοῦ στρατεύματος* to nejlepší (jádro) vojska.

b) Často se přídavné střední potřebuje k naznačení prostory, času nebo látky: *μέσον* střed, *ἔσχατον* kraj, *ὁμαλόν* roveň, *εἰς ἕν* na jednom (místě), *ἀφ' ὑψηλοτέρου* na vyšším, *τὰ ἐπιθαλάσσια* pomoří, *τὰ καρτερά* pevnosti, atd. *ἐπὶ πολύ* na dlouho (času), *ἐς ἀΐδιον* na věk, *ἐξ ἑωθινοῦ* z rána. — *Μέγιστον ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. Τὸ ἐν ἀνθρώποις κακόν* (to zlé na světě), ale i množ.: *τῶν κακῶν πλείω ἐστὶ κατὰ τὸν βίον ἢ τῶν ἀγαθῶν* více zlého — než dobrého, podobně také: *ἡ χώρα πολλὰ ἔχει ὀρεινά* krajina má mnoho hornatosti. My tedy často užíváme podstatné aneb aspoň

přídavné v jednotníku, kde Řek v množníku: *τὰ ξηρά, ὑγρά* suché, mokré, neb vlhké věci, *τὸ ξηρόν, ὑγρόν* sucho neb vlhko, co vlastnost neb jednotlivé těleso; *τὸ ξυγγενές* příbuzenstvo, *τὸ ἀσφαλές* to nebezpečí, *τὸ βασιλικόν* to královské, t. j. způsob takový.

c) Podobně, co se v rozličných dobách nebo na mnohých věcech stává, klade Řek rád množn. číslo: *τοῖς μετρίοις ζῆλοί τε καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίγνονται. Αἱ μὲν εὐτυχίαι τὰς κακίας συγκρύπτουσιν, αἱ δὲ δυσπραξίαι ταχέως καταφανεῖς ποιοῦσιν. Ταῖς ἡλικίαις καὶ ταῖς ἐμπειρίαις πρυέχουσι.* Při konkretních věcech: *καλοὶ τὰ σώματα* krásní na těle, tělem neb tělesně, ti krásného těla, *χρηστοὶ τὰς ψυχάς* upřímného srdce, *ἥμεροι τοὺς τρόπους* mravem krotcí, *νεανίαι τὰς ὄψεις. σώματα ἡμῶν* (než my = nás) *οὐδὲν χείρονα ἔχετε, ψυχὰς οὐδὲν κακίονας ὑμῖν προσήκει ἔχειν.*

d) Krom takových případů užívá Řek ještě množného čísla:

1) K vyznačení látky, množství, kde my užíváme jednotníka: palivo, dříví; *ξύλα οὐκ εἶχον* nebo *ναυπηγήσιμα ξύλα* lodistavitelské dříví, *ὀπτὰ κρέα* pečené maso, pečeně, *πυροὶ καὶ κρίθαι* pšenice a ječmen(y).
2) Z více částek sestávající anebo veliké, rozsáhlé věci, na př. *θύραι* dvéře, *πύλαι* půle = (brána, vrata, Flügelthüre), *ῥύποι* smetí, *πλοῦτοι* bohatství, a u nás neobyčejné, ale u řeckých básníků zhusta užívané *τόξα, δώματα, μέγαρα, λέκτρα, κάρηνα* atd.; podobně jako u nás v mn. kř tiny, hody, tak i *γάμοι* svatba, *ταφαί* pohřeb; a svátky: *τὰ Διονύσια, Ἐλευσίνια* atd.
3) Osobní vlastní jména k naznačení více lidí podobných vlastností: *Φίλιπποι* Filippové, *Γοργίαι, Ὀδυσσεῖς, Δημοσθένεις* atd.

e) Zřídka kdy se užívá jednotníku u souborných jmen k naznačení kupy čili hromady, nejvíce se to stává u nářadí, kde se jen látka v jednotníku udává: *ἄργυρος* stříbro místo stříbrné náčení, věci; tak i *χρυσός* zlato, *χαλκός* měď atd. *κέραμος* hlíněné zboží, *πλίνθος* cihly, *χάραξ* palysady, příkopy, podobně i zásoba jiných věcí: *ἐσθής* šaty, oděv, *στρωμνή* čalouny, *ἄμπελος* révy, *κάρπος* obilí, také nástroj pro věc: *κώπη* veslo místo veslářstvo, loďstvo, *ἀσπίς* štít místo: oštítenci, *ὁ ἵππος* jízda, jezdectvo.

Málo kdy se užívá ve souborném smyslu, jako u nás, slova: *φίλος, ἐχθρός, πολέμιος, ὁ πέλας*, přítel, vrah, nepřítel, bližní.

f) U rozdělivých číslovek udává se někdy podmět předložkou a příhodným pádem: *κατὰ ἔθνη* po národu místo jedno-

tliví národové, *καθ' ἑκάστους* každý, jednotliví, *εἰς τέτταρας ἦλθον* čtyři atd.

II. Podmět čili první pád se zvláště slovem nevyráží, když

a) podmět jest osobní zájmeno a nemá zvláštního důrazu, vynechá se, jako u nás: *γράφω* píšu, *γράφεις* píšeš, *γράφει* píše, *ἀληθῆ λέγεις* pravdu mluvíš, *τί φῄς* co díš? *Σεβόμεθα τοὺς πρεσβυτέρους* ctíme starší; kde ale důraz, tam stojí zájmeno: *τί δὲ σὺ φῄς; πάντες ἐπαινοῦμεν ἃ σὺ λέγεις.*

b) Když ve výroku již vězí takové ponětí, že jen jisté věci přináleží t. j. že jen určitý podmět se mysleti dá a tudy také snadno vyrozumívá, ku př. kraloval (král), zatroubil (trubač), *ἐσάλπιγξεν* totiž *σαλπικτής*, nebo *σημαίνει τῇ σάλπιγγι*; tak *ἐκήρυξε* totiž *ὁ κῆρυξ* prohlásil t. j. hlasatel; *θύει* obětuje. Podobně neříká se v řeckém: blýská se, nýbrž jen blýská, jako: hřímá, prší, *ἀστράπτει, βροντᾷ, ὕει*, rozumí se osobně Zevs.

c) Když ze smyslu a spojení snadno podmět se vyrozumívá: *λέγουσι, φασί* t. j. *ἄνθρωποι*, ku př. *Ἀπόλλωνα τῆς κιθάρας εὑρετὴν ἀναγορεύουσι* Apollina kitháry nálezcem udávají, stojí tedy místo: praví se, prý, což se jako v latině 3. osob. trpně dává.

α) *ὁ Κῦρος λέγεται γενέσθαι παῖς Καμβύσου* praví se býti, že prý byl, *καθῆρηται τὸ τεῖχος* boří se, snáší se zeď; někdy ale 1. os. jedn. *λέγομαι* dicor, já prý.

β) Často, kdy my dáváme 1. os. mn., bere se v řeckém 2. os. jedn. jistivě nebo i žádavě: *τὸ ψεῦδος οὐ δύνασαι ἀληθὲς ποιεῖν*, nemůžeš místo nemůžeme, nelze; *κακὸν ἄνδρα ἐν ἡμέρᾳ γνοίης μιᾷ*, poznáš (poznalbys); takže: *νομίζοις ἄν, ἡγήσαιο ἄν*, myslelbys; *ἡγήσω ἄν* věřilbys, bylbys myslel; *εἶδες ἄν* vidělbys, mohlo se vidět.

γ) Někdy také *τίς* kdo, nebo jen 3. os. jedn., kde se *τίς* rozumí: *ξύλα τις σχισάτω* dříví někdo ať naštípá (ať se naštípá); *τότ' ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον* pakby mne právem kdo pohnal k soudu; *τὸ θάνατον διδιέναι δοκεῖν εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν* co (nikdo) neví, co se neví.

δ) Konečně neosobnými, nebo jaksi v neurčité osobě myšlenými časoslovy: *δεῖ* musí (dlužno), *χρή, ἔξεστι* a *ἔστι* sluší, smí, slušno, dovolno, *πρέπει* sluší, *προσήκει* přihází se, jako: *ξυμβαίνει: διαφέρει* rozdíl je; kde se při věcném přídavném *ἐστί* vynechává; též při podstatném: *ἀνάγκη* (*ἐστὶ*) *ἀπιέναι* nevyhnutelno, třeba (jest) odejíti; *νῦν καιρὸς* (doba, příhodno) *ἐνδείξασθαι τὴν σοφίαν. – οὐ βουλεύεσθαι ἔστι ὥρα* (čas, kdy) *ἀλλὰ πράττειν. – φύσιν*

πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον (ἐστί) nesnadno: *χαλεπόν* (těžko) *τι ποιεῖν.*

ε) Stojí-li neurčitý čas místo podmětu, dá se též neurčitý způsob, stojí-li ale člen při něm, přeloží se s verbal. subst. *καλόν ἐστι σιγᾶν* dobře jest mlčeti: ale: *καλόν ἐστι τὸ σιγᾶν* mlčení jest dobrá věc: však i: *χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, τὸ δὲ κελεῦσαι ῥᾴδιον.*

III. Výrok, co ponětí vlastnosti, bývá vytknut přídavným slovem a nebo časoslovem, kde to ponětí vlastnosti vězí; v prvním pádu, kde přídavné, podstatné, číslovka nebo místojmeno stojí, přidává se časoslovo *εἶναι*, které slove sponou (copula), že výrok s podmětem spojuje: *τὸ ῥόδον θάλλει* růže kvete, tolik co: růže jest květoucí. *Τὸ ῥόδον καλόν ἐστι. Κῦρος ἦν βασιλεύς. Σὺ εἶσθα πάντων πρῶτος. Οἱ ἄνδρες ἦσαν τρεῖς. Τὸ πρᾶγμά ἐστι τόδε.*

Pozn. Kde schází přídavné, k naznačení výroku dává se jen příslovce: ku př. blízko (*πλησίον, ἐγγύς*) daleko: (*χωρίς, δίχα, ἑκάς, πόρρω* pořád, *μακράν* dost, *ἄλις* satis); *ἄλις τὸ κείνης αἷμα* (*ἐστί*). — *ἐγγὺς ἦν ὁ κίνδυνος. — ἐγγύτερον γίγνονται.*

IV. Spona (copula), když jako zvláštní částka k doplnění výpovědi, nejsouc nikde v časoslovu obsažena, nejvíce u přídavných přidati se musí, vytkne se, jak příz v III. pověděno, časoslovem *εἶναι, ὑπάρχειν, φῦναι*, být *γίγνεσθαι, καθίσθασθαι.*

1. Spona *εἶναι* a to samé časoslovo, co určitý pojem bytnosti nebo trvání udává, musí se dobře rozeznávati, ku př. *ἐστι θεός* jest bůh, kde ztvrzuju bytnost jeho; v takovém pádu může se i příslovce přidati: *Σωκράτης ἦν ἀεὶ σὺν τοῖς νέοις. Κακῶς* nebo *καλῶς ἐστιν* jest to (věc) špatně, krásně.

2. Odpadnouti v nějaké sadě může jen spona, a to tenkráte, když jasně vysvítá, v jakém poměru výrok stojí k podmětu, obyčejně se vynechává 3. os. oznamov. jedn. jest neb není a to v jistých průpověděch a příslovích, a kde výrok vytknut podstatným jmenem: *ἀνάγκη, χρεών, θέμις, καίρος, ὥρα*, přídavným: *εἰκός, δῆλον, ῥᾴδιον, χαλεπόν, οἷόντε, θαυμαστὸν ὅσον, — ἀμήχανον ὅσον, — οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ* atd. neb konečně časoslovní přídavné na *-έος* (viz předešlé II. ε.).

Ἄδηλον τὸ μέλλον. τὰ τῶν φίλων κοινά. Θεῶν δύναμις μεγίστη. οὐχ οἷόντε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι. — Χωρὶς τό τ' εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια. θνητοὶ οἱ ἄνθρωποι.

σοφὸς μὲν ἐκεῖνος, ὑμεῖς δὲ ἄφρονες. Ἕλλην ἐγώ — οὐδὲν ὅ τι οὐχ ὑπέσχετο. — μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει.

Pozn. 1. Ustavičně se spona vynechává v obratě: *οὐδεὶς ὅστις οὐ*, t. j. nikdo, kdoby ne = každý bez výminky, kde se *οὐδείς*, coby mělo v 1. pádu jako podmět státi, s následujícím *ὅστις* zpodobuje: *Ἑλένην οὐδεὶς ὅστις οὐ στυγεῖ βροτῶν. Ἀπολλόδωρος κλαίων οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων.*

Pozn. 2. Řídčeji se vynechává spona v závislých sadách, přiřaděných buď potažným zájmenem nebo částicemi *ὅτι, ὡς* a *εἰ*, ku př. *Οἶδα, ὅτι χρήματα ἡδὺ κτῆμα. — εἰ δίκαια, τῶν σοφῶν κρείσσω τάδε.*

Pozn. 3. Málo kdy se spona vypouští, kdyžby měla v žádacím, spojovacím nebo rozkazovacím státi: ku př. *ὡς ἂν οἷόντε* (ᾖ) *διὰ βραχυτάτων ἐρῶ. — τοῖς θεοῖς χάρις* (ἔστω), *ὅτι οὐ σὺν πολλῇ ῥώμῃ, ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἦλθον οἱ πολέμιοι.*

Pozn. 4. Zato se *εἶναι* rádo vynechává při konstrukci (vazbě) akkusativa s infinitivem, v té případnosti, kde se indikativ pravidelně vynechá; podobně i příčestí *ὤν* (jsa) ve přechodných sadách i ve konstrukci genitivu absolutního.

§. 108.

O shodě částek v sadě.

1. Časoslovo jakožto výrok nebo spona souhlasí s podmětem ve číslu a osobě, přídavné slovo v čísle a pádu, a podstatné jméno (ve výroku nebo v přistávce) shoduje se také v rodu:

Ἐγὼ γράφω, σὺ γράφεις, οὗτος γράφει. Ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστιν. Ἡ ἀρετὴ καλή ἐστιν. Τὸ πρᾶγμα αἰσχρόν ἐστιν. Οἱ Ἕλληνες πολεμικώτατοι ἦσαν. Ὁ καλὸς παῖς, ἡ σοφὴ γυνή, τὸ μικρὸν τέκνον. Κῦρος βασιλεύς ἦν πρῶτος τῶν Περσῶν. Τόμυρις ἦν βασίλεια. Ἡ θυγάτηρ σου καλή ἐστι καὶ ἀγαθή. Ἀθάνατοι μόνοι εἰσὶν οἱ θεοί. Τὸ τῶν Περσῶν ἔθνος μαχιμώτατον ἔφυ. Παρεπίδημία τις (jakás) *ἐστιν ὁ βίος.*

2. Jako při sponě *εἶναι* dva první pády (podmětu i výroku) bývají, tak i následující časoslova, jenž dokonalý pojem výroku neobsahují, ale k doplnění svého pojemu ještě nějakou přistávku potřebují (časoslova větším dílem bytnosti, povstání, zrůstání a jmenování), požadují dva nominativy, to jest: krom podmětu stojí také výrok v prvním pádu, když jsou časoslova trpná (formou neb významem) a ve čtvrtém pádu, když nějaký čin vyjádřují; v českém obyčejně stojí druhý nominativ ve 7. pádu, zvláště když se předmětem nějaká změna stává, nebo i

stala: Můj bratr jest učitelem. Tys mým přítelem. Já budu jemu otcem. *Κῦρος ἐγένετο βασιλεὺς τῶν Περσῶν* (-ský). *Ὁ Κλέαρχος ἐχειροτονήθη ὁ ἄρχων.* Klearch vyvolen byl za vrchního; nebo: *Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Κλεάρχον ἐχειροτόνησαν τὸν ἄρχοντα.* Athenští Klearcha zvolili za Archonta (vrchního).

Taková časoslova jsou:

εἶναι, ὑπάρχειν býti, *πεφυκέναι* od přirozenosti býti, *φῦναι* povstati; *γίγνεσθαι* zroditi se, *αὐξάνεσθαι* zrůstati, *καταστῆναι, καθίστασθαι* zůstati, *μένειν* ostati, *διατελεῖν* setrvati (s part.) *δοκεῖν, ἐοικέναι* a *φαίνεσθαι* zdáti se, podobati se, zjeviti se, *δηλοῦσθαι* ukazovati se, *καλεῖσθαι, ὀνομάζεσθαι* a *λέγεσθαι* nazvati se, jmenovati se, *ἀκούειν* slouti (audire), v pověsti býti, *δείκνυσθαι* představenu býti, *αἱρεῖσθαι* vzatu býti, *χειροτονεῖσθαι* vybránu býti, *κρίνεσθαι* zvolenu býti, *νομίζεσθαι* považovánu býti, a jiná těm podobná časoslova, též: *ὄνομά ἐστι μοι* jméno jest mi t. j. říkají mi, jmenuju se — Pavel; stojí jméno také v 1. pádu, nikoli 2. p. dle lat. jest mu jméno Pavla.

Pozn. Mnohá z těchto slov také s příslovcemi se spojují, ouplný tak výrok vyslovujíce: *τὸ ἄνθος καλῶς αὐξάνεται* ten květ pěkně roste; tak se spojuje zvláště *γίγνεσθαι* a *φῦναι* s příslovcemi: *δίχα, χωρίς, ἑκάς, ἐγγύς, ἅλις. Τοῖς Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐγίγνοντο δίχα αἱ γνῶμαι*, Athénských vůdců rozdvojilo se mínění; *τὰ πράγματα οὕτω πέφῦκεν*, záležitosti tak jsou spořádány, vlastně: tak se staly.

3. Po jistých časoslovech bezosobně užívaných, následuje-li že, může podmět hned k časoslovu přistoupiti, to pak tím jako zosobní, ku př. zjevno jest, že jsem spravedliv, může se říci: *δῆλόν ἐστι δικαιόν με εἶναι* (spravedlivým mne býti), však ale dle udaného pravidla také: (*ἐγὼ*) *δῆλός εἰμι δίκαιος ὤν* zjevný jsem spravedliv jsa.

Zde se tedy infinitiv proměnil v particip, taková slova jsou:

δῆλόν	*ἐστι* (akkus. s infin.)	zjevno,	nebo:	*δῆλός*	zjevný, ukazuju se, s partic.	jsem.
φανερόν		patrno		*φανερός*	patrný	
δίκαιόν		právno		*δίκαιος*	právný	
ἄξιόν		hodno, slušno		*ἄξιος*	hodný	
ἐπίδοξόν		zdánlivo		*ἐπίδοξος*	zdánliv	

δεῖ (schází) *πολλοῦ, ὀλίγου, τοσούτου*; *δέω πολλοῦ, ὀλίγου* potřebuju mnoho, málo, s infin. neb *ὥστε* s infin.

LXXV. Příklady ku cvičení.

Θεὸς ἦν ὁ λόγος. Διὰ τούτων Φίλιππος ηὐξήθη μέγας. Τύλλιος, ὁ ἕκτος βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων, ἐν πολλοῖς πολιτεύμασι

δημοτικὸς ὢν ἐδήλωσε. Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι φίλων καὶ ξένων νῦν κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ ἀκούουσιν. Ἀλκιβιάδης ἡρέθη στρατηγός. Σὺ ἔσῃ πρῶτος, ἐὰν ᾖς φιλόπονος. Ἀγαθοκλῆς υἱὸς ἦν κεραμέως, γενόμενος δὲ κύριος Σικελίας, καὶ βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς εἰώθει κεράμεα ποτήρια τιθέναι παρὰ τὰ χρύσεα. Τὸ ὄνομα τοῦ Σόλωνος ἐγένετο αἰτία τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, καὶ τῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ Κύρου φιλίας. Λοκεῖς φιλομάθης εἶναι.

Zbožnost jest každé cnosti počátek. Smrtelným člověkům jest bůh outočiště. Moudří po cnosti baží. Učení jest i mládenci i starci příjemné. Před branou stálo asi čtyry tisíce vojáků. To: znej sebe sám, jest všudy užitečno. Vojvoda velel (aor.) kopí na (*εἰς*) pravé rameno vzíti (*ἔχειν*), až trubač troubou (3. p.) znamení dá. Hlásatel prohlásil (aor.) vojákům ku (*εἰς*) bitvě se připraviti. Udatní vojáci obdivují se. Bezc střídmosti nic dobrého nelze provésti (aor.). Semiramis byla královna Assyrská (2. p.). Sokrates vždycky veřejně ukazoval se. Po (*μετά* se 4. p.) smrti loučí se duše od nerozumného těla. Těžko jest každého člověka dobře znáti. Snad Eroti (milkové) proto se nazývají střelci, protože krásky také z daleka raní. Tyrtajos básník, od Athénských Spartánům za vůdce dán byl (aor.). Lakedaimoné stali se (*καταστῆναι*) původcové mnoha dobra Hellénům. Minos velmi spravedlivě panovav, byl ve (*κατά* 2. p.) podzemsku za soudce vyvolen (aor.). Cnost zůstane vždy nezměnitelná. Když (*ἐάν* s konj.) někdo za vůdce zvolen nespravedlivé a nepřátelské město podmanil (aor.), nespravedlivým ho nazveme? — Říkají mu: spravedlivý muž. Antioch došel takové pověsti (*εὔκλεια*), že (*ὥστε* s inf.) přímení Philopator dostal. Slušno z té věci kořistiti (*ἀπολαύω* 2. p.). Zjevno, že nerádi (*ἄκων*) se potýkáme. Zjevno, že Lykurg jednal spravedlivě (*δίκαια πράττω*). Každý myslí (o sobě), že jest (nom. s inf.) svým nejlepším přítelem. Myslí se o mně, že dobře činím (*εὖ ποιεῖν*).

§. 109.

Výminky této shody.

1. Forma výroku řídí se často po smyslu podmětu (spojení *κατὰ σύνεσιν*, ad intellectum), nikoli podlé jeho grammatické

formy, jako někdy v českém: mnohý zástup stlali roucha svá; ostatek všeho lidu sehnuli kolena svá; obec nového města učinili tolikéž. Slyštež dome Davidův, zkřikli všecko množství: *τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησαν. Ὁ στρατὸς ἀπέβαινον. Τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρουν. Τὸ μειράκιόν ἐστι καλός; τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους διαλεγόμενοι* atd. *τὸ παιδίον, ἧς ἐρᾷ ὁ ἀδελφός* to děvče, kterou miluje bratr. My raději: to pachole jest krásné; zato ale v plur.: jiné města přidržely se jich. *τί φῦλον ἄλλο ἢ ἄνθρωποι θεοὺς θεραπεύουσιν; ὁ δῆμος εἰς τὸ θέατρον προελθόντες ἐβόων προχειρίσασθαί με στρατηγόν.*

Pozn. 1 Místojmena, potahující se na souborný pojem, stávají ve mn. čísle. *Θεμιστοκλῆς ἐκ Πελοποννήσου φεύγει ἐς Κέρκυραν, ὧν αὐτῶν (τῶν Κερκυραίων) εὐεργέτης. Τὸ ναυτικὸν* (t. j. *οἱ ναῦται*) *οἱ ὥρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ.*

Pozn. 2. Podobně u přídavných souborných stojí časoslovo ve množ. čísle, jako při *ἕκαστος* každý, *ἄλλος ἄλλον* jeden druhého, *εἴ τις* jestli kdo, *ὅστις* a *ὅς ἄν* kdoby; *εἴ τις ἐσώθη, εὐδαίμονες νομίζονται. Ἄλλος ἄλλον ὁρῶν πλουτιζόμενον χρημάτων ἐπιθυμοῦσιν. Τῶν ἑαυτοῦ ἕκαστος καὶ παίδων καὶ χρημάτων ἄρχουσιν.*

2. Podmět středního rodu v množníku (co jedno množství považován) mívá rád časoslovo v jednotníku při sobě, ku př. *Τὰ ζῶα τρέχει* zvířata (zvěř) běží (běhá), *ζῶα πάντα θνητὰ πέφυκε. Ταῦτα τὰ πράγματά ἐστι καλά. Κακοῦ ἀνδρὸς δῶρα ὄνησιν οὐκ ἔχει. Τὰ κάτω τῆς Αἴτνης χωρία δρυμοῖς διείληπται. Τὰ δίκαια καὶ πάντα, ὅσα ἀρετῇ πράττεται, καλά ἐστι καὶ ἀγαθά.*

Pozn. Však básníci a z attických Thukydides a Xenophon mívají také množné číslo: *Τὰ μειράκια ἐπῄνεσαν τὸν λέγοντα· τοσάδε ἔθνη μετὰ Ἀθηναίων ἐστράτευον· φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά· ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Βελέσυνος βασίλεια.* Xenoph. *Τῶν γυμνικῶν ἀσκημάτων τὰ πολλὰ σὺν ὕδρῳτι ἐκπονοῦνται.*

Pozn. 2. Spona řídí se v čísle obyčejně podle výroku, jestliže tento nějaké podstatné nebo přídavné rodu středního jest a v jiném čísle, nežli podmět: *Αἱ χορηγίαι ἱκανὸν εὐδαιμονίας σημεῖόν ἐστι. – ἦσαν στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ ὀκτώ. – πάντα ταῦτα κακουργίαι εἰσίν. – ἔστιν ἀρχικώτατα τῶν γενῶν καὶ μεγίστας δυναστείας ἔχοντα Σκύθαι καὶ Θρᾷκες καὶ Πέρσαι.*

3. Stojí-li podmět co všeobecný pojem nikoliv co určitý předmět, tudy přídavné slovo ve výroku připojí se v jednotníku středního rodu, bez ohledu na rod a číslo, obyčejně se to překládá slovem: něco nebo věc: *Αἱ μεταβολαὶ*

λυπηρόν proměny jsou věc smutná. *Οὐκ ἀγαθόν* (nic dobrého) *πολυκοιρανία. εἷς κοίρανος ἔστω* (Hom.). *Ἡ μοναρχία κράτιστον* (to neb věc). *Ἀσθενέστερον γυνὴ ἀνδρός* žena nad muže slabší (tvor). *Καλόν ἡ ἀλήθεια καὶ μόνιμον. Ἔστι φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα ἡδοναὶ καὶ λῦπαι.*

Pozn. Zájmeno ukazovací (také potažné i tázací), stojí-li co podmět v sadě, v které výrok jest podstatné jmeno: tu místojmeno buď

a) shoduje se s ním, co do rodu, pádu a čísla, jako v latině: *Δικαστοῦ αὕτη ἐστὶν ἀρετή*, tato jest cnost soudcova. *Οὗτός ἐστιν ὁ ἀνήρ. Τοῦτό ἐστι τὸ ἄνθος· Ἄνδρες εἰσὶν οἵτοι. Αὕτη ἐστὶ πηγὴ καὶ ἀρχὴ πάντων τῶν κακῶν.* Anebo stojí v střed. jedn.

b) *Ἔστι δὲ τοῦτο τυραννίς. Τοῦτό ἐστιν ἡ δικαιοσύνη. Τοῦτό ἐστι πηγὴ καὶ ἀρχὴ γενέσεως· τοῦτο γάρ εἰσιν εὐθῦναι.*

Dodatek. Shoda ukazovacího místojmena s výrokem může býti jen tenkráte, když to v podmětu udané s tím ve výroku docela stejné jest, jako to svrchu: *αὕτη ἡ ἀρετὴ δικαστοῦ ἐστιν ἀρετή.* Jinák zůstane věcní to: *ὕβρις ταῦτ' ἐστί* pýcha totoť jest, jakoby: *ταῦτα* (*τὰ πράγματά*) *ἐστιν ὕβρις* toto (jednání) jest pýcha. Tak to zůstane i tam, kde přistávka (apposice) vysvětlující následuje: *οὐ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, κακοῦ ἀπαλλαγή· τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος.*

4. Časoslovní přídavné slovo na *τός* a *τέος*, které vždy pád svého časoslova požaduje, stojí buď bezosobně buď osobně.

V prvním pádu, když bezosobně, co lat. gerundium neb naše hlavní slova na -ní se potřebuje, stojí rádo ve množném místo jednotném: *ἀκουστέον* anebo *ἀκουστέα ἐστὶ τοῦ Κύρου* (genit. skrze *ἀκούω*), k slyšení jest, má se slyšeti Kýra. Takto bezosobně musí státi, když neřídí akkusativ, jinak ale může státi zase: *ἀσκετέον ἐστὶ σοφίαν* nebo *ἀσκετέα ἐστὶ σοφία* moudrost se musí cvičiti, přitom přichází činný podmět do dativu, jest mně (mi) tobě atd. k činění; nebo se dá *δεῖ* s akkus. a infinitivem, ku př. ty musíš místo podporovati, k podporování jest tobě místo: *ὠφελητέον ἐστί σοι τὴν πόλιν* (*ὠφελεῖν τινά* podporovati něco) nebo: *ὠφελητέα ἐστίν σοι ἡ πόλις* neb *ὠφελητέον ἐστί σε τὴν πόλιν*, jakoby tu stálo *δεῖ* slušno, dlužno. *Πιστὰ ἐστι τοῖς φίλοις* místo: *πιστόν ἐστι. δεῖ πιστευεῖν* věřiti jest, lze, nebo slušno věřiti přátelům.

Τὴν πεπρωμένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστιν ἀποφυγεῖν καὶ θεῷ. Δῆλά ἐστιν, ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμῶν βασιλέα γενέσθαι. Μιμη-

τέον ἐστί σοι τοὺς ἀγαθούς (μιμητέοι εἰσί σοι οἱ ἀγαθοί). Ἐπιχειρητέον ἐστί σοι τῷ ἔργῳ. Ἐπιθυμητέον ἐστί σοι τῆς ἀρετῆς. Ἀσκητέον ἐστί σοι τὴν ἀρετήν nebo *ἡ ἀρετή — ἀσκητέα.*

5. Podmět v dualu spojuje se často s výrokem ve množném, když něco společně o dvou platí, myslí-li se ale něco o každém z obou podmětů zvlášť, stojí dual; tak i tam, kde o dvou stejnorodých, od přirození spojených věcí, řeč jest, jako Hom. dual: *ὄσσε* oči, *ὦτε* uši, *χεῖρε* ruce, *πόδε* noze = nohy, *ἀδελφώ* bratří.

Ἀλλ' ὦ πάντων ῥᾷστ' ἀνθρώπων ἀναπεισθεντ' οὐχ ὑγιανεῖν
δύο πρέσβυτα, ξυνθιάσωτα τοῦ ληρεῖν καὶ παραπαίειν.

Aristoph. Plutus.

Jinak plur. *Δύο ἄνδρε ἐμαχέσαντο. Ἀδελφὼ δύο ἦσαν καλοί· Οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσάριον πολεῖται* dvé vrabčátek nekoupí se za asser.

Ἀδελφὼ ἐρίζοντε οὕτω διάκεισθον, ὥσπερ εἰ τώ χεῖρε διακωλύοιεν ἀλλήλω. Ὡς εἰδέτην ἀλλήλους ἡ γυνὴ καὶ ὁ Ἀβραδάτης, ἐσπάσαντο ἀλλήλους.

Pozn. Jestli ženské podstatné ve duale spojeno s attributem, tedy stojí to v mužském duale, protože není ženský v užívání: *ἄμφω τὼ πόλιε, τὼ γυναῖκε, ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρα, τοῖν γενεοῖοιν, τούτω τὼ τέχνα.*

6. Jestliže výrok v superlativu, který stojí s genitivem ve spojení, řídí se v rodu dle podmětu, málo kdy podle genitivu, jako v latině: Sol omnium rerum lucidissimus est. *Ὁ ἥλιος πάντων λαμπρότατός ἐστιν. Φθόνος χαλεπώτατός ἐστι τῶν νόσων.*

LXXVI. Cvičení.

Vojsko nepřátel ucouvlo. Lid Athénský věřil, že (akk. s inf.) Hipparchos, tyran, od Harmodia a Aristogeitona zavražděn byl (aor.). Závist jest (věc) k nenávidění. Opilství jest lidem (něco) obtížného. Zahálka jest sladká sice, ale neslavná a podlá. Něco krásného jest sice moudrost a spravedlnost, ale i něco těžkého a pracného. Od (*παρά* s gen.) předků se učili, jest nejlepší nauka. S mocí roste i pýcha lidská (gen. pl.). Peníze poskytují lidem přátely a hodnosti. Utrpení (pl.) (trápení) bývá lidem naučením. Neštěstí (pl.) bližních slouží (stává se) lidem k výstraze (*εἰς*). Soudy Athénské usmrcovali často řečí svedeni, nevinné, často ale i osvobodili vinníky,

řečí (ἐκ) buď k litosti pohnuti, anebo že oni příjemně mluvili (hovořili aor.). — Tyto dvě dlouhé cesty vedou do (εἰς) města. Mladíci Spartanští měli na (ἐν) cestách ruce pod pláštěm. Nepřátelé zmocnili se obou velikých a skvostných měst. Orel jest nejprudší ze všeho ptactva. Cnost jest to nejkrásnější ze všech věcí (dober.). Musím jíti (jest mi jíti). Musím psaní psáti. Přede vším musí se mládež zvykati pravdu mluviti. Dobré jméno jest více k obstarání (σπουδάζω), nežli zlato.

§. 110.

Shoda u více podmětů.

1. U dvou nebo více podmětů stojí časoslovo čili spona ve množníku. Podměty považují se buď co spojená řada jednotlivostí, neb co celek jistý; v prvním pádu se spojují částicemi: *καί, τέ-καί, τέ-τέ, καί-καί* nebo rozpojným ἤ (buď), v druhém pádu vážou se s *ἅμα, μετά, σύν.*

a) Mají-li podměty stejný rod, má přídavné tensamý a množník:

Φίλιππος καί Ἀλέξανδρος πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ἔργα ἀπεδείξαντο. Πελοπίδας καὶ Ἐπαμεινώνδας ἀνδρειότατοι ἦσαν. Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ ἦσαν καλαί. Ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ἀσυνεσία εἰσὶ κακαί. Μίνως καὶ ὁ Λυκοῦργος νόμους ἐθέτην. Δημοσθένης μετὰ τῶν ξυνστρατηγῶν σπένδονται. Ἀλκιβιάδης ἐκ Σάρδεων μετὰ Μαντιθέου ἵππων εὐπορήσαντες ἀπέδρασαν ἐς Κλαζομενάς.

Pozn. Někdy se řídí jen podle nejbližšího jednotlivého podmětu a stojí v jednotníku: *Φιλεῖ σε ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ*, neb *ἀγαθός ἐστιν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ. Ἐστρατήγει τῶν νεῶν Ἀριστεὺς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάνωρ. Ἀνίστατο ἐκ τοῦ συμποσίου ὁ Τίμαρχος καὶ ὁ Φιλήμων ἀποκτενοῦντες Νικίαν. Ἦλθε χρυσάντας τε ὁ Πέρσης καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ὁμοτίμων. Βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰςπίπτει εἰς τὸ Κυρεῖον στρατόπεδον.*

b) Při spojení více podmětů v ohledu grammatické osoby rozličných, řídí se časoslovo buď dle nejbližšího podmětu a nebo stojí ve množném a to sice v 1. osobě, patří-li jeden z nich k tomu: *Σύ τε Ἕλλην εἶ καὶ ἡμεῖς* nebo *Ἕλληνές ἐσμεν καὶ σύ καὶ ἡμεῖς. Ὑμεῖς καὶ ἐγὼ τάδε λέγομεν. Καὶ ἐγὼ καὶ σὲ πολλὰ δὴ τοῦ ἀρέσκειν ὕνεκα τῇ πόλει καὶ εἴπομεν καὶ ἐπράξαμεν. Λακεδαιμόνιοι καὶ ἡμεῖς οὔτε νόμοις οὔτε ἔθεσι χρώμεθα τοῖς αὐτοῖς. Οὔτε σύ οὔτ' ἂν ἄλλος οὐδεὶς δύναιτ' ἀντειπεῖν* nebo *οὔτε σὺ ἂν δύναιο ἀντειπεῖν οὔτ' ἄλλος οὐδείς.*

c) Při podmětech rozličného rodu má přednost mužský před ženským a tento před věcním. *Ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ἀγαθοί εἰσιν. Ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα ἀγαθαί εἰσιν. Ὡς εἶδε πατέρα τε καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους γεγενημένους, ἐδάκρυσεν. Νέοι τε καὶ νέαι ὁμιλοῦντες ἀλλήλοις φιλοφρόνως ἡδέως διάγουσιν. Ἄλκηστις ἠθέλησε μόνη ὑπὲρ τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς ἀποθανεῖν, ὄντων αὐτῷ πατρός τε καὶ μητρός.*

d) U bezživotných předmětů neb věcí stojí přídavný výrok bez ohledu na rod, nejraději v středním čísla množného, ku př. *ἀβέβαια καὶ πλοῦτος καὶ τιμὴ καὶ δόξα. Ἡ ἀγορὰ καὶ τὸ πρυτανεῖον Παρίῳ λίθῳ ᾠκημένα ἦν. Λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν. Σώματος κάλλος καὶ ἰσχὺς δειλῷ καὶ κακῷ ξυνοικοῦντα οὐ πρέποντα φαίνεται, ἀλλ' ἀπρεπῆ. Εὐγένειαι καὶ δυνάμεις καὶ τιμαὶ δῆλά ἐστιν ἀγαθὰ ὄντα.*

e) Když více rozličných osob přichází, panuje první před druhou a třetí, druhá před třetí, a časoslovo rádo stojí ve množném: *Ἐγὼ καὶ σὺ γράφομεν. — ἐγὼ καὶ ἐκεῖνος γράφομεν — ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἐκεῖνος γράφομεν. — σὺ καὶ ἐκεῖνος γράφετε — ἐγὼ καὶ ἐκεῖνοι γράφομεν, σὺ καὶ ἐκεῖνοι γράφετε, ἡμεῖς καὶ ἐκεῖνοι γράφομεν, ὑμεῖς καὶ ἐκεῖνος γράφετε — ἐγὼ καὶ σὺ πολλὰ τῷ θανόντι ἐποιήσαμεν.*

LXXVII. Ku překládání do řeckého.

Sokrates a Platón byli velmi moudří. Nisos a Euryalos byli přátelé slovem a skutkem (3. p.). Moudrost a zdraví byla vždy největší dobra ve světě (člověků). Stydlivost a bázeň jsou člověku přirozeny. Kleonymos (ten) Lakonský a Bassias (ten) Arkadský, dva stateční mužové, v bitvě proti (*πρός*) Karduchům svedené (stálé) skonali. Já a bratr můj tebe milujeme. Vy a přátelé vaši prokázali jste mně mnohá dobrodiní.

§. 111.

Člen.

1. Člen (*ὁ, ἡ, τό*) klade se před podmět a vůbec před každé podstatné slovo, kde o určité jednotlivé věci řeč jest, tak že podstatné bez členu pojem všeobecný udává, jako: *ἄνθρωπος*

člověk vůbec, *φιλοσοφία* libomudrctví vůbec; proto se řekne: *ἄνθρωπος θνητός ἐστι* člověk smrtelný jest. Podstatné ale s členem se jaksi co jednotlivé a určité vytkne, a tudy: *ὁ ἄνθρωπος* ten člověk, kterého myslím, kterého od jiných rozeznávám, neb o kterém řeč byla; *ὁ ἄνθρωπος εὐπαίδευτός ἐστι* ten člověk jest vzdělaný. To se vidí také v tom způsobu, kde stojí: *ἐξ ἀρχῆς* z počátku vůbec, a zase: *ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς* z počátku toho, t. j. hned od okamžení, co — (Xenoph. Anab.) Však ale co obsah celého pojemu stojí *ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστιν.*

Pozn. Čech nezná rod neurčitý, co u Němců obyčejno: ein, eine, ein, jeden, a, o, ale místo toho říká: nějaký, jakýs, což se v řeckém vyjádřuje místojmenem *τὶς* kýs: *Ἄνθρωπός τις* (člověk jakýs) *μοί εἶπεν. γυνή τις ὄρνιν εἶχεν* žena jakási slepici měla. — **Pravidlem se** *τὶς* **jakožto příklonná částice za předmětem klade, ve spojité řeči ale také někdy napřed stojí.**

2. Osobní jmena vlastní nepřijímají vůbec člen, jako u nás: *Ἀλέξανδρος. Σωκράτης ἔφη. Ἐνίκησαν Θηβαῖοι Λακεδαιμονίους. Μὴ οἴεσθε, μήτε Κερσοβλέπτην ὑπὲρ Χερρονήσου, μήτε Φίλιππον ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως πολεμήσειν, ὅταν ἴδωσιν ἡμᾶς μηδενὸς τῶν ἀλλοτρίων ἐφιεμένους.*

a) Také u jmena spojeného s přídavným nebývá člen: *Σοφὸς Σωκράτης* moudrý Sokrates (co vůbec známý), ale zřídka *ὁ Σωκράτης σοφός*, spíše: *ὁ Σωκράτης ὁ σοφός* neb *ὁ σοφὸς Σωκράτης*; nebo ještě silněji: *ὁ σοφὸς ὁ Σωκράτες* ten moudrý muž S.

b) Podobně se říká: *Σωκράτης Ἀθηναῖος* (Xen. Anab. III.) Sokrates Athenský, místo: *Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος*; vůbec na jmeno přistávka s členem následuje: *Κροῖσος, ὁ τῶν Λυδῶν βασιλεύς.*

c) V nápisech, zvláště ve svědčeních na psaní u jmen, kde se blíže neurčují: *Διονύσιος Τύφωνι τῷ φιλτάτῳ χαίρειν. Φιλίππῳ Μενεκράτης ὁ Ζεὺς εὖ πράττειν. Φίλιππος Μενεκράτει ὑγιαίνειν.*

d) Jména řek se kladou mezi člen a podstatné slovo *ποταμός* řeka, ku př. *ὁ Εὐφράτης ποταμός* ten Eufrates proud, t. j. řeka Eufrat.

3. Kdykoliv se o jmenu co známém a určitém mluví, mívá člen: *ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀλέξανδρος, ἡ Ἀσία, ἡ Λυβία, αἱ Ἀθῆναι*; to samé se stává, když se něco přisadí, co k dalšímu vysvětlení slouží; tak Aeschines v řeči proti Tim. §. 183. *ὁ Σόλων — ὁ τῶν νομοθετῶν εὐδοξότατος*; nebo podlé a), když se jmeno rázně určuje, stojí člen zadu: *Σωκράτης, ὁ Ἀθηναῖος. Κῦρος, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεύς. Θῆβαι αἱ ἐν Βοιωτίᾳ*; nebo mezi oběma: *ὁ Ζεὺς ὁ Ὀλύμπιος. Ὁ Σόλων ὁ παλαιός. Μὰ τὸν Δία τὸν μέγαν.*

Vůbec tedy může se říci: *βασιλεύς* o králi Perském, anebo *ὁ βασιλεύς* i *ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν* co o všeobecné známé věci bez dalšího přídavku, kde se ale slovo slovu naproti staví, tam musí státi; *ὁ ἐλεύθερος ἀνὴρ ἀληθεύει, ὁ δειλὸς ψεύδεται.*

4. Člen se vynechává u podstatných k naznačení jednotlivých věcí, konkretních, když jejich pojem ze smyslu a spojitosti vysvítá, tak jmena osob dle ouřadu a řemesel, částek těla a duševních sil, jmena měst a míst, zemí a moří, větrů, hvězd, časů a svátků atd.

5. U věd a zaměstknání vůbec vynechá se člen, ale v pojmenování jednotlivých, určitých, zvláště na *-ική* postaví se, ku př. *σπουδάζω περὶ φιλοσοφίαν* učím se libomudrctví (vůbec), ale *σπουδάζω περὶ τὴν φιλοσοφίαν Μιλησιακήν* učím se té Milesské zvlášť; *μανθάνω γραμματικήν* mluvnici (vůbec), naproti tomu: *μανθάνω τὴν γραμματικὴν Ἑλληνικήν* řecké mluvnici (zvlášť). *Σωκράτης ἐκέλευε λογισμοὺς* (počtářství) *μανθάνειν. Πόλεμος* (vojna vůbec) *οὐκ ἄνευ κινδύνων. Ἄνθρωπος θεοῦ ἐστιν εἰκών. Χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος. Πλοῦτος κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν* (služebník). *Ἕλληνες καὶ βάρβαροι θεοὺς ἡγοῦνται πάντα εἰδέναι.*

6. Když v nějaké sadě podmět a výrok se vyjádřuje podstatným slovem tam určitým, zde neurčitým, tedy člen odpadá, ledaby výrok jen jistou jednotlivou věc znamenal, u časoslov jmenovati, považovati se atd. Když se více věcí po sobě uvádí, také artikul odpadá. *Ὁ ἄνθρωπος θηρίον ἐγένετο* ten člověk stal se zvířetem (vůbec), ten jistý člověk; naproti tomu: *πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος* člověk (vůbec) všech věcí mírou. *Οἱ στρατιῶται τοῦ Φιλίππου τὸν τὴν Ὄλυνθον αὐτοῖς προδοντα ἀνεκάλουν τὸν προδότην* nazvali zrádcem, neboť to byl známý člověk, Lasthenes nebo Euthykrates, jeden z obou šel okolo vojáků, kteří jako naň ukazujíce pravili: to je ten zrádce. *Τοὺς φίλους ῥᾳδίως ποιούμεθα* přátely snadno si volíme. *Τοὺς θεοὺς ἡγούμεθα* věříme bohy (ty, co obec věří), jinak ale: *ἡγούμεθα θεούς* Xen. Memor. init.

7. Má-li v řeckém přídavné nebo příčestí vystoupiti co podstatné, přibírá pravidlem člen; *οἱ ἀγαθοί* dobří, *τὸ ἀγαθόν* (to) dobré, dobro, *ὁ λέγων* (ten) mluvící, řečník; rozdíl se ale

činí, řekne-li se *μαθητής ὁ μανθάνειν βουλόμενος* žák, který se učiti chce, chtivý, chtící; však *μαθητὴς μανθάνειν βουλόμενος* znamená jen: žák chtě se učiti, když neb an se chce učiti. *Ὁ πλεῖστα ὠφελῶν τὸ κοινὸν μείστων τιμῶν ἀξιοῦται* nebo *ὁ πλεῖστα ὠφελήσας τὸ κοινὸν μείστων τιμῶν ἠξιώθη* nebo — — *ὠφελήσων* — — — — *ἀξιοθήσεται. Πολλοὺς ἕξομεν τοὺς ἑτοίμως συναγωνιζομένους.*

Jestliže přídavná jen částku celku znamenají, bez členu stojí: *κακὰ καὶ αἰσχρὰ ἔπραξεν* zlé a šeredné.

8. V řeckém se může každá částka řeči předloženým členem za přídavné nebo podstatné považovati, tak i celé průpovědě:

a) Infinitiv: *τὸ γράφειν* to psáti = psaní; *τὸ εὐτυχεῖν* to šťastným býti, to štěstí; *τὸ καλῶς ἀποθανεῖν* to krásně umříti, krásná smrt. *τὸ φθονεῖν τοῖς εὐτυχοῦσι τοὺς ἀτυχοῦντας οὐδὲν θαυμαστόν. Ἀγησίλαος οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ ἄλλων βασιλεύειν ἢ ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ ἄρχειν ἐμεγαλύνετο.* Někdy se musí takový infinitiv opsati: *ὁ λύχνος διὰ τὸ λαμπρὰν φλόγα ἔχειν* (tím — že má) *φῶς παρέχει. Αἰσχρὸν τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πλάγη διαπερᾶν ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν.* (Aby své jmění zvětšili.) *Τὰ πλείω ὑμᾶς τῶν πραγμάτων ἐκπέφευγε τῷ μὴ βούλεσθαι* (proto, že nechcete, tomu nechtění). *Τὰ δέοντα ποιεῖν, οὐ τῷ μὴ δύνασθαι.*

b) Přídavné: *τὸ ἀγαθόν, τ' ἀγαθόν* dobro; *τὰ ἀγαθά — τ' ἀγαθά.*

c) *τὸ ἐμόν* to moje, ta majetnost; *τὸ πόσον* to moc-li, kolikost, velikost.

d) *τὸ πρῶτον, τὰ πρῶτα* nejprve, prvníkrát, to první; *τὸ λίαν* to tuze, *τὸ σφόδρα* to prudce.

e) *οἱ νῦν* ti nynější, *τὰ νῦν = νῦν* nyní, nynějšek; *τὸ πάρος* přítomnost, *τὸ ἔπειτα* to potom, *τὰ πρίν* to předtím, *τὸ ἄνω* hořejší, *τὸ μεταξύ* to mezitím, *τὸ ἐντός* to vnitřku, *ὁ ἀεί* ten vždy, ustavičný, *οἱ τότε, οἱ ἐνθάδε; τὰ ἐντός* vnitřní částky.

f) Nebo vyráží u předložky všecko to, co se na tu věc potahuje: *τὸ* nebo raději *τά περὶ τὴν θήραν* vše k honbě příslušné; *οἱ περὶ τὴν θήραν* lidé, co se honbou obírají, honci; *τὰ τῆς πόλεως* záležitosti města.

g) Jest to zvláštní výraz řecký, když se postaví člen před *περί* neb *ἀμφί* u vlastního jmena znamenajíc lidi, co okolo nějaké osoby jsou, neb osobu s družinou, tak: *οἱ ἀμφὶ τὸν Σωκράτην* ti okolo Sókrata, t. j. žáci jeho.

h) Číslovky: *τὰ δώδεκά ἐστι δὶς ἕξ. – ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη* přes 50 let.

9. Postavení členu jest u Řeků velmi volné a rozmanité; může státi buď jednotlivě *a)* před podmětem, *b)* před přídavným a vůbec přístavkem, *c)* buď před obojím tedy opakované ku př.

a) *ὁ ἀνὴρ σοφός* nebo *σοφὸς ὁ ἀνήρ.*

b) *ὁ σοφὸς ἀνήρ* nebo *ἀνὴρ ὁ σοφός.*

c) *ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός*, nebo zřídka *ὁ σοφὸς ὁ ἀνήρ.* Přece ale ze všech těch způsobů jest ten nejpřirozenější a nejobyčejnější buď: *ὁ ἀνὴρ σοφός* nebo *ὁ σοφὸς ἀνήρ*; však u zájmena ukazovacího: *ὁ ἀνὴρ οὗτος* neb *οὗτος ἀνήρ*, nikdy *ὁ οὗτος ἀνήρ*, spíše může státi *ὁ τοιοῦτος ὁ ἀνήρ.* Málo kde se nachází člen před zájmenem, leda s důrazem u Plat. Phaedr. c. 87. *τὸν ἑαυτόν*; proto se nesmí postaviti: *οἱ ἡμεῖς οἱ ἄνδρες*, nýbrž jen *ἡμεῖς οἱ ἄνδρες*; kdyby se řeklo: *ἡμεῖς ἄνδρες*, byl by to výrok: my jsme mužové, neb: my, co mužové. Z nouze snad si mohl dovoliti básník, řka: *τόν με κύνα* místo *μὲ τὸν κύνα.* Z toho

d) vidno, že pronomina, zvláště demonstrativa, jako slovo *πᾶς* ves, vše, rády stojí před členem anebo za podstatným: *τοῦτον τὸν ἄνδρα* nebo *τὸν ἄνδρα τοῦτον*; *αὕτη ἡ οἰκία* neb *ἡ οἰκία αὕτη*; *ὅδε ὁ λόγος* neb *ὁ λόγος ὅδε*; *ἐκεῖνο τὸ χωρίον* neb *τὸ χωρίον ἐκεῖνο*; podobně to určivé *αὐτός* sám: *αὐτὸς ὁ πατήρ* neb *ὁ πατὴρ αὐτός.* Jestli podstatné ale jest vlastní jmeno neb názevné, co rádo bez artikule stává (č. 4.), může také státi bez členu: *αὐτὸν Μένωνα* neb *αὐτοῦ βασιλέως*; *αὐτὸς βασιλεύς* neb *αὐτὸς ὁ βασιλεύς* sám (ten) král; stojíli ale *ὁ αὐτὸς βασιλεύς* ten samý král, tenže král; zde člen patří více k podstatnému, stává-li to bez členu, může také s tím *αὐτός* tak státi: *νυκτός*, tudy také: *αὐτῆς νυκτός* samé noci.

e) U příslovce přídavně užívaného, u předložky se svým pádem stojí artikul napřed: *ἡ ἄνω πόλις* hořejší město, *ὁ μεταξὺ τόπος* to mezimístо, prostora, *ὁ νῦν βασιλεύς* nynější král, *οἱ πάλαι σοφοί* bývalí mudrci, *ἡ ἄγαν ἀμέλεια* ta přílišná nedbalost, *οἱ πάνυ τῶν στρατιωτῶν* ti nejlepší vojáci, *οἱ καθ' ἡμᾶς* ti s námi, t. j. naši vrstevníci; naproti tomu: *ἔθος τὸ καθ' ἡμᾶς* obyčej náš, *ὁ πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμος*; *ἡ ἐν Χερρονήσῳ τυραννίς.*

f) Jak se genitiv mezi člen a podstatné vkládá: *τὰ τῆς πόλεως (πράγματα)*; tak i celé určení bližší s členem se vkládá, a tím několik členů vedle sebe stojí: *ἡ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ τύχης μεταβολή*, nikoliv ale: *τῆς τῆς γυναικὸς τύχης*; lépe: *ἡ τοῦ ὀνοῦ συμφορά*; *τὰς τῆς Σεμέλης ὠδῖνας*; *τὸ τῆς πόλεως βάρος.*

10. Při stavení členů u podstatného se svým příslušenstvím, s přístávkou totiž přídavného neb jiného slova, musí se dva způsoby rozeznávati:

a) Přívlastek (attribut) jest s podstatným v jednotu pojemu spojen, tvoří jedno poněti: ten moudrý muž = mudřec, a značí předmět svým přívlastkem jiným předmětům tohož druhu jako naproti postavený; tu se klade přívlastek buď mezi člen a podstatné, anebo za podstatné s opakovaným členem: *ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ* dobrý muž, nebo: *ὁ ἀνὴρ ὁ ἀγαθός* (ten) muž ten dobrý (naproti zlému), *οἱ πλούσιοι πολῖται* ti bohatí občané, *οἱ πολῖται οἱ πλούσιοι* občané, ti bohatí (naproti chudým); též: *ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος* nebo *ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων* (proti jinému

lidu), *οἱ νῦν ἄνθρωποι* neb *οἱ ἄνθρωποι οἱ νῦν; ὁ πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμος* nebo *πόλεμος ὁ πρὸς τοὺς Πέρσας.*

b) Přívlastek není v jednotu pojemu spojen, nýbrž co výrok zkrácené vedlejší průpovědě považován a činí jako protisadu k sobě: *ὁ ἀνὴρ ἀγαθός* neb *ἀγαθὸς ὁ ἀνήρ* člověk dobrý (jsa), dobrý ten člověk, *οἱ ἄνθρωποι μισοῦσι τὸν ἄνδρα κακόν* nebo *κακόν τὸν ἄνδρα* nenávidí člověka špatného (co takového). Naproti dobrému postaven zlý, museloby zníti; *Τὸν κακὸν ἄνδρα* nebo *τὸν ἄνδρα τὸν κακόν*, proč ež také: *Τοὺς μὲν ἀγαθοῦς ἀνθρώπους ἀγαπῶμεν, τοὺς δὲ κακοὺς μισοῦμεν* dobré lidi milujeme, zlé pak nenávidíme. *Ὁ βασιλεὺς ἡδέως χαρίζεται τοῖς πολίταις ἀγαθοῖς* měšťanům dobrým, že jsou sami v sobě dobří, naproti zlým ale museloby státi *τοῖς ἀγαθοῖς πολίταις* nebo *τοῖς πολίταις τοῖς ἀγαθοῖς. Ὁ θεὸς τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέφῦσεν* tu nejlepší duši. *Οἱ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλαμπόμενοι τὰ χρώματα μελάντερα ἔχουσιν* kůži mají černější. (Viz předešlé č. 9. pak o přívlastku §. 116. f.)

Poznam. 1. Jestli podstatné s artikulem někde s genitivem spojeno, staví se podlé pořádku v *a)* tenkráte, když jiné věci toho druhu naproti stojí: *ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος* neb *ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων*, naproti jinému lidu, zde důraz leží na genitivu. Jinak ale genitiv bez členu se druhému podstatnému předešle aneb i na zad staví, když podmět nějaká částka jest genitivu a důraz v 1. pádu leží: *ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων* nebo *τῶν Ἀθηναίων ὁ δῆμος*, t. j. lid, zástup, nikoliv šlechticové. Dle prvního: *τὸ τοῦ πατρὸς βιβλίον.* Když místo zájmena přivlastňovacího stojí 2. pád osobních, tedy se potažná *ἑαυτοῦ, σεαυτοῦ* staví jako v *a)*: *Τὸν ἐμαυτοῦ πατέρα* nebo *τὸν πατέρα τὸν ἐμαυτοῦ* atd., genitiv ale osobních *μοῦ, σοῦ* atd. nejraději za podstatným stojí: *Ἀγαθός ἐστι ὁ ἀδελφός μου*, někdy ale také před ním: *ἀγαθός ἐστί μου ὁ ἀδελφός;* podobně: *ὁ ἀδελφός αὐτοῦ ἀγαθός ἐστιν* nebo *ἀγαθός ἐστιν αὐτοῦ ὁ ἀδελφός;* v jednotlivém a dvojném čísle stojí vždycky formy enklitické.

Pozn. 2. Velmi jasně vystupuje ten rozdíl u přídavných: *ἄκρος, ἥμισυς, μέσος, ἔσχατος;* stojí-li podle *a)*, tu činí podstatné slovo s přívlastkem jako protisadu k jiné věci tohož druhu; ku př. *ἡ μέση πόλις* prostřední město (naproti jiným městům), *ἡ ἐσχάτη νῆσος* nejkrajnější ostrov (proti jiným ostrovům); stojí-li ale podlé *b)*, považuje se podstatné jako sobě naproti, a přívlastkem se blíže určí, ku př.: *ἐν μέσῃ τῇ πόλει* neb *ἐν τῇ πόλει μέσῃ*, ve prostředku města, *ἐν ἐσχάτῃ τῇ νήσῳ* neb *ἐν νήσῳ τῇ ἐσχάτῃ* na kraji ostrova; *ἐπὶ τῷ ὄρει ἄκρῳ* nebo *ἐπ' ἄκρῳ τῷ ὄρει* na vršku hory, na chlumu.

Pozn. 3. Podobným způsobem staví se *μόνος* co přívlastek svého podstatného, dle *a)* *ὁ μόνος παῖς* jediný syn; nebo dle *b)*, když blíže naznačuje výrok: *ὁ παῖς μόνος* ten chlapec sám jedin. nebo: *μόνος ὁ παῖς παίζει* chlapec hraje sám, jediný; takže *ὅλος*, ku př. *δι' ὅλης τῆς ἡμέρας* skrz celý den, celého dne.

11. Postavení členů u mnohých slov také mění jejich význam:
αὐτός on, *ὁ αὐτός* tensamý, tenže.
ἄλλοι (alii) jiní, *οἱ ἄλλοι* ti druzí ostatní (ceteri).

πολλοί mnozí, *οἱ πολλοί* množství, celý zástup.
ὀλίγοι někteří, málo, *οἱ ὀλίγοι* těch málo, ta hrstka, výtečnější.
πάντες ἄνθρωποι všickni lidé, *πάντες οἱ ἄνθρωποι* všickni ti lidé, *οἱ πάντες ἄνθρωποι πέντε* všech lidí bylo pět.
ὁ πᾶς ἄνθρωπος celý člověk.

12. V nejstarší době řeči jsou ještě stopy, kde ὁ, ἡ, τὸ platilo za místojmeno ukazovací, z kterého se později s přistávkou δε = γε = že utvořilo ukazovací: ὅδε, ἥδε, τόδε *hic, haec, hoc, i-ž* a *to-ž*, a sesíleným kmenem οὗτος, αὕτη, τοῦτο tenže, tensamý. První ukazuje na předmět zevnitřní v prostoře pozorovaný, druhé ukazuje na tensamý předmět, ale i s jeho duševními, nebo vnitřními vlastnostmi; na další předmět ukazuje ἐκεῖνος.

a) ὅδε a οὗτος tak střídají, že ὅδε ukazuje předmět, který se ještě nepozoroval, tudy o něm ještě řeč nebyla, bez okolností, οὗτος i vlastnost věci v ohled bere, tedy o předmětu se užívá jako známém, o kterém zmíněno už a mluveno, ku př. ἥδε ἡ πόλις tohle město, αὕτη ἡ πόλις to samé, takové město; ὅταν τοῦτο (toto, takové, už řečené) λέγωμεν, τόδε λέγομεν tohle; ταῦτ' ἔλεξαν toto, takovéto mluvili, řečnili; na konci řeči však: ἔλεξαν τάδε tohle, když teprva řeč se uvádí; ταῦτα μὲν οὐ λέγεις, παρ' ἡμῶν δ' ἀπάγγελλε τάδε.

b) Jestliže místojmeno ukazovací na potažnou sadu nebo přívlastivou patříc způsob věci lépe udává, stojí: οὗτος, ku př. οὗτος ἂν εἴη σωφρονέστατος, ὅστις κοσμιώτατα τὰς συμφορὰς φέρειν δύναται· μόνῳ ἰατρῷ τοῦτο καὶ συνηγόρῳ ἔξεστιν, ἀποκτείνειν μέν, ἀποθνήσκειν δὲ μή. — Ὃν ἂν ἡγήσωνται φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τούτῳ οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. Málo kdy se nachází ὅδε v takovém spojení: ὅστις δὲ τοὺς τεκόντας ἐν βίῳ σέβει, ὅδ' ἐστὶ καὶ θανὼν θεοῖς φίλος. Eur. βάρος τι καὶ τόδ' ἐστίν, αἰνεῖσθαι λίαν. Eur.

c) οὗτος ukazuje na věc teď řečenou, ἐκεῖνος na dříve udanou, jako tento — onen*); někdy však i tento poměr se obracuje: δεῖ τὸ βέλτιστον ἀεί, μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπαντας λέγειν· ἐπ' ἐκεῖνο**) μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται, ἐπὶ τοῦτο***) δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν ποιητήν.

d) Důrazně se staví οὗτος, kde věc vůbec známa, ἐκεῖνος, kde chci věc vytknouti: Καλλίστρατος ἐκεῖνος onen. Ἀριστοκράτους ἐστὶν ἐν Πυθοῖ τοῦτο τὸ καλὸν ἀνάθημα. Někdy obě spojené: ταῦτ' ἐκεῖνα τὰ εἰωθότα toť jest ono obyčejné.

*) οὗτοσὶ ἀνὴρ οὐ παύσεται φλυαρῶν. νῆες ἐκεῖναι (onyno) ἐπιπλέουσι (připlovují).
**) Potahuje se na τὸ ῥᾷστον.
***) Potah na τὸ βέλτιστον.

c) Člen se při nich staví podle pravidla v č. 10. *b*). *αὐτὸς ὁ πατήρ* neb *ὁ πατὴρ αὐτός; αὕτη ἡ οἰκία* neb *ἡ οἰκία αὕτη*, nikoli ale *ὁ οὗτος ἀνήρ;* tak dobře: *ὅδε ὁ λόγος* a *ὁ λόγος ὅδε, ὅδ' ἀνήρ, ἥδε χείρ* tahle; *ἥδε ἡ γνώμη* neb *ἡ γνώμη ἥδε.*

Tato slova se vynechávají u vlastních jmen (viz č. 9. *d*): *αὐτὸς Σωκράτης;* za druhé: když zájmeno místo podmětu, podstatné místo výroku, se klade: *αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετή* tatoť je cnost m., *τούτῳ τῷ διδασκάλῳ χρῶνται* toho mají za učitele.

13. Zájmena přisvojovací (possessiva) zřídka se užívají, jako u nás,

a) buď se docela vynechají, jako: *τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς* měj se k (svým) rodičům tak, *οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες εἴργουσιν ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων* otcové zdržují (své) syny atd.;

b) buď se místo nich klade genitiv osobních nebo potažných místojmen: *ὁ σὸς δοῦλος* nebo *σοῦ ὁ δοῦλος* lépe *ὁ δοῦλός σου. οἱ ὑμέτεροι παῖδες* nebo *ὑμῶν οἱ παῖδες* nebo *οἱ παῖδες ὑμῶν. Ὁ Ζεὺς τὴν Ἀθηνᾶν ἔφυσεν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς. — τὴν ἐμὴν τύχην ἐξετάζων πρὸς τὴν σεαυτοῦ* (proti svému) *σκόπει, καὶ εὑρήσεις τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέδειξαν καὶ ἐν ταῖς δυστυχίαις τὴν ἑαυτῶν ἀρετήν. μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς.*

Člen buď se vynechá, kde řeč neurčitá, všeobecná; neb se u jisté, určité, vlastní věci předloží: *ἐμὸς ἀδελφός* můj bratr (jeden z nich), *ἐμὸς παῖς* (neurčito, který), *ἀγροὶ σοί* pole tvá; určitě ale: *ὁ ἐμὸς υἱός* nebo *πατήρ; οἱ σοὶ ἀγροί* neb *οἱ ἀγροὶ οἱ σοί.*

14. Slovo *πᾶς, πάντες* ves, všickni, vyjádřuje se takto:

a) Kde pojem podstatného všeobecný, neklade se člen: *πᾶς ἄνθρωπος* každý člověk, všaký člověk, *πάντες ἄνθρωποι* všickni lidé.

b) Jestli podstatné jako celek ku svým částkám, přijme artikul: *ἡ πᾶσα γῆ* všecka t. j. celá země; řídčeji ale *οἱ πολέμιοι ἀπέκτειναν τοὺς πάντας πολίτας* všecky (bez výmínky).

c) Když se určitému předmětu ponětí celku jako k bližší určitosti přidává, staví se člen dle č. 9. *b*). *Οἱ στρατιῶται εἶλον τὸ στρατόπεδον ἅπαν* nebo *ἅπαν τὸ στρατόπεδον. οἱ στρατιῶται πάντες* nebo *πάντες οἱ στρατιῶται καλῶς ἐμαχέσαντο.* Tak se nejčastěji spojují *πᾶς, πάντες*, podobně také *ὅλος* celý. *Διὰ τὴν πόλιν ὅλην* nebo *διὰ ὅλην τὴν πόλιν.*

15. Spojeno-li podstatné s *ἕκαστος* (každý), zachází se jako při *πᾶς*, buď se vůbec člen vynechá: *καθ' ἑκάστην ἡμέραν* po-všecky dny, každý den, nebo se určitě člen přidá: *κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην* nebo *καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν* každičkého dne.

16. Podstatné s *ἑκάτερος* každý z obou, neb *ἄμφω, ἀμφότερος* oba, zachovává pravidlo v č. 9. b, a staví se vždy s členem

takto: *Ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἑκατέρων* nebo *ἐφ' ἑκατέρων τῶν πλευρῶν. τὼ ὦτε ἀμφοτέρω* neb *ἀμφοτέρω τὼ ὦτε, ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν*, neb *τοῖν χεροῖν ἀμφοῖν*, jinak přísloví: *χεὶρ χεῖρα νίζει.*

17. Podstatné s číslovkou základní podobně se staví, buď s artikulem, nebo bez artikule neurčitě: *τρεῖς ἄνδρες ἦλθον. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια.* Určitě *οἱ τῶν βασιλέων οἰνοχόοι διδόᾱσι τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην* t. j. třemi prsty (jistými); nebo když se číslem určitá věc blíže určí: *Ἐμαχέσαντο οἱ μετὰ Περικλέους ὁπλῖται χίλιοι* nebo *χίλιοι οἱ μετὰ Περικλέους ὁπλῖται. Ὁ τὸ μέρος τῶν ψήφων* (náležitou část hlasů) *μὴ λαβὼν ἀπέτισε τὰς πεντακοσίας δραχμάς. Λακεδαιμόνιοι τῆς Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται* (dvě pětiny).

18. *Ὁ μὲν-ὁδὲ* ten jeden, ten druhý, *τὸ μὲν-τὸδέ* dílem-dílem, celek stojí buď v genitivu partitivu, nebo v tom pádu, co *ὃ μὲν-ὃ δέ. Ὁ πόλεμος τὰς μὲν τούτων τῶν πόλεων ἐπλούτισε, τὰς δὲ κατέρειψε* neb *ταύτας τὰς πόλεις, τὰς μὲν* atd.

Poznam. Zvláštnost vynechání jmen *Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Φιλίππου* (scil. *υἱός*) viz §. 116. 4. Pozn.

LXXVIII. Cvičení.

Lakota jest vší špatnosti kořen. Dobré vychování jest pramen a kořen výtečnosti. Moudrost jest vší horlivosti hodna. Člověk má rozum. Dbejte (*σπουδάζω*) mladíci, o moudrost! Kůzle na domku stoje (*ἐπί* s 2. p.) lálo vlku okolojdoucímu a posmívalo se mu. Vlk ale pravil: Slyš, (*ὦ οὗτος* o ty!) ty mne neklepíš, ale to místo. Slavná vojna jest lepší, než potupný mír. Tuze veliká starostlivost někdy škodlivá jest. Ve vojně proti (*πρός*) Peršanům ukázali se Helleni velmi udatni. Athénští přemluveni od Alkibiada, zatoužili (aor.) po moci na (*κατά* s 4. p.) moři, ztratili (aor.) také na zemi své panství. Bohatství Tantalovo (2. p.), panství Pelopovo a mocnost Euristeova od starých básníků se chválí. Halkyon (ledňáček), mořský pták, vydává zvuk kvílivý. Ti, (co) od těch samých rodičů pošli, a v tom domě vychováni jsou (aor.), a od těchže rodičů milováni jsou, ti také věru (*δή*) mezi všemi (gen.) jsou nejpříbuznější. Tvá duše řídí tělo tvé, jak chce. Viděl jsem tvého přítele. Prostředkem (*διά* s 2. p.) obory v Kelenách teče potok Macander. Na vrcholku stromu sedí pták. U prostřed (*κατά* s 4. p.) Kavkaza jest skála, majíc obvod 10. honů.

Město leží na (ἐν) kraji ostrova. Slova těch, co (οἵ ἂν s con.) pravdy šetří, často více mohou, nežli násilí jiných. Když (ἐόν s konj.) tací mužové někomu něco slíbí, nepořídí nic méně, než jiní, kteří (partic.) hned dají. Země nese a živí vše krásné a vše dobré. U všech lidí jest obyčejno, že (akk. s inf.) starší každý skutek a každé slovo začíná. Vojvodové ustanovili zabíti nejen přítomné, ale i všecky Mytilenské. Nejvíce měst posílalo ročně (každý rok) (co) památku starého dobrodiní prvničky obilní (2. p.) k (ὡς) Athénským. Každý den přišli přeběhlíci ku Kyrovi. Mysos vstoupil drže v každé (z obou) ruce malý štítek. Peltasté běželi (aor.) ku (ἐπί s 4. p.) každému křídlu (z obou). Darej jsa nemocen a konec života (svého) očekávaje žádal, aby ještě (akk. s inf.) oba synové (jeho) k němu (sobě) přistoupili. Obě uši otroka byly provrtány. Obě města byla od nepřátel zbořena. Tato díla jsou mi velice příjemná. Onen muž jest moudrý. Dionysios, tyran Syrakúzský, (gen.) založil v Sikelii město zrovna (αὐτός) pod horou t. j. pod samou horou Aetnou (2. p.) a nazval ho Adranon. — Podlé (κατά s 4. p.) těchto zákonů soudí soudce. Totoť jest dostačitelná obrana (zastání)., Tať jest pravá spravedlivost. Nejen bojovníci, ale i král sám bojovali velmi udatně. Toho užívali, (co) marné zámínky (zástěry). Ondy zastihl mne tento Charmides tancujícího. Kyros poslal do Kilikie vojáky, které měl Menon a samého i Menona Thessálského. — Pravý čas květu pro ženskou (3. p.) jest 20 let, a pro mužského 30 let. Ta tří u (παρά s 4. p.) moře ležící města byla od nepřátel zbořena. Ani (οὐδέ) Zevs se všem (πάντως) nelíbí, ani (οὔτε) když prší (part.), ani když to nechává (ἀπέχω). Jitřenka (ἕως) uměn milenka (φίλος). Kdož vědám (γράμμα pl.) se přiučili (ptc.), vidí dvojnásobně (διπλοῦς). K blaženosti cnost dostačitelna (αὐταρκής). Jest jenom jedno dobro — umělost (ἐπιστήμη), a jen jedno zlé — neumělost (ἀμαθία).

§. 112.

Proměnlivost výroku.

1. Podmět, jakožto věc, na kterou se celá výpověd potahuje, vidí se v jednoduché sadě nezměnitelný ve své samostatné formě, t. j. ve nominativu; výrok ale výpověd samou obsahujíc mění všelijak svou formu dílem podlé podmětu, dílem dle výpovědi.

2. Podlé vlastnosti podmětu určuje se číslo a osoba výroku §. 110.

3. Podle přirozenosti výpovědi určuje se: A. Forma stavu

čili rod časoslova (genus verbi). B. Forma času. C. Forma výpovědi čili způsob (modus). O každém zvlášť bude se jednati.

A. Rod časoslova (genus verbi).

Výrok (praedicat) k předmětu příslušící a časoslovem proslovený může se rozličným způsobem vytknouti, a z toho povstává rozličný způsob čili rod časoslov, v řeči také rozličnou formou znalý.

1. Podmět jeví se **oučinlivě**, tudy povstává forma **činná** (activa); časoslovo činné udává tedy, že věc (předmět), o které řeč jest, něco vykonává neb činí, působuje: *ὁ παῖς γράφει*; *τὸ ἄνθος θάλλει.*

Činná forma zase má **dvojí význam**:

a) **přechodný**, když ta činnost na jinou věc přechází, ta co předmět **trpící** stojí v akkusativu, ku př. *τύπτω τὸν παῖδα, γράφω τὴν ἐπιστολήν.* (Časoslovo přechodné v. transitivum).

b) **nepřechodný**, když činnost v podmětu zůstává, naň jako obmezená, ku př. *τὸ ἄνθος θάλλει* jest jako v stavu květu, květe; nebo když má **předmět** v **2.** nebo **3.** pádu nebo **předložku** při sobě, jako: *ἐπιθυμῶ τῆς ἀρετῆς, χαίρω τῇ σοφίᾳ, βαδίζω εἰς τὴν πόλιν.* (Časoslovo nepřechodné, verbum intransitivum).

2. Podmět jeví takovou činlivost, která zpátky zas naň oučinkuje, tak že **podmět** spolu **předmětem** oučinlivosti jest: *τύπτομαι* tepu se, *βουλεύομαι* radím se, tudy povstává **časoslovo zvratné** (verbum reflexivum), nebo **i střední** (medium), že jako mezi činným a trpným u prostřed (?) stojí, vlastně **neobojí**.

Pozn. Když **zpátečné oučinkování** od dvou nebo více předmětů vespolek na sebe se děje. ku př. *τύπτονται* bijou se (oni spolu); *διακελεύονται* povzbuzují se (vespolek), tu se nazývá: **vespolné** (verbum reciprocum), jakože činnost s jedné věci na druhou se vrací.

3. Podmět ukazuje se **trpným**, když činnost druhého na se trpí, jako: *οἱ στρατιῶται ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐδιώχθησαν* byli pronásledováni; časoslovo **trpné** (verbum passivum); tak se snadno z činného stane trpné: *κολάζω σε* trestám tebe, pas. *κολάζῃ ὑπ' ἐμοῦ* trestán jsi ode mne.

Pozn. **Činná a střední** forma dokonale vytknuta jest; pro **trpní** ale má řečtina jen dvě zvláštní formy v době **budoucí** a v **aoristu**, ostatní formy se vyjádřují **formou střední**, kdežto **trpní** za **zvratné** se přijalo.

O činné formě zvlášť pozorujeme:

a) Mnohá časoslova, jmenovitě co pohybování vyjádřují, mají vedlé přechodného významu také nepřechodný spolu, jako: *ἀνάγειν* odtahovati, *διάγειν* zůstávati, *ἁρμόττειν* srovnávati, *ὄρυσσειν* zbouřiti, *ἐλαύνειν* honiti, jezditi, *ἐμβάλλειν* a *εἰσβάλλειν* vpadnouti, *ἐκβάλλειν* vypadnouti, *κλίνειν* kloniti, léhnen, *τρέπειν* vrtěti, točiti, *στρέφειν* obrátiti, *τείνειν* táhnouti se, *πράττειν* pracovati a se vynacházeti jako *ἔχειν* míti, ve spojení s *εὖ*, *κακῶς* dobře, zle (se míti), *τελευτᾶν* skonati atd.

Dodatek 1. Některá přechodná jsou jen ve složení s předložkami nepřechodná: *προσκρούειν* naraziti něco a sebe, *ἀπαλλάττειν* odvázati a vyváznouti, *μεταβάλλειν* proměniti a zvrhnouti se, *προσβάλλειν* přiložiti a přilnouti, *ἐπιδιδόναι* přidati a přibírati, *συμμιγνύναι* smíchati a smísiti se nebo spojiti se, a jiná.

Dodatek 2. Mnohá časoslova jen přechodná dostanou význam nepřechodných vynecháním snadno srozumitelného předmětu, ku př. *τελευτᾶν* skonati (totiž *τὸν βίον* život) tedy: umírati, *ἐκβάλλειν* a *ἐξιέναι* vyhazuje se neb u vody vychází t. j. vytéká, vylévá se; tak zase *εἰσβάλλειν* a *ἐμβάλλειν* vpadati, vhoditi, tedy: vlévati se, vraziti; *ἐλαύνειν* poháněti, *τὸ ἅρμα* vůz t. j. jeti neb *ἵππον* koně; *προσέχειν* se míti, říditi. *τὸν νοῦν* nebo *τὴν γνώμην* pozor dáti, a jiná.

b) Mnohá činná významu přechodného tvoříce oboji aorist, mají v aor. I. přechodný význam, a v aor. II. nepřechodný, jako:

δύω zahaluju, aor. I. *ἔδυσα* zahalil jsem, aor. II. *ἔδυν* pohrouzil jsem se,
ἵστημι stavím, — *ἔστησα* stavěl jsem, — *ἔστην* stál jsem,
φύω zplozuju, — *ἔφυσα* zplodil jsem, — *ἔφυν* povstal jsem,
σκέλλω sušim, — *ἔσκηλα* (poet.) sušil jsem, — *ἔσκλην* vyschl jsem.

Podobně i některá časoslova v prvním a druhém čase minulém.

ἐγείρω budím, pft. I. *ἐγήγερκα* zbudil jsem, pft. II. *ἐγρήγορα* bdím,
ὄλλυμι hubím, — *ὄλωλεκα* zhubil jsem, — *ὄλωλα* hynu, veta po mě
πείθω přemlouvám, — *πέπεικα* přemluvil jsem, — *πέποιθα* důvěřuju.

Některá z přechodných nemající minulý I. bývají přechodná v minulém II. a v dávnominulém:

ἄγνυμι tluku (lámu), *ἔαγα* jsem roztlučen.
μήγνυμι připichuju, připínám; *πέπηγα* vězím, držím pevně.
ῥήγνυμι řežu, rušim; *ἔῤῥωγα* jsem roztržen.
σήπω uhniličuju, *σέσηπα* shnil jsem, hniličím.
τήκω rozpouštím, *τέτηκα* roztékám, rozplývám.
φαίνω ukazuju, jevím; *πέφηνα* zjevuju se.

c) Jestli u přechodných časoslov věc čili podmět se udává, který časoslovem vyřknutý stav působuje; tedy se to stane, jako v trpném způsobu předložkou *ὑπό* s gen., ku př. *Κριτίας ἔφυγεν ὑπὸ τοῦ δήμου* zahnán byl od lidu. *Ἀλκμαιωνίδαι ὑπὸ τῶν τυράννων ἐξέπεσον* zapuzeni byli. *Ἕκτωρ ἀπέθανεν ὑπὸ Ἀχιλλέως* umřel od Achylla, skrze něho. *Πολλὰ κακὰ ἐπάθομεν ὑπὸ τῶν λῃστῶν* utrpěli jsme od zloděj̊.

O formě zvratočinné čili střední sluší pamatovati:

a) Střední forma znamená činnost podmětu na sebe obrácenou: *τύπτομαι* tepu se, *ἐτυψάμην* tepal jsem se, *τύψομαι* budu se tepati.

Sem náležejí následující v aoristové formě uvedená časoslova: *ἀπέχω* zdržuju (někoho), *ἀποσχέσθαι* zdržovati se; *ἀπάγξαι τινά* uškrtiti někoho, *ἀπάγξασθαι* zadusiti, uškrtiti se; *τύψασθαι* tepati se, *κόψασθαι* kopati se, *δείξασθαι* ukazovati se *ἐπιβαλέσθαι τινί* spoléhati se na něco, *παύσασθαι* baviti se, od *παύω* bavím, zabavuju, t. j. zdržuju někoho, pak přestávám.

a) Časoslova kde činnost podmětu na tělo se vrací: *λούεσθαι* neb *λούσασθαι* mýti se neb si, ku př. nohy své *τοὺς πόδας; γυμνάσασθαι* se cvičiti tělesně (humno = mlat, holina, pleš, nahota),

b) *ἵστασθαι* stavěti se, a jiná. Nebo na mravný stav se potahující: *ἀπέχεσθαι* zdržovati se, *φυλάττεσθαι* chrániti se, *πανέσθαι* baviti se, nebo přestati, *ἐφίεσθαι* pouštěti se po něčem, bažiti, snažiti se, *τρέπεσθαι* obraceti se.

c) Časoslova vnitřní činnost předmětu, jeho snahu a sílu prozrazující, ku př.:

παρέχεσθαι propůjčiti se, *παρέχειν* propůjčiti, působiti.
ποιεῖσθαι činiti neb přičiňovati se, považovati se, *ποιέω* činím.
λαμβάνεσθαι vzchopiti se, pochopiti, *λαμβάνειν* chápati, brátí.
βουλεύεσθαι raditi se, poraditi si, *βουλεύειν* raditi.
σκοπεῖσθαι hleděti si, rozvažovati, *σκοπεῖν* hleděti, koukati.
φράζεσθαι uraditi se, umluviti se, mysleti, *φράζειν* rotiti, říci.
προτρέπεσθαι napomínati, *προτρέπειν* obraceti, pohánětí.

1. Pozn. Mnoho časoslov, více vnitřní snahu, zápas při jakémsi jednání, prozrazujících, má raději tu střední formu, ku př. *ἀγωνίζεσθαι, διακοντίζεσθαι, διαπρατίζεσθαι, διακελεύεσθαι, ἀσπάσεσθαι, λοιδορεῖν*, a *λοιδορεῖσθαι* atd.

2. Pozn. K naznačení pádu, kde osoba sama sebe do zevnitřního stavu přivádí, užívá se naskrz činné formy se 4. pádem zvratného zájmena: *παίειν* nebo *πλήττειν ἑαυτόν* biti sebe; *ἀποκτείνειν* nebo *διαφθείρειν ἑαυτόν* sebe zabiti neb zahubiti; *ἀποσφάττειν, ῥιπτεῖν, ἀνάρτᾶν ἑαυτόν* obětovati, vrhnouti, oběsiti se; *ἐπαινεῖν, ἐθίζειν, ἀποκρύπτειν ἑαυτόν* chváliti, zvykati, skrývati sebe; *ἀπολύειν ἑαυτόν* odloučiti se, *βλάπτειν ἑαυτόν* škoditi sobě, *φιλεῖν ἑαυτόν* milovati sebe, *καθιστάναι ἑαυτόν εἰς κίνδυνον* postaviti se v nebezpečenství. Tato forma odpovídá latinské trpné: laudari, interfici, jugulari, amari, kde amor = amo s' = amo se, jmu se = miluju se znamená; taková časoslova tvoří také aor. a bud. čas formou trpní.

Někde stojí také místo akkusativu, jako: *τρυχοῦ σὺ σεαυτήν;* také dativ: *ἀρχὴν κατασκευάζεσθαι ἑαυτῷ* nebo *ἑαυτῷ τίθεσθαι νόμον*, kde už *τίθεσθαι νόμον* sobě zákon dáti znamená, a *τιθέναι νόμους* jiným zákony ustanoviti značí; tak: *ἄγεσθαι γυναῖκα* brátí si ženu, oženiti se; *δουλοῦσθαι* podmaniti si.

b) Střední forma ukazuje tedy také činnost, kterou podmět na nějaké k němu patřící nebo s ním spojené věci vykonává: *τύπτομαι τὴν κεφαλήν* biju si hlavu nebo biju se do hlavy (své); *λούσασθαι τοὺς πόδας* umývám si nohy neb nohy své myju; *ἀποκρύψασθαι τὰ ἑαυτοῦ* ukrývati (si) své; *καταστρέψασθαι γῆν* podrobiti si zem; *πορίσασθαί τι* pořídíti si něco; *πορίζειν τί τινι* pořídíti někomu něco; *παρασκευάσασθαι, κτήσασθαί τι* připraviti sobě něco; *ἀμύνασθαι τοὺς πολεμίους, ἀπώσασθαι κακά* odehnati, odvrátiti (od sebe) nepřátely neb zlé.

c) Střední formy konečně se užívá k naznačení, že podmět nějaké jednání, působení na sobě neb pro sebe vykonávati nechá; jako se i činné časoslovo někdy tak potřebuje, na př. *Ἀλέξανδρος τὴν πόλιν κατέσκαψεν* rozbořil t. j. dal rozbořiti, tak i zde: *ὁ πατὴρ τοὺς παῖδας ἐδιδάξατο* vychoval si nebo dal, nechal vychovati, *κείρασθαι* holiti se, dát se břititi; *δικάζεσθαι* souditi se; *παρατίθεσθαι τράπεζαν* dal si ustrojiti, připraviti stůl; *Ἀργεῖοι ἑαυτῶν* (jejich) *εἰκόνας ποιησάμενοι* (zhotovivše si) *ἀνέθεσαν εἰς Δελφούς.*

3. **Pozn.** U všech v pozn. **2.** uvedených časoslov středních jest činnost taková, že se nemusí nevyhnutelně na podmět potahovati, tak ku př. mohu mýti sebe neb jiného; někde ale může být nevyhnutelná, kde se podmět s předmětem prostorou spojen myslí; sem patří mnoho časoslov, která duševní činnost neb cit prozrazují, a z nich jen málo tvoří svůj aorist formou střední, jako: *φυλάξασθαι* hleděti se (*φυλάξαι τινά* někoho hlídati), *βουλεύσασθαι* poraditi se (*βουλεῦσαί τινι* raditi někomu), *γεύσασθαι* okusovati, koštovati.

Mnoho časoslov tvoří formou trpní, podrží ale futurum ve formě střední:

ἀναμνησθῆναι, ἀναμνήσεσθαι zpomenouti si, *ἀναμνῆσαί τινα* napomenouti někoho;

αἰσχυνθῆναι, αἰσχυνεῖσθαι styděti se, hanbiti se, *αἰσχῦναί τινα* zahanbiti někoho;

φοβηθῆναι, φοβήσεσθαι strachovati se, *φοβῆσαί τινα* strašiti někoho;

πορευθῆναι, πορεύσεσθαι ubírati se, *πορεῦσαί τινα* přivésti někoho;

περαιωθῆναι, περαιωσέσθαι přepraviti se, *περαιῶσαί τινα* převézti někoho;

πλαγχθῆναι, πλάγξεσθαι blouditi, *πλάγξαι τινά* zavésti někoho;

ἀνιαθῆναι, ἀνιάσεσθαι zarmoutiti se, *ἀνιᾶσαί τινά* zarmoutiti někoho;

tak že: *διαλυθῆναι, διακριθῆναι* rozejíti se, *ἀπαλλαγῆναι* odejíti, *κοιμηθῆναι* spáti, *φανῆναι* zjeviti se, *παγῆναι* sraziti se, *ἐπαρθῆναι* zdvihnouti se, atd.

a) O formě trpní dá se tvrditi, že z významu zvratného střední formy se vyvinula, podlé které podmět činnost na se od jiného obrácenou dorážeti nechá, že jako předmět trpný

se jeví: *μαστιγοῦμαι, ζημιοῦμαι* (*ὑπό τινος*) dostávám bití nebo trest od jiného, nechám se bíti, trestati, nebo bit, trestán jsem = biju se, trestám se; *βλάπτομαι, ἀδικοῦμαι* trpím škodu, křivdu (škodí, křivdí se mi); *διδάσκομαι* učím se (*ὑπό τινος* od někoho); *πείθομαι* nechám se přemluviti, přesvědčuju se, poslouchám.

b) Pro dvě časů formy — pro budoucí a pro aorist má řečtina zvláště vytknuté formy k výrazu trpného smyslu, však u mnohých časoslov nepřechodných a zvratných užívá se aoristu místo středního (v. předešlé *c*), ostatní formy časů všecky se vyrážejí formou střední; z toho následuje pravidlo: Budoucí čas a pak aorist střední mají zvratný (reflexivní) neb nepřechodný význam, nikoli trpný, pro který se zvláštní formy (fut. a aor. pass.) nalézají; ostatní všecky formy střední slouží spolu pro význam trpný.

Poznam. 1. Původce trpného stavu obyčejně se předložkou *ὑπό* od, vlastně pod činným předmětem ležící, a tudy trpící pronáší, jako: *Οἱ στρατιῶται ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐδιώχθησαν.* Má-li se vyjádřiti spolu silné a přímé oučinkování osoby, dá se *πρός* s genitivem, místo *ὑπό*, ku př. *ἀτιμάζεσθαι, ἀδικεῖσθαι πρός τινος*; někdy také *παρά* s genitivem, když činnost jako z okolí původce, z jeho blízka, pochází; u nás od: *Ὁ ἄγγελος ἐπέμφθη παρὰ βασιλέως. Ἡ μεγίστη εὐτυχία τούτῳ τῷ ἀνδρὶ παρὰ θεῶν δέδοται. — Πολλὰ χρήματα Κύρῳ παρὰ τῶν φίλων συνειλεγμένα ἦν.*

Taková časoslova jsou: *πέμπεσθαι, δίδοσθαι, ὠφελεῖσθαι, συλλέγεσθαι, λέγεσθαι, σημαίνεσθαι, ἐπιδείκνυσθαι* (demonstrari).

Pozn. 2. Má-li vůbec jen býti udána příčina oučinlivosti, dává se místo *ὑπό* buď *ἐκ* (ze, iz) při udělování, neb *ἀπό* při vykonávání: *Πόλεις ἐκ βασιλέως διδομέναι. Τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου. Ἔπραχθη ἀπὸ τῶν τυράννων οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον. Μεγαρέων οἱ πλεῖστοι ἀπὸ ἐξωμιδοποιίας διατρέφονται.*

Někdy se užívá: *πρός* (s gen.) vedlé trpného, ze strany nějaké osoby: *αἱ βαρβαρικαὶ τέχναι πάνυ ἀδοξοῦνται πρὸς τῶν πόλεων.*

Pozn. 3. Jest-li že se věc nebo stav za příčinu trpného udává, klade se dativ bez předložky, jako u nás instrumental, čím: *Νόσῳ ἐφθαρμένοι εἰσὶ Ἀθηναῖοι καὶ χρημάτων δαπάῃ. Ἅπαντα ταῦτα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι. Λυποῦνται αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ δημοκρατίαι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις.*

Pozn. 4. Také osoba nějaký stav přivodivši stává v dativu, (někdy dativ commodi), když ten stav způsobila k svému prospěchu, často v perf. a plusqpft. pravidelně skoro u časoslovního adjektivu. *Οἱ Κορίνθιοι χρήμασι δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδή-*

λωται. Τῶν νοσημάτων πολλαὶ θεραπεῖαι τοῖς ἰατροῖς εὕρηνται. Τ' ἀληθὲς ἀνθρώποισιν οὐχ εὑρίσκεται. Εἰρήνης ἐπιθυμητέον ἐστὶν ἀνθρώποις. Ἀσκητέον ἐστί σοι τὴν ἀρετήν, nebo *ἀσκετέα ἐστί σοι ἡ ἀρετή* (§. 109. 4.).

c) Každý výrok trpný dá se z činného vyváděti a zase do něho proměniti; kde se p ř e d m ě t činné představy promění do p o d m ě t u t r p n é h o; má-li časoslovo v činném dva předměty, může ovšem jen jeden co podmět v trpném býti, a k tomu se nejvíce volí o s o b n í p ř e d m ě t, tak že předmět věci přijde do čtvrtého pádu. Pravidelně se to skoro stává tam, kde činný smysl oba předměty má v akkusativu, někde ale i tam, kde osobní předmět v dativu.

Ὁ παῖς διδάσκεται τὰς τέχνας. Σωκράτης μουσικὴν μὲν ἐπαιδεύθη ὑπὸ Λάμπρου, ῥητορικὴν δὲ ὑπ' Ἀντιφῶντος. Κροῖσος ἀφαιρεθεὶς τὴν ἀρχὴν διέτριβε παρὰ τῷ Κύρῳ. Ἐγὼ ἐπείσθην ταῦτα ὑπὸ σοῦ. Kdežto činné výrazy jsou: *διδάσκειν τὸν παῖδα τὰς τέχνας. Παιδεύειν τὸν Σωκράτη τὴν μουσικήν. Ἀφαιρεῖσθαι Κροῖσον τὴν ἀρχήν. Πείθω σε ταῦτα.*

Οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν ἀπέκτειναν τοὺς ἐχθρούς. Οἱ λῃσταὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. Εἰ ξυνχωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μεῖζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε. V činném to zní: *ἐπιτρέπειν τινὶ τὴν κεφαλήν. — ἀποτέμνειν τινὶ τὴν κεφαλήν — ἐπιτάττειν τινί τι.*

Pozn. 1. Může se i trpný smysl utvořiti, kde podmět jest odtažený stav časoslovní, ku př. *βίος βεβίωται* život žive se, vedl se; činně: *βίον βιῶται; κίνδυνος κινδυνεύεται* nebezpečenství se podniká, činně: *κινδυνεύειν κίνδυνον* nebezpečí podstoupiti; *ἀσέβημα ἀσεβεῖται* bezbožnost páchá se; činně: *ἀσεβεῖν ἀσέβημα* atd.

Zvláště často se tak upotřebuje neutrum příčestí času minulého, co podstatné: *τὰ ἀσεβημένα* bezbožnosti spáchané; *τὰ κινδυνευθέντα* nebezpečí podniknuté; *τὰ δυστυχηθέντα* nehody utrpené.

Pozn. 2. Nejen z přechodných časoslov, co mají akkusativ, ale i z nepřechodných, co se spojují s genitivem a dativem, může se forma osobní trpná utvořiti: *Οὐκέτι ἀπειλοῦμαι* již se mi nehrozí, *ἀλλ' ἤδη ἀπειλῶ ἄλλοις. Πολλοὶ διὰ τὸν πλοῦτον ἐπιβουλευόμενοι* (pronásledováni) *ἀπόλλυνται. Καὶ ἐπιβουλεύοντες, καὶ ἐπιβουλευόμενοι διάξουσι πάντα τὸν χρόνον. Κρεῖττόν ἐστι πιστεύεσθαι ὑπὸ τῆς πατρίδος ἢ ἀπιστεῖσθαι* důvěru míti — než nedůvěru.

Tato časoslova mají v aktivu dativ, jako: *φθονεῖν τινι* nenáviděti někomu, v trpném ale: *φθονοῦμαι ὑπό τινος* nenáviděn jsem od někoho, vlastně jako: nenávidím se (i n v i d e o r); (i n v i d e t u r mihi) nenávidí se mi; jiná mají genitiv, jako: *ἀμελεῖν, ἄρχειν, κρατεῖν, καταφρονεῖν τινος*; v trpném: *-μαι ὑπό τινος. Ἀσκεῖται τὸ ἀεὶ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον.*

Pozn. 3. Deponentia (krytočinná, §. 86. pozn. 2. a §. 105. IV. třída) nejsou jiná časoslova, než taková, která jen střední formu mají, a zvratný nebo nepřechodný význam.

LXXIX. Cvičení.

Kyros okolo jeda velel (zkřikl) Klearchovi vojsko proti (*κατά* s 4. p.) středu nepřátel vésti. Řeka Acheron skrze Thesprótsko řinouc vtéká do jezera Acherusského. Kyros udatně se brániv (aor.) skonal. Vojvoda velel postoupiti vojákům, až by se s Kýrem setkali (aor. opt.). V třetím roce vojny Peloponezské odpadl Lesbos od Athénských. Athéňané praví, že (akk. s inf.) první lidé z Attiky povstali (aor.). Spících vojáků bděl vojvoda. Nic u lidí, ani dobré, ani zlé, nemá stálý pořádek. Zlosynové jsou bledí od (*ὑπό* 2. p.) starostí a vyschlí na (akk.) těle. Antisthenes vypínal se (tím), že vždycky svůj roztrhaný oděv ukazoval (ukazuje). Jedni přišli vycvičivše a namazavše se (aor.), druzí ale vykoupavše se. Var se pochlebníků (akk.)! Zdržuj se od obcování (gen.) zlých lidí. Mládenci věncemi okrášlili se. Sphinks se vrhla (aor.) s hradu. Ajas proklal se zblázniv se (aor.). Kterých (*οὓς ἄν* s konj.) se lidé tuze strachují (aor.), těm, i když těší, nemohou se do tváře podívati (*ἀντιβλέπειν* s 3. p. těm těšícím, *παραμυθουμένοις*). Xerxes po bitvě pomořské u Salaminy (*περί* s 4. p.) s částkou (*μετά* s 2. p.) své moci z Europy odtáhl (aor.). Vojáci rozešli se (aor.). Agesilaos odebral se (aor.) ze Sparty do (*εἰς*) Asie. Odysseus bloudil (aor.) deset let. Nin, král Assyrský sebrav (aor.) značné vojsko, spojil se s Ariajem (*πρός* s 4. p.), králem Arabským. Potykačové těla svá olejem pomazávali (aor.). Co si sobě neuložil (*μή*), neber! Alexander dobyv město Thebánův všecky svobodníky prodal (aor.). Platajští odmrštili by všecky outoky Thebánských, kdekoliv by se byli potkali (opt.) s nimi. Krásný jest člověk, okrášliv duši svou vzdělaností. Krom nevyhnutelného zlého (množ.) lidé ještě jiné si působují. Vojáci předstírali své štíty (aor.). Ukládej si vždy cestného (peníze *ἐφόδιον*) pro (*εἰς*) stáří! Nabyv povážlivosti nebudeš toužiti ani po bohatství, ani haněti chudobu. Rozumní rodičové (dávají) své dítky vychovávati. Darej (dal) zhotoviti kamenný pomník (a) postaviti. Zapudíce nepřátely budeme míti město svobodné a oukladům málo podrobené (praes.). Občanská vláda byvši zanedbána (aor.) a přecházejíc ku (*ἐπί* s 4. p.) špatnému, těžko se dá opět napraviti. Nenáviď pochlebníky jako podvodníky, neb oba majíce důvěry (part. aor.) důvěřivým křivdu činí. Obtížno jest od špatnějšího opanovánu býti.

§. 113.

B. O formách časů.

1. Časy (tempora), kterými poměr času ve výroku se udává, znamenají věc buď přítomnou, nynější (praesens), příští nebo budoucí (futurum), nebo konečně už minulou (perfectum): Růže květe, pokvěte, květla.

2. Podlé formy a významu dělí se na dvě třídy, totiž:

a) na hlavní časy, v oznamovacím a v spojovacím vždy znamenajíce něco přítomného nebo budoucího.

b) Historické časy, které v oznamovacím vždy něco minulého udávají, ale v spojovacím nebo žádacím dílem minulé, dílem přítomné nebo budoucí.

3. Hlavní časy jsou tedy následující:

a) Přítomný čas: 1. v oznamovacím, jako: *γράφομεν* píšeme, scribimus,
2. v spojovacím, jako: *γράφωμεν* ať píšeme, scribamus.

a) Minulý čas: 1. v oznamovacím, jako: *γεγράφαμεν* psali jsme, scripsimus;
2. v spojovacím, jako: *γεγράφωμεν* že psali jsme, scripserimus.

b) Budoucí čas v oznamovacím, jako: *γράψομεν* napíšeme, scribemus.

c) Budoucněminulý čas v oznamovacím, jako: *βεβουλεύσομαι* až poradím se.

4. Historické (dějné) časy jsou:

a) Aorist, 1. v oznamovacím, jako: *ἔγραψα* napsal jsem.
2. v žádacím, jako: *γράψαιμι* napsal bych.

b) Imperfekt, 1. v oznamovacím, jako: *ἔγραφον* psával jsem neb psal jsem.
2. v žádacím, jako: *γράφοιμι* psával bých neb psal bych.

c) Plusquamperfekt, 1. v oznamovacím, jako: *ἐγεγράφειν* byl jsem psal.
2. v žádacím, jako: *γεγράφοιμι* byl bych psal.

d) Žádací jednoduchého budoucího, jako: *γράψοιμι* že napíšu.
budoucněminulého, jako: *βεβούλευσοίμην* až poradím se.

Ὁ ἄγγελος ἔλεγεν, ὅτι οἱ πολέμιοι νικήσοιεν že zvítězí; *ἔλεγεν, ὅτι πάντα ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ εὖ βεβουλεύσοιτο* pravil, že všecko od vůdce dobře se poradí, poraděno bude.

5. Přítomný čas staví činnost mluvícího do přítomné doby; udává, že se stav časoslova nyní tvoří neb rozvinuje, někdy

také že ten stav ustavičně trvá, nebo vyjádřuje také povšechný usudek; ku př. *πάντα τὰ ἀγαθὰ δίδωσιν ὁ θεός.* — *πολλῶν κακῶν ἀνθρώποις αἰτιός ἐστιν ὁ πόλεμος.* — *τὸ κακὸν οὐδέποτε γίγνεται ἀγαθόν.*

Dodatek 1. Při vypravování minulých příhod užívá se často přítomného času, kde při živém vypravování minulost co přítomná se vidí (praesens historicum). *Οἱ ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι τριάκοντα ναυσὶ στρατεύουσιν* (bojují) *ἐπὶ τὰς Αἰόλον νήσους καλουμένας. Ταύτην τὴν τάφρον βασιλεὺς μέγας ποιεῖ ἀντὶ ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσελαύνοντα.* Ἦν τις Πριαμιδῶν νεώτατος Πολύδωρος, Ἑκάβης παῖς, ὃν ἐκ Τροίας ἐμοὶ πατὴρ δίδωσι Πρίαμος ἐν δόμοις τρέφειν.

Dodatek 2. Když něco stálého v oučinkování ještě trvá, klade se často přítomný čas místo minulého, zvláště u časoslov: *ἀκούω, πυνθάνομαι, μανθάνω* a jiných; ku př.: *Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα* neslyšíš nebo neslýcháš (ještě, místo: neslyšels) že Th. d. č. se stal; *γέγονε* nebo *ἄρτι γιγνώσκεις τόδε, ὡς πᾶς τις αὑτὸν μᾶλλον τοῦ πέλας* (nad bližního) *φιλεῖ.* Tak se často *οἴχομαι* jsem pryč, a *ἥκω* jsem tu, překládá s minulým: odešel — přišel jsem. *Μὴ λυποῦ, ὅτι Ἀράσπας οἴχεται εἰς τοὺς πολεμίους,* že A. přešel k nepřátelům. *Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας λιπών. Ὑμεῖς μόλις ἀφικνεῖσθε* (ἐκεῖσε), *ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἥκομεν.* Podobně se užívají také: *φεύγω* utíkám, jsem vyhnán, obžalován; *ἀδικῶ* mám křivdu, chybil jsem, *νικῶ* vítězím, jsem vítěz, a jiná, ku př.: *Οὐκ ἀποδεδράσκασιν οἱ φεύγοντες· οἶδα γάρ, ὅπῃ οἴχονται: κολάζονται οἱ ἄνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν. — ἄρτι ἥκεις, ἢ πάλαι.*

Dodatek 3. Také budoucnost jakožto jistá vyjádřuje se časem přítomným, nejvíce: *ἔρχομαι* a *πορεύομαι* se tak upotřebují a časoslovo *εἶμι* jdu, skoro pravidelně se užívá místo: přijdu, půjdu, zvláště jsa složeno s předložkou, jako u nás; infinitiv a particip má význam nynější a budoucnosti: *οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ' ἄπειμι* (odejdu), *ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω.* Přítomný čas se dosazuje časoslovem: *ἔρχομαι.*

6. Minulý čas představuje přešlou činnost v přítomnosti mluvícího; činnost jeví se nyní jako skončená; v dávnominulém čase jako dávno ukončená; oba časy ale obmezeny jsou aoristem (viz dále): *γέγραφα τὴν ἐπιστολήν* napsal jsem t. j. psaní jest nyní již napsané, a nezáleží na tom, zda-li teď, čili dříve; *ἡ πόλις ἔκτισται* město vystavěno jest, nyní vystavené stojí. *Ἐν ταῖς δυσπραξίαις ἡμῖν ἐπιδεικτέον ἐστίν, ὅτι τῶν ἄλλων ἄμεινον τεθράμμεθα καὶ πεπαιδεύμεθα πρὸς ἀρετήν. Ὁρᾷς, ὅσοι μὲν οἶκοι ἰδιωτῶν εἰσιν ἠζημένου ἀπὸ πολέμου, ὅσοι δὲ τυράννων. Ἐν τοῖς Δράκοντος νόμοις μία ἅπασιν ὥρισται τοῖς ἁμαρτάνουσι ζημία, θάνατος.*

Pozn. 1. Někdy **minulý čas** ukazuje činnost věci ještě nyní trvanlivou; ku př.: *τῶν ποιητῶν τινες ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασι* zanechali (které jako nyní trvanlivé platí). *Ὁ κρατῶν ἅμα πάντα συνήρπακε* urval (a ještě jako kořist má). Takové řecké časy minulé překládají se často přítomným: *οἶδα* zvěděl jsem, vím, novi: *δέδοικα* neb *δέδια* a *πεφόβημαι* jsem v strachu, ouzkosti, bojím se; *τέθνηκα* jsem mrtev, umřel jsem; *γεγάμηκα* oženil jsem se, mám ženu, jsem ženat; *ἕστηκα* postavil jsem se, stojím; *ἐγρήγορα* zbudil jsem se, bdím; *πέποιθα* přesvědčil jsem se, důvěřuju; *τετίμημαι* jsem uctěn, mám čest; *τέθηλα* rozvinul jsem se, květu; *βέβηκα* vykročil jsem, kráčím; *μέμνημαι* (memini) jsem pamětliv, zpomínám; *κέκτημαι* dobyl jsem si, mám; *κέκλημαι* jsem nazván, jmenuju se; a tak zase plusqpft. jest jako imperfekt: *ἐκεκλήμην* sloul jsem, *ᾔδειν* věděl jsem.

7. **Budoucí** čas udává činnost příští, udává, že se stav věci teprva utvoří; rozeznává se to utvořené na *σω* (podobné snad illyr. ću, chcu), a druhé co jednoduché jen stažené praes., (fut. II. *τυπῶ* tepnu), pak opsané slovem *μέλλω* a infinitivem, (jako angl. i will, shell, ich will, soll, bin im Begriffe). *Ὡς ἀληθῆ ὄντα λέξω σοι ἃ μέλλω λέγειν*, jako: pravdivé řeknu ti, co chci říci. *Δίκαια δράσας συμμάχου τεύξει θεοῦ. Δεήσει ἀγαθοῦ ἀεὶ ἐπιστάτου, εἰ μέλλει ἡ πολιτεία σώζεσθαι. Μένει ἕκαστον τοῦθ', ὅπερ μέλλει παθεῖν. Ἡγεμόνας ἔλαβον οἱ στρατιῶται, οἳ αὐτοὺς ἄξουσιν (ἐκεῖσε), ἔνθεν ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια. Νόμους ὑπάρξει δεῖ τοιούτους, δὶ ὧν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἐντῖμος καὶ ἐλεύθερος ὁ βίος παρασκευασθήσεται, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινός τε καὶ ἀλγεινὸς καὶ ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπανακείσεται.*

1. Pozn. Někde se futurum klade k důraznému chtění, ostrému poručení, zvláště v otázkách se slovíčkem *οὐ* ne.

Οὔμ' ἐάσεις nenecháš mne, nepustíš mne? t. j. hned mne pusť. *Ἔξεις ἀτρέμας* dáš-li pokoj? nedáš pokoj? t. j. hned utichni. *Λέγ' εἴ τι βούλει, χειρὶ δ' οὐ ψαύσεις ποτέ* rukou se mne nedotkneš, t. j. nemáš se mne dotknouti! *Οἱ εἰς τὴν βασιλικὴν τέχνην παιδευόμενοι τί διαφέρουσι τῶν ἐξ ἀνάγκης κακοπαθούντων, εἴ γε πεινήσουσι καὶ διψήσουσι καὶ ῥιγώσουσι καὶ ἀγρυπνήσουσι;*

Pozn. 2. Opsané futurum s *μέλλω* dokládá někdy něco skromně pochybujíc: *Μέλλω ποῦ ἀπέχθεσθαι Διὶ πατρί* musím býti snad (měl-bych býti) nenáviděn Živu otci? *Εἰδ' οὕτω τοῦτ' ἐστίν, ἐμοι μέλλει φίλον εἶναι* bude mi to nebo má mně to býti milé. *Τί οὐ μέλλει γελοῖον εἶναι* proč by to nemělo směšno býti?

Pozn. 3. Místo **přítomného času** užívá se někdy **budoucí**, když se věc nestává hned a vždycky, ale někdy v příští v jistých okolnostech se nachází: *Ὁ δίκαιος ἀνὴρ εὖ βιώσεται, κακῶς δὲ ὁ ἄδικος* živ bude, místo žije. *Ἀνὴρ σοφὸς τὰς ἐν τῷ βίῳ συμφορὰς ῥᾷον οἴσει τῶν ἄλλων*, nad jiné ponese, místo snáší.

Pozn. 4. Po časoslovech: chci, přeju, žádám, doufám, očekávám, zapovídám, velím neb poroučím, slibuju, přisahám, zdráhám se, míním, myslím, věřím, staví se v řeckém infinitiv futuri střídavě s infinitivem praes. neb aor., ku př.: *Ὑπέσχετο εὖ ποιήσειν ἡμᾶς. Ἐδεήθησαν οἱ Κορίνθιοι τῶν Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψειν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐψήφισαντο τῆς Σικελίας ἄρξειν. Πανταχοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος κεῖται τοὺς πολίτας ὀμνύναι ὁμονοήσειν.*

8. Budoucně skonalý čas (futurum exactum), také fut. III. nazvaný, udává činnost v budoucnosti ukončenou v potahu na přítomně mluvícího, ku př. *ἡ πολιτεία τελέως κεκοσμήσεται, ἐὰν ὁ τοιοῦτος αὐτὴν ἐπισκοπῇ φύλαξ ὁ τούτων ἐπιστήμων. Μάτην ἐμοὶ κεκλαύσεται. Καὶ τοῖς κακοῖς μεμίξεται ἐσθλά.*

Budoucně skonalý těch časoslov, jichžto minulý se dává přítomným, (viz pozn. v č. 6.) musí se pak přeložiti s jednoduchým budoucím; *μεμνήσομαι* (meminero) zpomenu si, až si zpomenu, budu si pamatovati. *Ἀεὶ τῆς σῆς φιλίας μεμνήσομαι. — ἐν ᾗδου εἰσόμεθα τἀληθές. — πρεσβυτέρῳ νεωτέρων πάντων ἄρχειν προστετάξεται. — κέλευε καὶ πεπράξεται. — οὐκ, ἐπειδὰν ἡμεῖς τελευτήσωμεν, οἱ λόγοι οἱ περὶ ἡμῶν σεσιγήσονται.*

Ostatně se upotřebuje v hlavních sadách a ve vedlejších jen s *ὅτι* neb *ὡς* (že) začínavých; jinde všude se klade zato konjunktiv aoristu, někdy minulého, ve spojení s *ἄν*, jako: *ἐάν, ἐπάν, ἐπειδάν, ὅταν, πρὶν ἄν, ἕστ' ἄν, ὃς ἄν*, ku př. *ἐὰν τοῦτο λέξῃς* jestliže to řekneš (si hoc dixeris).

9. Aorist, jest minulý čas neurčitý, všeobecný, bez všeho poměru, tak že začetí a zkončení v jednu dobu spadá, užívá se tedy v pověsti o zběžných příhodách, které se jaksi najednou před oči staví. *Κῦρος πολλὰ ἔθνη ἐνίκησεν.* Kyros mnohé národy překonal.

Jestli se příhody v běhu svém ještě co neukončené vystavují, klade se v řečtině nedominulý čas; jestli že jejich ukončená minulost co přítomně trvající mysleti se má, klade se perfektum, s kterýmž aorist v povídkách se střídati může, ku př. *Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας. Λιενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον. Δαρεῖος μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσεν.* (králem učiněn). *Πεισιστράτου τελευτήσαντος* (po zemřelém, umřevšímu, po smrti Pis.) *Ἱππίας ἔσχε τὴν ἀρχήν* (dosáhl vlády). *Ὁ πόλεμος ἁπάντων ἡμᾶς ἀπεστέρηκε· καὶ γάρ τοι πενεστέρους*

πεποίηκε, καὶ πολλοὺς κινδύνους ὑπομένειν ἠνάγκασε, καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκε, καὶ πάντας τρόπους τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς. — Οἱ Ἀθηναῖοι Περικλεῖ ἀνεπείθοντό τε καὶ ἐξεκομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κατασκευήν, ἣ κατ' οἶκον ἐχρῶντο· πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν Εὔβοιαν διεπέμψαντο.

Pozn. 1. Krom povídek užívá se aorist v pádech jednotlivého pozorování v minulosti, kde my klademe přítomný třeba trvanlivý, ku př.: *συνέβη* stává se, přichází se, místo: stalo se; *πολλὰ ἀνθρώποις παρὰ γνώμην ἔπεσε* (stává se). *Κάτθαν' ὁμῶς ὅ τ' ἀεργὸς ἀνὴρ ὅ τε πολλὰ ἐοργώς*, Hom. umře t. j. umírá. Též i v podobenstvích se aorist místo přítomného klade, Hom. Ilias III. v 33. a dále.

Pozn. 2. Nynější jednání také se někdy důrazně co minulé a přešlé dává v řečtině aoristem; zvláště v otázkách a v krátkých sadách, jako: *ἐγέλασα, ἐδάκρυσα, ὤμωξα* musím se smáti, plakati, bědovati, stojí: to jsem se zasmál, zaplakal, zabědoval. *Τί οὐκ ἀπῆλθες* proč nejdeš? (proč neodešels?) *Ἐπήνεσ' ἔργον καὶ πρόνοιαν, ἣν ἔθου; — οὐχὶ σύ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένου καὶ ἐμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας.*

Pozn. 3. Participium aor. má naskrze v oznamovacím minulosti význam, ale v spojovacím, neurčitém, žádacím a rozkazovacím také význam nynějška. Čech klade končící formy. *Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, τὸ δὲ κελεῦσαι* (poručiti) *ῥᾴδιον. Πολὺ ῥᾷόν ἐστι φυλάττειν χρήματα ἢ κτήσασθαι* (dobýti). *Ἐπειδὰν ἅπαντα ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε. Ὅ τι ἂν ἀκριβῶσαι βουληθῇς, ἐμπειρίᾳ μέτιδι καὶ φιλοσοφίᾳ. Εὐτυχοίης καὶ τύχοις ὅσων ἐρᾷς. Παῦσαί νυν ἤδη, μηδ' ἐρωτήσης πέρα.* Eur. přestaň a neotaž se (poručivě).

Poznává se tu, že mohou proti sobě státi aorist a praesens ve všech způsobech: *λέγω, ἵνα μάθῃς* a *ἵνα μανθάνῃς* pravím, abys se naučil, a abys se učil. *Φύγωμεν* a *φεύγωμεν* utecme a utíkejme. *Φύγε* a *φεῦγε* utec, utíkej. *Λός* a *δίδου μοι* dej, dávej; *κελεύω σε δοῦναι* a *διδόναι* poroučím ti dáti a dávati; někdy také infin. perf. *ἤγγειλε τοὺς πολεμίους ἀποφυγεῖν* neb *ἀποπεφευγέναι* zvěstoval, že nepřátelé utekli, (fugisse).

10. Nedominulý čas (imperfectum) představuje čin ještě trvající, ač nějakou dobu již prošlý a minulý, a to v potahu na jinou minulost; u vypravování líčí děj, u kterého s pozorováním trochu meškáme. Aorist vypravuje, nedominulý popisuje, ku př. *Τοὺς πελταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὁπλῖται, ἐτράποντο· καὶ οἱ πελτασταὶ εὐθὺς εἴποντο. Ὅτε οἱ βάρβαροι ἐπεληλύθεσαν* (neb *ἐπῆλθον*), *οἱ Ἕλληνες ἐμάχοντο. Ἐν ᾧ σὺ ἔπαιζες, ἐγὼ ἔγραφον* v tom, cos dováděl, já psal. *Ἀγησίλαος τὰ θεῖα οὕτως ἐσέβετο* (ctil, t. j. byl tak nábožný), *ὡς καὶ οἱ πολέμιοι τοὺς ἐκείνου ὅρκους καὶ τὰς ἐκείνου σπονδὰς πιστοτέρας ἐνόμιζον ἢ τὴν ἑαυτῶν φιλίαν. Οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς ἐκαθέζοντο ἐν Οἰνόῃ,* (co

stáli u Vínové), *προσβολὰς παρεσκευάζοντο τῷ τείχει ποιησόμενοι μηχαναῖς* (připravovali). *Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερει ὁ βάρβαρος, οἱ Θηβαῖοι μετ' αὐτοῦ ἦσαν.*

Pozn. 1. Někdy **nedominulý čas** (jako také praes. a aor.) vyjádřuje jednání připravující, počínavé (co inchoativa); v tom smyslu se užívají: *ὁρᾶν* činiti, *διδόναι* podávati, *θνήσκειν* umírati, *κτείνειν, φονεύειν* zabíjeti, usmrcovati, *πείθειν* přemlouvati.

Pozn. 2. Vlastnosti a úsudky, co na některé věci stále jsou k pozorování a všeobecně platné měly by se **přítomným** vysloviti, ale v řeckém se často dávají **nedominulým**: *ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ὃς ὥριζε* ohraničuje, obmezoval, *τήν τε τῶν Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν χώραν. – διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο* co se, dle našeho mínění, spravedlivostí lepším stává, zlepšuje, nespravedlivostí zhoršuje (durativ); také v potahu na předešlá dokazování, ku př.: *οὐ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, κακοῦ ἀπαλλαγή* to není štěstí, zde **nebyla** blaženost: *ἀληθὲς ἄρα ἦν τὸ εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον* byla zde: jest tedy přece pravda (jak jsme dříve dokazovali), že —

Podobně i **aorist** znamená trvající věc, a dává se **přítomným časem**: *Κάλλος ἢ χρόνος ἀνάλωσεν, ἢ νόσος ἐμάρανεν.*

11. **Plusquamperfectum** (dávnominulý) znamená činnost dávno skončenou před jiným minulým: *ἐγεγράφειν τὴν ἐπιστολήν* napsal jsem psaní (když ku př. přítel přišel). *Ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες ἐπεληλύθεσαν, οἱ πολέμιοι ἀπεπεφεύγεσαν. Ὅτε οἱ σύμμαχοι ἐπλησίαζον, οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Πέρσας ἐνενικήκεσαν.*

Pozn. Často ale, kde není velkého důrazu třeba, klade se aorist místo dávnominulého, ba i místo minulého, kde není poměr minulosti k nynějšku vytknut: *ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες ἐπῆλθον, οἱ πολέμιοι ἀπεπεφεύγεσαν.*

LXXX. Uloha ku cvičení.

(Když) Darejos zemřel a Artaxerxes vládu převzal (ptc. aor.), pomlouval (praes.) Tissaphernes Kyra u (*πρός* s 4. p.) jeho bratra (řka), že jej pronásleduje (opt.). Tento přemluven uchopí Kyra, aby ho zabil (*ὡς*, s part. fut.), matka si ho vyprosivši (aor.) poslala ho zas do jeho panství. Hektore, kam se poděla tvá zmužilost, kterou's před tím míval? V pravou dobu (*εἰς καλόν*) přišels. Themistokles psal: Já k tobě přišel. Kdo sám sebe neznaje se domnívá, že to, co neví (*μή*), poznal, blázen jest. Poslanci ze Sinópy pravili: Přišli jsme, abychme (ptc. fut.) vám, bojovníci, štěstí přáli, že z mnohých nebezpečenství (*διά* s 2. p.), jak jsme slyšeli, jste vyvázli. Za (*ἐπί* s 2. p.) Kekropa a prvních králů až na (*εἰς*) Theséva Atticko vždy městmi (*κατὰ πόλεις*) obýváno. Bůh ve světě všecko bedlivě uspořádal. Obyty v Memfise až na (*μέχρι*) no-

vější časy zůstali. Ojnoe, leže na (ἐν) hranici Attiky a Bojotie, upevnilo se (bylo upevněno). Zenón otroka svého pro (ἐπί s 3. p.) krádež bičoval; a když tento pravil (jemu řkoucímu 2. p.) „Bylo mi souzeno krásti," odpověděl onen: „I ubičovánu býti (aor.)." Svět jest divadlo, a život průchod: přišel's, viděl's, odešel's! Xerxes razil most přes Hellespont a prokopal Athos (horu Svatoš). Osud svrhuje, které povýšilo (οὓς ἄν, s konj. aor). Bohatství i ten nejšpatnější snadno si dobývá. Zahálka učívá mnohým špatnostem. Víno projevuje smejšlení člověka. Snadněji jest poroučeti nežli činiti. Kyros povolal Araspa Medského, svého tovaryše z mládí (ἐκ παιδός), poručil přivésti mu ženu Abradata Susického a stánek ostříhati, až by sám ji přijal. Lid ustanovil vyvoliti 30 mužů, kteříby obyčejné mravy sepsali, podlé (κατά s 4. p.) kterýchby obec řídili. Všudy v Helladě jest (leží) zákon, aby (akk. s inf.) občané přisahali, že svorni budou (inf. fut. neb part.). Vojáci doufali dobýti město. Myslím, že ti, kdož moudrost vykonávají a důvěřují se býti schopnými k vyučování občanů o věcech užitečných, nikoliv násilni nebudou. Řekni, co činiti musím, a stane se! Krásně se praví a zůstane praveno, že to užitečné krásné a to škodlivé ošklivé jest. Tyranni nebudou nic dobrého míti. Ušlechtilých mužů budeme vždy pamětlivi.

§. 114.

O způsobech časoslov (modi verborum).

Způsoby časoslova udávají rozličný způsob, jakým se výrok podmětu přikládá, čili výroku poměr k podmětu, totiž způsob opravdovosti, jistoty: růže kvete, tedy oznamovací (indicativ); nebo představy, že květla, že kvete růže, spojovací (conjunctiv); buď způsob přání, kýž kvete, kýžby květla růže, žádací (optativus); buď výrok mé vůle: kveť růže! rozkazovací (imperativus).

1. Indikativ (oznamovací) ukazuje, že výrok následkem nějakého pojemu (smyslného názoru nebo duševního poznání) podmětu (či věci) se přikládá; slouží tedy k udání každého opravdového děje a k výrazu každého jistění a mínění naprosto; ku př. *τὸ ῥόδον θάλλει. Ὁ πατὴρ γέγραφε τὴν ἐπιστολήν. Οἱ πολέμιοι ἀπέφυγον. Οἱ πολῖται τοὺς πολεμίους νικήσουσιν.*

2. Konjunktiv (spojovací) tak jako optativ (žádací) ukazuje, že výrok se přikládá podmětu podlé lidského

představení, pojemu, a zjevuje se ve spojení, tudy prosloven spojkou *že, aby*, jenže konjunktiv vyznamenává pojem v přítomnosti mluvícího ležící, a optativ představu krom jeho přítomnosti, teprva k přání.

A. V jednoduchých sadách, bez spojení, jest zřídka v užívání konjunktiv, jen

a) o nejistých věcech, nerozhodnutých, kde bezpečně souditi nelze, tak u epických básníků stojí konj. v (kladných) tvrdících a záporných průpověděch. *Καὶ ποτέ τις εἴπῃσιν*, a někdo snad řekne! *οὐ γὰρ πῶ τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι* (aniž uvidím, snad kdy).

b) Místo rozkazovacího způsobu v 1. os., kde schází, někdy ale i v 2. a 3. os. zvláště v záporných žádostech stojí konjunktiv, větším dílem také s: *ἄγε, φέρε, ἴθι*, ku př. graecism. *ἆρα μένω*, neb: *βούλει μένω* mám-li zůstati? *μένωμεν* zůstaňme; *ἴωμεν* pojďme, jděme (myslím, by jsme šli); *τί ποιῶμεν* co učiníme? *Οὐκ ἔχω, ὅποι τράπωμαι* nemám, kam bych se obrátil; *φειδώμεθ' ἀνδρῶν εὐγενῶν, κακοὺς δ' ἀποπτύωμεν* šetřme šlechetných; *ἄγε σκοπῶμεν καθ' ἕν ἕκαστον. — φέρε δὴ πειραθῶ πρὸς ὑμᾶς ἀπολογήσασθαι* nuže zkusím to, *ἃ μὴ κατέθου, μὴ ἀνέλῃ* neber, *κἂν μόνος ᾖς* třebas byl sám, *φαῦλον μήτε λέξῃς μήτε ἐργάσῃ μηδέν.*

B. Z toho již viděti, že konj. praes. perf. a aor. v řeckém znamená vždy něco budoucího.

Konjunktiv hlavních časů ve hlavních sadách užívá se:

a) v 1. os. jedn. a množ. kde povzbuzení nebo napomenutí.
b) V 2. os. jedn. a množ. v aor. (nikoli v praes.) s *μή* při zákazu.
c) V pochyblivých otázkách, a sice ve hlavních sadách skoro jen v 1. os. jedn. a množ. ve vedlejších sadách ve všech osobách.

C. Konjunktiv historických časů: optativ aorista i budoucího, pak nedominulého a dávnominulého naznačuje to představené buď co nynější, nebo budoucí, neb co minulé.

D. Ve spojení: *οὐ μή* s konj. zdá se vynecháno: *οὐ φόβος* nebo *δέος ἐστι, μή*, není (strachu) aby ne — v druhém zas: *μὴ οὐ* jaksi výpustka z předu: *ὅρα, σκόπει* hleď, zdali ne — *οὐ μή σε ἀπολίπω* já tě neopustím! *οὐ μὴ ἐκπλαγῇς, οὐδὲ μὴ αἰσχυνθῇς* nezarazíš se, ani nezastydíš, *μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπόν, θάνατον ἐκφυγεῖν* (hleď) zdali není to těžko, smrti se vyhnouti.

3. Optativ vyjádřuje nějakou žádost, má tedy představu budoucnosti. Užívá se bez *ἄν* a s předložkou *ἄν* (modus potentialis), *νομεῖς ἄν εἶεν* snad byli pastýři (viz c).

a) Když v sadě povídavé něco se dotvrzuje, neb jistí a k tomu se také povídavé důvody přisadí, stane se to optativem bez *ἄν*, ku př. *ἀπεκρίναντο αὐτῷ, ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν ἃ προκαλεῖται ἄνευ Ἀθηναίων· παῖδες γὰρ καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἴησαν* (bylyby u nich).

b) Pochybné náhledy a odhodlání, jen co náklonnost neb ž á d o s t mluvícího představené také bez *ἄν* se vyslovují, má-li se ale udati, žeby onyno se někdy příležitě uskutečniti mohly, dá se *ἄν*; *ῥεῖα θεός γ' ἐθέλοι καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαώσαι*, Hom. snadno bůh — by zachránil, zachrání (myslím). *Οὐκ ἂν ταῦτα φήσαιμι* já bych to neřekl. *Ἴσως ἄν τινες ἐπιτιμήσειαν τοῖς εἰρημένοις* snadby někteří pohaněli to vyřknuté, řečené. *Χειρίσοφος ἡγοῖτο* Chejrisofos ať vojvodí! *Οἰκία δ' αὖτε κείνου μητέρι δοῖμεν ἔχειν*, Hom. dejme, dalibychom, mohlibychom dáti dům.

c) Také zdvořilost attického obcování žádala *ἄν* třeba v jistých věcech a důvodech, kde ze skromnosti co pochybné stojí; jen že jednou se žádal indikativ (praes. neb fut.), po druhé imperativ: *Ὥρα ἂν εἴη πράττειν τὰ δέοντα* bylby čas, místo: jest čas, aby; *ἀπέλθοις ἄν* (myslím) abys šel, místo: jdi! *λέγοις ἄν* řekni, řeklbych; *οὐκ ἂν ἀποφεύγοις τὴν νόσον* neušelbys, neujdeš.

d) Výmínečná sada s *εἰ* při optativu poskytla výraz přání: *εἰ τοῦτο γένοιτο* kdyby se to stalo! kýžby — kde se vždy jako doplněk druhá sada mysleti dá: *εὐτυχὴς ἂν εἴην* bylbych; místo *εἰ* klade se i sesílené: *εἴθε, εἰ γάρ*, kýžby přece: *εἴθε (εἰ γὰρ) ἐμοὶ θεοὶ ταύτην τὴν δύναμιν παραθεῖεν! ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι* rádbych uslyšel. V takových sadách se výmínka: *εἴ τι ἔχοις*, jakož i v y m í n ě n é *δοίης ἄν* (dal bys totiž, kdybys co měl) — jako něco nynějšího neb budoucího představuje; jinak ale potahuje se optativ vždy na m i n u l o s t.

Pozn. V žádosti, o které se ví, že se vyplniti nemohla, beře se indikativ časů historických, jako: *εἴθε τοῦτο ἐγίγνετο!* neb: *εἴθε τοῦτο ἐγένετο!* kýž by se to bylo stalo!

4. I m p e r a t i v (rozkazovací) je způsob mluvení, kde přímo svou vůli na jevo dáváme, jako: *δός* a *δίδου μοι τὸ βι-*

βλίον dej a dávej mi tu knihu, *γραψάτω* neb *γραφέτω τὴν ἐπιστολήν* ať napíše neb píše to psaní (scribito).

Pozn. V záporném nebo zapovídavém způsobu, kde se předsílá *μή* (lat. ne), kladou Řekové imperativ praesentis, nikoliv aoristi, zato raději konjunktiv aorista (viz 2. B. a b c); *μὴ γράφε* (nikoli: *μὴ γράψῃς*), spíše: *μὴ γράψῃς*, ne scripseris, ať nepíšeš, ať nenapíšeš! ne snad *μὴ γράψον; μὴ τύψῃς* neuhoď, *μὴ τύπτε* neper, t. j. přestaň biti, také by se mohlo říci: *οὐκ ἂν τύψειας* nebo *τύψειας*. — *εὖθυνε τοῦτό* drž to zrovna (déle), *εὔθυνον αὐτό* podrž to.

§. 115.

Částice *ἄν*.

S naukou o způsobech časoslova jest také spojeno vysvětlení příslovce *ἄν*, o kterém již ve předešlém §. 3. b. c. zmíněno, ono vyjádřuje, že s ním spojený výrok sady od jiné myšlénky závisí; ještě více o tom podá se později při výmínečných sadách, zde zatím postačí jakási krátká nauka o jeho spojení:

1. Částice *ἄν* se ráda spojuje s indikativem historické formy nedominulého, dávnominulého času, pak aoristu, a sice:

a) k vyjádření, že něco pod jistou výmínkou se státi mohlo, ale nestalo, protože se výmínka nevyplnila: *Εἰ τοῦτο ἔλεγες* (*ἔλεξας*), *ἁμάρτανες* (*ἥμαρτες*) *ἄν* kdybys to byl říkal (řekl), bylbys chyboval (chybil; teď ale vím žes neřekl, nemohls chybiti); bez nápovědi: *Ἐχάρης ἄν* bylbys se zaradoval (vynecháno snad: kdybys to byl viděl); *οὐκ ἂν ᾠόμην* nemyslel bych; *τίς ἂν ᾠήθη ταῦτα γενέσθαι* kdoby si byl pomyslel, že se to stane? *εἶδες ἄν* uvidělbys, *ἔγνω ἄν τις* poznalby leckdo (viz §. 133. B. 4. 5. 6.).

b) K udání, že činnost v minulosti v jistých okoličnostech, případech a poměrech se stávala; kde historická forma bývá čas nedominulý. *Εἴ τις Σωκράτει περί του ἀντιλέγοι, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν πάντα τὸν λόγον* kdykoli mu kdo odporoval; *ὅ τι μάθοιμι ἑκάστοτε ἐπελανθανόμην ἂν εὐθύς* zapomínal jsem hned; *ποτὲ μὲν ἐπ' ἦμαρ εἶχον, εἶτ' οὐκ εἶχον ἄν* někdy jsem se na den měl, někdy ani nemíval; *ἀναλαμβάνων ὁ Σωκράτης τὰ τῶν τραγῳδῶν ποιήματα διηρώτα ἂν αὐτούς, τί λέγοιεν* plával se jich, coby mysleli.

Pozn. Takovýto smysl dává se také někdy s indikativem bez ἄν, kde věc, která se v jistých okolničnostech státi mohla, jako opravdu stalá pronáší; obyčejně když k hlavní sadě připojí se vedlejší podmiňovací (hypothetická), ἠσχυνόμην μέντοι, εἰ ὑπὸ πολεμίου ἐξηπατήθην styděl bych se věru, kdybych se byl od nepřítele oklamati dal. Někdy bez podmiňovací sady οὐκ ἐχρῆν ποτὲ τῶν πραγμάτων τὴν γλῶσσαν ἰσχύειν πλέον nemělaby nikdy představa více platiti, nežli věc; ἔδει τοὺς λέγοντας měliby řečníci.

Pozn. 2. Také přání nevyplněné může se dáti indikativem: ὤφελε, Κῦρος ζῇν prospěloby, aby Kyros žil, kýžby Kyros žil! εἴθ' εἶχες χρήματα πάντα kdybys měl peníze všecky.

Pozn. 3. Nespojuje se ἄν nikdy s přítomným ani s minulým časem, málo kdy s budoucím, kde ukazuje věc pravdě podobnou, to bývá v Homéru, kde přichází částice κε (κεν): ἐμοὶ δέ κε ταῦτα μελήσεται o to já se postarám, Il. I. 523; ἐγὼ δὲ κέ τοι — δώσω Il. XIV. 267. dám ti.

2. S konjunktivem, aby to budoucí, co se konjunktivem obyčejně vyráží, co vymíněné, od okolností závisné, se představilo. V obyčejné mluvě jen ve vedlejších sadách se to děje, kde se ku spojce slovíčko ἄν připojí, tak že často v jedno slovo splývá, tak povstává: ἐάν (εἰ ἄν), ὅταν (ὅτε ἄν), ὁπόταν (ὁπότε ἄν), πρὶν ἄν, ὅθι ἄν, οὗ ἄν, ὅπου ἄν, οἵ ἄν, ὅποι ἄν, ᾗ ἄν, ὅπῃ ἄν, ὅθεν ἄν, ὁπόθεν ἄν, a jiná: ὃς ἄν (kdoby neb kdokoli), οἷος ἄν, ὁποῖος ἄν, ὅσος ἄν, ὁπόσος ἄν a j.

3. S optativem (málo kdy ale opt. fut.), aby nynější, nejvíce příští nejistotu, nerozhodnutou možnost, doměnku, za výmíněnou představila. Optativ s ἄν musí se jako hlavní sada výmínečného sad spojení považovati, třeba patřící k tomu výmínka se zamlčela (§. 114. 3. b). Εἰ τοῦτο λέγοις, ἁμαρτάνοις ἄν (viz nahoře 1.) kdybys to říkal, chyboval bys. Nebo bez předsady: χαίροις ἄν radovalby jsi se, (kdybys to slyšel); λέγοις ἄν můžeš to praviti (jestli ti líbo); γένοιτ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ může se státi vše. Něco jistého také zdvořile a skromně se může pronésti s ἄν (viz §. 114. 3. c.).

4. S infinitivem a participiem (zřídka ve futuru), když určité časoslovo na místě infinitiva a příčestí vsazené s ἄν by se spojilo. Εἴ τι εἶχεν, ἔφη, δοῦναι ἄν si quid habuisset, dixit, se daturum fuisse, v přímé řeči stáloby: Εἴ τι εἶχον, ἔδωκα ἄν, opět: εἴ τι ἔχοι, ἔφη, δοῦναι ἄν si quid haberet, dixit, se daturum esse; v přímé řeči: εἴ τι ἔχοιμι, δοίην ἄν.

Δῆλος εἶ ἁμαρτάνων ἄν, εἰ τοῦτο λέγοις = δῆλόν ἐστι, ὅτι ἁμαρτάνοις ἄν, εἰ τοῦτο λέγοις.

Pozn. Vlastně by se mělo *ἄν* ku výroku zavěsiti: *λέγοιμι ἄν; ἔλεγον ἄν;* ono stojí ale pravidelně za tou sady částkou, která se zvláštně vytkne, a lne proto raději k záporným příslovcím a částicem tázacím, jako: *οὐκ ἄν, οὐδ' ἄν, οὔποτ' ἄν, οὐδέποτ' ἄν* atd., nebo zase: *τίς ἄν, τί ἄν, τί δ' ἄν, τί δῆτ' ἄν, πῶς ἄν, πῶς γὰρ ἄν, ἆρ' ἄν* atd., potom ku příslovcím míst, časů a způsobů, a k jiným, kterými též výpověď výroku rozličným způsobem blíže se určuje, jako: *ἐνταῦθα ἄν, τότ' ἄν, εἰκότως ἄν, ἴσως ἄν, ταχ' ἄν, μάλιστ' ἄν, ἥκιστ' ἄν, ῥᾳδίως ἄν, ἡδέως ἄν* atd. Proto se stává, že *ἄν* někdy v jedné sadě se opakuje.

LXXXI. Cvičení.

Utíkejme před hanebným (4. p.) a vyhledávejme krásné. Prosme (*εὔχεσθαι*) bohy, (aby) to přítomné k (*πρός*) nejlepšímu konci obrátili (inf. aor.). Neustupujme nepřátelům. Jak mám já, jsa smrtelný, zprotiviti se osudu božskému. Řekni mi, zda-li o Sokratovi říci (máme), že ve svých rozmluvách opravdu nebo žertovně mluví (zda-li ho — mluvícího — žertujícího říci máme). Heraklovi jsoucímu v nesnázi, kterou by z obou cest (*ὁπότερος* s 2. p.) k (*ἐπί* s 4. p.) životu zvoliti měl, zjevili se (aor.) dvě veliké ženské, ta jedna mu naproti (aor.) vběhši, pravila takto: „Vidím tě, Herakle, na rozpacích, kterou cestou bys ubírati se měl; chceš-li (*ἐάν*, konj.) mne za přítelkyni si zvoliti, po nejpříjemnějších a nejsnadnějších cestách tě povedu.“ Kýžby jste, bohové, nebezpečí od nás odvrátili! Kýžby mně vždy trojice Charitek (Milostenek) přispěla (aor.)! Kýžbych vždycky byl s moudrými a dobrými pospolu, a nikdy neobcoval se špatnými! Kýžbych byl tenkráte s tebou žil, když jsi ještě mladým byl. Kýžbych byl mohl to stalé nestalým učiniti! Bojujte srdnatě, vojáci! Bažte po cnosti, jinoši! Loupežník chrámů ať od zvěře roztrhán! Dějepisci by neměli nic podlé (*πρός* s 4. p.) přízně zvýšovati, ani vynechávati, coby řeči a paměti hodno bylo. Nerozsuďte (aor.) proti (*παρά* s 4. p.) zákonům! Bojovníci, nezoufejte nad sebou (aor.)! Kdoby se opovážil násilí potřebovati, potřebovalby nemálo společníků; kdo ale přesvědčiti může, nižádných. Jakby mohli ti, co špatně (plur.) jednají, spřáteliti se s těmi, kdo zlé (plur.) nenávidí? Kdo beze střídmosti buď by něčemu dobrému se naučil, neb něco hodného vykonal? S (*μετά* s 2. p.) moudrou duší můžeme živobytí nejpříjemněji ztráviti (aor.).

§. 116.

Zouplňování sady. — Přívlastek (attributum), přístavek (appositio).

1. K rozšíření jednoduché sady patří všecko to, co se krom potřebných ku sprostému pronešení sady slov, v ní nachází.

2. Zouplňovati se může dílem podmět, dílem výrok, a sice buď zevně, co se pojemu slov netýká, buď i vně, kde se pojem slova blíže určuje.

3. Zevnitřní zouplnění podmětu záleží v tom, že se výpověď výroku na více rozličných předmětů stejně potahuje, když tedy vedle jednoho výroku více podmětů se jmenuje (§. 110. 1. c).

4. Vnitřní zouplňování se děje, když podmětu se připojí přívlastek.

Přívlastek (attribut) jmenuje se každý přídavek ku hlavnímu slovu čili podstatnému, kterým se více významenává a liší od ostatních věcí stejného druhu; co věcnost předmětu více popisuje.

Přívlastek vystavuje se buď:

a) Ve formě přídavného: *τὸ καλὸν ῥόδον, ὁ μέγας παῖς, γυνὴ καλή.*

b) Ve formě druhého pádu: *ὁ τοῦ βασιλέως κῆπος, οἱ τοῦ δένδρου καρποί.*

c) Ve formě podstatného s předložkou spojeného: *ἡ πρὸς τὴν πόλιν ὁδός.*

d) Ve formě příslovce: *οἱ νῦν ἄνθρωποι, ἡ ἄνω πόλις.*

e) Ve formě podstatného v přístavce (apposici): *Κροῖσος, ὁ βασιλεύς.*

Pozn. Jestliže podstatné, co se má přívlastkem blíže určiti, všeobecné ponětí obsahuje, nebo z řeči snadno se vyrozumívá, nebo v jistém spojení obyčejně co známé se předpokládá, může se i vynechati a přívlastek s členem za podstatné povýšiti, ku př. *οἱ θνητοί* (rozumí se: *ἄνθρωποι*), taková slova jsou: *ἄνθρωπος, ἀνήρ, γυνή, πατήρ, μήτηρ, υἱός, παῖς, θυγάτηρ, ἀδελφός, πρᾶγμα, χρῆμα, ἔργον, χρόνος, ἡμέρα, χώρα, γῆ, ὁδός, οἰκία, οἶκος* atd.; *τὰ ἡμέτερα* naše věci (*χρήματα*); *ἡ ὑστεραία* (*ἡμέρα*), *ἡ πολεμία* (*χώρα*) neb *ἡ φιλία* nepřátelská neb přátelská krajina; *ἡ οἰκουμένη* (*γῆ*) obývaná země; *τὴν ταχίστην* (*ὁδόν*) nejrychlejší cestou; *τὸ κακόν* to špatné; *τὰ κακά* to zlé; *τὰ οἴκοι* (*πράγματα*) věci domácí; *τὰ τῆς πόλεως, τὰ τοῦ πολέμου* záležitosti občanské, vojny; *τὰ τῆς τύχης* osud, a vše osudné; *οἱ τότε* nebo *οἱ πάλαι* (*ἄνθρωποι*), *οἱ καθ' ἡμᾶς* vrstevníci naši; *οἱ ἀμφὶ Θαλῆν* Thales a jeho žáci (škola); *ἐν ᾅδου* (*οἴκῳ*) *εἶναι* v podzemsku býti; *Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου* (*υἱός*). — *εἰς διδασκάλου φοιτᾶν* jíti do školy.

Často se taková podstatná co přívlastivá slova přidávají, ku př. *μέτοικος ἄνθρωπος, ῥήτωρ ἀνήρ, γραῦς γυνή*, též u národu: *Ἀθηναῖος ἀνήρ, Πέρσης ἀνήρ Σπαρτιᾶτις γυνή, Ἀττὶς γυνή*; u řek a hor atd.: *ὁ*

Εὐφράτης ποταμός, ἡ Ἀττικὴ γῆ neb *χῶρα, ἡ Δῆλος νῆσος, τὸ Σούνιον ἄκρον, τὰ Κεραύνια ὄρη.*

f) Přívlastek přídavný (adjektivní) shoduje se s podstatným, ku kterému patří, jako praed. kat se svým subjektem, a řídí se dle něho v rodu, čísle a pádu: *σοφὸς ἀνήρ, γυνὴ καλή, τὰ ὑψηλὰ ὄρη, τῇ ἐμῇ θυγατρί* atd. viz o shodě §. 111. 10. a b.

Dodatek 1. Více přívlastků přídavných buď stojí spojitě, *a*) spojkou: *καί, τε καί*, kde se v naší řeči také nynechává: *ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα* dobrých, starých zákonodárců nálezy; *μεγάλα καὶ λαμπρὰ δῶρα τῆς τύχης* veliké (a) skvostné dary osudu. Buď *b*) nespojitě kde řečnickým důrazem více vlastností postupně se vyčítá, nebo kde vlastnosti jako k jednomu pojemu, celku splývají: *ἐσχάτη κακὴ τύχη* největší neštěstí (svrchovaná zlá nehoda), *μέγα πλοῖον σιταγωγόν* veliká loď žitovozná t. j. (obilní loď).

Dodatek 2. Přívlastky zůstanou nespojené, když vedle přídavných jakostných také kolikostné stojí nebo zájmena: *σὸν ἔργον λαμπρόν* tvé dílo skvostné; *δέκα νῆες μακραί* deset lodí velkých; *δίκαιος ἀνὴρ οὐδείς* spravedlivý muž žádný; jenom slovíčko *πολύς* s následujícím jakostným (qualitativ) přívlastkem se spojuje spojkou *καί*: *πολλοὶ καὶ καλοὶ χιτῶνες* mnohé a krásné šaty; *πολλὰ καὶ καλὰ εἰργάσαντο* mnohé a krásné činy vykonali; *ἔπασχον πολλὰ καὶ δεινά* utrpěli mnohé nehody.

5. Jestliže přívlastek, co z věci povstalá představa vedle samého předmětu stojí, nazývá se: přístavek (přístávka, apposice) t. j. stejnina neb vyrovnání dvou pojemů z jistého stanoviska. *Κῦρος, ὁ βασιλεύς* (§. 111. 3.).

Přístávka stojí pravidelně za podstatným, a to ve stejném pádu: *Κροῖσος, ὁ Λυδῶν βασιλεύς, ἀπέβαλε τὴν ἀρχήν. Σωκράτην, ἄνδρα σοφώτατον καὶ δικαιότατον, ἀπέκτειναν οἱ Ἀθηναῖοι. Σκύθαι, βάρβαρον ἔθνος, ἀνδρεῖοί εἰσι καὶ μάχιμοι. Τὸ μέλος ἐκ τριῶν σύγκειται, λόγου τε καὶ ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ.* Také stojí za místojmeny: *ἡμεῖς, οἱ ταλαίπωροι, ἀπολώλαμεν. — ἐκεῖνο κερδαίνειν ἡγεῖται τὴν ἡδονήν. — οὗτος ὁ τρόπος ἦν τῆς τῶν παλαιῶν φιλοσοφίας, βραχυλογία τις Λακωνική. Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ* já Themistokles, přicházím před tebe. *Ὁ Μαίας τῆς Ἄτλαντος διακονοῦμαι αὐτοῖς* já Májin Atlantovic (syn) poslouhuju jim.

Dodatek 1. Přístávka se jen tenkráte napřed staví, když se zvláště vytknouti má: *ὁ κοινὸς ἰατρὸς θεραπεύσει σε, χρόνος*, místo: čas, ten společný lékař.

Dodatek 2. Někdy apposice ukazujíc, že komu co patří, stojí v genitivu: *τἀμὰ δυστήνου κακά*, ta má ubohého bída, t. j. bída mne ubohého, ta má bída, o já ubohý! *διαρπάζουσι τὰ ἐμὰ τοῦ κακοδαίμονος* rozebrali, neb vydrancovali mé jmění, o já nešťastný! neb

mne nešťastného: *ἄπιτε ἐφ' ὑμετέραν τῶν βαρβάρων χώραν* odejděte do své krajiny, vy barbaři! zde: do své barbarů krajiny; *παππῷον δὲ καὶ οὗτος ὄνομ' ἔχει τοὐμοῦ πατρός* děda on jméno má, otce mého (svého děda, který mým otcem jest); *Ἀθηναῖος ὢν πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης* Athéňan jsa, t. j. z Athén, města největšího a nejslovutnějšího. Také u přisvojovacích: *ἡμέτερος τῶν ἀθλίων βίος* nás ubohých život.

6. Přístávka dělivá, podrobnivá, kde vedle celku buď jednotlivý díl, nebo více částek podrobně ve stejném pádu s celkem se vyčítají, obyčejně mají celek v genitivu: *οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ ἐπεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν. Ἄνπαι αἱ μὲν χρησταί εἰσιν, αἱ δὲ κακαί. Πάντες οἱ δημιουργοὶ βλέπουσι πρὸς τὸ ἑαυτῶν ἔργον ἕκαστος.*

Pozn. K tomu částečnému přistavení patří také básníkům oblíbená figura celek a částky: (*σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος*), jako u Homéra:

τὸν μὲν ἄρα Γλαῦκος στῆθος μέσον οὖτασε δουρί tohoť pak Glaukos do prostřed prsou ranil kopím.

Τρῶας δ' ἄχος ἔλλαβε θυμόν bolest pojala srdce Trojanských.

τὸν δὲ σκότος ὄσσε κάλυψεν jeho pak oči zakryla mrákota.

Nebo Sophokles: *μέθες με χεῖρα* pusť mne ruku (mi),

Někdy se k tomu přidruží také rozdělivá přístávka (distributiva). *Τρῶας δὲ τρόμος αἰνὸς ὑπήλυθε γυῖα ἕκαστον.* Hom.

7. Infinitiv jeví se v apposici nejvíce po místojmenech ukazovacích a potažných k zevrubnému rozložení pojemu vůbec: *Βάρος τι καὶ τόδ' ἐστίν, αἰνεῖσθαι λίαν. Ἔστι πενία αὕτη σαφής, τὸ δεόμενόν τινος μὴ ἔχειν χρῆσθαι. Οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες πότερόν σοι δοκοῦσι τοῦτο βούλεσθαι, ὅπερ ποιοῦσι, πίνειν τὸ φάρμακον καὶ ἀλγεῖν, ἢ ἐκεῖνο, τὸ ὑγιαίνειν.*

8. Podstatné slovo přichází také co přístavek k celé sadě, aby se naznačilo hledíště, z kterého celá věc v sadě považována býti má. Obyčejně stojí buď v 1. nebo 4. pádu, jak totiž podmět, na který se přístavek potahuje, činný neb trpný se myslí. *Μᾶτερ, ἃ μ' ἔτικτες — ποίναν.* Aeschyl. matko jenž's mne zplodila v trest, pokutu. *Ἑλένην κτάνωμεν, Μενέλεῳ λύπην πικράν.* Eur. Helenu — co trpkou bolest. *Κεισόμεθα δὲ νεκρώ, ἀθάνατον ἄλγος σοί, ψόγος δὲ σῷ πατρί.* Eur. *Εὐδαιμονοίης* (-*εὐδαιμονίαν*) *μισθὸν ἡδίστων λόγων.* Eur.

LXXXII. Cvičení.

V Hádu jsou všickni umrlí. Lidé posílají své dítky do školy (do domu učitelů), aby (part. fut.) vědám, hudbě a tělo-

cviku (τά) se naučili. Alexander, Philippovic, vykonal mnohé a krásné činy. Mnozí zanedbávajíce (aor.) záležitosti domácí, obstarávají obecné. Leonidas a tři sta s ním (okolo) bojovali srdnatě u (ἐν) Thermopyl proti (ἐπί) Peršanům. Thales a jeho žáci a skoro všickni mudrci zdrželi se politických věcí (od řízení občanských). Bytnost boží musí se vysoce vážiti (dlužno ctíti). Vás šťastných živobytí bohové vším dobrem ozdobili. My nešťastníci, naši vlast pohubili nepřátelé (naši nešťastníků vlast).

§. 117.

Rozšiřování výroku.

Přívlastek záporný (negace) a vykládací, příslovné místo příslovce, komparativ.

1. Rozšiřovati se může přísudek dílem zevnitřně, dílem vnitřně (§. 116. 2.); první se stává, když více výroků na jeden společný podmět se potahuje, a spojují se buď spojkami: καί, τέ-καί, τὲ-τὲ, καί-καί; nebo rozpojkami: ἤ, ἠ-ἤ nebo částicemi protivnými (adversativ) μὲν-δέ, ἀλλά; druhé t. j. vnitřní rozšiřování výroku jest dvojího způsobu: přívlastivé (attribut) okolnost a způsob výroku blíž určující, a předmětné čili přechodné, předmět, na který se potahuje, blíže poznačující.

2. Přívlastek u výroku jest buď určovací (determinativ), a nebo má jen náhodnou okoličnost vedle výroku a jest přistavený neb vykládavý, a tu se ukazuje buď co jméno podstatné v přívlastku, buď co příslovce.

3. Příslovce, co nezměnitelné slovo nepotřebuje gramm. pravidel k postavení, jen jedno má v upotřebení něco zvláštního, a to jest negace.

a) Zápor čili negace jednoduché sady jest οὐ (před následující souzvučkou), οὐκ (před samohláskou jemnou), οὐχ (před samohláskou dyšnou), v něm. un, v lat. *in*, co rozložené *u* neb *ju* t. j. *je*, u nás *ne*, sanskr. *na*, řec. ἀ privat.; nebo *ma*, lat. *ne*, řec. μή pro žádací a jiné odvislé, záporné sady.

b) Záporné sady, kde se celému druhu podmětův upírá výrok, mohou jako v němčině přídavným: nikdo, žádný upírati, ku př. οὐδείς, ἀντιλέγει keiner widerspricht, nikdo protiřečí (odmlouvá), raději ale předeslavše vý-

rok podmětu vyjádřuje se dle našeho způsobu: *οὐκ ἀντιλέγει οὐδείς* neprotiřečí nikdo, u nás ale i obráceně: nikdo neprotiřečí, vždy dáváme dvě negace: *οἱ τῶν Ἀθηναίων νόμοι οὐδὲν ὠμὸν προστάττουσι*, nebo jinák: *οὐ προστάττουσιν ὠμὸν οὐδέν* neukládají krutost žádnou.

c) Kde o jednotlivých předmětech řeč jest, nemá předmět žádné vedlejší záporné určení, ale negace přivádí se k časoslovu: *οὐκ ἔχω ἵππον* nemám koně; *οὐκ ἔστι μοι οἰκία* není mi domu, nemám dům.

d) Vedlejší určování všeobecného druhu děje se záporkami: ani, *οὐκ ἔστιν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα οὔτ' ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή* není ani hrad, ani jmění, aniž co jiného tak těžko k hlídání jako žena; *θεὸς οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄδικος, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὁμοιότερον οὐδὲν, ἢ ὃς ἂν ἡμῶν γένοιτο δικαιότατος* Bůh nikdy nijak nespravedliv (není), a není mu nic podobnějšího, než — *Τὸ μονοειδὲς οὐδέποτε οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται*, to jednotvárné nikde nikdy nijak proměnu nějakou (žádnou) nepřijímá.

4. Z předešlého 3. *b*. viděti rozdíl, že my dvě negace dáváme, kde Řek jen jednu staví, ku př. *οὐδεὶς παρῆν* nikdo tu nebyl; dále však z *c*. vídělí, že dvě negace nečiní posicí, neb doklad tvrdící, ale že ještě více zápor zvětšují, jako: *οὐκ ἐποίησε τοῦτο οὐδαμοῦ οὐδείς* to nikde nikdo neučinil, nebo *τἆλλα τῶν μὴ ὄντων οὐδενὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς οὐδεμίαν κοινωνίαν ἔχει*, a my bychom ještě řekli: nemělí (nikdo, nikde, nikdy žádné obcování); při záporu celku také částky záporně stojí: *οὐ δύναται οὔτ' εὖ λέγειν οὔτ' εὖ ποιεῖν τοὺς φίλους* nemůže — ani — ani. Dvě negace tedy jen tenkráte věc dokládají a potvrzují, když představy či pojemy sobě odporné vespolek se ruší, ku př. není nečistý, tedy: čistý; a tak v řečtině máme ještě dva pády, kde jedna negace druhou ruší, a se děje

a) když *μή* při bázni, strachu stojí, ku př. *φοβοῦμαι μὴ οὐ καλόν ᾖ*, lat. (vereor ne non honestum sit), obávám se, aby to nebylo neslušné; t. j. bojím se, že to neslušné.

b) Když obě záporky ku dvěma časoslovům (třeba jedno v příčesti), patří: Hom. *οὐδ' οὐκ ἐθέλοντα μάχεσθαι*,

aniž chtícího bojovati, kde pro zřetelnost zápor dvěma částicema sesílen se udává μὴ οὐ jako v positivním: *αἰσχύνομαι μὴ οὐ ποιεῖν τοῦτο*, stydím se učiniti toto; podobně v nekativním: *μὴ οὐχὶ μισεῖν αὐτὸν οὐκ ἂν δυναίμην* nenenáviděti ho nemohu, nejsem v stavu, abych ho nenenáviděl, neb musím ho nenáviděti.

5. Postavení negace neb záporky jest dvojí:

a) Poněvadž negace potah výroku na podmět ruší, patří tedy před časoslovo, které obyčejně ten poměr obsahuje, leda by zvláštní důraz na jiné slovo, jako v protisadě, padal, pak se staví před to slovo, ku př. *ταῦτ' οὐκ ἔστι καλά* (to není krásné), zas ale: *οὐ ταῦτ' ἐστὶ καλά* (ne totoť jest krásné), nebo: *ταῦτ' ἐστὶν οὐ καλά* (toto jest nekalé).

b) Má-li sada tvrdící v sobě nějaké vedlejší určení záporné a tvrdícímu protivné, tedy při stejném důrazu stojí negace za vedlejším určením; jinak ale před ním, když záporný pojem má větší váhy. *Σωκράτης ἐπιμελεῖσθαι θεοὺς ἐνόμιζεν ἀνθρώπων οὐχ ὃν τρόπον οἱ ἄλλοι νομίζουσιν. Ξύμμαχοι ἐγενόμεθα τοῖς Ἀθηναίοις οὐκ ἐπὶ καταδουλώσει τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐπ' ἐλευθερώσει. Ἦν ὁ ποταμὸς δασὺς δένδρεσι παχέσι μὲν οὔ, πυκνοῖς δὲ* tlustými sice ne, hustými ale; u nás: netlustými, ale hustými; *ὑπερφρονοῦσι μὲν ἡμᾶς, ὑπομένουσι δ' οὔ.* V takovém postavení dostává tato částice ostrý přízvuk, a nepřibírá *ν* ani před následující samohláskou; to samé se stává, když po záporné sadě, negace ještě jednou důrazně se opakuje: *οὐκ ἐφ' αὑτῷ ποιήσασθαι τὴν πόλιν βούλεται Φίλιππος ὑμῶν, οὔ* (ne, nikoliv), *ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν* ale z hola zrušiti. Ostatní upotřebení částic *οὐ* a pak *μή* uvede se dále v složených sadách (viz §. 127).

6. Přívlastek výroku jest vykládavý, když okoličnosti vůbec jak času tak místa atd. udává; k tomu slouží vlastně příslovce dílem závislé od podstatných jmen, pády s předložkami a bez nich, dílem i přídavná slova, která s podmětem se shodují.

Příslovce nepotřebuje zvláštních pravidel s strany gramm. užívání; o pádech ale bude se později jednati, zde

tedy jen třeba ještě podotknouti o tom pádu, když přívlastek výroku jeví se přídavně.

7. Vykládavý přívlastek (explicativ attribut) potřebný jest, u pojemu ve výroku tuze povšechného, a nebo při porovnání k ouplné jasnosti.

a) Časoslova, která jen neouplný pojem poskytují, a udání zvláštního stavu, v kterém se podmět nachází, ještě potřebují, jsou, krom býti a státi se, také zůstati (*μένειν*), setrvati (*καταστῆναι*), zdáti se (*δοκεῖν*), ukazovati se (*φαίνεσθαι*), nalézati se (*εὑρίσκεναι, κρίνεσθαι*), považovánu býti, platiti (*νομίζεσθαι, ὑπολαμβάνεσθαι*), jmenovati se, slouti (*καλεῖσθαι, ὀνομάζεσθαι, προσαγορεύεσθαι, λέγεσθαι, ἀκούειν*), vyvolenu neb ustanovenu býti (*ἀποδείκνυσθαι, καθίστασθαι, αἱρεῖσθαι, χειροτονεῖσθαι*); udání to stává se v řečtině nominativem, které s podmětem se shoduje v 1. pádu. *Ἀλκιβιάδης κεχειροτόνηται στρατηγός* vyvolen, vybrán byl za vůdce; *οἱ νόμοι διαμένουσιν ἀκίνητοι. Οἱ Πέρσαι ἐνομίζοντο ἀλκιμώτατοι* (velmi silni), *εὐδαίμων φαίνεται ὁ ἀνήρ* zdá se muž (býti) šťastný. Také u časoslov: *Ἵπποι ἤγοντο θύματα* (co obětě) *τῷ ἡλίῳ. Παρὰ βασιλέως ἄνδρες πέντε ἦκον ἄγγελοι. Οἱ Λακεδαιμόνιοι σύμμαχοι παρεγένοντο τοῖς Μιτυληναίοις.* Nebo také u přechodných v jiném pádu: *Δίκαια δράσας συμμάχου τεύξει θεοῦ, συμμάχῳ χρήσει θεῷ* nebo *σύμμαχον ἕξεις θεόν. Πένητας εὐδεὶς βούλεται κτᾶσθαι φίλους* udělati si přátely. *Οὗτοι τὰ χρήματ' ἴδια* (za vlastní) *κέκτηνται βροτοί.*

Pozn. Přívlastek takový se dává často přídavným, kde u nás příslovce,

1. u chuti neb náklonnosti, rád, nerad, ochotně: *ἑκών, ἄκων, ἑκούσιος, ἐθέλων. Αἱ πόλεις ἑκοῦσαι προσεγένοντο Κύρῳ. Ἐγώ σε ἄσμενος ἑώρακα*, podobně i *τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελέσθαι, ἀποδοῦναι* umluvně, následkem přiměří.
2. U ponětí pořádku: *πρῶτος, πρότερος, ὕστερος, ὕστατος, τελευταῖος* prve, dřív, později, posléze: *αὐτὸς ἐφέψομαι τελευταῖος· ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἂν δέῃ, παρέσομαι*; tak i: *μόνος* jeden sám, místo: jen, jenom; *ἡ ἐγκράτεια μόνη ποιοῦσα καρτερεῖν μὸνη καὶ ἥδεσθαι ποιεῖ.*
3. U času též přídavné: *ὄρθριος* úsvitem, *ἑωθινός* zrána, *ἑσπέριος* večer, *ὄψιος* pozdě, *νύχιος* v noci, *παννύχιος* celonočně, *χρόνιος* po dlouhém čase, *δευτεραῖος, τριταῖος, τεταρταῖος* atd., ve neb

po 2, 3, 4 dnech, na př.: ὄρθριος ἦκεν ὁ ἄγγελος ranní (zrána) přišel posel; ἐξ Ἀβδήρων ἐς Ἴστρον ἀνὴρ εὔζωνος ἑνδεκαταῖος τελεῖ za 11 dní cestu vykoná.

4. Při udání míry a jakosti, ku př.: ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐῤῥύη μέγας řinul, tekl vysoko; ἤρετο τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα výška zdě velice přibyla.

b) Jest-li výrok v porovnateli se udává, musí ku srozumitelnosti také přidati se předmět, s kterým se ve vlastnosti přirovnává, ten se buď rozpojkou ἤ (než) připojí, nebo genitivem vyjádří. Κρεῖττον σιωπᾶν ἐστιν ἢ λαλεῖν, nebo τὸ σιωπᾶν κρειττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν lépe mlčeti jest, než mluviti, nebo mlčení lepší jest nad mluvení. Ὁ πατὴρ μείζων ἐστὶ τοῦ υἱοῦ otec lepší syna, ἢ ὁ υἱός než syn. Τί ἐστι μεῖζον ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὑγιείας nad zdravotu.

1. Tak u proporcí, s koncovkou πλάσιος nebo περιττός, διαφέρων atd. διπλάσια τῶν ἄλλων (ἢ οἱ ἄλλοι). πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς πολεμίοις mnohonásobné vás samých nepřátely přemůžete.

2. Komparativ bez věci přirovnané k naznačení: tuze, trochu, něco, skoro. Οἶνος ἀκρατέστερος víno jest tuze silné; κάκων ἀπαλλάττειν dosti zle ušel; εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν třeba to trochu směšně vypadalo. Kde ale vlastnost nepříhodná, nepříslušná k oučelu naznačenému, tam stojí jen positiv: τὸ ὕδωρ ψυχρὸν ὥστε λούσασθαί ἐστιν tuze chladná ke koupání.

3. Když dvě vlastnosti na jedné věci se přirovnávají, stojí obě v komparativu: τοῦτο θᾶττον, ἢ σοφώτερον ἐποίησας rychleji než moudřeji, víc rychle; σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι více moudrý nežli hloupý zdá se býti.

§. 118.

Zoupluňování výroku předmětem přidaným.

Nauka o pádech.

1. Jakožto druhý způsob vnitřního rozšíření výroku musí se považovati přidání předmětu, zde tedy o poměru sady předmětném.

Předmět (objectum) jest ve mluvnickém ohledu každá věc, na kterou se činnost předmětu potahuje, oučinkovati ale

může buď přímo, buď prostředkem jiné věci, která jako mezi nima leží; rozeznávám tedy bližší a další předmět (vzdálenější).

2. Předmět závisí vždy od podmětu a jest mu jaksi podroben; tuto závislost naznačuje mluva jistou proměnou slov na konci, a to jsou pády (casus Endung), a sice v řečtině tři, tak že 4. (akkusativ) slouží obzvláště k naznačení předmětu bližšího, 3. (dativ) k naznačení předmětu vzdálenějšího a 2. (genitiv) k udání vedlejších přívlastků nebo vlastností.

3. Výrok v předmětu ale doplňuje neb určuje se nejen *a*) pádem ale i *b*) předložkami ve spojení s nějakým pádem, *c*) způsobem neurčitým v časoslově, *d*) příčestím a *e*) příslovcem.

Ἐπιθυμῶ τῆς σοφίας. Γράφω τὴν ἐπιστολήν. Εὔχομαι τοῖς θεοῖς. Ὁ στρατηγὸς ἔστη παρὰ τῷ βασιλεῖ. Ἐπιθυμῶ γράφειν. Γελῶν εἶπον. Καλῶς ἐμαχέσαντο οἱ στρατιῶται.

§. 119.

O genitivu.

Genitiv znamená, jako ve všech řečích, to: odkud? tedy: původ, počátek, příčinu, odvislost, a staví se na otázku čí? (neb koho?) *Ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ* otec toho syna.

Předmět nějakého činu neb citu slovem podstatným prosloveného dává se u nás předložkou, u Řeků jen 2. pádem: *πόθος σοῦ*. Ostatně jest Řekům oblíbený pád, jako Slovanům, a proto nejčastěji se vyskytá a z husta užívá.

Druhý pád znamená I. buď předmět, od kterého něco se rodí, působuje neb pochází, vytéká nebo i prostorně se oddaluje; II. buď předmět, ku kterému co celku jiný jako díl neb člen náleží; III. nebo předmět takový, ku kterému jiný co majetnost a vlastnost patří.

I. Genitiv k naznačení předmětu, od kterého něco pochází 1. prostorně:

A. Genitivus separativus značí rozpárati, rozloučiti, odděliti, jako:

a) *χωρίζειν, διορίζειν, ἀποκρίνειν, εἴργειν, ἀποκλείειν, ἐκβάλλειν, ἀφιστάναι* atd. oddáliti se odstávati, *ἀπεῖναι, ἀπέχειν, ἀφίστασθαι, ἀποστατεῖν, μεθίστασθαι* atd. ustoupiti, *εἴκειν, ὕπεικειν, παραχωρεῖν* i příslovce: *πόρρω, χωρίς, ἑκάς, πλήν.*

b) U časoslov propustiti, osvoboditi, radovati, upouštěti, chy-

biti, jako: *λύειν, ἀπαλλάττειν, σώζειν, ἐλευθεροῦν, ἁμαρτάνειν* a příslovce: *ἐλεύθερος.*

c) U časoslov zdržovati, odváděti, odvrátiti, překážeti, popustiti, se zdrželi, šetřiti, *ἀποτρέπειν, παύειν, κωλύειν, ἐμποδὼν εἶναι, λήγειν, λωφᾶν, ἀπέχεσθαι, φείδεσθαι.*

d) U časoslov oloupiti, orvati, obrati, o něco připraviti, oškoditi, ztratiti *στερίσκειν, ἀποστερεῖν, ἀφαιρεῖν, περιαιρεῖν σφάλλειν, ψεύδεσθαι, ἀποτυγχάνειν.*

Οἱ τῶν Λακεδαιμονίων νεώτεροι τοῖς πρεσβυτέροις συντυγχάνοντες εἴκουσι τῆς ὁδοῦ ustoupili cesty, vyhnuli se z cesty. *Παύου τῆς ὕβρεως* ustaň od pýchy, vlastně: zbav se pýchy. *Ἡ πόλις ἠλευθερώθη τῶν τυράννων* zprostila se tyranů. *Πάντων τῶν ἀγαθῶν ἐστερήμεθα* všeho dobra oloupeni jsme byli. *Λύσόν με δεσμῶν* zprost' mne pout. *Πολὺ μεῖζόν με ἀγαθὸν ἐργάσει ἀμαθίας παύσας τὴν ψυχὴν ἢ νόσου τὸ σῶμα* mnohem větší mně dobrodiní prokážeš, zbaviv duši neumělosti, než tělo churavosti. *Ἀπέχει ἡ Πύλος τῆς Σπάρτης σταδίους τετρακοσίους* vzdálená Pyle od Sparty — *τὰ μαθήματα ἀποτρέπει τοὺς νέους πολλῶν ἁμαρτημάτων. Ἀγησίλαος, ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο· σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι χρὴ παντὸς ἔργου* začíti všeho díla.

Pozn. Sem patří také: rozeznávati se, lišiti se, rozličným býti; *διαφέρειν, διαῤῥῆναι, ἐξαλλάττειν,* a pak adjektiva i adverbia taková: *διάφορος, διαφερόντως, ἄλλος, ἀλλοῖος, ἕτερος: Τῷ νῷ οἱ ἄνθρωποι διαφέρουσι τῶν ἄλλων ζώων. — οἱ πλούσιοι μέγα διαφέρουσι τῶν πενήτων. — οἱ Γερμανοὶ μικρὸν ἐξαλλάττουσι τοῦ Κελτικοῦ φύλου. — ἕτερον τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ. — οἱ τύραννοι τιμῶνται διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.*

B. U časoslov pocházeti od někud, přinášeti od někud, stojí u básníků rád genitiv bez předložky, v prostomluvě s předl. *ἀπό, ἐκ* od, ze, ku př. *ποίας γῆς ἥκεις* z jaké zemi přicházíš.

C. U časoslov: *λαμβάνειν, αἴρειν, ἔχειν, ἄγειν* atd. uchopiti se, vzíti, držeti, vésti za — dává se předmět do 2. pádu jako: *τῆς χειρὸς ἄγειν τὸν παῖδα* za ruku. *Κόμης ἑλεῖν τινα.*

II. Genitivus geneticus k naznačení rodu, původu a látky.

A. Vlastní upotřebení se děje

a) při udání původce (genit. auctoris) vedle hlavních slov, a vedle časoslov: *εἶναι, φύειν, φῦναι, γίγνεσθαι* rodění a tvoření. *Ἀρίστων ἀνδρῶν ἄριστα βουλεύματα γίγνεται. Πα-*

τροὺς μὲν λέγεται Κῦρος γενέσθαι Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως· ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσειδῶν γένους ἦν· μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι.

b) Genit. materiae při udání látky, dílem vedle podstatných, dílem vedle časoslov: εἶναι, ὑπάρχειν, γίγνεσθαι, ποιεῖν, ἐργάζεσθαι, κατασκευάζειν a t. podobná: οἴκημα ξύλων, λίθου*) dům ze dřeva, kamena; νόμισμα χρυσοῦ, χαλκοῦ; στέφανος ἐλαίας, φύλλων, ἀνθέων; τὰ ἀγάλματα ἢ χαλκοῦ πεποίηται ἢ λίθου ἢ χρυσοῦ. Λίθου ἐστρωμένη ἐστὶν ἡ ὁδός· ἡ σκέπη (kryt) λίθων ἐστὶ μεγάλων.

Pozn. 1. Také se udává genitiv obsahu, výnosu, nadbytku neb nedostatku u časoslov, příslovcí a přídavných toho významu, u těch, co mají ἀ privativum, jako u nás s předložkou ne se klade 2. pád, tak i při množství: ἀγέλη βοῶν, προβάτων, πλῆθος ἀνθρώπων, σωρὸς λίθων — οὐσία δέκα ταλάντων, μισθὸς δραχμῆς, χοίνικες κριθῶν, κοτύλη οἴνου. — τρία τάλαντα χρυσίου, τεῖχος σταδίων ὀκτώ, ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν, πολλῶν ἡμερῶν πλοῦς, μῆκος δέκα ποδῶν, παῖς δέκα ἐτῶν, εἰρήνης καὶ εὐφροσύνης πάντα πλέα ἦν. — χρημάτων μὲν εὐποροῦμεν, λόγων δὲ ἀποροῦμεν atd. jako u adjektivů: ἄπορος, γυμνός, ἐνδεής, ὀρφανός a jiná.

Pozn. 2. Genitivus pretii, ceny, vedle časoslov: koupiti, prodati, ceniti. Νικίας λέγεται δοῦλον πρίασθαι ταλάντου. — μισθοῦ ἐργάζονται οἱ δημιουργοί (za mzdu). — τῶν πόνων (za práci) πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθ' οἱ θεοί. — πόσου (zač) διδάσκει Ἐὔηνος; — πέντε μνῶν (za 5 min.) Také mravní cena stojí v genitivu vedle ἄξιος, ἀνάξιος, ἀξιοῦν, τιμᾶν atd., οἱ ἀριστεύσαντες τιμῶν ἀξιοῦνται καὶ δώρων.

Pozn. 3. U výrazu: vysoko neb nízko ceniti neb si vážiti dává se cena větším dílem s předložkou περί (přes, nad): περὶ πολλοῦ, περὶ σμικροῦ.

B. Nevlastní upotřebení toho genitivu se děje vedle komparativu §. 117. 7. b. zřídka se přidávají předložky ἀντί a πρό k vytknutí předmětu nad jiný. Také u těch slov, co přirovnávací pojem v sobě obsahují, klade se genitiv:

a) πλεονεκτεῖν, ὑστερίζειν, μειονεκτεῖν, μειοῦσθαι, ἐλαττοῦσθαι.

b) časoslova předčiti, se vyznamenati, διαφέρειν, ὑπερέχειν, προέχειν, ὑπερβάλλειν; pozadu, překonánu býti, λείπεσθαι, ἐλαττοῦσθαι, ἡττᾶσθαι, νικᾶσθαι; περιγίγνεσθαι, κρατεῖν, προτιμᾶν, προκρίνειν. adj. ἐγκρατής, ὑκρατής, κύριος atd. Σωκράτης πάντων ἀνθρώπων διήνεγκε σοφίᾳ. Καὶ θεοὺς ἀκούω ἔρωτος ἡττᾶσθαι. Οἱ Ἕλληνες ἐκράτησαν τῶν βαρβάρων. Ἀν-

*) ἐκ se vynechává.

Θρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων ζώων. Πλήθει ὑπερφέρομεν τῶν πολεμίων. Σώφρονός ἐστιν ἐγκρατῆ εἶναι ἐπιθυμιῶν πασῶν.

III. Genitivus causae (příčiny) udává předmět co působení něčeho:

a) kde příčina smyslného vnímání, jako čichu a sluchu, *ὀσφραίνεσθαι* čichati, *ὄζειν, πνεῖν, προσβάλλειν*, voněti, dýchati, zapáchati. *Κρομμύων ὀσφραίνομαι, ὄζουσιν ἀμβροσίας καὶ νέκταρος. Γεύεταί τινος* chutná po něčem. *Ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι* slyšeti, kde osoba vždy v genitivu stojí s partic. *Ὅταν ἀκούω ἀνδρὸς περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου, χαίρω ὑπερφυῶς. Παντὸς βασιλεὺς ἀκούει. Ἴσως οὐ μανθάνετέ μου ὅτι λέγω. Ἀκούω ῥήματα αὐτοῦ* slyším slova jeho. Slyšeti hlasu *ἀκούειν φωνῆς, λύρας, σάλπιγγος, αὐλῶν, ἀκροᾶσθαι λόγου, ἀπολογίας* atd. *ἀκούειν κραυγῆς, θορύβου. Οὐκ ἀκροώμενοι τοῦ ᾄδοντος ὠμνύετε ᾄδειν ἄριστα. Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω. Ὡς ὥσφροντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι, καὶ εἶδον αὐτὰς ὀπίσω ἀνέστρεφον. Ὡς ἤκουε τοῦ ἀγγέλου, ἐξεπλάγη.*

Pozn. *ὑπακούειν* a *ὑπήκοος* mívá střídavě s genitivem také dativ; *ἀνεκουοτεῖν* neposlouchati, má vždy genitiv, takže: *ἐπήκοος, ξυνήκοος, ἀνήκοος* atd.

b) kde příčina duševní přičinlivosti, a z ní výjevu a stavu:

1. zpomínati, zapomínati něčeho: *μνημονεύειν, ὑπομιμνήσκειν, ἐπιλανθάνεσθαι, ἀμνημονεῖν*, jen že předmět věcný v akkusativu stojí, *τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο. Τῶν νουθετικῶν λόγων ῥᾳδίως ἐπιλανθάνονται οἱ νέοι. Μὴ ἐπιλανθάνου τῶν εὐεργεσιῶν.*

2. Vedle ponětí starosti, péče, toužení a žádosti, pak i nedbalosti: *ἐπιμελεῖσθαι, μέλει μοι, φροντίζειν, προνοεῖν, κήδεσθαι, ἐφίεσθαι, ὀρέγεσθαι, ἐρᾶν, πεινᾶν, διψᾶν, ἀμελεῖν, ὀλιγωρεῖν, καταγελᾶν* atd. *ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ. Ἡ τοῦ θεοῦ φρόνησις ἅμα πάντων ἐπιμελεῖται. Μὴ καταφρόνει τῶν νόμων.*

3. Časoslova udávajíce vnitřní mysle pobouření, pozdvihy, náruživosti (v. affectuum), velebiti, nenáviděti a záviděti, litovati, želeti, mstíti se: *ζηλῶ σε τοῦ πλούτου. Τῆς ἀρχῆς οὐ φθονοῦμεν τοῖς βασιλεῦσιν. Φθονεῖν τινί τινος* záviděti někomu něčeho. *Τοῖς Λεσβίοις μνησικακοῦμεν* (mstíme) *τῆς ἀποστάσεως. Εὐδαιμονίζω σε τῶν ἀγαθῶν. Αἰνῶ σε τῆς προθυμίας. Τῶν ἀδικημάτων ὀργιζόμεθα. Πεινῆν τῶν σίτων, τῶν ποτῶν, τοῦ ἐπαί-*

νον. Οἱ γονεῖς πενθικῶς εἶχον τοῦ παιδὸς τεθνηκότος. Οἱ νόμοι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμέλονται. Τὸ ἀνόμοιον ἀνομοίων ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρᾷ. Πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν.

Pozn. 1. Časoslova: *ἀγαπᾶν, φιλεῖν, στέγειν* milovati, mají nejraději akkusativ; *θαυμάζειν* a *ἄγασθαι* diviti se, zřídka s genitivem obojím se staví, jako: *θαυμάζω τούτου τῆς διανοίας, ἄγασθαι τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀρετῆς,* často genitiv osoby při akkus. věci nebo příčestí: *θαυμάζω* neb *ἄγαμαί σου τὴν προθυμίαν,* neb *σου προθυμουμένου,* neb *σου, ὅτι προθυμεῖ;* to se stává, když u osoby nějaké jednání neb vyjádření, jednotlivou okoličnost obdivujeme; nebo naopak: genitiv věci a akkusativ osoby, když ji pro nějakou vlastnost obdivujeme: *θαυμάζω (ἄγαμαι) Σωκράτη τῆς σοφίας* obdivuju Sokrata z moudrosti, pro, skrze moudrost, a v řeckém *ἐπί* s dativem: *ἐπὶ τῇ σοφίᾳ.* Konečně, když se obdivení na celou věc neb osobu vztahuje, klade se akkusativ osoby neb věci samotný: *θαυμάζω (ἄγαμαι) τὸν στρατηγόν* neb *τὴν σοφίαν* obdivuju vojvodu, moudrotu.

Pozn. 2. Také zvolání z podivu neb úžasu mívá genitiv u sebe: *φεῦ τοῦ ἀνδρός! οἴμοι τῶν ἐμῶν κακῶν! ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν! τῆς τύχης!* ó té nehody! hanba, puj, toho člověka!

Pozn. 3. Časoslova hněvati se, berou věc co příčinu zlosti do genitivu nejvíce básnicky, v attické prostomluvě místo *χαλεπῶς φέρειν τι* říká se také *χαλεπῶς φέρειν τινος,* pak *χαλεπαίνειν* a *ὀργίζεσθαι τινί τινος,* obyčejně *τινὶ διά τι* hněvati se na někoho pro něco.

4. U časoslov: *αἰτιᾶσθαι* obviniti, *εἰς-* neb *ὑπ-άγειν, προς-καλεῖσθαι, διώκειν, γράφεσθαι* obžalovati, *φεύγειν* stíhati, *κρίνειν, δικάζειν* odsouditi, *ἑλεῖν, ἁλῶναι, ὀφλεῖν* přesvědčenu n. odsouzenu býti, *ἀφίεναι, ἀπολύειν* propustiti, *τιμωρεῖσθαι* pokutovati, trestati, stojí vina neb trest v genitivu; ten stojí také u takových přídavných: *αἴτιος, ὑπαίτιος, ἔνοχος, ὑπόδικος* vinen, obžalován (toho); *θανάτου κρίνειν* neb *κρίνεσθαι, μηδεὶς δειλίας ἔστω ἔνοχος* bázni poddán, *γράφεσθαί τινα παρανόμων, φεύγειν* neb *κρίνεσθαι ἀσεβείας, φόνου, κλοπῆς,* obviněnu býti z bezbožnosti, vraždy, krádeže. *Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράψατο. Λέγουσιν οἱ νόμοι, οὓς ἔθηκε Σόλων, ἐάν τις ἁλῷ κλοπῆς, προτιμᾶν αὐτῷ δεσμόν, κἂν ἀστρατείας* outěku od vojska, *τις ὄφλῃ, καὶ τοῦτον δεδέσθαι. Μιλτιάδην οἱ ἐχθροὶ ἐδίωξαν* (stíhali), *τυραννίδος τῆς ἐν Χερρονήσῳ. Ὀδυσσεὺς ἐτίσατο τοὺς μνηστῆρας τῆς ὑπερβασίας* (přestoupení). *Δικάζουσιν οἱ Πέρσαι καὶ ἐγκλήματος* (provinění), *οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας.*

c) Genitiv příčiny stojí také u přídavných a příslovcí, kde se udává proč výrok se podmětu takový dává; to jsou:

1. přídavná: *εὐδαίμων, ὄλβιος, μακάριος* blažen, šťasten, a naopak zase: *ἀνόλβιος, σχέτλιος, δειλός, τλήμων, τάλας* bídný, nešťastný, pak adverbia: *εὖ, καλῶς, κακῶς, μετρίως, οὕτως, ὡς, πῶς* atd. ve spojení s *ἔχειν* a *ἧκειν*: *εὖ ἧκειν γένους* z dobrého rodu nebo *τοῦ βίου* v dobrém stavu býti, *ὡς εὐνοίας ἔχομεν πρὸς τὸν λέγοντα*, jaké náklonnosti máme k řečníku, *ὡς ποδῶν ἔχει ἕκαστος*, jak noh má každý t. j. jak rychle, *ὡς τάχους. εὐδαίμων μοι ἀνὴρ ἐφαίνετο καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων* dle povahy a řeči; *μετρίως ἔχουσι χρημάτων* jsou prostředního jmění, *ὦ σχετλία σὺ τῶν ἀμετρήτων πόνων* pro bol nesmírný, *οὕτως ἔχω τρόπου* takového jsem způsobu, takový mám zvyk.

2. U přídavných znalý, zběhlý, zkušený, a u všech, co nějakou schopnost, neb šikovnost a obratnost k něčemu vyznamenávají, u Řeků často ze časoslov tvořená na *-ικός* (*ἔμπειρος, ἄπειρος, ἰδιώτης, ἐπιστῆμων, εὐμαθής, ἀμαθής* a jiná, u básníků také někdy příčestí *εἰδώς, σεσοφισμένος, διδασκόμενος* a *γεγυμνασμένος* spojují se s genitivem *ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων. – δεῖ φιλομαθῆ σε ἁπάντων εἶναι. Σωκράτης ἐδίδασκε, μέχρις ὅτου δέοι ἔμπειρον εἶναι ἑκάστου πράγματος τὸν ὀρθῶς πεπαιδευμένον.*

d) Genitiv příčiny stojí také vedle časoslov ze vnitřního působení: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθῄρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ* pro lepší přicházení důchodů, t. j. aby docházeli, *τοῦ μὴ διαφεύγειν τὸν λαγὼν ἐκ τῶν δικτύων σκοποὺς καθίσταμεν.*

IV. Genitivus totius s. partitivus, (genitiv celku, dělivý) přichází:

1. U podstatných jmen: část, díl, oud, u pojmenování dílů neb částek, celku neb rodu, proto u souborných jmen: kupa, množství, hromada, počet, výnos atd. *τὰ τοῦ σώματος μέρη καὶ μέλη. – πλῆθος στρατιωτῶν. – πολὺς ἀριθμὸς λίθων. – σταγόνες ὕδατος κοιλαίνουσι πέτρας. – ἀνὴρ τοῦ δήμου* (z lidu). – *νεανίσκοι τῶν ἱππέων* z jezdců, od jízdy, jezdectva. *Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν* Archias z (rodu) Heraklidů.

Pozn. 1. Také u časoslov *εἶναι, γίγνεσθαι* (ba i vedle *νομίζειν, τιθέναι, καλεῖν* a jiných), kde se *εἶναί τινων* býti z těch; *τῶν λαμβανόντων εἰσὶν οἱ μανθάνοντες. Σωκράτης ἦν τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων — ἐμὲ θὲς τῶν πιστῶν. Σόλων τῶν ἑπτὰ σοφιστῶν ἐκλήθη* jmenován byl v počtu sedmi mudrců. — *δούλους οὐκ ἂν ἐθελήσειεν ὁ τύ-*

ραννος τῶν περὶ ἑαυτὸν δορυφόρων ποιήσασθαι mezi své kopinníky, (zbrojnoše) přijmouti.

Pozn. 2. Tak jako číslo oudů, tak míra, váha něčeho stojí v genitivu: *ἀλφιτῶν μέδιμνος* mouky měřice, *κριθῶν δύο χοίνικες, κοτύλη οἴνου.*

2. Číslovky všeobecné, základní a řadovní i tázací *τὶς, ὁμέν, ὁδέ, τίς, ὅστις* mají genitiv druhu, když se jako část většího množství mysleti dá, jestliže to ale činí celek pro sebe, stojí podstatné v stejném pádu s číselným: *τίς ἀνδρῶν ἦν ὁ τολμήσας τάδε* kdo z mužů. - *ὅστις δε θνητῶν θάνατον ὀρρωδεῖ λίαν, μῶρος πέφυκε· θνητῶν μὲν οὐδείς ἐστιν εὐδαίμων ἀνήρ.* - *τῶν πολεμίων* (z nepřátel) *οἱ μὲν ἀπώλοντο, οἱ δε διέφυγον.* - *ἀπέθανον ἐν τῇ μάχῃ τῶν μὲν ὁπλιτῶν διακόσιοι, τῶν δ' ἱππέων πεντήκοντα.* Zato však značí *ὀλίγοι, πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων* málo, mnoho lidí, ale *ἄνθρωποι* mnoho neb málo lidu t. j. množství. – *χιλίους ἔχει στρατιώτας* má vojska 1000 mužů, ale *τῶν στρατιωτῶν* tisíc t. j. část, oddělení toho vojsko, vojínů; *οἱ βουλευταὶ ἦσαν πεντακόσιοι* rádců bylo– *τῶν ἀγαθῶν, ἃ μυρία ἦν μοι, περίεστιν οὐδέν.* - *οἱ δαίμονες πολλοὶ καὶ παντοδαποί εἰσιν* bohů jest mnoho a všelikých, nebo dle řec. bohové mnozí a všelijací jsou.

3. Adjektiva (přídavná) jakostná, pak i zájmena ukazovací berou k sobě genitiv předmětu, když přívlastek jen nějaké části se přidává: *Αἰσχρὸν τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοῦς σπουδαίους τῶν γονέων. Τῶν ἀνδρῶν τοῖς καλοῖς κ'αγαθοῖς αἱρετώτερόν ἐστι θανεῖν ἢ δουλεύειν* (lidem cnostným).

4. Superlativa, co taková, mají hlavní slovo v genitivu: *Οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ εὖ φρονοῦντες* nebo *σωφρονέστατοι τῶν ἀνθρώπων. Μέγιστόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν ἀρετή. Κτημάτων πάντων τιμιώτατόν ἐστι ἀνὴρ φίλος συνετός τε καὶ εὔνους* všech věcí nejvzácnější jest přítel.

Výminka. Když má superlativ jen vytknouti věc pro sebe, bez přirovnání s jinými předměty, srovnává se v pádech s podstatným, ku př. *Κῦρος εὐδοκιμώτατος βασιλεὺς γεγένηται* nejslovutnější král, nikoli: nejslovutnější z králů všech — *ἡ φιλία μέγιστον ἀγαθὸν καὶ ἥδιστον ἀνθρώποις ἐστίν* jest největší dobro. Jinák ale ráznou krátkostí také genitiv: *οἱ Ἀθηναῖοι δύναμιν εἶχον μεγίστην τῶν Ἑλλήνων,* měloby státi *τῶν δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων.*

5. Comparativi ukazují také jakousi výtečnost jedné

věci nad druhou a mají také genitiv přirovnané věci, kde se ἤ (než) vynechalo *): *ὁ υἱὸς μείζων ἐστὶ τοῦ πατρός* syn větší nad otce, než otec, *χρυσὸς κρείττων μυρίων λόγων βροτοῖς*. Někdy stojí také u slov, která takové přirovnání obsahují: *τῶν ἀρκούντων περιττά ἐστι* nad dostačitelné zbytečno jest. *Τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα φαίνε οὐδενὸς δεύτερος* neb *ὕστερος* nikoho zadnější, pozdnější.

6. Časoslova takovou přednost neb výtečnost obsahující mají genit. *πρωτεύειν, ἀριστεύειν, κρατιστεύειν* tudy také *ἐπιστατεῖν, προστατεῖν* představeným býti, *ἡγεῖσθαι, ἡγεμονεύειν, στρατηγεῖν, ναυαρχεῖν* vésti, vlásti, vojvoditi, loďvoditi, *ἄρχειν* vrchním býti, *βασιλεύειν* kralovati, *ἀνάσσειν* kněžiti, *κυριεύειν* panovati, *δεσπόζειν* hospoditi, hospodařiti, *τυραννεῖν* (tyranovati) tyraniti, *δυνασεύειν* mocnařovati. *Ἀλκιβιάδης τῶν ἡλικιώτων ἐκρατίστευσεν. Ἀστυάγης Μήδων ἦρξε. Πολυκράτης Σάμου ἐτυράννει. Λακεδαίμων ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπρώτευσε τῆς Ἑλλάδος. Ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει* pověst předčila skutek.

Pozn. *ἡγεῖσθαι* má dativ ve smyslu: vůdcem býti někomu. Pak *ἀνάσσειν*, a u Homéra také *βασιλεύειν, ἄρχειν*, střídají s dativem genitiv.

7. Časoslova, jichžto činlivost jen nějaké částky věci, neb jen trochu předmětu se dotýká, mají předmět v genitivu; pakli na celek také oučinkují mohou míti akkusativ. Prvního druhu jsou:

a) Časoslova, co znamenají podíl bráti, sdíleti se, podíl míti neb dostati, losem, náhodou neb dědictvím: *μέτεστί μοι, μετέχειν, κοινωνεῖν, μετα-* neb *συλ-λαμβάνειν, μεταδιδόναι, ἐπάρκειν, τυγχάνειν* i poč. *κυρεῖν, ἀντιᾶν, λαγχάνειν, κληρονόμειν, ἀντιποιεῖσθαι, μεταποιεῖσθαι.*

b) Časoslova dotýkati se, hraničiti, blížiti se, držeti se něčeho, vkročiti, cíliti, dostihnouti, dohoditi, dostřeliti, trefiti: *ψαύειν, θιγγάνειν, ἅπτεσθαι, ἔχεσθαι, ἐγγίζειν πλησιάζειν, ἀντιλαμβάνεσθαι, τυγχάνειν, ἐξικνεῖσθαι, ἐφικνεῖσθαι, στοχάζεσθαι, ἐπιβαίνειν.*

c) Časoslova začíti, zkoušeti, okusiti: *ἄρχειν, πειρᾶσθαι, γεύε-*

*) ἤ se musí klásti tam, kde se prostředečně přirovnávají dvě věci, nebo když se mnoho genitivu sejde, nebo kdyby nesmysl a zlozvuk z toho povstal. *θάττων, ἢ σοφώτερός ἐστιν* rychlejší než moudřejší jest, tak i při adverbiích.

σθαι, γεύειν dát okusiti; ač někteří to časoslovo počítají k čís. I. 3. a.

a) Τὸ ἀνθρώπινον γένος μετείληφεν ἀθανασίας. Ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, ἀθανάτου δὲ ψυχῆς, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήτης φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. Ὁ σοφός τῆς ὕβρεως ἄμοιρός ἐστιν.

b) Ἅπτομαι τῆς χειρός. Λίμνη ἔχεται (hraničí) *τοῦ σήματος μεγάλη. Ἀνθρώπων στοχάζεσθαι* (po lidech cíliti, mířiti), *νόμων ἔχεσθαι* (zákonů přidržeti se) *παντὰ δεῖ τὸν σώφρονα. Ἕως ἐστὶ καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων.*

c) Σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι χρὴ παντὸς ἔργου. Τίς ἀνθρώπων οὐ πολλῶν κακῶν πεπείραται; Σωκράτους ἐγὼ τῶν μὲν λόγων οὐκ ἔμπειρός εἰμι, ἀλλὰ τῶν ἔργων ἐπειράθην. Οἱ ὄψων γευσάμενοι ἀποπτύουσι τὴν μᾶζαν. Παντὸς μαθήματος γεύεσθαι χρή.

Pozn. 1. Také přídavná ve smyslu oněch časoslov i příslovce s genitivem se spojují, ačkoli *παραπλήσιος, ὁμοίος, ἴσος* raději mají dativ.

Pozn. 2. Podlé časoslov dotýkání se kladou básníci také genitiv u časoslov: prositi, modliti, zapřisahati, a sice u předmětu, kterého se prosící dotýká: *ἱκετεύω σε τῶνδε γουνάτων καὶ σοῦ γενείου* nebo *λίσσομαι ἠμὲν Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἠδὲ Θέμιστος.* Homér.

Časoslova druhého způsobu jsou, která přibírají genitiv, když oučinkování na nejistou část neb neurčitou předmětu co celku se děje, způsob tedy: braní neb dávání, zvláště užívati, jísti, píti, častovati: *ἀπολαύειν, ἐσθίειν, εὐωχεῖσθαι, πίνειν, ἑστιᾶν.* - *ἐσθίειν κρεῶν* a *κρέα.* - *πίνειν οἴνου* a *οἶνον.* - *γεύομαι τιμῆς, γεύω σε τιμῆς.* - *ἀπολαύειν πάντων τῶν ἀγαθῶν.* - *ἀπόλαυε τῶν ἡδονῶν.* - *ἔδωκά σοι τῶν χρημάτων* peněz (něco). - *οἱ πολέμιοι ἔτεμον τῆς γῆς* poplenili (část) krajiny. - *ἔλαβε τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ.* - *λόγων ὁ Λυσίας εἱστία τοὺς συνόντας.*

V. Genitivus possessoris seu possessivus, gen. majitku, vlastnosti.

1. Když vedle podstatného, které udává nějaké jmění, vlastnost, držení nebo jednání nebo stav, a vlastník nebo vykonavatel také podstatně přitom stojí: *ἡ Περικλέους οἰκία.* - *τὸ τῆς γυναικὸς κάλλος.* - *οἱ τῆς πόλεως νόμοι.* - *ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα. Κῦρος ταύτης τῆς χώρας κύριος ἐγένετο* této krajiny pánem se stal.

Pozn. 1. Vlastnost, povinnost, obyčej, způsob, věc něčí také v genitivu stojí (gen. qualitativus, genitiv jakosti): *ἀνδρός ἐστιν ἀγαθοῦ εὖ ποιεῖν τοὺς φίλους* dobročiniti přátelům jest dobrého muže (věc).

Pozn. 2. Při pojmenování země neb lidu, národu vedle něja-

kého místa: ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας z Efeza v Ionii (Iónie), τῆς Ἀττικῆς ἐν Ἐλευσῖνι v Eleusině Attické, v Atticku, Κορινθίων ἐπ' Ἀμβρακίαν do Ambracie Korinthické; v tom pádu se genitiv nevkládá mezi předložku a podstatné. V básních místo instrumentalu ἔρχονται πεδίοιο (polem), πρήσσειν ὁδοῖο (cestou) Hom., však ale i Xenophon má ἰέναι τοῦ πρόσω jíti svou cestou v před.

Pozn. 3. Někdy může takový genitiv míti dvojí smysl: εὔνοια nebo μῖσός τινος láska nebo nenávist něčí neb proti někomu, πόθος a ἐπιθυμία τινος žádost a tužba něčí neb po někom, δουλεία τινός poroba něčí a od někoho, τρόπαια τῶν Λακεδαιμονίων vítězoznaky jejich neb nad nimi, τῆς ναυμαχίας, a tak jiné. Podobně possessiva pronomina se kladou místo genitivu: εὔνοια, φιλία ἡ ἐμή ta má t. j. ke mně, pro mne, σὴν χάριν tobě k vůli, z přízně tvé, τὸ ὑμέτερον δέος strach váš, před vámi atd.

Pozn. 4. O genitivu possessivním u artikul při podstatném, viz §. 111. 13. b.

2. Adjectiva: ἴδιος a οἰκεῖος (vlastní, náležící) mají osobu, které co patří, brzo v gen., brzo v dativu: οἱ μὲν κίνδῡνοι πολλάκις τῶν ἡγεμόνων ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν. - ἅπαντα τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκεῖα τῶν καλῶς βασιλευόντων ἐστίν. - ἱερός (svatý, zasvěcený má vždy 2. p.). Ἱερὸς ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος.

3. Vedlé εἶναι a γίγνεσθαι a jiných, co nemají ouplný výrok, jako: φαίνεσθαι, νομίζειν, τιθέναι, ποιεῖσθαι, κρίνειν, λέγειν, φάναι, καλεῖν atd. stojí předmět, kterému něco náleží, také v genitivu. - εἶναι τινος značí *a)* patřiti, náležeti někomu, *b)* od někoho pocházeti, *c)* v moci býti, něčí býti, ἔστι τί τινος jest něco něčí, někoho věc, vlastnost, povinnost atd. viz Poz. 1. Ἀλκιβιάδου ἐστὶν ὁ κύων (Alkibiadův pes). - ὁ νόμος οὗτος Δράκοντός ἐστιν (Drakonův zákon). Τὰ τῶν φίλων ἐμαυτοῦ εἶναι νομίζω (za své). - ἀι τῶν μαθημάτων ἡδοναὶ οὐ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῶν σφόδρα ὀλίγων εἰσίν. - ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ἐστὶ γῆς patří do. - τῆς αὐτῆς γνώμης εἰμί jsem toho samého mínění, ἑαυτοῦ εἶναι svým n. pro sebe býti, τοῦ λέγοντός εἰμι jsem řečníkův t. j. dám se vésti od něho. - ὁ δεσπότης τοῦ δούλου δεσπότης μόνον, ἐκείνου δ' οὐκ ἔστιν. - τοῦ μὲν ἄρχοντός ἐστι (jest to jeho věc, přináleží) τὸ προστάττειν, τοῦ δὲ ἀρχομένου τὸ πείθεισθαι. - οὐ δὴ σώφρονος ἀνδρός ἐστιν οὔτε διώκειν, οὔτε φεύγειν ἃ μὴ προσήκει.

4. Vedle příslovce času neb místa, stojí pojmenování těchto v genitivu, tak i všeobecné ustanovení míry a stupňů s předložkou u přídav. střed., neb ukazovacího potažného zájmena.

Οὐδαμῆ Αἰγύπτου. - *πανταχοῦ τῆς γῆς* ubivis terrarum. - *οὐκ οἶδα, ὅπου γῆς εἰμι.* - *ὀψὲ τῆς ἡμέρας.* - *πόρρω τῆς ἡλικίας, τηνικαῦτα τοῦ θέρους.* - *εἰς τοῦτ' ἦλθεν ὕβρεως* do takové pýchy. - *οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ μέγα ἐγώρησαν δυνάμεως* přišli k takové moci. - *εἰς πᾶν μοχθηρίας προελήλυθε τὰ πράγματα* do vší mizernosti. - *τρὶς τῆς ἡμέρας, πολλάκις τῆς ἡμέρας.*

Dodatek 1. Čas, kdy se něco stává (bez předložky a dalšího určení): *νυκτός* v noci, *χειμῶνος* v zimě, *θέρους* v létě (rozumí se: *ὥρα*); *τριάκοντα ἡμερῶν* 30 dní, *δέκα ἐτῶν* 10 let, *τοῦ μηνός* měsíčně, *τοῦ ἐνιαυτοῦ* ročně, *τοῦ λοιποῦ* budoucně.

Dodatek 2. Genitivus absolutus, pro sebe stojící genitiv (naprosto), kde vedlejší sada svůj podmět neodvislý má, obsahujíc okolnosti, podmínky atd.; obyčejně se předložka jakás, která 2. pád žádá, vynechala a při tom rozumí: *Κύρου βασιλεύοντος* (za) panujícího Kyra; jako: (za) onoho času, (in) illo tempore. — *ἐκείνου εἰπόντος πάντες ἐοίγων* když on - neb, mluvícího, mluvícímu; u Slovanů jest Dativ absolutní obyčejnější: *ἡγουμένων ἀνδρῶν* (pod) vedením, *ἡμέρας γεγενημένης, προσῆλθον οἱ πολέμιοι* když nastal den, po usvitu.

Pozn. 1. Bez podmětu stojí particip v gen. absol., kdeby *τὶς* neb jiné zájmeno státi mělo, nebo kde particip místo podstatného (osob neb věcí) se užívá: *πολλοὶ οὕτω πρός τινας ἔχουσιν, ὥστε, εὐτυχούντων* (sc. *αὐτῶν*) *λυπεῖσθαι.* - *ἐρώτα, ὡς ἀποκρινομένου* (sc. *μου*). - *συσκοτάζοντος ἄπιμεν οἴκαδε* když se ztmívalo, *σημανθέντων τῷ βασιλεῖ, ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐξεβοήθει ἐπὶ τὰ ὅρια* když se oznamovalo, znamení dávalo. Opak toho se děje jen ve výrazu: *ἑκόντος τινός* neb *ἄκοντός τινος* svolením n. nesvolením někoho, něčím, v básních však i jinė: *αἰθρίας* (*οὔσης*) za jasna.

Pozn. 2. U básníků jinak také určení míst, kde se co děje, jako má Homér: *ἷζεν τοίχου τοῦ ἑτέροιο* seděl u druhé zdi, *ἔρχονται πεδίοιο* táhli rovinou, *νέφος δ' οὐ φαίνετο πάσης γαίης, οὐδ' ὀρέων* neukázal se oblak po celé zemi, ani na horách. V attické prose jen Xenoph. *ἰέναι τοῦ πρόσω* jíti ku předu, pryč.

VI. Genitiv konečně znamená předmět vedle časoslov složených s předložkami, které žádají druhý pád, jako: *κατά, ἀπό, ἐξ, ὑπέρ, πρό.*

1. Některá časoslova s předložkou *κατά* (u) znamenajíce nějaký usudek nepříznivý (*κατιγγνώσκειν, καταδικάζειν, κατακρίνειν*), nebo takový škodlivý usudek o osobě (*κατηγορεῖν, καταψηφίζεσθαι*), mají osobu skrze *κατά* v genitivu, věc ale stojí v akkusativu, *οὐδεὶς ἔθελει τυράννου κατ' ὀφθαλμοὺς κατηγορεῖν.* - *οὐκ ἀγανακτῶ, ὅτι μου κατεψηφίσασθε.* - *πολλὴν ἡμῶν κατεγνώκασιν ἀνανδρίαν* obviňují nás z velké nemužnosti. - *τὸ μὲν τελευτῆσαι πάντων ἑ πεπρωμένη κατέκρινε* osud všech odsoudil

k umřití, *τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.*

2. Časoslova s *ἀπό, ἐξ*, co vzdálení, odloučení, a s *ὑπέρ, πρό*, co předčení znamenají: *οὐδενὸς πόνου ἀφίσταμαι. - ἀρχῆς ἐκστῆναι οὐκέτι ἔξεστιν. - πάντων ὑπερέχειν συνέσει. - πολλοὶ τὸ ὠφέλιμον τοῦ δικαίου προτιθέασιν. - πολλοῖς ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας.*

LXXXIII. Úloha o genitivu.

Duše se má zlých žádostí zdržovati. Laskavosti lidské oloupenu býti, jest smutno a obtížno. Duše, když (*ἐάν* s conj.) poskvrněná a nečistá z těla ušla, nesloučí se hned s bohem. Jako tělo duše zbaveno (aor.) klesá, tak i občanstvo zákonů zbaveno, rozpadne se. Kdo (*ὅστις*) to nejlepší nevyhledává (*μή*), ale jen to nejpříjemnější na (*ἐκ*) každý způsob vykonávati hledí, čím by se ten měl od nerozumných hovad rozeznávati. Bitva nás od nejhanebnějšího otroctva osvobodila. Blahoslavíme starce, že náruživosti prázen jest. Epameinondas pocházel (byl) (z) otce neslovútného. Od Telamona pocházeli (*γίγνεσθαι*) Ajas a Teuker. od Peleva Achileus. Jest to vojvody (věc), poroučeti; vojáka však (povinnost) poslouchati. Artemidě byli jeleni posvátní. Všech přátel nejprvnější a nejvěrnější bratr (jest). Sokrates všem štědře (ze) svého uděloval. Nádeníci, jenž (*ὅστις*) pro vyživení své otrockou práci vykonávali a (na) panství podílu neměli, byli nejchudší (z) Athénských. Dobrý král nechá občany podíl bráti na spravedlivé upřímnosti v řeči a jednání. Slovo uchvacuje ducha. Přidržte se, mládenci vzdělanosti, a obracujte se k lepším (věcem) (pl. *πρός* s 4. p.). Cnosti dobrých mužů také u nepřátel cti a slávy docházejí. Mladším sluší (*χρή* s 4. p. a inf.) po dobrém (pl.) bažiti a špatných skutků se zdržovati. Bolesti nemocných jsou v noci prudčí, než ve dne. Lidé si přejí v zimě léto, v létě ale zimu. Herakles zoddivočil (aor.) Lybiu bývši plnou divoké zvěře. Dobrým chvály se nedostává. Povahy zdající se nejlepší, potřebují nejvíce vychování. Země plná křivd. Drsnatou a potu plnou cestou vede nás cnost. Aetna jest plná smrků a krásného jedlovi (*γέμει*). Mnoho vymejšlíme, čím bychom (*διὰ ὧν*) dobra (pl.) užili, a špatného se zbavili. Milon Krotonský snědl 20 Min masa (plur.), tolikéž chlebů, a (*δὲ*) vypil 3 konvice vína. Mnoho dobra užívají lidé (z) ovcí, koňů, krav a ostatních zvířat. V zákonech psáno (jest), stejným způsobem jak žalobníka, tak zastávatele vyslechnouti. Krásno a spravedlivo dobra (pl.) více než špatného pamětlivu býti. Nešťastným příjemno jen na krátký

čas přítomného zlého pozapomenouti (aor.). Jsa mlad poslouchej starších. Věd neznalí vidouce nevidí. Hermes byl lékarstva velice vědom (zkušen v lékarství). Lépe umříti (aor.), nežli ve zpupnosti se zkoušeti (aor.). Sokrates zkoumal u libomudrců, zdali (*πότερα*) domnívavše se to lidské (pl.) dobře znáti, také k pečování (*τὸ φροντίζειν*) o nebeské se obracují; nebo lidských (věcí) nedbajíce (aor.) ale božských se všímajíce, slušně jednati myslí. Obdivujeme Sokrata v tom, že jinochy s ním obcující v žertu také vzdělával. Sokrates vzbuzoval jinochy (po) nejpěknější a nejvzácnější cnosti, kterou se města a domy dobře zpravují, bažiti. Pluto zamilovav si (*ἐρᾶν* aor.) Persephonu uchvátil ji tajně pomocí Zevsa. Špatný vrchní, kdo (*ὅστις*) jen nynějška si všímá, ale budoucnosti nedbá (*μή*). Také nepřítomných přátel nezanedbávej! Šetři času! Dobrý se více stará o všeobecné dobro, než o svou slávu. Mnohým získání peněz více na srdci leží, než přátel. Obec Athénská pykala (aor.) často svých ze zlostí (*μετά* s 2. p.) a nikoli z rozvahy pronešených soudů. Lituju tě pro smutný osud (2. p.). Nezáviď mně (aor.) pro ten památník! Demosthena obdivujeme (z) velikosti povahy a vytrvalosti ve (*περί* s 4. p.) cvičení, z vážnosti, rychlosti, svobodnosti a stálosti. Anaxagoras byl prý odsouzen pro bezbožnost (2. p.), že nazval slunce hořavou hmotou. Meletos obžaloval (aor.) Sokrata (z) bezbožnosti. Themistokles nepřítomen (*ἀποδημῶν*) obviněn (ze) zrady k smrti odsouzen byl. Všudy všecko (pl.) bohům podrobeno, a nade všemi stejně vládnou bohové. Devíti muzám vojvodil Apollo, a proto Muzovůdcem nazván. Čím vzdělaní nad nevzdělanými vynikají? Kadmos Zidonský kraloval v Thébách, v celém Peloponnésu ale panoval Pelops Tantalův. Ukrocuj břicha, snu a zlosti! Mnozí jsou peněz žádostivi. Nic člověku (nad) vzdělání duše dražšího. Žádný učitel hladu, žízně a zimy (jest) lepší (nad) nevyhnutelnost. Cnosti a šlechetnosti za peníz nekoupíš. Jen cnosti pilní jsou cti hodni. Dobrodincové lidští (2. p.) nesmrtelné slávy hodni budou.

§. 120.

O akkusativu.

1. Akkusativ čili 4. pád jest pád k naznačení směru kam? stojí na otázku koho? neb co? udává ohledem prostory cíl neb oučel, kam činnost časoslova směřuje, kde v prostomluvě připojuje se předložka: *εἰς ἄστυ ἐλθεῖν* ve město přijíti, neb do města; ohledem příčiny ale udává oučinek, následek, skutek jakož i tou činností dotknutý, vzdělaný, trpící předmět: miluju matku.

A. Akkusativ oučinku.

2. Všecka časoslova, která činnost znamenají (verba transitiva) berou věc, na kterou oučinkují, k sobě v akkusativu: *Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας. Θησεὺς τὴν Ἀριάδνην ἐν Νάξῳ κατέλιπεν. Οἱ θεοὶ οὔτε σῖτον ἐσθίουσιν, οὔτε πίνουσιν οἶνον. Φειδίας ἔπλασε τὸν Δία. Ἡ πενία λύπην ἐργάζεται. Θεὸς ἔφυσε τοὺς ἀνθρώπους.*

Pozn. 1. Často se spojuje časoslovo s podstatným v akkusativu, které buď stejného jest původu nebo příbuzného významu; ku př. *Καλὰς πράξεις πράττειν* práci pracovati, *ἐργάζεσθαι ἔργον* dělati dilo, *πόλεμον πολεμεῖν* boj bojovati (válku vésti), *ἀρχὴν ἄρχειν, νόσον νοσεῖν, ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν. — Δέομαι ὑμῶν δικαίαν δέησιν. Ὅρκους ὀμνύναι, ἀσθενεῖν νόσον, ζῆν βίον, φυλακὰς φυλάττειν* stráže, *φόρον φέρειν* berně neb daň dávati, *πομπὴν πέμπειν* průvod prováděti. Nejen *νικᾶν νίκην* ale i *μάχην, ἀγῶνα, πυγμήν, πάλην, Πύθια, Ὀλύμπια, δίκην, γνώμην.* Nejen *ἡττᾶσθαι ἧτταν* ale i *μάχην, ἑστιᾶν γάμους, γενέθλια; θύειν Λύκαια, Διονύσια, σωτήρια.*

Pozn. 2. Také u časoslov nepřechodných klade se někdy akkusativ básnicky: tancovati někoho, t. j. vytvařovati osobu jak tancuje posunkami, a jiné: *ὀρχεῖσθαι* a *κινεῖσθαι τὰ τοιαῦτα, ὀρχεῖσθαι τὸν Ἕκτορα* představovati; tak: svítiti, zříti, dychati, zníti, téci a podobná: *φόνον βλέπων* vraždu jiskře (očima prozrazovati), *δέρκεσθαι δεινόν, σμερδαλέον, σεμνὸν βλέπειν, πνεῖν φλόγα, πῦρ* dychati plamen, oheň, *ῥεῖν γάλα* mléko téci, *στάζειν* nebo *τέγγειν δάκρυα, αἷμα* roniti slze, krev, *ἠχεῖν ἄσημον* ječení neznatné.

B. Akkusativ trpícího předmětu.

3. Uvádí se tu časoslova nejvíce taková, která s našimi nesouhlasí v pádu, nebo předložky potřebují, tak na př.

a) Ὠφελεῖν, ὀνινάναι prospěti (*λυσιτελεῖν* ale má dativ), *βλάπτειν* škoditi, *ἀδικεῖν* křivditi, *λυμαίνεσθαι, λωβᾶσθαι* ubližovati, hanu působiti, *τιμωρεῖσθαι, τίσασθαι* mstiti se, *κολακεύειν, θωπεύειν* pochlebovati, *εὖ, καλῶς ποιεῖν* neb *δρᾶν, εὐεργετεῖν* dobročiniti, *κακουργεῖν, κακοποιεῖν* zločiniti, tak *εὖ* neb *κακο-λογεῖν* dobro neb zlo-řečiti, *προσκυνεῖν* klekati, k nohoum padati, *θεραπεύειν* sloužiti, *ἐπιτροπεύειν* poručničiti, *δορυφορεῖν* panošiti, zbrojnošiti, *ἐνεδρεύειν* ouklady strojiti, *ἀμείβεσθαι* odpovědíti, odměniti, *φιλάττεσθαι, μισεῖσθαι, ζηλοῦν. Θεράπευε τοὺς ἀθανάτους. Μὴ θῶπτε τὸν κρατοῦντα. Ἀλκιβιάδης ἔπειθε τὸ πλῆθος. Πλειτάρχον, τὸν Λεωνίδου, ὄντα βασιλέα καὶ νέον ἔτι, ἐπετρόπευε Παυσανίας. Μὴ κολάκευε τοὺς φίλους. Ὠφέλει τοὺς φίλους καὶ μὴ βλάπτε τοὺς ἐχθρούς. Μὴ ἀδίκει τοὺς φίλους. Πολλάκις καὶ δοῦλοι τιμωροῦνται τοὺς ἀδίκους δεσπότας. Ἀμείβεσθαι χάριν, εὐεργεσίαν, ἀμείβεσθαί τινα λόγοις, μύθοις* nebo *τινα χάριτι. Ἄνθρωπε, μὴ δρᾶ τοὺς τεθνηκότας κακῶς. Μὴ κακούργει τοὺς φίλους. Εὐεργέτει τὴν πατρίδα.*

Εὖ ποίει τοὺς φίλους. Εὐλέγε τὸν εὐλέγοντα. Μὴ μεμοῦ κακους τρόπους (nenásleduj). *Ζήλου τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα καὶ τὸν σώφρονα.*

b) Časoslova vytrvání a čekání, a naopak: *μένειν, θαῤῥεῖν, φεύγειν' δραπετεύειν, ἀποδιδράσκειν. Μὴ φεῦγε τὸν κίνδῦνον. Χρὴ θαῤῥεῖν θάνατον* slušno smrt očekávati, pevně, odhodlaně. *Ὁ δοῦλος ἀπέδρα τὸν δεσπότην. Οἱ τῶν πραγμάτων καιροὶ οὐ μένουσι τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα.*

c) Casoslova: skrývati, nenáviděti, scházeti, přisahati *λανθάνειν, κρύπτειν, κρύπτεσθαι, φθάνειν, λείπειν, ἐπιλείπειν. Ὄμνυμί πάντας τοὺς θεούς,* zapřisahám všecky bohy. *Θεοὺς οὔτε λανθάνειν, οὔτε βιάσασθαι δυνατόν (ἐστί). Οἱ πολέμιοι ἔφθησαν τοὺς Ἀθηναίους ἀφικόμενοι εἰς τὸ ἄστυ. Λείπει με ὁ χρόνος.*

4. Mnohá časoslova citu a náruživosti: *φοβεῖσθαι,, δεῖσαι, αἰσχύνεσθαι αἰδεῖσθαι, ἄχθεσθαι δυσχεραίνειν, ἐκπλήττεσθαι, καταπλήττεσθαι, οἰκτείρειν, ἐλεεῖν. Χρὴ αἰδεῖσθαι τοὺς θεούς. Αἰσχύνομαι τὸν θεόν.* Jako: *δεδιέναι τινά* neb *τι* (báti se), tak i *θαῤῥεῖν τινα* neb *τι* důvěřiti se v něco.

5. Časoslova oplakávati někoho, tak i slzeti, plakati, bědovati, truchleti a jiná: *δακρύειν, οἰμώζειν, ὀδύρεσθαι, ὀλοφύρεσθαι, πενθεῖν, θρηνεῖν, κόπτεσθαι. Ὀδύρομαι τὴν ἀναισθησίαν σου. Τοὺς κύκνους φασὶ θρηνοῦντας τὸν θάνατον ὑπό λύπης ἐξᾴδειν. Πολλοὶ δὴ ἐδάκρυσαν τὰ ἑαυτῶν κακά. Τοὺς ἀποθανόντας δακρύουσιν οἱ οἰκεῖοι. Ὀλοφύρου τοὺς πένητας* (lituju).

6. Prostora neb cesta u časoslov hnutí znamenajících, stojí co trpný předmět také v akkusativu; tak i čas, v kterém jednání trvá (na otázku kdy? jak dlouho?), konečně i míra a váha (na otázku mnoho-li? kolik?). *Βαίνειν, περᾶν, περαιοῦσθαι, ἕρπειν, πορεύεσθαι ὁδόν, ποταμόν* jíti cestu, *πλεῖν θάλασσαν, πόντον* přeplaviti moře, *ὑπερβαίνειν ὄρος, τεῖχος* přelézti horu, zeď, podobně také *ἰέναι, ἐλθεῖν, βαδίζειν, τρέχειν, θεῖν ὁδόν, τὸ στάδιον,* běžeti hon, *ὅρθιον, ὁμαλὲς ἰέναι* příkrotu, rovinu projíti, *θεῖν τὰ ἀνάντη* běžeti do vrchu, takže *χρόνον* neb *τὸν χρόνον* čas, dobu nějakou *νύκτα, ἡμέραν* noc, den.

Σύβαρις ἥκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα. Ἰσχυσάν τι καὶ Θηβαῖοι τοὺς τελευταίους τουτουσὶ χρόνους μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην. Μιλτιάδης ἀπέπλει Πάρον πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας. Τὸ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται (platí) *Εὐβοϊδας ἑβδομήκοντα μνᾶς.* Viz §. 121. Dodatek.

Poznam. Podobně básníři spojují časoslova: *στείχειν, ἁλᾶσθαι, πλανᾶσθαι* a *πηδᾶν* s 3. pádem, ba i časoslova: seděti, sednouti, státi a ležeti, *οἰκεῖν* obývati, *θρόνον θάσσειν* stolici obsaditi, *ἵζεσθαι κρήνας* usaditi se u pramenů, *κεῖσθαι τόπον* ležeti na místě, *στῆναι τρίβον* postaviti se v cestu, třídu, ulici, *οἰκεῖν τὴν οἰκίαν* obývati dům.

7. Akkusativ trpícího předmětu stojí konečně u nepřechodných neb trpných časoslov a u příslovcí k naznačení předmětu, na který podmět oučinkuje (akk. bližšího určení).

Τὸν δάκτυλον ἀλγῶ, κάμνω τοὺς ὀφθαλμούς trpím na oči, prst, *τυφλὸς τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ* Soph. *Τὸ μὲν σῶμα πονεῖ, τὰς δὲ φρένας ὑγιαίνει. Οἱ στρατιῶται καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εὖ ἐπεφύκεσαν. Διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὸν θυμόν. Ἀγαθός εἰμι ταύτην τὴν τέχνην. Διεφθαρμένος τὴν ψυχήν. Τίς οὐκ ἂν ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων αἰσχρῶς διατεθείη καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν; Φάνης καὶ γνώμην ἱκανὸς καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος ἦν. Ἀνέστη Φερεύλας τὸ σῶμα οὐκ ἀφυὴς καὶ τὴν ψυχὴν οὐκ ἀγεννεῖ ἀνδρὶ ἐοικώς.*

Tento akkusativ může se mysleti po vynechaném *κατά* dle, u, co se týče, a v češtině se často instrumentalem, genitivem nebo předložkou nějakou překládá.

Φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος krásného pohledu a mravu vlídného, pohledem, na pohled krásný, povahou vlídný. *Μαχάων καὶ Ποδαλείριος ἐγένοντο καὶ τέχνας καὶ λόγους καὶ πολέμους ἀγαθοί* uměním atd. neb v umění výtečni neb umělci, řečníci a bojovníci atd. *Λεογένει δοῦλος ἦν ὄνομα* (jmenem) *Μάνης. Ἀνδός ἐστι τὸ γένος* (rodem Lyd.). *Πίνδαρος Βοιωτὸς ἦν τὴν πατρίδα* (Bojok byl dle vlasti, rodem). *Πάντα σοφὸν* (ve všem moudrého) *οὐχ οἷόντε ἄνθρωπον εἶναι. Τί τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ;* k čemu pro svět jsi potřebný, k čemus užitečný?

Poznam. Podobně se i mnohé příslovce vysvětlují: *εὖρος, ὕψος, μέγεθος, βάθος μῆκος, πλῆθος, γένος, ἀριθμόν, ὄνομα, μέρος. Μετὰ ταῦτα ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ζάβατον ποταμὸν τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων.*

LXXXIV. Cvičení.

Rozkošem sloužící podrobuje se (*δουλεύει*) nejhanebnějšímu otroctví. Zákony trestají nejen křivdu činícich, ale prospívají také spravedlivým. Chcete-li od přátel milováni býti, dobročinte přátelům; chcete-li od občanstva ctěni býti, prospívejte také obci! Bohatství škodívá nejen tělům, ale i duším. Přátelům pochlebující mnoho křivdy a škody činí. Nemsti se na nepřátelích! Víno střídmě pito (praes.) prospívá (*ὀνινάναι* aor.) tělu, ale neškodí duši. Dobrodincům křivdící od boha trestáni budou. Žádnému člověku nepadáme k nohoum (*προσκυνεῖν*) co pánu, jen bohu. Řemesla sedavá hanobí tělo (pl.) a oslabují duši (pl). Lovec pronásleduje zajíce. Hleď dobrodincům odměniti vděčností! Nejvíce varuj se schůzek u pití (*ἐν*). Následuj moudrých mužů! Rozumní lidé (z lidí) varují se nebezpečí, z kterého jednou vyvázli (aor.). Nikoli slova, ale skutky a činy ctnosti sluší následovati (*χρεών*). Praví se, že (akk. s inf.) Xerxes pouta do Hellesponta spustil (aor.), aby se (ptc. pr.) totiž na Hellespontu pomstil. Otrok pánu svému

uprchlý (ptc. aor.) zasluhuje bití. Utec (před) radosti, která (part.) později zármutek přináší! Vojvoda má se (*χρή* s akk. c. inf.) přívětivě proti (*πρός* s 4. p.) svým vojákům míti, aby se v něho důvěřovali (*θαῤῥεῖν*). Řekni mi, jaký (*ὁποῖος*) trest zrádců vlasti po (*μετά* 4. p.) smrti očekává? Nezataj mi (aor. m.) nic (ničeho), příteli! Lidi oklamati (aor.) snadno, ale bohu něco zatajiti (aor.) nemožno. Potrava vojsku vyšla. Přisahám vám pro všecky bohy a všechny bohyně, že jsem žádnému občanu nikdy neukřivdil (akk. s inf.). Jinochové musí (*δεῖ* akk. c. inf.) ve (*ἐπί* s 2. p.) domě před rodičemi, na (*ἐν*) cestách před potkávajícími, a v samotě (plur.) před sebou sami uctu míti. Počátek moudrosti jest bázeň boží. Smilujte se (aor.) nade mnou bez viny nešťastným! Lakedajmoné jak starce, tak otce v uctivosti měli. Nelenuj si dlouhou cestu jíti k (*πρός* s 4. p.) těm, kteří (part.) něčemu prospěšnému učiti slibují. Dlouhý čas byli vrchními Lakedajmoné v Helladě, jak po (*κατά*) suchu, tak po vodě (moři). Theophrastos umřel (aor.) živ jsa 85 let (ptc. aor.). Phanes byl hodný v rozumnosti a statný bojovník. Lidé zdají se mnohými prácemi (*ἀπό*) na těle (pl.) dobře míti. Kyros byl krásného pohledu a vlídného mravu, velmi přičinlivý a velmi ctižádostný. Larissa byla z hlíněných cihel (dat.) vystavěna, pod nimi byl kamenný základ zvýší 20 střevíců.

§. 121.

Dvojnásobný akkusativ.

1. Časoslovo s dvojitým akkusativem spojuje se tenkráte, když jeho činlivost na osobu a na věc spolu stejně mysleti se může, a sice když přechodné časoslovo, jako se předtím povědělo, už akkusativ věci má; *φιλίαν φιλεῖν* a ještě na osobu se potahuje, místo tedy: velice miluju *μέγα φιλῶ*, pacholíka, může se říci: velikou láskou miluju pacholíka *φιλῶ μεγάλην φιλίαν τὸν παῖδα*. *Καλῶ σε τοῦτο τὸ ὄνομα* nazývám tě takovým jmenem, říkám ti. *Ὄνομα ποῖον αὐτὸν ὀνομάζει πατήρ*; jak mu říká otec? *Θρασύβουλος ὥρκωσε πάντας τοὺς στρατιώτας τοὺς μεγίστους ὅρκους, ἢ μὴν δημοκρατήσεσθαι* (nechal vojsko skládati velikou přísahu). *Οὐ χρὴ μιμήσεις πονηρὰς μιμεῖσθαι τοὺς πολεμίους* nesluší ve zpátečných věcech následovati nepř. *Σωκράτης ἕκαστον ἐπειρᾶτο εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν* (hleděl největší dobrodiní prokázati každému). *Οὐδὲ τάδε αἰτιῶμαι τὸν θεόν.*

Pozn. Tak i vedle časoslov: rozdíleti díly, *μέρη*, předmět v akkusativu stojí; ku př. *τρεῖς μοίρας ἐδάσατο πάντα τὸν πεζὸν στρατόν.* — *τῶν συμμοριῶν ἑκάστην διελεῖν κελεύω πέντε μέρη.*

2. Časoslova, co znamenají: dobro- neb zlo-řečiti neb činiti, mají osobu i věc ve 4. pádu, říká se tedy *λέγειν, εἰπεῖν* atd. *ἀγαθά, κακά τινα; ἀγαθὰ, κακὰ ποιεῖν* nebo *δρᾶν; ἀγορεύειν τινά, ἐργάζεσθαί τινα.* Podobně i *μέγα ὠφελεῖν, βλάπτειν τινά* a jiná.

Βασιλέως ἀγαθοῦ ἔργον ἐστὶ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν. Ἡ γῆ τοὺς ἄριστα θεραπεύοντας αὐτὴν πλεῖστα ἀγαθὰ ἀντιποιεῖ. Οἱ πονηροὶ ἀεί τι κακὸν ἐργάζονται τοὺς ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας. Πολλὰ κακὰ εἶπεν ἀνθρώπους. Τὰ ἔσχατα ἔλεγον ἀλλήλους. Τότε δὴ Θεμιστοκλῆς ἐκεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγεν.

Poznam. Stojí-li místo určitého *ἀγαθά, κακά* atd. zájmena ukazovací, potažná neb tázací, zůstane tosamé spojení: *ταῦτά με ποιοῦσιν. Τί μ' εἰργάσω; οὐ φροντιστέον, ὅ τι ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς.* Někdy ale stojí také dativ osoby, když se jí ončinkování přímo netýká: *τί σοι ποιήσουσι οἱ μάρτυρες*; co ti pomohou svědkové? tak že, kdyby se řeklo: *τί σε ποιήσουσι* znamenalo by: co ti učiní — *ἦν ταῦτά μοι ποιήσῃς* když mi to prokážeš.

3. Dvojí akkusativ stojí u časoslov: vyvoliti, jmenovati, prohlásiti, považovati za něco, vychovati a vzdělati k něčemu, učiniti neb ustanoviti atd.

Κῦρος τοὺς φίλους ἐποίησε πλουσίους. Παιδεύω σε σοφόν. Αἴρω σε μέγαν. Νομίζω neb *ἡγοῦμαί σε ἄνδρα ἀγαθόν. Ὀνομάζειν τινὰ σοφιστήν. Αἱρεῖσθαί τινα στρατηγόν. Τὸν Γωβρύαν σύνδειπνον παρέλαβεν. Πόλεως πλοῦτον ἡγοῦμαι συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν. Τὸ ψεῦδος οὐ δύναται ἀληθὲς ποιεῖν.*

NB. V trpném smyslu ale přejde akkus. u těch časoslov opět do nominativu a shoduje se s podmětem.

4. U časoslov: *a)* prositi, žádati (*αἰτεῖν, αἰτεῖσθαι, ἀξιοῦν*), sehnati si (*πράττεσθαι*), *b)* ptáti, tázati se (*ἐρωτᾶν, ἐρέσθαι, ἐξετάζειν*), *c)* učiti (*διδάσκειν, παιδεύειν*), *d)* zpomínati si (*ἀναμιμνήσκειν, ὑπομιμνήσκειν*), *e)* skrýti, tajiti (*κρύπτειν, κεύθειν*), pak *f)* děliti a rozložiti, *g)* obrati, oloupiti: *στερεῖν, συλᾶν, ἀφαιρεῖσθαι* atd. *h)* oblíkati, obouvati *ἐνδύειν, ἀμφιεννύναι* a slíkati, zouti *ἐκδύειν.*

a) Πέμψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα ᾔτει Ἄμασιν θυγατέρα. — Νῦν δὴ ἐμὲ πολλοὶ οἰκέται οἴτων αἰτοῦσι, πολλοὶ δὲ ἱμάτια. Σωκράτης οὐδένα τῶν συνόντων ἐπράξατο τῆς συνουσίας μισθόν nežádal mzdu. *Οἱ στρατηγοὶ τοὺς πολίτας ἑκατὸν τάλαντα ἔπραξαν. — ἀργύριον πράττω σε* prosím tě, žádám od tebe stříbrník. — *τἀγαθὰ αἰτοῦμεν τοὺς θεούς.*

b) Ἐρωτῶ σε τὰς τῶν φίλων τύχας, může se ale jako *αἰτέω* také předložkou dáti: *αἰτεῖν τι παρά τινος, ἐρωτᾶν τινα περί τινος.*

c) Πολλὰ διδάσκει με ὁ πολὺς βίοτος. Ποιοῦσιν οἱ τεχνῖται, ἃ οἱ διδάσκαλοι αὐτοὺς ἐπαίδευσαν. Γλῶττάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. Τρία μόνα τοὺς παῖδας παιδεύουσι οἱ Πέρσαι, ἱππεύειν καὶ τοξεύειν καὶ ἀληθίζεσθαι.

d) *Ἀναμνήσω ὑμᾶς τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους.* — *ἀνα-* pak *ὑπο- μιμνήσκειν* mívají také genitiv věci.

e) *Κρύπτω σε τὸ ἀτύχημα.* — *οὔ σε κρύψω τὴν ἐμὴν γνώμην.*

f) *Τέμνειν* (tnu), *διαιρεῖν τι, μέρη, μοῖρας. Κῦρος τὸ στράτευμα κατένειμε δώδεκα μέρη. Τρεῖς μοίρας Ξέρξης ἐδάσατο πάντα τὸν πεζὸν στρατόν.*

g) *Τὴν τιμὴν ἀποστερεῖ με. Τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἀποστερεῖ Φίλιππος.* — *τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχήν.* Také někdy s genitivem osoby *τινός τι, ἀποστερεῖν τινά τινος*, také často gen. věci.

h) *Παῖς μέγας, μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον παῖδα μικρὸν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτόν, τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δ' ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ.*

Pozn. 1. Při proměně smyslu činného do trpného u časoslov č. 4. přechází akkusativ předmětu trpného do nominativu, akkusativ ale věci zůstane. *Ἐρωτῶμαι τὴν γνώμην* tázán jsem o mínění, *διδάσκομαι μουσικήν* učím se hudbě. *Γῆ τὰ αὐτὰ μέρη διανεμηθήτω. Ἀφῃρέθην, ἀπεστερήθην τὴν ἀρχήν. Κρύπτομαι τοῦτο τὸ πρᾶγμα. Ἐνεδύθην χιτῶνα;* však *ἀμφιέννυμι* za Medium se považuje t. j. oblékám se.

Pozn. 2. Některá časoslova, která v činném spojují se s dativem osoby, akkus. věci, při proměně do trpného, také ten dativ do nominativu mění, tak od časoslov: *ἐπιτάττειν, ἐπιτρέπειν, ἐπιστέλλειν τινί τι* ku př. *οἱ πολῖται ἐπετάχθησαν τὴν τῆς πόλεως φυλακήν.*

Dodatek k §. 120. 6. Také udání cíle, kam jednání směřuje, stojí v 4. p. větším dílem ale s předložkami: *εἰς, πρός, ἐπί*, u básníků ale také bez nich u časoslov: jíti, přicházeti, dostati se, ku př. *τὴν νῆσον ἀφίκετο* na ostrov dostal se, *ἄστυ Καδμεῖον μολών* přišed do města Kadmova, *ἔβαν Πριαμίδαν* šli ku Priamovci atd.

Konečně i vzdálenost míst, i trvání nějakého stavu bývá v akkus. *Ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα* 70 honů, *ἡ Ἔφεσος ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὁδον* 3 dni cesty, *μείνατε ταύτην τὴν ἡμέραν.*

LXXXV. Cvičení.

Když Pyrrhus sraziv se (*συμβάλλειν* aor.) s Římany, dvakrát je překonal, pravil mnoho přátel a vůdců ztrativ (aor.): jestliže (*ἐάν* s konj.) ještě v jedné bitvě Římany překonáme (aor.), veta po nás! (pošli jsme). Kritias a Alkibiades mnoho zlého obci způsobili (aor.). Bohové lidskému životu mnoho dobra prokázali. Práce považujte za vůdce k příjemnému živobytí (gen.). Platón nazval libomudrctví přípravou k smrti (gen.). Neštěstí člověka rozumnějším činí. Sokrates nežádal od těch, (co) s ním obcovali (ptc.), žádnou mzdu za to obcování (gen.). Apollon jsa (*γίγνεσθαι* ptc. aor.) nálezce luku naučil lidi lučiti (podst.). Sokrates lidem co nejvíce prospěl (*τὰ μέγιστα ὠφελεῖν*) všechny žádostivé uče moudrosti. Helleni přejavše v Medické vojně vrchnostenství od Lakedajmonů, odevzdali (je) Athénským. Tržiště Peršanů okolo ouřadů jest na čtvero dílů

rozděleno; z nich jeden pro pacholíky, jiný pro jinochy, třetí pro dospělejší muže, a čtvrtý pro ty, kteří z let vojenských vyšli (*γίγνεσθαι* pf.) určen jest. Mnozí, majíce špatnou duši (pl.) jsou krásným tělem (pl.), blahorozeností a bohatstvím (pl.) nadáni (odění). Mnohým jinochům bylo mudrctví učeno od Sokrata. Když (ptc.) Krösovi panství odňato bylo (aor.), byl živ u Kyra krále. Vojáci měvše svěřenou stráž utekli.

§. 122.

O dativu.

Tento pád má v řečtině větší rozsáhlosti, nežli v jiných řečích, a neklade se jenom na otázku komu? pro koho? ale i v kom? kde? zastupuje tedy také náš lokal (místní), potom pak i instrumental (nástrojný) a sociativ (společný), neb u latiníků ablativ; rozeznáme tedy pravý, vlastní dativ a nevlastní.

A. Vlastní dativ.

1. Dativ vyznamenává takový stav, který se bez prostorního přiblížení uskutečniti nemohl, sem patří vůbec ponětí: blízko, spolu, ku.

a) Časoslova: potkati a sejíti se, též: rozmlouvati, obcovati, scházeti se; pomoci, přispěti, sloužiti; bojovati, potýkati se, zprotivovati se, odpírati, překážeti; ustoupiti, vyhnouti se; přimíchati, přidružiti se, připočítati, přikládati, přiřknouti a odřeknouti, odepříti atd.

b) Časoslova odevzdání a sdílení slovem nebo skutkem: dáti, poskytnouti, propůjčiti, poslati; nebo i: zkázati, odpověděti, protiřečiti, připověděti, slíbiti, domlouvati, raditi, zrážeti, poručiti, dovoliti, zapovídati atd.

Jest to dativus communionis, dativ společnosti a spojení tedy sociativ, ku př.

Ὁμίλει τοῖς ἀγαθοῖς ἀνθρώποις. Εὔχεσθε τοῖς θεοῖς. Μὴ εἴκετε τοῖς πολεμίοις. Οἱ Ἕλληνες καλῶς ἐμαχέσαντο τοῖς Πέρσαις. Οἱ στρατιῶται ἀνηκούστησαν τοῖς στρατηγοῖς. Πείθου τοῖς νόμοις. Τῇ ἀρετῇ ἀκολουθεῖ (doprovází) *δόξα. Τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε. Κακοῖς ὁμιλῶν αὐτὸς ἐκβήσῃ κακός. Μὴ ἔριζε τοῖς γονεῦσι, κἂν δίκαια λέγῃς. Σωκράτης πολλάκις διελέγετο τοῖς τεχνίταις. Οὐ πάντα λινᾶ οἷς μέλανα μὴ μέμικται. Καλὸν πείθαρχειν τοῖς νόμοις, τῇ δε πατρίδι κινδυνευούσῃ βοηθεῖν. Ὑπηρετεῖτε τῷ ἄρχοντι, ὅ τι ἂν προστάτῃ ὑμῖν. Πᾶς πλοῦτος ὑπείκει τῇ ἀρετῇ.*

Pozn. *a)* Časoslova *ἐγγίζειν* a *πλησιάζειν* blížiti se, mívají střídavě dativ a genitiv; příslovce *ἐγγύς* a *πλησίον* ouzce a blíže, mají genitiv při pravé prostoře, v přeneseném smyslu ale co podoben, příbuzen, raději dativ.

b) κελεύειν poroučeti, veleti, má akkusativ s infinitivem: *κελεύω σε σιγᾶν* velím ti mlčeti.

c) ἕπεσθαι sledovati, *ἀκολουθεῖν* doprovázeti, mívá také předložky: *ἅμα, σύν,* kde společné součinkování se udává, také *μετά* s genitivem.

2. Této prostorné blízkosti odpovídá zase: podobnost, přirovnání a u vnitř srovnalost s někým, přiměřenost, náklonnost, přízeň a příbuznost; pročež poněti: podoben, přiměřen, příslušen, potřeben, užitečen, prospěšen, dostatečen, příjemen, poslušen, důvěřen, společen, vlasten, příbuzen, cizí, spřátelen, oddán, nakloněn, věren, přízniv, pohoden, atd. a opak všeho toho, rádo má předmět svůj v dativu.

Δούλῳ ἔοικας. — οἱ παῖδες ἐμφερέστατοι ἦσαν τῷ πατρί. — οὐ δεῖ ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν. — μισθοφόρων ἀνδρὶ τυράννῳ δεῖ. — ἡ πλημονὴ βλαβερὰ μὲν τῷ σώματι, βλαβερὰ δὲ τῇ ψυχῇ. — ἀγαθοὶ ἄνδρες ὠφέλιμοι ταῖς πόλεσιν. — χρησίμη τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἰατρική. — ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνος φίλος. — τύραννος ἅπας ἐχθρὸς ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίος. — τῷ βασιλεῖ οὐ φθονοῦμεν τῆς δυνάμεως. — οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα. — πειθαρχεῖν δεῖ τῷ πατρί. — τῷ ψευδεῖ λόγῳ μὴ πίστευε. — τί ποτ' ἔστιν ᾧ πιστεύεις. — κοινὰ τοῖς φίλοις τὰ τῶν φίλων ἀγαθά. — χάριν σοι ἔχω πλείστην.

Pozn. 1. Ὁ αὐτός tensamý, tolik co podobný, také má dativ: *οὐ τῶν αὐτῶν οὔτε ἔργων οὔτε λόγων ἐστὶν ἡ νεότης τῷ γήρᾳ* mládež není podobna starobě, *ἡ δέσποινα ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα* (= *τῇ τῶν δουλῶν ἐσθῆτι*).

2. Dativ majetnosti vyplývá již ze předešlého, mám = jest mi; tudy: *εἶναι, ὑπάρχειν, γίγνεσθαι* s dativem překládá se mám, patří mi, náleží mně, *γίγνεταί μοι* dostanu; genitiv u těch slov znamená část celku, čí.

Τί ἡμῖν ἔσται, ἐάν σοι πειθώμεθα; co budeme z toho míti? co nám z toho bude? *τί πλέον ἐμοὶ ἐστι* neb *γίγνεται;* znamená: nač mi to? k čemu? *οὐδὲν πλέον ἐστί μοι* nemám z toho nic, *τί ἐμοὶ καὶ σοί;* co mně do tebe? *Φύσει ὑπάρχει τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων. Τῶν πλουτούντων τοῖς μὲν ἔστι χρήματα, τοῖς δὲ ἀγροί, τοῖς δὲ βοσκήματα.*

Dodatek. Dativ majitku stojí také u podstatných, nejvíce: *φίλος, ἐχθρός, οἰκεῖος, ξένος, σύμμαχος* a podobných: *τοῖς δικαίοις σύμμαχος ὁ θεός. — ἀπόβλεπε πρὸς τὴν νέαν ὑμῖν πόλιν* na nové nám město. U básníků také *πατήρ* nebo *μήτηρ μοι* místo *μοῦ*, podobně: *ὑπηρέτης τοῖς νόμοις* služebník zákonů, *δῶρόν τινι* dar někdi, *φιλία τινί* přátelství s někým.

Výminky: *a) ἴδιος, οἰκεῖος, κοινός, ἀλλότριος* často mají genitiv, *ἱερός* vždy, zřídka: *ὅμοιος α πρέπων.*

b) πρέπει a *προσήκει* mohou míti akkusativ s infinitivem (když to, co sluší, v infin. dáno), *δεῖ* má často a *χρή* pouze akkusativ s infin.

c) ὠφελεῖν, ὀνινάναι a *βλάπτειν* berou akkusativ k sobě, *θαρρεῖν* nebo *θαρσεῖν* také dativ.

d) ὑπακούειν poslouchati, poddánu býti, může míti také genitiv, podlé obdoby: *ἄρχεσθαι.* Konečně

e) ἀρέσκειν krom významu líbiti se, má také význam uspokojiti, a tu mívá předmět v akkusativu, ku př. *χαλεπὸν εὑρεῖν νόμον, ὃς πάντας ἀρέσκει* zákon, aby všecky uspokojil, *ἡ ἀρετὴ ἀρέσκει τοῖς ἀγαθοῖς* cnost líbí se dobrým.

4. Dativ prospěchu (dativus commodi), kde obsah sady jest ponětí prospěšnosti a příslušnosti, neb naopak, někomu ke škodě, potupě, záhubě.

Ἕκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι nezrodil se jen pro —. — *ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίᾳ* (ku štěstí), *τῇ δ' ἐμῇ κακοδαιμονίᾳ. Πολλάκις ἐθαύμασα, τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ γραψάμενοι Σωκράτην, ὡς ἄξιος εἴη θανάτου τῇ πόλει* jakými důvody žalobníci Sokratovi přesvědčili Athénských, že jest hoden smrti pro obec. — *ἐμοὶ Σωκράτης ἐδόκει τιμῆς ἄξιος εἶναι τῇ πόλει* (skrz, pro) *μᾶλλον ἢ θανάτου.*

Dodatek. Jakožto zvláštní pády připomenouti ještě sluší, že se klade dativ commodi:

a) k osobě, které ke cti nebo přízni a lásce něco se stává: *θύειν, θυσιάζειν τινί* obětovati, *στεφανοῦσθαι* korunovati se, *ἑορτάζειν* světiti hod, *μαίνεσθαι θεῷ, κεῖρεσθαι ἀποθανόντι;* takže: *ὕμνοι, ἐγκώμια, θυσίαι, ἀγῶνες θεοῖς* atd.

b) Dativi příčesti, přídavných a podstatných, jenž stav nebo zaměstnání vyjádřují, ku př. *Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον* v pravo se plavícímu (když pluje do přístavu vpravo), *ἡμέραι ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἑαλωκυίᾳ ἑπτά* po vzaté Mytileně, po dobytí, *θυομένῳ οἱ ὁ ἥλιος ἠμαυρώθη* obětujícímu zachmuřilo se slunce, *ἀποροῦντι αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεύς* rozpakujícímu, když byl na rozpacích, *ὡς συνελόντι εἰπεῖν* ouhrnkem, zkrátka říci, *μακρὰ ὡς γερόντι ὁδός* dlouhá co starci, pro starce, *ταχεῖαν ὡς ἐμοὶ σκέψιν ἐπιτάττεις* jak mi rychlé připravuješ rozhodnutí, *θαυμάζω, εἰ μὴ ἀσμένως ὑμῖν ἀφῖγμαι* jestli jsem přišel vám bezděkým, *ἐπανέλθωμεν, εἰ σοὶ ἡδομένῳ ἐστίν* jestli ti přijemno, líbo.

c) Někdy se takový dativ (ethicus, zobyčeje) do řeči vkládá: Co se ti nestalo! *μακρῷ πεντώτερος ἐκ τοῦ θεάτρου σοι ἐξανελήλυθα.*

d) Sem patří také dativ osoby nejvíce v perf. pass. a přídavných na *τέος* neb *τός* místo *ὑπό* s genitivem: *ὡς μοι πρότερον δεδήλωται. — ἀσκετέον ἐστί σοι τὴν ἀρετήν* neb *ἀσκητέα ἐστί σοι ἡ ἀρετή. — πολυδάκρυτος δέ τοι ἔσται* mnohoplačebný ti bude.

B. Dativ nevlastní.

1. Co lokal (místní) a sice bez předložky, užívá se jen

ve básních: *αἰθέρι ναίων* v povětří bydle, *ἥμενος ἀκροτάτῃ κορυφῇ* na vrcholku sedě, *τὸξ' ὤμοισι ἔχων* šípy na ramenách maje, v proze ale vždy *ἐν* předchází, a užívá se jen bez předl. u měst, jako v latině: Romae (v) Římě, v řeckém *Μαραθῶνι* v Marothóně, *Ἐλευσῖνι, Πυθοῖ*, u zájmen: *τῇδε, ταύτῃ* zde na té straně, *ᾗ* kde (na kterém místě, a *κύκλῳ* kolem, též *ἐν κύκλῳ*).

Pozn. Sem patří také některá adverbia na *οι, ησι* a *ᾶσι*: *οἴκοι* doma, *Ἀθήνησι* místo *Ἀθήναις* v Athenách, *Θήβησι, Ὀλυμπίᾶσι, θύρᾶσι* foris, venku, v dveřích, veřejně.

2. Časový dativ bez předložky stojí jen, kde určitá doba, co historické datum nějakého děje se udává číselnými neb přídavnými, u hlavních slov ale samých nebo s předešlými spojených stojí *ἐν*, a vůbec kde věc prodlouženě trvá; obyčejně tedy:

Τρίτῃ, τετάρτῃ atd. třetího, čtvrtého (dne) měsíce, *τῇ προτεραίᾳ, ὑστεραίᾳ, ἐπιούσῃ* (*ἡμέρᾳ*) předešlého, následujícího dne neb noci (*νυκτί*), *τῇδε, ταύτῃ, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ νυκτί; δευτέρῳ, δεκάτῳ ἔτει, ἐνιαυτῷ* neb *μηνί*; ale *ἐν ἡμέρᾳ* neb *νυκτί, ἐν πολλαῖς ἡμέραις, ἐν δέκα ἔτεσιν, ἐν σκοτεινῇ νυκτί*, nebo: *ἐν τούτῳ ἅπαντι τῷ χρόνῳ, ἐν θέρει, ἐν χειμῶνι* a těm podobné.

Poznam. Podlé obdoby *ἡμέρα* také *ὥρα*, kde přívlastivý genitiv vedle sebe má, bez předložky v dativu se klade, *ὥρᾳ θέρους χειμῶνος* (v době letní, zimní), podobně *νουμηνίᾳ* podlé *νύξ*, takže hody a slavnosti: *Παναθηναίοις, Διονυσίοις*, jako u nás lokal, ve svátcích, velkonocích atd. ba i *ἐπινικίοις* při vítězoslavnosti a *τραγῳδοῖς καινοῖς* v nových truchlohrách. Jednotlivé stopy časového dativu u Thukidida jsou: *τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ* I. 128. za předešlé přítomnosti, *ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ* II. 20. *τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ*. II. 27.

3. Dativ síly, prostředku, kterým se co stává (dativ dynamicus), jest náš instrumentál:

Τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρῶμεν očima vidíme. — *τὸν Μαρδόνιον ἀνὴρ Σπαρτιάτης ὄνομα Ἀρίμνηστος ἀποκτίνυυσι λίθῳ* (kamenem) *τὴν κεφαλὴν πατάξας. Πολλοὶ μὲν ἀπέθανον ἀποπληξίᾳ, πολλοὶ δὲ ἀκρατείᾳ. — ἕκαστος τῶν στρατιωτῶν ᾤδει τὴν ἑαυτοῦ χώραν καὶ μέτρῳ καὶ τόπῳ. — οὐδεὶς φύσει ἀγαθός. — νενίκηνται οἱ πολέμιοι καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ. — παντὶ τρόπῳ βοηθεῖν χρὴ τοῖς συμμάχοις. — μεγάλα δύνηται γνώμῃ, μᾶλλον ἢ ῥώμῃ.*

Pozn. 1. U trpných časoslov stojí vše, čím se trpný stav působí, v dativu.

Pozn. 2. *χρῆσθαι* užívati, potřebovati a *νομίζειν* pozorovati, zachovávati, mívají dativ; *μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς προτέροις φίλοις* jak užil t. j. zacházel s předešlými přátely. *οἱ πολλοὶ κακῶς χρῶνται τοῖς χρήμασι. - ἀγῶσι καὶ θυσίαις διετησίοις ἐνόμιζον οἱ Ἀθηναῖοι.*

4. Časoslova, co hnutí mysle znamenají, mívají také dativ, u nás instrum. bez předložky nebo s nad nebo genitiv, tak:

Χαίρειν radovati se, veseliti se, *ἥδεσθαι* kochati se, *λυπεῖσθαι* rmoutiti se, *ἀνιᾶσθαι* truchliti, *ἄχθεσθαι* stýskati si, *βαρέως* a *χαλεπῶς φέρειν* těžce nésti, stěžovati si, *ἀγανακτεῖν* mrzeti se, *στέργειν, ἀγαπᾶν* spokojiti se, *θαυμάζειν, ἐκπλήττεσθαι* diviti se, žásnouti, *αἰσχύνεσθαι* hanbiti se a t. d.: *οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσι, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται* těší se pochvalou, nad pochvalou nebo z chvály, *δεῖ στέργειν τοῖς παροῦσι* přítomným, *οὐ χρὴ ἀγανακτεῖν τῷ θανάτῳ. — οἱ ἀνόητοι τοῖς αὐτοῖς πράγμασι χαίρουσί τε καὶ λιποῦνται.* — Časoslova: těšiti se, rmoutiti se, mívají předložku *ἐπί* s dativem: některá z předešlých mají také akkusativ: *ἀγαπᾶν, στέργειν, βαρέως φέρειν* a *δυσχεραίνειν* nevrlým býti.

5. Časoslova: poznati, souditi, uzavírati, domejšleti se, berou věc, z které se co poznává neb soudí, do dativu:

Γιγνώσκειν, κρίνειν, σταθμᾶσθαι, τεκμαίρεσθαι, στοχάζεσθαι, εἰκάζειν; ku př. *οὐ τῷ ἀριθμῷ* (počtem), *τὰ ἱκανὰ κρίνεται, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις* ale dle užitku, *τῇ φωνῇ γιγνώσκομεν τὸν συνήθη* (z hlasu), *τὰ μέλλοντα κρίνομεν τοῖς προγεγενημένοις.*

6. Časoslova znamenajíce do jiného stavu přijíti, se octnouti, nalezati se, jako při: zdvihnouti se, množiti se, oboháceti se, odplatiti, vyznamenati, předčiti, snížiti, oslábnouti, umenšiti, pokutovati, pozadu býti a podobná mají to, čím se to stává, v dativu.

Αὐξάνειν τὴν πόλιν καὶ χρήμασι καὶ δυνάμει zvelebiti obec bohatstvím a mocí, *τοὺς μὴ πειθομένους ἀτιμίαις τε καὶ χρήμασι, καὶ θανάτῳ κολάζουσι* hanbou, penězi a smrtí trestají, *ζημιοῦν μναῖς τρισί* pokutují třemi minami, *δέκα δραχμαῖς* desíti drachmami, *πολὺ διαφέρουσιν εὐδαιμονίᾳ* blažeností, štěstím, *οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. — αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν φίλων ἥττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις* dobročiněním.

7. U srovnavatele také to, čím jeden druhého předčí, stojí v dativu, u nás také předložka *o*.

Μείζων ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀδελφοῦ τῇ κεφαλῇ (o hlavu). *Λακεδαιμόνιοι ὕστεροι ἀφίκοντο τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης μιᾷ ἡμέρᾳ* (o den později). Nejčastěji přichází výrazy: *πολλῷ, μακρῷ, ὀλίγῳ, μικρῷ, ὅσῳ, τοσούτῳ.*

8. Dativ způsobu, jak se co děje, zbylý od podstatných, přídavných a zájmen, podobně naším: hon-em, těžk-em, čím, tím: *βίᾳ* násilím, násilně, obyčejně se co příslovce potřebují:

Λόγῳ, προφάσει slovem, udáním, *τῷ ὄντι, τῇ ἀληθείᾳ* v skutku, opravdu, *κομιδῇ* bedlivě, velice, *σπουδῇ* ztěžka, *εἰκῇ* náhodou, na zdařbuh, *κοινῇ* obecně, *δημοσίᾳ* veřejně, *ἰδίᾳ* soukromně, *ταύτῃ, τῇδε* tím, tak, *ᾗ* čím, jak, a j. — *Οἱ πολέμιοι βίᾳ εἰς οἰμωγῇ τε στοναχῇ τε* s nářkem a stonáním. — *τὴν πόλιν εἰσῆσαν.*

9. Dativ k udání v jakém průvodu, spolku, s jakým množstvím, jako:

a) U vojska: *Ἀθηναῖοι δισχιλίοις ὁπλίταις καὶ ἱππεῦσι διακοσίοις ἐστράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας. — ταῖς μὲν ναυσὶν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα ἔπλεον οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ πεζῷ δὲ φυλακὰς τοῦ Πειραιῶς καθίσταντο. — ἦλθον Πέρσαι παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιοῦντες τὰς Ἀθήνας.*

b) Věci k něčemu patřící, příslušenství; kde dativ ještě přibírá *αὐτός* sám, ku př. *ναῦς ἔλαβον πέντε καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσιν* jednu z nich i s samým mužstvem (i s lidmi). — *Φοβούμεθα, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ.*

c) Dativ okoličností, v jakých se co děje, s křikem, hlomozem, tichem a t. d.: *βοῇ, κραυγῇ, θορύβῳ, σιγῇ, σιωπῇ*, kdež často adverbia stojí, ku př. *πολλῇ κραυγῇ ἐπίασιν οἱ βάρβαροι.*

d) Časoslova složená s předložkou *συν, ξυν*, které dativ žádají: *ξύνβληντο νεκρὸν ἄγοντι* potkali se s vezoucím mrtvého.

LXXXVI. Cvičení.

Kyros ustanovil (aor.) toho dne s nepřátely bojovati; po bitvě ale odstoupil (aor.) toho samého dne 20 honů. Athénští bojovali (*στρατεύειν*) s 30 loďmi proti ostrovům Aeolským (2. p.). Peršanům s celou mocí (*παμπληθής, ές; στόλος, ου*) přišlým (aor.), Athéňané naproti se postaviti se opovážívše přemohli je. Athéňané přemohše nepřátely vzali jejich lodě i s samým mužstvem (plur.). Neobcuj se špatnými muži, ale přidržuj se vždy dobrých! Thamyris vyznamenávaje se krásou svou a kytharou zápasil s Umkami ve (*περί* s gen.) hudbě. Lidská povaha (přirozenost) smíšená jest s božskou silou. Athénští vojnu vedli z Macedonskými. Marsyas v hudbě s Apollinem zápasiv a překonán za (*εἰς*) pokutu odřen byl (aor.). Pravda se vypravuje s (*μετά* s gen.) upřímností, a proto se na ni hněvají (trpně). Snadno (jest) jinému raditi (*ἕτερος* pak aor.). Vojvoda povzbuzoval vojáky, (aby) udatně s nepřátely bojovali (inf.). Život podobá se divadlu. Větší díl (*πλείστος*) paní římských (gen. pl.) nosíval ty samé střevíce, co muži. Skutky nepodobají se vždy slovům. Homér přirovnává lidské pokolení listům. Mysl vínem převrácená trpí to samé, co vozy potrativše vozky své. Někteří vyčítají zákonům Lykurgovým (gen.), že sice pro (*πρός* s 4. p.) udatnost vystačují, ale pro spravedlnost nestačí. Líbiti se množstvu jest znelíbiti se moudrým. Za věrné přátely považuj (ty, kteří) tvé chyby vytýkají (hanících tvé vady). Křepelky mají příjemný hlas. Od mnohých a moudrých mužů oplakávaly se lidské (věci), (to lidské pl.) věřivších, že život jest trest (akk. s inf.). Bozi z hodnosti lidské se radují. Býk raní rohem, kůň kopytem, pes mordou, kanec klem (zubem). Thessalové bezzákonství více nežli spravedlnost vykonávali (*χρῆσθαι*). Helenó jak rodem tak krásou a slá-

vou velice se vyznamenala (aor.). Ani koně bez uzdy, ani bohatstva nelze užíti bez rozvahy bezpečně. —

§. 123.

O předložkách.

1. Jako přípony neb koncovky u pádů, tak i předložky udávají směr a pohybování v prostoře, odkud a kam, od časoslova *a* neb *ja* ve hláskách sníženého nebo zvýšeného, takže dom-u jest *u* dóm, v dům, do domu, dom-a (domi = *ad* domum, à casa, zu Hause, ku chyž-i); to se přeneslo tedy také na meškání v místě kde a na čas kdy, pak i na vnitřní poměr věcí, na příčinu a oučinek. Nové řeči proto ztrativše pády užívají předložek: *ὑπὸ τῆς γῆς εἶναι, ὑπὸ φόβου φεύγειν, ἐκ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν, ἐξ ἡμέρας ἀπελθεῖν.*

Ony znamenají ale také nejen poměr věcí vedle sebe, ale i proti sobě: se, dle, vedle, podle, mimo, okolo; nahoře, dole, vnitř, zevnitř, napřed, zadu.

2. Pád s předložkou spojený ukazuje, jaký poměr místa neb času tu jest: kam? odkud? kde? — tak značí *παρά* jen poměr místa: vedlé, u, s pádem 2., ale spojené znamená spolu směr odkud co pochází: *παρὰ τοῦ βασιλέως* od krále; se 4. pádem spolu směr kam? *ἦει παρὰ τὸν βασιλέα* šel ku králi; a s třetím pádem již býti na místě, beze směru jakého, tedy kde? *ἔστη παρὰ τῷ βασιλεῖ* stál u krále.

3. Předložky podlé spojení svého dělí se:

a) na předložky s genitivem: *ἀντί, ἀπό, ἐκ, πρό, ἕνεκα.*
b) — — s dativem: *ἐν* a *σύν*;
c) — — s akkusativem: *ἀνά, εἰς, ὡς*;
d) — — s genitivem i akkus.: *διά, κατά, ὑπέρ*;
e) — — s genit. dat. i akkus.: *ἀμφί, περί, ἐπί, μετά, παρά, πρός* a *ὑπό.*

A. Předložky s jedním pádem.

1. Předložky s genitivem samým.

1. *Ἀντί*, lat. ante. před, naproti: též: pro, místo, na místě: jako: *στῆναι ἀντί τινος — δοῦλος ἀντὶ βασιλέως, ἀντὶ ἡμέρας νὺξ ἐγένετο. — ἀνθ'οὗ* zač, proč?
2. *Πρό* pro, před: *στῆναι πρὸ πυλῶν* státi před vraty, *πρὸ ἡμέρας* (u času nedává se *ἀντί*): *μάχεσθαι, ἀποθανεῖν πρὸ τῆς πατρίδος* pro vlast; *δοῦλος πρὸ δεσπότου; πρὸ τῶνδε* proto, pročež.

3. Ἀπό, lat. ab, a; o, od: ἀπὸ τῆς πόλεως ἦλθεν. — ἀπὸ δείπνου ἐμαχέσαντο. — εἶναι neb γίγνεσθαι ἀπό τινος (pocházeti od) — ὁ ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβος strach od nepřátel (před nimi). — τρέφειν τὸ ναυτικὸν ἀπὸ προσόδων. — ἀπό τινος καλεῖσθαι.

4. Ἐκ, ἐξ, lat. ex (e), slov. iz, z e, z: ἐκ τῆς πόλεως ἀπῆλθεν; při času značí o d: ἐξ ἡμέρας ode dne (svítání), ἐκ παίδων od dětinství, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας συνέδραμεν ἐξαπίνης νέφη. — Ὁ σὸς πατὴρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐξ ἄφρονος σώφρων γεγένηται. — εἶναι, γίγνεσθαι ἔκ τινος pochází (z) od někoho. Také: dle, podle: ὀνομάζεσθαι ἔκ τινος. — ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ ὀνείρου.

5. Ἕνεκα (před a někdy za genitivem) skrze, pro; také se klade ἕνεκεν, poeticky εἵνεκα.

Pozn. Také některá přísloVce a podstatná slova potřebují se co nevlastní předložky, jako: χάριν (za genitivem) gratia, slov. rádi (sego rádi = deßwegen, proto; pravdy rádi), jenže zájmeno ve všem se shodovati musí, tedy: ἐμήν nebo σήν χάριν mea, tua gratia. Příslovce taková jsou: ἄνευ (ohne) a χωρίς bez, πρόσθεν a ἔμπροσθεν před, ὄπισθεν zadu, za, πλήν krom, μεταξύ mezi, μέχρι až; také: ἄτερ θεῶν bez bohů. — Ἀλέξανδρος ἐφόνευσε τὸν Κλεῖτον μεταξὺ δειπνοῦντα. Časoslovo přijde do participium (mezi, při jídle).

LXXXVII. Úloha.

Žádný by (§. 115. 2. 3.) slepého vůdce za vidoucího vziti nesměl. Krásnof za smrtelné tělo nesmrtelnou slávu proměniti (aor. M.). Ti, (co) ve libomudrctví prospěli (aor.), stanou se z otroků svobodníci (místo otr.), z chudých praví boháči, z nerozumných a blbých rozumní a považliví (μετριώτεροι). Před skutkem poraď se! Často činí přítel pro přítele, co (množ.) pro sebe neučinil (aor.). Ephesos od Sard jest 3 dni cesty vzdálen. Hellespontos od Helly v něm pošlé nazván byl. Sokrates malé obětě přinášeje (obětuje), myslel nebýti špatnějším, nežli ti, (co) ze mnoha mnoho obětovali. Sokrates žil s málem docela vystačiv (αὐταρκέστατα). Hodných nelze posuzovati dle zevnitřnosti, ale dle mravů. — Snadněji z dobrého špatné, nežli ze špatného šlechetné učiniti (posaditi, aor.). Mrav se nejvíce z činů ukazuje. Z ovoce poznávám strom. Po vojně stal se pokoj. Pro zlato a slávu (množ.) a pro rozkoše lidé se pronásledují. —

2. Předložky s dativem samotným.

1. Ἐν (in) ve, v, u;

a) ἐν νήσῳ, ἐν γῇ, ἐν Σπάρτῃ. — ἐν ὅπλοις, ἐν τόξοις διαγωνίζεσθαι; ἐν προμάχοις, ἔν τε θεοῖς καὶ ἀνθρώποις; odtud i před, u (coram).

b) na: ἐν ὄρεσιν, ἐν ἵπποις, ἐν θρόνοις;

c) u: ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη bitva u —;

d) v, při čase: ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ v tom, ἐν πέντε ἡμέραις v pěti dnech;

e) o prostředku a nástroji při slovech: *δηλοῦν, δῆλον εἶναι, σημαίνειν ἔν τινι.* Jako: *ὅτι οἱ θεοί σε ὕλεώ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσι, καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλόν ἐστι καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις.*

Pozn. Také u mnohých časoslov hnutí znamenajících, stává *ἐν* s dativem, místo *εἰς* s akkusativem, a to při *τιθέναι, κατατιθέναι, ἀνατιθέναι* (věnovati) a jiných.

2. *Σύν* (*ξύν* staroatt.), lat. cum, se, s: *ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς στρατιώταις. — σὺν θεῷ* s bohem, *σὺν τάχει, σὺν βίᾳ ποιεῖν τι* s násilím činiti.

NB. Příslovce *ἅμα* spolu s, náleží také sem.

3. Předložky s akkusativem samým.

1. *Ἀνά* na, stojí proti významu *κατά* s akkusativem; toto znamená hnutí dolů (illyr. kod, u), ono ale hnutí nahoru, hinan, sauf, v-: *ἀνὰ ῥόον πλεῖν. — ἀνὰ τὸν ποταμόν*, naproti tomu: *κατὰ ποταμόν.* Pak rozprostírání se, trvání po, skrz. *Ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον* v této válce (dokud trvala), *ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα.* — Tak: *ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν* skrz celý den; *ἀνὰ πᾶν τὸ ἔτος* po celý rok. Bez artikule: *ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν* každý den, denně, *ἀνὰ πᾶν ἔτος* po vše léta, ročně, *ἀνὰ νύκτα* přes noc, *ἀνὰ χρόνον* časem; k udání způsobu, jako: *ἀνὰ κράτος* dle síly, *ἀνὰ μέρος* dle míry, odměnno. U poměru čísel: *ἀνὰ πέντε παρασάγγας τῆς ἡμέρας* denně na pět, po pěti sáhách. — *ἀνὰ διακόσια στάδια* na 200 honů.

2. *Εἰς* (*ἐς* staroatt.), in, do: *ἰέναι εἰς τὴν πόλιν* jíti do města; v nepřátelském smyslu: contra: *ἐστράτευσαν εἰς τὴν Ἀττικήν* sloužili proti Attickým; u počtu: as, na: *εἰς ἑκατόν* centeni, po stu, na sto, *εἰς δύο* po dvou, *ναῦς εἰς τὰς τετρακοσίας* na 400 neb as 400 lodí. Podobně i směr kam: *λόγους ποιεῖσθαι εἰς τὸν δῆμον* řeči držeti na lid, k lidu. O čase: až, k: *εἰς ἑσπέραν* k večeru, *εἰς τὴν ὑστεραίαν* na zejtřejšek, *εἰς τρίτην ἡμέραν* na třetí den; k udání ohledu, cíle: *ἐχρήσατο τοῖς χρήμασιν εἰς τὴν πόλιν, εἰς κέρδος τι ὁρᾶν. — διαφέρειν τινὸς εἰς ἀρετήν, εἰς πάντα* ve všem.

3. *Ὡς* ku (lat. ad), jen o směru k osobám: *ἰέναι* nebo *πέμπειν ὡς* (ku) *βασιλέα, ἥκειν ὡς τὴν Μίλητον*, ku Milétu (k Milétským).

LXXXVIII. Úloha.

Nejlepší jest (ten), kdo v největší nouzi (*τὰ ἀναγκαιότατα*) vychová se. Diogenes pravil: přítel jest jedna duše ve dvou tělích ležící. Mé tělo neuložte (aor.) synové, ani do zlata, ani do stříbra, ale, tak brzo, jak možná (uložte) vraťte ho zemi! Hellenské vojsko překonalo barbarské u Salaminy. Za pomoci (pomahajících) bohů opřeme se (jdeme proti) křivdícím! Získání přátel nestává se nikdy násilím, ale spíše dobročiněním. Za svítání odešli vojáci. Karduchové na horách bydlí a jsou bojovní. Lodě nemohly proti proudu plouti. Skutky Alkibiadovy v celém Řecku se slavili. Po celou vojnu panovala (byla) největší svornost mezi vůdci. Tři dcery krále

Phorkysa, majíce jedno oko potřebovaly ho střídavě. Nepřátelé už do prostřed města vrazili. Apollo s nebes na zem seslán byl (aor.). Čas všecko odkrývajíc, projeví to (na světlo uvede). Athénští ukázali se (*ἀποφαίνεσθαι*) mnohými a krásnými skutky, jak soukromně tak veřejně. Lakedaimoné táhli do pole na Attiku (proti). Použí své pochvíle (*σχολή*) v životě k slyšení (časoslovo s *τό*) pěkných řečí. Agesilaos poslal vyslance ku králi Perskému. Bůh vede stejného k stejnému.

B. Předložky s dvěma pády s genitivem a akkusativem.

1. *Διά* skrz:

a) s genitivem: *ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρᾴκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα* skrz Thrácii, *διὰ πεδίου* skrz, přes pole, polem, *διὰ πολεμίας πορεύεσθαι*. Též u času: *δι' ἔτους* skrze léta, *διὰ πολλοῦ, μακροῦ, ὀλίγου χρόνου, διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τοιαῦτα οὐκ ἐγένετο;* však i v jistých dobách se vrátící čas: *διὰ τρίτου ἔτους συνῄεσαν* každého třetího roku, vždy po třech létech, *διὰ πέμπτου ἔτους, διὰ πέντε ἐτῶν, διὰ τρίτης ἡμέρας*. K udání původu a prostředku: *δι' ἐμαυτοῦ ταῦτα ἐκτησάμην, δι' ὀφθαλμῶν ὁρᾷν*. Způsob: *διὰ σπουδῆς, διὰ τάχους*.

b) S akkusativem: o čase: *διὰ νύκτα* skrze noc; nebo k udání původu a prostředku: *διὰ τοῦτο, ταῦτα* pro to, *διὰ μῆνιν* skrze zlost, zlostí, *διὰ βουλάς*.

2. *Κατά* (desuper) dolů, illyr. kod, u, s:

a) při genitivu: *ἐῤῥίπτουν ἑαυτοὺς κατὰ τοῦ τείχους κάτω* shodili je s hradby dolů, *καταδεδυκέναι κατὰ τῆς θαλάττης, κατὰ γῆς* pod zemí, *λέγειν κατά τινος* mluviti o něčem; zvláště: *λέγειν κατά τινος* mluviti proti někomu, *ψεύδεσθαι κατὰ τοῦ Θεοῦ*.

b) S akkusativem znamená *κατά* počátek nějakého hnutí, stojí proti *ἀνά*, shoduje se ale s ním v tom, že směr na předmět znamená, nebo i přes, nad věc se vztahuje; v prose jest *κατά* více v užívání, než *ἀνά*: *κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν* skrze celou zem, *καθ' Ἑλλάδα* skrze Řecko. O trvání v času: *κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον*. K udání oumyslu, cíle: *κατὰ θέαν ἧκειν* skrz podívání (pro, na); dle, podlé, v ohledu: *κατὰ νόμον, κατὰ λόγον* dle rozumu, *κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν, κατὰ τοῦτο* proto, v tom ohledu: *κατὰ φύσιν* dle přirozenosti, *κατὰ δύναμιν* podle možnosti, síly, *κατὰ κράτος* s násilím, mocí, *κατὰ μικρόν* málem, hnedle, pomálu, *κατ' ἄνθρωπον* dle lidského způsobu; k udání míry: okolo, skoro, hnedle: *καθ' ἑξήκοντα ἔτη;* k udání způsobu: *κατὰ τάχος* rychle, *κατὰ συντυχίαν* náhodou; k udání oddělu: *κατὰ κώμας* dle vesnic, po vesnicích, *κατὰ μῆνα* měsíčně, *καθ' ἡμέραν* denně, *κατ' ἔτος* ročně, *καθ' ἑπτά* po sedmi.

3. *Ὑπέρ*, super, über (illyr. u-ver' = u vrch), přes:

a) *ὑπὲρ γῆς* přes zem; k udání příčiny, pro; k prospěchu: *μάχεσθαι ὑπὲρ τῆς πατρίδος* bojovati pro vlast, *ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θάνατος* smrť nad —.

b) Jestli s akkusativem přes: *ῥίπτειν ὑπὲρ τὸν δόμον* hoditi přes

dům, *ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκεῖν* nad, podle Hellespontu zůstávaje. *ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν, ὑπὲρ δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη.*

LXXXIX. Úloha.

Jest prostřední cesta, která ani skrze panství, ani skrze otroctví, nýbrž skrze svobodu vede. Sokrates vyučoval lidi skrze celý život moudrosti. Osiris bůh prý cestu z Egypta skrz Arabii až k rudému moři učinil (vykonal aorist m.). Euphrates řeka teče prostředkem Babylona. Přednostové měst scházejí se každá 3 léta. Ti, co se sami sebou něčemu naučili, jmenují se samoukové (*αὐτοδίδακτος*). Apollon získal si zásluhy o lidské pokolení, skrze orakule a jiné služby. Kdo skrze rozkoše nedbalý může přerychle příjemnosti svého pohodlí, skrze které lenivý jest, zbaven býti (aor.). Nehodného člověka nechval skrze (jeho) bohatství. Některé řeky vnikají do země a ubírají se dlouho skrytě pod zemí. Ostrov Atlantis pohrouziv se pod moře zmizel (aor.). Kdokoli pro jiného kličku obmejšlí, často sám na sebe ji obrací (*περιτρέπειν*). Za času svaté vojny bylo mnoho zmatku a sporu po celém Řecku. Neukládej jiným nic většího, než jejich síla dovoluje (dle síly). Nevyhnutelno, aby (akk. s infin.) lidé podlé zákonů žili. Město bylo v nebezpečí násilím dobyto býti (aor.). Špatný člověk nabyv dozvole nezvykl podlé lidského způsobu štěstí snášeti. Athéňané posílali ročně do Kréty 7 chlapců a 7 děvčat Minotaurovi snědku (potravu). Bůh nám dal síly, kterými všecky nehody osudu sneseme. Slunce chodí nad zemí. Nad městem jest pahrbek. Nad Egyptem bydlících Arabů a Aethiopů panovník byl Arsames. Péliova dcera Alkestis odhodlala se (aor.) pro svého muže umříti (aor.). Hanebno jest, ubíhati (aor.) smrti pro vlast. Klearchos vedl vojnu s Thráky podlé Hellespontu bydlícími. Bláznovství jest činiti něco nad možnost. Pompilius Numa nejšťastnější z králů Římských, přes 80 let prý živ byl. —

C. Předložky s třemi pády: gen., dat., akk.

1. *Ἀμφί* o, ob, okolo: *ἀμφὶ τῆς πόλεως οἰκεῖν* okolo, u města bydleti; o příčině také pro: *μάχεσθαι ἀμφί τινος* bojovati pro někoho; s dativem jako u genitivu: s akkusativem: *ἀμφὶ τὴν πόλιν* okolo města; okolo nějakého času neb čísla: *ἀμφὶ ἑσπέραν* k večeru, *ἀμφὶ τοὺς μυρίους* okolo 1000.

2. *Περί* znamená kolem, o, kdežto *ἀμφί* více vedle sebe a na sobě znamená:

a) s genitivem u příčiny: *μάχεσθαι, ἀποθνήσκειν, φοβεῖσθαι περὶ πατρίδος* bojovati, umříti pro vlast, báti se o vlast, *λέγειν περί τινος* mluviti o kom; u ceny: za mnoho, málo, za nic považovati: *περὶ πολλοῦ* (*πλείονος* nebo *πλείστου*) *περὶ ὀλίγου, περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι.*

b) S dativem, okolo, na: *περὶ ταῖς κεφαλαῖς εἶχον τιάρας, περὶ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον ἔφερον; δεδιέναι περί τινι* báti se o někoho.

c) S akkusativem, okolo, u, při, skrz: *ᾤκουν Φοίνικες περὶ πᾶσαν τὴν Σικελίαν. — περὶ τούτους τοὺς χρόνους* (okolo), *περὶ μυρίους στρατιώτας* okolo, asi, ohledem: *σωφρονεῖν περὶ τοὺς θεούς* moudrým býti, co se týká bohů.

3. *Ἐπί* u, v; na:

a) S genitivem: *οἱ στρατιῶται τὰ ὅπλα ἐπὶ τῶν ὤμων φοροῦσι* na pažích, *μένειν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς* u vlády zůstati, *οἱ ἐπὶ τῶν πραγμάτων* ti u řízení, t. j. ouřadníci; také u místa, k jakému se dostati: *πλεῖν ἐπὶ Σάμου* plouti k Sámu; v době, kdy se co stává neb stalo: *ἐπὶ Κύρου βασιλεύοντος* za Kýra kralujícího; u příčiny, podlé: *καλεῖσθαι ἐπί τινος* jmenovati se dle koho neb po někom, *κρίνειν τι ἐπί τινος* posuzovati něco dle něčeho.

b) S dativem, na, u: *ἐπὶ τοῖς δόρασι* (na kopích) *ῥοιὰς εἶχον χρυσᾶς; οἰκεῖν ἐπὶ θαλάττῃ* bydleti u moře; závislost: *ἐπί τινι εἶναι* u někoho býti, *γίγνεσθαι ἐπί τινι* přijíti do moci někoho; při ončelu: *ἐπὶ τούτῳ* dle toho, tou výmínkou, *ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου* (k zlému, k záhubě) *οἴδηρος ἀνεύρηται;* u příčiny: *χαίρειν ἐπί τινι* těšiti se skrz, pro něco, *θαυμάζειν τινὰ ἐπί τινι* obdivovati koho pro neb skrz něco.

c) S akkusativem; směr kam, proti, na: *ἀναβαίνειν ἐφ' ἵππον* na kůň, *ἐφ' ἑσπέραν* k večeru, na večer, *ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας* na mnohé dny, *ἐπὶ θήραν ἰέναι* na honbu jíti, *στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας* proti Peršanům.

XC. Úloha.

Taková slova básníři o bozích samých pověděli, která nikdo ani o nepřátelích by byl neřekl (aor.). Pozoruj, jak (*ὅπως*) raditel to své zpraví (aor.); nebo kdo o vlastním nepřemejšlel, (*μή* aor.) o cizém nikdy kale se neporadí. Karchedon vedlo pro Sikelii 40 let vojnu s Římem. Všickni lidé příbuzných více si váží, nežli cizích. Právem duši za vyšší pokládáš, než tělo. Gyges našel mrtvého, který měl na prstě zlatý prsten. Někteří z Peršanů měli řetězy okolo krku, nebo náramky okolo ruk. Bylo prý asi 120.000 Peršanů. Rok (*ἐνιαυτός*) činí pohybování země okolo slunce, a měsíc činí oběh luny okolo země. Pacholíci Spartanští pravidelně bičováni byli obcházejíce oltař bohyně Orthie. Buď takový k rodičům, jakými bys přál býti tvé dítky (aby se stali akk. s inf. aor.). Žádné lidské potěšení nezdá se býti bližší (*ἐγγυτέρω* s gen.), jako radost nade ctí (plur.). Nepřátelé své věci opustivše o (*ἀμφί*) půlnoci zanechali město. Každý Kyklops měl jedno oko na čele. Mužové v Egyptě nosí tíže na hlavě, ženy ale na ramenách (pažích). Vojáci vrátili se domů. Po bitvě utekl Krösus do Sard. Za Kekropa i prvních králů až na Theseua bylo Atticko městysemi

obýváno. Nebaž po tom, co v tvé moci není (u tebe nejsoucím, artic. cum partic. *μὴ*). U Athénských byla Macedonie a dávala poplatek (daň). Držíš-li to, co (*τὰ* s partic.) k užitku se děje, za dílo náhody nebo rozumnosti? Pro básnictví epické obdivujeme nejvíce Homéra, pro smutnohru ale Sophoklesa, pro řezbářství Polikleita, pro malířství Zeuxise. Netřeba (*χρή*) nad štěstím jiných se rmoutiti, ale se těšiti (dlužno) skrze (*διά*) příbuznost. Neilos ubírá se od poledne k severu. Xerxes sebrav nesčíslné vojsko táhl proti Řecku. Sokrates lidi nejen ku cnosti nabízel, ale i k ní přivedl (*προάγειν* aor.). Zeus dovolil (aor.) Sarpedonu, králi Lýkův, po tři věky živu býti.

4. *Μετά* značí prostředek, medju, mezi (něm mit, ř. *μέσος*); tedy **prostředkem, s:**

a) S genitivem **spolek a společnost vnitřní**: *μετ' ἀνθρώπων εἶναι* mezi lidmi, *εἶναι μετά τινος* býti s někým, při jeho straně, *ὑμῖν οἱ πρόγονοι τοῦτο τὸ γέρας ἐκτήσαντο καὶ κατέλιπον μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων*; také podle něčeho: *μετὰ τῶν νόμων* dle zákonů, *μετὰ τοῦ λόγου* s rozumem.

b) S dativem u poetů, **mezi**: *μετ' ἀθανάτοις* s nesmrtelnými.

c) S akkusativem, co po sobě jde v pořádku, prostoře neb čase: *ἕπεσθαι μετά τινα* sledovati po neb na, *μετὰ τὸν βίον* po životě, *ποταμὸς μέγιστος μετὰ Ἴστρον* největší po Istru, *μετὰ χεῖρας ἔχειν τι* mezi rukama, v rukou.

5. *Παρά* při, na blízku nějaké věci, u, vedle; k udání, odkud co pochází:

a) S genitivem. *ἐλθεῖν παρά τινος* přicházeti od někoho; od původce: *πεμφθῆναι παρά τινος* poslánu býti od někoho, *ἄγγελοι, πρέσβεις παρά τινος, ἀγγέλλειν παρά τινος, τὰ παρά τινος* poručení od někoho, *μανθάνειν παρά τινος, ἀκούειν παρά τινος* učiti se, slyšeti od někoho.

b) S dativem, při pokojném trvání na blízku místa neb věci, jako: *ἔστη παρὰ τῷ βασιλεῖ* stál u krále.

c) S akkusativem, k udání směru neb hnutí do blízkosti osoby neb věci: *ἀφικέσθαι παρὰ Κροῖσον* (ku Krösovi), *παρὰ τὴν Βαβυλῶνα παρεῖναι* u neb vedle Babylona jíti, okolo, *παρὰ δόξαν* vedle zdání, *παρ' ἐλπίδα, παρὰ φύσιν* proti přírodě, *παρὰ τὸ δίκαιον* proti právu, *παρὰ τοὺς ὅρκους* proti přísahám, *παρὰ δύναμιν* nad možnost, *παρὰ ταῦτα* krom toho, mimo to, *παρὰ τὸν Ἀσωπόν* podle Asópa řeky. Také u času, kdy: *παρὰ τὴν πόσιν* při pití, mezi pitím, *παρὰ τὸν πόλεμον* při vojně, v čas vojny, *παρ' ἡμέραν* za dne, *παρ' αὐτὸν τὸν κίνδυνον* ve neb při samém nebezpečenství, *ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι ἦσαν παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα* podle těch, v poměru těch.

XCI. Úloha.

Sháněj se po slavných rozkošech (se slávou). S hněvem nikdo se dobře neporadí. Krásno s dobrými a mnohými spo-

jenci bojovali. Dobří umrlí nejsou v zapomenutí, ale květou vždy v paměti. Athéňané osvobodili při mnohém namahání a slavném potýkání a výtečných nebezpečenstvích celé Řecko a otčinu svou velice povýšili (*μεγίστην ἀποδεικνύναι* aor.). Soudce má podlé zákonů právo přiřknouti. Po tomto živobytí očekávají špatní (zlí) pokutu, hodní ale baví se v blaženosti. Po námorské bitvě u Salaminy tančil Sophokles, jsa ještě chlapec, nahý olejem pomazán. Chijští nejdříve mezi Hellenskými po Thessalských a Lakedaimonských upotřebovali otroků. Ze všech věcí (*κτῆμα*) na světě jest po bozích duše to nejbozší. — Od Kyaxara přišel posel, pravě, že tu jest vyslanstvo židovské a že od něho krásný oděv Kyrovi přináší. Prometheus ukradnuv oheň od bohů přinesl ho lidem v holi. Chvály od dobrého člověka příjemny jsou velice. Bohové se těší nejvíce nad uctou velezbožných lidí. Co lidem nejasno (*μή*), lze dozvěděti se od bohů skrze věštbu. Praví se (akk. s inf.), že muzám od Zevsa nález umění všelikých dán byl (aor.). Ve (*κατά*) boji proti Messenským uřekla (*χράω*) Pythia Spartánským vojvodu od Athénských si vyžádati (aor.). Minos předstíral, že od Zevsa samého zákonům se naučil. Chlapci Peršanů nebývají od matky ale od učitele vyučováni. U bohů a u lidí jsou dobří mnoho váženi. Kyros poslal ku králi Perskému posly. V Efezích teče vedle chrámu Artemídy řeka Selina. Samažonky bydlely u řeky Thermodona. Nevčasně prohozené slovo často celý život převracuje. Páris odvedl ženu (svého) hostitele Menelaua proti všemu právu (*δίκαιον* pl.) do Troje. Zákonodárce Římský dal otcům plnomocenství nad (*κατά* s gen.) syny po celý čas života. V poměru s druhými tvory živou lidé jako bozi, jsouce přirozeností (svou) na těle i na duši ti nejlepší (*κρατιστεύω*).

6. *Πρός* (ze *προ*) před.

a) S genitivem, k naznačení polohy, proti, ku: *οἰκεῖν πρὸς νότου ἀνέμου* bydleti proti jihu, *ὅ τι δικαιότατον καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων ἐστί, τοῦτο πράξω* (co před bohem a před lidmi); někomu ve prospěch: *δοκεῖς μοι τὸν λόγον πρὸς ἐμοῦ λέγειν* pro mne; u přísahy: *πρὸς θεῶν* pro bohy! u příčin, odkud: *ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου*.

b) S dativem: *πρὸς τῇ πόλει* před městem, *πρὸς τοῖς κριταῖς* před soudci, *εἶναι, γίγνεσθαι πρός τινι* býti pro něco; obírati se něčím, *πρὸς πράγμασι, πρὸς τῷ λόγῳ*: přitom, k tomu: *πρὸς τούτῳ, πρὸς τούτοις* krom těch.

c) S akkusativem, přijíti před někoho neb proti někomu, tedy ku: *ἐλθεῖν πρός τινα, λέγειν πρός τινα* mluviti k někomu, na někoho, *ἀποβλέπειν πρός τινα* na někoho, *συμμαχίαν ποιεῖσθαι πρός τινας* (s někým) *μάχεσθαι, πολεμεῖν πρός τινα* válku vésti proti –, válčiti s někým, *πρὸς μεσημβρίαν* k poledníku, *ᾄδειν πρὸς αὐλόν*

zpívati ku flétně, *πρὸς ἡμέραν* ke dni, na usvitě, *παντοδαπά ἐστιν εὑρημένα ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν*, *πρὸς τὴν ὄψιν* (pro, dle vidění) *τὸν γάμον τοῦτον ἔσπευσα*. Podobně i *κρίνειν τι πρός τι* dle, *πρὸς βίαν* násilím, proti vůli, *πρὸς ἀνάγκην* nutně, *πρὸς ταῦτα* dle toho, proto, *σκοπεῖν*, *βλέπειν πρός τι* proti, na to, *διαφέρειν πρὸς ἀρετήν*.

7. Ὑπό sub, pod:

a) S genitivem: *ὑπ' ἀπήνης κύειν ἵππους* (sub rheda), *ὑπὸ γῆς οἰκεῖν* (pod zemí); původ od: *κτείνεσθαι ὑπό τινος* od někoho, *ἀποθανεῖν ὑπό τινος*; u příčiny: pojíti od horka, *ὑπὸ καύματος* neb *ὑπ' ὀργῆς* od zlosti, zlostí; při hudbě doprovázení: *ὑπ' αὐλοῦ χορεύουσιν* pod flétnou t. j. při flétně tančejí, *ἐστρατεύοντο ὑπὸ σαλπίγγων* pod troubou.

b) S dativem, kde: *ὑπὸ γῇ εἶναι* pod zemí býti atd. jako při gen.

c) S akkusativem: *ἰέναι ὑπὸ γῆν* jíti pod zem, *ὕπεστιν οἰκήματα ὑπὸ γῆν* táhne se obydlí pod zem; při času, kam se přibližuje: *ὑπὸ νύκτα* sub noctem, pod samou noc, k noci: *ὑπὸ τὴν νύκτα* do samé noci (trvání).

Pozn. Jestliže člen ve spojení s předložkou buď sám nebo s podstatným nějaký pojem podstatnosti vyjadřuje, a s předložkou *ἐν* stojí; tedy se časoslovem, které buď v sadě stojí neb se vyrozumívá, jaksi přitažen splývá a proměňuje se do *ἀπὸ* neb *ἐκ*, jako: *οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἄνθρωποι ἀπίφυγον* místo *οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἄνθρωποι ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπέφυγον*.

XCII. Cvičení.

Rhampsinit, král Egyptský, postavil (aor.) dvě sochy, z nichž Egyptčané tu k půlnoci postavenou létem, a tu k polednímu zimou nazývají. K jihu Arabie jest nejkrásnější z obývané (praes.) země. Čas jest nad námi se poraditi, abychme (*μὴ*) podlé usudku jak bohů, tak lidí, velmi špatni a hanebni se nezdáli (*ἀποφαίνεσθαι*). Peršané od Lakedaimonů panstva Asiatského oloupeni byli (aor.). Není to pro (ku) vaši slávu, proti (*εἰς*) obecným zákonům a předkům hřešiti. Pro bohy, zdržujte se křivdy! Stesichoros, básník u Katany u brány podlé něho Stesichorovy nazvané slavně pochován byl (aor.). U králova obydlí jezero hojnost vody vydává. Sokrates vyčnutým slovem upřímně se zaměstknával. Alkibiades byl krásný a k tomu i velmi udatný. Aristippos, Thessalský, přichází ku Kyrovi a žádá od něho asi 200 najatých vojáků. Megarejští pochovávají mrtvé obracujíce je k východu, Athénští ale k západu. Nikokles choval se k měšťanům s (*μετά*) velmi velikou (mnohou) laskavostí. Helléni proti Peršanům bojovali (aor.). K večeru táhli se nepřátelé nazpět (couvali). Sokrates byl proti zimě a horku a všemu namahání velmi uložen. Hodní mužové mají to samé smýšlení proti nižším, jako (*ὥσπερ*) mocnější k sobě samým. Thrákové tančili při flétně se zbraní.

Cvičení tělesná jsou pro zdraví užitečná. Podlé peněz neposuzujeme blaženost, ale podlé cnosti a moudrosti. Sokrates pohrdal vším lidským (v poměru) s radou od (παρά) bohů.

Velmi libý pramen teče pod oným platanem. Hektor od Achilla zavražděn byl. Již mnozí páni od otroků svých násilně zabiti byli (ἀποθνήσκειν, aor. I.). Archestratos prošel z rozkoše všecky země a moře. Boháči pro ustavičné rozkoše štěstí svého neužívají. Při troubě (zvuku trub) jdou vojáci do bitvy. Všecko zlato nad zemí a pod zemí nevyváží cenu cnosti. Dionysios založil v Sikelii pod samou (αὐτός) Aetnou město, a nazval je Adranon. K noci nepřátelé ucouvli. Ku konci vojny povstal (aor.) prudký hlad.

O spojování přídavných časoslovních na τός a τέος, viz §. 109. 4. pak o komparativech §. 119. IV. 5.

§. 124.

Poznamenání o zájmenech.

1. Zájmenem se vyjádřuje podmět, výrok, předmět a přívlastek, když udané částky sady nepředstavují ponětí nějaké věci neb vlastnosti; nýbrž když se jen udati má, že věc nebo vlastnost buď na mluvícího samého neb na jinou (druhou neb třetí) osobu nebo věc se potahuje.

2. Všecka pravidla o podstatných a přídavných daná potahují se také na podstatná a přídavná zájmena, zde se jen některá poznamenání o místojmenech osobních přidávají.

3. Podstatná zájmena osobní v nominativu: ἐγώ, σύ, αὐτός, ἡ, ὁ; ἡμεῖς atd., tak jako přídavná zájmena co přívlastek, ku př. můj otec ἐμὸς πατήρ, kladou se v řeckém jako v latinském a českém jen tam, kde zvláštní důraz na nich leží; jmenovitě v protisadách, jako: *Καὶ σύ ταῦτα ἔπραξας; — Καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἀπέθανεν. Ἐγὼ μὲν ἄπειμι, σὺ δὲ μένε.* Kde se to neděje, tam se vynechají, protože osobní zájmena v zakončení časoslovním vězí: γράφω píšu, γράφεις píšeš, γράφει píše, kde *u* neb *o* jest *io* = *já*; *ěš*, *es* jest *σv* = *ty*; *ě* neb *e* jest *je* = *i*, lat. *is*, *id*; přisvojovací zájmena se ze smyslu vyrozumívají a v řeckém obyčejně artikulem naznačují: ἡ μήτηρ εἶπέ μοι (má) matka mi řekla. *Οἱ γονεῖς στέργουσι τὰ τέκνα* rodiče milují děti, dítky, rozumí se: své; viz §. 111. 13. a §. 42. 2.

Pozn. 1. Rozdíl v přízvučných a příchylných zájmenech, jako: *ἐμοῦ* a *μού* leží ve větším nebo menším důrazu, s kterým se v řeči pronášejí; v protisadě ovšem přízvučná se potřebují: *ἐμοῦ μὲν κατεγέλασε, σὲ δὲ ἐπῄνεσεν.*

4. Zvratná zájmena (reflexiva) potřebují se tam, kde na jmenovaný již předmět se potahují, an se sám co předmět (v genitivu, dativu, akkusativu nebo ve spojení s předložkou) nebo co přívlastek na proti staví.

Ὁ σοφὸς ἑαυτοῦ κρατεῖ moudrý sám sebe kroti. *Σὺ σεαυτῷ ἀρέσκεις, ὁ παῖς ἑαυτὸν ἐπαινεῖ, οἱ γονεῖς ἀγαπῶσι τοὺς ἑαυτῶν παῖδας* (své vlastní). *Γνῶθι σεαυτόν* znej sebe sám. *Οὗτος ὁ ἀνὴρ πάντα δι' ἑαυτοῦ μεμάθηκεν· — ὁ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀπέθανεν.*

5. Jmenovaný předmět, na který se zvratná zájmena potahují, jest buď

a) podmět sady, jako napřed v č. 4. uvedeno; buď

b) předmět sady, jako: *ἀπὸ σαυτοῦ ἐγώ σε διδάξω* tebou samým tě poučím.

6. Zvratné zájmeno v udaném poměru může se také tam potřebovati, kde s infinitivem (akk. a inf.) nebo participiem spojeno jest, třeba v průpovědi vedlejší: kde jinak zájmena stojí: jemu, jí, je, jej, atd.

Ὁ τύραννος νομίζει τοὺς πολίτας ὑπηρετεῖν ἑαυτῷ. Πολλῶν ἐθνῶν ἦρξεν Κῦρος οὔθ' ἑαυτῷ ὁμογλώττων ὄντων, οὔτε ἀλλήλοις. Ὁ κατήγορος ἔφη τὸν Σωκράτην ἀναπείθοντα τοὺς νέους, ὡς αὐτὸς εἴη σοφώτατός τε καὶ ἄλλους ἱκανώτατος ποιῆσαι σοφούς, οὕτω διατιθέναι τοὺς αὑτῷ συνόντας, ὥστε μηδαμοῦ παρ' αὐτοῖς τοὺς ἄλλους εἶναι πρὸς ἑαυτόν (před ním, sebou: praes.). *Κῦρος διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων, τῶν ἀρχὰς δὲ ἑαυτῶν κτησαμένων.*

7. Zato pak závislé pády zájmena *αὐτός, ή, ό*, jako: *αὐτοῦ, ῆς; αὐτῷ, ῇ; αὐτόν, ήν, ό; αὐτῶν* atd. nebo i ukazovacího zájmena všude tam se potřebují, kde se předmět jinému, nikoli sobě, naproti staví. *Ὁ πατὴρ αὐτῷ ἔδωκε τὸ βιβλίον* otec jemu (ku př. synu) dal knihu. *Στέργω αὐτόν* miluji ho, jej. *Ἀπέχομαι αὐτοῦ* zdržuju se jeho neb ho, kde *αὐτοῦ* platí jen co zájmeno osobní 3. os.

8. V pádě pod č. 6. uvedeném užívá se místo zvratného zájmena také *αὐτός*, všude tam, kde vedlejší sada nebo člen její z duše mluvícího spisovatele, nikoli z duše toho, na kterého se zájmeno potahuje, se přednáší:

Κῦρος ἐδεῖτο τοῦ Σάκα πάντως σημαίνειν αὐτῷ, ὁπότε ἐγχωροίη εἰσιέναι πρὸς τὸν πάππον Kýrus prosil Sáka, aby oznámil jemu, kdyby

příhodno bylo. *Οἱ πολέμιοι εὐθὺς ἀφήρουσι τὴν λείαν, ἐπειδάν ἕδωσί τινας ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐλαύνοντας* (proti nim se ženoucích). *Τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο Σωκράτης πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας αὐτῷ. Σωκράτης ἔγνω τοῦ ἔτι ζῆν τὸ τεθνάναι αὐτῷ κρεῖττον εἶναι.*

9. Ve složených zájmenech zvratných podrží *αὐτός* svou sílu, nebo ji tratí.

a) *Ποιοῦ μὲν φίλους τοὺς ὁμοίως αὐτοῖς τε* (nebo *σφίσι τε αὐτοῖς*) *καὶ τοῖς ἄλλοις χρωμένους, φοβοῦ δὲ τοὺς πρὸς σφᾶς μὲν αὐτοὺς* (neb *ἑαυτούς*) *οἰκειότατα διακειμένους, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ἀλλοτρίως* (sobě samým a sebe samy).

b) *Οἱ στρατιῶται παρεῖχον ἑαυτοὺς* (neb *σφᾶς αὐτοὺς* sebe, se) *ἀνδρειοτάτους. Οἱ πολέμιοι παρέδοσαν ἑαυτοὺς* (neb *σφᾶς αὐτοὺς* se) *τοῖς Ἕλλησιν.*

Pozn. 2. Zvratná místojmena buď se užívají jednoduše, jako: *μεταδίδωμί σοι τῶν ἐμῶν χρημάτων — δικαιότερόν ἐστι, τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἔχειν, ἢ τούτους — ὑμεῖς ἅπαντες τοὺς ὑμετέρους παῖδας ἀγαπᾶτε — οἱ πολῖται τὰ σφέτερα σῴζειν ἐπειρῶντο,* anebo místo přisvojivých genitiv složených zvratných, a sice to poslední obyčejně u jednotníka zájmena vždycky, u množníka třetí osoby častěji a první forma v množníku zájmena (vyjma 3. osobu) obyčejně se užívá; asi v ten způsob:

S. *τὸν ἐμαυτοῦ* (*σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ*) *πατέρα* nikoli *τὸν ἐμὸν* (*σὸν*) *αὐτοῦ π.*
τὴν ἐμαυτοῦ — — μητέρα — τὴν ἐμὴν (*σὴν*) *αὐτοῦ μ.*
τοῖς ἐμαυτοῦ — — λόγοις — τοῖς ἐμοῖς (*σοῖς*) *αὐτοῦ λ.*

P. *τὸν ἡμέτερον αὐτῶν πατέρα* — zřídka *τὸν ἡμῶν αὐτῶν π.*
τὴν ἡμετέραν αὐτῶν μητέρα — — τὴν ὑμῶν αὐτῶν μ.
τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἁμαρτήματα — — τὰ ἡμῶν αὐτῶν ἁ.
τὸν σφέτερον αὐτῶν πατέρα — častěji ale *τὸν ἑαυτῶν πατέρα.* nikdy ale *τὸν σφῶν αὐτῶν πατέρα.*

Také zde podržuje *αὐτός* svou sílu anebo ji tratí:

a) *ὁ παῖς ὑβρίζει τὸν ἑαυτοῦ πατέρα* svého vlastního otce.
ὑμεῖς ὑβρίζετε τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν πατέρας vestros ipsorum patres.
οἱ παῖδες ὑβρίζουσι τοὺς ἑαυτῶν πατέρας suos ipsorum patres.

b) *Περδίκκας Στρατονίκην, τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφήν, δίδωσι Σεύθῃ* (svou sestru).

XCIII. Cvičení.

Nestřídmý sám sebe otrokem činí. Pečuj o všecky, nejvíce ale o sebe sám. Žádosti (*ἡδοναί*) duši vrozené ji nepřemluví považlivou býti, ale co nejrychleji jak sobě, tak tělu, sloužiti. Dobří podávají svá dobra, co vlastní (*οἰκεῖος*), ale ta přátel považují za svá. Styděli bysme se, kdybysme pro svou slávu více, než o společné dobré pečovali. Které (*οὓς ἄν* s konj.) co lepší, než sebe považujeme (aor.), těch také bez nucení uposlechneme. Těm, (kteří) dobře činiti sobě sami nepřikazují, dává bůh jiné přikázatelé. Chaldaeové přišli prosíce Kýra pokoj s nimi učiniti (aor.). Athénští se domnívali (*οἴεσθαι* aor.)

že netřeba (inf.) jiným (ἕτερος) za vysvobození díky vzdávati, nýbrž ostatní Helléni jim. V Peloponezské vojně Hellenská města vyhubena byla (aor.), některá od cizinců (barbarů), některá od nich samých. Obohacuj přátely, nebo tím sám sebe obohatíš. Phrixos dozvěděv se, že ho otec obětovati chce (μέλλειν opt.), vzav (svou) sestru a vstoupiv s ní na berana přišel přes moře do Ponta Euxinského. Peršané prošli ruce zavazujíce celou zem Eretrií, aby králi říci (aor.) mohli (ἔχειν), že jim nikdo neutekl. Druhové Odyssea(ovi) svým vlastním výstupkem pošli (aor.). Své (vlastní) bratry jste zradili. Našeho (svého) vlastního bratra opouštíme.

§. 125.

O infinitivu.

Infinitiv jest vlastně třetí osoba časoslova rodu středního, která bývala s mužským jedna, proto místo *to*, povstalo *τον*, lat. tum, pers. den (ten), u nás ale změkčené *tjo*, *tje*, *tí*; bí-*ti* = bi-*tí* = bi-*tje* = bi-*tjo*; že pak 3. os. vzdálenější se znamenala slovem *on*, *ono*, *ona*, *en* neb *in* zkrácená, povstali také infinitivi na tuto koncovku *εναι*, *ειν* en; lat. are, ere, ire, místo *ane*, *ene*, *ine*; u nás subst. verbalia na *ení*.

Neurčitý má tedy v sobě odtažné ponětí podstatnosti, rozeznává se od slova podstatného, že zachovává v sobě ještě povahu časoslova, a obsahuje tedy způsob činnosti, trvání, dokončení nebo budoucnosti; tak že v řeckém infinitiv každého času u nás jen přítomného: *γράφειν* psáti, *γεγραφέναι*, *γράφναι* scripsisse, *γράψειν* scripturum esse; při tom podrží ten pád u sebe, které časoslovo žádá, jako: *γράφειν ἐπιστολήν* psáti psaní, nebo: *ἐπιθυμεῖν τῆς ἀρετῆς* požadovati cnosti, *ἐναντιοῦσθαι τοῖς πολεμίοις* protiviti se nepřátelům; přívlastek bere také ve způsobu příslovce: *καλῶς ἀποθανεῖν* krásně umříti, podstatné ale *καλὸς θάνατος* krásná smrt.

Neurčitý užívá se v řečtině: A. bez artikule, B. s artikulem.

A. Infinitiv bez artikule.

1. Neurčitý stojí bez členu pro sebe co podmět samostatně: *Οὐ κακὸν (ἐστὶ) βασιλεύειν* ne zle (místo: není) zle kralovati. *Ἀεὶ ἡβᾷ τοῖς γέρουσιν εὖ μαθεῖν. Μόχθος μέγιστος γῆς πατρίας στέρεσθαι.*

2. Neurčitý se klade co výraz učiněného nebo žádaného, obmyšleného, nebo co se státi má, oučelu, oumyslu a následku v poměru předmětném (4. pádu akkusativu), kterého dosazuje, nejvíce u jistých časoslov a příslovcí:

a) U časoslov nějakou činnost v sobě obsahujících, jako: chtíti, žádati, odvážiti, prositi, poručiti, raditi, nechati, obávati se, zdrahati se, zdržovati.

b) U časoslov činnost mysle udávajících: mysléti, věřiti, doufati, zdáti se, pomníti, učiti se, upírati, říci.

c) U časoslov vyznamenávajících: možnost nebo mocnost, sílu, schopnost.

d) U mnohých jiných časoslov a příslovcí k vyjádření nějakého oučelu neb určení, pak následku neb oučinku.

Βούλομαι nebo *μέλλω γράφειν. Ἐπιθυμῶ πορεύεσθαι. Τολμῶ ὑπομένειν τὸν κίνδυνον. Παραινῶ σοι γράφειν. Οὗτος τοὺς δούλους ἔπεισεν ἐπιθέσθαι τοῖς δεσπόταις. Κῦρος τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ ἅμα παρεσκευάζετο βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Κωλύω σε ταῦτα ποιεῖν. Φοβοῦμαι διελέγχειν σε. Νομίζω ἁμαρτεῖν. Ἐλπίζω εὐτυχήσειν. Ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι. Οὗτος ἔφη εἶναι στρατηγός. Λέγω εἰδέναι ταῦτα. Μανθάνω ἱππεύειν. Διδάσκω σε γράφειν. Δύναμαι ποιεῖν ταῦτα. Ποιῶ σε γελᾶν. Ἀλέξανδρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι. Ἥκομεν μανθάνειν.*

Pozn. U některých přídavných, kde my klademe podstatná slova časoslovní (verbalia), klade se neurčitý čas místo trpného, činný neb střední: *καλός ἐστιν ἰδεῖν* kalo k vidění, krásně jest to viděti; *ἄξιός ἐστι θαυμάσαι* jest podivení hoden; *λόγος δυνατός ἐστι κατανοῆσαι* (slovo), řeč (možno jest rozuměti) jest k rozumění.

3. Mnoho časoslov, co neurčitý čas k sobě berou, mají krom toho předmětu také jiný osobní ještě u sebe, jako: *ἡγοῦμαί σε ἁμαρτεῖν* nebo *ἡγοῦμαί σε εὐδαίμονα εἶναι.* Tento předmět osobní v tom pádu stojí, co časoslovo žádá, ku př.: *δέομαί σου ἐλθεῖν, συμβουλεύω σοι σωφρονεῖν* radím ti zmoudřeti. *Ἐποτρύνω σε μάχεσθαι, κελεύω σε γράφειν* velím ti psáti.

4. Když hlavní časoslovo 4. pád požadující, udává nějaké domnívání, vyjádření, a jest-li jeho předmět spolu podmětem jest, nebo v řeckém předmět hlavní sady také předmětem vedlejší odvislé sady jest, ku př.: věřím, myslím, že jsem (já) chybil, tedy se nepřidává zájmeno v akkusativu k infinitivu jako v latině, ale zcela se vynechá: myslím chybiti, *οἴομαι ἁμαρτάνειν*, credo me errare; a tak i v minulém:

οἶομαι (*οἴει, οἴεται*) *ἁμαρτεῖν*, místo: *οἶομαι ἐμαυτὸν ἁμαρτεῖν*, *οἴει σεαυτὸν ἁμαρτεῖν*, *οἴεται ἑαυτὸν ἁμαρτεῖν* myslím, že jsem chybil, myslíš, žes chybil, myslí, že (on) chybil; lat. credo me errasse, credis te errasse, credit se errasse.

5. Když u infinitivu **přídavné** nebo **podstatné** určení co výrok stojí, tedy s osobným předmětem do stejného pádu přijdou, buď do genitivu, dativu, neb akkusativu, a jest-li spojení jako v č. 4. udáno, tedy také do nominativu (**přitažnost**, attractio u infinitivu).

Nom. s inf. *Ὁ στρατηγὸς ἔφη πρόθῡμος εἶναι ἐπιβοηθεῖν* ochotným býti k pomoci.

Gen. s inf. *Δέομαί σου προθύμου εἶναι* prosím tě ochotným býti.
Dat. s inf. *Συμβουλεύω σοι προθύμῳ εἶναι* radím ti ochotným býti.
Akk. s inf. *Ἐποτρύνω σε πρόθυμον εἶναι* pobízím tě ochotným býti.
Nebo: *Ἔφη σε εὐδαίμονα εἶναι* pravil tě blaženým býti, žes blažen.

Pozn. 1. Někdy se nedává stejný pád, ale akkusativ, ku př.: *δεόμαί σου πρόθῡμον εἶναι.*

Pozn. 2. Akkusativ s infinitivem stojí jako v latině po časoslovech: **myšlení, pravení, chtění**; takže po neosobných: *δεῖ, πρέπει, καλόν ἐστιν*; ku př.: *βούλομαί σε ἀπιέναι* chci, abys odešel; *νομίζω τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι* myslím, že dobrý člověk šťastným jest.

Pozn 3. Jest-li infinitiv podmětem, a přistoupí-li k tomu jiný podmět nebo výrok, bývá obojí v akkusativu: *Ὑπὲρ τῆς πατρίδος μαχομένους ἀποθανεῖν καλόν ἐστιν* bojujícím, pro bojující.

XCIV. Cvičení.

Kritias i Alkibiades mysleli, žeby, kdyby se Sokratem obcovali (aor. opt.), jak v řeči tak v činech velmi obratnými se stali. Vynasnažuj se tělem práce milovným, duši ale moudrolibým býti, abys (*ἵνα* s konj.) jedním co se ti uzdálo (*τὰ δόξαντα*) vykonati, druhým ale to užitečné předzvídati mohl. Peršané mysleli, že jsou po (*κατά*) moři nepřemožitelni. Nalezneš mnoho tyranů, kteří (part.) od těch, co (artid. s part.) nejvíce přátely se jim zdáli, pokaženi byli. Sokrates pravil, že orakule se tázající (artik. s part.) v tom, co bohové lidem učíce je posuzovati propůjčili, bázní. Každému panovníku přisluší, rozumným býti. Domnívám se, že lidé nemají bohatství a chudobu v domech, ale v duších. Společná nebezpečenství působila, že spojenci přívětivě spolu smýšleli. Některým libomudrcům se zdá (*δοκεῖ* s 3. p.), že se všecko (plur.) vždycky točí, jiným, že všecko stojí a že se nikdy nic nepohybovalo, a zase jiným, že všecko povstává a pochází, druhým pak, že nikdy nic nepovstalo, aniž pochází (aor.). Lidé, když (part.) nemocní

jsou, nechají svá těla s (*μετά*) namahánim a bolestí jak řezati, tak páliti. Kyros velel nepřátelům zbraň složiti. Nejblaženěji na světě mezi lidmi (*ἐν*) jest, ve štěstí (jsa) umříti (aor.). Lépe jest, pozdě ještě se učiti, nežli neumělým zůstati.

B. Infinitiv s artikulem.

1. Infinitiv s artikulem (*τό*) docela jako podstatné slovo se potřebuje a skrze všecky pády skloňuje; však ale na čas při tom ohled se béře: *τὸ ἐπιστολὴν γράφειν* listy psáti neb to listů psaní; *τὸ καλῶς γράφειν ἐπιστολήν. — τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν* krásně umříti, krásná smrť; *τὸ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθανεῖν.*

2. Když k infinitivu (ať je podmět nebo předmět) přistoupí ještě podmět nebo výrok, tedy přijde ten i onen do akkusativu. Když ale podmět infinitivu od podmětu hlavní sady není rozdílný; tedy se onen zřejmo nekladě, a výrok skrze přítažnost do stejného pádu s hlavním sady podmětem, nejvíce do prvního přijde; takovýto infinitiv překládá se nejvíce sadou: že, aby, když, proto atd.

Τὸ ἀποθανεῖν τινὰ ὑπὲρ τῆς πατρίδος καλή τις τύχη. Τὸ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας οὐδέν, οἶμαι, θαυμαστόν ἐστιν. Κλέαρχος μικρὸν ἐξέφυγε τοῦ καταπετρωθῆναι. Σωκράτης παρεκάλει τοὺς ἀνθρώπους ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ὡς φρονιμωτάτους εἶναι καὶ ὠφελιμωτάτους. (Casto *τοῦ* neb *τοῦ μή* s inf. udává oučel): *Δύναμιν παρασκευάζεται τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι. Οἱ ἄνθρωποι πάντα μηχανῶνται ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖν. Κῦρος διὰ τὸ φιλομαθὴς εἶναι πολλὰ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα καὶ, ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων* (scil. *ἀνηρωτᾶτο*), *διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο.*

XCV. Cvičení.

Myslivci v naději lovu (že uloví, *λαμβάνειν*, fut.) rádi se hmoždí. Prometheus ve Skythii upoután byl, že oheň ukradl (pro ukradení). Spartáné byli pyšni na to (*ἐπί*), že se vrchnostem ukázali podrobeni a poslušni. Lakomost krom toho (*πρός*), že nic neprospěje, často ještě přítomné jmění tratívá. Aby zajíci z tenat neutekli, vystavují lovci hlídače. Místo (*ἀντί*) co by byl mladíky snad zkazil Sokrates je (spíše) nabádal, aby na (*ἐκ*) každý způsob cnosti pilni byli.

Pozn. Negace u infinitivu jest *μή*, ku př.: *καλὸν μὴ μνησικακεῖν. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. Οὐ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ οὕτω χαλεπόν.*

§. 126.

Příčesti.

1. Příčestí podobá se formou a upotřebením přídavnému, má ale v sobě také ponětí času a způsobu činnosti: *γράφων* píšíc, *γεγραφών* napisav, *γράψας* psav, *γράψων* buda psáti; a zachovává i spojení neb konstrukcí časoslova: *ἐπιθυμῶν τῆς ἀρετῆς* žádaje (žádostiv) cnosti, *μαχόμενος τοῖς πολεμίοις* potýkaje se s nepřátely. *καλῶς γράφων* pěkně píše, neb *γράφων ἐπιστολήν* píše psaní, *γραφοῦσα ἐπ.* píšíc listinu atd. Protože příčestí má formu i způsob přídavného, nemůže pro sebe státi, ale přilnouti k podstatnému s kterým souhlasí v čísle, pádu a rodu.

2. Příčestí následujícím způsobem se užívá:

a) Docela jako přídavné, jako: *τὸ θάλλον ῥόδον* nebo *τὸ ῥόδον τὸ θάλλον* růže květoucí, *τὸ ῥόδον ἐστὶ θάλλον* růže jest květoucí.

b) Místo potažného místojmena: který nebo jenž, s určitým časoslovem: *Γυνή τις ὄρνιν εἶχε καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὠὸν αὐτῇ τίκτουσαν* která nesla, neb slepici — nesoucí.

c) Co doplněk časoslova neb přídavného, jako.: *χαίρω τὸν φίλον ὠφελῶν* těším se příteli prospívaje, prospěti.

d) Co výraz příslovce: *Κῦρος γελῶν εἶπεν* Kýros usmívaje se pravil.

Prvnější dva pády nemají těžkosti, pozorujmež tedy jen dva poslední tady.

3. Konstrukce čili vazba děje se tak, že buď

a) ve stejném pádu s předmětem stojí, a tudy podlé požadování časoslova v akkusativu, nebo v dativu, neb v genitivu, a to, když se příčestí co přívlastek potahuje na předmět ve hlavní průpovědi, ku př.: *Ὁρῶ σε ἀπορροῦντα* vidím tě rozpakujícího (v nesnázi). *Ὁρῶ ἄνθρωπον τρέχοντα. Ἀκούω αὐτοῦ λέγοντος* slyším ho mluvícího (an mluví). *Ἠκούσαμεν τοῦ στρατηγοῦ παραγγείλαντος* slyšeli jsme vůdce velícího. *Μεταμέλει αὐτῷ ψευσαμένῳ* líto mu lhavšímu (že lhal). *Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφαίνοντο ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει.* Buď

b) stojí příčestí v nominativu, když jest přívlastkem podmětu ve hlavní sadě, a to bývá všade tam, kde hlavní časoslovo jest trpné anebo neprechodné, ku př.: *Ἥφθη ὁ*

φίλος ἀπορῶν viděl se, neb viděn byl přítel rozpakující (an rozpak.). Μεταμέλομαι ψευσάμενος lituju selhav. Ἄχθομαι μανθάνων stěžuju si uče. Ἁμαρτάνεις ταῦτα ποιῶν chybuješ takovéto čině. Ἄρχομαι λέγων.

c) Tak se i děje, když ve hlavní sadě činné časoslovo nějakého vnímání na vlastní osobě podmětu značí; ku př.: Αἰσθάνομαι κάμνων, tolik co: αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν κάμνοντα cítím se nemocným. Οἶδα θνητὸς ὤν t. j. οἶδά με θνητὸν ὄντα vím smrtný jsa, t. j. vím, že smrtný jsem; místo inf. εἶναι scio me mortalem esse.

Pozn. Σύνοιδα, συγγιγνώσκω ἐμαυτῷ může se buď v časoslovu ležící podmět a nebo na potažné zájmeno vztahovati, a stojí buď v nominativu a nebo pak v dativu: σύνοιδα (συγγιγνώσκω) ἐμαυτῷ εὖ ποιήσας neb σύνοιδα ἐμαυτῷ εὖ ποιήσαντι. Jestliže podmět ale není spolu předmětem, tedy stojí předmět se svým příčestím v dativu, jako: σύνοιδά σοι εὖ ποιήσαντι aneb oboje v akkusativu: σύνοιδά σε εὖ ποιήσαντα.

d) Negace při příčestí bývá οὐ, leda by hlavní sada byla podmiňovací čili hypothetická, a nebo vedlejší sada dle obsahu nejistá, tu se klade μή, ku př.:

Ὁρῶ σε οὐ πειθαρχοῦντα. — δῆλός ἐστιν οὐ σωφρονῶν. — τὸ μαντεῖον προῄδει μὴ ἐπ' ἀγαθῷ ποτὲ τὸ Ἐλευσίνιον οἰκισθησόμενον. — Τίς ἐθελήσει φιλοτιμεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς (kdo se bude chtít u vás poroučeti), ὅταν ὁρῶσι μήτε τοῖς χρηστοῖς χάριν οὖσαν μήτε τοῖς πονηροῖς τιμωρίαν πρὸς ὑμῶν.

4. Příčestí jsouc přívlastivé vyjádřuje činnost už na předmětu; proto jen taková časoslova doplněk v příčestí přibírají, která co doplněk požadují činnost co přívlastek na předmětu vězící, tak že v jakési činnosti nebo v nějakém stavu obsažen býti se zdá.

Třídy takovýchto časoslov jsou následující:

a) Verba sentiendi, t. j. časoslova vnímání smyslného neb duševního, jako: slyšeti, viděti, znamenati, pozorovati, nahlížeti, zkusiti, zpomenouti si, nebo zapomenouti.

b) Verba declarandi, časoslova: ukázati, zjeviti, oznámiti, patrným býti.

c) Verba affectuum, časoslova vnitřního hnutí, náklonnosti, náruživosti, jako: radovati se, truchleti, spokojiti se, nevrleti, styděti se, litovati.

d) Časoslova snášení, setrvání, zemdlení (περιορᾶν, ἀνέχεσθαι, καρτερεῖν, κάμνειν, a jiná, však ἐᾶν (nechati) vždy s inf.

e) Časoslova, co znamenají: začínati, přestati, zabaviti, opominouti, popustiti.

f) Časoslova: blahobytu, vyznamenání (předčíti nebo pozadu býti), dobročinění, chybění, užívání, naplněnosti, a podobné.

Pozn. 1. Taková participia překládají se často podstatným nebo neurčitým, často i vedlejší sadou s *že*; časoslova pod *a*) uvedená mohou také střídavě míti vedlejší sadu s *ὅτι* neb *ὡς*, takže po těch v *c*) stává místo příčestí, vedlejší sada s *ὅτι*; po časoslovech působení, snažení, pobízení, klade se místo infinitivu raději *ὅπως*, po určení (*πείθειν*) raději *ὥστε*: po časoslovech: obávání se, strachování neb ostýchání se, stojí zvláště v nepřímé otázce, částice *μή*, jako v latině *ne*, aby *ne*- (viz dále *k*).

Pozn. 2. Některá časoslova střídavě spojují se s příčestím a také s neurčitým.

a) *Ἀκούειν* s part. při vlastním slyšení; s infinitivem při slyšení od cizích; *ἀκούω σου διαλεγομένου* slyším tě mluvícího; naproti ale: *ἰδεῖν ἐπεθύμει Ἀστυάγης τὸν Κῦρον, ὅτι ἥκοιε* že slyšel (od jiných) *καλὸν κἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι*; podobně při *πυνθάνεσθαι* dozvěděti se.

b) *Εἰδέναι, ἐπίστασθαι* s part. věděti, s inf. umím, rozumím, znám, *οἶδα* (*ἐπίσταμαι*) *θεοὺς σεβόμενος* vím, že bohy ctím (bohy ctě), *οἶδα θεοὺς σέβεσθαι* znám bohy ctíti. Tak i vedle *αἰσθάνεσθαι* infinitiv.

c) *Γιγνώσκειν* s part. poznati, s infin. učiti se, posouditi, určiti; jako: *γιγνώσκω ἀγαθοὺς ὄντας τοῖς στρατιώτας τοὺς ἀγῶνας* poznávám užitečné jsoucí (že jsou) bojovníkům zápasy; zase: *γιγνώσκω τοὺς ἀγῶνας τοῖς στρατιώταις ἀγαθοὺς εἶναι* soudím užitečny; zde: užitečné býti.

d) *Μανθάνειν* s part. nahlížeti, pochopiti, s infin. učiti se, *μανθάνω σοφὸς ὤν* nahlížím, že moudrý jsem (moudrý jsa); *μανθάνω σοφὸς εἶναι* učím se moudrým býti.

e) *Μεμνῆσθαι* s part. pamětlivým býti; s infin. pomysliti, předsevziti si, *μέμνηται εὖ ποιήσας τοὺς πολίτας* připomíná si dobročiniv (že dobřečinil), *μέμνηται εὖ ποιῆσαι τοὺς πολίτας* zamýšlí (chce) dobročiniti občanům.

f) *Φαίνεσθαι* s part. ukázati se, zjeviti se: s neurčit. zdáti se (videri), jako: *ἐφαίνετο κλαίων* a jinak zase: *κλαίειν*. Takže: *ἐοικέναι*.

g) *Δεικνύναι* a *ἀποφαίνειν* s part. ukázati, dokázati; s inf. učiti: *ἔδειξά σε ἀδικήσαντα* dokázal jsem tě křivdiviše, žes křivdil; *ἡ βουλὴ Λισχίνην καὶ προδότην εἶναι καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφαινεν* (poučil).

h) *Ἀγγέλλειν* s part. při oznámení o pravdových příhod, s infinitivem u nejistých věcí: *ὁ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν ἐμβάλλων ἀγγέλλεται* vpadna, padaje, že vpadá; vpadati = *ἐμβάλλειν*, když se to jistotně neví. Podobně i časoslova: *φάναι, ὁμολογεῖν*, tak i: *νομίζειν, ὑπολαμβάνειν, τιθέναι*.

i) *Ποιεῖν*, s part. představiti, s inf. učiniti, *ποιῶ σε γελῶντα* před-

stavuju tě směšného; ale *ποιῶ σε γελᾶν* činím, působuju, abys se smál.

k) *Αἰσχύνεσθαι, αἰδεῖσθαι*, s part. styděti se, s inf. ze studu něco opomenouti; *αἰσχύνομαι κακὰ ποιῶν τὸν φίλον;* ale: *αἰσχύνομαι κακὰ ποιεῖν τὸν φίλον.*

l) *Ἄρχεσθαι*, s part. začínati, s inf. začíti (chtíti); *ἤρξαντο τὰ τείχη οἰκοδομοῦντες* začínali stavíce; však: *οἰκοδομεῖν* začali, (chtěli) stavěti.

Pozn. 3. Místo způsobu mluvení třetí osoby: *δῆλόν ἐστι, φανερόν ἐστι, φαίνεται* zjevno jest, jeví se, užívá Řek také osobního časoslova a potahuje pak příčestí na ten určitě vytknutý podmět, jako: *δῆλός εἰμι, φανερός εἰμι, φαίνομαι τὴν πατρίδα εὖ ποιήσας* jeven jsem, jevím se vlasti dobře činiv, že jsem dobročinil.

5. Konečně stojí příčestí co doplněk u následujících časosloves:

a) *τυγχάνω* jsem náhodou; *b*) *λανθάνω* jsem skryt; *c*) *διατελῶ, διαγίγνομαι, διάγω* pokračování, trvání znamenajíce; *d*) *φθάνω* předcházím; *e*) *οἴχομαι* jsem pryč, ušel jsem.

U překládání obyčejně se ten poměr obrátí, co stojí v příčestí, určitým časoslovem se vyjádřuje, druhé časoslovo ale příslovcem.

Κροῖσος φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων skrytě, nevěda pásl; *διάγω, διατελῶ* neb *διαγίγνομαι καλὰ ποιῶν* pořád, ustavičně dobročinil; *ᾤχετο φεύγων* ušel ubíhaje, utekl; *ᾤχοντο ἀποπλέοντες* ušli odplovajíce, uplouli. *Ἔτυχον ὁπλῖται ἐν τῇ ἀγορᾷ καθεύδοντες ὡς πεντήκοντα* nahodili se spíce, t. j. náhodou právě spali. *Οὐκ ἂν ἄλλος φθάσειε τοῦτο ποιήσας* dřív by to neučinil.

XCVI. Cvičení.

Slyším (s gen.), že někteří se chválí, protože spravedlivi muži jsou. Příjemno jest dozvěděti se (aor.), že přítel jest šťastný. Slyšel jsem jednou i Sokrata o přátelství rozmlouvajícího. Nikomu líto nebylo, že mlčel, ale že tlachal, mnohému. Pomni, žes člověk smrtelný! Proti nepříteli zmužileji budou bojovati sobě povědomí (*οἵ ἄν*), že dobře vycvičeni jsou. Sokrates byl znám co lidumil. Tento muž přesvědčen byl, že nás oklamal (aor.). Zjevno jest, že nepřátelé město po suchu i po moři oblehnou. Pilní žáci se těší, že od učitele pochváleni budou. Litoval Xerxes, že Hellespont bičoval (bičovav). Měšťané toho oželeli (aor.), že zradili město. Těžko jest dopustiti, aby přátelé zahubeni byli. Ustavičně dobročiň příteli t. j. nezemdli dobročiniti příteli. Sokrates nikdy neopominul dobré vyhledávati a dobrému se učiti. Nepřátelé přestali (aor.) obkličovati město. Hleď přátely dobročiněním předčiti. Byl

jsem si vědom, že jsem příteli neukřivdil. Peršané jsouce ještě děti učí se panovati a opanovánu býti. Dobromyslný přítel umí zármutek přítele svého léčiti. Jsa bohat, pomni také chudým přispěti. Od cizého dobrému naučivše se nechceme styděti se. Nechceme se styděti od cizého učiti se dobrému. Lakedaimoné domnívajíce se, že jim vojna prospěje, uzavřeli pomahati Cýru. Philipp zdá se více zlatem, nežli vojem, že panství rozmnožil. Smrť jest člověku ze všeho dobra ta nejlepší. Vojáci náhodou zešikováni byli. Můžeš-li mi říci, co myslíš právě? Kdokoliv (ὅστις) druhých (ἕτερος) se bojí, jest sám nevěda otrokem. Kallixenos Athénský, byv do vězení zavřen, prodlubav ho tajně, utekl k nepřátelům. Sokrates ustavičně dobročinil. Dobrodinci vždy milováni bývají. Jest-li že (ἐάν s konj.) nepřítele dříve usmrtíme (aor.), žádný z nás neumře. Po smrti bude tělo sice mrtvo, ale duše nesmrtelná a nestárnoucí odletí (ἀποπέτομαι). Zajati prokopali tajně žalář a utekli (ἀποφεύγω). Které vidím po krásném a dobrém (plur.) bažiti (-ících), ty ctím. Lidé spravedlivi, když poznávají, (γνόω) že se jim nevěří (ptc.), nemilují neuvěřčivých. Pomni také chudým prospívati.

6. V řeckém jako v latinském spojují se příčestí na dvojí způsob; ten první jest: Participium conjunctum (příčestí spojené), když vedlejší sada nemá svůj podmět, ale tento v podmětu nebo v předmětu hlavní sady se nachází: tu souhlasí příčestí v rodu, v čísle a v pádu buď s podmětem nebo s předmětem. Druhý způsob spojení slove: Ablativus absolutus (odborný, odloučený), když vedlejší sada má svůj podmět neobsažený ve hlavní sadě; a tu stojí v řečtině podmět vedlejší sady v genitivu spolu s participiem, tedy: genitiv absolutní. *Τοῦ ἦρος ἐλθόντος, τὰ ἄνθη θάλλει*, jara přišlého (když jaro přišlo) kvítí květe. V staroslovanském užíval se dativ absolutní, prostý, jako v evangel.: Odšedšem vlchvom, anjel javí sja; když mudrci odešli, anděl jeví se atd., zvraščajuščem sja im, osta Isus atd., vracujícím se jim (když se vraceli) zůstal Ježíš.

7. Udáno bylo (v č. 2. d) že particip vyjádřuje také jako příslovce poměr času, příčiny, oučelu, způsobu a výminky. Proto tedy časové sady, pak příčinné a podmětné sady popisujíce stav podmětu nebo předmětu ve hlavní sadě, představují se ve spojení s příčestím (participium). Že se ale v řeckém okolnosti, příčiny a výminky, pod jakými se

co děje, do oboru času kladly, povstal z toho způsob spojování příčestí v genitivu absolutním, o kterém poněkud zmíněno v §. 119. III. 4. dodat. 1.

Pozn. 1. Někdy by mělo participium shodovati se s jménem hlavní sady, ale klade se přece gen. absol., když vedlejší sada předchází, a hlavní sada tak státi měla, že genitiv absolutní požadovala; někdy ale jen proto se klade, aby hlavní sada se lišila od vedlejší; ku př.: *βοηθησάντων ὑμῶν προθύμως, πόλιν προσλήψεσθε* kde snad spisovatel úmysl měl psáti: *πόλις προσχωρήσεται.* — *Μαχομένων αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν;* kdeby vlastně státi měl shodně dativ, skrze to *αὐτοῖς*. Podobně: *Ἐς Εὔβοιαν διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους, ἠγγέλθη αὐτῷ.* Jinák zas: *Μή τι πάθω ὑπὸ σοῦ ὡς ἠδικηκότος ἐμοῦ μεγάλα.*

Pozn. 2. Někdy místo genitivu stojí také nominativ absolutní, když podmět vedlejší sady co částka ponětí souborného (hromadného) ve hlavní sadě se jeví: *Αὐτὸς ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται.* Herodot. *Ἄμφω δ' ἑξομένω, γεραρώτερος ἦεν Ὀδυσσεύς.* Hom. *Οἱ Ἀθηναῖοι ἡσύχαζον, λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοὶ μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον.*

Pozn. 3. Jestliže particip vedlejší sady z bezosobního časoslova*) pochází, neukončuje se, ale zůstane nezměněno, a to se také nazývá nominativ absolutní, nebo i akkusativ absolutní: *Ἐξόν* (lze) *ζῆν ἡμῖν μὴ καλῶς, καλῶς αἱρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν; δεδογμένον αὐτοῖς, εὐθὺς ἀδύνατα ἦν ἐπιχειρεῖν* když se jim uzdálo, když uzavřeli; *Κῦρος, ὡς ἐγένετο ἐν Μήδοις, συνδόξαν τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρί, γαμεῖ τὴν Κυαξάρου θυγατέρα* s přivolením otce svého i matky; někdy ale také stává genitiv; *δοξάντων τούτων, κατέλιπον τρεῖς ναῦς. Σημανθέντων τῷ Ἀστυάγει, ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐξεβοήθει.* Podobně nominativi absoluti také v českém.

Pozn. 4. Střídavě s genitivem stává akkusativ absolutní, když při vypravování o mínění neb jednání jiných vypravovatel příčinu dle svého zdání udává; v participiální sadě stojí pak částice *ὡς, ὥσπερ* jakoby, zrovna jak atd. *Τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν.* — *Σωκράτης πολλοῖς τῶν ξυνόντων προηγόρευε τὰ μὲν ποιεῖν, ὡς τοῦ δαιμονίου προσημαίνοντος.*

8. Particip v časové sadě se upotřebuje, když se nějaká příhoda nebo stav nějaký tak udává, že tím jiná příhoda blíže určiti nebo popsati se má, buď ohledem času, kdy se stala, nebo poměru a způsobu, jak se děla. V překladu stává podstatné, příslovce, nebo vedlejší sada s předložkou. *Ἡλίου ἀνίσχοντος* při východu slunce,

*) Taková jsou: *ἔξεστι* (exstat) lze, *αἰσχρὸν, δῆλον, δυνατὸν ὄν*, hanebno, zjevno, možno (jsa), *εἰρημένον* řečeno, *δόξαν* zdálo se, s dativem, a jiná.

za vycházejícího slunce, když vycházelo. *Τελευτήσαντος τοῦ πατρός* umřevšího otce, po smrti otcově. *Κελεύσαντός τινος* na poručení kohosi. *Κύρου βασιλεύοντος* za kralování Kýra. *Ἀρχόμενος* zpočátku, nejprv; *τελευτῶν* konečně; *ἀδικεῖτε ψευδόμενοι* křivdíte lhouce, že lžete. *Εὖ ποίησας ἀναμνήσας με* dobřes učinil připomenuv mne, žes mne připomněl. *Ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες* křivdíte, nedobře činíte, vojnu začínajíce. *Καθευδόντων τῶν φυλάκων τὸ τεῖχος ἑάλω* spícím strážníkům (když varty spaly) zeď(hradba) se vzala. *Γραμμάτα μαθεῖν δεῖ καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν*, naučivšímu se, po učení rozum míti.

Pozn. Participium, co na místě časové sady stojí, mívá u sebe příslovce *ἅμα* neb *μεταξύ* pro stejnou dobu: *εὐθύς, αὐτίκα, ἐξαίφνης* nenadále, pro rychlotu, ku př. *ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη.* — *μεταξὺ ἀναγιγνώσκων διαλέγεται τοῖς φίλοις* — *εὐθὺς ἰδών με ἡσπάζετο.* — *καταλιπὼν φρουρὰν ἐν τῷ χωρίῳ οὕτως ἐπ' οἶκον ἀνεχώρησεν.*

Často po předcházejícím participium přidá se k hlavní sadě některé příslovce, jako: *οὕτως, εἶτα, κᾆτα, ἔπειτα, ὧδε, ἐνταῦθα* atd.

9. Particip zastupuje také někdy sady, kde příčina nějakého stavu ouzce spojená s ním udati se má: *χαλεπόν ἐστι λέγειν πρὸς γαστέρα ὦτα οὐκ ἔχουσαν.* — *οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὀργιζόμενος* (hněvaje se, z hněvu). *Ἀλλὰ περὶ τῶν μελλόντων φοβούμενος* (se obávaje, z bázně). *Ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐποιήσατο τὸν πόλεμον πρὸς Εὐαγόραν· ταῦτα διανοήθεις* (v tom oumyslu) *τὰς διαθήκας διέθετο.* — *οὔτε φιλῶν οὔτε πιστεύων οὔτε φοβούμενος* (ani ze strachu) *οὐδεὶς ἡμῖν διαλέγεται.*

Pozn. Částice *ἅτε* (jakože, protože, totiž) málo kdy stojí, a to jen tam, kde příčina objektivní t. j. opravdová se vytknouti má: *οἱ πολέμιοι ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες ἀνθρώποδα πολλὰ ἔλαβον.* — *ἅτε πυκνοῦ ὄντος τοῦ ἄλσους, οὐχ ἑώρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτός.* Někdy zase stojí: *οἷον, οἷα*, naproti tomu *ὡς*, když se příčina domejšlení dá: *ἐρώτα, ὡς ταληθῆ ἐροῦντος* ptej se, jako pravdu řeknoucího (jako že řeknu pravdu).

Pozn. 2. Někdy se přidá ku hlavní sadě: *οὕτω, διὰ τοῦτο, τοιγαροῦν* atd., aby jako na obsah vedlejší sady ukazovalo: *αὐτὸς ἀπορῶν οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ἀπορεῖν ποιῶ.* *Ὁ νομοθέτης διὰ τοῦτο τὸν νόμον ἔθηκεν οὕτως, ὁρῶν μόνην ταύτην καταφυγὴν οὖσαν τῆς ἐρημίας.*

10. Particip zastupuje konečně i sadu podmínečnou neb hypothetickou, když výmínka s následkem v ní založeném neodlučitelná jen co vedlejší určení její se považuje; když má particip u sebe: *καί, καίπερ* a, třeba; u překladu stojí: když, ačkoli s vedlejší sadou.

Τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. — *πολλοὶ ἀτυχοῦσι* (s nešťastnými) *μὲν τοῖς φίλοις συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσιν* (dobře se majícím závidí). *Λέοντα μὲν τιμηθέντα καὶ κοπέντα ταχέως φύεται, ἀνδρῶν δὲ διαφθαρέντων αὖθις τυχεῖν οὐ ῥᾴδιον.* — *Θεοῦ διδοντός, οὐδὲν ἰσχύει φθόνος. Συμβουλεύω σοι, καίπερ νεώτερος ὤν.*

Dodatek. Kde se participium překládá slovem: ačkoli, tam naskytá se i často protivná tomu částice *ὅμως* (přece) zrovna u participia, ku př.: *Πολλάκις ἄνθρωποι καίπερ γιγνώσκοντες τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ πράττουσιν.* – *σὺν μὲν σοὶ ὅμως καὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντες θαῤῥοῦμεν, ἄνευ δὲ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπιέναι φοβούμεθα.*

XCVII. Cvičení.

Nepřátelé spálivše město odjeli na (*ἐπί*) ostrovy. Když těla zmalátněla, zmalátní i duše. (Při) květoucí vorbě i ostatní umění kvete. Kdybychom o všech nerozumných řekli, že blázní, dobře bychom řekli. Věříte, žebyste bezpečněji žíti mohli, kdyby pokoj byl, než když vojnu vedete? — Nepracuješ-li, ani šťastným býti nemůžeš. Všecko se státi může, (když) bůh chce. Tyrtaeos, básník, od Athénských Spartánům žádajícím za vojvodu dán byl. Aleksandros zabil Klíta při večeři (večeře je), že se skutky Philippovy chváliti osmělil (osmělivšího se). Vojáci se vzchopili chtíce jíti naproti nepříteli. Zdají se to býti díla boje milovného muže, kterýžto (*ὅστις*), kdežto lze bez hany a ujmy pokoj míti, raději vojnu vésti si volí. Harpagos moha sám králem býti, vládu jinému odevzdal. Ačkoli bylo lze město dobýti (aor.), přece nepřátelé couvali. Když se vůdcům uzdálo, (*δοκεῖ*, s dat. aor.) bojovati, nepřátelé rychle utíkali. Athéňané vysláli osady do Iónie jakoby Attika nestačila. Sokrates velel, aby lidé zkoušeli všecko dílo začínati s bohy, kdežto bozi panovníci všeho díla jsou. Zkus živu býti tak, jakobys krátký a dlouhý čas žíti měl (buda živ).

§. 127.

Příslovce předmětné.

1. Předmětný poměr sady vyjádřuje se příslovcem. Příslovce udávají poměr místa, času a způsobu nějakého výroku nebo přívlastku (attribut), jako: *ἐγγύθεν ἦλθεν, χθὲς ἀπέβη, καλῶς ἀπέθανεν.*

2. Krom těchto má řeč ještě jiná příslovce, která také tu sponu čili kopulu, poměr výroku v ohledu podmětu, blíže určují, a jsou tedy příslovce způsobu (Modaladverbium) naznačujíce: jistotu neb nejistotu, tvrdění neb zápor; zde jen o tom posledním se jednati bude, a to ve vše-

likém spojení; neb o pouhé negací se mluvilo v §. 117. 3. 4. 5. o *ἄν* §. 115.

3. *Οὐ* (a z toho složená slova: *οὐδέ, οὔτε, οὐδείς* atd.) užívá se tam, kde se zhola, naprosto, něco upírá; *μή* však, a jeho složená (composita), když něco v ohledu na představu neb vůli mluvícího neb někoho jiného se upírá. Pravidelně se ty částice staví před to slovo, které se upírá.

4. *Οὐκ* stojí ve všech výpovědích (Aussageſätze), af si žádacím nebo oznamovacím způsobem pronešeny jsou, jako: *οὐ γίγνεται, οὐκ ἐγένετο, οὐ γενήσεται τοῦτο* nestane se to, *οὐκ ἂν γίγνοιτο ταῦτα.*

Pak ve vedlejších sadách s *ὅτι, ὡς* že, jako: *οἶδα, ὅτι ταῦτα οὐκ ἐγένετο;* při udávání času s *ὅτε, ἐπειδή* když atd., pak důvodu s *ὅτι, διότι, ἐπεί* atd., výsledku s *ὥστε* s indikativem; *ὅτε οὐκ ἦλθεν — ἐπεὶ ταῦτα οὐκ ἐγένετο*; konečně když ponětí jednotlivého slova docela se upírati má: *οὐκ ἀγαθός, οὐ κακῶς;* a to *οὐ* zůstane státi, kdyby také poměr sady *μή* požadovati měl, ku př.: *εἰ οὐ δώσει* když nedá.

5. *Μή* stojí u rozkazovacího a spojovacího způsobu (impt. a conj.) *μὴ γράφε* nepiš, *μὴ γράψῃς* bys nepsal (§. 114. 4.); u přání a pobízení s *ἵνα* aby, *ἕως* až, atd.; při oumyslu: *μὴ γράφοις, μὴ γράφωμεν;* v podmiňovacích sadách stojí s: *εἰ, ἐάν, ὅταν, ἐπάν*, atd.; *λέγω τοῦτο, ἵνα μὴ γράφῃς* pravím to, abys nepsal; *εἰ μὴ γράφεις* když nepíšeš. Když se udává výsledek s *ὥστε* s infinitivem, jako: *Οἱ πολῖται ἀνδρείως ἐμαχέσαντο, ὥστε μὴ τοὺς πολεμίους εἰς τὴν πόλιν εἰσβαλεῖν.* V potažných sadách uzavírajících v sobě výminku neb oumysl, jako: *ὃς μὴ ἀγαθός ἐστι, τοῦτον οὐ φιλοῦμεν* kdo nedobrý, toho nemilujeme, t. j. *εἴ τις μὴ ἀγαθός ἐστι* jestliže není kdo atd. V otázacích sadách, kde se vyjádřuje obávání tázajícího, a tudy záporná odpověd se očekávati dá: *μὴ νοσεῖς;* nestůněš? *ἆρα μὴ νοσεῖς;* věru nestůněš? při jiných otázkách ale stojí *οὐ* (viz na konci tázací sady). Podobně u infinitivu, participiu a přídavných, když se dají ve průpověd podmiňovací rozloučiti, ku př.: *ὁ μὴ πιστεύων* nevěře kdo t. j. jest-li kdo nevěří; zato ale jinak: *ὁ οὐ πιστεύων* nevěřící, kdo nevěří.

6. Když v záporné sadě stojí neurčitá zájmena: někdo, někde, někdy, nějak atd., tedy se záporně pronesou; ostatně musí býti ta negace stejná, t. j. všecky stejného druhu, buď z *οὐ* nebo z *μή* složeny, jako: *μικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην, οὔτε πόλιν δρᾷ.*

7. Po výrazech: pochyby, nedůvěry, nejistoty, ostýchavosti, obávání a strachu, pak upírání, překážky a zápovědi a uvarování — obyčejně stojí *μή* s infinitivem, místo neurčitého způsobu bez *μή*, jako: *κωλύω σε μὴ ταῦτα ποιεῖν* překážím ti to nečiniti, abys to nečinil.

Pozn. Když na význam bázně a pochyby atd. následuje *μή* s ind. s konj. neb optat. může se *μή* jako otázka, zdali, považovati a překládati: *δέδοικα, μὴ ἀποθάνῃ* nevím (bojím se) neumřel-li; nebo *μὴ τέθνηκεν* zdali neumřel (bojím se, že umřel); *ἐδεδοίκειν, μὴ ἀποθάνοι* aby neumřel. *Μὴ οὐ* s ind. a konj. (opt.) při oných výrazech dává se, když má naznačiti se, že předmět strachu nepřijde nebo nepřišel, ku př.: *δέδοικα, μὴ οὐκ ἀποθάνῃ* aby neumřel, nebo *μὴ οὐ τέθνηκεν* aby už nebyl umrlým; nebo: *μὴ οὐκ ἀποθάνοι* by snad neumřel.

8. *Μὴ οὐ* s infinitivem stojí místo infinitivu bez negace, u nedůvěry, překážky, upření atd. Když před ni vstoupí negace *οὐ*, a vůbec po všech záporných sadách.
οὐδὲν κωλύει σε μὴ οὐκ ἀποθανεῖν nic ti nebrání — umříti.
οὐδεὶς ἀρνεῖται, τὴν ἀρετὴν μὴ οὐ καλὴν εἶναι že není cnost krásná.
οὐκ ἀπεσχόμην μὴ οὐ ταῦτα λέγειν nezdržel jsem se, abych to neřekl.

9. *Οὐ μή* (viz §. 114. 2. D), obyčejně s konj., neb ind. fut., kde k tomu *οὐκ* nějaké časoslovo bázně neb strachu domysliti se musí, a *μή* na to potahovati; stává tedy tam, kde se říci mělo: nesluší se báti: *οὐ φοβητέον* — aby se něco nestalo; tedy následuje *μή*, jako: *οὐ μὴ γένηται τοῦτο* to se jistě nestane, non vereor, ne hoc fiat.

XCVIII. Cvičení.

Praví mudrci nikdy špatným žádostem sloužiti nebudou. Coby se v dlouhém čase státi nemohlo? Jakých (*ποῖος*) důkazů použili Athéňané, že Sokrates v ty, co obec věřila, nevěřil bohy? Když Peršané nevydrželi (*ἐπεί*), dobyli Helleni město. Neřekneš-li pravdu, nedoufej u (*ὑπό* s 2. p.) lidí najíti víry. Neutíkejme před nepřítelem! Kdo (*ὅστις*) přisahajícímu nevěří (*πείθεσθαι*), dovedl (umí) sám snadno křivě přisahati.

Jest to velké neštěstí, neuměti snášeti neštěstí. Sám sebe nekrotivý není volný. Přátelům dávej (aor.) třeba nežádali (nežádavým). Sophisté (mudrlanti) nechtěli s nemajícími peníze rozmlouvati. Co lidem není zjevno, hledí věstbou dozvěděti se od bohů. Co kdo pro sebe buď nezpracoval (aor.), buď nezočil, buď neslyšel, nebo nevykonal, to všecko často přítel pro přítele vykonal. Dokládalbych, že nikdo vzdělanosti nemá od toho, kdo se nelíbí. Dokazuješ, že žádného člověka pro nic nikdy nepotřebuješ. Nedoufej něco špatného spáchav, že skryt zůstaneš. Dobrému nikdy nenávisť pro něco neznikne. To krásné nikdy nikomu ošklivé se nezdá. Třidcet tyranů zapovědělí Sokratu nerozmlouvati s jinochy. Prekaspes upíral, že Smerdisa zabil. Klearchos tenkráte sotva ušel ukamenování (aby nebyl ukamenován). Všecky zákony zapovídají, nějakého lháře do (ἐν) veřejného usnešení zapsati. Bojím se není-li město již dobyto od nepřátel. Obávám se, není-li pro mne lépe mlčeti. Posly Perské ani chumelice, ani dešť, ani horko, ani noc nezdržuje od nejrychlejšího vykonání předsevzatého běhu svého. Žádná bázeň mne nezdrží, abych neřekl, co myslím. Buď dobré mysli, dojista, jest-li jaká spravedlnost, nic křivého se nestane. Špatné věru nikdy nenapravíte. Jest-li (ἐάν) zvítězíme, dojista Peloponezští do kraje nikdy nevpadnou (aor.). Sokrates pravil: Dokud (ἕως περ ἄν s konj.) dýchám a (spolu) mohu, filosofovati nepřestanu (aor.).

§. 128.

II. O složených sadách.

A. Přiřadění (Beiordnung).

1. Dvě sady, nebo i více jich u vnitř spojených, mohou býti k sobě ve dvojím poměru; předně tak, že sice jednotu myšlénky obsahují, ale přece jaksi každá sada pro sebe, samostatně a nezávisně vedle druhé stojí, ku př.: Sokrates byl velmi moudrý, i Platon byl velice moudrý; a tu jsou sady přiřaděné (beigeordnet, parataktice, coordinatae); a nebo jsou sady zcela do sebe zapletené tak, že jedna druhou doplňuje a blíže určuje, že každá co nesamostatný a co závisný člen od druhé se vidí; ku př.: když jaro přišlo, květe kvítí; tu jsou sady podřaděné (ſubordinirt, hypotaktice).

2. Zevnitřní potaha jest patera, tolikeré také přiřadění.

a) Spojovací sady (copulativ), kde druhá sada s první se shoduje a ji jako šíře rozkládá.

b) Odporovací čili protivné sady (adversativ), kde druhá sada s první jaksi v odporu stojí a buď ji obmezuje (beſchränkt), nebo zničuje (aufhebt).

c) Rozlíčené neb rozpojivé sady (disjunctiv), kde jedna druhou nesnášíc vylučuje svým obsahem, a jenom střídavě spolu obstáti mohou.

d) Příčinné sady (causal.), kde obsah druhé sady příčinu té první obsahuje.

e) Sousledné sady (consecutiv), kde obsah druhé z první co následek vyplývá.

A. Spojovací přiřadění stává se buď přimítáním, přiřaděním (Anreihe) nebo zvýšováním (Steigerung).

1. Přimítání (řadění) se děje spojkou: *καὶ*, lat. et (a, i), málo kdy v prostomluvě s příponou *τε*, též, že, que.

Ἥρξεν ὁ Κῦρος Βακτρίων καὶ (a) *Ἰνδῶν καὶ* (a) *Παφλαγόνων. Κῦρος ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ* (i) *κατὰ γῆν καὶ* (i) *κατὰ θάλατταν, καὶ* (a spojivě) *ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Τρῶες ὑπέρθυμοι τηλεκλειτοί τ'* (dalekoslavní též) *ἐπίκουροι* Hom *Σωκράτης τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει, τοὺς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει. Σοί τε τοὔργον τοῦτ' ἐμοίτ' ἔσται βραχύ.* Soph.

Místo: *καί — καί* nebo *τέ — τέ*, to jest: i — i, jak — tak, klade se často po sobě *τέ-καί*, též i: *καλός τε καὶ ἀγαθός. — ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης. Ἄλλοι τε καί* — jiní též i — a také. *Ἄλλως τε καί* jinakž i — *νῦν τε καὶ πάλαι* — nyní též i jindy, tedy jako jindy. *Καὶ ταῦτα* i toto, a sice.

2. Přimítání (řadění) záporných sad se děje jednoduše, když první člen dokládavý (tvrdící) jest, částicemi: *καὶ οὐ, καὶ μή* (a ne); u básníků *οὐδέ, μηδέ*, což se i v prose stává, když první člen také záporný jest; to *οὐδέ* (aniž) přiřaduje buď novou přistávku a nebo znamená protisadu, a značí tolik co: ale ne, nikoliv ale. Ve přimítání soutažném (correlativ) stojí: *οὔτε — οὔτε* (*μήτε — μήτε*) lat. neque — neque, nec — nec, (noch) aniž — aniž (ni — ni), když se tvrdící sada se zápornou spojuje: *οὔτε — τέ, μήτε — τέ* (ani — ale).

Οὔτε θεοί, οὔτε ἄνθρωποι ani bozi, ani lidé. *Ὁ χρηματιστὴς ἄλλῳ χρηματίζεται καὶ οὐχ ἑαυτῷ* a ne, nikoli sobě. *Φαίνομαι χάριτος τετυχηκὼς τότε καὶ οὐ μέμψεως, οὐδὲ τιμωρίας. Σεαυτῷ πρόσεχε καὶ μὴ ἀμέλει τῶν ἄλλων* (a nezanedbej). *Μή μ' ἐδίδασκε, μηδὲ ουμ-*

βούλεν' ἔτι nepoučuj mne, aniž poraď. *Παιδεύσεως τῆς ψυχῆς οὔτε ἀνθρώποις οὔτε θεοῖς τιμιώτερον οὔτε ἔστιν, οὔτε ποτὲ ἔσται. Μήτ' ὀκνεῖτε μήτ' ἀφῆτ' ἔπος κακόν. Σύγε οὐδὲ ὁρᾶν γιγνώσκεις, οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. Ὤμοσαν μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι* nezraditi se — a'e — *ὥςπερ οὐδ' ἠὖχετο, οὐδ' ᾤετο* jak si nepřál, tak se nedomejšlel; nebo: jakž ani si nepřál, aniž nepomyslel.

1. Pozn. Více podmětu a předmětů, jenž k jednomu výroku náleží, spojují se s *καί*, takové vypočítání jmenuje se: polysyndeton (mnohospojenost), ku př.: *ἔστι παντοδαπὰ εὑρημένα ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα καὶ τείχη καὶ τάφροι καὶ τἆλλα ὅσα τοιαῦτα.*

2. Pozn. Naopak zase v důležité a slavné řeči hlavní slova i celé sady bez částic se uvádí, a to slove: asyndeton (bezspojenost): *πόλεως ἔγωγε πλοῦτον ἡγοῦμαι συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν. — διὰ ταῦτ' ἐγρήγορεν, ἐφέστηκεν ἐπὶ τῇ πόλει, θεραπεύει τινάς.* Takto i básníci nespojují přídavná, která se v prostomluvě s *καί* srazují: *καλὰ πέδιλα, ἀμβρόσια, χρύσεια.*

3. Pozn. Podobně i mnoho časoslov s *καί* spojených promění do příčestí a bez spojky až na poslední určité časoslovo postaví: *λαβὼν τὸ βιβλίον ἀνάγνωθι* vzav knihu čti, místo: vezmi a — *Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον* K. přijav zahnané (a) sebrav vojsko oblehl M. *Ἀρχέλαος τὸν θεῖον μεταπεμψάμενος ξενίσας καὶ καταμεθύσας ἐμβαλὼν εἰς ἅμαξαν νύκτωρ ἐξαγαγὼν ἀπέσφαξε* Arch. ujce přivedeného vyčastovav a opiv naložil na vůz (a) v noci vyvezev zavraždil.

3. Zvýšování vyjádřuje se jednoduchým *καί* (i), ale určitěji:

a) οὐ μόνον — ἀλλὰ καί (*ἀλλ' οὐδέ*), nejen — ale i (ale — ani);

b) οὐχ ὅτι nebo *μὴ ὅτι* (*ὅπως*) — *ἀλλὰ καί* (neže, nejen — nýbrž i)

c) οὐχ ὅπως nebo *μὴ ὅτι* (*ὅπως*) ne tak (nejen ne-) — *ἀλλὰ καί* (*ἀλλ' οὐδέ*).

Σωκράτης οὐ μόνον σοφὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθός byl nejen m. — ale i. *Καὶ μὴν ὑπεραποθνήσκειν γε μόνον ἐθέλουσιν οἱ ἐρῶντες, οὐ μόνον ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. Μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύναντο* nejen — ale ani — nemohli.

4. Místo hlavní sady s podřízenou časovou sadou přiřaduje se často sada s *καί*; obyčejně ve způsobě: *οὐ φθάνω* sotva, *ἅμα* spolu, jak mile, *ἤδη* právě, už, *οὔπω* ještě ne, *καί* když, ku př.: *οὐκ ἔφθη λέγων καὶ ἐγέλασαν ἅπαντες* sotva že promluvil (i) smáli se všickni; *ἅμα πλουτοῦσι καὶ ὑμᾶς μισοῦσι* jak (mile) zbohatnou — nenávidí vás; *ἤδη τε ἦν μεσημβρία καὶ ἥκει ὁ ἄγγελος* južtě bylo poledne, když (i) přišel posel; *οὔπω ὁ ἥλιος κατέδυ καὶ παρῆσαν οἱ φίλοι* ještě slunce nezapadlo, a již tu byli přátelé.

Pozn. Ačkoli se *καί* větším dílem dá překládati naším i, přece také jinými slovy se vyjádřiti nechá: *καὶ πάνυ*, *καὶ μάλα* až tuze; *καὶ πολλοί* a (hodně, moc) mnozí; *καὶ νῦν* i nyní, ještě teď; *καὶ μικρόν* jen málo; *ἵνα καί* aby jen; *καὶ ὥς* i tak; *τί καὶ βούλεσθε;* co vlastně chcete? *τί χρὴ καὶ προσδοκᾶν*, co se dá i očekávati.

B. Odporovací přiřadění (adversativ) ponětí v první sadě na užší smysl buď obmezuje neb docela ruší, ku př.: on sice chud, ale poctiv; není udaten, ale bázliv. To první vyjádřuje obyčejně částice *δέ* (pak, však, doch, aber, autem), a staví se předcházejícímu *μέν* (sice, zwar, quidem) naproti; to však jest tak slabé, že se často ani nepřekládá: *τὸ μὲν ὠφελιμον καλόν, τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν ἐστιν.* Jinak ale *οὐχ οἱ πλούσιοι εὐδαίμονές εἰσιν, ἀλλ' οἱ ἀγαθοί*, kde *ἀλλά* (ale, nýbrž, allein, jedoch) právě opak, neb něco rozličného aspoň udává: *ὠφέλιμον μέν, ἀλλ' οὐ καλόν.* — *οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις* (nýbrž, sondern). Zvláště se *μέν — δέ* při odličování potřebuje, jako: *οἱ μέν — οἱ δέ*, ti — ti, pak: jedni — druzí. *τὸ μέν — τὸ δέ, τὰ μέν — τὰ δέ*, nebo *τοῦτο μέν — τοῦτο δέ*, to (sice), to však, dílem, dílem, z jedné — z druhé strany. *ἔνθα μέν — ἔνθα δέ* (zde — tam), *τοτὲ μέν — τοτὲ δέ* tuť — tutě pak, brzo — brzo, jednou — podruhé; *πρῶτον μέν — ἔπειτα δέ* (předně — potom pak).

Ještě jiné protivné částice jsou: *αὖ* a poetické: *αὖτε*, *αὐτάρ* zas, z čehož i attické *ἀτάρ* však, naproti tomu, jedoch, dagegen, attamen. Často se nachází *αὖ* ve spojení s *δέ* nebo *καί* (*δ' αὖ*, *καὶ αὖ*); potom *μέν — τοι* věru, tedy, arci, přece; *καί — τοι* a však, přec, ačkoli.

C. 1. Odličně (disjunctiv) přiřadují se sady, kde jedna druhou vylučuje, a jen tenkráte co obstojná mysleti se dá, když druhá neobstojí, všeobecná taková rozpojka jest *ἤ* (v poet. *ἠέ*) a soutažně *ἤ — ἤ* aut, aut, buď, buď; při otázce: *πότερον — ἤ* zdali — neb; ostatně i *εἴτε — εἴτε* s ind. sive, sive, buď — neb; místo *εἴτε* také *ἄντε, ἄντε* neb *ἤντε*, s konj. buďže — nebže: *ἢ ὁ πατὴρ ἢ ὁ υἱὸς ἀπέθανεν* buď otec nebo syn umřel, kde se i první *ἤ* vynechati může; to samé při *εἴτε; ἐάν τις ἀσεβῇ λόγοις εἴτε ἔργοις*, Plat. Někdy po *εἴτε* sleduje *ἤ*: *Εἴτε Λυσίας ἤ τις ἄλλος ἔγραφεν, ὄνειδος τῷ γράφοντι.* Plat. *Εἴτε καινὰ εἴτε παλαιὰ ταῦτά ἐστιν. — ἐάντε πατὴρ γράψῃ, ἐάντε μήτηρ.*

2. Rozlučovací ἤ užívá se i vedlé přirovnání a u takových slov, co takový poměr vyjádřují s ukončením πλάσιος, potom vedlé περιττός a odličnost znamenajících: ἄλλος, ἕτερος, ἀντίος, ἐναντίος, διάφορος, διαφερόντως, konečně i u časoslov, kde se jakési přirovnání mysleti dá: ἐθέλειν, βούλεσθαι chtíti, ἐπιθυμεῖν přáti si, ζητεῖν žádati, αἱρεῖσθαι vybrati si, λυσιτελεῖν prospívati, kde se to přece ve zvýšeném stupni překládati musí; ku př. τεθνάναι νομίζω λυσιτελεῖν ἢ ζῆν prospěšnější než — τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἑλοίμην, ἢ τὴν ἐκείνου, raději bych volil, než —.

Pozn. Toto ἤ se někdy vynechává, když po přirovnávacích: πλέων, ἐλάττων, μείων, číslovka následuje: ἔτη γεγονὼς πλείω ἑβδομήκοντα více 70. let; ἀπέθανον Ἀθηναίων ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντήκοντα.

D. 1. Příčinné přiřadění stává se s γάρ, které nikdy z konce nestojí;

2. sousledné přiřadění ale s οὖν, tedy: ἄρα, τοίνυν, τοίγαρ, τοίγαρτοι, τοιγαροῦν.

a) γάρ snad z γε-αῤ že věru, sice, zwar, značí někdy: tuze, jaře, gar, sehr, nejčastěji ale: nebo, quidem, denn. Θαυμάζομεν τὸν Σωκράτη· ἀνὴρ γὰρ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθός neboť byl; zvláště při vložené sadě: Ἀριαῖος, ἐτύγχατε γὰρ ἐφ' ἁμάξης πορευόμενος, καταβὰς ἐθωρακίζετο; obyčejně pak v zadní sadě se připojuje οὖν = tedy: Ὁρᾶτε γάρ — — δεῖ οὖν — neb vidíte — sluší tedy. — Někdy se γάρ vynechá. V otázkách: πῶς γάρ; jak teď? jak že? τί γάρ; což tedy, co teď? Klearch se táže Kýra: οἴει γάρ σοι τὸν ἀδελφὸν μαχεῖσθαι; V odpovědích se může význam: vždyť, (ba) přiložiti, ku př.: ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τούτων οὐδὲν μέτεστιν ale vždyť mi do toho nic není.

b) ἄρα (epicky ἄῤ enklit. ῥά; od jal, jar) značí spojitost, sílu, pevnost, tedy: věru, právě (verum, sane), někdy také: pořád, porro, eben, halt, ku př.: Σωκράτης ἀνὴρ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθός· θαυμάζομεν ἄρα αὐτόν. Z počátku málo kdy se klade; tak Orest: ἀῤ, ὦ γυναῖκες — Herež, hej!

c) οὖν (jon. ὦν) v sousledních sadách: proto, tedy (igitur), jinde: ovšem, vskutku, stává za jinými částicemi: ἀλλ' οὖν, ὥσπερ, οὖν, καὶ οὖν; nebo spojeně: ὁστισοῦν kdokoli, ὁποιοσοῦν jakýkoli, ὁποσοσοῦν kolikýkoliv. Samo z konce nestojí nikdy, nýbrž

jen v sesílené formě: *οὐκοῦν* arci ne, tedy ne; nejvíce v otázce: ne-li, zdali ne? v zjevné negací jest ostré: *οὔκουν*.

§. 129.

Hlavní a vedlejší sada.

B. Podřadění (Unterordnung).

1. Sady mezi sebou spojené, jednotu myšlénky obsahujíce, mají-li se dle obsahu k sobě tak, že jedna z nich co samostatná a jen druhou doplňující se jeví: tu se mohou buď jen spojkami: *δέ, γάρ, ἄρα*, atd. přiřaditi, jako: *τὸ ἔαρ ἦλθε, τὰ δὲ δένδρα θάλλει* jaro přišlo, stromy květou; a nebo tak spojiti, aby doplňující neb určovací sada zřejmo vynikala, na př.: *ὅτε τὸ ἔαρ ἦλθε, τὰ δένδρα θάλλει* protože jaro přišlo, stromy květou; a takovéto sad uspořádání jmenuje se: podřadění.

2. Sada, ku které ostatní co doplňující částky patří, nazývá se: hlavní sada, ta druhá, co ji doplňuje, vedlejší sada, obě ale dohromady spojené činí složenou sadu; tak jest v předešlé průpovědi: *τὰ δένδρα θάλλει*, hlavní sada, a ta přední průpověď: *ὅτε τὸ ἔαρ ἦλθε* vedlejší sada.

3. Vedlejší sady vyjádřují buď podmět (subj.), nebo přívlastek (attribut), anebo předmět (obj.) celé sady, a musí se tedy považovati co do jedné sady rozšířené podstatné slovo, nebo přídavné nebo příslovce (adv.); pročež se může také trojí druh vedlejších sad rozeznati: Podstatné, přídavné a příslovcové sady. Tak se může ku př. v sadě: Vítězství Kyrovo nad nepřátely se ohlásilo; podmět čili zde: podstatné rozšířiti v celou vedlejší sadu: Že Kyros nad nepřátely zvítězil; nebo v průpovědi: Opěj, muzo, muže mnohobludného, může se tento přívlastek čili přídavné rozvésti v sadu vedlejší: an mnoho vůkol bloudil; nebo v hořejší sadě jaro přišlo, může se říci: když jaro přišlo.

§. 130.

I. Podstatné sady.

1. Podstatné sady jsou do jedné sady rozšířená podstatná jména neb neurčité časoslovní formy a zjevují se buď co podstatná, neb co předmět sady.

A. Podstatné sady začaté s *ὅτι* neb *ὡς* (že).

2. Podstatné sady zavedené s *ὅτι* aneb *ὡς* (že) vyznamenávají předmět (obj., obyčejně akk.) od časoslov smyslného neb duševního vnímání; jako: *ὁρᾶν, ἀκούειν, νοεῖν, μανθάνειν, γιγνώσκειν* a jiná, aneb z toho citu pošlé vyjádření: *λέγειν, δεικνύναι, δῆλον εἶναι, ἀγγέλλειν* atd.

3. Výrok (praedicat) v těchto sadách může se pronésti:

a) S indikativem všech časů, když výpověď se vytknouti má co výjev něčeho jistého a opravdového; pravidelně stojí indikativ v hlavních časech, v přítomném, minulém nebo budoucím.

b) S indikativem vedlejších forem čili historických s *ἄν* (snad, by) tam, kde výpověď jako něco vymíněného (Bedingtes) se udati má, jehožto opravdovost nebo možnost se upírá.

Γίγνωσκε, ὅτι θεός ἐστιν ὁ ὠζων τὰ πάντα. Πάντες ὁμολογῶσιν, ὡς αἱ μάχαι κρίνονται μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς, ἢ τῶν σωμάτων ῥώμαις. V negaci bere se *οὐ; οὐκ ἤοθησαι, ὅτι αἱ μιμήσεις εἰς ἔθη τε καὶ φύσιν καθίστανται; εἰ ὁ πατὴρ ἠπίστει τοῖς ἐπιτρόποις, δῆλον, ὅτι οὐκ ἂν πάντα τὰ χρήματα ἐπέτρεπεν. Δῆλόν ἐστιν, ὅτι, εἰ ταῦτα ἔλεγες, ἡμάρτανες ἄν. — ἦκεν ἀγγέλλων τις, ὡς Ἐλάτεια κατείληπται.*

c) S optativem, když výpověď co nějaká představa mluvícího, neb i jiné osoby se udává, obyčejně v nepřímé řeči (orat. obliq.).

d) S optativem s *ἄν* tam, kde výpověď nějaké domnění, možnost nebo předpojatou výmínku obsahuje.

Ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ἄν τις ἐκφύγοι ὅπλα ἀφείς i. e. *εἰ ὅπλα ἀφείη. Τισσαφέρνης διέβαλε τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ. Ἔλεγον οἱ ἄγγελοι, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ ἐν τῷ σταθμῷ εἴη, ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὥρμῶντο, καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην τὴν ἡμέραν περιμείνειεν ἄν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν. Λέγω, ὅτι, εἰ ταῦτα λέγοις, ἁμαρτάνοις ἄν.*

Pozn. 1. Někdy jako převratem vezme se podmět vedlejší sady do hlavní sady, co se skoro vždy stává, když neosobní časoslovo do osobního přejde, ku př. zjevno, známo jest, neb jisto, vyjednáno, místo *δῆλόν ἐστιν, ὅτι ἐγώ*, říká se *δῆλός εἰμι* (*φανερός εἰμι*), *ὅτι ταῦτα εἰ ἔπραξα. — δῆλοί εἰσιν, ὅτι ταῦτα ἔλιξαν. — δῆλοι ἦσαν οἱ πολέμιοι, ὅτε ἐπικείοιντο*, místo *δῆλον ἦν, ὅτι οἱ π. ἐ. ἦλθε τοῖς Ἀθηναίοις εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων, ὅτι ἀφιστᾶσιν*, místo *ὅτι αἱ πόλεις ἀφ. Τὸν Δαίδαλον οὐκ ἀκήκοας, ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ Μίνω διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο ἐκείνῳ δουλεύειν* místo *οὐκ ἀκήκοας, ὅτι ὁ Δαίδαλος, κ. τ. λ.*

Pozn. 2. Někdy se v hlavní sadě klade τοῦτο, jež na ὅτι se potahuje, jako někdy před ὡς se klade οὕτως, ku př. δῆλόν ἐστι μοι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι βέλτιον ἦν μοι. — ὅτε ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, οὕτως ἐγιγνώσκομεν, ὡς ἀνθρώπῳ πάντων τῶν ἄλλων ζῴων εἴη ῥᾷον ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν.

Pozn. 3. Někdy se ὅτι, po vložené mezisadě, pro srozumitelnost opakuje: ἀφιεὶς τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς τὰ ὄρη ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὴ καταβήσονται καὶ πείσονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κώμας propustiv ze zajatých (částku) Seuthes do hor zkázal, že, jestli ne — že —.—

Pozn. 4. Někdy se ὅτι vypouští, a samostatná sada přiřadí, zvláště po δοκεῖ μοι, οἶμαι, οἶδα, ὁρᾷς a j. εὖ ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ dobře vězte, (že) já vám ouplnou pravdu řeknu.

Pozn. 5. Někdy ellipticky stojí ὅτι zadu; πάρειμι δ' ἄκων οὐχ ἑκοῦσιν, οἶδ' ὅτ přišel jsem nerád, a nevítaný — (to) vím že; tak: víť že, jisto že.

XCIX. Cvičení.

Víme, že králové Lakedaemonští potomci Heraklovi jsou. Athéňané upevnili město v krátké (= málo) době, a ještě nyní patrno jest, že stavba na (κατά s 4. p.) pospěch se stala (aor.). Často jsem se divil (aor.), jakými (ὅστις) přec důvody žalobníci Sokratovi přesvědčili Athénských, že smrti pro obec (dat.) hoden jest (ἄξιον εἶναι). Tissaphernes osočil (διαβάλλειν) Kýra u (πρός s 4. p.) jeho bratra, že jej pronásleduje. Brasidas ukazoval se i (τέ) v ostatních (věcech) skromný, i (καί) v řečích svých všude projevoval, že k osvobození (part. fut.) Řecka vyslán jest. Snad by (ἄν) mnozí z těch, co mudrovati představují (partc. s artic.) řekli, že spravedlivý nikdy nespravedlivým, považlivý zbujným státi se nemohl (aor.). Zjevno, že mnohem snadněji se obráníme, když (part.) nic nemluvíme, nežli, když se špatně hájíme. Prosím vás, považte, že, kdyby (part.) Aeschines byl něco krom žaloby nepřednesl (κατηγορεῖν aor.), i já bych byl ani slova neřekl (ποιεῖσθαι).

§. 131.

B. Podstatné sady začaté s ὡς, ἵνα atd.

1. Druhý způsob podstatných sad jest tam, kde se oumysl neb oučel vytýká, a v nich se potřebují spojky: ὡς, ὅπως, ἵνα, ὡς μή, ὅπως μή, ἵνα μή aby, aby ne.

2. V oučelních sadách stojí pravidelně buď konjunktiv, buď optativ; jestli časoslovo v hlavní sadě má nějaký hlavní čas praesens, perfekt, futurum nebo nějaký aorist s významem přítomnosti: tedy následuje konjunktiv; pakli ale

časoslovo hlavní sady má nějaký čas vedlejší, historický, jako: imperfekt, plusquamperfekt, aorist — následuje optativ (ale nikdy času budoucího).

Ταῦτα γράφω, γέγραφα, γράψω, ἵν' ἔλθῃς ut venias, ať přijdeš, místo: abys přišel; *λέξον, ἵν' εἰδῶ* dic, ut sciam, pověz, ať (to) vím; naproti *ταῦτα ἔγραφον, ἐγεγράφεσαν, ἔγραψα, ἵν' ἔλθοις* abys přišel, ut venires. *Ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐλευθέρας ἀγορᾶς καλουμένης τὰ μὲν ὤνια καὶ οἱ ἀγοραῖοι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον, ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. Ἵνα σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι* (paucis repetam). *Καμβύσης τὸν Κῦρον ἀπεκάλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἐπιτελοίη.*

3. Po časoslovech vyjádřujících: péči, rozvahu, snahu a namahání, nabízení a vykonání, jako jsou: *ἐπιμελεῖσθαι, φροντίζειν, φυλάττειν, σκοπεῖν, βουλεύεσθαι, ὁρᾶν, ποιεῖν, πράττειν* (obstarati), *μηχανᾶσθαι παρακαλεῖν, παραγγέλλειν, προειπεῖν, αἰτεῖσθαι, ἄγε* a podobná, následuje na spojku *ὅπως* (*ὅπως μή*) buď konjunktiv a optativ dlé č. 2. nebo, a to nejobyčejněji, indikativ budoucího času, nejen po hlavních, ale i po historických časech; takovýto indikativ futuri znamená uskutečnění oumyslu jistě budoucí a potrvající.

Οἱ Περσικοὶ νόμοι ἐπιμέλονται, ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, οἷοι (= *ὥστε*) *πονηροῦ ἢ αἰσχροῦ ἔργου ἐφίεσθαι. Σκοπεῖσθε τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἔξουσιν.*

4. Jestliže se oučel nedosáhlý neb nedosažitelný vytknouti má, spojuje se *ἵνα* a *ὡς* (zřídka *ὅπως*) s indikativem historických neb vedlejších časů.

Ἔχρῆν σε Πηγάσου ζεῦξαι πτερόν, ὅπως ἐφαίου τοῖς θεοῖς τραγικώτερος měls Pegasa zapřáhnouti křídlatého, abys se zdál bohům vážennější. *Εἰ γὰρ ὤφελον οἵοιτε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἵοιτε ἦσαν* aby s to byli. — *αὖ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα.*

C. Úloha.

Pozoruj jako v zrcadle činy své, abys ty pěkné ozdobil, ty ošklivé poukryl. Lakedaemonům nebylo dovoleno odjeti, aby občané od (*ἀπό*) cizinců lehkomyslností nebyli naplněni. Zpomínej na nepřítomné přátely u (*πρός*) přítomných, abys i těchto někdy nepřítomných nezdál se zanedbávati. Agesilaos staral se, aby vojáci nesnáze snášeli. Vrchní města musí (*χρή* akk. s inf.) dbáti (o to), aby ti nejhodnější k největším hodnostem přišli (měli). Ctimilovní a velikodušní mužové (*ἀνήρ*) činí všecko, aby nesmrtelnou památku po sobě zanechali. Se vší horlivostí bojovati se vynasnažujte, abyste slávou své před-

ky předčili! — Kýž pak by mohli (*εἰ γὰρ ὤφελον* s inf.) mnozí (*οἱ πολλοί*) největší špatnosti prováděti, aby také největší cnosti (*ἀγαθά*) vykonati mohli, a pak by se to krásně srovnávalo (*ἔχω*). Cos (*τί*) mne uchopiv (aor.) neusmrtil (aor.), abych se nikdy lidem neukázal. —

§. 132.

Přídavné sady (Adjektivsätze).

1. Přídavné sady jsou do jedné celé sady rozšířená slova přídavná nebo příčestná (participia) bližší určitost podstatného slova udávajíce na-př.:

Οἱ πολέμιοι, οἳ ἐκ τῆς πόλεως ἀπέφυγον (místo *ἀποφυγόντες*). *Εἰσὶν ἐμοὶ ἐν Θετταλίᾳ ξένοι, οἳ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται*, místo: bezpeční přátelé.

2. Přídavné sady zavozují se místojmeny potažnými *a*) *ὅς, ἥ, ὅ*; *ὅστις, ἥτις, ὅτι* *b*) *οἷος* a *ὁποῖος, ὅσος* a *ὁπόσος, ἡλίκος* a *ὁπηλίκος*; potom i *c*) *οὗ* a *ὅπου, ὅθεν* a *ὁπόθεν, οἷ* a *ὅποι, ᾗ* a *ὅπῃ, ὡς* a *ὅπως* ku př.:

Ἆρ᾽ οἶσθα, ὃς εἶμι; zdali víš, kdo jsem? *Οὐκ οἶδα, ὅστις ἄνθρωπος γεγένημαι* nevím, jakým člověkem jsem se stal. *Οὗ γῆς* tu kde na zemi, *ὅπου γῆς* kdekoli na zemi.

3. Zájmeno potažné shoduje se v rodu a čísle s podstatným v hlavní sadě, na které se potahuje, jako přídavné se svým podstatným; pád se ale řídí dlé výroku v sadě vedlejší ku př.

Ὁ ἀνήρ, ὃν εἶδες. — ἡ ἀρετή, ἧς πάντες οἱ ἀγαθοὶ ἐπιθυμοῦσιν. — οἱ στρατιῶται, οἷς μαχόμεθα atd. — *ἦστε δή, οἷος ἦν Χαιρεφῶν. — οὗτος σοφώτατός ἐστιν, ὅστις ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενὸς ἄξιός ἐστι πρὸς σοφίαν. — οὗτοι, οὓς ἄρτι ἔλεγον, σοφώτεροί εἰσιν ὑμῶν. — τίς ἐστιν ἡ κατηγορία, ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν; — σκέψασθε, ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω. — ἃ μὴ οἶδα οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι.*

Pozn. 1. Když ve přidané sadě to potažné s infinitivem nebo s participiem od určitého časoslova závisí: tu se v překladu obyčejně místojmeno s předložkou o spojuje, a časoslovo rozloží se v sadu vedlejší se spojkou že, ku př. *ὁ φίλος, ὃν ἀποθανεῖν ἡγούμην, ἦλθε παρ᾽ ἐμέ* o kterém já myslel, že umřel; nebo: *ὁ φίλος, ὃν οἶδα τεθνηκότα* o kterém vím, že umřel.

Pozn. 2. Jestliže v přídavné sadě stojí výrokové jmeno podstatné, tedy se zájmeno v čísle a rodu neřídí podle svého podstatného, ale jakousi přitažen livostí (attractio), nebo zpodobením (assimilatio) řídí se podlé onoho jmena výrokového. Časoslovo té přídavné sady znamenává bytí nebo jmenování, jako: *ἡ ὁδὸς πρὸς ἓω τρέπεται, ἣ καλεῖται Πηλούσιον στόμα* ta cesta — co se nazývá Peluzické ústí. *Ἄκρα, αἳ καλοῦνται κλεῖδες τῆς Κύπρου. Περ-*

σικὸν ξίφος, ὃν ἀκινάκην καλοῦσιν Perský meč, jejž jačinákem nazývají. *Λόγοι εἰσὶν ἐν ἑκάστοις ἡμῶν, ἃς ἐλπίδας ὀνομάζομεν.*

Pozn. 3. V ohledu čísla liší se formule *ἔστιν ὧν, οἷς, οὕς, ἅ;* kteráž se za podstatné místojmeno považuje, tak že ani číslo zájmena potažného na číslo v časoslovu *ἔστιν* neoučinkuje, ani čas časoslova nemění, když se o minulosti nebo budoucnosti mluví, tedy:

gen. *ἔστιν ὧν* (t. j. *ἐνίων*) *ἀπέσχετο,*
dat. *ἔστιν οἷς* (t. j. *ἐνίοις*) *οὐχ οὕτως ἔδοξεν,*
akk. *ἔστιν οὓς* (t. j. *ἐνίους*) *ἀπέκτεινεν.*

4. Osoba časoslova v sadě přídavné určuje se buď podstatným buď místojmenem (vyřknutým nebo jen myšleným), na které to potažné se vztahuje.

Ἐγώ, ὃς γράφω, — σύ, ὃς γράφεις — ὁ ἀνήρ neb *ἐκεῖνος, ὃς γράφει.* — Po vokativu stojí pravidelně druhá osoba: *Ἄνθρωπε, ὃς ἡμᾶς τοιαῦτα κακὰ ἐποίησας.*

5. Jestli se potažné zájmeno na dvě nebo více věcí vztahuje, stojí ve množném čísle a v stejném rodu s podstatnými, mají-li rod stejný; mají-li ale různý a jsouli věci bezživotné, stojí ve středním rodu.

Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ, ἃς εἶδες. Ὁρῶ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ, καὶ χρώματος ἐντρίψει, καὶ κόμαις προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις. Ἥκομεν ἐκκλησιάζοντες περίτε πολέμου καὶ εἰρήνης, ἃ μεγίστην ἔχει δύναμιν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ.

Kde jsou jmena osob rozličného rodu, tam se místojmeno potažné řídí dle mocnějšího rodu *ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, οἳ παρὰ σὲ ἦλθον.*

6. Kdyby potažné místojmeno mělo státi v akkusativu a na podstatné v genitivu nebo dativu se potahovati, tu bere na se formu svého podstatného, když sada přídavná jestě platnost přívlastivého adjektiva nebo participia zachovala; to jest: potažné dá se do toho pádu, ve kterém stojí podstatné jeho. Takovéto spojení nazývá se přitažení (attractio, viz pozn. 2.). Podstatné často přejde do sady potažné.

Ἀρίων διθύραμβον πρῶτος ἀνθρώπων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ἐποίησεν (místo *οὓς ἴσμεν*) co víme, které známe. *Ὁ στρατηγὸς ἦγε τὴν στρατιὰν ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν ἔπεισεν* (místo *τῶν πεισθεισῶν*). *Σὺν τοῖς θησαυροῖς οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπεν* (= *τοῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθεῖσιν*) — *Κῦρος προσῆλθε σὺν ᾗ εἶχε δυνάμει* s kterou měl moci, místo: tou co měl. *Ἐγὼ σοὶ ὑπισχνοῦμαι, ἢν ὁ θεὸς εὖ διδῷ, ἀνθ' ὧν ἂν ἐμοὶ δανείσῃς, ἄλλα πλείονος ἄξια εὐεργετήσειν.*

7. Zájmena potažná: *οἷος, ὅσος, ὁστισοῦν, ἡλίκος* spojují se přitažlivě nejen v akkusativu, ale i v nominativu, když v sadě potažné stojí *εἶναι*, a podmět zvláště vytknutý; jako: *οἷος σὺ εἶ, οἷος ἐκεῖνός ἐστιν*, neb *οἷος Σωκράτης ἐστίν*; a to se děje tak: zájmeno ukazovací, které na potažné v 2., 3. nebo 4. pádu stojící místojmeno se potahuje, vypustí se, potažné ale do pádu předcházejícího jmena podstatného neb (vypuštěného) ukazovacího místojmena se postaví; časoslovo potažné sady *εἶναι* podobně se vynechá, a podmět potažné sady také do pádu toho potažného se klade. Takto stažená přídavná sada vyhlíží jako přídavné slovo skloněné; na př.: ze *χαρίζομαι ἀνδρὶ τοιούτῳ, οἷος σὺ εἶ* utvoří se *χαρίζομαι ἀνδρὶ οἵῳ σοί*, nebo s převratem: *χαρίζομαι οἵῳ σοὶ ἀνδρί* zavděčuju se muži takovému, jaký ty jsi, povstane: zavděčuju se jakému tobě muži, místo: muži, jako jsi ty. Ve všech třech pádech jsou tedy způsoby:

V jednotném čísle.

gen.	*ἐρῶ οἵου σοῦ ἀνδρός*	*ἐρῶ οἵου σοῦ*
dat.	*χαρίζομαι οἵῳ σοὶ ἀνδρί*	*χαρίζομαι οἵῳ σοί*
akk.	*ἐπαινῶ οἷον σὲ ἄνδρα*	*ἐπαινῶ οἷον σέ*

V množném čísle.

gen.	*ἐρῶ οἵων ὑμῶν ἀνδρῶν*	*ἐρῶ οἵων ὑμῶν*
dat.	*χαρίζομαι οἵοις ὑμῖν ἀνδράσιν*	*χαρίζομαι οἵοις ὑμῖν*
akk.	*ἐπαινῶ οἵους ὑμᾶς ἄνδρας*	*ἐπαινῶ οἵους ὑμᾶς.*

Pozn. 4. Přitažení to se i tenkráte stává, když *οἷός τε* místo *ὥστε* s infinitivem spojeno ve významu: tak smejšlím, jsem takový, že, is sum, qui — s konjunktivem, pročež se doplňuje: může, mohu. *Διελέχθην Στωϊκῷ τοιούτῳ οἵῳ μήτε λυπεῖσθαι, μήτ' ὀργίζεσθαι* takovým, který se ani nezarmoutí ani nerozhněvá, neb rozhněvati nemůže. — Pravidelně se i ukazovací zájmeno vynechává: *Μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν ἐποίησαν οἱ θεοὶ οἵαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν.*

Pozn. 5. Někdy se opět stává přitažení opáčné (attractio inversa), kde podstatné pád potažného zájmena přijímá, ku př. *Τὴν οὐσίαν, ἣν ὁ πατὴρ κατέλιπε τῷ υἱῷ, οὐ πλείονος ἀξία ἐστίν.* Obyčejně se to stává při

nom.	*οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν ταῦτα ποιήσειεν*	nikdo, kdoby ne — místo:
gen.	*οὐδενὸς ὅτου οὐ κατεγέλασεν,*	[každý,
dat.	*οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀπεκρίνατο,*	
akk.	*οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλαυσεν.*	

Příklady všelikých převratů skrze přitažení (attraction):

Οὗτός ἐστιν ὃν εἶδες ἄνδρα (*ὁ ἀνήρ, ὅν*). — *οὐκ ἔχω ᾧτινι πιστεῦσαι ἂν δυναίμην φίλῳ* (místo *φίλον, ᾧτινι* atd.). — *ἀδικεῖ Σωκράτης οὓς*

ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων v které obec věří bohy, nevěřiv. — Οἱ Πελοποννήσιοι ἔστησαν τρόπαιον τῆς τροπῆς ἃς πρὸς τῇ γῇ ναῦς διέφθειραν (τῶν νεῶν, ἃς...) — Opáčně: Τὴν οὐσίαν (místo ἡ οὐσία) ἣν κατέλιπε τῷ υἱεῖ οὐ πλείονος ἀξία ἐστὶν ἢ τεττάρων καὶ δέκα ταλάντων. Τάς δε (αὕδε) ἅσπερ εἰσορᾷς χοροῦσι πρὸς σέ. Λακεδαιμόνιοι πάντων (místo πάντα) ὧν δέονται διαπεπράγασι παρὰ βασιλέως. Ἀπολλόδωρος κλαίων οὐδένα ὕντινα οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων (místo οὐδεὶς ἦν τῶν π... ὕντινα οὐ κατέκλ. Ἀ. κλαίων). Οὐδενὸς ὅτου οὐ πάντων ἂν ὑμῶν καθ' ἡλικίαν πατὴρ εἴην (οὐδείς ἐστιν ὑμῶν πάντων, ὅτου οὐκ ἂν π. εἰ. κ. ἡλ.). Γοργίας οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀπεκρίνετο (místo οὐδεὶς ἦν, ὅτῳ οὐκ ἀπ. Γ.). — Také v adverb.: Βαίνει κεῖθεν (κεῖσε) ὅθεν περ ἥκει. Γεγόνασί μοι ἀπέχθειαι οἷαι χαλεπώταται (τοιαῦται, οἷαί εἰσι χ.). Χαλεπὸν ἐρωτᾶς καὶ οἵῳ γε ἐμοὶ ἄπορον (τοιούτῳ, οἷος ἐγώ εἰμι) těžkou (dáváš) otázku, a pro mne, jaký já jsem, nezodpovídatelnou. Ὡμολογήσε ταῦτα μόγις μετὰ ἱδρῶτος θαυμαστοῦ ὅσου (μ. ἰδ. τοσούτου, ὅσος ἐστὶ θαυμαστός) v podivu silném potu. — ὄντος ποτὲ πάγου οἵου δεινοτάτου, Σωκράτης ἀνυπόδητος ἐξῄει (t. j. τοιούτου, οἷός ἐστι δεινότατος). Ἐκεῖνο δεινὸν τοῖσιν ἡλίκοισι νῶν (tolikaletým nám, t. j. τοῖς τηλικούτοις, ἡλίκοι νῶ ἐσμεν) tak starým, jako my dva jsme. Λείξεις ἐν ἐχθροῖς οἷος ἐξ οἵου τράφης jaký z jakého vychováns, t. j kdo jsi ty, a od jakého otce.

8. Užívání způsobu (modus) v potažných sadách přídavných:

a) Indikativ čili způsob oznamovací užívá se tam, kde se přívlastek co pojatý neb pojatelný představuje, co náhled, opravdovost, jako:

Ἡ πόλις, ἣ κτίζεται, ἣ ἐκτίσθη, ἣ κτισθήσεται. — Často se indikativ budoucího času potřebuje, kde se co státi má: Στρατηγοὺς αἱροῦνται, οἳ Φιλίππῳ πολεμήσουσιν. — Také v záporných sadách stojí indikativ: Παρ' ἐμοὶ οὐδείς ἐστιν, ὅστις μὴ ἱκανός ἐστιν ἅπερ ποιεῖν ἐμοί u mne nikdo není, kdoby nebyl v stavu podobné činiti, co já.

b) Potažné místojmeno ve spojení s ἄν, jako: ὃς ἄν, ἥ ἄν, ὅ ἄν, ὅστις ἄν atd., spojuje se, má-li výrok ve hlavní sadě také hlavní čas (praes. perf. fut.), s konjunktivem, když se přívlastek jen jako domýšlený vytknouti má; tedy v neurčitém udání vlastnosti neb velikosti neb častosti; a tu se může zájmeno s částicí ἄν rozloučiti ve spojku ἐάν s τις anebo v jiné místojmeno a s konjunktivem.

Οὓς ἂν βελτίους ὑμῶν αὐτῶν ἡγησώμεθα, τούτοις πολλάκις καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐθέλομεν πείθεσθαι. Ἄνθρωποι ἐπ' οὐδένας μᾶλλον ὀργίζονται, ἢ ἐπὶ τούτους, οὓς ἂν αἰσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας. — ὅ τι ἂν μάθω, ἑκαστοτε ἐπιλανθάνομαι εὐθύς. Πᾶν. ὅ τι ἂν μέλλῃς ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκοπεῖ τῇ γνώμῃ.

c) Optativ se u potažného zájmena klade bez ἄν, jako

u konjunktivu, předně při neurčitém všeobecném udávání, kde výrok hlavní sady obyčejně v imperfektu stojí, ku př.

Οἱ πολέμιοι πάντας ἐξῆς, ὅτῳ ἐντύχοιεν, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἀπέκτεινον. — Φίλους, ὅσους ποιήσαιτο καὶ εὔνους γνοίη ὄντας, καὶ ἱκανοὺς κρίνειε συνεργοὺς εἶναι, ὅτι τυγχάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, ὁμολογεῖται Κῦρος πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι θεραπεύειν. — Ὁρῶ σε διώκοντα ὧν μὴ τύχοις. Χρυσοῦ πλῆθος εἴη μοι ὅσον μήτε φέρειν μήτ' ἄγειν δύναιτ' ἄλλος ἢ ὁ σώφρων.

Za druhé klade se optativ, když přívlastek určení přítomně anebo budoucně nejisté, domnělé, nerozhodnutě možné vyznamenávati má, kdežto přídavná sada co pochybná výmínka považovati se dá, anebo částku žádací sady činí; ku př.

Τοῦ αὐτὸν λέγειν, ἃ μὴ σαφῶς εἰδείη, φείδεσθαι δεῖ říci něco, coby se dobře nevědělo, zdržovati se dlužno. *Ἔρδοι τις, ἥν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. Δοκεῖ σοι εὐδαίμων εἶναι ἄνθρωπος δουλεύων καὶ ᾧ μηδὲν ἐξείη ποιεῖ ὧν ἐπιθυμοῖ;* o kterém myslíš, žeby nic v stavu nebyl učiniti?

d) Optativ s *ἄν* stojí, když přívlastivé určení co předpokládaná výmínka, domněnka, příjimka, nerozhodnutá možnost se vytknouti má:

Οὐκ ἔστιν, ὅ τι ἄν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι. — βουλευσόμεθα, ὅπως ἂν ἄριστα ἀγωνιζοίμεθα. — τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας jaké bys přál k sobě míti své dítky.

e) Indikativ historických časů (impf., plusqprf., aorist) s *ἄν* stojí, když se má udati, že přívlastivé určení jen pod jistou výmínkou místa míti mohlo, ale proto nemělo, že výmínka se nevyplnila; jako:

Ἡ πόλις, ἣν οἱ πολέμιοι οὐκ ἂν ἐπόρθησαν, εἰ οἱ στρατιῶται ἐβοήθησαν město, kteréby nepřátelé byli nezrušili, kdyby vojáci byli přispěli na pomoc. *Τίς ἂν ᾠήθη ταῦτα γενέσθαι;* kdoby byl myslel, že se to stane? *Ὅ τι μάθοιμ' ἑκάστοτε, ἐπελανθανόμην ἂν εὐθύς* zapomínal jsem hnedky.

9. Potažné sady přednášejí se záporně s *οὐ*, kde se přívlastek bez výmínky předmětu upře, anebo s *μή*, kde se podmínečně neurčitě upírá; proto stává *μή* v potažných sadách vedle konjunktivu neb optativu bez *ἄν*, kde tyto s *ἄν* stojí, střídá se *οὐ* a *μή*.

Οὔποτε νόμοι καλῶς φέροιντ' ἄν, ἐνθα μὴ καθεστήκῃ δέος. Θεροίτης τις ἦν, ὃς οὐκ ἂν εἴλετ' εἰσάπαξ εἰπεῖν, ὅπου μηδεὶς ἐφῇ. — ὅστις σε μὴ λέγει σοφὸν φῦναι, μῶρός ἐστ' ἀνήρ. — οὐκ ἔστ' οὐδὲ εἷς, ᾧ μὴ κακόν τι γέγονεν, ἢ γενήσεται.

10. Někdy stojí participip na místě polažné sady, kde k opisování podmětu nebo předmětu slouží; v tom pádu připojí se artikul k participiu, kteréž se někdy přeložiti musí: ten, který.

Ὁ ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας, εἰμὶ ἐγώ ten, kdo se tu sám ustanovil v obci, jsem já. — *ἀνὴρ δίκαιος οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν, ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος οὐ βούλεται* spravedlivý muž není ten, co nekřivdí, ale kterýkoli křivditi moha nechce. *Παῖς μέγας μικρὸν ἔχων χιτῶνα παῖδα μικρὸν μέγαν ἔχοντα χιτῶνα ἐκδύσας αὐτὸν τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δὲ ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ* chlapec velký malý maje šat chlapce malého velký majícího šat svlíknuv svým vlastním přioděl, ten jeho pak sám oblékl.

CI. Úloha.

Mnohé činy stali se již příčinami velkého dobra (plur.), o kterém všickni z počátku myslili, že to neštěstí (plur.). Kdoby nechválil vás, kteří jste pro svobodu vlasti statečně bojovali? (aor.) Ti nevděční zapomněli na nás (gen.), jenž jsme jim velká dobrodiní prokázali. Jsou někteří (lidé), ježto ode všech více, než od sebe, blahoslaveni bývají. Nepřátelé zpustošili některé (krajiny, neutr. pl.) země naše. V mládenci obývá bázeň, kterou my stoudností nazýváme. Nemůže-li, o Chaerekrate, bratr tvůj žádnému se líbiti, anebo-li se některým velice líbí? Jakby si získali přítele, o kterém praví, že veliké dobro jest, vidíme mnohé málo dbáti. Tu povstal hlomoz, křik a volání (plur.), co všem bitvu morskou vedoucím společno. Z těch národů, které v Asii známe, panují Peršané; Syrové ale a Phrygové a Lydiové opanováni jsou. Nikdy jsem ještě bohatého člověka neblahoslavil, který (partic.) nic z toho, co má, neužívá. Slušno připomenouti si nejen smrti zemřelých, ale i cnosti od nich zanechané. Mnozí chválí sice krásná slova, činí ale přece co jiného, a tomu, co chválili (aor.), protivného. Nečiň nic, co nevíš! Moudrý muž, buď syna neb něco jiného velice váženého ztrativ, snadněji, než ostatní, to snášeti bude. Toto víno, pravil Kýros, poslav žádám tě dnes vypíti s těmi, které nejvíce miluješ. Tyran za to, co spáchal, dostatečně pykal. Vůdce vojsko od těch měst, co se podrobily, odvedl. Peršané nebyli s to směle bojovati proti tak udatným mužům, jako Athéňané a Lakedajmoné byli. Muži, jaký jsi ty, měšťané snadno obec svěří. Není to snadná práce s takovým, jako jsi ty, mužem v souboj se pustiti. Sokrates byl takový, že jen rozumu uposlechl. Barbaři měli obydlí taková, že je v zimě i v létě chrániti (*στέγειν*) mohla. Žádné nebezpečí nebylo, jakému by se předkové pro svobodu vlasti byli nepodrobili. Každého z přítomných, krom Sokrata, pohnul Apollodóros pláčem a zá-

rmutkem (ἀγαναχτεῖν, part.). Co kdo nemá (μή s partic.), nemůže druhému dáti (aor.). Královskou vládu nedrží zlaté žezlo, ale věrní přátelé, jsouce pravé a bezpečné králů žezlo. Phaeakové dali Odysseu pokladů, kolik (ὅσος) by byl z Troje nikdy neodnesl, kdyby (εἰ, ind. aor.) bez ourazu do své vlasti byl přišel. Tenkráte ze Spartanů nebyl nikdo, kterýby, kdyby (ptc.) vlast do nebezpečí byla přišla, za ni umříti byl odhodlán nebyl. Šťastnými se nazývají obce (ty), které nejvíce času v pokoji ztráví (ptc. διατελεῖν). Dobré znamení pro (gen.) panovníka jest, když občané ho dobrovolně poslouchají a v nebezpečí vytrvati (u něho) hotovi jsou. Veliký v skutku jest muž, když veliké (plur.) spíše duchem (γνώμῃ) nežli silou těla dokázati (aor.) může. Koho spatřivše (pl. aor.) lidé pohnuti bývají, a každého zmužilost a horlivost uchopí (ἐμπίπτειν τινί, aor.), o tom bych soudil, že něco královského (do sebe) má. Ženy Assyrské prosily všecky, kohokoliv napadly (ὅστις), aby neutíkajíce a neopustivše je nápomocni jim byli (aor.). Neměl bysi se radovati (aor.) z člověka, an z lahodného jídla a vína více se těší, nežli z přátel. Kdoby (koho) nenáviděl, věda o něm, že se za šlechetného považuje. Vždycky říkával Sokrates, že není (οὐ) lepší cesty k dobré pověsti, než, jakou bysme se stali dobrými v tom (akkus. pak aor.), v čem (akk.) se také tím zdáti chceme. Ty, kteří (partic. s art.) za obcování své mzdu berou, nazýval Sokrates dušeprodavače sebe samých, protože (διὰ τό) jim třeba zabývati se s takovými, ze kterých by vzíti (aor.) mohli. Nebylo (οὐ) tu město, kterýmby se byli hájiti mohli.

§. 133.

Příslovcové sady (Adverbialsätze).

Příslovcové sady jsou do jedné sady rozložená příslovce anebo i participia ve smyslu příslovce upotřebená; ony ponětí výroku blíže určují, proto ale nedoplňují, jako se to předmětem v podstatných sadách stává; ku př. Ὅτε τὸ ἔαρ ἦλθε, τὰ ἄνθη θάλλει, místo gen. abs. τοῦ ἔαρος ἐλθόντος.

A. Příslovcové sady ohledem místa a času.

1. Místo se vyjádřuje potažnými příslovcemi: οὗ, ᾗ, ὅπη, ὅπου, ἔνθα, ἵνα (kde); ὅθεν, ἔνθεν (odkud); οἷ, ὅποι, ᾗ, ὅπη (kam), kterými se dvojí směr: odkud a kam? potom místo přebývání, kde? udává. Způsob časoslov (modus) docela ten samý, co v sadách přídavných.

2. Čas se v příslovcových sadách vyjádřuje následujícími spojkami:

a) při spolutrvání v stejném čase: *ὅτε, ὁπότε, ὡς, ἡνίκα* (když) značíce dobu, a *ἐν ᾧ, ἕως* (v tom co, když), značíce lhůtu, průtah času.

b) k udání předešlosti: *ἐπεί, ἐπειδή* (postquam), *ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ* (od té doby);

c) při následnosti: *πρίν* (prv než), *ἕως* (až), *ἕως οὗ, εἰς ὅ, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὗ, μέχρι ὅτου.*

3. O způsobu časoslov (de modo) sluší pamatovati:

a) Indikativ že stojí při udávání skutečných, opravdových věcí.

Ὡς ἡμέρα τάχιστα (jak brzo) *ἐγεγόνει, ἀπῆλθον. Οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν τόν τε πατέρα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετεπέμψαντο, καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δ' ἐκ τῆς πόλεως ἐξέβαλον. Ἐμάχοντο, μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέπλευσαν.*

b) Konjunktiv, když výpověď proslovuje jako něco představené, a na výrok hlavní sady, v hlavním čase stojící, se potahuje. Spojky tu přibývají *ἄν*, jako: *ὅταν, ὁπόταν, ἡνίκ' ἄν, ἐπάν* (*ἐπήν*), *ἐπειδάν, πρὶν ἄν, ἕως ἄν, μέχρι ἄν, ἔστ' ἄν.* Pročež stojí všude konjunktiv při uvedených spojkách od *ὅταν* až do *πρὶν ἄν*, když udáním času spolu výmínka se vyznamenává, pod jakou výrok hlavní sady mysliti se dá. U spojek znamenajících: až, vyjádřuje konjunktiv něco obmyšleného a očekávaného. Takže se potřebuje konjunktiv k udání neurčité častosti (frequentia).

Ἐπειδὰν οὐ βούλῃ διαλέγεσθαι, ὡς ἐγὼ δύναμαι ἔπεσθαι, τότε σοι διαλέξομαι. Οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἂν ἕλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας. Ἕως ἂν σώζηται τὸ σκάφος, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην προθύμους εἶναι dokudby se udržela loď. *Ὁπόταν* (kdykoli) *στρατοπεδεύωνται οἱ βάρβαροι βασιλεῖς τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν.*

c) Optativ se klade: 1) když se to představené na historický čas v hlavní sadě potahuje; pakli optativ neurčitou častost (kdykoli) vyjádřuje, stojí v hlavní sadě imperfektum; za 2) má-li se udání času spolu co výminka hlavní sady považovati, a sice taková podmínka, která se jeví co nynější nebo budoucí nejistota, zdání, předpokládání, nerozhodnutá možnost.

Při optativu se užívají spojky: *ὅτε, ἐπεί* atd. bez *ἄν*; nikoliv ale: *ὅταν, ἐπάν* a t. p.

Οὐ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἕλοι τε καὶ πυρώσειε τὰς Ἀθήνας. Ὁπότε (kdykoli) *στρατοπεδεύοιντο οἱ βάρβαροι βασιλεῖς, τάφρον περιεβάλλοντο εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν. Ὁπότε τὸ φιλοσοφεῖν αἰσχρὸν ἡγησαίμην εἶναι, οὐδ' ἂν ἄνθρωπον νομίσαιμι ἐμαυτὸν εἶναι.* Tak i *ὅτε μή* s optativem.

Pozn. Spojka *πρίν* může krom uvedených způsobů také míti infinitiv a přitom subjekt v akkusativu, když se má udati doba, kdy se asi co stalo; zvláště po sadách affirmativních s hlavními časy: *Λαρεῖος, πρὶν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχεν αὐτοῖς δεινὸν χόλον. Ἦσαν Λαρείῳ, πρὶν βασιλεῦσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες.*

CII. Úloha.

Nejsvobodnější duše jest, když tělo opustila. Agesilaos obětuje čekal, až utečenci Poseidónu obět přinesli (aor.). Athénští dříve nepřestali Perikla v nenávisti míti (*ἐν ὀργῇ ἔχειν* s aor.) až ho na penězích (penězy) pokutovali (aor.). Když lidé něco urvali neb ukradli, trestají se. Neuslyšel-lis prvé obou řeč, nesuď! (aor.). Nutno (*δεῖ* s akk. a inf.) ochotně cestu vykonávati (*ἀνύειν*), až se k cíli došlo (aor.). Co prospěje některým, (že) bohatí jsou, když bohatství užívati neumí? — Ti, kteří dobrodiní přijavše (*εὖ πάσχειν* aor.) a mohouce díky vzdáti (je) nevzdávají, nazývají se nevděčníci. Nebylo dovoleno k vojvodovi přistoupiti (*εἰσέρχεσθαι* aor.), když neměl kdy. Chalkidejští couvali (*ἐνδιδόναι*), kdykoli nepřátelé doráželi; na ustupující (*ἀποχωρεῖν*) ale dotírali a metali (na ně) šípy. Kdykoli mladíci se Sokratem obcovali, prospěli ve cnosti. Dobrovolně lačnivému lze jísti, kdy chce, a dobrovolně žížnícímu píti, kdy chce; přinuceně to ale trpícímu nelze, kdy chce, přestati hlad a žížeň trpěti. Nejez, dokud nelačníš, a nepí, dokud nežížníš. Bezbolestná jest smrť, která (part.) se dříve nadání (*δοκεῖν* aor.) přihodila (přihodilá). Jest pověsť, že ostrov Delos, prve než Apollon lidem se zjevil, mořem ukryt byl (praes. *τὸ πέλαγος*).

B. Příslovcové sady ohledem příčiny.

1. Příčinu neb důvod (Grund) udávající sady příslovcové načínají obyčejně spojkami: *ὅτε, ὁπότε, ὡς, ἐπεί* když, protože, poněvadž, *ἐπειδή*, tak že se první tři kladou tam, kde důvod s výrokem hlavní sady jest spolu časový; kde se ale co předcházející mysleti dá, tam stojí *ἐπεί* neb *ἐπειδή*: obyčejně se spojují s indikativem:

Μή με κτεῖν', ἐπεὶ οὐχ ὁμογάστριος Ἕκτορός εἰμι protože bratr Hektorův nejsem. *Ὅτε τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως*

ἐθέλειν ἀκούειν poněvadž tedy tomu tak jest. — Jiné sady, začínajíce s ὅτι neb διότι že, protože, také s indikativem stojí: Ἆρα τὸ ὅσιον, ὅτι ὅσιόν ἐστι, φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν, ἢ, ὅτι φιλεῖται, ὅσιόν ἐστιν zdali to svaté, (proto) že svaté jest, od bohů se miluje atd.

2. Výmínku (conditio) vyjádřují spojky: εἰ a ἐάν (když, jestli) (ἤν, ἄν které se liší od příslovce způsobu ἄν = by). Hlavní sada pronáší to ve vedlejší sadě podmíněné (Bedingte), kteréž činí zásadí (Nachſatz); v (nadpovědí nebo) předsadí (Vorderſatz) obsahuje to podmiňovací v sadě vedlejší.

3. V předsadí stává εἰ (si) s indikativem, a ten samý (nebo též imperativ) v zásadí, kdežto se podmínka i podmíněné co jistota představuje.

Εἰ τοῦτο λέγεις, ἁμαρτάνεις. Εἰ εἰσὶ θεοί, εἰσὶ καὶ θεοί. Εἰ ἔστι θεός, σοφός ἐστιν. Εἰ ταῦτα πεποίηκας, ἐπαινεῖσθαι ἄξιος εἶ. Εἴ τι εἶχε, καὶ ἐδίδου. Εἰ ἐβρόντησε, καὶ ἤστραψεν. Εἰ ταῦτα ἐποιήκει, ἡμαρτήκει. Εἰ τοῦτο λέξεις, ἁμαρτήσῃ. Εἴ τι ἔχεις, δός.

4. V předsadí stává εἰ s indikativem histor. neb vedlejšího času a tosamé, ale spojeno s ἄν v zásadí, když se opravdovost podmínky a podmíněného upírati má; neb se tu pronáší, že se něco pod jistou výmínkou státi mělo, ale nestalo, protože se výmínka nevyplnila.

Εἴ τι εἶχειν, ἐδίδου ἄν kdyby co měl, dal by. Εἰ τοῦτο ἔλεγες (neb ἔλεξας), ἡμάρτανες (ἥμαρτες) ἄν kdybys to řekl, chybilbys. Εἰ ἐπείσθην, οὐκ ἂν ἠρρώστουν kdybych byl uposlechl, nestonal bych.

5. V předsadí bývá ἐάν s konjunktivem, a v zásadí indikativ praes. obyčejně futura (také imperativ); kde se vyplnění podmínky teprva očekává, a to z vedlejší sady jako něco jistého, nevyhnutelného sleduje.

Ἐάν (ἤν, ἄν) τοῦτο λέγῃς, ἁμαρτήσῃ řekneš-li to, pochybiš (smysl: zdali to opravdu řekneš, nevím; ale dejme tomu, že to řekneš, tedy bude nevyhnutelný následek, že pochybiš). Ἐάν τι ἔχωμεν, δώσομεν budeme-li co míti, dáme. Ἐάν τοῦτο λέξῃς, ἁμαρτήσῃ řekneš-li to, chybiš.

6. V předsadí stojí εἰ s optativem, a v zásadí tensamý ale s ἄν. (Optativ budoucího času se tu neužívá.) Tou formou se výmínka i to podmíněné co nynčko a nejvíce budoucně nejisté, co pouhá domněnka, představuje, bez ohledu na možnost neb nemožnost.

Εἴ τι ἔχοις, δοίης ἄν kdybys co měl, dalbys. Εἰ τοῦτο λέγοις, ἁμαρτάνοις ἄν. Οὐκ ἂν ὑπενέγκαιμεν οὔτε τὸ καῦμα, οὔτε τὸ ψῦχος, εἰ ἐξαπίνης γίγνοιτο. Εἰ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἕλοιμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι, ἢ ἀδικεῖν.

1. Pozn. Často na εἰ s indik. neb ἐάν s konj. sleduje optativ s ἄν, jako: εἰ τοῦτο λέγεις, ἁμαρτάνοις ἄν pravíš-li to, (věru) chybuješ snad. Ἐάν τοῦτο λέγῃς, ἁμαρτάνοις ἄν jestli to (snad) dokládáš, chybuješ (snad). — Však ale i po εἰ s optativem sleduje někdy indikativ pro jistotu: εἰ τοῦτο λέγοις, ἁμαρτάνεις (viz §. 115. 1.) pravíš-li snad to, chybuješ (dojista).

2. Pozn. Někdy se εἰ s optat. místo časové spojky častosti neurčité (v ohledu minulosti) potřebuje a překládá se: kdykoli, kolikrátkoli, a hlavní sada mívá indikativ historického času, nejvíce nedominulého s ἄν nebo bez ἄν, jako: Εἴ τις Κλεάρχῳ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἔπαιεν ἄν. Εἴ τις Σωκράτει περί του ἀντιλέγοι, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν πάντα τὸν λόγον.

3. Pozn. Při indikativu historických časů vynechává se ἄν v zásadě, když se tam nacházejí výrazy možnosti, volnosti, náklonnosti nebo slušnosti, povinnosti a nevyhnutelnosti, jako u χρῆν, ἔδει, ὤφελον, časoslova přídavná na τέος, προσῆκε(ν), καιρὸς ἦν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν, αἰσχρὸν ἦν, καλῶς εἶχε(ν), ἐξῆν ἐβουλόμην; ku př. Εἰ αἰσχρόν τι ἔμελλον ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντ' αὐτοῦ προαιρετέον ἦν mors praeferenda erat.

CIII. Úloha.

Bažíme-li (εἰ) po cnosti, jsme šťastni. Chceš-li mne následovati, pravila cnost Heraklesovi, budeš dobrým dělníkem krásného (pl.). Chceš-li, aby ti bohové milostivi byli, musíš je ctíti. Budeš-li přičlivý (φιλομάθης), budeš i mnohoučený (πολυμάθης). Všem lidem jest smrť cíl života, i kdyby někdo v domku uzavřen číhal (τηρεῖν). To neočekávané těší, když jest dobré, lidi více; jest-li ale hrůzné, otřásá více. Přivedeš-li to minulé na paměť, i o budoucím lépe se poradíš. Budeme-li peníze míti, budeme i přátelé míti. Celý čas by nám nepostačil (aor.), kdybychom všecky skutky Heraklesovy vypočítali. Kdyby se někdo domejšlel, že rodičům povděčen nejsi, neuvěřil by, kdyby ti dobročinil (part.), že vděků dostane (part. fut.). Kdyby se slávy chtivost ze světa vyloučila (aor.), coby se nám ještě dobrého stalo, nebo kdoby se snažil něco slavného vykonati? — Byl-li bys uchystán libomudrctvím se obírati, hnedle bys viděl, mnoho-li od jiných se rozeznáš. Moudrost poskytla by veliké lásky (pl.), kdyby očima viděna byla. Alexandros pravil: kdybych nebyl Alexandrem, chtělbych Diogenem býti. Kdyby byl Sokrates sám zdrženliv nebýval (imperf.), jakby byl jiné zdrženlivými učinil? (aor.) Kdykoliv Astyages něco žádal, pozoroval to Kýros nejdříve. Kdykoli někdo Kýru poručení vydavšímu (προστάττειν aor.) nápomocen byl, nikoho ochotu neodměněnou nenechal. Nebyloby to (ἔχειν) krásné, kdyby bohové z velkých obětí více, nežli z malých, se těšili. Kdyby větší nebezpečenství pro nás tam, nežli zde, býti mělo (μέλλω), museli bychom snad to nejbezpečnější vyvoliti.

C. Příslovcové sady ohledem výsledku neb oučinku.

1. Příslovcové sady znamenajíce výsledek neb oučinek počínají částicemi: ὥστε (zřídka ὡς) že, tak že; o způsobu časoslova platí:

a) Indikativ stojí, když jest oučinek skutečný, infinitiv ale, když jen myšlený, možný. Nekace při infinitivu jest μή.

Ἄρχος ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτως, ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πράγματα. Σωκράτης πρὸς τὸ μετρίων δεῖσθαι πεπαιδευμένος ἦν οὕτως, ὥστε πάνυ μικρᾷ κεκτημένος πάνυ ῥᾳδίως ἔχειν ἀρκοῦντα.

Pozn. 1. Má-li infinitiv po ὥστε zvláštní od hlavní sady rozdílný podmět, tedy stojí tento v akkusativu: jestli ale podmět v obou sadách stejný, tedy spojuje se dle přitažení (attractio). § 132. 6. pozn. 3 a 4.

b) Optativ s ἄν se dává, kde následek neb oučinek co podmíněné domnění (bedingte Vermuthung) se předpokládá. §. 114. a 115. 3.

c) Konečně se klade indikativ historických forem, a nebo také infinitiv s ἄν, máli se vyrozumívati, žeby výsledek neb oučinek jen pod jistou výmínkou se byl stal.

Τοξικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ μαντικὴν Ἀπόλλων ἀνεῦρεν, ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτος ἡγεμονεύσαντος, ὥστε καὶ οὗτος Ἔρωτος ἂν εἴη μαθητής. Πάντες οἱ πολῖται πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἡγήσω ἂν πολέμου ἐργαστήριον εἶναι (sc. εἰ εἶδες). *Οἱ θεοὶ οὕτω μοι ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐήμεναν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι, ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαί με δεῖ* (žeby to i sprostý poznal).

Pozn. 2. Místo ὥστε s infinitivem ve významu: pod tou výmínkou, tak že-, užívá se také ἐφ' ᾧτε buď s indikativem nejvíce budoucím, anebo s infinitivem, jako: *Ἐπὶ τούτῳ ὑπεξίοταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐφ' ᾧτε ὑπ' οὐδενὸς ὑμῶν ἄρξομαι.*

CIV. Úloha.

Peršané byli od Hellenů tak rozptýleni, že se nikde ani zastaviti nemohli. Helleni museli (δεῖ s akk. inf.) bojujíce tak daleko couvati, že celý den nic více, než 25 honů (stadií) neurazili (διέρχεσθαι aor.), ale večer do vesnic přišli (aor.). Helleni tolik křičeli, že to i nepřátelé slyšeti (mohli), (tak) že i ti nejbližší (οἱ ἐγγύτατοι) z nepřátel utíkali. Pokrokem času (ὡς προῆγεν ὁ χρόνος) i Kýros tak naplněn byl uctou, že se už zarděl, kdykoli se se staršími potkal. Bůh připojil lidem oči, aby to viditelné viděli, uši pak, aby slyšitelné uslyšeli. Který zákon jest naplněn takovou nespravedlností, žeby toho, který ze svého (plur.) dává a lidumilé skutky prokazuje (aor.), o díky připravil? Athénským se dovolilo nad ostatními Helleny panovati, kdyby sami krále Perského poslouchali. Kýros byl

velmi ctižádostivý, tak že všecko snášel, jen aby pochválen byl (ἕνεκα s artikulem). Vojvodové postáli, aby (tak že) nepřátelé křídla neznepokojovali. Lodě jsou pohotovy, že, kamkoli (ὅπη ἄν) chcete, odplouti můžete. Výbornost Nestorova jest všem Řekům známa, tak že povídaje o ní vědoucím bych ji vypravoval. Číše byla tak pevna, že se roztlouci nedala. Barbaři obsadili město (tak), že Helleni tajmo (λανθάνειν aor.) z něho uprchnouti mohli. Vojáci naši tak zmužile bojovali (aor.), že, kdyby byla nenastala noc, nepřátelé byliby dokonce poraženi byli.

D. Příslovcové sady pro přirovnání.

1. Srovnávací sady rodu a způsobu začínají se potažnými příslovcemi: ὡς, ὥστε, ὥςπερ, ὅπως jak, jako, tak, jak. Způsob časoslova jako u přídavných sad. §. 132. 8.

2. Srovnávací sady stupně neb kolikosti (quantitaet) počínají potažnými: ὅσῳ (ὅσον) kterému, ve hlavní sadě odpovídá ukazovací τοσοίτῳ (τοσοῦτον) tolik, kolik, tak, jak, v stupních čím, tím.

Τοσοῦτον διαφέρειν ἡμᾶς δεῖ τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν δοῦλοι ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπηρετοῦσιν. Ὅσῳ (ὅσον) σοφώτερός τίς ἐστι, τοσοίτῳ (τοσοῦτον) σωφρονέστερός ἐστιν. — Ὅσῳ (ὅσον) σοφώτατός τίς ἐστι, τοσούτῳ (τοσοῦτον) σωφρονέστατός ἐστιν.

§. 134.

O sadách tázacích.

1. Otázky jsou buď samostatné, pro sebe nezávislé, neb od předešlé sady závislé ku př. přišel-li tvůj přítel? Nevíš, zdali přišel přítel? První slovou přímé (direktní), druhé nepřímé otázky (indirektní). Otázky sestávají buď z jednoho slova, buď ze dvou a více slov.

Vztahuje-li se otázka na jednotlivé slovo, jest předmětní otázka? ku př. kdo to udělal? vztahuje-li se na celou sadu, jest výroková otázka, ku př. napsal jsi to psaní? ona se projevuje přízvukem a představením slova v otázce důležitého, zvláště v negací: nechceš-li jíti? *οὐκ ἐθέλεις ἰέναι;*

2. Předmětné otázky vyznačují se zájmeny podstatnými nebo příslovcovými, jako: *τίς, ποῖος, πόσος, ποῦ, πόθεν, πόσε* atd., ku př. *τίς ταῦτα ἐποίησεν;* kdo to učinil?

Výrokové otázky mají příslovcová zájmena a tázací

částice jako: ἆρα (zdali) ku př. Ἆρα ταῦτα ἐποίησας; učinils to? Zdaliž to učinil?

3. *a*) Předmětné otázky direktní: τίς (kdo?), πότερος (který?), ποῖος (jaký?), πόσος mocli? kolik? jak velký? πηλίκος (koliko letý?), ποδαπός z které krajiny?

b) Výrokové otázky: ποῦ, ποῖ, πόθεν kde, kam, odkud? πότε (kdy?), πῶς, πῇ (jak?).

Jiné jsou složené: διὰ τί proč? τοῦ ἕνεκα, ἐπὶ τῷ, μέχρι τοῦ, μέχρι πόσου jak dlouho?

Indirektní otázky: ὅστις, ὁπότερος, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος, ὁποδαπός, ὅποι, ὁπόθεν, ὅπου, ὁπότε, ὅπως, ὅπῃ.

Složené: διότι, ὅτου ἕνεκα, ἐφ' ὅτῳ, μέχρις ὅτου, μέχρις ὁπόσου.

Tázací spojky (Fragwörter) upotřebují se následovně:

1. Ἦ, obyčejně ve spojení s jinými částicemi znamená, že se chce tázací pravého věci stavu doptati: ἦ τολμήσεις; osměliš-li se? (věru-li se odvážiš?) ἦ οὗτοι πολέμιοί εἰσιν; jsou tito (věru) nepřátelé? ἦ που když se očekává záporná odpověď: ἦ που τετόλμηκα ἔργον αἴσχιστον; ἦ γάρ: zdali pak? není-li pravda? ἦ γάρ, ὦ Ἱππία, ἐάν τι ἐρωτᾷ σε Σωκράτης, ἀποκρινεῖ; ἦ vlastně neb, či.

2. Ἆρα, v pochybných, nejistých, udivných otázkách, někdy také při určitých z jakési skromnosti: zda-li, ku př. ἆρά μου μέμνησθε; — ἆρα μὴ ἰατρὸς βούλει γενέσθαι; — ἆρ' οὖν οἶσθά τινας, οἳ, ἀνωφελεῖς ὄντες, ὠφελίμους δύνανται φίλους ποιεῖσθαι;

3. Přidává se tedy οὐ neb μή, jak kdo určitou neb zápornou odpověď očekává: Ἆρ' οὐκ ἔστιν ἀσθενής; což pak stuně? (odpov. ano.) Ἆρα μή ἐστιν ἀσθενής; snad není nemocen? (Není.) — Někdy také v nepřímé otázce: τοῦτο σκεψώμεθα, ἆρα (zdali) ἀναγκαῖόν ἐστιν;

4. Μή ne, při jakési starostlivosti nechá očekávati zápornou odpověď. Ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκ οὖν ἔγωγ', ἔφη (já, nikoli). Ἀλλὰ μὴ γεωμέτρης ἐπιθυμεῖς, ἔφη, γενέσθαι ἀγαθός; Οὐδὲ γεωμέτρης, ἔφη aut — — atd.

5. Οὐ non, nonne? οὐκοῦν nonne ergo? ne-li tedy? skoro vždy otázku tvrdící (bejahend) vyjádřuje: Οὐκοῦν καὶ τῷ γείτονι βούλει οὐ ἀρέσκειν;

6. Μῶν (z μή οὖν) jako lat. num (snad ne?), nechá zápornou odpověď očekávati. Μῶν τετόλμηκας ταῦτα δρᾶσαι; Někdy s částicemi. Μῶν οὖν τετόλμηκας; nebo μῶν μη τετόλμηκας; Přistoupí-li ale k tomu οὐ (ne), tedy otázka se stane tvrdící: Μῶν οὐ τετόλμηκας; nonne ausus es? neodvážil jsi se? — (ano.)

7. Εἶτα a ἔπειτα v otázkách nevole a podivu, jako protivosadu vyjádřují: a snad přece: ku př. ἔπειτ' οὐκ ἄν φροντίζειν θεοὺς ἀνθρώπων: a přec teď myslíš, že se bozi o lidi nestaraji? Tedy nem

8. Přímá dvojitá otázka má *πότερον* neb *πότερα -ἤ* (utrum – an), *πότερον οὗτοι ὑβρισταί εἰσιν, ἢ φιλόξενοι;* zdali jsou — neb či. *b)* *Ἆρα -ἤ* (ne — an). *c)* *μή — ἤ* (snad ne — nebo). *d)* *ἄλλο τι ἤ*, místo *ἄλλο τι γένοιτ' ἄν, ἤ* a *ἄλλοτι* nonne. *Ἄλλο τι ἢ λείπεται ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος;* či se mi nezanechává — — *Ἀλλοτι οὖν οἴγε φιλοκερδεῖς φιλοῦσι τὸ κέρδος;*

9. Nepřímá otázka jednoduchá:

a) Místojmena: *ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπότερος, ὅπως, ὅπου, ὅπη, ὁπότε* atd., jako: *οὐκ οἶδα, ὅστις ἐστίν. Οὐκ οἶδα, ὅπως τὸ πρᾶγμα ἔπραξεν.*

Pozn. Někdy také přímo tázací zájmena *τίς, ποῖος, πῶς* se kladou: *οὐκ οἶδα, τίς* (místo *ὅστις*) *ταῦτα ἔπραξεν.*

b) *εἰ* jako *ἤ* znamená nejistotu, zvláště po časoslovech: porady, rozvahy, ptaní, bádání, zkušení, vědění neb řečení: *ὁρᾶν, σκοπεῖν, σκοπεῖσθαι, εἰδέναι, φοβεῖσθαι* a t. v. *πειρᾶσθαι, ἐπινοεῖν, ἐρωτᾶν; λέγειν, φράζειν* a j. v. *Σκέψαι, εἰ ὁ Ἑλλήνων νόμος κάλλιον ἔχει;* Také *ἐάν* se dává: *σκέψαι, ἐὰν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκῃ.*

c) *Μή* (zdali ne) po výrazech otázky, pozorování, považení, anebo i strachu a bázně: ku př. *Ὅρα, μὴ τοῦτο οὕτως ἔχει. — Φροντίζω, μὴ κράτιστον ᾖ μοι σιγᾶν. Ὅρα, μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος ὁ εἰρημένος εἴη.*

10. Nepřímá dvojitá otázka mívá zase, jako přímá *a)* *πότερον — ἤ*, ku př. *οὐκ οἶδα, πότερον ζῇ, ἢ τέθνηκεν;* nevím, zdali živ, či-li (neb-li) umřel. *b)* *εἰ — ἤ* (si) zdaž, značí více nejistoty. *c)* *εἴτε — εἴτε*, jako předešlé: *Καὶ δείξεις τάχα, εἴτ' εὐγενὴς πέφυκας, εἴτ' ἐσθλῶν κακή.*

11. O způsobech časoslov sluší znamenati, že se potřebuje indikativ v přímé i nepřímé otázce ve věcech jistých; konjunktiv a optativ v pochybných pádech, ku př. *Οὐκ ἔχω, ὅποι τράπωμαι* a *οὐκ εἶχον, ὅποι τραποίμην. Εἰπῶμεν, ἢ σιγῶμεν;* (máme-li mluviti nebo mlčeti?) *Μὴ ἔρωμαι;* nemám-li se ptáti? *Τί αἴσχιον καὶ κάκιον εἴη;* coby ošklivější a špatnější bylo? Přidává se také *ἄν; τί ποτ' ἂν οὖν λέγωμεν;* co tedy as řekneme? *Γένοιτ' ἄν τι καινότερον ἢ* atd.

Pozn. Také v historických časech stojí *ἄν* při indikativu, v pochybnosti: *εἰ τίς σε ἤρετο, ὅπως ἐσώθης, τί ἂν ἀπεκρίνω;* kdyby se tě kdo zeptal, jaks byl zachován, co bys odpověděl? *Τοιαῦτα τίς οὐκ ἂν ὠκνησε φθέγξασθαι:* kdoby se pak byl neostýchal takové říci? — Při časoslovu nucení, museni také se *ἄν* vynechati může: *τί χρῆν προσδοκᾶν;* co se mělo očekávati? *Εἰ τότε ἐβοηθήσαμεν, τί ἔδει νῦν πράγματα ἔχειν;* graecism. *ἆρα μένω;* neb *βούλει μένω:* mám zůstati?

12. Odpověď se vyjádřuje:

a) Opakováním slova v otázce, jako u nás: *Ὁρᾷς με, δέσποιν', ὡς ἔχω, τὸν ἄθλιον; Ὁρῶ. — Οἶσθ' οὖν, ὃς νόμος βροτοῖς καθέστηκεν; Οὐκ οἶδα.*

b) Slovy: *φημί, φημὶ ἔγωγε, ἔγωγε;* neb *οὐ φημί, οὐκ ἔγωγε, οὔ* n. *οὐχί.*

c) Často s *γέ* že, ano, ovšem; podobně i *γάρ.*

d) Skrze *ναί, νὴ τὸν Δία, πάνυ, κάρτα, εὖγε, μάλιστα* a jiná: věru, bodejť, ovšem, arci atd. ku př. A. *ᾔδης τα κηρυχθέντα:* B. *ᾔδη* (znal jsem). — A. *οἶσθ' οὖν ἃ λέξαι σοί τι καὶ πασὶν θέλω;*

B. *οὐκ οἶδα* (nevím). — A. *ἆρα λέγω τι*; (nemluvím-li pravdu?) B. *λέγεις*. — A. *οὐκ ἀκούετε τοῦ κήρυκος*; B. *Ἀκούομεν*. Někdy místo první osoby stojí jen *ἐγώ* neb *ἔγωγε*: A. *θέλεις τι μεῖζον ἢ κατακτεῖναί μ' ἐλών*: B. *ἐγὼ μὲν οὐδέν*. — A. *ἦ καὶ δίδως ταῦτα πάντα μοι τὰ κρέα ὅ τε ἂν βούλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι*; B. *νὴ Δία, ἔγωγε σοί*. Bodejť že já (dal).

§. 135.

O způsobu nepřímé řeči (oratio indirecta).

1. Slova nebo myšlénky nějaké osoby (ať si jest třetí, nebo druhá, nebo mluvící sama) mohou se tak, jak je osoba sama pronesla, bez proměny zase uvésti, a pak se jeví řeč ta nezávislá od představy mluvícího a slove: přímá řeč (oratio directa). ku př.: já pravím: Všickni lidé jsou smrtelni. On ohlásil: stal se mír! Nebo i bez předcházejícího časoslova: všickni lidé jsou smrtelni. Nebo se mohou slova (myšlénky) na představy (myšlénky) mluvícího, nebo některého jiného potahovati a tak od některého ve hlavní sadě stojícího časoslova závislá učiniti. Toto časoslovo obsahuje obyčejně nějaké vnímání nebo sdělení (verbum sentiendi nebo declarandi), výpověď se uvádí jako v duši mluvícího pojatá, nebo v duchu jeho myšlená, a tento mluvení způsob nazývá se: nepřímá řeč (oratio indirecta neb obliqua), jako: on prohlásil, že se stal mír, neb že učiněn pokoj!

2. Hlavní sady přímé řeči t. j. grammatické, ku kterým také spojkami: *γάρ, οὖν, καίτοι* a podobnými začínavé, logicky podřízené sady náležejí, pronášejí se v nepřímé řeči (obsahují-li výrok), buď s akkusativem a infinitivem (§. 125. A. 4. a pozn. 2.) nebo skrze částice *ὅτι* a *ὡς* s neurčitým časoslovem (§. 130. A. 2.) anebo i příčestím čili participiem (§. 126. 3. c. a pozn. 1.) ku př.:

Ἐπήγγειλε τοὺς πολεμίους ἀποφυγεῖν — *ὅτι οἱ πολέμιοι ἀποφύγοιεν* neb *ἀπέφυγον* — nebo *τοὺς πολεμίους ἀποφυγόντας*. — Nebo když poručení, přání a žádosti vyjádřují, s infinitivem (§. 125. A. 2. d.) jako: *Ἐλεξε τοῖς στρατιώταις ἐπιθέσθαι τοῖς πολεμίοις* (v přímé řeči *ἐπίθεσθε*)

3. Vedlejší sady přímé řečí nezměňují formu svou při obrácení řeči do nepřímé, leda tím, že místo indikativu přijímají konjunktiv neb optativ.

4. Jestliže hlavní sada historickými časy se pronesla, tedy

se tam, kde se řeč co nepřímá považovati má, klade optativ místo indikativu nebo i konjunktivu přímé řeči, ku př.:

Ἐὰν τοῦτο λέγῃς, ἁμαρτήσῃ, přejde do *ἔλεξέ σε, εἰ τοῦτο λέγοις, ἁμαρτήσεσθαι. Τελευτῶν ἔλεγεν, ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι* (fecisset). *Τισσαφέρνης ὤμοσεν Ἀγησιλάῳ, εἰ σπείσαιτο, ἕως ἔλθοιεν, οὓς πέμψειε πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, διαπράξεσθαι αὐτῷ, ἀφεθῆναι αὐτονόμους τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας.*

5. Často ale přechází v řečtině nepřímá řeč do přímé zachovávaje ve vedlejších sadách indikativ a konjunktiv přímého výrazu také v nepřímé řeči; často klade i po historických časích v hlavní sadě indikativ anebo konjunktiv hlavních časů; při čemž se věci do minulosti patřící a tak i představy vedlejších sad přenesou do přítomnosti mluvícího. Jestliže výpověď řídící hlavní sady do přítomnosti mluvícího postavena jest, užívá se pravidelně indikativ, jako: *λέγω, ὅτι ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστιν*, nebo se místo *ὅτι* a určitého časoslova dá jen akkus. s infinitivem *λέγω τὸν ἄνθρωπον θνητὸν εἶναι* pravím člověka smrtelným býti.

Ἀεὶ ἐπεμελεῖτο Κῦρος, ὁπότε συσκηνοῖεν, ὅπως εὐχαριστότατοι λόγοι ἐμβληθήσονται. Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἑλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι, καθ' οὓς πολιτεύσουσιν. — Ὅρκιοις μεγάλοις κατείχοντο Ἀθηναῖοι, δέκα ἔτη χρήσεσθαι νόμοις, οὓς ἂν αὐτοῖς Σόλων θῆται. Τοὺς ἱππέας ἐκέλευσε Κῦρος φυλάττειν τοὺς ἀγαγόντας, ἕως ἄν τις ἀφίῃ.

6. Také má řečtina tu volnost ve všelikých vedlejších sadách infinitiv s akkusativem místo určitého časoslova upotřebiti:

Σκύθας φασὶ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ αὐτοῖς Δαρεῖον εἰσβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονέναι αὐτὸν τίσασθαι, když jim vpadl do země (postquam invasisset).

CV. Cvičení v tázacích sadách a v nepřímé řeči.

1. Dobré knihy užitečny jsou; pak-li si ale někdo knihy koupí neznaje jich používati, jsou-li pak ještě tenkráte jemu užitečny? Nikoli! Byl-li pak Phaedon, jeden ze žáků Sokratových, ještě toho dne u něho, když jed pil v žaláři? — Byl. Slyšels ty, jak mnoho dobrého tento muž pro živobytí onoho nešlechetníka uváděl? Slyšel, ale nevěřím tomu. Zdá se ti křivdu činiti, horší, než křivdu trpěti? O mnohých, zdajících se spravedlivými, není jisto, zdali pro právo, nebo z toho vyplývající čest a odměnu takovými jsou. Nestává-li se, že milující nebývá milován od toho, kterého miluje? Stává se. Ne-

budeš snad to krásné a dobré, jako špatné a ošklivé za to samé považovati? Nikoli. Když Brutus příšery se ptal: „Kdo z lidí nebo bohů jsi ty, anebo proč přicházíš ke mně?“ slyšel ji šeptmo odpovědíti (pte.): „já jsem tvůj zlý duch, Brute! uvidíš mne u Filippi!“ Zdá-li se ti ten znáti sebe samého, kdo jen své jméno ví, a nebo ten, kdo zkoumav sebe cenu svou zná? — Bůh Delfický pravil prý Lykurgovi vstupujícímu do chrámu: „rozvažuju mám-li tě bohem nebo člověkem nazvati.“ Z prozrazených mladíků Pyrrha při víně haněvších odpověděl jeden jsa tázán, zda-li tak mluvili, řka: „Ano králi, a byli bychom ještě více než to mluvili, kdybysme byli více vína měli.“ —

2. Philippovi Potidaju právě dobyvšímu přišla ve (*κατά* s 4. p.) stejné době trojí zpráva: jedna, že Illyrové v znamenité bitvě Parmeniom přemoženi; druhá, že v Olimpii rychlým koněm zvítězil; a třetí, že Alexandros se narodil. Na zprávu, že Thebánští odpadli a Athénští s nimi drží, Alexander co muž se jim ukázati chtěje vojsko své hned skrze Thermopyly převedl, řka, že chce Demosthenovi, který ho chlapcem nazval, dokud u Illyrů a Triballů (Srbů) byl, a jinochem, když u (*περί* s 4. p.) Thessalie byl, před (*πρός*) zdmi Athénskými co muž se ukázati. Když se kdosi Alexandra u prohlížení vnitřka Ilionského zeptal, zda-li chce viděti Lyru Alexandrovu, odpověděl tento, že o onu nejméně dbá, ale že hledá tu Achillovu, na (dat.) které veliký hlasatel (*ὁ κῆρυξ*) Homér slávu (plur.) a skutky udatných mužů opěvuje. Demosthenes jednou ve shromáždění od Athénských ve mluvení (inf.) vytrhován[1]) pravil, že jim krátce[2]) něco chce pověděti, a jim pak umlklým[3]) vypravoval, (že) jistý mladík letního času[4]) si najal[5]) z města osla do Megary. Když (gen. abs.) bylo poledne[6]) a slunce prudce pálilo[7]), (že) oba z nich chtěli pod stín osla si usednouti[8]), však vespolek zdržovali[9]), jednoho (*ὁ μέν*) pravícího, (že) pronajal osla, nikoli stín, pronajímače[10]) ale řkoucího, (že) všecku má svobodu (dozvolí). A toto pověděv odcházel[11]), zdržujícím[12]) ho pak Athéňanům a prosícím[13]) konec[14]) přisaditi pravil: o stínu osla chcete slyšeti, o věcech[15]) ale důležitých[16]) mne mluvícího poslouchati nechcete?

1) *κωλύω* vytrhuju, překážím. 2) gen. neutr. 3) *σιωπάω* mlčím. 4) *ὥρα* (*ἡ*). 5) *μισθόω* za mzdu pronajímám. 6) *μεσόω* a *ἡμέρα*. 7) *σφοδρῶς φλέγω* 8) *ὑπόδυμι*. 9) *ἔρχω*. 10) part. perf. M. který si najal, najavši si. 11) *ἀπέρχομαι*, impf. 12) *ἐπέχω*. 13) *δέομαι*. 14) *τὸ πέρας* (*ατος*). 15) *πρᾶγμα* (*τος*). 16) *σπουδαῖος*.

Přímětek o nářečí Homérově.

§. 1.

O verši.

1. Verš ve Homérových básních jest hexaméter čili šestiměr, jehož základ jest původně 24 krátkých dob, po čtyrech na jednu stopu počítaje; první dvě ale splývají vždycky do jedné dlouhé, takže každá stopa má daktyl, to jest – ◡ ◡, kterýžto v šesté stopě opět do spondéa – –, neb dokonce jen do trochéa – ◡ se sráží; v ostatních stopách mohou spondéy s daktylem střídati, jen v páté bývá vždy daktyl, a tudy povstává následující vzor šestiměru:

– ◡◡ | – ◡◡ | – ◡◡ | – ◡◡ | – ◡◡ | – ⏑

2. Mnohými daktylemi líčí se rychlost a bystrota věci, spondéjemi ale loudavost a obtížnost nebo důležitost její; pakli že v páté stopě někdy pro vážnost věci spondej se naskytá, nazývá se takový verš spondaický; v tom pádu zachová se daktyl ve čtvrté stopě, pakli též tato má spondej, přestoupí daktyl až do třetí stopy, ku př.

Τοὺς δ' ὡς οὖν ἐνόησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Ἀργείους ὀλέκοντας ἐνὶ κρατερῇ ὑσ|μίνῃ,
Βῆ ῥα κατ' Οὐλύμπ|οιο κᾶ|ρ ἠνῶν | ἀΐ|ξασα
Ἴλιον εἰς ἱερήν. Il. VII. 16.

Někdy jen v první stopě daktyl, Il. I. 11.

οὕνεκα | τὸν Χρύ|σην ἠ|τίμη|σ' ἀρη|τῆρα.

3. V každém dobře utvořeném šestiměru musí býti aspoň jedna caesura, t. j. přestávka, jenž se stává, když koncovka nějakého slova z předešlé stopy začíná novou stopu; a takových caesur může býti více v jednom hexametru; při daktylu může slovo se končiti délkou v arsi t. j. pozdvihu čili povýšení hlasu, což se znamená čárkou (– ‖ ◡ ◡), anebo první krátkou slabikou ve thési, oulehu čili klesnutí hlasu (– ◡ ‖ ◡), tedy trochäjem; první caesura slove mužská, druhá pak ženská neb idyllická; ku př.

Ἄνδρα μοι | ἔννεπε, | Μοῦσα, ‖ πο|λύτροπον, | ὃς μάλα | πολλὰ
πλάγχθη, ἐ|πεὶ Τροί|ης ‖ ἱε|ρὸν πτολί|εθρον | ἔ|περσεν.
Odyss. I. 1.

4. Nejkrásnější a nejobyčejnější jest caesura ve třetí stopě mužská, dělíc verš na 10 + 14 momentů čili dob; anebo na druhé a čtvrté stopě spolu, dělíc verš na tři díly 6 + 8 + 10 dob. Krom této hlavní caesury může býti také jiná jinde vedlejší, kterou z nouze dvou- nebo víceslabičného slova také jednoslabičné slovo, ač méně krásně, tvořiti může; ku př. *Ἦ εἰ δή ποτέ τοι κατὰ πίονα μηρί' ἔκηα*
ταύρων ἠδ' αἰγῶν, τόδε μοι κρήηνον ἐέλδωρ. Il. I. 40.

5. Vedle caesury užívá se často rozvodu (diaeresí), t. j. jakési přestávky ve verši, kde se slovo a jeho smysl s veršem shoduje. Hlavní takové přestávky mohou býti: *a*) po první stopě, *b*) po druhé stopě, *c*) po třetí stopě a *d*) po čtvrté stopě (caesura bucolica), ku př.

a) ἤσθιον· | αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
b) ἀλλ᾽ ὅτε δὴ ἔτος | ἦλθε, περιπλομένων ἐνιαυτῶν.
c) ἐννῆμαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν | ᾤχετο κῆλα θεοῖο.
d) Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, | ὃς μάλα πολλά.

§. 2.

Zvukoměra.

Praveno v §. 3. IV. A., že dvojhlásky (vlastní a stažené) pak η i ω vždy jsou dlouhé, ε, ο krátké, obojetné pak α, ι, υ, jenom v některých slovech přirozenou délku mají, čemuž se ze zvyku naučiti dlužno. Krátká samohláska prodlužuje se postavením svým, když totiž následuje po ní dvé nebo více souhlásek, nebo dvojité ζ, ψ, ξ, ku př. *νόμōν διέτᾱξĕ Κρονίων.*

1. Ačkoli v dramatické básni krátká hláska před němou a tekutou ba i před μν, πτ, στ, κτρ obyčejně bývá krátká jako v *ἄτεκνος γενέθλη*, v epické básni přece se prodlužuje.

2. Koncovka nějakého slova ve verši prodlužuje se u Homéra vždycky:

a) Když souhláskou se končí a následující slovo jednou nebo vícemi počíná: *κάθισōν Τρῶας.*

b) Když se slovo na krátkou souhlásku končí, ta následující ale s dvojitou souhláskou nebo dvěma jednoduchýma začíná; kde není s tekutou němá.

Ἀδμή|την, ἣν | οὔπω ὑ|πὸ ζυγὸν | ἤγαγεν | ἀνήρ.

c) Němá s tekutou činí v arsi stojící slabiku vždy dlouhou, v thési ale, podlé potřeby, krátkou nebo dlouhou:

μή μοι | δῶρ᾽ ἐρα|τὰ πρόφε|ρε χρυ|σέης Ἀφρο|δίτης.

v thési ale: *αὐτὰρ ὁ | πλησίον | ἑστή|κει.*

Pozn. 1. Kde obojetná hláska jest přirozeně dlouhá, tam i v tomto položení zůstane: ku př *πένταθλος*, kde α pošlo z *ἄεθλος*, nebo *ψῦχρος* od *ψύχω.*

Pozn. 2. Střední β, γ, δ před λ, μ, ν činí položení neb pozici, nikoliv ale před ρ tedy se krátí: *Μελέαγρος, χαράδρη, μολοβρός.*

3. Samohláska dlouhá, nebo dvojhláska na konci slova před slovem samohláskou počínajícím krátí se v thési ale v arsi zůstane dlouhá, nebo i tam, kde slovo s přídechem v totiž F digammau začíná:

a) ἡμένη | ἐν βένθεσσιν; někdy také i s vložkou δε, τε, κε.
δευτέρῳ | δ᾽ αὖ βοῦν | θῆκε μέγ|αν.
b) υἱέες, ὃ | μὲν Κτεά|του, ὁ δ᾽ ἄρ᾽ | Εὐρύτου | Ἀκτορίωνος.
c) αὐτὰρ ὁ | ἔγνω | ἧσιν ἐ|νὶ φρεσὶ | φώνη|σέν τε, kde se čte: vésin.
d) zvláště se skracuje αι, οι, co svědčí o jejich vyslovování co i neb ė.
εἰ δὲ κεν | οἴκαδ᾽ ἵ|κωμαι φίλ|ην ἐς | πατρίδα | γαῖαν,
ὑμῖν | μὲν θεοὶ | δοῖεν. Někde též ει = č. Ζη : ουν πόλεϊ | αἴγειος:
nebo ἐν πόλεϊ | ἄκρῃ.

4. Málo kdy v prostředku se zkracuje, jako: ἐπειή | ἔμπαιος βέβλῆαι; zřídka i ze začátku: οἷος (⏑⏑) neb υἱός (⏑⏑).

5. Krátká slabika v arsi pro ráz, který na ni připadá přízvukem, prodlužuje se někdy

a) z konce: δῖα μὲν | ἀσπίδος | ἦλθε, neb ἀσπίδος | ἀκάμα|τον πῦρ nebo kde mnoho krátkých se sbíhá:

ἔσσεαι | ἀθάνα|τος θέος | ἄμβροτος.

b) na konci slova, když následuje tekutá, nebo σ neb δ, která se ráda zdvojuje: καὶ πεδί|ᾱ λω|τεῦντα

c) nebo když následuje slovo s přídechem V (F), ku př.: θυγατέ|ρᾱ, ἥν | čte se co Fήν (vén), to zvláště v caesuře, kde jakýsi panuje důraz: φί|λε̄ Fεκυρ|ὲ δει|νός τε.

6. Někdy však u Homéra i z nouze krátká samohláska v thési prodlužuje se, když krátká mezi délkama stojí, jako: ὑπο|δέξῑ|η.

§. 3.

O přídechu V neb F.

1. Řečtina měla zvláštní přídech retní docela našemu V neb w podobný, který podlé své podoby, co lat. F, co dvě γ (Γ) nad sebou, sloulo digamma; zdá se tedy, že i γ mělo zvláště u prostřed slov znění co v.

2. Aeolové nejdéle podrželi to znamení, později se upotřebovalo k tomu b to jest β, a do b ztvrdlo: ἴς = Fís lat. vis, βία síla. Dílem změklo do υ, které s ostatními hláskami splynulo do dvojhlásek αυ, ευ, ηυ, ου, ωυ, kde se jako latinské juuenis četlo co juvenis; co V známo jest ve slově evangelium, evropa; tudy ναῦς = νάFς, navis odtud i navita = nauta; βοῦς co βόFς, bŏvs, bos, Ochs, vůl = bůl, býk od bučení; dílem i přešlo do jemného přídechu ἴδρυς = chytrý; ἔλαφος jelen; dílem do ostrého h, ἕσπερος vesper, večer, ἕννῡμι vestio, obvésti. Tudy se v nářečích řeckých slovo: Ἕλλην neb Ἕλλαν vyslovovalo co: jelen, velen, helen; jako (Ἦλις) Els, Öls, u nás jelše, volše, holše.

3. V řeči tedy takový jemný přídech se slyšel, třeba v písmě se neviděl, jako u nás, modro(v)oký, v-orel, v-ocet (ὠκύς akutum) vostrý, tak se v řečtině krom jemného dechu z konce ἰδεῖν = vidění, u prostřed a před ρ nepsávalo: ὄις = ovis, ῥόδον = Fρόδον rudý; u nás nejen u prostřed ovce, ale i z počátku co vovce zní.

4. Také v Homérových zpěvích nenaskytá se znamení F, ale pravdě podobno, že za jeho času ještě mnohá s přídechem V zněla; to se dá souditi:

a) protože taková slova ještě v latině, ve slovanské a potom v jiných řečích s přídechem, buď j neb V a jemu příbuzným l se nacházejí, jako αὔδη, Laut, hluk; οὖς (ausis) lauschen, slyšet = svúšet; ἔτος léto, Hitze; ἁδύς (ἁνδάνω, ἥδομαι) svavis, svad=slad; ἕος a ὅς suus, svój, ἕο svého; ὄσσε = voči (od ὄω) facies; ἔργον Werk; οἶνος vinum, víno, Wein, hebr. jajn; ἄγω jage, jachám, ale i vádím, vedu, ἁλίσκω od ἕλω jal, hned nato ἕλκω a ἕω; ἅγνος jagý = nahý; αἴθριος heiter, vedro, vatra; ἀρετή jarota, virtus; ἔαρ jaro, Jahr, ver; ἠχώ jeka, ἠχέω ječím, illyr. viču.

lat. vici (vinco), *νίκη*; *ἦ* = *φῆ* = *ἔφη* vece, inquit, ait; *ἔω* vedu, *ἕννυμι*, *ἑσθής* vestis (vésti), *ἴον* viola, květ; *ἕλκω* vleku; *ἅπτω* jap, lap, cháp; *ἄναξ* kaňaz, chán, kníže; *ἄστυ* mjasto.

b) Ve verších, jak jsme v předešlém §. viděli, krátké samohlásky před digammem jako zdvojeným W se prodlužují; jako:

ἀπ|ὸ ἕο. | Il. V. 343. *γάρ ἔθεν* (— ⏑⏑) Il. IX. 419.

c) Dlouhé se nekrátí (jak obyčejně), ku př. *δαῖέ οἱ* | *ἐκ κόρυ|θος* Il. V. 4.; před digammovým zůstane dlouhé: *οἳ ἔθεν* (— ⏑⏑) Il. XV. 199.; *καῖ εἵμασι* = *καὶ Fείμασι*.

d) Vložené *F* nečiní průziv (hiat): *οὔ ἐθέν ἐστι χερείων*, Il. I. 114.; *πρὸ ἔλθεν* (velthen, šel-tě); *λίπεν δέ Fε* = se, é; nebo u prostřed: *διαειπέμεν* (*διαFειπέμεν*) místo *διειπέμεν*; *ἀαγής* = *ἀFαγής*.

e) Časoslova se samohláskou začínavá přijímají augment slabičný, ku př. *ἔειπε*, jakoby *ἐFειπε* neb e j e p e znělo.

§. 4.

Proměna hlásek.

A. Proměna hlásek spojená s proměnou délky.

I. Krátká samohláska se prodlužuje.

1. *ε* prodlužuje se u Homéra:

α) V *ει* před tekutými *λ*, *ν*, *ρ*, a před jinými hláskami. *εἵνεκα*, *κεινός*, *ξεῖνος*, *εἰλίσσω*, *εἰλάτινος*, *μείλανι* od *μέλας*, *εἰρωτάω*, *εἴρομαι*, pak *εἰι* a *ὑπείρ*; potom adjektiva *εος* do *ειος*, jako: *χρύσειος*; u časoslov *έω* do *είω*, *τελείω*, *πνείω*; adverbia: *εἴως* a *τείως*; v zájmenech: *ἐμεῖο*, *σεῖο*, *εἷο*, a plur. *ἡμείων*, *ὑμείων* atd., a někde v augmentu a reduplikaci: *εἰλήλουθα*, *δείδια*, *διειδέχαται*; někde i z konce a v prostředku slov: *εἰαρινός*, *σπεῖος*, *ῥεῖα*, *ἀδειής* a jiných; něco. město, děl. dolnokrajinsky: nejco, mejsto, dejl.

β) Někdy *ε* do *η*, před samohláskou, zvláště *εὖ* do *ηὖ*, také ve složených slovech koncovky: *εως* a *εων*, *βασιλήϊον* místo *βασίλειον*, *Μενυήϊος*, pak *λῆις* = *λεία*; v pádech nepřímých u slov na *εύς*, jako: *βασιλῆος*, *βασιλῆα*.

2. *ο* se prodlužuje:

α) Do *ου* před *λ*, *ν*, *ρ*, *σ*: *πουλύς*, *μοῦνος*, *κούρη*, *νοῦσος* Neth. núza, nouze; pol, púl; někde jen v jednotlivých formách od *γόνυ* a *δόρυ* casus obliq. *γοῦνα*, *γούνατος*; *δοῦρα*, *δούρατος*; *ὄρος*, také *οὔρεος*, *οὔρεα*: vyloučena jsou slova odvozená, kde přízvukem jest *ο*, jako: *πόνος* od *πένομαι*, *δόμος* od *δέμω*: u nás jen v nom. d ů m, v ostatních pádech o.

β) Někdy do *οι*, kde místo *ου* stojí, jako lat. Puni a Poeni, *φοίνιξ*; tak *φοίνεος*, *μοῖρα*, *ἀγκοίνησιν* (*ἀγκόνη*), někde před samohláskou, zdá se to býti ale jenom j: *ἀλοία*, *ποίη*, *δοίο* a *δοιοί*; někde starý pád: *ὁδοιπόριον*, *χοροιτυπίη*, podobně v rozloženém genit. na *οιο* = *οο* = *ω* neb *ου*, ruků, rukou, rus. rukoto se čte co r u k o j u; tak: *θεοῖο*, *γόοιο*; v dorském a aeolském ta jemnost odpadla, proto stojí jen ku př. *πεῶ* místo *πεῖο* a j.

γ) Zřídka do ω se protahuje: *Διώνυσος, τρωχάω, πωτάομαι:* u nás se vždy klade **ů**: strómek = strůmek.

3. α se zdá, že se u Homéra neprodlužuje, jako spíše zjemňuje do *αϊ* (jakoby *ja*), na konci předložky: *παρά* = *παραὶ Διός; παραὶ ποσί;* někdy před λ, ρ slovo *κατά* jen ve *καταιβαταί* a *ὑπό* před němou: *ὑπαὶ πόδα.*

II. Dlouhá opět se krátí:

1. V ukončení konjunktivu ω do ο, η do ε, jako: *ἴομεν, εἴδετε:* zřídka jinde *ἀργέτε* místo *ή*, Il. XI. 818; *εὐρύχορος* místo *εὐρύχωρος*, Od. XIII. 414.
2. *ει* do ε, málokdy v ženském ukončení na *εια, βαθέης, ὠκέα, Ἑρμέᾳ* místo *Ἑρμείᾳ;* podobně *χειρός* vedle *χερός.* Zde opět u Dorů a Aeolů vidí se tvrdá hláska ε místo *ει* = ě, *ἐμμὶ* = *εἰμὶ* (jesm); *κτέννω* = *κτείνω; σπέρρω, ὠτελλά* = *ὠτειλή.*
3. *ου* se krátí do ο jenom ve složených ze slova *πούς* (Fuß): *ἀρτίπος, τρίπος*, potom od *βουλή*: *βόλεται;* podobně jako Dórové také Aeolové to činili: *βόλλα* aeol. co *βουλή;* vóla = vůle.

B. Proměna hlásek beze změny délky.

1. Homér má, jako Ionové vůbec, *η* místo dlouhého ᾱ. na konci a v prostředku: *σοφίη, ἡμέρη; πρῆξις;* málokdy místo krátkého α, a to jen v arsi: *ἠνεμόεις, ἠγερέθονται*, od *ἄνεμος, ἀγείρω.*

2. α se střídá s ε u Homéra: *βέρεθρον* místo att. *βάραθρον* požeradlo; a naopak zase: *τάμνω* místo *τέμνω:* Ionové zhusta mají tuto proměnu zvláště před ω.

3. *ου* z *εο, εου*, střídavě z *ευ* se užívá v 2. osobě sing. pass. ve stažených formách časoslov na *έω*, pak v genit. třetího skloněnί, v některých slovech na *ος*, potom v genit. osob, zájmena; na př. *βάλλευ, γεγώνευν, καλεῦντες, πωλεύμενοι, θάμβευς, θέρευς, ἐμεῦ, σεῦ, εὖ.*

4. *υ* a ο někdy jako v aeolském se střídá u Homéra, ku př. *ἄλλοθις* a *ἄλλυθις*, jako v slově: vostrý a bystrý, oster = Ister.

§. 5.

Stažení, diaeresis, krasis, synizesis, apokope, elisio, aphaeresis.

1. Homérova řeč podle potřeby verše brzo roztažených, brzo stažených forem užívá, tak *ἄεκων* vedle *ἄκων*, podobně i ve skloňování a časování, na konci: *ἱρός, ἱρεύς, ἱρήξ*, a zase uprostřed slov: *βοᾶν* vejskati, křičeti, *νοεῖν* poznávati; tak opět *οη* stažené do ω, jako: *βώσας*=*βοήσας, ἀγνώσασκεν* místo *ἀγνοήσασκεν*, pak *ὀγδώκοντα* = *ὀγδοήκοντα.*

2. Rozvod (diaeresis) čili rozpojení dvojhlásek tam zvláště, kde se dalo mysleti digamma, jako u nás: hochoi = hochovi; tak *πάϊς, αὔτμή* vátmo (*ἄFω*), *ἐϊσκω, ἐϋκτίμενος, ὀϊομαι.*

3. Slitka (krasis); jenom v některých místech uchyluje se Homér v tom od Attiků: *ὥριστος* = *ὁ ἄριστος; ὠὐτός* = *ὁ αὐτός*, s jemným přídechem; ostatně ale *οὐμός, οὕνεκα, καὐτός, τοὔνεκα, κἀγώ, τἄλλα.*

4. Sráž ka (synizésis nebo *συνεκφώνησις* = souvyslovení) jest dvou odloučeně psaných samohlásek spojené vyslovení najednou: nebo sražení dvou hlásek do jedné; vypadá, jako od písaře zanedbaná neb jen udaná, ale čtenáři zanechaná slitka neb krasis, a vidí se nejvíce tam, kde před-

chází ἔ ψῑλόν, jemné e, jenž se zdá zastupovati naše j před samohláskami, tedy se nalezá zhusta:

A. V prostředku slov, a sice:

a) ve spojeních: εα, εᾳ, εαι, εας; εο, εοι, εου: εω, εῳ, ku př. στήθεα, ἐᾷ, γνώσεαι, ἡμέας, πολέας; ἴσχεω, θεοί, ἱκέοιτο, χρυσέου, Πηληϊάδεω, χρυσέῳ, στηθέων, τεθνεῶτι, μεμνέῳτο.

b) Zřídka αε, na př. ἀεθλεύων, ἀνάειρ'.

c) Někdy ια, ιαι, ιη, ιῃ, ιο: Αἰγυπτίας, πόλιος, ἱστίαιαν, Αἰγυπτίη, Αἰγυπτίῃς.

d) ο ve slově ὄγδοον, a v ἀλλοειδέα, Odyss. XIII. 194.

e) υ jen ve δακρύοισι.

f) Někdy dlouhé samohlásky a dvojhlásky tvoří synizési: δηίοιο, δηίων, ἤια, Ἐνυαλίῳ.

B. Mezi dvěma slovama, kde první délkou se končí, druhé ale dlouhou nebo krátkou začíná; takové spojení jest: ηα, ηε, ηη, ηει, ηου, ηοι: ειου, ωα, ωου; taková slovíčka u Homéra jsou předcházející ἡ, ἦ, δή, μή, ἐπεί, a slova končící se na η neb ω; ἢ εἰςόκεν (= jesoken), ἦ εἰπέμεναι; δὴ ἀφνειότατος, μὴ ἄλλοι (= malli), εἰλαπίνη ἠὲ γάμος, Πηλείδη ἔθελ', ἀσβέστῳ οὐδ' υἱόν.

5. Odsúvka (apokopé) jest vypouštění krátké samohlásky na konci před souhláskou, jako: budem', můž': tak se v řečtině skracují předložky ἀνά, κατά, παρά, někdy též ἀπό a ὑπό, a spojka ἄρα· ἀν přechází před retnými β, π, φ, μ do ἄμ, na př. ἄμ βωμοῖσι, ἄμ πέλαγος, ἄμ φόνον, ἀμμένω; κάτ' připodobňuje své τ následující hlásce, jenže dyšná má před sebou tenkou neb jemnou, jako: κὰδ' δύναμιν, κὰκ κεφαλῆς, κὰγ γόνυ, κάππεσεν, κὰπ πεδίον, κὰπ φάλαρα; od ἀπό jest ἀππέμψει, ὑπο zas ὑββάλλειν: u Dorů také ποτί před τ jako: ποττόν nebo πὸτ τόν = ποτὶ τόν.

6. Vymítka (elisio) jest vynechání samohlásky, obyčejně krátké, zase před samohláskou (viz str. 19): obyčejně se vynechávalo αι v koncovkách μαι, ται α οθαι (to jest *ja* neb *e*, jako u Rusů bojus' = bojím se, a j. v.): tak v řeckém: βούλομ' ἐγώ, κείοοτ' ἐν προθύροισι, ἱκέοθ' ἐπι νῆας, málo kdy σαι, ἠο' ὀλίγη πελέων; také αι v nom pl. I. decl. nachází se jeden příklad: ὀξεῖ' ὀδυναι, Il. XI. 272. οι vypouští Homér jen v místojmenech μοι a τοι, u Attiků též μέντοι a οἴμοι.

α vynechává se krátké v neutr. plur., pak akk. sing. III dekl.: κάκ' ἔργα, ἐλπίδ', ἀγαθήν; v partikulech na α se končících a v osobní koncovce trpného významu: μεθα; podobně se ι vypouští v dativech III. dekl. a v osobních koncovkách, u Homéra také v příponě θι (kde), a potom v εἴκοσι.

ε se vypouští ve částicech, v zájmenech a v osobních koncovkách, málo kde ve vokativu II. dekl. a v dualu III. dekl.

ο se vypouští v předložkách, zájmenech, vyjma το, pak δυο a potom v časoslově.

7. Ssúvka (aphaeresis) jest vynechání krátké samohlásky v následujícím slově, když předcházela na konci předešlého dlouhá ku př. *ποῦ ᾽στιν, μὴ ᾽κφύγῃς, βούλομαι ᾽γώ, χὠ ᾽τερος = καὶ ὁ ἕτερος;* však tyto pády všecky se nyní co krasis neb synizesis vykládají.

§. 6.

Hiatus (průziv).

Hiat, neb jakoby řekl zívot, otevření ust, stává se vlastně, kde stejné hlásky po sobě se vyslovují, že usta při tom jako otevřená zůstávají; jako: *ἀάατος*, arma allata; ale i když rozličné dvě samohlásky po sobě sledují, čemuž se Řekové pro libozvučnost vyhýbali: přece se ale nedalo všude tomu vyhověti, a Homér nechává průziv:

a) když po výpustce krátké samohlásky slovo ještě jednu samohlásku má, ku př.: *ἄλγε᾽ ἔθηκεν; κύψε᾽ ὁ γέρων.*

b) Když se koncovka vypustiti nedá, nebo pro srozumitelnost nesmí, to bývá:

1. při *ι* v dativu sing. a v slovech na *υ*: *παιδὶ ὄπασσεν, ἔγχεϊ Ἰδομενῆος*, nebo *ἄστυ ἀελπτέοντες; πάγχυ, ἐπεί.*

2. při dlouhých samohláskách nebo dvojhláskách, které v arsi před samohláskami zůstanou dlouhé, v thési ale krátké, ku př. v arsi: *ἀντιθέῳ Ὀδυσσῆϊ, δυσμένου Ὑπερίονος;* v thési: *πλάγχθη ἐπεί, νήπιοι οἵ, εἰπὲ καὶ ἡμῖν.*

c) Když rozeznámkou slova taková se rozdělují: *κεῖσθαι, ἀλλ᾽ ἐπάμυνον, ἀλλ᾽ ἄνα, εἰ μέμονάς γε; συνοχωκότε· αὐτὰρ ὕπερθεν.*

d) V ženské caesuře (viz o verši) v třetí stopě, kde se stejným rozměrem zmírňuje průziv: *κεινὴ | δὲ τρυφά|λεια || ἅμ᾽ | ἕσπετο | χειρὶ πα|χείῃ.*

e) Když následující slovo může míti přídech v (digamma), jako u nás: modrovoký; tu tedy vlastně žádný průziv není:
αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν. Ἀτρείδης τε ἄναξ.
ἀμφὶ δὲ Ϝόσσε κελαινὴ νὺξ ἐκάλυψεν. Il. V. 310.

§. 7.

Vkládání samohlásek.

Někdy Homér u slov, která mívala přídech v s následovným *ε*, ještě *ε* přidává, ku př.: *ἔε, ἐέλδωρ, ἔειπον, ἔηκε, ἐΐση* (od *εἴκω*).

1. To se stává v některých slovech před souhláskami, jako: *κεῖνος, κεῖσε, κεῖθι, θέλειν, ῥέεσθαι.*

2. Také u prostřed slov se zjemňující *ε* nebo *η* vkládá, na př. místo *ἥλιος* klade *ἠέλιος; ἀδελφέος, μητίετα* (od *μῆτις*), a ve složených *ἐπηετανός* (*ἔτος*), *εὐηγενέος*, gen. od *εὐγενής.*

§. 8.

Vkládání souhlásek.

1. Vkládá se *ν* u prostřed kmenu některého v aor. I. pass. in verbis puris: *ἰδρύνθησαν*, od *ἵδρύω: ἀμπνύνθη* (*ἀναπνέω*), a při redu-

plikaci v minulém ὑπεμνήμνκε: též jinde: παλαμναῖος, od παλάμη dlaň. νώνυμνος, od ὄνυμα.

2. To ν přechází do μ ve složených slovech s βροτός (od mru). ἄμβροτος atd. ukazuje se i v ἀμφασία (nebáju) němost.

3. Opět τ se klade ve πτόλις a πτόλεμος a ve složených z těchto slov; nebo θ, μαλθακός (μαλακός) adv. διχθά (δίχα), ἐγρηγόρθασι.

4. γ před δ, nebo κ před τ, γδούπος a κτύπος (z-dup, tup), δουπέω, ἐρίγδουπος.

5. σ, krom známých pádů v časování časoslov v některých slovech složených, kde předslovo končí s ε, φερέσβιος, ἐγχέσπαλος; u podstatných, kde kmen končí se na ε, když se přidává přípona φι, na př.: ὄρεσφι, ὄχεσφι, στήθεσφι, kdeby se ale spíše φ co digamma vložené mysliti dalo, viz §. 12. dále.

§. 9.

Assimilace, zpodobnění hlásek.

Viz apokope §. 5. 5. má výminku jen v tom, že δ a θ v jistých formách před μ nezměněno zůstává nejen u Homéra ale i v ionické prose: ὀδμή (ὀσμή), ἴδμεν, ἴδμεναι (ἴσμεν, εἰδέναι) κεκορυθμένος, ἐπέπιθμεν, κεκαδμένον.

§. 10.

Proměna souhlásek.

1. Jako u Dorů tak i u Homéra stojí τ místo σ, ku př.: τοί, τεῦ, τύνη (v nominativu); δ a θ ale před μ ponechává; viz před tím assimilaci.

2. Převracuje ρ s předešlou hláskou: κραδίη místo καρδία, jako sred = serd-ce; κάρτερος (od κράτερος), βάρδιστος (od βραδύς), tardus, tvard; totéž činí v aoristu II.: ἔπραθον od πέρθω (prš-), ἔδραθον od δαρθάνω, ἔδρακον od δέρκομαι (zerk, zřu); potom vedle θράσος a θρασύς (drzý, dreišt), také θάρσος (darzost) vedle ἔργον (Werk) a ἐόργα také ῥέζω od ῥέδω (ἔρδω) místo ἔργω a ῥέγω, rego.

§. 11.

Zdvojování hlásek.

Homér často po krátkých samohláskách souhlásky zdvojuje dle potřeby verše:

1. Ve časoslovech s přírůstkem čili přímnožkem tekuté souhlásky a σ: ἔλλαβον, ἔμμαθον, ἔννεο (νέω) ἔσσευα (σεύω).

2. Ve složených slovech ty samé: νεόλλουτος, φιλομμειδής, ἰέννητος, ἐΰσσελμος.

3. σ v dativu, v budoucím čase a v aoristu: νεμέσσει ποσί, νέκυσσι; ἐτέλεσσα, κάλεσσα, φράσσομαι.

4 σ také ve prostředku jiných slov: ὄσσε (oče), τόσσον, μέσσος, ὀπίσσω, πρόσσω.

5. Z němých zdvojuje se π v otazných zájmenech začínavých s ὁπ-, jako: ὅππως, ὁππόσος atd

τ zase v ὅττι, ὅττεο, ὅττευ;
δ v ἔδδεισε, ἀδδεές, ἄδδην;
κ v πέλεκκον a πελεκκάω.

Naopak zase zdvojování zanedbává se při augmentu, ἔρεζον (ῥέζω), a při složených slovech, jako ve χρυσόρυτος; ba i jinde zdvojené hlásky opět vypouštějí se: Ὀδυσεύς, Ἀχιλεύς, φάρυγος místo φάρυγγος.

§. 12.

O příponách.

Homér přidává na konci, kde pád nějaký poměr vyznačuje v prostoře, raději přípony jisté: θεν, θε, θι, δε, ζε, které se zdají zbytky zašlých místojmen, takže: θεν podobno ḥin, sem (tam), lat. sum; θι ḥie, ḥier, sij (tu), ḍa, zde; δε značí v zájmenech lat. -ce, tolik co: que, γε, že (iž) od ký, znamenajíc: tu, to: při statných jmenech ale značí do (lat. ad), tak jako částice ζε místo δζε místo οδε, na př.: Τροίη-θεν, οἴκο-θεν; οἴκο-θι = dom-a (lat. dom-i), ἠῶ-θι zrána, ἄλλο-θι jinde: Τροίην-δε, οἰκόν-δε, δόμον-δε, Ἀθήνα-ζε. Viz §. 35. pozn. 2.

Tomu θι podobá se poněkud částice φι neb φιν, značíc místo, která se ku čistému slova kmenu nazad přivěšuje: βίη-φι; mohloby se ale φ považovati také co vložka v neb F (digamma) mezi samohláskama při pádech na οϊ, αϊ, εϊ, tedy: ονι, ανι, ενι.

1. V rozloženém dativu: ἀγέλῃ = ἀγέληϊ, s digammem ἀγέληφι; takže: θύρηφι atd., kdeby podpisované ι zbytečné bylo. Ale i genitiv máme v silné deklinaci tomu podobný, říkáme: dobré ženy = dobrej ženy, lat. familias = familiai = familiae; tudy také: κεφαλῆφι hlavy a hlavě.

2. Podobně u mužských ῳ = οϊ, pak οFι = ονι; u Hom. Ἰλιόφι = Iliovi, παρ' αὐτόφι, θέοφι; ale genit. θεόφι, ἐκ πασσαλόφι, δακρυόφι (paroxyt).

3. Také v plur. u III. dekl. nachází se φι(ν) v genit. a dativu: ναῦφι = ναυσί a νέων; κοτυληδονόφι místo κοτυληδόνων, a s vloženým σ; στήθεσφι = στήθεσι; ὄχεσφι = ὄχεσι; ὄρεσφι(ν) = ὄρεσι a ὀρέων.

§. 13.

První sklonění.

1. Místo dlouhého α klade se v singulari ve všech pádech η, třeba bylo purum: Πηνελοπείης, Πηνελοπείῃ od Πηνελόπεια; Βορέης, Βορέην; φρήτρη.

Výminkou θεᾱ́ (Děva, bohyně) má vždy ᾱς, ᾷ, ᾱ́ν; též Ναυσικάᾱ, Φιάᾱ; Αἰνείᾱς, Αὐγείᾱς, Ἑρμείᾱς a některá vlastní jmena na α purum: Νύμφη má ve vokativu Νύμφα.

2. Ze přídavných na ης a ους odvozená podstatná na εια, οια, a v některých ženských jmenech, přechází v Attickém krátké α do dlouhého η, ku př.: ἀληθείη, ἀναιδείη, εὐπλοίη, κνίσση místo κνίσσᾰ atd.

3. Některá mužská také v nomin. sing. přibírají dle potřeby verše ᾰ (jako v latině a v češtině): ἱππότα, αἰχμητᾰ́, μητίετα, εὐρύοπα. Vokativ podrží to ukončení na α.

4. Genit. sing. u mužských mívá u Homéra ᾱο neb ω a pak εω, což se obyčejně jednoslabičně vyslovuje (jo = o) a ω co krátké se považuje: Ἑρμείας, gen. Ἑρμείᾱο a Ἑρμείω; Βορέης, gen. Βορέᾱο i Βορέω; Ἀτρείδης, gen. Ἀτρείδᾱο i Ἀτρειδέω; kde obyčejné pády žádali a neb u; přirovn. černa = černého, rus. a h o neb a v o atd.

5. Genit. plur. u mužských a ženských: ἄων, ἐων (obyčejně jednoslabičně) ῶν, kde ἄων, u Dorů ᾶν, naše ám, lat. arum, pak ům, o u m, staré o v o m, lat. orum, ἐων = erum. Κλεισιάων neb κλεισιῶν; πυλάων, πυλέων.

6. Dativ plur. ῃσι(ν) pošlé z αις, které se nechává jen ve θεαῖς a ἀκταῖς, tedy: κλεισίῃσι(ν), πέτρῃς πρὸς μεγάλῃσι místo πέτραις, což jako lat. p e t r i s pošlo z ach, ech, ich.

§. 14.

Druhé skloněni.

1. Genit. sing. ου a οιο, jako naše u do ou, rus. o i o, čti o j u, rukoju; tak: ὤμου a ὤμοιο od ὦμος (ὁ) rámě, paže.

2. Genitiv a dativ dual οιιν místo οιν, ὤμοιιν, jakoby ómojin.

3. Dativ plur. οισι(ν) a οις, ὤμοισιν, ὤμοις, humeris, pažích, ích = is.

4. Dle attické deklinace gen. sing. ῶο místo ω, Πηνελεῶο od Πηνέλεως, kde někteří kodices maji Πηνελέοιο, ale Il. IV. 338. Πετεῶο musí míti nom. Πέτεως: ve slově γάλως, lat. glos, zalova neb zelva (švakrova); Ἄθως svatoš = sveta gora, a Κῶς ostrov, stažením povstalý pád ω do o se rozloučí: γαλόως, Ἀθόως, Κόως.

5. Formy stažené ve II. dekl. zřídka, jako: νοῖς, obyčejně νόος (místo γνόος), χειμάῤῥους vedle χειμάῤῥοος; Πάνθους, Πάνθου, Πάνθῳ.

6. U těch na εος, εον prodlužuje Homér do ει, anebo dle potřeby je stahuje: χρύσειος.

§. 15.

Třetí skloněni.

1. Dativ plur. σι(ν), σσι(ν) neb εσι(ν) a εσσι(ν), kteréžto koncovky k čistému se přidávají kmenu: κύν-εσσι, od κυών, gen. κυν-ός, νεκύ-εσσι (νέκυς, νέκυ-ος), χείρ-εσσι, kde es ze ech, vol-ech; při neutr. v nominativu již kořenové σ majících, vynechává se to σ, jako: ἐπέ-εσσι místo ἐπέσ-εσσι od ἔπος (ἔπες); δεπά-εσσι od τὸ δέπας; podobně odpadává ve kmenech na αν, ευ, ου to ν, které se snad u vyslovení digammou dosazovalo, βό-εσσι, jakoby: βόF-εσσι (bovibus = bubus), ἱππή-εσσι. Ukončení σσι přidává se ku kmenům obyčejně na samohlásku se končícím: νέκυ-σσι od νέκυς, gen. νέκυ-ος.

2. Genitiv a dativ dual (jako v II. dekl.) na οιιν, ποδοῖιν.

3. Akkusat. sing. těch na υς bývá α, εὐρέα πόντον, ἰχθύα, νέα místo εὐρύν, ἰχθύν, ναῦν. Srov. náš gen. i akk. na a.

4. Slova: γέλως smích, ἱδρώς pot, a ἔρως láska, skloňují se u Homéra v některých pádech podlé II. dekl. attické: γέλω, i γέλων, místo γέλωτα, γέλῳ místo γέλωτι; tak ἱδρῶ, ἱδρῷ a ἔρῳ = ἔρωτι.

5. Na *ις*, gen. *ιδος*, zvláště u hlavních jmen, vynechávají vložku *δ* a tvoří *ιος*: *μήνιος*, *Θέτιος*; v dat. sing. ale vždy *Θέτῐ*.

6. Neutr. nom. a akk. *τὸ οὖς* (*ὠτός*) ucho, zní u Homéra: *οὔας*, *οὔατος*, plur. *οὔατα* (uchata), dat. *οὔασι* a *ὦσι*; *λᾶας* kámen, akk. *λᾶαν*, dat. *λᾶϊ*, gen. *λᾶος*; takže: *στέαρ* lůj, sádlo, *οὖθαρ* (Euter) vemě, *πεῖραρ* konec, mají v gen. *ἄτος*, tedy: *στέατος*, *οὔθατα*, *πείρασι*, *πείρατα*: zase u středních: *τέρας*, *κέρας* a *κρέας* vypouští se *τ*; *τέραα*, *-άων*, *-άεσσι*; dat. *κέρᾳ*, plur. *κέρα* (rohy), *κεράων*, *κεράεσσι* a *κέρασι*; *κρέα* (carnes), *κρεάων* a *κρεῶν* i *κρειῶν*, *κρέασιν*; *κέαρ* (srdce) stahuje se v *κῆρ*, dat. *κῆρι*; *ἐάρ* (jaro) má stažený dat. *ἦρι*.

7. U některých slov na *ρ* buď ponechává, buď vypouští Homér to *ε* dle potřeby verše, jako: *ἀνήρ*, *ἀνέρος* i *ἀνδρός*, *ἀνέρι* a *ἀνδρί* atd., v plur. ale jen: *ἀνδρῶν*, *ἀνδράσι* a *ἀνδρέσσι*; *γαστήρ*, gen. *-έρος*, dat. *-έρι*, a *γαστρός*, *γαστρί*, *γαστέρα*, *γαστέρες*; *Δημήτηρ*, *-ητέρος* a *-ητρος*, *Δημητέρα*; *θυγάτηρ*, *θυγατέρος* a *θύγατρος* atd., *θυγατέρεσσι*, jen ale *θυγατρῶν*; *πατήρ* a *μήτηρ* mají *-τέρος* a *-τρός* atd.

8. Slovo *ἰχώρ* (krev bohů, šťáva, jícha), akk. *ἰχῶ* místo *ἰχῶρα*, pak *κυκεών* (ὁ) směšina (nápoj), akk. *κυκεῶ* neb *κυκειῶ*.

9. Slova na *αυς*, *ευς*, *ους* mají někdy výminky: *γραῦς* u Homéra nom. jen *γρηῦς*, *γρηύς*, dat. *γρηΐ*, vok. *γρηῦ* a *γρηΰ*. Slovo *βοῦς* nepřipouští stahování, má *βόες*, *βόας*, dat. plur. *βόεσσι*.

10. U rodojmen na *εύς* a u vlastního jmena *Ἀχιλλεύς* ve všech formách, kde **V** (*F*) kmenové odpadlo, měnívá se *ε* do *η*, jako: *βασιλεύς*, vok. *-εῦ*, dat. plur. *-εῦσι* (výminka: *ἀριστῆσσιν* od *ἀριστεύς*). Il. I. 227. jinak ale *βασιλῆος*, *ῆϊ*, *ῆα*, *ῆες*, *ῆας*, kdežto *α* v akkus. sing. a plur. krátké. Ze vlastních jmen sluší v tom ohledu poznamenati: *Ὀδυσσεύς*, *ῆος* (také s jediným *σ*) a *Ὀδυσσέος*, ba i staženo: *Ὀδυσσεῦς*, dat. *Ὀδυσσῆϊ* a *Ὀδυσεῖ*, akk. *Ὀδυσσῆα*, též *Ὀδυσσέα* i *Ὀδυσῆ*. Podobně *Πηλεύς*, *Πηλῆος*, *έος*; *ῆϊ* a *εῖ*, *ῆα*. Ostatní, jako: *Ἀτρεύς*, *Τυδεύς* (jakoby: Jatrev, Tudev), zachovají často *ε* a stahují v gen. *εος* a někdy také akk. *εα* do *η*: *Τυδέος*, *εῖ*, *έα* i *ῆ*.

11. Slova na *ης* a *ες* mají gen. sing. rozevřený, nom. plur. jest *εες* a *εις*; gen. plur. zůstane rozložen, leda když před *εων* samohláska stojí, tu se obyčejně stahuje, jako: *ζαχρηῶν* ze *ζαχρηέων* od *ζαχρηής* bouřlivý; podobně akk. plur. *εας*. Slovo *Ἄρης* skloňuje se takto: *Ἄρηος* a *εος*, dativ *Ἄρηϊ*, *Ἄρῃ*, *Ἄρεϊ*; akkus. *Ἄρη* i *Ἄρην*, vokat. *Ἄρες*, *Ἄρες* Mars, jařec.

12. Vlastní jména na *κλῆς* stahují se do *η*, jako: *Ἡρακλέης*, *-κλῆος*, *ῆϊ*, *ῆα*, vok. *Ἡράκλεις*. V adj. na *έης* má Homér brzo *η* brzo *ει*, jako: *ἀκλεής*, *ἀκληεῖς*, *ἀγακλῆος*, ale *ἐϋκλείας* akk. plur. od *ἐϋκλεής*; zase *ἐϋῤῥεής*, gen. *ἐϋῤῥείος*. Také jsou ještě formy: *δυσκλεΐᾳ*, *ὑπερδέα* místo *ὑπερδεέα*.

13. Ze slov na *ως*, gen. *ωος*, nachází se u Homéra stažená forma *ἦρω* dativ a *Μίνω* akk. Z těch na *ώς* neb *ώ*, gen. *όος*, nalezá se jen *χρώς*, a složená z toho mají otevřené formy: *χροός*, *χροΐ*, *χρόα*.

14. *a)* Slova na *ας*, gen. *αος*, mají dativ někdy otevřený, někdy stažený, jako: *γήραϊ* a *γήρᾳ*; nom. a akk. pl. vždy stažen, jako: *δέπα*. *b)* *ος*, gen. *εος*, též podle potřeby verše stahují, neb nic; ale gen. plur. vždy otevřeně, v sing. jen u těch podstatných, kde *εος* do *ευς* se sta-

huje: *Ἐρέβευς, Θάρσευς*, dat. *Θέρεϊ* a *Θέρει*, *κάλλεϊ* a *κάλλει*, jako my proslovujeme komparativ: kaleji nebo jen kalej. Nomin. a akkus. plur. na *εα* zůstává nestažen, ale jednoslabičně (jakoby ja) se vyslovuje: *νείκεα, βέλεα*. — Ve *σπέος, κλέος, δέος, χρέος* mění se *ε* buď do *ει* neb *η*, tedy gen. *σπείους*, dat. *σπῆϊ*, akk. *σπέος* a *σπεῖος*: plur. gen. *σπείων*, dat. *σπέσσι* a *σπήεσσι, χρέος* a *χρεῖος, κλέᾱ* i *κλεῖα*.

15. Ve slovech na *ῑς*, gen. *ῐ̆ος*, pak *ῡς*, gen. *ῠ̆ος*, stahuje se dativ sing.: *ὀϊΐνῑ, πληθυῖ, νέκυι* = nekyj. Akk. plur. dle potřeby nechá se, anebo stahuje se: *ἰχθῦς* místo *ἰχθύας, ὀρῦς*; ale nom. plur. nestahuje se, nýbrž se srážkou se vyslovuje: *ἰχθύες* (dvojslabičně); dativ plural vychází na *υσσι* a *νεσσι* (dvojsl.), jako: *ἰχθύσσιν* a *ἰχθύεσσιν*.

16. Slova na *ῐ̆ς* a *ῐ̆*, gen. *ῐ̆ος* (atticky *εως*), pak *ῠ̆ς* a *ῠ̆*, gen. *ῠ̆ος* (atticky *εως*).

a) Ta na *ις* zachovávají kmenové *ι* ve všech pádech, v dativu sing. stahují vždycky a v akk. plur. někdy: *πόλις, ιος, ῑ*, plur. *ιες, ίων, ισι, ιας* a *ῑς*. V dativu sing. také se nachází ukončení na *εῖ* a *ει*, jako: *πόσεϊ* a *πόσει* od *πόσις*; v některých slovech ale kmenové *ι* do *ε* přešlo, jako: *ἐπάλξεις* (akk.), *ἐπάλξεσιν*; zvláště *πόλις*, které někdy také *ε* prodlužuje do *η*, tedy gen. sing. *πόλιος, πόλεος* a *πόληος* atd.; při *ὄϊς*, gen. *οἰός* a *ὄῖος* (ovce), dat. plur. *ὀΐεσσιν, οἴεσιν, ὄεσιν*.

b) Slova na *υς*, attický gen. na *εως*, mají *ιος* a dat. sing. otevřený nebo stažený, jako: *εὐρεῖ, πήχει, πλατεῖ*; v ostatních pádech zůstávají otevřené formy, ale většim dílem se srážkou vyslovené; *ἐΰς* dobrý, místo *ἐϝος* má *ἐῆος* jako od nom. *ἐευς*.

§. 16.

Anomala.

1. *Γόνυ* (*τὸ*) koleno, a *δόρυ* (*τὸ*) drvo, dřevce.

Sing. gen.	*γούνατος* a *γοννός*,	*δούρατος* a *δουρός*, D. *δούρατι, δορί*
Plur. nom.	*γούνατα* a *γοῦνα*,	*δούρατα* a *δοῦρα*, Dual. *δοῦρε*
gen.	*γούνων*,	*δούρων*
dat.	*γούνασι(σσι)* a *γούνεσσι*,	*δούρασι* a *δούρεσσι*.

2. *Κάρα* (*τὸ*) hlava, kra.

Sing. N.	*κάρη*,	G. *κάρητος, καρήατος, κρατός, κράατος*	
		D. *κάρητι, καρήατι, κρατί, κράατι*	
		A. *κάρη* (*κρᾶτα*, masc. Odyss. VIII. 92.)	
Plur. N.	*κάρᾱ*	*καρήατα*, vedlejší forma:	*κάρηνα*
G.	*κράτων*	— —	*καρήνων*
D.	*κρασί*		
A.	*κράατα*	— —	*κάρηνα*.

3. *ὗς* a *υἱέυς* (místo *υἱός* syn) gen. *υἷος* a *υἱέος, υἷϊ, υἱέα*; *υἱεῖς* a *υἱέες, υἱάσι, υἱέας*.

4. *Ναῦς* (*ἡ*) loď, náva; doricky *ναῦς*; ionicky *νηῦς*.

Sg. N.	*νηῦς*	Pl. N.	*νῆες* a *νέες*, dor. *νᾶες*
G.	*νηός* a *νεός*, dor. *ναός*		*νηῶν* a *νεῶν*
D.	*νηΐ*, dor. *ναΐ*, aeol. *νᾶϊ*		*νηυσί, νήεσσι, νέεσσι*
A.	*νῆα* a *νέα*, dor. *νᾶν*		*νῆας* a *νέας*.

5. *Χείρ* (ἡ) ruka, Dat. sing. *χερί*, Akk. *χέρα*, Dat. plur. *χείρεσσιν* a *χείρεσιν*.

§. 17.

O přídavných.

1. Adjektiva *βαθύς* a *ὠκύς* mají někdy východ ženský na *έα* neb *έη*: *βαθέης, βαθέην, ὠκέα*; ženský konec *εῖα* u Ionů zkrácen do *έα*. Akk. sing. u básníků vedle *υν* také *έα*; *εὐρέα πόντον, ἀδέα χαίταν*. Některá na *υς* považují se co obecná (communia): *Ἥρη θῆλυς ἐοῦσα, ἡδὺς ἀϋτμή*.

2. Přídavná na *ήεις, ήεσσα, ῆεν*, bývají stažená *ῆς, ῆσσα, ῆν*, jako: *τιμῆς*; zase ta na *όεις, όεσσα, όεν* stahují *οε* do *ευ*, jako: *πεδία λωτεῦντα*.

3. *πολύς* co slabší forma od plnější *πολλός*, má všeliké ukončení: S. N. *πολύς* a *πουλύς*; *πολύ* také *πολλός* a *πολλόν*; G. *πολέος*, Dativ schází, Akk. *πολύν* a *πουλύν* voll, full, pln; Plur. N. *πολέες* a *πολεῖς*: G. *πολέων*, D. *πολέσι, πολέσσι* a *πολέεσσι*, Akk. *πολέας* a *πολεῖς*.

§. 18.

Stupňování.

1. Někdy k vůli metrum, ačkoli samohláska v předešlé slabice dlouhá, přece se prodlužuje a přisazuje *ώτερος, ώτατος*, ku př. *ὀϊζῡρώτερος, ὀϊζῡρώτατος*; *κακοξεινώτερος, λᾱλώτερος, ἰθύντατα* od *ἰθύς*, a j.

2. Přídavná na *ῦς* a *ρος* mívají rádo *ίων, ιστος*, málokdy pravidelnou formu; jako: *γλυκύς, γλυκίων*; *βαθύς, βάθυστος*; *οἰκτρός, οἰκτιστος* a *οἰκτρότατος*.

3. Superlativ některých na *ος* vysouváním *τ* před *ο* neb *ω* stahuje se, jako: *μέσσατος* a *νέατος* (od *μέσσος* a *νέος*) pro *μεσσότατος, νεώτατος*.

4. Nepravidelné formy ještě u Homéra:

ἀγαθός, komp.	*ἀρείων, λωΐων* a *λωΐτερος* (ion. *κρέσσων*)	sup.	*κάρτιστος*
κακός	— *κακώτερος, χειρότερος, χερείων, χερειότερος,*	sup.	*ἤκιστος*
ὀλίγος	— *ὀλίζων*		
ῥηϊδιος	— *ῥηΐτερος,*	sup.	*ῥηΐστος* a *ῥηΐτατος*
βραδύς	— *βράσσων,*	sup.	*βάρδιστος*
μακρός	— *μάσσων* (*μακρότερος*),	sup.	*μήκιστος* jinde
παχύς	— *πάσσων*.		

§. 19.

O zájmenech.

1. Osobní mají rozličné formy, zde jen epické a ionické, z nichž jen enklitické jsou nepřízvučné:

S. N. *ἐγώ* před hláskou *ἐγών*	*σύ, τύνη* (též dor.)		(schází)
G. *ἐμέο, ἐμεῦ, μεῦ* (*μευ*), *ἐμεῖο,*	*σέο, σεῦ* (*σευ*), *τεῦ* dor.		*ἕο, εὗ* (*εὑ*)
ἐμέθεν; dor. *μέθεν, ἐμεῦ*	*σεῖο, σέθεν, τεοῖο*		*εἷο, ἕθεν*
D. *ἐμοί* (*μοι*)	*σοί, τοι, τεῖν,* dor. *τίνη*		*ἑοῖ, οἱ* (*οἱ*)
A. *ἐμέ* (*με*).	*σέ* (*σε*), dor. *τε,* aeol. *τίν, τυ*		*ἑέ, ἕ* (*ἑ*), *μίν* (*μιν*) něj, dor. *νιν*.

P. N.	ἡμέες, ion. ἡμεῖς, ἄμμες aeol.	ὑμεῖς, ὔμμες aeol.	(schází)
G.	ἡμέων neb ἡμείων	ὑμέων, ὑμείων	σφέων, σφῶν, σφείων (σφεων, σφων)
D.	ἡμίν, ἡμῖν, ἧμιν a ἥμιν, ἄμμι(ν) aeol.	ὑμῖν, ὔμμι(ν) aeol.	οφίσι(ν), σφί(ν) též bez přízv.
A.	ἡμέας, ἧμας, ἄμμε aeol.	ὑμέας, ὔμμε aeol.	σφέας, σφᾶς, σφε, dor. σφέ
Dual N. A	νῶϊ, Akk. také νώ	σφῶϊ(ν), σφώ; G. D.	Akk. σφωέ (σφωε),
G. a D.	νῶϊν.	σφῶϊν neb σφῷν.	σφωϊν (σφωϊν).

Dorské více aeolskému podobné μ nezdvojuje v plur., spíše poslední přizvukuje.

2. Zvratná zájmena, jako: ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ atd. ještě nevyskytají se u Homéra, on každé pro sebe staví, jako: ἔμ᾽ αὐτόν, ἐμοὶ αὐτῷ, ἐμεῦ αὐτῆς, ἕ αὐτήν, οἱ αὐτῇ.

3. Přisvojovací zájmena τεός, ή, όν místo σός; ἑός, ή, όν a ὅς, ἥ, ὅν svůj, á, é; ἀμός, ή, όν místo ἡμέτερος; νωίτερος, ᾱ, ον nás obou; ὑμός, ή, όν místo ὑμέτερος; σφωίτερος, ᾱ, ον vás dvou; σφός, ή, όν místo σφέτερος.

4. Ukazovací zájmeno: τοῖο a τεῦ místo τοῦ, τοί a ταί místo οἱ a αἱ, jest Epikům a Dorům obyčejné; gen. plur. fem. τάων epické a τᾶν aeolské a dorské místo τῶν, ostatně již známější formy τοῖσι = τοῖς, ταῖσι neb τῇσι a τῇς = ταῖς. Od ὅδε stojí místo τοῖσδε epická forma τοῖσδεσι a τοῖςδεσσι; místo τῇδε bukolické τεῖδε a τυιδε; τέ = tej = tyj.

5. Potažné zájmeno ὅ místo ὅ-ς, gen. οἷο, ὅου = οὗ; ἕης = ἧς, ἧσι a ἧς = αἷς.

6. Neurčité a tázací zájmeno, *a)* gen. τέο, τεῦ místo τινός; dat. aeol. τίῳ, ion. τέῳ, τῷ = τινί; plur. nom. ἄσσα = τινά, gen. τέων = τινῶν, dat. τέοισι = τισί. *b)* Tázavé τίς má opět gen. τέο neb τεῦ místo τίνος. *c)* ὅστις, sg. n. ὅτις, neutr. ὅτι neb ὅττι aeol. plur. ὅτινα

G.	ὅτευ, ὅτεο, ὅττεο, ὅττευ	— ὅτεων
D.	ὅτεῳ, ὅτῳ	— ὁτέοισι
A.	ὅτινα, neutr. ὅτι a ὅττι	— ὅτινας, neutr. ἄτινα, ep. ἄσσα.

§. 20.

Číslovky.

1. Vedle εἷς, epic. ἑέις a dor. ἧς užívá se místo μία, aeol. ἴα, gen. ἴης, dat. ἴῃ, akk. ἴαν a v muž. místo ἑνί také ἰῷ, Il. VI. 422. Vedle πρῶτος a dor. πρᾶτος také epické πρόμος první.

2. Δύο a δύω neskloňují se; vedlejší formy jsou: δοιώ a δοιοί, δοίαι, δοιά.

3. Τρεῖς, dor. τρῖς a τρίτος, epicky τρίτατος.

4. Τέσσαρες, ion. τέσσερες, aeol. πέσσυρες, u Homéra πίσυρες, dor. τέτορες (čtyře, čtyry, dat. ep. τέτρασιν), vedle τέταρτος (čtvrtý), epic. τέτρατος.

5. Δυώδεκα a δυοκαίδεκα vedle δώδεκα. 11) ἕνατος = εἴνατος; ἐννάκις; ἑείκοσι = εἴκοσι, dor. εἴκατι.

6. Ukončení *-άκοντα* zní *-ήκοντα*, jako: *τριήκοντα*; *ὀγδοήκοντα* staženo též *ὀγδώκοντα*; *ἐννήκοντα*, též *ἐνενήκοντα*. *Ἐννεάχιλοι*, *δεκάχιλοι* místo *ἐννακισχίλιοι* a *μύριοι*.

7. Místo koncovky *-ακόσιοι* ion. ep. *ηκόσιοι* (dor. *ακάτιοι*).

8. Ordinalia zní: *τρίτατος*, *τέτρατος*, *ἑβδόματος*, *ὀγδόατος*, *ἔνατος* i *εἴνατος*.

§. 21.

Časoslovo, augment, reduplikace.

1. *a)* Přímnožek se dle potřeby buď přisadil neb vynechal; takováto částice k porozumění nebyla potřebna; tedy jen: *λῦσε*, *θέσαν*, *ὁρᾶτο*, *ἕλε*. — *b)* Také v perfektu augment časový se vynechával, jak to krom *οἶδα* u některých časů minulých ale s významem přítomnosti vidno, jako: *ἄνωγα*, *ἔρχαται*, *ἀλιτήμενος*.

2. Časoslova s přídechem v (F) přibírala pravidelně přímnožek slabičný, jako: *ἀνδάνω*, *ἔᾰδον*; *εἴδομαι*, *ἐεισάμην*, ba i v partic. *ἐεισάμενος*. Jinak se zdá jen pro verš prodloužené *ε* ve *εἰοικυῖα*, *εὕαδε* = *ἜFαδε* (*ἀνδάνω*).

3. Zdvojení neb reduplikace při *ῥ* nachází se v *ῥερυπωμένος* od *ῥυπόω* špiním; zato podle obdoby časoslov začínavých s *ῥ* utvořena jsou perfekta: *ἔμμορα* od *μείρομαι* a *ἔοσυμαι* od *σεύω*; *κτάομαι* má perf. *ἔκτημαι*.

4. Reduplikace u epických básníků, krom praesens imperf. a fut. II. skoro ve všech časech se užívala, nejvíce v aoristu II. akt. a med. a ve fut. I. akt. i med. *πέπιθον* a *πεπιθήσω* (od *πείθω*), *λελαβέσθαι* (od *λαμβάνω*), *δεδέξομαι* (od *δέχομαι*); *ἤραρον* (od *ἄρω*) a t. p.

5. V aoristu II. zůstalé reduplikace i ve všech způsobech, i v inf. a partic.; tak od *κάμνω* unavuju se, aorist II. konj. *κεκάμω*; *κέλομαι* poháním, *ἐκεκλόμην*, kde v indikativu ještě augment jednoduchý přišel; *λαγχάνω* nabývám, *λέλαχον*; *λαμβάνω* dostávám, *λελαβέσθαι*; *φράζω* pravím, *πέφραδον* a *ἐπέφραδον*.

6. Aority u Homéra s attickou reduplikací byli na př. *ἀλέξω* zabraňuju (*ἀλκ-*), aorist *ἤλ-αλκον*, *ἀλ-αλκεῖν*, *ἀλ-αλκών*; od *ἐν-ίπτω* plísním, *ἐν-ένῐπον*; *ὄρ-νυμι* zbouřím, *ὤρ-ορε*, a s reduplikací u prostřed *ἐρύκω* zdržuju, *ἠρύ-κα-κον*, infin. *ἐρυκα-κέειν*, a od *ἐνίπτω* *ἠνῐ́-πα-πεν*. Zdvojení aoristu I. vyskytá se u Homéra od *ἄχω* neb *ἀκαχίζω* aor. I. *ἀκάχησε*, a od *ἐξ-απαφίσκω* zase *ἐξαπάφησεν*.

7. Minulého času formy Homérické s attickou reduplikací jsou ku př. *ἀλ-άλημαι* (*ἀλάομαι* toulám se), *ἀκ-ήχεμαι*, *ἀκ-άχημαι* (*ἀκαχίζω*, od *ἄχω*) zarmucuju; *ἐρ-έριπτο* od *ἐρείπω* zvrhuju; *ἐρ-ήρισμαι* (*ἐρίζω*) vadím se.

8. Zanedbání reduplikace u Homéra ukazuje se jen v *δέγμαι* místo *δέδεγμαι* (význ. praes. očekávám) 3. plur. *δέχαται* a partic. *δέγμενος*. Naproti tomu zase zdvojovací slabika *ε* do *ει* sesílená, ku př. *δείδια*, *δείδιμεν*, *δείδιθι* (med. *δέδια* atd.), *δειδέχαται*, *δείδεκτο*.

9. Casoslova s předložkami složená rozlučují se někdy tak, že

předložka pro sebe co adverbium (příslovce) stojí, a mezi ni a časoslovo ještě jiná částice neb i celé slovo se vkládá, a toto rozpolení časoslova nazývá se jako rozetnutí: tmésis čili průsek, což u Homéra často: *κάδ δ' ἔβαλε; ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι*, Il. I. 67. — *πρίν γ' ἀπὸ πατρὶ φίλῳ δόμεναι*, Il. I. 98. pak Il. I. 142—144.

Málokdy se praeposice za časoslovo klade: *ἐνάριζον ἀπ' ἔντεα*, Il. XII. 195. Má-li se časoslovo složené opakovati, tedy v druhém sady členu stojí praeposice sama jenom: *κατὰ μὲν δολιχόσκιον ἔγχος θῆκ' ἐς ἀγῶνα φέρων, κατὰ δ' ἀσπίδα* Il. XXIII. 798. *f.* Nebo *ἂν δὲ Θόας* (rozumí se *ἀνέστη*), Il. VII. 168.

Ano někdy k časoslovu jednoduchému v první sadě patří následující praeposice v druhé sadě, kteráž smysl časoslova onoho doplňuje, ku př. *ἔνθ' ἄλοχόν τε φίλην ἔλιπον καὶ νήπιον υἱόν,*
κἀδ δὲ κτήματα πολλά, Il. V. 480. místo *κατέλιπον*.

§. 22.

Značení osob a způsobů.

1. První osoba sing. akt. v konjunktivu mívá plnější formu *ωμι* místo *ω*, tak má Homér: *ἀγάγωμι, ἐθέλωμι, ἴδωμι, ἵκωμι, εἴπωμι, κτείνωμι, τύχωμι.*

2. Druhá osoba sing. akt. indik. byla u Dorů *οθα*, které Homér užívá někdy v konj. *ηοθα* místo *ῃς*, jako: *βάλῃσθα, ἐθέλῃσθα, εἴπῃσθα*: někdy v optat. *βάλοισθα, κλαίοισθα* (neb *βάλοις, κλαίοις*), v indik. jen Attikové udrželi některé, jako *οἶσθα; ᾔδεισθα* věděls, *ᾖσθα* byls, *ᾖεισθα* šels, *ἔφησθα* pravils; *θα* = sja, se.

3. Třetí osoba sing. akt. v konj. má někdy *σι(ν)*, jako: *ἐθέλῃσι(ν), ἄγῃσι, ἀλάλκῃσι, δῴησι*, místo *δῷ, μεθίῃσι*; opt. jen *παραφθαίησι; νεικείησι(ν)* místo *νεικείῃ*, kteréžto *σι* zdá se býti jen koncovka třetí osoby dor. *τι* = to.

4. Osoby v plusquamperfectu act.
1. os. sing. *εα*, 2. os. *εας*, 3. os. *ει(ν)*
a) *ᾔδεα, ἐτεθήπεα, πεποίθεα* místo *ἐπεποίθειν* atd.
b) *ἐτεθήπεας* místo *ἐτεθήπεις*.
c) Třetí osobu v prostomluvě ionické otevřenou na *ει* stahují Epikové do *ει*: *βεβλήκει, ἑστήκει* zřídka se přidává *ν ἐφελκυστικόν*: *ἑστήκειν, βεβλήκειν, ἠνώγειν*, jako v imperf. *ἤσκειν* od *ἀσκέω*: na *η* končí se jen Il. I. 70. *ᾔδη*. Herod. II. 100. *ᾔδει* = *ᾔδειν*.

5. Druhá a třetí osoba v dualu vedlejších neb historických dob akt. a med. staví se někdy *τον* a *σθον* místo *την* a *σθην*, jako: *διώκετον, θωρήσσεσθον, λαφύσσετον, ἐτεύχετον.*

6. Druhá osoba sing. med. jest buď otevřená s vypuštěným *σ* na *εαι* neb *ηαι*, pak *εο, αο*, jako:
a) *λείπεαι, ὄλεαι* (Il. I. 561.), *κλαίεαι, ἐρύσσεαι* nebo *ἀφίκηαι, ἐπαυρῆαι*, a takto vždy u Herodota; — anebo stažená: *ἐπαύρῃ* (Il. XI. 391.), *μνήσῃ* (Od. VIII. 462), *λίσῃ* (Od. X. 526).
b) *εο* místo *εσο*: *βάλλεο, ἔρχεο, ἵκεο*, nebo stažené do *ευ*: *βάλλευ, ἔρχεύ, ἵκευ.*

c) αο místo ασο: *ἐγείναο, ὑπελύσαο, ὠδύσαο,* někdy stažené: *ἐκτήσω, ἐκρέμω.*

d) Ukončení εαι, εο prodlužují se také do ειαι a ειο, anebo zase ε odpadne: *μυθεῖαι* neb *μυθέαι; ἔρειο, σπεῖο, νεῖαι; ἔκλεο, ἐπώλεο.*

e) Perf. a plusquamperf. m. nebo p. také bez σ: *μέμναι* vedle *μέμνῃ* místo *μέμνε-σ-αι; βέβληαι, ἔσσυο.*

7. První osoba dualu a pluralu med. přibírá ο, kteréž se dá mysleti z dorického nářečí, kde-*μες* = *μεν*, s připojením *θα* = sa = se; v dualu *θον*, tudy: *φραζώμεσθα* i *φραζώμεθα; μαχόμεσθα, ἱκόμεσθα, ὁπλισάμεσθα.*

8. Třetí osoba plur. ind., perf. a plusquamperf. med. nebo pass. a optat. med. v ukončeních *ντο, νται* mění se *ν* do *α*, tedy *ατο, αται; γενοίατο* (*γένοιντο*), *ἀρησαίατο* (*ἀρήσαιντο*), tak i *τετράφαται, πεφοβήατο, ἑστάλατο.*

9. Třetí osoba plur. aoristu pass. bývá skrácená forma *εν* místo *ησαν*, na př.: *τράφεν* = *ἐτράφησαν; ἔκταθεν* = *ἐκτάθησαν.* V optat. bývá i v obyčejné řeči stupení to pravidelné; attický indik. má jen toho stopy; Alexandrinští spisovatelé ale v imperf. aor. II. zhusta *ἐφαίνοσαν* = *ἔφαινον, ἐφύγοσαν* = *ἔφυγον, εἴποσαν* atd.

10. Dlouhé samohlásky *ω, η* v konjunktivu dle potřeby verše často zkracují se v *ο, ε*, jako: *ἴομεν* = *ἴωμεν, στρέφεται* = *-ηται.*

11. Infinitiv aktivní jest u Homéra krom *εἰν* také *έμεν* (doricky) a *ἐμεναι* (aeolicky), jako: *τύπτειν, τυπτέμεν* a *τυπτέμεναι, βαλέειν, ἐλθεῖν* a *ἐλθεμέναι.*

a) Dorové měli jen *εν*, Aeolové *ην*: *πιέν, φαγέν, σιγῆν* = *θιγεῖν.* Ar. Lys. 1004.

b) Casoslova na *άω, έω* mají *έμεναι*: *γοήμεναι* (od *γοάω*), *φιλήμεναι* (od *φιλέω*).

c) Infin. aorist. pass. má vedle *ῆναι* také *ήμεναι*, ku př.: *δαμῆναι* a také *δαμήμεναι, τυπήμεναι.*

d) Casoslova na *μι* přibírají to *μεναι, μεν* k nezměněnému kmenu v přítomném, a v aoristu II. k čistému kmenu: *τιθέ-μεναι, τιθέ-μεν; ἱστά-μεναι, διδό-μεναι; δεικνύ-μεναι, θέ-μεν, δό-μεναι.* Výminku činí aorist II. akt. těch na *α* pak *ν*, jenž v infinitivu dlouhou zachovají samohlásku, jako: *στῆ-μεναι, δῦ-μεναι.*

12. Imperfekt i aorist mají v indikativu zvláštní ukončení na *σκον, ες, ε(ν)*, v med. *σκόμην, ου* (*εο, ευ*), *ετο*, co formu opětovací -skám (iterativa):

Při této formě vynechává se obyčejně přímnožek čili augment, *δινεύ-ε-σκον* = *ἐδίνευε; καλέ-ε-σκε; ἐλάσ-α-σκεν; νικά-σκομεν; δό-σκε, δύ-σκε, στά-σκε.*

Pozn. U časoslov na *ω* stojí před koncovkou význak způsobový indikativu, a u těch na *άω* splývá *άεσκον* do *ασκον*, což se dle potřeby také roztahuje do *άασκον*, jako: *ναιετάασκον;* u těch na *έω* bývá *έεσκον*, zřídka *εσκον*, jako: *καλέσκετο*, někdy také *είεσκον*, jako na př.: *νεικείεσκον;* u těch na *μι* odpadá význak způsobu.

§. 23.

Rozlučování a stahování časoslov.

1. A. Časoslova na *άω*; také v ionickém nářečí bývají stažená, nečiní to ale

a) u časoslov, kde kmen jednoslabičný: *ἔχραε*, od *χρᾰ́ω* napadám.

b) U těch co dlouhé *ᾱ* mají, ku př.: *διψᾰ́ων*, *πεινᾰ́ων*.

c) Ve všech formách od *ὑλάω* ku př.: *ὑλάει*, *ὑλάουσιν* atd.

d) Někde u víceslabičných, kdeby stažení pro verš bylo nepohodlné; *αὐδιάει*, *ναιετάουσι*, *ναιετάοντα*, *κατεσκίαον* atd.

e) U některých přechází význačná hláska *α* do *ε*, u Homéra jen v imperfektu skoro: *μενοίνεον* od *μενοινάω*; *ἤντεον* (*ἀντάω*), *ὁμόκλεον* (*ὁμοκλάω*).

f) V odvozených dobách časoslov na *άω* Ionové stahují *οη* do *ω*, u Homéra zřídka: *ἐπιβώσομαι* (Od. I. 378. a j.) místo *ἐπιβοήσομαι*.

2. Někdy kvůli verši zvláštní slova roztažení se děje, záležející v tom, že před hláskou smíšenou stažením povstalou vsouvá se podobná zvučka větším dílem krátká, někdy u prostřed dlouhých také dlouhá; tak že *ᾱ* (*ᾰ*) do *ᾰᾱ* (*ᾰᾰ*), neb *ᾱᾱ* (*ᾰᾰ*), pak *ω* do *οω* neb *ωω* se roztahuje, ku př.:

ὁρόω	místo	*ὁρῶ*	ze	*ὁράω*.
ὁρόῳμι	—	*ὁρῷμι*	—	*ὁράοιμι*.
ἠβώωσα	—	*ἠβῶσα*	—	*ἠβάουσα*
ὁρᾰ́ᾱς	—	*ὁρᾷς*	—	*ὁράεις*.
ὁρᾰ́ᾱσθαι	—	*ὁρᾶσθαι*	—	*ὁράεσθαι*,
μνᾰ́ᾱσθαι	—	*μνᾶσθαι*	—	*μνάεσθαι*.
μενοινᾰ́ᾳ	—	*μενοινᾷ*	—	*μενοινάει*.

Ve slově *ὄρηαι* jest *α* do *η* zvýšeno a protaženo.

Pozn. 1. V dualní formě: *προσαυδήτην*, *συλήτην*, *συναντήτην*, *φοιτήτην* (od časoslov na *άω*) jest *αε* do *η*, a v *ὁμαρτήτην*, *ἀπειλήτην* (od časoslov na *έω*) jest *εε* do *η*, staženo.

Pozn. 2. Tím způsobem i fut. att. u časoslov na *άω* a *άννυμι* roztahuje se epicky, ku př.: *κρεμόω* = *κρεμῶ* od *κρεμάννυμι*; *ἔλασς* = *ἐλᾷς* od *ἐλάω*.

3. Jestli na smíšenou hlásku následuje *ντ*, může i krátká hláska na složenou slabiku následovati: *ἠβώοντα* = *ἠβῶντα*, *γελώοντες*; to se nejvíce stává při *ω*, v optativu se *ῳ* roztahuje *ν ωοι*, ku př. *ἠβῷμι* do *ἠβώοιμι*; *ὁρῷμι* = *ὁρώοιμι*.

Pozn. Někdy se nepravidelně kmenové *α* krátké vsouvá před smíšenou hlásku: *ναιετάωσα* místo *ναιετῶσα* z *άουσα*,

σάω	—	*σῶ*	— *σάου*,
ἐσάω	—	*ἐσῶ*	— *ἐσάου*.

4. B. Časoslova na *έω* nemilují stahování v těch formách, kde na *ε* následují hlásky: *ω*, *ῳ*, *η*, *ῃ*, *οι*, *ου*, jako: *φιλέωμεν*, *φιλέοιμι*, atd. obyčejně se ale tyto formy se srážkou (synizesí) pronášejí.

Ostatně se podlé potřeby ve verších brzo stahuje, brzo rozlučuje.

a) Ionové stahují časoslova na *έω* jen tenkráte, když osobní koncovka počíná s *ε* neb *ει* neb *ο*, může se ale i stahovati: v tom pádu

εο přechází v *ευ*, krom dvou forem *ἐπόρθουν*, staženo z *ἐπόρθεον* Il. IV. 308. pak *ἀνιῴπτουν* (Od. XIII. 78.), tedy: *γένευ, αἱρεύμην*; jinak ale: *φιλέει, ἐρέω, ὀτρυνέουσα.*

b) Při tom někdy otevřené *ε* přechází v *ει* zvláště u jednoslabičných, a kde v odvozených časech krátký zůstane význak: *θείειν, πλείειν, πνείουσα, νεικείησε, ἀκειόμενον, ἐτελείετο, μιγείη* = *μιγῇ* aor. II. pass.

c) Osobní koncovky na *εαι, εο*, synkopují se často vysouváním toho *ε*, a ve časoslovech na *έω* takové pak formy nestahují: *μυθέαι*, Od. II. 202. u Herodota i *φοβέαι, ἐπαινέαι, ἀκέω, ἐξηγέο*, kde proti obyčejnému pravidlu předposlední se přizvukuje.

d) Odvozené časy časoslov na *οέω* stahují se u Ionů v *οη* a *ω*; *ἀγνώσασκε* (O. XXIII. 95.) = *ἀγνοήσασκε, ἐννώσας* (Herod. I. 68.) viz předtím 1. f.

5. C. Časoslova na *όω* mají stahování skoro pravidelné v nářečích, na př.: *γοννοῦμαι*, kde Homér to nečiní, on prodlužuje *ο* do *ω*, jako: *ἱδρώοσα, χώεο, ὑπνώοντας*; přirovnej: *ἠβώοντα* (v č. 2.). Nebo docela dle obdoby časoslov na *άω* se řídí, roztahujíce *οῦσι* do *όωσι*, pak *οῦντο* do *όωντο* a *οῖεν* do *όωεν*, tedy:

ἀρόωσι místo *ἀροῦσι* z *ἀρό-ουσι, ἀρόω.*
δηϊόωντο — *δηϊοῦντο* — *δηϊό-οντο.*
δειόωεν — *δηϊοῖεν* — *δηϊόοιεν.*

Přirovnej dle č. 2. *ὁρόωσι, ὁρόωντο* a *ὁρόων.*

§. 24.

Tvoření forem časových.

1. Forma budoucího času attického nalezá se u časoslov na *ίζω*, jako: *κτεριοῦσι.* U časoslov na *έω* upotřebuje se koncovka *έω* často místo *έσω*, jako: *κορέεις, μαχέονται*; u těch na *άω* stažené vypouštěním *σ* hlásce podobná krátká samohláska se předkládá, jako: *ἀντιόω, ἑλόωσι, δαμάᾳ*, z onych na *ύω* nachází se *ἐρύουσι* a *τανύουσι.*

2. Následující časoslova tekutá (verba liquida) tvoří fut. I. na *σω* i aor. I. na *σα*:

Κείρω (krájím, stříhám), *κέρσαι* pro *κεῖραι*;
κέλλω (přistávám, připlouti), *κέλσαι* aeol. pro *κεῖλαι*;
εἴλω (dotírám, tlačím) *ἔλσαι*;
κύρω (trefuju, dostávám) *κύρσω* aeol.
ΑΡΩ, *ἀραρίσκω* spojuju, aeol. fut. *ἄρσαι*, a 1. ptc. *ἄρσας* od *ἦρα* a 1. H.
ΟΡΩ, *ὄρ-νυμι* vstávám, procituju, *ὄρσω, ὦρσα* aeol.;
διαφθείρω stírám, ničuju, *διαφθέρσαι*;
φύρω mísím, škorním, peku, *φύρσω*, aeol.

3. Futurum bez význaku *σ* tvoří:
βέομαι nebo *βείομαι*, 2 os. *βέῃ* budu živ, požívu;
δήω = najdu.; *κείω* neb *κίω* budu ležeti.

4. Aorist bez význaku *σ* tvoří:
χέω (suju, leju), *ἔχενα*;
σεύω (chvěju, třesu), *ἔσσευα*;
ἀλέομαι neb *ἀλεύομαι* (varuju se), *ἠλεύατο, ἀλευάμενος, ἀλέασθαι*;
καίω (hořím, pálím), *ἔκηα* a *ἔκεια.*

Pozn. Toto *σ* ve futurum a v aoristu akt. a med. u předcházející krátké hlásky rádo se zdvojuje: *δαμάσσω, ἐγέλασσε, ἐτέλεσσα, κύσσαι, κόμισσα, κάλλεσσον, ὄμοσσε*, atd.

5. Východy aoristu II. a I. často ve spolek se vyměňují, a nebo k aoristu II. přidává se *σ*, čímž míchané aoristy povstávají; tak u Homéra:

ἀείσεο imper. aor. med. od *ἀείδω*;
ἄξετε impt. *ἀξέμεν* neb *ἀξέμεναι* inf. aor. akt. od *ἄγω*;
βήσετο neb *ἐβήσετο*, 3. os. jedn. *βήσεο*, 2. os. impt. aor. med. od *βαίνω*;
δύσετο neb *ἐδύσετο*, 3. os. jedn. *δύσεο* 2. os. impt. *δυσόμενος* ptc. od *δύω*;
ἔξον, *ἔξες* a t. d. aor. akt. *ἴκω*;
λέξεο neb *λέξο* impt. aor. I. med. *λέγω*;
οἶσε impt. aor. akt. *φέρω*, *οἴω*;
ὄρσεο, *ὄρσευ* i *ὄρσο* impt. aor. med. *ὄρνυμι*;
πελάσσετον impt. aor. akt. *πελάζω*.

6. V aoristu trpném u některých časoslov podlé potřeby verše *ν* se před ukončením *θην* vsouvá, jako: *διακρινθῆτε, κρινθείς, ἐκλίνθη, ἰδρύνθην* (*ἰδρύω*), *ἀμπνύνθη* (*πνέω*).

7. Některá časoslova v aor. II. trpí přesmyknutí (metathesi) souhlásek k obdržení daktylů, jako:

ἔδρακον = *ἔδαρκον* od *δέρκ-ομαι* zřím;
ἔπραθον = *ἔπαρθον* od *πέρθω* ruším;
ἔδραθον = *ἔδαρθον* od *δαρθ-άνω*, lat. sterto, supati, spáti;
ἤμβροτον = *ἤμαρτον* od *ἁμαρτάνω* hřešim.

NB. *β* zde vloženo jako v *ἄμβροτος*, *μεσημβρία* od *μρότος* = *βρότος*, *ἡμέρα*.

Pro metrum také někdy hláska ve kmenu se vypouští, jako:
ἀγρόμενος od *ἀγερόμην* (*ἀγείρω*) shromáždiuju;
ἔγρετο od *ἐγερόμην* (*ἐγείρω*) probuzuju;
πέφνον, *ἔπεφνον* od *φένω* usmrcuju.

8. Perfektum I. tvoří Homér jen u časoslov přesných (puris), pak u nepřesných (impuris) jen takových, která při tvoření časů přibírají *ε* a nebo trpí přesmyk (metathesi); *χαίρω, κεχάρηκα* od *χαιρέω*: *βάλλω, βέβληκα* (*βλα*) nebo *βάληκα*. Ostatně tvoří jenom perfekta II. ale v jednotlivých způsobech a osobách, pravidelně však ve participiu vysouvá *κ*, čímž formy do analogie (obdoby) perf. II. přecházejí;

Κεκμηώς od *κάμνω*;
κεχαρηώς od *χαίρω*;
βεβᾶώς od *βάω*.

§. 25.

Časování na *μι*.

1. Také u Homéra přicházejí formy na *έω* a *όω* ve 2. a 3. os. jedn. praes. a imperf., jako:

Ἐτίθει, διδοῖς, διδοῖ; — Od *δίδωμι* také se naskytuje zdvojené fut. *διδώσομεν* a *διδώσειν*.

2. Časoslova na *υμι* tvoří optativ v akt. a med. také:

Ἐκδῦμεν místo *ἐκδυίημεν* od *ἐκδύω*. — *φῦη* místo *φυίη* od *φύω*; *δαινῦτο*; podobně i *φθῖο, φθῖτο*, opt. od *φθίω* ku *ἐφθίμην*.

3. III. os. množ. impf. i aor. II. na *ε-σαν, η-σαν, ο-σαν, ω-σαν, υ-σαν* zkracuje se do *εν, ᾰν, ον, ῠν*, jako:

Ἔτιθεν = *ἐτίθεσαν*; *ἔθεν* = *ἔθεσαν*; *ἔστᾰν* = *ἔστησαν*; *ἔδιδον* = *ἐδίδοσαν*; *ἔδον* = *ἔδοσαν*; *ἔφῦν* = *ἔφῡσαν*.

V ionické proze také se nachází impft. *ἐτίθεα* od *τίθημι*.

4. II. os. jedn. impert. praes. a aor. II. med. vypouští *σ* a tvoří jen: *δαίνυο, μάρναο, φάο, σύνθεο, ἔνθεο*.

5. Krátká hláska kmenová před osobní koncovkou začínající s *μ* nebo *ν* dle potřeby verše někdy se prodlužuje: *τιθήμενος, διδοῦναι*, tak i *δίδωθι, ἵληθι*.

6. Konj. aor. II., kde hláska význačná s koncovkou při stahování splývá, v ionickém se rozvádí, a při tom význačné *α* přechází do *ε*, pak *ο* do *ω* se protahuje: ku př.: *τιθέω* místo *τιθῶ*, *στέωσι* = *στῶσι*; *διδώω* = *διδῶ*; užívají se tedy následující formy:

Stažené attické *στῶ* rozpojené ion. *στέω* průtažné aeol. *στείω*,

στῇς	—	—	*στέῃς*	—	—	*στήῃς*,
στῆτον	—	—	*στέητον*	—	—	*στήητον*,
θῶ	—	—	*θέω*	—	—	*θείω*,
θῇς	—	—	*θέῃς*	—	—	*θείῃς* a *θήῃς*,
θῶμεν	—	—	*θέωμεν*	—	—	*θείομεν*,
δῶ	—	—	*δώω*	—	—	*δώω*,
δῷς	—	—	*δώῃς*	—	—	*δώῃς*,
δῶμεν	—	—	*δώωμεν*	—	—	*δώομεν*.

NB. Místo *ἔστησαν* aor. I. bývá zkráceno *ἔστᾰσαν*; místo *ἔστᾶτε* (pf.) protaženě *ἔστητε*.

7. Také při této konjugaci nachází se v impf. a v aor. II. opětovací forma na *σκον* (viz §. 22. 12.): *ἵστασκον* vedlé *ἵστην*; *στάσκον* vedlé *ἔστην*; *τίθεσκον* vedlé *ἐτίθην*; *θέσκον* vedlé *ἔθην*; *δόσκον* vedlé *ἔδων*, a t d.

8. Časoslova, jichžto aorist II. do druhé konjugace náleží;

A. Kmen samohláskový: *α, ε, ι, ο, υ*.

a) *βάλλω* valím, házím, aor. II. a. *ἔβλην*, pass. *ἔβλητο* a *βλῆτο*, inf. *βλῆσθαι*, aor. 2. med. ptc. *βλήμενος*, konj, *βλήεται, ξύμβληται*, opt. *βλεῖο*, fut. *βλήσομαι*, kmen jako převrácen: *βλα- βλε-*.

γηράω neb *γηράσκω* stárnu, a. 2. act. 3. os. *ἐγήρᾱ*, part. *γηράς*.

δάω epic. kmen od *δάσκω* neb *διδάσκω* učím, aor. 2. (jako od *δαε-*) *ἐδάην*, konj. *δαείω*, inf. *δαήμεναι*.

κτάω, κτείνω tnu, usmrcuju, a. 2. act. *ἔκτᾰν*, pl. *ἔκτᾰμεν*, 3. *ἔκτᾰν*, konj. pl. *κτέωμεν*, inf. *κτάμεναι, κτάμεν*, ptc. *κτάς*, aor. 2 med. ale s významem trpným: *ἀπέκτατο, κτάσθαι, κτάμενος*.

πελάζω blížím se (*πέλας* blízko od *πλα-, πλη-*) aor. 2. med. *ἐπλήμην, πλῆτο, πλῆντο*.

οὐτάω utínám, raním, a. 2. act. 3. *οὖτα*, inf. *οὐτάμεναι, οὐτάμεν*, ptc. m. *οὐτάμενος* raněn.

φθάνω předcházím, předbíhám, aor. 2. med. *φθάμενος*.

NB. Od *ἔβην* přichází forma *βᾶτην* (3. os. dual.) a *ὑπέρβᾶσαν* (3. pl.) od *βᾰ́*.

b) *πίμπλημι* (od *πλέ-ω*) plním, aor. 2. med. *ἔπλητο*, op. *πλείμην*, impr. *πλῆσο*.
πλέω ionic. má aor. 2. *ἔπλων*, part. *πλώς* (*ῶντος*) jako od *πλώω*.
πνέω dychám, aor. 2. med. (*πνυ-*) *ἄμπνῡτο* místo *ἀνέπνυτο* nabyl dechu; cf. plíce.
χέω suju, leju, a. 2. m. *χύντο*, *χύμενος*.
πτήσσω skrčuju se, a. 2. akt. 3. dual. *καταπτήτην*.

c) *φθίω*, *φθί-νω* trávím se, nyju, a. 2. m. *ἐφθῐ́μην*, opt. *φθῑ́μην*, *φθῖτο*, imprt. *φθίσθω*, inf. *φθίσθαι*, part. *φθίμενος*.

d) *βρώω*, *βρώσκω*, *βιβρώσκω* žeru, a. 2. act. *ἔβρων*.
πλώω viz nahoře *πλέω* pluju, plavím se.

e) *κλύω* slyším, a. 2. act. impert. *κλῦθι*, *κλῦτι*, *κέκλῦθι*, *κέκλῦτε*.
λύω loučím, a. 2. m. *λύτο*, *λύντο*, *λῦ́μην*.
σεύω chvěju, třesu, a. 2. m. *ἐσσύμην*, *ἔσσυο*, *σύτο*.

B. Kmen souhláskový:

Nejvíce jsou epické aoristy, od:
ἄλλ-ομαι vyskakuju, rojím se, a. 2. m. *ἆλσο*, *ἅλτο*, *ἄλμενος*, konj. *ἅλῆται*.
ἀρ-αρίσκω (*ΑΡΩ*) spojuju, a. 2. m. *ἄρμενος* (sjal), spojený.
γέντο jal, jakoby z *Fέλτο* (od *ἑλεῖν*, a. 2. od *αἱρ-έω*).
δέχομαι přijímám, a. 2. m. *ἔδεκτο*, imprt. *δέξυ*, inf. *δέχθαι*, 1. p. *ἐδέγμην* a part. *δέγμενος* značí jako perf. *δέδεγμαι* očekávati.
ἐλελίζω vířím, a. 2. m. *ἐλέλικτο*.
ἱκνέομαι přicházím od *ἵκω*, a. 2. m. *ἵκτο*, *ἵκμενος* a *ἵκμενος* příhodný.
λέγομαι lehám si, vybírám si, přepočítávám, a. 2. m. *ἐλέγμην*, *ἔλεκτο*, *λέκτο*.
μιαίνω poškvrňuju, nakazuju, *μιάνθην* (3. dual. m. *ἐμιάν-σθην*).
μίγνῡμι míchám, a. 2. m. *μίκτο*.
ὄρνῡμι působuju, počínám, a. 2. m. *ὦρτο*, imper. *ὄρσο*, *ὄρσεο*, inf. *ὄρθαι*, ptc, *ὄρμενος*.
πάλλω otřásám, a. 2. m. *πάλτο* narazil se, bil se.
πέρθω ruším, a. 2. m. *πέρθαι* místo *πέρθ-σθαι*,
πήγνῡμι spojuju, připínám, a. 2. m. *πῆκτο*, *κατέπηκτο*.

9. Časoslova, jichžto časování v dualu a pluralu času minulého a dávnominulého, i v odvozených způsobech perfekta do druhého časování přestupují, kdež τ měnívá se do *θ*.

a) Časoslova na samohlásku:
βαίνω (*βάω*) jdu, chodím, 1. os. pl. pf. *βέβαμεν* atd., ion. *βέβαα* místo *βέβηκα*, ptc. *βεβαώς*, att. *βεβώς*, inf. *βεβάμεν*, plusqpf. 3. os. pl. *βέβασαν*.
γίγνομαι činu, počínám, pf. 1. os. pl. *γέγαμεν*, inf. *γεγάμεν* od poet. *γέγαα*, ptc. *γεγαώς* (jako z *γέγηκα*) plpf. *ἐγεγάτην*.
δείδω děsím se, pf. ion. *δέδια* neb *δείδια* poet. prodloužené, pf. akt. obyčejné *δέδεικα*, pf. m. *δέδοικα* místo *δέδοιδα*, imper. *δείδιθι*, *δείδιτε*, inf. *δειδίμεν* = *δειδιέναι*, plpf. *ἐδείδιμεν*, 3. *ἐδείδισαν*.
ἔρχομαι přicházím, kmen *ἐλ* = šel, pf. med. *ἦλυθα*, att. *ἐλήλυθα*, plpf. *ἐληλύθειν*, poet. *εἰλήλουθμεν*.

θνήσκω umírám, pf. pl. *τέθναμεν, τεθνᾶσι,* impr. *τέθναθι,* inf. *τεθνάμεν* a *τεθνάμεναι,* ptc. *τεθνηώς, -ῶτος, -ῶτι*; z minulého: *τέθνηκα,* pf. m. *τέθναα,* plpf. opt. *τεθναίην.*

ΤΑΛΑΩ, pf pl. *τέτλαμεν,* impt. *τέτλαθι,* inf. *τετλάμεν.* part. *τετληώς,* jako od *τλα* = *τλῆμι* dlím.

ΜΑΩ namáhám se, bažím, pf. pl. *μέματον, -ᾶμεν, -ᾶτε, -ᾱ́ασι*; imper. *μεμᾶτω,* part. *μεμαώς, -ῶτος* a *-ότος,* plpf. *μέμασαν.*

b) Časoslova na souhlásku:

ἄνωγα poňoukám, poroučím, 1. pl. *ἄνωγμεν,* imprt. *ἄνωχθι,* k tomu aktiv. forma 3. os. *ἀνώχθω,* 2. os, pl. *ἄνωχθε.*

ἐγρήγορα bdím (illyr. gregóri, ide vzhůru) jako z *ἐγείρω* budím, imprt. *ἐγρήγορθε,* inf. *ἐγρηγόρθαι,* odtud 3. os. *ἐγρηγόρθασι* místo: *ἐγρηγόρασι.*

ἔοικα, εἴκω podobám se, dual 2. a 3. *ἴκτον,* (jako *ἴστον* od *οἶδα,*) 1. os. pl. *ἔοιγμεν,* plqpf. dual 3. *ἴκτην,* pf. p. nebo m. *ἴκτο.*

οἶδα (věda, vím, od *εἴδω, ἴδω* vidím), *ἴδμεν* = *ἴσμεν,* inf. *ἴδμεναι.*

πάσχω trpím, pf. *πέποσθε* místo *πεπόνθατε* od *πένθω,* pf. *πέπονθα.*

πέποιθα důvěřuju, od *πείθω* přemlouvám, plpf. *ἐπεπίθμεν.*

10. Praesens a imperfektum mají dle obdoby časoslov na *μι*:

ἀνύω dokonávám, opt. impf. *ἄνῡτο*; to *α* krátké.

ἔδω jím, inf. *ἔδμεναι.*

ἐρύω neb *εἰρύω* tahu, *εἰρύαται* místo *εἰρυνται,* inf. *ἔρυσθαι, εἰρυσθαι* s významem, kryti, chrániti.

φέρω beru, nesu, imprt. *φέρτε* neste, berte.

11. Jak v indikativu 3. os. jedn. dorická končí se na *τι* místo *σι,* a plur. *όντι, άντι, έντι* rozloženo z úti neb *ουσι,* tak ve 3. os. mn. trpn. užívá ionická proza obyčejně *αται, ατο,* místo: *νται, ντο,* a hlásky před tím *α, η, ει* do *ε* se proměňují; ku př.: *τιθέαται, ἐτιθέατο* = *τίθενται* a *ἐτίθεντο,* viz č. 3. o vedlejších časech.

12. Složená slova z *ἵημι* tvoří některé formy epické, jako z *ἴω,* ku př.:

μεθίεις a *μεθίει* (2. a 3. os. praes.) jak z *μεθίημι.*

ξύνιον 3. pl. impf. od *ξυνίημι,* tak od *ἄνιημι* fut. i aor. s krátkou hláskou, jako: *ἀνέσει* = *ἀνήσει, ἀνέσαιμι.*

13. *εἰμί* jsem, má vedlé attických také jiné formy, kořen je = *εἰ.*

Praes. ind. *ἔμμι* aeol., *ἐσσί* ep. dor. *ἐντί,* dor.

1. os. mn.: *εἰμέν* (ep. ion.) *εἰμές* neb *ἐσμές* dor. 3. os. *ἔᾱσι(ν)* ep. ion. *ἐντί* dor.

Conj. sing. *ἔω* ion. ep. neb *εἴω,* 2. *ἔῃς* neb *εἴῃς,* 3. *ἔῃ* neb *εἴῃ,* též *ἔῃσι(ν)* nebo *ἦσι(ν),* epick. plur. *εἴωμεν,* ion. *ὦμες* dor.; *ἔητε,* ion. *ἔωσι(ν),* ion. ep. *ἔωντι* dor.

Imper. 2. os. jedn. *ἔσσο, ἔσο* dor. 3. os. *ἔστω* (Pláto rep. II.) plur. 3. os. *ἔόντων,* ion. 3. os. *ἔόντω* dor.

Infin.: *ἔμεναι, ἔμεν* a *ἔμμεν* ep. *ἔμμεναι* ep. a aeol. zase: *εἶμεν, ἦμεν* neb *ἦμες*? dor.

Part.: *ἐών, ἐοῦσα, ἐόν,* ion. ep. však *ἐὸν* *ἐοῦσα* žen. aeol. dor. *ἐᾶσα* neb *ἔσσα* novodor.

Imperf. 1. os. ἔα, ἦα, ἔον, ἔσκον, epic. ἦ att.
2. os. ἔησθα ep. ἔας, ion.
3. os. ἔην, ἤην, ἦεν, ἔσκε ep. ἦς dor.; dual 3. os. ἤστην.
pl. 1. os. ἦμες dor.
3. os. ἔσαν neb εἷατο, ep. = ἧντο od ἤμην, aeol. ἔσσαν, dor. ἦν.

Opt. sing. 2. os. ἔοις, 3. os. ἔοι, ep. plur. 2. os. εἶτε, 3. os. εἶεν.

Fut. ind. ἔσομαι (ἔσσομαι, ep. aeol. atd. 3. os. ἐσσεῖται dor. ep. 3. pl. ἐσσοῦνται a ἐσσόνται dor.
Inf. fut. ἔσεσθαι ep. ἐσσεῖσθαι dor.

14. εἶμι jdu (εἰ- jedu, jidu).

Praes. ind. 2. os. εἶσθα, konj. 2. os. ἴῃσθα (dor. 1. os. εἴω, 1. os. plur. ἴωμες).

Optat. 1. os. sing. εἴην, 3. os. ἰείη a εἴη, ἴοι.

Infin. ἴμεναι neb ἶμεν epic.

Imperf. 1. os. jedn. ἤϊα neb ἤϊον, 2. os. ἤϊες neb ἴες, 3. os. ἤϊε(ν) neb ᾔε(ν) neb ἴεν; dual 3. os. jedn. ἴτην; 1. os. množ. ἤομεν, 3. os. ἤϊον, ἤϊσαν, ᾖσαν neb ἴσαν.

Fut.: εἴσομαι ep. půjdu; aor. I. εἴσατο neb ἐείσατο; dual 3. os. ἐεισάσθην.
Plqpft. ἤεα šel jsem (iveram) ion. pro ᾔειν.

Názvosloví

podlé ustanovení slavné kommisse.

Abbreviatio skracování
Ablaut přehláska
absolut (*ablativ*) odloučeně
abstractum odtažené
accentus přízvuk, 2. známka
activum (*verb.*) činné (časosl.)
acutus (*accent*) ostrý přízvuk
adjectivum přídavné (spolustatné, vlastnostné)
adnotationes poznamenání (poznamy)
adpellativum názevné (jméno)
adverbium příslovce
adversativ protivný, odporovací
affirmativ tvrdící (dokládavý)
affixum předpona
anacoluthie protisled
analogia obdoba
analysis rozbor
anastrophe převrat, k. p. (*νέων ἄπο*)
anceps obojetná
Anwciſung přiřadění, přimítání
aphaeresis ssúvka
apocope odsúvka
apostroph odsuvník
appositio přístavek neb — ka; *-tiv* = avný
α privativum, *α* záporné
articulae (*voces*, *literae*) nební zvuky
articulus člen, *-latio*, členění, článkování
asper (*spirit*) ostrý (přídech)
aspirata dyšná
assimilatio zpodobnění
asyndeton bezspoječnost
atona (*proclíticae*) bezpřízvučná
attractio přítah, přitažení, přitaženství
attributum přívlastek, *-tiv* přívlastivý
augmentum přímnožek
Bedingt podmíněně
Beiordnung přiřadění
Beiſatz přístavka
Beziehung potaha
cacophonia zlozvuk
calligraphia krasopis, -psaní
cardinalia základní
casus pád (pádovati beſtimiren)
causal, *-ativ* příčinný
circumflex průtažný
collectivum souborné, hromadné
colon dvoutečka, *comma* čárka
commune obecní
comparatio stupňování
comparativ srovnávatel
composita složená (půda) slova neb sady
compositio složení, skládání
concretum srostité
conditio pod- neb vý-mínka, *-alis* -inečný
congruenz shoda (shodování se, shoduje se)
conjugatio časování
conjunctio spojka
conjunctiv spojovací (*modus*)
consequutiv (folgernd) souslední
consonant souzvučka, souhláska
constructio vazba
contractio stažení
contradictoriſch záporný, protiřeký
contrarium odpor, protiva
coordinatio souřadění (parataktik)
copula spona, *-tiv* -jovací
coronis 1. růžek, 2. pustík (výpustka)
correlativ soutažné

crasis směska (sražení, smíšení)
declinatio skloněnî, skloňování
defectivum (mangelhaft) nedostatečné
demonstrativum ukazovací
dentales zubní
deponens (*verbum*) krytočinné (časl.)
derivatum odvozené, *-atio* odvození, odvádění
determinativum určivé (zájmeno)
diacriticae (notae) rozeznaulivé znaky
diaereseos sign. rozluka (dělítko)
diastoles sign. rozestávka
diminutio zdrobnělost, *-ivum* -ělý
diphthongus dvojzvučka, dvojhláska
disjunctiv odličné (rozpojivé)
disjunctive Sätze odličovací, rozlučovací sady
distractio roztažení
distributiva rozdělivá (čísla)
dualis dvojník (dvojný)
duo puncta dvoutečka
duplices cons. dvojité (souzvučky)
durativum (*verbum*) trvací časosl.
dynamické, smysloplodné rozšiřování
ellipsis výpustka (*elisio* = *syncope*)
encliticae příklonné (částice)
epenthesis vsúvka (vložka)
etymologie slovozpyt (zřídlo neb týmě-sloví)
euphonia libo-, blahozvuk
exactum (*fut.*) budoucně skonalý
exitus zakončení, koncovka (východ)
explicativ vykládavý
factitiv působivý
flexibilis sklonný, ohebný
fluidae tekuté, plynné
forma forma, tvar, *-atio* tvoření
frequentativ opakovací (častotlivý)
futurum budoucí čas, *exactum* skonalý, *simplex* prostý, *durativ* trvací
Gegensatz protisada
geminatio (co *duplicatio*) zdvojování
genus rod
gerundium konavý způsob
gravis (*accent*) těžký
guttural hrdelní (zvučky) hrdelnic
hypotaktisch podřadný
idiotismus ousloví (zvláštnost)
imparisyllabum nestejnoslabičné
imperativ rozkazovací
imperfectum nedominulý čas
impropriae (*diphth.*) nepravé (dvojzvučky)
inchoativum (*verbum*) počinavé (časoslovo)
inclinatio příklonnost
indefinitum neurčité
indicativ oznamovací
infinitiv neurčitý
interjectio mezislovce
interpunctionis (*sign.*) rozeznanlivé (znaky)
interrogatio otázka; 2. co známka, otazník
interrogativ tázací
irregularis nepravidelný
iterativ opětovavý
labial retní
lenis (*spir.*) jemný (přídech)
lingualis jazyčný
liquida tekutá
media (*voc.*) prostřední, (*medium*) střední
metathesis přesmyk (přesmykování)
modus způsob
multiplicativ (*adj.*) násobné (příd.)
muta němá (zvučka)
mutabilis proměnná (měnivá zvučka)
Nachsatz zásadí
negat (nekat) upírat, *-tiv* záporný, (úporný = *privativ*)
v ephelkysticon, *v* přísuvné
neutrum střední, věcní
nomen jméno, *-inativ* -enový
numeralia číselní (číslovky)
numerus 1. číslo, 2. počet
object předmět
obliqua (*oratio*) nepřímá (řeč) mluva
optativ žádací
ordinalia řadovní (číslovky)
orthoëpia pravořečnost
orthographia pravopis
palatinae ponební (zvučky)
parataktisch koordinirt souřaděný
parenthesis závorka
parisyllabum stejnoslabičné
participium příčestí
passivum trpné
perfectum minulý čas
persona osoba, *-alia*, osobní zájmena

phonetický, zvukový
plastický, tvarodatný
pleonasmus nadplněk
plural množný, množník
plusquamperfectum dávnominulý
polysyndeton mnohospoječnost
positio položení (poloha)
positiv základní, kladní (*-tive*, kladno)
possessiva přisvojovací
praedicat výrok
praefixum předpona
praepositio předložka
praesens přítomný čas
primitivum prvotní
proclíticae předklonné (*atona* bez-přízvučné)
pronomen zájmeno, místojmeno
proportionalis poměrný, Verhältniß-wort
proprium vlastní, *propriae* (*diphth.*) pravé
prosodia, prosodie (zvukoměra), -iſch, -icky; 1. přízvuk, 2. časoměra
punctum bod, tečka
qualitact (der Sylben) povaha
qualitas jakost, *-tiv*, -ostný, (-ový)
quantitas kolikost, *-tiv*, kolikátý
radices kořeny (*etymon*, týmě, Quelle)
reciproca vespolný
reflexiva zvratná, *-xivum* = *medium*, střední
relatio potaha, *-tiv* potažitý, -žný
rhinesm nosovost, nosování
Rückumlaut návratné přehlasování
schema obrazec (vzorec)
ſelbſtſtändig samostatné
semicolon středník
simplicia (*verba*) prostá časosl.
singularia jednotlivá, jednotná, *-ris* jednotník
spiritus přídech
subject podmět
subjunctiv doměnlivý
subordinirt podřaděný, -dní
suffixa přípony
superlativ svrchovatel
supinum dostižný (způsob)
synaloiphe slitka (*crasis* = směska)
syncope (výsuvka) vymítka
synecphonesis spoluvyslovení, co srážka
synizesis (co *crasis*) srážka
tempus čas
tenuis ouzká
terminatio zakončení, koncovka
tmesis roztoň, rozseka
transgressiv přestupný
transitiv přechodní
typus význak
Umlaut přezvuk
unabhängig nezávisný
Unterordnung podřadění (viz *subordinirt*)
verbale časoslovné
verbum časoslovo
Vertauſchung přetvoření
vocalis samohláska, hláska, zvnčka
Vorderſatz předsadí (nápověď).

I. Řecko-český seznam slov.

Při adjektivech znamená 1., 2., 3. kolik má ukončení; d. m. značí deponens medium, p. passivum.

A.

Ἄβιωτος, ε, ὁ ἡ bezživotný. 2. života nehodný
ἀβλάβεια, ἡ neškodnost
ἀγαθός, 3. dobrý, udatný, hodný
ἀγάλλω ozdobuju, vypínám se (s dat.) med. pyšním se, těším se z něčeho.
ἄγαλμα, τό socha, obraz
ἄγαμαι obdivuju se (ἀγάζομαι) něčemu, spojení: τινά τινος nebo τινός τι, τινός τινος.
ἄγαν (adv.) tuze, příliš
ἀγαναχτέω nevrlý, nespokojený jsem, τινί mrzím se na někoho
ἀγαπάω miluju, (τι a τινι s dat.) spokojuju se něčím
ἀγγελία, ἡ poselství, zpráva, zvěst
ἀγγέλω, věstuju, věštím (inf. s partic.)
ἄγγελος, ὁ posel, 2. angel
ἄγε (imperat. od ἄγω) nuže! ἄγειν (s gen.) vedení
ἀγείρω shromáždžuju, sbírám
ἀγέλη, ἡ brav, stádo
ἀγεννής, ές nešlechetný
ἄγηρως, ων nestárnoucí
ἄγκιστρον, τό udice
ἄγνῡμι (ἄγω) lámu (§. 58. B.)
ἀγορά, ἡ trh, tržiště, náměstí
ἀγοραῖος, ὁ tržebník, křikloun
ἀγορεύω hovořím, řečním, mluvím
ἀγρεύω lovím, chytám
ἀγρός, ὁ pole, ouhor
ἀγρυπνέω (ῶ) bdím
ἄγχι (τινός) ouzce, blízko (toho)
ἀγχίνοος 2. ostrovtipný
ἄγω (s gen.) vedu, ženu, vádím; a. 2. ἤγαγον, pf. ἦχα, pf. p. ἦγμαι; a. I. ἤνεγκα, a. I. p. ἠνέχθην; ἄγων veda, někdy: s, se
ἀγών, ῶνος, ὁ hon, zápas, půtka
ἀδαήμων (ἀδάημον) nezkušený, nezralý
ἀδελφή, ἡ sestra
ἀδελφοκτόνος, ὁ bratrovrah
ἀδελφός, ὁ bratr
ἄδηλος 2. neznámý, nezjevný
ᾅδης, ου, ὁ podzemí, peklo, smrt
ἀδικέω (s akk.) urážím (někoho), křivdím (někomu), ἀδικεισθαι (τινα nebo τί)
ἀδίκημα, τό křivda, urážka
ἀδικία, ἡ ukřivdění, nespravedlivost
ἄδικος 3. nespravedliv
ἄδμητος 3. nezkrocený, nedomácí
ἀδολέσχης, ου, ὁ švástal, tlachač
ἀδολεσχία, ἡ tlachání, tleskot
ἀδυνατέω nemohu, nejsem s to
ἀδύνατος 2. nemožný
ᾄδω (fut. ᾄσομαι) pěju, zpívám, hudu
ἀεί (adv.) vždy
ἀεικής, ές neslušný, hanebný
ἀετός, ὁ orel
ἀηδίζομαι ošklivuju si
ἀήρ, έρος, ὁ vzduch, vítr, povětří
ἀθάνατος 2. nesmrtelný
ἀθέατος 2. nevidomý
ἀθλητής, οῦ, ὁ šermíř
ἄθλιος 3. obtížný, bídný, ubohý
ἀθλίως (adv.) bídně, nešťastně, pracně
ἆθλον, τό boje cena, odměna
ἀθυμέω nesmělý jsem, ochabuju
αἴ κε (místo εἰ-κε, Hom. Il. III. 281) třeba, etsi
αἰάζω skučím, vzdychám, achkám
αἰδέομαι stydím se, ostýchám se, ctím

αἰδώς, ἡ stydlavost, stud
αἰθρία, ἡ vedro, jasnota
αἷμα, ατος, τό krev
αἰνέω, ἐπαινέω chválím §. 75, 6.
αἴξ, αἰγός, ἡ koza
αἱρετός 3. vybraný, výborný
αἱρέω beru, dobývám, med. vybírám, volím, pf. ἥρηκα, a. εἷλον (τινος a τινά τινος) αἱρεῖσθαι (s dvěma akk.)
αἴρω (ἄρω) zdvihám, beru
αἰσθάνομαι (s gen. i akk.) cítím, pocituju, znamenám
αἰσχρός 3. hanebný
αἰσχρῶς (adv.) hanebně, šeredně
αἰσχύνω zahanbuju, med. s akk. neb dat. cum aor. pass. hanbím se, stydím se
αἰτέω (τινά τι, τι· παρά τινος) žádám nebo prosím někoho o něco.
αἰτία, ἡ příčina
αἰτιᾶσθαι obviňuju (někoho z — τινά τινος)
αἴτιος (s gen.) vinen
αἰχμή kopí, pika
αἰχμάλωτος 2. chycen, jatec
αἶψα (adv.) rychle, náhle
αἰών, ῶνος, ὁ (aevum) věk, čas, živobytí
αἰωρεῖσθαι (ἔκ τινος) viseti z něčeho
ἀκάματος 2. neumdlený, neunavený
ἄκανθα, ης, ἡ trn, bodlák
ἀκέομαι léčím, uzdravuju, hojím
ἀκινάκης, ου, ὁ jakinák, perský meč
ἄκλητος (τινος) nepodělen, nedědic, orván
ἀκμάζω květu (horuju)
ἀκμή, ἡ špice, květ, plná síla
ἀκολάστως (adv.) prostopášně, bezuzdně
ἀκολουθέω (s dat. nebo ἅμα, μετά τινος)
ἀκούω (s gen.) slyším (něčeho), f. m. ἀκούσομαι, pf. ἤκουκα, pf. p. ἤκουσμαι, pf. m. ἀκήκοα (při konstr. mívá infin. a partic.)
ἄκρα, ἡ vrch, špička, hrad, tvrz
ἀκρατής, ές (s gen.) nemírný, neskrocený; ἀκρ. εἶμι ἐπιθυμιῶν neskrocuju žádosti
ἀκροάομαι (s gen. §. 73. 4.) slyším, slouchám
ἀκροατής, οῦ, ὁ posluchač
ἀκρόπολις, εως, ἡ vyšehrad, tvrz
ἄκρος 3. špičatý, vrchovatý, svrchovaný
ἀκτή, ῆς, ἡ břeh, ourod, plod
ἀκτίς, ῖνος, ἡ paprsek, pramen
ἄκων (gen. οντος), ουσα, ον (s gen.) nerád, a, o, invitus
ἀλαλάζω výskám, hulákám
ἀλαλά, ἡ hlahol, křik, vojna, válka
ἀλάομαι (ἀλᾶσθαι s ak.) bloudím, těkám, probíhám něco
ἀλαόω oslepuju
ἀλγεινός 3. bolestný
ἀλγέω, boluju, cítím bol
ἄλγος, ους, τό bolest
ἀλείφω (pf. ἀλήλιφα), pomazávám, olejvám
ἀλεκτρυών όνος, ὁ kohout, kur
ἀλέξω varuju, odvracuju
ἀλέω melu, stoupu (ἀλῶ, §. 75. 6. b.)
ἀληθεια, ἡ pravda
ἀληθεύω pravdu mluvím
ἀληθής, ές pravdivý
ἀληθινός 3. pravý
ἀληθῶς (adv.) opravdu, vpravdě, právo
ἄλις (adv.) dosti (satis)
ἁλίσκομαι jímám se, dobývám se, §. 58. B. 3. a. c. §. 88. časosl. na σκω; med. s gen.
ἀλκή, ἡ síla, valnost, velkost
ἄλκιμος 3. silný, valný
ἀλλά ale, nébrž
ἀλλήλων sebe vespolek, jeden druhého
ἄλλοθεν (adv.) odjinud
ἀλλοῖος, οία, ον (s gen.) rozdílný (toho, od)
ἄλλος, η, ο (alius) jiný (s gen.)
ἄλλοτι (adv.) zda-li, jinak-li
ἀλλότριος 3. nenáležící, cizí (jinému patřící)
ἀλλοτρίως (adv.) nepříznivě
ἀλοάω (§. 73. 4) mlátím, tříškám
ἄλσος, ους, τό les, háj
ἄλυπος 2. nebolný, nezármutný
ἀλώπηξ, εκος, ἡ liška, lišák, lis
ἅλως, ἡ mlat
ἄλωσις, εως, ἡ dobytí
ἅμα spolu, s, se (vedle partic. také)
ἀμαθής 2. (τινος) neučený, neumělý
ἁμαρτάνω (s gen.) §. 87. 2. chybuju, hřešim
ἁμάρτημα, τό chyba, hřích

ἁμαρτία, ἡ chyba, vada
ἁμαυρόω ochmuřuju, zatemňuju, otupuju, zeslabuju, kazím
ἀμβροσία, ἡ nemřita, strava bohů
ἀμέλεια, ἡ bezpečlivost, nedbalost
ἀμελέω (s gen.) nepečuju, nedbám, zameškávám
ἀμελής 2. nedbalý, nepečlivý
ἀμνημονέω (s gen.) nepamětliv jsem, nepamatuju
ἀμοιβή, ἡ proměna, střídání
ἄμοιρος 2. (s gen.) neončasten, nepodělen
ἄμπελος, ἡ réva, révoví
ἀμπέχομαι neb ἀμπισχνοῦμαι mám na sobě, nosím; ἀμπέχω obhaluju; ἔχω, aug. §. 60. Pozn. 1
ἀμύνω (s dat.) pomáhám, přispívám, ku př. νόμῳ.
ἀμφί okolo, o (s gen., dat., akk.) οἱ ἀμφί τινα společníci, žáci
ἀμφιγνοέω (aug. §. 60) nejsem jist (νοέω znám)
ἀμφιέννυμι (§. 60.) ἕω (τινά τι) oblékám, obouvám
ἀμφισβητέω (§. 60.) βάω obcházím, pochybuju, hádám se
ἄμφω oba
ἀμφότερος 3. (uterque) obadva
ἀμφωτέρωθεν (utrinque) oboustranně (toho)
ἄν adv. (ἐάν) by, když (někdy nepřekládá se, viz §. 114. 3. a 115.)
ἄν (s konj.) místo ἐάν
ἀνά (s akk. a dat.) na
ἀναβαίνω vstupuju, odplavuju
ἀνάβασις, εως, ἡ vstup, návrat
ἀναγιγνώσκω poznávám zase, čtu
ἀναγκάζω nutím
ἀναγκαῖος 3. nutný
ἀνάγκη, ἡ nevyhnutelnost (dat., akk. neb infin.)
ἀναζεύγνυμι připřahám zase, napřahuju
ἀνακαίω napaluju
ἀνακράζω vzkřikám
ἀνακύπτω (vykypím) vysouvám, vybluňkuju, pozdvihuju
ἀναλίσκω (§. 88. 2) vynaložím, trávím
ἀναμιμνήσκω (τινά τι nebo τινος) připomínám
ἀνάξιος, ου, ὁ, ἡ nehoden (s gen.)
ἀναπαύω zabavuju, nechám odpočíti; med. bavím se, odpočívám, zotavuju se
ἀναπείθω přemlouvám
ἀναπέτομαι vzlétám
ἀναπλέω pluju do moře, plavím se zpátky
ἀναρπάζω shrabuju, chápu, urvu
ἀναρτάω pověšuju
ἀναρχία, ἡ bezvláda, nevláda
ἀνάσσω (s gen. a dat.) kněžím, panuju
ἀναστρέφω vracím a vracuju se
ἀνατρέπω zvracím, vyvracuju, převrhuju, bořím
ἀνατίθημι (§. 224.) vystavuju, pokládám, zasvěcuju
ἀναχωρέω ustupuju
ἀνδράποδον, τό otrok, rob
ἀνδρεία, ἡ mužnost
ἀνδρεῖος 3. mužný
ἀνδρείως (adv.) mužně
ἀνελευθερία, ἡ nesvoboda, neštědrost, skrbství
ἀνέλπιστος 2. nenadálý
ἄνεμος, ὁ vítr, vání
ἀνέρχομαι (§. 60.) vycházím, vzcházím
ἀνερωτάω otazuju se
ἄνευ (s gen. za ním) bez (ohne, zven)
ἀνευρίσκω nalézám, vyhledávám
ἀνέχομαι (§. 60.) snáším, vydržuju
ἀνέψω navařuju, zvářím
ἀνήκοος 3. (τινος) příhodný
ἀνήρ, ὁ muž (vir, jarý)
ἀνησκουστέω (s dat.) neposlouchám, nejsem poslušen
ἄνθεμον, τό kvítko
ἀνθέω květu
ἄνθος, τό květ, kvítek
ἀνθρώπινος 3. lidský, člověcký
ἀνθρώπιον, τό človíček
ἄνθρωπος, ὁ člověk
ἀνία, ας, ἡ zármutek
ἀνιάομαι (s dat.) zarmucuju se
ἄνισος 2. nerovný, nespravedlivý
ἄνισον, τό anis t. j. voniš (bylina)
ἀνίστημι postavuju, budím, a. II. vstal, med. vstávám, stavím se
ἀνοίγνυμι, ἀνοίγω (§. 58. B. 3. c.) otvírám, pučím (u květů)
ἀνόλβιος (s gen.) neblažen
ἀνόμοιος 2. a 3. nepodobný

ἄνομος 2. bezzákonný
ἄνοος, οον bezumný, nesmyslný
ἀνορθόω vztyčuju, zřídím
ἀνορύττω vyrývám (ryti)
ἀνταλλάττω vyměňuju
ἀντάξιος 3. (s gen.) stejnocenný, proticenný
ἄντε = ἐάν-τε = ať si
ἀντί (praep. s gen. lat. ante) před, proti, pro, místo
ἀντιδικέω protivuju
ἀντίθεος 2. protibožský
ἀντιλέγω protiřečím
ἀντιτάττω protitasím, stavím naproti
ἀνύω dokonávám
ἄνω (adv.) svrchu, nahoře
ἀνωφελής, ές neužitečný
ἀξιόλογος 2. řeči hoden
ἄξιος 3. (gen.) hoden, a, o
ἀξιόω (τινά τι n. τινος) uhodňuju, za hodného považuju, přeju
ἀπαγορεύω jmenuju, vyhlašuju
ἀπάγω odvádím
ἀπαίδευτος 2. nevzdělaný, nevychovaný
ἀπαλλάττω (gen.) upouštím, osvobozuju
ἀπαντάω (s dat.) potkávám
ἀπαρέσκειν τινά neuspokojiti někoho
ἅπας, ᾶσα, αν všecek, zcela
ἄπειμι (inf. ἀπεῖναι τινος) jsem vzdálen, nepřítomen, pryč
ἄπειμι (infin. ἀπιέναι) odcházím
ἄπειρος 2. (s gen.) neznalý (toho), nezkušený
ἀπείρως (adv.) neznale
ἀπελαύνω odháním
ἀπέρχομαι odcházím
ἀπεχθάνομαι (§. 87.) znenávidím se
ἀπέχομαι (ἀπέχω) s gen. zdržuju se
ἀπήνη, ἡ vůz, kočár
ἀπιστέω (s dat.) nevěřím, nedůvěřuju se, v trpném: nemám důvěry
ἄπιστος 2. nedověrný, nebezpečlivý
ἁπλόος 3. jednoduchý
ἀπό od (s gen., složeno z u-po)
ἀποβαίνω odcházím
ἀποβλέπω zhlížím
ἀπογιγνώσκω zneuznávám, zavrhuju
ἀποδείκνυμι vykazuju, vykládám, představuju.
ἀποδέχομαι přijímám, schvaluju
ἀποδημέω odjíždím, odebírám se
ἀποδιδράσκω (s akkus.) odbíhám, utíkám
ἀποδίδωμι dávám zpátky, odevzdávám, zplácím, med. prodávám
ἀποθνήσκω umírám
ἀποκαλέω odvolávám
ἀποκηρύττω provolávám, prohlašuju
ἀποκρίνομαι odpovídám
ἀποκρίνω (τινος) odsuzuju
ἀποκρύπτω ukrývám, m. τινά τι schovávám
ἀποκτείνω usmrcuju
ἀπολαύω (s gen.) požívám (§. 84. 1. fut. med. forma ἀπολαύσομαι)
ἀπόλλυμι hubím, med. hynu, pocházím
ἀπόλυσις, εως, ἡ vysvobození, vykoupení
ἀπολύω (τινος) osvobozuju
ἀποπειράομαι (s gen.) zkouším (něčeho)
ἀποπλέω odpluju, odplavám
ἀποπτύω (respuo) opovrhuju, zamítám
ἀπορέω mám nedostatek (pol. brakuju)
ἄπορος 2. (s gen.) těžký, nezcestný, nepříkladný; ἐν ἀπόροις εἶναι v nesnázích, rozpacích
ἀποῤῥέω odtékám (odřínu
ἀποῤῥοή, ἡ odtok, původ
ἀποσβέννυμι zhasínám, zhášim
ἀποσπάω odtahuju
ἀποστατεῖν (τινος) odstoupiti, odpadnouti
ἀποστέλλω odesílám (šlu a stelu)
ἀποστερέω τινα, nebo τινος-τι, obírám, urvu
ἀποστρέφω odvracím (med. s akk.)
ἀποτίθημι odkládám, odsazuju
ἀποτίνω pykám, platím, med. kárám, mstím
ἀποτρέπω (τινος) odvracuju (od někoho)
ἅπτεσθαι (τινος) chápati se (něčeho)
ἀποφαίνω ukazuju, vysvětluju
ἀποφεύγω (s akk.) ubíhám, utíkám
ἀπόχρη dostačuje, stačí
ἀποχρῶμαι spotřebuju, mám dost, usmrcuju (viz verba contr. na όω, έω §. 75. 2. §. 97.)
ἅπτομαι chápám se, zaměšuju se, dotýkám se
ἀπωθέω odstrkuju, zapuzuju
ἄρα tedy, pročež; nuže, hereż!

ἆρα; zda-li
ἀργαλέος 3. těžký, obtížný
ἀργυρεῖον, τό stříbrodoly
ἀργύρεος 3. stříbrný
ἀργύριον, τό stříbro, peníze
ἀρέσκω (s dat.) líbím se (§. 88. σκ)
ἀρετή, ἡ cnost (jarota)
ἀρθρόω článkuju (vrt, vrat, art-ik)
ἀριθμός, ὁ počet (řad)
ἀριστεύω jsem nejlepší (τίνων)
ἀρκέω dostačuju (med. s dat.)
ἄρκτος, ὁ, ἡ medvěd a medvědice
ἅρμα, ατος, τό vůz, vlastně: jarmo, jho
ἁρμονία, ἡ spojení, souhlas, souzvuk
ἁρμόττω spojuju, srovnávám se
ἄρνέομαι (d. p.) upírám
ἄρνυμαι odnášim
ἄροτρον, τό oradlo, rádlo, pluh
ἀρόω orám (o-ryju, §. 59. 5. *a.* a §. 75. 6. *d.*)
ἁρπάζω hrabu, rvu, beru
ἄρτος, ὁ chléb
ἀρύω čerpám, nabírám
ἀρχή, ἡ, 1) vrch, konec, začátek; 2) vrchnost, vláda; τὴν ἀρχήν zkonce, dokonce
ἀρχιτέκτων, ονος, ὁ stavitel
ἄρχομαι (s gen.) činu, začínám
ἄρχω (s gen.) jsem vrchním, panuju
ἀσέβεια, ἡ bezbožnost, necta
ἀσεβέω (s akk.) bezbožně, nevděčně jednám
ἀοέλγεια, ἡ nemírnost, nestřídmost
ἀσθένεια, ἡ slabost, nemoc
ἀσθενέω nemocním, slábnu, stůňu
ἀσθενής, ές (adj.) slab, nevalný
ἀσκέω pěstuju, cvičím, vzdělávám, hlídám, ošetřuju
ἀσπίς, ίδος, ἡ štít, pavéza
ἄστεγος, ον bez potahu, bez střechy neb krovu
ἀστραπή, ἡ blesk
ἀστράπτω blýskám
ἄστυ, τό město
ἀσυνεσία, ἡ nesmyslnost, nerozum
ἀσύνετος 2. (adj.) nerozumný
ἀσφαλής, ές, nezvratný, stálý, pevný
ἀσώματος 2 (adj.) netělný
ἀτάκτως (adv.) nespořádaně
ἀτάρ (místo αὖταρ) ať, však
ἄτη, ἡ zmatek, nesmyslnost; škoda, nehoda
ἀτιμάζω nectím, pohrdávám
ἀτιμία, ἡ nečest
ἀτραπός, ἡ cesta, pěšina (pol. tropa)
ἀτρεκέως (adv.) bezpečně, jistě
ἀτυχέω nešťastný jsem
ἀτύχημα, τό neštěstí
ἀτυχής, ές (adj.) nešťastný, nehodný
ἀτυχία, ἡ nehoda, nešťastnost
αὐαίνω (ἀύω) sušim, vysouším
αὖθις (adv.) opět, zase
αὐτίκα (adv.) hned
αὖλαξ, κος, ἡ brázda, ulka (onlec)
αὐλός, ὁ flétna, céva
αὐξάνω větším, rozmnožuju
αὔξησις, εως, ἡ zrůst, rozmahání, duh
αὖος 3. (adj.) suchý, žižnivý, vypráhlý
αὔριον (adv.) zejtra, zjitra
αὖταρ však
αὐτόμολος, ὁ přeběhlík
αὐτονομία, ἡ samospráva, samovolnost, svoboda
αὐτόνομος 2. (adj.) volný
αὐτός, ή, ό sám, a, o (on, a, o)
ἀφαιρέομαι (τινα nebo τινός τι) obírám, odnímám
ἀφανής, ές 2. nezjevný, neznámý
ἀφθονία, ἡ nenávidnost, nadbytek
ἄφθονος 2. (adj.) nezávistný, á, é
ἀφίημι (§. 98. gen. věci) upouštím, propouštím
ἀφικνέομαι (s akk.) přicházím
ἀφίστημι (gen.) ustanu, odstávám, odvracím (s gen. aor. II. odpadl), med. odstupuju
ἄφρων, ονος 2. (adj.) nepovážlivý, pošetilý
ἀφυής, ες (adj.) nenadaný, nevtipný, hloupý
ἀχαριστία, ἡ nevděčnost, nevděk
ἀχάριστος 2. (adj.) nevděčný
ἄχθομαι (τινι a ἐπί τινι) mrzím se, těžce nesu
ἄχθος, ους, τό tíž, břímě
ἄχρηστος 2. (adj.) nežitečný, nepotřebný
ἄχρι (praep. s gen.) až, co: μέχρι.

B

Βάδω, βαδίζω (s akk.) jdu
βάθος, ους, τό hloubka, hlubina
βαθύς, εῖα, ύ hluboký, á, é
βαίνω (*βάω*) jdu, kráčím (s akk.)
βάλανος, ου, ἡ žalud, glans, -dis
βάλλω valím, vrhu (§. 85, II.)
βάρβαρος, ὁ barbár, cizinec
βαρύς, εῖα, ύ těžký, á, é
βασίλεια, ἡ královna
βασιλεία, ἡ království
βασίλεια, τά kralohrady
βασίλειος 2. královský
βασιλεύς, έως, ὁ král
βασιλεύω, τινος a *τινι,* kraluju
βασκαίνω uhranuju, očaruju
βαστάζω nesu (§. 77. Pozn. 3.)
βάτραχος, ου, ὁ žába, skokan
βδελυγμία, ἡ ošklivost
βέβαιος 2. a 3. pevný, jistý
βένθος, ους, τό hloubka
βῆμα, ατος, τό krok
βία, ἡ síla, násilí
βιάζομαι (d. m. s akk.) usiluju, činím násilí
βίαιος 3. násilný, á, é
βιβλίον, τό, βίβλος, ου, ἡ kniha
βίος, ου, ὁ žití, život
βιοτεύω žiju
βίοτος, ὁ život
βιόω živu (§. 102. 9.)
βλαβερός 3. škodný, á, é
βλάβη, ἡ škoda, úbyt
βλακεύω zahálím
βλάπτω (s akk.) škodím
βλαστάνω kličím, vyrůstám (aug. *βεβλάστηκα* = *ἐβλάστηκα*)
βλασφημέω láju, rouhám se (pf. redup.)
βλέπω vidím (aor. II. p. *ἐβλέπην*)
βοάω výskám, křičím (cf. voj)
βοή, ῆς, ἡ voj, vyk, křik
βοηθέω (s dat.) přispívám, pomáhám
βοήθημα, ατος, τό pomoc
βοηθός, ὁ pomocník
βοῤῥᾶς, ᾶ, též *βορέας, ὁ* buráš, severice, severní vítr, bouře
βόσκω pasu, napájím, krmím
βότρυς, υος, ὁ hrozen
βούλευμα, τό uradění, výnos
βουλεύω radím, med. radím se
βουλή, ἡ rada, vůle
βούλομαι volím si, chci
βοῦς, βοός, ὁ, ἡ vůl; býk i kráva
βραδύς, εῖα, ύ zdlouhavý, váhavý, *βραδύ, τό* to zdlouhavé
βραδυτής, ῆτος, ἡ zdlouhavost
βραχύς, εῖα, ύ krátký, á, é
βροντάω hromuju, hřímám, hřmotím
βροντή, ἡ hrom
βροτός 3. smrtný, á, é
βρῶμα, ατος, τό jidlo, žrádlo
βρῶσις, εως, ἡ jidlo
βυνέω cpu, naplňuju
βυσσόθεν (adv.) z hloubky
βῶλος, ἡ hrouda, boule.
βωμός, ὁ oltář, obětnice

Γ.

Γαῖα = *γῆ, ἡ* země
γαμετή, ἡ manželka, choť
γαμέω jímám ženu, žením se, v med. *γαμοῦμαι* vdávám se, zasnubuju se
γάμος, ὁ svatba, vdavky
γάρ neb, totiž (stojí po prvním slově v sadě)
γαυρόω pyšním, med. pyšním se
γέ — že (enclit.)
γείτων, ονος, ὁ soused
γελάω směju se (§. 75. 6. *a.*)
γέλως, ωτος, ὁ smích
γέμω (s gen.) pln jsem (něčeho)
γένεσις, εως, ἡ původ, počátek
γενναῖος 3. urozený, šlechetný
γενναίως (adv.) šlechetně, směle, srdnatě
γένος, ους, τό rod, pokolení
γέρας, τό podar, ucta
γέρων, οντος, ὁ starec, kmet
γεύω (*τινά τινος*) dávám okoušeti, med. okoušim, užívám
γέφυρα, ἡ most
γεωμέτρης, ου, ὁ zeměměřič
γῆ, ἡ země
γηθέω raduju se
γῆρας, τό stáří, staroba
γηράσκω, γηράω stárnu
γίγνομαι stávám se, činu
γίγνεται děje se, stává se
γιγνώσκω soudím, poznávám
γλαύξ, κός, ἡ kalous, sůva
γλυκύς, εῖα, ύ sladký, á, é

γλῶττα neb γλῶσσα, ἡ jazyk, řeč
γνώμη, ἡ uznání, rozum, mínění
γονεύς, ὁ rodič, otec
γράμμα, τό psaní, písmeno; plur. vědy
γραῦς, ἡ stařena, baba
γράφω píšu (škrábu, ryju); 2) rýsuju; 3) maluju
γυία, ἡ zvůra, pole, cesta, příkop
γυμνάζω cvičím
γυμνός 3. nahý (humno = pleš, holota, holina)
γυναικεῖος 3. ženský, zženštilý
γυναικιον, τό ženuška
γυνή, αικος, ἡ žena.

Δ.

Δαίμων, ονος, ὁ, ἡ duch, bůh; odtud εὐδαίμων bělboh, κακοδαίμων zloboh
δαιμόνιον, τό božství
δαίομαι dělím
δάκνω kousám
δάκρυον, τό slza
δακρύω slzím, pláču
δακτύλιος, ὁ prsten
δάκτυλος, ὁ prst (nehet = dehet)
δαμάω, άζω krotím (§. 75. 6. §. 85. II. b.)
δανείζω půjčuju
δαπάνη, ἡ náklad, outrata
δαρθάνω sípu, spím
δέ ale, však (stává po prvním slově v sadě)
δέησις, εως, ἡ prosba
δεῖ povinno, dlužno, třeba, musí (od δέω, akk. et inf. úloha 45.)
δείδω děsím se, aor. I. ἔδεισα, pf. δέδοικα a δεδία (význam přítomný)
δείκνυμι ukazuju
δείλη, ἡ odpolodne, soumrak, večer
δειλός 3. bojácný, plachý, slabý
δεινόν, τό nebezpečenství
δεινός 3. děsný, strašný, hrůzný, silný, ukrutný
δεινῶς (adv.) děsně, divně, pilně
δεκάς, ἡ desítka, desatero
δένδρον, τό drvo, strom
δέομαι (§. 75. 4. s gen.) nedostává se mi, potřebuju, prosím
δέον, τό povinnost, dlužnost
δέρκομαι zřím, vidím (perf.) δέδορκα, §. 85. II. c.
δέρω deru, dřu (a. 2. p. ἐδάρην)
δέσποινα, ἡ hospodyně, paní
δεσπότης, ου, ὁ hospodin, pán
δεῦρο (adv.) sem
δέχομαι (d. m.) přijímám, očekávám
δέω (§. 75. 4.) vážu, vinu, povinuju (s gen.) potřebuju
δῆθεν (adv.) totiž (scilicet) arci
δῆλος 3. bílý, zjevný
δηλόω zjevuju, ukazuju, oznamuju, učím
δημοκρατία, ἡ lidovláda
δῆμος, ὁ lid, tém, pluk, množství
δῆτα neb δῆ teda, tedy (adv.)
δία skrz (s 2. a s 3. pádem)
διαβολή, ἡ pomluva, zlovůle
διαγίγνομαι přítomen jsem
διάγω trávím, prožiju
διαγωνίζομαι (d. m. s dat.) potýkám se, zápasím
διάδημα, τό diadém, čelák
διαιρέω rozbírám
δίαιτα, ἡ živobytí, střídmost
διαιτάω, §. 60. dávám k žití, rozsuzuju, 2. rozřešuju (m) žiju
διάκειμαι jsem rozpoložen, smejšlím
διακονέω obsluhuju, §. 60.
διαλέγομαι rozmlouvám (d. p.)
διαλύω rozlučuju, rozvádím, rozpouštím
διαμείβομαι (s akk. m.) odměňuju, odtušším, odvětím, odpovídám
διαμένω zůstávám, trvám
διανέμω roznímám, dělím
διαπράττω vypracuju, oučinkuju
διαῤῥήγνῡμι rozrušuju, roztrhuju
διασπείρω rozprašuju, rozsívám
διατάττω neb τάσσω rozstavuju, pořádám
διατελέω ukončuju
διατίθημι nařizuju, rozkládám
διατροφή, ἡ potrava
διαφέρω rozeznávám se, liším se
διαφθείρω kazím, rušim
διαφορά, ἡ rozdíl: pře, rozbroj
διάφορος 2. rozličný
διδακτός 3. učitelný
διδάσκαλος, ὁ učitel
διδάσκω učím, διδάξω, δεδίδαχα

διδράσκω (s akk.) utíkám
δίδωμι dávám
διελέγχω haním, zahanbuju, přesvědčuju
διθύραμβος, ὁ píseň nadšená, u výtrhu obyčejně ke cti Bakcha
δίιστημι rozstavuju, roztrhuju
δικάζω (s gen.) soudím
δίκαιος 3. spravedliv, a, o
δικαιοσύνη, ἡ spravedlivost
δικαίως (adv.) spravedlivě, právě, právem
δικαστής, οῦ, ὁ soudce, sudí
δίκη, ἡ pravda, spravedlnost
διότι (konj.) proto, pročež, že
δίς dvakrát
δίχα (adv. s gen.) vedví, zvlášť
διχόμυθος 2. dvouřečný
διχοστασία, ἡ nesvornost
δίψάω žízním, §. 75.
δίψα, ἡ žízeň
δίψος, ους, τό to žíznění
διώκω pronásleduju (s akk.) žádám, dychtím
δμώς, ωός, ὁ (domátin) sluha, otrok
δοκέω zdám se
δολόω přelstím, oklamávám
δόξα, ἡ sláva, zdání
δορά, ἡ skora, kůra, kůže
δόρυ, ατος, τό drvo, dřevce, oštěp
δορυφορέω kopinníkuju, ostražuju
δουλεία, ἡ otroctví
δουλεύω sloužím, otročím
δοῦλος, ὁ sluha, otrok
δουλόω podmaňuju, podrobuju, zotročuju
δραπετεύω (s akk.) ubíhám
δράω činím, jednám, hrám
δρεπανηφόρος, ον srponosný
δρόμος, ὁ běh (drum = cesta)
δύναμαι mohu, dynuju
δύναμις, εως, ἡ mocnost
δυνατός 3. mocný, možný
δύσκολος 2. těžký, obtížný, překážlivý
δύστηνος 2. nešťastný
δυστυχέω nešťastný jsem
δυσχεραίνω (s dat.) nevrlím, mrzím se
δύω dva
δῶμα, ατος, τό dům, domov
δωρεά, ᾶς, ἡ dar, podar
δῶρον, τό dar.

E.

Ἐάν když, jest-li
ἔαρ, τό jaro, vesna
ἐαρινός 3. jarní
ἐάω nechám
ἐγγίζω (s dat.) přibližuju se
ἐγγυάω odevzdávám do zástavy
ἐγγύθεν zblízka
ἐγγύς (adv.) blízko
ἐγείρω zbuzuju
ἐγκαλέω (s dat.) žaluju někoho
ἐγκαλωπίζομαι honosím se něčím
ἔγκλημα, τό obvinění, žaloba
ἐγκράτεια, ἡ zkrocení se, zdrženlivost
ἐγκώμιον, τό chvalořeč
ἐγχωρεῖ činlivo, dovolno
ἐγχώριος 2. krajan, domáci
Ἐδ- odtud εἶσα (a. 1.) sadil, ἑίσάμενος zasadiv, založiv
ἐθέλω chci
ἐθίζω zvykám
ἔθνος, ους, τό lid, národ (s gen.)
ἔθος, ους, τό zvyk, obyčej
εἰ když, jest-li
εἶδος, ους, τό vid, podoba (illyr. slika)
εἴδω (viz ὁράω) vidím
εἴθε (s opt.) kýžby
εἰκάζω (s dat.) připodobňuju
εἰκῇ (adv.) nesmysluě, nedůvodně
εἰκός, ἐστι(ν) podobno, slušno jest
εἰκότως (adv.) podobně, přirozeně
εἴκω (pf. II.) ἔοικα (pfpt. II.) ἐώκειν (§. 58. augm.) zdám se, podobám se
εἴκω coufám, ustupuju, varuju se
εἰκών, όνος, ἡ obraz, socha, podoba
εἷλον (od αἱρέω) vzal, jal (a. 1.)
εἴλω svírám, dotírám
εἰμί jsem §. 98.
εἶμι jdu §. 98.
εἶπω (φημί) dím, pravím
εἴργνυμι (εἴργω) skličuju, svírám
εἴργω (s gen.) zdržuju se něčeho
εἰρήνη, ἡ pokoj, mír, míření
εἴρομαι tážu se
εἰς (s akk.) do, na, se
εἶσα sadil (ἐδ)
εἰσβάλλω uvrhuju, 2. (intrans.) vpadám
εἴσειμι vcházím, vstupuju
εἰωθέω vnucuju, vtěsnám

εἶτα, ἔπειτα přece-li, zda-li
εἴτε — εἴτε buď — buď, buď — neb
ἔωθα od ἐθίζω zvykl jsem
ἐκ, ἐξ ze, z (iz s gen.)
ἑκάς (adv. s gen.) daleko
ἕκαστος, η, ον každý, á, é
ἐκβαίνω vykročuju, vycházím
ἐκβάλλω vyhazuju
ἔκγονος, ὁ potomek, výrodek
ἐκδύω (τινά τι) vyzouvám, svlékám
ἐκεῖνος, η, ο onen, a, o
ἔκεισε (adv.) tamhle, tam
ἐκκαίω vypaluju, vyhořuju
ἐκκαλύπτω odhaluju, odkrývám
ἐκκλησία, ἡ shromáždění, církev
ἐκκλησιάζω shromažďuju, svolávám
ἔκλειψις (ἡλίου) ἡ zatmění slunce
ἐκνέω vyplývám
ἐκπέμπω vysílám
ἐκπέτομαι odlétám, slítnu
ἐκπίνω vypiju, vypívám
ἐκπλέω vyplavím, vyplouvám
ἐκπλήττω otřásám (m. s a. p.) užásám
ἔκπωμα, ατος, τό pohár, kořík, πῶμα víko, poklička
ἐκτός (adv. s gen.) z venčí
ἐκφαίνω vyjevuju, ohlašuju
ἐκφέρω pronáším, vydávám
ἐκφεύγω (s akk.) ubíhám, prchám
ἑκών, οὖσα, όν rád, a, o; ochoten, a, o
ἔλαφος, ου, ἡ laň, ὁ jelen
ἐλαφρός, οῦ, rychlý, čerstvý
ἐλαύνω (viz ἐλάω) ženu, honím, §. 75. 6. a.
ἐλεαίρω (s akk.) lituju, polituju, smiluju se
ἐλέγχω zkouším, zkoumám, haním, zahanbuju, přesvědčuju
ἐλεέω (s akk.) lituju někoho
ἐλευθερία, ἡ svoboda
ἐλεύθερος 3. svoboden, volný
ἐλευθερόω osvobozuju
ἐλεύθω (viz ἔρχομαι) přicházím
ἐλέφας, αντος, ὁ slon
ἑλίσσω vinu se, vleču se (pf. p.) ἐλήλιγμαι a εἵλιγμαι
ἕλκος, εος, τό vřed. bolák
ἑλκύω a ἕλκω vleku (f.) -ξω (pf. p.) εἵλκυσμαι
ἐλπίζω doufám, naděju se
ἐλπίς, ίδος, ἡ naděje, čáka
ἔλπομαι doufám, §. 58. (pf. II.) ἔολπα, ἐώλπειν
ἕλω (viz αἱρέω) beru (od : jal)
ἑλώδης, ώδες bahnitý, á, é
ἐμβάλλω uvrhuju, počínám, (2. intransit.) vpadám
ἐμβροχίζω namáčím
ἐμέω, §. 75. 6. b. zejmu se, vrhnu, dávím
ἐμμένω (s dat.) zůstávám, setrvám
ἔμπεδος 2. upjatý, ustavičný
ἐμπεδόω upevňuju
ἔμπειρος 2. (s gen.) znalý, zkušený
ἐμπίπλημι naplňuju
ἐμπίπρημι rozněcuju, upaluju
ἐμπίπτω upadám
ἐμπτύω (s dat.) naplívám
ἐμφερής, ές (s dat.) podobný
ἐμφυτεύω zasazuju, sázím
ἔμφυτος 2. vsazený, urozený
ἐμφύω zasazuju
ἐν (s dat.) na, v
ἐναντιόομαι (s aor. p.) protivuju, odporuju
ἐναντίος 3. protivný, odporný
ἐναύω rozněcuju
ἔνδεια, ἡ nedostatek, potřeba
ἐνδείκνυμι ukazuju
ἐνδύω obuju, oděvu, oblékám
ἐνεγείρω vzbuzuju
ἐνέγκω (viz φέρω) nesu (jako z ἐνέχω)
ἐνεδρεύω (s 4. p.) číhám, stíhám
ἕνεκα skrze, pro (spojeno s gen. na zad)
ἐνέχω mám, držím
ἔνθα (adv.) kde
ἐνθάδε (adv.) zde
ἔνθεν (adv.) odkud
ἐνθυμέομαι (d p.) uvažuju
ἐνιαυτός, οῦ, ὁ rok
ἔνιοι 3. jedni (einige) někteří
ἐνιότε (adv.) někdy
ἐνίστημι zastavuju (m.) přítomen jsem
ἔννατος 3. devátý
ἐννέπω (epic.) vypravuju, zpívám
ἐννῆμαρ (epic. adv.) po devět dní, devaterodenní
ἔννυμι (viz ἀμφιέννυμι od ἕω) oblékám
ἔνοπλος, ον ozbrojený
ἐνοχλέω (s dat.) obtěžuju
ἐνταῦθα (adv.) zde

ἐντέλλω, -μαι přikazuju
ἐντεῦθεν (adv) odsud, τὸ ἐντεῦθεν nato
ἐντίθημι vkládám, vňukám
ἔντιμος 2. poctěn
ἐντός (adv. s gen.) uvnitř, vnitřku
ἔντριψις, εως, ἡ líčidlo
ἐντυγχάνω (s dat.) narážím, potkávám se
ἐνύπνιον, τό sen
ἐξ (viz ἐκ)
ἐξαίφνης (adv.) nenadále, (rus. vnezapno) unverhofft
ἐξαλείφω zalejvám, vymazuju, zahlazuju
ἐξαμαρτάνω chybuju velmi
ἐξαμαυρόω zachmuřuju, zatemňuju
ἐξαπατάω klamu
ἐξαπίνης (adv.)nenadále, najednou, rázem
ἔξειμι, ἔξεστι lze (licet)
ἔξειμι (ἐξιέναι) vyjíti
ἐξεῖπον (aor.) vyřknul, pravil, ἔπω
ἐξελαύνω vyháním, vyvádím
ἐξετάζω zkouším, vytazuju se
ἐξευρίσκω vynalezám
ἑξῆς adv. spojitě, pořád
ἐξίημι vysílám, vypouštím, vylévám
ἐξισόω vyrovnávám, zpodobňuju
ἐξοκέλλω odháním, zavádím
ἐξόλλυμι zahlazuju, hubím
ἐξορθόω vztyčím, narovnám, napravuju
ἐξορκέω zapřisahám
ἐξωμιδοποιία, ἡ zhotovování šatů bezrukávních
ἔοικα podobám se, rovnám se
ἔολπα viz ἔλπομαι
ἔοργα viz ἔργω
ἑορτάζω slavím hod, ἑώρταζον impf.
ἑόρτη, ης, ἡ hod, slavnost
ἐπαγγέλλω věstuju, připovídám
ἐπάγω přivádím
ἐπαινέω chválím, schvaluju
ἔπαινος, ὁ chvála
ἐπαιτιάομαι obžaluju
ἐπάν (ἐπήν) s konj. když
ἐπανάγω vedu zpět, odvádím
ἐπανάκειμαι naléhám
ἐπαναφέρω nesu zpátky, potahuju (na něco)
ἐπαρκέω s dat. pomáhám
ἐπεί (spojka) když
ἐπειδή nato, když, protože
ἐπείη poet. místo ἐπεί
ἔπειτα adv. nápotom
ἐπέρχομαι povycházím
ἐπι (s gen. dat.) na, při (s akk.) do, ke
ἐπιβοηθέω (s dat.) spěchám ku pomoci, přispívám
ἐπιβουλεύω stíhám, pronásleduju
ἐπιβουλή, ἡ pronásledování
ἐπιδείκνυμι ukazuju se, vychloubám se, pronásleduju
ἐπιθυμέω (s gen. inf.) požaduju, toužím
ἐπιθυμία, ἡ žádost, dychtivost
ἐπικαλέω (s dat.) žaluju někoho
ἐπικίνδῡνος, ον nebezpečný, ά, έ
ἐπικουφίζω ulehčuju
ἐπιλανθάνομαι pozapomínám
ἐπιμέλεια, ἡ pečlivost
ἐπιμέλομαι, οῦμαι starám se, pečuju, dbám
ἐπινοέω považuju, poznávám
ἐπιορκέω křivopřisahám
ἐπίορκον, ου, τό křivopřisaha
ἐπίορκος, ου, ὁ křivopříseżný
ἐπιπίπτω vpadám
ἐπίπλεως pln
ἐπιπλήττω (s dat.) tupím, vyčítám
ἐπισκοπέω dohlížím, dozoruju
ἐπίσταμαι rozumím,vím, znám
ἐπιστέλλω dosílám, svěřuju
ἐπιστήμη, ἡ známost
ἐπιστήμων, ῆμον (s gen.) znalý (něčeho)
ἐπιστολή, ἡ poslání, list, psaní
ἐπιτάττω řadím, poroučím, svěřuju
ἐπιτελέω dociluju, dokonávám
ἐπιτήδειος 3. šikovný, náležitý, τὰ ἐπιτήδεια potřeba, živnost, strava
ἐπιτηδεύω provádím, pílím, cvičím
ἐπιτίθημι přikládám,nasazuju (med.) nasazuju si (s dat.) obořuju se, popadám
ἐπιτιμάω (s dat.) honím, tupím
ἐπιτρέπω přenechávám, dopouštím, svěřuju
ἐπιτροπεύω (s akk.) poručníkuju
ἐπιφέρω vnáším, přinášim
ἐπιφεύγω utíkám,ubíhám
ἐπιχειρέω (s dat.) při-

kládám ruku na něco, počínám
ἐπιχώριος 3. domácí, krajanský
ἕπομαι (ἕπω s dat.) následuju
ἐπόμνυμι zapřisahám
ἔπος, ους, τό slovo, pověst
ἐποτρύνω dohánim, pudím
ἔπω dohánim, raději περιέπω, διέπω a. ἔσπον, neobyč. med. ἕπομαι následuju, aor. εἰπόμην, ἐσπόμην, σπέσθαι, impt. σπῦ, ἐπισποῦ
ἔραμαι miluju
ἐραστής, ὁ milovník
ἐρατός 3. milostný, milovný
ἐράω hárám, hořím pro někoho, kochám
ἐργάζομαι pracuju, dělám
ἐργαστήριον, τό dílna
ἔργνυμι viz εἴργνυμι zamykám
ἔργον, τό dílo, práce
ἔργω činim (§. 58. ἔοργα P. II.)
ἔρδω řídím, odtud ῥήζω řízení
ἐρείδω zpírám, podpírám
ἐρέσσω rejduju, vesluju
ἐρίζω (s dat.) hádám se, vadím se
ἔρις, ιδος, ἡ svár, váda
ἔρομαι viz εἴρομαι
ἑρπύζω, ἕρπω hrbim se, křivím se, plazím se, vloudím se
ἐῤῥώ ujíždím, těkám
ἐῤῥωμένος 3. silný, ohromný
ἐῤῥωμένως (adv.) silně, pevně
ἔρυμα, ατος, τό obrana, hradba
ἔρχομαι přicházim
ἔρως, ωτος, ὁ láska, Milek
ἐρωτάω otazuju se
ἑσθής, ῆτος. ἡ vesta, oděv, šat
ἐσθίω (s gen, a dat.) jím, požívám
ἐσθλός ušlechtilý, panský, spanilý
ἑσπέρα, ἡ večer
ἕστε (s konj.) ažtě
ἑστιάω uhostuju, častuju
ἔσχατος 3. nejkrásnější, nejposlednější
ἑταῖρος, ὁ druh, přítel
ἕτερος 3. (alter) uterý, druhý, jiný
ἐτήσιαι, αἱ severo-východní stálé větry, v létě, větoše
ἔτι ještě
ἑτοῖμος 3. hotový, uchystaný
ἑτοίμως ochotně, hotově (adv.)
ἔτος, ους, τό léto, rok
εὖ (bolě), blaze, dobře, εὐέχω dobře se mám
εὔβουλος 2. blahovolný
εὐγενής, ές blahorodný, urozený, šlechetný
εὐδαιμονέω blažený jsem
εὐδαιμονίζω blahoslavím
εὐδαίμων, εὔδαιμον šťastný, blahý
εὐδοκιμέω slynu, slovutním
εὕδω sedím, spím, viz καθεύδω
εὐεξία, ἡ blahobytí, vynacházení se dobré
εὐεργεσία, ἡ dobročinnost
εὐεργετέω dobročinim
εὐεστώ, ἡ dobrobytost
εὔζωνος, ὁ, ἡ dobře podkasaný, hbitý, sličný
εὐθύνω přímim, řídim, rovnám
εὐθύς hned
εὐκλεια, ἡ slovutnost
εὐκόλως spěšně
εὐκοσμία, ἡ ozdobnost, sitnost, mravopočestnost
εὐλαβέομαι (s akk. d. p.) mám se na pozoru
εὐμενής, ές dobromyslný
εὐμορφία, ἡ blahodoba, sličnost
εὔνοια, ἡ blahovůle
εὐνομία, ἡ zákonitost
εὔνοος, οον dobromyslný
εὐπετῶς (adv.) snadně
εὔπορος (s gen.) výdavný
εὖ πράττω (s akk.) dobře činim někomu
εὑρίσκω nalézám
εὖρος, ους, τό šířka
εὐσέβεια zbožnost
εὐσεβέω mám uctu, ctím
εὐσεβής, ές zbožný
εὔτακτος 2. dobřespořádaný
εὐτυχέω jsem blažený
εὐτυχής, ές šťasten, blažen
εὐτυχία, ἡ štěstí, pohoda
εὐφραίνω obraduju
εὐφροσύνη, ἡ veselomyslnost
εὔχαρις, ι (gen. ιτος) půvabný
εὐχάριστος 2. příjemný, radostný
εὐχή, ἡ prosba, modlitba, přání
εὔχομαι (s dat.) prosim, modlim se, přeju si
ἔφηβος, ὁ mladík
ἐφίημι posílám, dosílám, (med.) žádám
ἐφικνέομαι (s gen.) přicházim, docházim něčeho
ἐφόδιον, τό pocestné (peníz na cestu)
ἐχθαίρω nenávidim
ἐχθάνομαι viz ἀπεχθάνομαι

ἐχθρός, ὁ nepřítel (adj.) 3. nepřátelský
ἔχω mám, *ἔχει* má se, jest
ἕψω vařím
ἕως až
ἕως, ω, ἡ zora, záře, jutro.

Z.

Ζάω žiju (§. 75.) viz *βιόω*
ζέννυμι vařím
ζεύγνυμι (sjati), spojuju, svazuju, připřahám
ζέω vru (jíti) §. 75. 6. b.
ζηλόω (s akk.) zlost mám, horlím, snažím se, dychtím, toužím, následuju, velebím, obdivuju
ζημία, ἡ škoda, pokuta
ζημιόω trestám, kárám, pokutuju
ζητέω žádám, hledám
ζυγός, ὁ; *ζυγόν, τό* jho, jarmo, vazba
ζωή, ἡ žití, život
ζώννυμι opásám
ζῶον, τό živočich, živok, hovado, zvíře.

H.

Ἤ než
ἡ ta
ἡβάσκω, ἡβάω dospívám, mužnu
ἥβη, ἡ živost, mladost
ἡγεμονεύω vojvodím
ἡγεμών, όνος, ὁ vůdce
ἡγέομαι vedu, vodím
ἡδέως rád, příjemně adv.
ἤδη již
ἥδομαι kochám se, těším se, bavím se
ἡδονή, ἡ rozkoš, potěšení, sladkost
ἡδύς, εῖα, ύ sladký, líbezný
ἦθος, ους, τό mrav, obyčej
ἥκιστα (adv.) nejméně
ἥκω přicházím, jsem tu
ἡλικία, ἡ věk, mladost, velikost, dospělost, letitost
ἡλίκος 3. veliký, dospělý
ἥλιξ, ὁ, ἡ rovnověký
ἥλιος, ὁ slunce
ἧμαι sedím
ἡμέρα, ἡ den
ἡμεροδρόμος denoběžec, rychlík
ἡμίθεος, ὁ polobóh
ἤν (s konj.) když
ἡνίκα (spojka) než
ἡνίοχος, ὁ otěžník, kočí, vozka
ἤπιος 3. jemný
ἡσυχάζω utichuju, mlčím
ἡσυχία, ἡ pokoj, tichost, útuch; *ἡσυχίαν ἄγειν* pokoj zachovávati
ἥσυχος 2. tichý
ἥττα, ἡ porážka
ἡττάομαι (s gen.) podmaňuju se, podléhám.

Θ.

Θάλαττα neb *θάλασσα, ἡ* moře
θαλία, ἡ skvostné hody
θάλλω květu
θάλπος, ους, τό teplost
θάνατος, ὁ smrt
θάπτω tupím, pohroužím se, pochovávám
θαῤῥαλέως (adv.) drze, směle, srdnatě, zmužile
θαῤῥέω jsem dobré mysle (*τινα* neb *τι*) důvěřuju se, podnikám
θαυμάζω divím se
θαυμαστός 3. podivný
θεάομαι d. m. dívám se
θεατής, οῦ, ὁ divák
θεῖον, τό božství
θεῖος 3. božský
θέλγω okouzluju, krotím, mírním
θέλω viz *ἐθέλω* volím, chci
θεμέλιον, τό podlaha, základ
θεός, ὁ, ἡ bůh a bohyně
θεράπαινα, ἡ služka, služebnice, děvečka
θεραπεία, ἡ obsluha, ošetření
θεραπεύω sloužím, ctím
θεράπων, οντος, ὁ služebník, sluha
θέρος, ους, τό léto, horko
θέω fut. *θευσοῦμαι* §. 75. 6, c. (ostatní časy bere od *τρέχω* trčím) běžím, spěju
θήρ, ρός, ὁ zvěř
θηρευτής, οῦ, ὁ myslivec, lovec
θηρεύω honím, lovím
θηρίον, τό zvíře
θησαυρός, ὁ poklad
θιγγάνω (s gen.) tyknu, dotýkám se
θλάω, fut. *θλάσω* §. 75. tlačím, mačkám
θνήσκω, ἀποθνήσκω umírám
θνητός 3. smrtelný
θόρυβος, ὁ hlomoz
θραύω suším, lámu
θρόνος, ὁ stolec, trůn
θρώσκω vyskakuju, vzrůstám
θυμός ὁ mysl
θύρα, ἡ dvéře
θύρσος, ὁ trs; révová hůl břečtanem a révovím ovinutá u Bachantek
θυσία, ἡ oběť

θύω obětuju (vlastně: čudím, kadím)
θωπεύω a θώπτω (s akk.) pochlebuju, lichotím.

I.

Ἰάομαι d. m. hojím, léčím
ἰατρική, ἡ hojitelství, léčitelství
ἰατρός, ὁ hojič, lékař
ἰδέα, ἡ vida, vidka, podoba, pohled
ἴδιος 3. (s gen.) vlastní
ἰδιώτης, ου, ὁ soukromník, světský, hlupák
ἱδρύω zakládám, stavím
ἵδρως, ῶτος, ὁ pot
ἱερεύς, έως, ὁ kněz, žrec (jerej)
ἱερόν, τό žertva, oběť
ἱερός, ά, όν posvátný (s gen.)
ἵζω viz καθίζω sedím
ἵημι šlu, vysílám
ἰθύνω řídím, obracím
ἱκανός 3. dostatečný, slušný, schopný
ἱκετεύω prosím
ἱκέτης, ου, ὁ prosič, prosebný
ἱκνέομαι, ἀφικνέομαι přicházím
ἱλάσκομαι uláskám, smiřuju
ἵλεως, ων milostiv, náchylen, nakloněn
ἱμάτιον, τό šat, oděv
ἵμείρω bažím
ἵνα aby, str. 168. 3.; kde
ἴον, τό květ, fiala
ἱππεύς, έως, ὁ jezdec
ἱππεύω jezdím
ἵππος, ου, ὁ kůň
ἴσος 3. rovný, podobný, vlastní
ἵστημι stavím, ustavuju
ἱστορέω (τινά τι) zpytuju, vím, vypravuju, dosvědčuju
ἱστοριογράφος dějepisec
ἱστός, ὁ stav, stávek
ἰσχναίνω vysichám, vysoušim, vyzabuju
ἰσχυρός 3. silný, křepký, mocný
ἰσχύω jsem silen
ἴσως (adv.) podobně, snad
ἴχνος, ους, τό stopa
ἴω od εἶμι jdu.

K.

Καθαίρω čistím, (kosím, česám)
καθέζομαι sedám si, sedím
καθεύδω usedám, spím
κάθημαι sedím
καθίζω usedám, m. sedám si
καθίημι spouštím
καθίστημι postavuju, ustanovuju, uvádím, získám
καί a, i
καινός 3. nový
καίριος, ά, ον v pravé době, příhodný, slušný, šikovný
καιρός, ὁ doba, čas
καίω hořím, kouřím
κακία, ἡ špatnost, zloba
κακόνοος 2. zlomyslný
κακός 3. zlý, špatný
κακότης, ητος, ἡ špatnost, nešlechetnost
κακουργέω (s akk.) zločinim
κακοῦργος, ὁ zločinec, zlosyn
κακόω zle řáditi, zpustošiti
κακῶς (adv.) zle, špatně
κάλαμος třtina, sláma, stéblo
καλέω (§. 75. 6.) volám, nazývám, jmenuju
κάλλος, ους, τό kalost, krásota
καλοκἀγαθία, ἡ rozšafnost, cnost
καλός, ή, όν kalý, á, é, krásný, á, é
κάλυξ, υκος, ἡ kalich
καλύπτω (co κρύπτω) kryju, ukrývám
καλῶς kale, pěkně, krásně
κάμηλος, ὁ, ἡ velbloud, velbloudice
κάμνω trpím, namáhám se, snažím se
κάμπτω ohýbám
κἄν třebas, ač
κάνεον, τό košíček, koš, konev
κάπρος, ὁ vepř, kanec
καρδία, ἡ srdce
καρπόομαι ovoce požívám, požitkuju
καρπός, ὁ ovoce, ouroda, plod
κάρτα (adv.) velmi
καρτερέω vydržuju, trvám
καρτερός 3. silný
κατά (s gen. a akk.) u, illyr. kod
κατάβασις, εως, ἡ sestup, povrat
καταγελάω vysmívám se
καταδαρθάνω usnu, spím
καταδύω stahuju se, zacházím, zapadám
κατακαίω upaluju
κατακλαίω oplakávám
κατακλείω uzavírám
κατακρύπτω ukrývám
καταλάμπω osvěcuju
καταλείπω zanechávám
κατα λύω rozlučuju, sušim
κατανέμω rozděluju
καταπαύω zabavuju, ukončuju
καταπετρόω ukamenuju

καταπλήττω zarážím se, uvažuju, otřásám, ustrašuju
κατασκευάζω připravuju
κατατίθημι ukládám m. ukládám si
καταφλέγω upaluju
καταφρονέω (s gen.) pohrdati něčím,, pohrdám (s trpn.) jsem pohrdán
καταφυγή, ἡ outočiště
κατεργάζομαι vykonávám
κατέχω zdržuju se
κατήγορος, ὁ obžalovatel, žalobník
κάτοπτρον, τό zrcadlo
κάτω (adv.) dolu
καῦμα, ατος, τό horko
κάω viz καίω pálím,čadím
κεῖμαι ležím
κείρω krájím, stříhám, holím, břeju
κελεύω (pass. 6.) velím, poroučím
κεινός epick. místo κενός 3. prázdný
κέντρον, τό bodec, žahadlo
κέραμος, ὁ hlína, jíl
κεράννυμι míchám
κέρας, ατος, τό roh, §. 26. str. 72.
κερδαίνω (pf. κεκέρδακα) kořistím, získám
κέρδος, ους, τό kořist, zisk
κευθμών, ῶνος, ὁ lože
κεύθω schovávám
κεφαλή, ἡ hlava
κεχρημένος 3. užitý, potřeben
κῆλον, τό roští, 2. holčí, dřevce
κῆπος, ὁ zahrada
κῆρ, κῆρος, τό srdce
κηρός, ὁ vosk
κήρυξ, υκος, ὁ hlasatel
κηρύττω hlásám
κιθάρα, ἡ citara
κινδυνέυω nebezpečním, přicházím v nebezpečí
κίστη, ἡ skříně, jasčík
κιττός, ὁ břečtan, kytí ovijeva (Ἐpheu)
κίχρημι půjčuju, propůjčuju
κλάζω křičím, zním, §. 77. pozn. fut. III. κεκλάγξω, -ομαι
κλαίω (fut. κλαύσομαι) pláču
κλάω (fut. κλάσω) §. 75. lámu, klám
κλείς, ἡ klíč
κλείω (pass. σ) zaklínám, zavírám, zamykám
κλέος, ους, τό sláva (pl.) slavné činy
κλέπτης, ου, ὁ krádce, zloděj
κλέπτω kradu (fut.) κλέψομαι (a. pf.) κέκλοφα (a. 2. p.) ἐκλάπην
κλίνω kloním, chliním, chlimba
κλέ͂νη, ἡ lože, stan
κλοπή, ἡ krádež
κλόπιμος 3. zloděj ský, ukradený
κλύζω (ἔκλυσα) vyplachuju
κλώψ, ωπός, ὁ krádce, zloděj
κναίω, κνήω (pass. σ) škrábu
κνάω škrábu
κοΐζω škvěčím, škvikám
κοιλαίνω dutím
κοινός 3. společný, obecný
κοινόν, τό obecnost, obecní věc
κοινωνία, ἡ obcování, společnost
κοίρανος, ὁ panovník, král, vladař
κολάζω třestám
κολακεία, ἡ lichocení, pochlebenství
κολακεύω (s akk.) pochlebuju, lichotím
κόλαξ, ακος, ὁ pochlebník
κολαστής, οῦ, ὁ káratel
κολούω (pass. σ) oklesťuju, osekávám, komolím
κόλπος, ὁ zátoka, záliv, ňádro
κόμη, ἡ vlas
κομίζω nesu, přináším
κόπτω kopu, seču
κόραξ, ακος, ὁ krkavec
κορέννυμι sytím, uskočím
κοσμέω česám, ozdobuju, krášlím
κόσμος, ὁ 1) ozdoba; 2) svět
κοῦφος 3. lehký
κράζω (fut. κεκράξομαι) krákám, křičím
κράνος, ους, τό, helma, lebka, přilbice
κρατέω (s gen.) krotím, opanuju
κρατῆρ, ὁ koflík (k míchání vína)
κράτος, ους, τό moc
κραυγή, ἡ křik, křehot
κρέας, τό pleť, maso (srovnej: krev)
κρέμαμαι a κρεμάννυμι visím
κρίνω (lat. cerno), zřu, rozeznávám, soudím, řeším
κριτής, οῦ, ὁ soudce
κροκόδειλος, ὁ ostrovid
κρόμυον, τό cibule
κρούω trkám, šťouchám
κρυπτός 3. skrytý, tajný
κρύπτω skrývám
κρώζω chrochtám, chroptám, krkám
κτάομαι §. 75. dobývám si, vydělávám si, získám (pf.)mám, držím

κτείνω, ἀποκτείνω tnu, tínám, pak zabijím, usmrcuju; pf. raději místo: *ἔκταμαι* = *τέθνηκα*, a 2. *ἀπέθανεν ὑπό τινος* umřel od někoho
κτείς, ενός, ὁ hřeben, česák, tesák
κτενίζω česám
κτῆμα, ατος, τό majitek
κτῆσις, ἡ majetnost, dobytek
κτίζω stavím, zakládám
κυβερνήτης, ου, ὁ kormidelník, vrátný, vladař
κύβος, ὁ kostka
κυλίω kulím, valím
κύπελλον, τό koflík (kbel)
κύπτω (kypu) nakloňuju, visnu
κυριεύω (s gen.) panuju, dobývám
κύριος 3. (s gen.) panovný
κύων, ὁ, ἡ pes, tista neb čuba, štěně
κωλύω kolím, kazím, překážím
κώμη, ἡ ves (srb. kum = kupa)
κωτίλλω tlachám
κωτίλος 3. tlachavý
κωφός 3. hluchý.

Λ

Λαγχάνω (s gen.) losem dostávám. ulosuju
λαγώς, ὁ zajíc
λαλέω hlaholím, žvatlám, žvástám
λάλος 2. švitořivý, tlachavý
λαμβάνω lapám, beru, dostávám
λαμπρός skvostný, skvělý
λανθάνω viz *λήθω*
λαύρα, ἡ ulice
λέαινα, ἡ lvice
λεαίνω (levigo), hladím, rozdrobuju
λέγω pravím, jmenuju
λεία, ἡ lov, kořist, dobyt
λειμών, ῶνος, ὁ louka
λείπω nechávám, zanechávám, a. 2. *ἔλιπον* lpím, pf. *λέλοιπα*
λευκαίνω bílím, oběluju
λεύω (pass. σ.) kamenuju
λήθω místo *λάθω*, skrývám se (kladu, lateo) viz *λανθάνω* (s akk.) skrytu býti
λῆρος, ὁ plesky
λῃστής, οῦ, ὁ krádce, lupič
λίαν (adv.) tuze, příliš
λίθος, ου, ὁ kámen
λιμήν, ένος, ὁ přístav, záliv
λίμνη, ἡ šlam, kalužm tůň
λιμός, ὁ hlad
λογίζομαι myslím, rozvažuju
λόγιος, 3. výřečný, výmluvný
λόγος, ὁ slovo, řeč, rozum, myšlénka
λοιδορέω haním, nadávám, laju
λοιμός, ὁ mor, nákaza
λοιπός 3. zbylý, pozůstalý
λούω (*λύω*) leju, mejn se
λόφος, ὁ leb, loboš, peřan, nalbí
λοχάω (s akk,) sleduju, sočím
λύγξ (*λυγκός*) rys, ?uchš
λυγρός 3. lkavý, smutný
λυμαίνομαι (s akk.) pohaňuju
λύμη, ἡ hanba, zábuba, škoda
λυπέω zarmucuju
λύπη, ἡ zármutek
λυπηρός 3 smutný
λύρα, ἡ lyra
λυρικός 3. lyrický
λυσιτελέω (s dat.) prospívám, osvědčuju
λύχνος, ὁ světlo (lúč)
λύω loučím, rozponštím
λωβάομαι (s akk.) urážlivě nakládám s někým
λωτόεις, εσσα, εν travnatý, žirnatý.

Μ

Μαθητής, οῦ, ὁ učedlník, žák
μάκαρ 1. velik, šťasten, blažen
μακαρίζω velebím, blahoslavím
μακάριος 3. blahoslaven, blažen, šťasten
μακράν (adv.) dalekou cestu, daleko
μακρός, ά, όν dlouhý, dlouhochvílný
μάλα velice, tuze
μαλακίζω změkčuju, malátním, mdlím
μαλακός 3. malátný, zemdlený
μαλθακός 3. mdlý, měkký, outlý
μάλιστα (adv.) velice, nejvíce, výtečně, obzvláštně
μᾶλλον lépe, spíše, (od *μάλα*)
μανθάνω učím se, pomáhám
μαντική, ἡ věštba
μάντις, εως, ὁ věštec, hádač
μαραίνω umořuju, činím kleslé, vadlé
μαρτύρίω, μαρτύρομαι dosvědčuju
μαρτυρία, ἡ svědectví
μαστιγόω bičuju
μαστίζω bičuju, šlehám

μάστ-ξ, -γος, ἡ bič, blčík
μάχαιρα, ἡ meč
μάχη, ἡ seč, bitva
μάχομαι (s dat.) mám, bojuju
μέγα φρονέω pyšním se
μέγας, άλη, α, mohutný, veliký
μέγεθος, ους, τό velikost
μέθη, ἡ opilí, opilost
μεθήμων 2. nedbalý
μεθίημι ponechávám, popouštím, opomijím
μεθύω piju, *μέθυ* mest, nemíšené víno, 2. opijím se
μειδιάω, μειδάω neb *μειδέω* usmívám se, (inf. *μειδῆν* fut. *ήσω* aor. 1. *ἐμείδησα*)
μειράκιον, τό mládenec, pachole
μείρομαι vlastně měří se mi, dostávám, obdržuju, pf. *εἵμαρται* ustanoveno mi
μέλει (*μοι*) leží mi na srdci, pečuju, starám se
μελέτη, ἡ obstarání, péče, dbalost
μέλι, ιτος, τό med, stred
μέλιττα neb *μέλισσα, ἡ* včela (lovin, čbelica)
μέλλον, τό to příští, budoucnost, váhání
μέλλω chci, mám, obmejšlím, váhám
μέλομαι neb *ἐπιμελῶμαι* pečuju
μέλος, ους, τό melodie, zpěv
μέμφομαι (s akk.) tupím (s dat.) vyčítám
μέμψις, εως, ἡ důtka, tupení
μέν - δέ sice, však
μενεαίνω zlobím se, nevru
μένω zůstávám (s akk.) očekávám, pf. II. *μέμονα* požaduju
μερίζω rozměřuju, dělím
μέριμνα, ἡ péče, starost, hoře
μέρος, ους, τό míra, část, díl
μεσημβρία, ἡ poledne
μέσος 3. mezní, prostřední
μεσότης, ητος, ἡ střed, prostřednost
μεστός 2. (s gen.) pln, nacpán
μετά (mit, medju), s, se (s akk.) do
μεταβάλλω měním, převaluju
μεταβολή, ἡ proměna
μεταδίδωμι (*τινί, τινος*) sděluju někomu něčeho
μεταλλάττω zjinačuju, vyměňuju
μεταξύ (adv. s gen.) mezi tím, zatím
μεταπέμπομαι posílám (pro), obesílám
μετατίθημι přestavuju, přesazuju, proměňuju
μεταφέρω přenáším, přeměním
μεταχειρίζομαι rukovodím, řídím
μετέπειτα (adv.) nato, potom
μετέχω (s gen.) mám spolu, beru podíl
μέτριος 3. mírný, střídmý
μετρίως (adv.) mírně
μέτρον, τό míra
μέχρι (adv.) až (praep. s gen.)
μή ne (po výrazech bázně) -li (v otázce) str. 365., *μή, οὐ* viz str. 310., 364.
μηδαμοῦ nikde, *μ. εἶναι* za nic nestáti
μηδείς, εμία, έν nejeden, žádný
μηδέποτε (adv.) nikdy, nikda
μῆκος, ους, τό délka
μῆλον, τό jablko
μήν (adv.) věru, jistě
μήν, νός, ὁ (měnot), měsíc
μῆνις, ιος neb *ιδος, ἡ* hněv, zlost
μηνίω zlobím se
μήποτε (adv.) nikdy
μήπω (adv.) ještě ne
μήτε — μήτε ani — ani, illyr. niti — niti
μήτηρ, ἡ máteř, máti, matka
μῆτις, ιδος, ἡ rada, moudrost, rozmysl
μηχανάομαι (d. m.) vymejšlím
μιαίνω nakazuju, poškvrňuju
μίγνυμι míchám, mísím
μικρός 3. malý
μιμέομαι jmu se (po někom) následuju, napodobňuju
μιμητής, οῦ, ὁ napodobitel
μιμνήσκω mním, zpomínám
μίσγω (s dat.) mísím, míchám
μισέω nenávidím
μισθός, ὁ mzda i msta
μισθόω pronajímám (za mzdu)
μνᾶ, ᾶς, ἡ Mina (peníz asi 23 tolarů)
μνήμη, ἡ památka, zpomnění
μνημονέυω připamatuju si (s gen.)
μνηστήρ, ῆρος, ὁ ženich, frejíř, děvosnub
μοῖρα, ἡ míra, podíl, osud
μόλις (adv.) ztěžka, sotva

μολῦνω pošpiňuju, pomazuju
μοναρχία, ἡ samovláda
μόνον (adv.) jen, jenom, jedině
μόνος 3. jediný, samotný
μόρσιμος 2. usouzen, udělen
μορφή, ἡ podoba, tvar
μουσική, ἡ hudba, umění
μοχθηρός 3. špatný, bídný
μόχθος, ὁ práce, hmoždění, nouze
μοχλός, ὁ páka (pečeť) závora
μύζω soukám, ssáju, piju
μῦθος, ὁ slovo, řeč, pověst
μυῖα, ἡ moucha
μυρίος 3. množství, nesčíslný, *-ία* 10.000
μύρμηξ, ηκος, ὁ mravenec
μύρον, τό mast, pomaza (pl.) libovůně
μῦς, ὑός, ἡ myš
μύχατος 3 vnitřní, ukrytý
μύω mku, mknu, mykám
μῶν (lat. num) zda-li
μωρός 3. (Narr) pošetilý, bláznivý.

N.

Ναί (adv.) nu, věru, vpravdě
ναίω obývám, bydlím
νάσσω, νάξω hnětu, hňácám, mačkám, cpu, §. 77. pozn. 1.
ναναγία, ἡ tonutí
ναυηγός, ὁ tonoucí
ναυμαχία, ἡ loděbitva
ναῦς, εώς, ἡ nava, loď, koráb
ναυτής, οῦ, ὁ plavec, lodčí
ναυτικόν, τό loďstvo, plť, plot'
ναυτικός 3. lodní, plavecký
νεανίας, ου, ὁ jinoch, mladík
νεικέω hadám se, §. 75. 6. b.
νεκρός 3. umrlý, mrtvý, 2. mrtvol
νέκυς, ὕος, ὁ mrtvol, umrlec
νέμω dělím, fut. *νεμῶ, νεμήσω*, aor. 1. *ἔνειμα*, pf. *νενέμηκα*, a. p. *ἐνεμήθην* i *ἐνεμέθην*
νέος, α, ον nový, mladý
νέος, ὁ mladík, jun, hoch
νεότης, ητος, ἡ mládí, mladictví
νεφέλη, ἡ mhla
νέφος, τό oblak, nebe
νέω plynu, nyju (rus. noju) §. 75. 6. c.
νεώς, ώ, ὁ chrám
νή (adv.) věru
νῆμα, ατος, τό vlákno, nit, příze
νηνεμία, ἡ nevětrnost, bezvětří
νίζω myju, fut. *νίψω*
νικάω vítězím (illyr. viču, vyk)
νίκη, ἡ (znik) vítězství
νίπτω a *νίζω* myju (ruce a nohy)
νίφει sněží, sníh padá
νοέω poznávám, myslím
νόημα, ατος, τό poznání, myšlénka
νομάς, άδος, ὁ nomada, pastvec, kočovník
νομεύς, έως, ὁ pasák, pastýř
νομή, ἡ pastva
νομίζω myslím, uznávám, věřím
νόμιμος, ὁ zákon
νόος, ὁ um, mysl, duše, znání
νοσέω stůňu, nemocním
νόσος, ἡ nemoc, nouze (Noth, nausea)
νοστέω přicházím, vracím se
νόστιμον (*ἦμαρ*) den návratu
νότος, ου, ὁ mokrý vítr jiho západní, jih
νῦν (adv.) nyní, teď
νύξ, νυκτός, ἡ noc
νυστάζω klímám, dřímám, nocuju.

Ξ.

Ξενία, ἡ pohostinnost, hostinství
ξένος, ὁ host, příchozí, cizí
ξέω škrábu, dlabu, hladím, §. 75. 6. 1.
ξηραίνω suším, vysouším
ξίφος, ους, τό kord, meč
ξύλον, τί (hůlčí), dříví
ξυρέω, ξύρομαι stříhám (krájím)
ξύω, co *ξέω* hrabu, škrábu, dlabu; (složená s *ξυν* hledej bez té předložky).

O.

Ὀδάζω svědím, svrbím
ὁδός, οῦ, ἡ chod, cesta
ὀδύρομαι běduju, naříkám
ὄζω (s gen.) voním, zapáchám
ὅθεν (adv.) odkud
ὅθι (adv. ubi) kde
οἶ (adv.) kam
οἰακίζω rejduju, vrtím, řídím (cfr. voj)
οἶδα vím (*εἴδω*)
οἴγνυμι, οἴγω, viz *ἀνοίγω* pučím, otvírám

οἰκεῖος 3. domácí, vlastní, příbuzný, důvěrný
οἰκέτης, ου, ὁ sluha, domovní
οἰκέω obývám
οἴκημα, ατος, τό obydlí
οἴκησις, εως, ἡ byt
οἰκία, ᾱ domov
οἰκοδομέω dům stavím, οἰκτείρω (s akk.) lituju
οἶμαι viz οἴομαι myslím
οἰμώζω, běduju, naříkám
οἶνος, ὁ víno
οἰνοχόος, ὁ číšník
οἴομαι myslím, domnívám se
οἷος jaký
οἴχομαι jsem pryč, ᾠχημαι odešel jsem
οἴω, viz φέρω nesu, beru
ὄλβιος, ίᾱ, ιον blahý, á, é
ὄλβος, ὁ blaho, obih, štěstí
ὀλιγαρχία, ἡ málovláda
ὀλίγος 3. skromný, nemnohý, některý, málo
ὀλισθάνω klouzám se
ὄλλῡμι hubím, ὄλλυμαι hynu
ὀλολύζω vyju, huhlám
ὅλος, η, ον (holý) celý
ὀλοφύρομαι lituju
ὁμιλέω (s dat.) obcuju, zacházím
ὁμιλία, ἡ obcování
ὄμνυμι (ὀμνυω) přisahám
ὁμογάστριος sourodný, bratr
ὁμόγλωττος 2. stejnojazyčný
ὁμοιότης, ητος, ἡ stejnost
ὅμοιος, α, ον podobný
ὁμοίως podobně
ὁμολογέω srovnávám se, souhlasím
ὀμόργνυμι osmrkávám, utírám
ὀνειδίζω (s dat.) vyčítám, haním
ὄνειρος, ὁ sen (snáš)
ὄνησις, εως zisk, užitek
ὀνίνημι (s akk.) prospívám
ὄνομα, τος, τό jméno, jmě
ὀνομάζω jmenuju
ὄντως (adv.) v jsoucnosti, ve skutku
ὄννυξ, υχος, ὁ hřebík, nehet
ὀξύς, εῖα, ύ ostrý, bystrý (jaký = silný)
ὀπάζω propůjčuju, poskytuju
ὄπᾳ (adv.) kam
ὀπίσω nazad, zpátky
ὄπισθεν (s gen.) odzadu, nazad, zadu
ὁπλίζω ozbrojuju
ὁπλίτης, ὁ ozbrojenec, braník, vojín
ὅπλον, τό zbraň
ὁπόθεν (adv.) odkud
ὅποι (adv.) kam
ὁποῖος (qualis) jaký
ὁπόσος (quantus jak veliký
ὁποσοσοῦν jakýkoliv
ὁπόταν (konj.) kdežto
ὁπότε kdež, když
ὁπότερος 3. který, úterý (lat. uter)
ὅπου (adv.) kde?
ὄπτω (viz ὁράω) vidím, zřím
ὅπως (adv.) jak?
ὁρᾱσις, εως, ἡ pohled, zření
ὁρᾰ́ω zírám, vidím, §. 58. B. 3. c. §. 90. 4.
ὀργαίνω rozzlobuju, hněvám
ὀργή, ἡ zlost, horšení
ὀργίζομαι hněvám se
ὀρέγω, ὀρέγομαι toužím, snažím se
ὄρεξις, ἡ žádost, touženi, snažení
ὀρθός 3. přímý, rovný, pravý
ὀρθόω řídím, přímím, rovnám
ὁρίζω obmezuju, určuju
ὅρκιον, τό zařikání se, přisáhnutí
ὅρκος, ὁ přísaha
ὁρμάω hrnu se, obořuju se, bouřím, vrážím
ὁρμή, ἡ horlení, tušení, žádost
ὄρνις, ῑθος, ὁ, ἡ pták, vrána
ὄρος, ους, τό hora
ὄρτυξ, ῡγος, ὁ křepelka
ὀρύττω, orývám, pf. ὀρώρυχα
ὀρχέω tančím, hrám
ὀρχηθμός, ὁ tanec
ὀρχήστρια tanečnice
ὅσιος 3 posvátný
ὀσμή, ἡ zápach, duch, vůně
ὅσος 3. jak velký, jak mnoho?
ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ který, právě
ὀστέον, τό Kost
ὅστις, ἥτις, ὅτι který-to, á, é
ὁστισοῦν, ἡτισοῦν, ὁτιοῦν který-koli
ὀσφραίνομαι (s gen.) čichám, vonim
ὅταν (spoj.) když
ὅτε (spoj) když, kdežto
ὅτι že, ať
οὐ ne, před samohláskou οὐκ neb οὐχ, viz str. 309 a 365. §. 117. a 127.
οὐδαμῆ (adv.) nikdy
οὐδέ aniž
οὐδείς, εμία, έν nikdo, žádný
οὐδέποτε (adv.) nikdy
οὐδεπώποτε (adv.) anikdy
οὐκ (adv.) ne

οὐκέτι (adv.) ne více
οὖλος (epic.) 3. záhubný
οὖν (spoj.) proto, tedy
οὔποτε (adv.) nikdy
οὔπω (adv.) již ne
οὐρανός, οῦ, ὁ nebe
οὖς, ὠτός, τό ucho, ouško
οὐράνιος 3. nebeský
οὐσία, ἡ jsoucnost, bytnost, jmění
οὔτε — οὔτε ani — ani
οὕτω(ς) (adv.) takž
οὐχ (adv.) ne (před dyšnou) οὐχί ne-li
ὀφείλω dlužím, musím, povinen jsem
ὀφέλλω, žlvím, plodím
ὀφθαλμός, ὁ oko
ὄφις, ὁ, ἡ zmije, had
ὀφλισκάνω dlužím, zadávám
ὀχέω držím
ὀχλέω (f.) obtěžuju, znepokojuju
ὄχλος, ὁ množství
ὄψ, ὀπός, ἡ hlas, vyk
ὀψέ (adv.) pozdě
ὄψις, εως, ἡ oči, obličej, zrak.

Π.

Παγίς, ίδος, ἡ klička, oko
πάγκακος 2. zcela nebo vše-zlý
πάθος, τό utrpení, strast, vášeň
παιδεία, ἡ vyučování, vychovávání, vzdělanost
παιδεύω vychovávám
παιδίον, τό děcko, děťátko
παίζω hraju, dovádím, žertuju, §. 77. poz. 3.
παῖς, ὁ, ἡ dítě
παίω biju
πάλαι (adv.) dávno, starodávno, οἱ πάλαι staří
παλαιός ά, όν bývalý, starodávný
πάλιν (adv.) zase, proti, naopak
πάντα (adv.) zcela, o-všem
πανταχοῦ (adv.) všude
παντοδαπός 3. rozmanitý
πάντως (adv.) dokonce, zcela
πάνυ (adv.) naskrz, o-všem
πάππος, ὁ děd (báb a bába)
παρά (praep. s 2. 3. a 4. p.) u, dlě, podlé
παραγγέλλω zvěstuju, velím
παραδίδωμι odezvdávám
παραδόξως (adv.) nenadále, neznatno
παραθήκη, ἡ sklad, složeno
παραινέω (s dat.) namlouvám, nabádám
παρακαλέω (s akk.) vzývám
παρακαταθήκη, ἡ zástava
παρακελεύομαι (d. m. s dat.) radím, přemlouvám
παραλαμβάνω převezmu, lapnu
παράνομος 2 protizákonný
παραπέτομαι uletuju
παραπλάζω svádím, zavádím
παραπλήσιος 3. přeblízký, podobný
παραπάγγης, ου, ὁ Parasaga, arab. Pharsak, u Peršanů cesta 3 mile, as 50 honů neb 1 ½ našich mil
παρασκευάζω připravuju, hotovím
παρασκευαστικός (s gen.) připravovačný, znalý v přípravě
παρατείνω roztahuju, přetahuju
παρατίθημι přisazuju
παρατρέχω běžím okolo, přebíhám,
παραφέρω přenáším, nesu mimo
πάρειμι jsem přítomen, tu, inf. παρεῖναι; πάρεστι = dovoleno
πάρειμι, inf. παριέναι přijíti, přejíti
παρέρχομαι přecházím, jdu mimo
παρέχω propůjčuju
παρθένος, ἡ panna, děva
παρίημι popouštím, umdlévám
παρίστημι stavím (podlé, vedlé)
παροινέω třeštím, vztekám se
παροξύνω nabádám pobízím
παῤῥησία, ἡ prostořečnost
πᾶς, πᾶσα, πᾶν ves (vše), všecken, každý, (illyr. vas)
πάσσω posypávám
πάσχω trpím
πατήρ, ὁ otec
πάτριος 2. vlastenský, otecký
πατρίς, ίδος, ἡ otčina, vlast
πάτρως, ὁ ujec (Oheim)
παύω bavím, zabavuju, přestávám, osvobozuju (někoho, něčeho)
παχύς, εῖα, ύ tlustý, silný, valný
πέδη, ἡ pouto, vazadlo
πεδίον, τό půda, pole (traty)

πέζος pěší
πείθω přemlouvám -*ομαι* věřím, pf. II. důvěřuju se, spoléhám se, aor. 1. *ἐπείσθην* uposlechl jsem
πειθώ, οῦς, ἡ (sváda), přemluva, výmluvnost
πεινάω hladovím, §. 75.
πεῖρα, ἡ zkouška
πειράομαι zkouším, párám se
πέλαγος, τό moře
πελταστής, ὁ štítník, štítonoš
πέμπω posílám
πένης, ητος 1. chudý
πενητεύω chudobním
πενθέω želím, truchlím
πενθικῶς ἔχω (s gen.) jsem zarmoucen
πένθω (viz *πάσχω*) trpím
πενία, ἡ chudoba
πενιχρός 3. chudobný
πένομαι chudobním
πεπαίνω uzrávám, uvařuju, jemním
πεπρωμένος 3. (part. pf. od *πόρω*) určen, dán
περαίνω (f. II. *περάνω*) dokonávám
πέρας, ατος, τό konec
περάω, § 75. 6. přenáším, přepravuju, prodávám (intrans.), přesazuju
πέρθω ruším, hubím, plením
περιάγω obvádím, obháním
περιβάλλω obhazuju
περίδρομος 2. oběžný
περιοράω přezírám, nedbám
περιπλέω oplavuju, přeplavuju
περιῤῥέω obtékám, přetřínu
περιστέλλω obstelu, obestru, oděju
περιτίθημι obsazuju, obkládám, přesazuju
περιτρέπω převracím, obracím
περιττός 3. přespočetný, zbytečný
περιφέρω obnáším
πετάννυμι rozprostírám, rozvírám
πέτομαι lítám, padám
πέτρα, ἡ skála
πεύθομαι (*πύθω* viz *πυνθάνομαι*) pytat se
πῆ (adv.) kam, kamže
πηγή, ἡ pramen, zdroj
πήγνυμι přibíjím, připevňuju, *πέπηχα* připích' jsem
πιαίνω napájím, krmím, tučním
πιέζω deru se, dotírám, doléhám
πίμπλημι naplňuju
πίμπρημι pražím, pálím
πίνω (s gen. a s akk.) piju, f. II. *πίω* (*πόω*)
πιπίσκω napájím (fut.) *πίσω*
πιπράσκω prodávám
πίπτω padu, padám
πιστεύω věřím (med. -*ομαι*) víru nalézám, důvěřuju
πίστις, ἡ víra, věrnost
πιστός 3. věrný
πλάζομαι toulám se, plazím se
πλάζω plaším, pohánim
πλάσσω neb *πλάττω* plácam, tvořím
πλαστική, ἡ tvořivé, podobnivé (umění)
πλέθρον, τό, jho neb jitro (polí) jugera, vlastní délky jen 40 kroků, 6 pleter na 1 hon
πλεῖστος, η, ον plný, naplněný, mnohý
πλεονάκις (adv.) častěji
πλεονέκτης 1. lakotný
πλεονεξία, ἡ mnohochtivost, lakota
πλέκω pletu
πλευρά, ἡ kyčel, bok, bedro
πλέω pluju, plavím se, §. 75. 3. b. c.
πληγή, ἡ fláka, prouha
πλῆθος, ους, τό množství
πλήν (adv. s gen.) krom
πλήρης, πλῆρες (s gen.) naplněn, nasycen
πλησιάζω blížím se
πλησίος 3. blízký, *οἱ πλησίον* bližní
πλήττω neb *πλήσσω* plácam, pleskám (pf.) *πεπλήγα* flákl jsem (a. p.) *ἐπλήγην*, ve složených ale *ᾱ*, ku př. *ἐξεπλάγην*
πλίνθος, ου, ἡ cihla
πλόος, πλοῦς, ὁ plavba, pluti
πλούσιος 3. oplývavý, bohatý
πλουτέω 1. oplývám, 2. bohatnu
πλουτίζω obohacuju
πλοῦτος, ὁ bohatství
πλύνω peru, meju, šplouchám, čistím
πνέω (§. 75. 3. b. c.) věju, dyšu, zapáchám, voním
πόθεν (adv.) odkud
ποθέω žádám, toužím
ποιέω činím, dělám, *εὐποιέω* (s akk.) dobročiním
ποιητής, οῦ, ὁ básník, pěvec
ποικίλος 3. pestrý, rozmanitý
ποιμήν, ένος, ὁ pastýř
ποῖος, 3. jaký?
πολεμεῖν (s dat.) pole míti, vojnu vésti, válčiti

πολέμιος 3. nepřátelský, 2. nepřítel
πολεμικός 3. vojenský, válečný
πόλεμος, *ὁ* vojna, válka
πολιορκέω obkličuju, obléhám
πολιορκία, *ἡ* obležení
πόλις, *εως*, *ἡ* město, pole
πολιτεία, *ἡ* občanstvo, občanství, stát
πολιτεύω obec řídím, vládnu, med. žívu co občan, občaním
πολίτης, *ου*, *ὁ* občan, měšťan
πολιτικός 3. občanský, politický
πολλάκις (adv.) často
πολλαπλάσιος 3. mnohonásobný, násilný, o mnoho větší
πολλοί mnozí, množství, od *πολύς* 3. mnohý
πολυκοιρανία, *ἡ* mnohovláda neb řízení
πολυλόγος 2. mnohoslovný, řečný, tlachavý
πολύπονος, *ον* pracovitý
πολύς, *πολλή*, *ύ* plný, mnohý, velký
πολυτέλεια, *ἡ* drahocennost, skvostnost
πολυτελής, *ές* drahocenný, skvostný
πολύτροπος 2. mnohoobratný
πολυφιλία, *ἡ* mnohopřátelství
πολυχειρία, *ἡ* mnohoručí
πόμπος, *ὁ* posel, vyslanec, provodič
πονέω pracuju, dělám, robotuju
πονηρός 3. špatný, nešlechetný
πόνος, *ὁ* práce
πορεύω beru neb odvádím, med. beru se neb ubírám se, putuju, postupuju, cestuju
πορθέω ruším, bořím
ποριστικός (s gen.) zaopatřivý, pořídivý
πόρτις (*ιος*), *ὁ*, *ἡ*, též *πόρις* tele, hovádě, t. j. junák neb junka, jalovka
πορφύρεος, *οῦς* brunatný
πόσις, *ἡ* pití, kvas, hody
πόσος 3. jaký, jak velký
ποταμός, *ὁ* potok, řeka
ποτέ (adv.) poté, potom, někdy, jednou
πότερος 3. který (rus. kotorý)
ποτόν, *τό* to pití
ποῦς, *ποδός*, *ὁ* noha, pata
πρᾶγμα, *ατος*, *τό* skutek, věc (plur.) mocnost, vláda
πρακτικός 3. výkonný, schopný
πρᾶξις, *εως*, *ἡ* práce, čin
πρᾶος, *εῖα*, *ον* příjemný
πρᾶττω (*πράσσω*) pracuju, činím, (m. adv.) mám se, nacházím se
πρέσβεις, *οἱ* (nom. i akk.) vyslanci, od *-υς*, *έως* neb *ῦος*, *ὁ*
πρεσβευτής, *ὁ* posel, vyslanec
πρέσβυς, *εια*, *υ* starý
πρεσβύτης, *ου* starec
πρίαμαι přijímám, kupuju
πρίν (adv.) pro, příz, dřív
πρίω (pass. s *σ*.) řežu, řezám
πρό (s gen.) pro
προαιρέομαι předpokládám, dávám přednost
πρόβατον, *τό* ovce, bera
πρόγονος *ὁ* předek, praotec
προδίδωμι prodám, prozradím
προδότης, *ου*, *ὁ* zrádce
προεῖπον (aor. II.) prořekl, velel
προέρχομαι jdu napřed, předcházím
προθυμία, *ἡ* ochotnost
πρόθῡμος 2. ochotný, povolný
προθῡ́μως (adv.) dobrovolně, ochotně
προλείπω zanechávám, opouštím
πρόμαχος, *ὁ* předbitec, předbojovník, harcovník
προνοέω předznávám, předmejšlím
πρόνοια, *ἡ* prozřetelnost, předznání
πρόοιδα předvídám
πρός (adv. s gen. a s dat.) před, ku
προσαγορεύω pojmenuju
προσβάλλω (s gen.) předhazuju
προσβλέπω přivaluju, přihazuju
προσβολή, *ῆς*, *ἡ* přívrh, objatí, outok, příhoda
προσδοκάω domnívám se, očekávám
πρόσειμι (od *ἰέναι*) přistupuju, blížím se
πρόσειμι (od *εἶναι*) býti přítomný, povděčen býti
προσελαύνω přistupuju, přihánim
προσέρχομαι přicházím
προσήκει přisluší, přihodno
προσήκων, *ήκουσα*, *ῆκον* přihodný, příslušný
προσημαίνω předznačuju
πρόσθεν (adv.) před, napřed (s dat.) předtím
προσθετός 3. přisazen, a. o

προςκυνέω (s akk. κύω) klekám, ctím, kořím se
πρόςοδος, ἡ přístup, 2. důchod
προςπίπτω přihodím se, připadám
προςπνέω voním, připáchám, naproti zaváním, dyšu
προςποιέω přidělávám, vydělávám si, med. ujímám se něčeho
προςφέρω přináším, přispívám
πρόςωπον, ου, τό obličej
πρότερον (adv.) prve, dříve
πρότερος 3. první, dřevní
προτίθημι představuju, vystavuju
προτφέπω obracuju, k něčemu nabádám
προφέρω přináším, pronáším
προφητεύω prorokuju, provětím
πρυτανεῖον, τό soudnice, přednoství
πταίρω kýchám
πταίω biju, pleskám, lítám (pass. σ.)
πτέρον, τὸ křídlo, letka
πτερύξ, υγος, ἡ peruť, křídlo
πτίσσω sbíjím, stloukám, pěchuju, stoupám
πτολίεθρον, τό (poet.) městečko
πτύξ, υχός, ἡ záhyb
πτύω pliju, plivám (slov. pujem)
πτωχός 3. žebrácký, chudácký
πυκνός 3. hustý, častý
πύλη, ἡ (raději plur.) πύλαι (půle) dvéře, vrata, brána
πυνθάνομαι (s gen.) zpytuju, ptám se
πῦρ, υρός, τό oheň, pýř
πύργος, ὁ tvrz, věž
πυρόω upaluju, pálím
πώ (adv. enclit.) ještě
πωλέω prodávám
πώποτε (adv.) někdy, kdy
πῶς (adv.) jak.

Ρ.

Ῥᾴδιος, ία, ιον lehčí, ῥᾷον, ῥᾷςος
ῥᾳδίως (adv.) snadně, raději, lehce
ῥάξ, αγος, ἡ hrozinka
ῥεῦμα, ατος, τό rýma, tok
ῥέω řinu, teku, plynu, (§. 75. 6. c.)
ῬΕΩ (viz φημί) řku,
ῥήγνῡμι (ῥήγα) trhám, ruším (pf. II.) ἔῤῥωγα jsem roztržen
ῥῆμα, ατος, τό řeč, slovo, věc
ῥήτωρ, ορος, ὁ řečník
ῥῖγος, ους, τό mráz
ῥιγόω mrznu (§. 75.)
ῥίζα, ἡ kořen
ῥιπτέω házím, uvrhuju
ῥίπτω vrhnu
ῥίψ (ῥιπός) ἡ třtina, rákos
ῥοδοδάκτυλος, ον růžoprstý, á, é
ῥόδον, ου, τό růže
ῥοιά, ἡ granátové jablko
ῥόπαλον, τό palice, obušek
ῥυθμός, ὁ řad, pořádek, takt
ῥυστάζω tahám, trhám
ῥώννυμι silím, činím ohromným (§. 100. A. c.)

Σ.

Σάλπιγξ, γγος, ἡ trouba
σαλπίζω (fut.) σαλπίγξω troubím
σάρξ, σαρκός, ἡ maso, tělo
σάττω nakládám
σαφής, ές zřetelný, jasný
σαλπικτής, οῦ, ὁ trubač
σάνδαλα pantovle, trepky
σβέννυμι hasím
σέβας, τό (jen nom. a akk.) ucta, bázeň
σέβομαι ctím
σεισμός, ὁ chvění, zemětřesení
σείω chvěju (pass. s σ.)
σῆμα, τό známě, známka, znamení
σημαίνω znamenám, znamení dávám
σημεῖον, τό znamení, znak
σιγάω tichý jsem, mlčím
σιγή, ἡ ticho, tichota
σίδηρος, ὁ železo
σῖτος, ὁ žito, obilí, potrava
σιωπάω mlčím, tichý jsem
σιωπή, ἡ mlčení
σιωπηλός 3. mlčenlivý
σκάφος, ους, τό loď, (škop)
σκεδάζω rozhazuju, rozkydávám
σκεδάννυμι (§. 100. a. υμι) rozhazuju, rozptyluju
σκέλλω (σκελέω) suším, ἔσκλην uschl jsem
σκῆπτρον, τό oštěp, hůl, berle
σκιά, ἡ stín
σκληρός 3. suchý, drsnatý, tvrdý
σκόληξ, κος, ὁ červ
σκολιός 3. křivý, stočený, kulhavý
σκοπέω, έομαι pozoruju, hledím
σκότος, ου, ὁ a ους, τό tma, temnost
σκώπτω žertuju (vlastně: kopu, seču)

σμάω smeju, smažu
σμᾶδιξ, ιγγος, ἡ pruha
σοφία, ἡ moudrost
σοφιστής, ὁ sofista, mudrlant
σοφός, ή, όν moudrý, á, é
σπανίζω (s gen.) brakuju, nuzuju
σπάνις, εως, ἡ nedostatek, nouze
σπανίως (adv.) zřídka, vzácně
σπάω stahuju, spínám, (§ 75. 6.)
σπείρω sprchám, roztrušuju, seju, rozsívám (pf. m.) *ἔσπορα* (aor.) *ἐσπάρην*
σπένδω poskytuju, vylévám, věnuju, (med.) smlouvám
σπεύδω spěchám, bažím
σπουδάζω přičiňuju se, horlím
σπουδαῖος, αία, αῖον pilný, horlivý, opravdový, hodný
σπουδαίως (adv.) horlivě, pilně
σπουδή, ἡ horlivost
σταγών, όνος, ἡ kapka, steka
στάδιον, τό hon (kus cesty, co uženeš)
σταθμός, ὁ denní cesta, pochod, štace
στάζω, σταλάζω (stillo) stékám, kapám, skrápám
στασιάζω žiju v nevoli, nebo sváru
στάσις, εως, ἡ zbouření, povstání
στάχυς, ὕος, ὁ klas
στέγη, ἡ deka, potah, střecha, dům
στέλλω šlu, posílám
στενάζω sténám, vzdychám
στέργω miluju (s dat.) spokojen jsem
στερέω (*τινά τι* neb *τινος*) stírám, obírám, olupuju někoho o něco
στέρομαι jsem oloupen, orván
στερίσκω, στερέω olupuju
στέφανος, ὁ věnec
στεφανόω věnčím
στήλη, ἡ sloup, stolp
στηρίζω zasazuju, zarážím, upevňuju
στίζω pichám, vyšívám
στίλβω bliští se, lesknu se
στολή, ἡ šat, (odstelu)
στόμα, τό ústa
στορέννυμι, στόρνυμι stru, prostírám
στράτευμα, ατος, τό voj, vojsko
στρατεύω jdu do pole, vojuju, válčím
στρατηγός, ὁ vojvoda, vůdce
στρατία, ἡ vojsko
στρατιώτης, ου, ὁ bojovník, voják
στρατοπεδεύομαι rozkládám se, lehám táborem
στρατόπεδον, τό ležení, tábor
στρατός, ὁ voj
στρεβλόω mučím (cfr. iztrebiti)
στρέφω (a. p. *ἐστράφην*) obracuju
στρώννυμι rozstírám
στυγέω nenávidím
συγγιγνώσκω spolu neb stejně uznávám
συγγνώμων, σύγγνωμον (s gen.) shovívavý, 2. spoluvědom
συγγράφω popisuju, žaluju někoho
συγκυκάω pomíchuju, matu
συγχαίρω (s dat.) těším se, raduju se s někým
συγχέω slívám, smotám, kazím
συλάω (*τινά τι*) olupuju někoho
συλλαμβάνω (s dat.) uchopuju se spolu, pomáhám, přispívám
συλλέγω sbírám, nalézám
σύλλογος, ὁ sbor, shromáždění
συμβαίνω jdu spolu
συμβαίνει přihází se, potkává, stává se
συμβουλεύω radím
σύμβουλος, ὁ spolurádce
συμμαχία, ἡ spoluboj, spojení
σύμμαχος, ον 1. spolubojovný, 2. souper, spojenec, společník
σύμπας, ασα, αν všecek, veškerý
συμπήγνυμι spáchám, spojuju, srážím se
συμπίνω spolu piju (soupiti)
συμπίπτω připadám, shoduju se
συμπονέω (s dat.) spolupracuju, přispívám, pomáhám
συμπράττω (s dat.) spolupracuju, dělám, pomáhám
συμφέρω sounosím, prospívám
συμφορά, ἡ příhoda, nehoda
σύν s, se (s dat.)
συναγωνίζομαι spoluzápasím
συναίρομαι (s gen.) sděluju se, beru podíl

συναπόλλυμι spolu zahubuju, m. spolu hynu
συναρμόζω spojuju, sjařmuju
σύνδειπνος, *ὁ* spolujídec, oběd̆ník
σύνδεσμος, *ὁ* souvaz, spojka
συνδιατρίβω spolu žiju, trvám
σύνειμι (inf. *συνεῖναι*) jsem spolu, obcuju
σύνειμι (inf. *συνιέναι*), (s dat.) scházím se
συνεξομοιόω vyrovnávám
συνεπιδίδωμι podávám spolu, med. odevzdávám se spolu
συνεργός 2. spolumocný, 2. pomocník
σύνεσις, *ἡ* poznání, náhled, rozum
συνετός 3. rozumný
συνήθεια, *ἡ* společnost, zvyk
συνθάπτω spolupochovávám
συνθήκη, *ἡ* složení, úmluva
συνκυκάω míchám
συνίημι rozumím
συνίστημι sestavuju, m. snímám, spojuju, sháním
συννέω spřádám, svírám, soukám
σύνοιδα vím spolu, *ἐμαυτῷ* jsem si povědom
συντάττω spořádám, zřizuju
συντρέχω sbíhám se, stýkám se
συντυγχάνω setkávám se
σῦριγξ, *γγος*, *ἡ* píšťala, (svirelka)
συρίζω (*συρίττω*) pískám, (svířím, cvrčím)
σύρω vléku, courám
συσκηνέω jím spolu
σφάζω (*σφάττω* macto, meci), zabíjím, zasvěcuju, obětuju
σφαῖρα, *ἡ* svor, obor, koule
σφάλλω viklám, otřásám, klamu
σφίγγω tisknu, tlačím, soužím
σφόδρα (adv.) prudce, silně, tuze
σφοδρός 3. prudký
σφύζω míchám se, třepytám se, tluku
σχάω nechávám, otvírám, zívám
σώζω zachovávám, spasím (pf. med. v. pass. *σέσωσμαι*, a. p. *ἐσώθην*)
σῶμα, *τος*, *τό* tělo
σωτηρία, *ἡ* spása, osvobození, vykoupení
σωφρονέω jsem zdravého rozumu, považlivý, rozumný, moudrý jsem
σωφροσύνη, *ἡ* uznání, skromnost
σώφρων, *ον* (z gen. *ονος*) rozumný.

T.

Τάλαντον, *τό* talent (hřivna, váha i peníz)
τάλαρος, *ὁ* košík, talíř
ταμίας, *ὁ* dělič, správce, hospodář
τάξις, *ἡ* (tasení), pořádek, řad, šik
ταπεινός 3. nízký
ταπεινόω ponižuju, pokořuju
ταράττω třasu, ustrašuju, znepokojuju
ταραχή, *ἡ* strach, nepokoj, zmatek
τάττω (*τάσσω*) tasím, pořádám, šikuju
ταῦρος, *ὁ* tur, býk
ταὐτολογία, *ἡ* totožnost, totižství
τάφρος příkrov, hrobeň, hrob, rov
τάχα (adv.) spěšně, rychle
τάχος, *ους*, *τό* rychlost
ταχύ (adv.) rychle, čerstvě
ταχύς, *εῖα*, *ύ* rychlý
ταώς, *ώ*, *ὁ* páv
τέ-καί i — i, nejen — ale i
τείνω táhnu, spínám, (pf.) *τέτᾰκα*
τείρω tejrám oslabuju
τεῖχος, *ους*, *τό* stěna, zeď, hradba
τέκνον, *τό* dítě, rozenče
τελευταῖος 3. poslední, konečný
τελευτάω skončuju, skonávám, umírám
τελευτή, *ἡ* skon, smrt
τελέω (§. 75. 6.) končím, dokonávám, k cíli přicházím, docíluju
τελέως (adv.) konečně, ouplně
τέλος, *ους*, *τό* cíl, konec
τέμνω tnu, krájím, dělím, hubím
τέρπω (vlastně trpím) těším, vyrážím, bavím, *τέρπομαι* (s dat.) těším se
τετραίνω provrtávám
τέττιξ, *ῖγος*, *ὁ* kobylka (svirič, cvrk)
τεχνάομαι (d. m.) vymejšlím, podnikám
τέχνη, *ἡ* umění, umělost
τεχνίτης, *ου*, *ὁ* umělec (tesař)
τήκω teku, rozlévám, stékám, táju, *τάω*
τηλόθι (adv.) daleko
τιάρα, *ἡ* turban, čepice
τίθημι kladu, posazuju, dávám

τεθήνη, ἡ kojná, chůva
τίκτω plodím, rodím, odteku (pf.) τέτοκα
τίλλω (§. 83. 3.) eupu, šklubu, trhám
τιμάω ctím
τιμή, ἡ čest, ucta
τίμιος 3. ctěný, vážený
τιμωρέω pomáhám, trestám (med. s akk.) mstím se na někom
τιμωρία, ἡ trest, pomsta
τίνω pikám, zplácím
τιτράω tru, vrtám,
τιτρώσκω probijím, raním, provrtávám
ΤΛΗΜΙ dlím, snáším
τοί ti (ano, ba)
τοίνυν (conj.) tedy
τοῖος 3. takový
τοιόσδε 3. takovýto
τοιοῦτος 3. takový
τολμάω osměluju se, odvážím se
τόξευμα, ατος, τό šip
τοξική ἡ lučnictví
τόξον, τό luk, kuše
τόπος, ὁ místo
τοσοῦτος 3. tak veliký, takový
τότε (adv.) totě, tenkráte
τραγικός 3. truchlý, tragický
τράγος, ὁ kozel, trkač
τραγῳδία, ἡ truchlohra
τράπεζα, ἡ stůl (třebice Opfertiſch)
τρέπω vrtím, obracuju, med. vrtím se, obracuju se, utíkám (a.) ἔτρεψα, ἄμην, ἐτρέφθην, ἐτραπόμην, ἐτράπην (pf.) τετρόπα (pf. p.) τέτραμμαι
τρέφω živím, vychovávám, ztracuju (fut.) θρέψω, (aor.) ἔθρεψα (pf.) τέτροφα (pf. p.) τέθραμμαι (a.) ἐτράφην, zřídka ἐθρέφθεν
τρέχω točím, běžím
τρέω trnu, třesu se (§. 75. 6. b.)
τρίβω tru, tříbím, tírám (§. 79.)
τρίζω cvrčím, pískám, švitořím
τρίπους, οδος, ὁ třínožec, sesle, stolec
τρόμος, ου, ὁ tremor, trnutí, třas, strach
τρόπαιον vítězoznak (r. vítězní kořist, cfr. trup = tlupa)
τρόπος, ου, ὁ obrat, způsob
τροφή, ἡ strava, potrava, píce
τρυφάλεια, ἡ přilbice
τρυφή, ἡ bujnost
τρυφητής, οῦ, ὁ rozmařilec, marnotratník
τρώγω hryžu (fut.) τρώξομαι (a. 2.) ἔτραγον
τυγχάνω (s gen.) stýkám se, stávám se, dostávám
τύμβος, ὁ homol, mohyla, náhrobek
τύπτω tepu, pol. dopu, duptu
τυραννίς, ίδος, ἡ panství, tyranství
τύρβη, ἡ motanice, dav, chumelice
τυφλόω oslepuju (otupuju)
τύχη, ἡ osud, příhoda, štěstí

Υ.

Ὑάκινθος, ὁ hyacint, jaček (květ)
ὑβρίζειν (s akk.) zpupnim, pohrdávám
ὕβρις, ἡ pycha, pohrda
ὑβριστής, ου. ὁ bujný, pyšný, hrdý
ὑγιαίνω zdravotním, jsem zdráv, (inf.) pozdravení
ὕδωρ, ατος, τό voda, mok
υἱός, οῦ, ὁ syn
ὑπακούω poslouchám
ὑπάρχω jsem tu, jsem při ruce
ὑπεξίστημι oddaluju, odstávám
ὑπέρ (super, illyr.) n ver(ch), nad, přes (s gen., akk.)
ὑπεραποθνήσκω (s gen.) umírám pro někoho
ὑπεράχθομαι zarmucuju se
ὑπερβάλλω převyšuju, předčím
ὑπερβασία přepjatost, bujnost
ὑπερήφανος, ον zbujnělý, hrdý
ὑπεροράω přezírám, pohrdávám
ὑπέρφρων, ονος 2. pyšný, nadutý
ὑπέρχρεως zadlužen
ὑπερετέω slouzím, k úsluze ochoten
ὑπισχνέομαι přislibuju
ὕπνος, ὁ spaní, sen
ὑπό pod (s gen., dat. a akk.)
ὑπογραφή, ἡ rumělka, líčidlo
ὑποδέξιος, 3. příhodný
ὑπόδημα, τό podrážka, podšev; 2) opanka, střevíc
ὑποζύγιον, τό potah, spřež, dobytek
ὑπόθεσις, εως, ἡ podsada, zásada
ὑπομένω (s akk.) vydržuju
ὑποφέρω snáším
ὑποχωρέω odtahuju se, odstraňuju se

ὑστεραῖος 3 sledující, poslední
ὕστερος 3. pozadní, pozdější
ὑφαίνω tkám, svírám; pf. ὕφαγκα, p ὕφασμαι
ὕψος, ους, τό výsost, výška
ὑψόω zvyšuju, povyšuju
ὗω (χύω) ssuju, deštím, prším

Φ.

Φάγω, viz: ἐσθίω, jím
φαίνω ukazuju, jevím, med. zdám se
φάλαγξ, γος, ἡ šík
φανερός 3. zjevný, známý
φάρμακον, τό lék
φάσκω míním, dokazuju
φαῦλος 3. špatný, zlý, skrovný
φείδομαι (d. m. s gen.) šetřím
φένᾱξ, κος, ὁ podvodník
φέρω nesu (beru) §. 90.
φεύγω utíkám (s akk.) varuju se (běhu)
φημί dím (od φάω báju, §. 90. 7. a 97. 9.)
φθάνω předcházím, §. 86. I. 5.
φθείρω kazím, hubím, fut. p. φθαρήσομαι, a. 2. ἐφθάρην = pošel, pf. ἔφθορα, ἔφθαρμαι
φθονέω, závidím
φθόνος, ὁ závist
φιάλη, ἡ číše, flaška
φιλάνθρωπος, ὁ lidumil
φιλέω miluju
φιλία, ἡ přátelství, příze
φίλιος 3. přátelský
φιλοκερδής, ές ziskumilovný
φιλομαθής, ές přiučlivý, milo-uk
φιλόξενος 2. hostimil, hostinský
φίλος, ὁ milý, přítel
φίλος, η, ον milý, á, é
φιλοσοφέω mudruju, rozumuju
φιλοχρημοσύνη, ἡ lakota, peněžochtivost
φλόξ, γός, ἡ plamen
φλύζω vru, vřídím, kloktám
φοβέω strašim, m. strachuju se, bojím se
φόβος, ὁ bázeň
φοινίκεος, ους 3. ohnivý, brunatný
φοιτάω putuju, chodím
φονεύς, έως, ὁ vrah, vražedlník
φονεύω usmrcuju, vražděm
φόνος, ὁ vražda, mord
φορβή, ἡ pice, pastva
φορέω nosím
φόρμιγξ, ιγγος, ἡ harfa
φράζω pravím, povídám §. 78.
φρήν, ενός, ἡ, pl. ένες, mysl, duše, rozum
φρίσσω neb φρίττω mrznu, tuhnu (φρικ-)
φρονέω myslím, přemýšlím; μεγαφρονέω vysokomyslím
φρόνιμος 3. rozumný
φροντίζω (s gen.) pečuju
φροντίς, ίδος, ἡ péče
φυλακή, ἡ hlídka, stráž
φύλαξ, ᾰκος, ὁ hlídač
φυλάττω (σσω) hlídám, med. hledím se, varuju se
φύσημα, ατος, τό fuk, dech (húch)
φύσις, εως, ἡ příroda, přirozenost, mrav
φυτεύω sázím
φύω plodím, pf. jsem, stal jsem se, bytuju
φωνέω zvonim, znim, mluvím
φωνή, ἡ zvuk, hlas, řeč
φώρ, φωρός, ὁ krádce, zloděj (lat. fur, rus. vor, od beru)
φωράω uchvacuju, stihnu
φῶς, φωτός, τό světlo, muž, rek, pomoc

X.

Χαίνω zívám, pf. II. zevluju, naslouchám
χαίρω těším se, vítám, zdráv jsem
χαλάω propouštím, §. 75. 6. a.
χαλεπός 3. obtížný, těžký
χαλεπῶς (adv.) těžce
χαλινός, ὁ uzda, otěž, oprať
χαλκός, ὁ kov, měď
χάλκεος, οῦς 3. kovový
χαρίζομαι povoluju, zavděčuju se
χαρά, ἡ radosť
χάρις, ἡ vděk
χάσκω otvírám ústa, zívám (co χαίνω, χανῶ gähnen (jan)
χειμών, ῶνος, ὁ zejma, vítr
χείρ, ρός, ἡ ruka
χειρόομαι krotím, přemáhám, podmaňuju
χελιδών, όνος, ἡ vlaštovka
χέω (§. 75. 6. c) suju, seju, leju, pf. κέχυκα
χηρόω osiřuju, obírám (orvu)
χθές (adv.) včera
χθών, ονός, ἡ země
χιτών, ῶνος, ὁ šat
χιών όνος, ἡ sníh

χλαῖνα, ἡ halena, svrchník
χοίρειος 3. svinský, vepřový
χολόομαι žlučím se, zlobím se
χόλος, ὁ žluč, zlost, hněv
χορεύω koluju, točím se, tančím
χορός, ὁ kolo, tanec, kůr
χόω suju, sypu (leju), viz χέω
χράομαι (s dat.) užívám, potřebuju, obcuju neb zacházím, jednám, §. 75, 96 a 99.
χράω (§. 75.) věštím, věštbu dávám
χρεία, ἡ obcování, obyčej
χρή třeba, dlužno, musí se
χρῄζω (s gen.) potřebuju, nuzný jsem
χρῆμα, τό věc, užitek, pl. jmění, peníze
χρήσιμος 3. užitečný
χρησμοσύνη, ἡ nedostatek, chudoba
χρηστός 3. užitečný, potřebný, dobrý, hodný, pravý
χρίω škrtám, škrábám, píchám
χρίω pomazávám, potírám
χρόνος, ου, ὁ čas (staroč. Krodo, Krt)
χρυσίον, τό zlato
χρυσός, ὁ zlato
χρύσεος (οῦς) έᾶ (ῆ) εον (οῦν) zlatý, á, é
χρῶμα, ατος, τό krev, pleť, kůže, barva
χρώννυμι barvím
χώρα, ἡ kraj, krajina, končina
χωρέω jdu, putuju, stupuju
χωρίς (adv. s gen.) odloučeně, krom, bez
χωρισμός, ὁ rozloučení, odstup

Ψ.

Ψαύω dotýkám se (s gen. pass. s σ.)
ψάω tru,strouhám,drhnu
ψέγω haním
ψεύδορκος 2. křivopřísežný
ψεῦδος, ους, τό lež
ψεύστης, ου, ὁ lhář
ψεύδω lhu
ψήν, ηνός, ὁ vosa, vos
ψήφισμα, τό výrok, závěrek, úsudek
ψῆφος, ἡ kamínek; hlas
ψίξ, χος, ὁ drobeček
ψόγος, ου hana, ouhona
ψυχή, ἡ duše (duch)
ψῦχος, ους, τό zima, sychravost
ψυχρός, 3. sychravý

Ω.

Ὠιδή = ᾠδή, ἡ zpěv, hudba
ὠθέω (ἐώθουν atd. §. 58) štouchám, nutím
ὠκύς, εῖα, ύ jaký, náhlý, prchlý, čerstvý
ὦμος, ὁ rámě, rameno
ὠνέομαι (§. 58. B. 3. a.) kupuju, ujímám
ὡς ku, k (s akk.)
ὡς jak, když, protože, až, usque; 2) že, aby (ὡς τάχιστα = co nejrychleji)
ὤνιος kupný, τὰ ὤνια zboží
ὥρα, ας, ἡ (hora) čas, hodina
ὥςπερ (adv.) jakožto
ὥστε (konj.) takže
ὠφέλεια, ὁ užitek
ὠφελέω (s akk.) prospívám
ὠφέλιμος 2. prospěšný, užitečný
ὠχρος, ου, ὁ bledost
ὤψ (ὠπός), ἡ obličej, líce, akk. s. ὦπα.

II. Česko-řecký seznam slov.

A.

A καί
aby ἵνα
ač κἄν
achkám αἰάζω
ai ἴδε, ἴω
ale ἀλλά, δέ (staví se po ľním slově všude)
ani — ani μήτε — μήτε
aniž οὐδέ
anižkdy οὐδεπώποτε adv.
anys ἄνισον, τό
as ὡς
ať ἀτάρ = αὐτάρ (však); ὅτι (adv.)
ať si ἐάντι, ἄντε
až ἄχρι, μέχρι (s gen.) — ἐώς
ažtě ἕστε (konj.)

B.

Ba τοὶ (imo)
báju φημί (φάω) ajo
bahnitý ἑλώδης, ὦδες
barbar βάρβαρος, ὁ
barva χρῶμα, ατος, τό
barvím χρώννυμι
básník ποιητής, οῦ, ὁ
bavím τέρπω — παύω
bavím se ἥδομαι
bázeň (úcta) σέβας, τό; φόβος, ὁ
bažím ἱμείρω; σπεύδω
bera (ta) πρόβατον, τό
berle σκῆπτρον, τό
beru φέρω; αἱρέω (ἕλω jal); ἁρπάζω
beru πορεύω, beru se, ubírám se πορεύομαι
beru podíl μετέχω
bery (poet.) τά μῆλα (μῆλον, τό)
bez χωρίς (gen.)
bezbožně jednám ἀσεβέω (s akk.)
bezbožnost ἀσέβεια, ἡ
bez krovu (střechy, povleku) ἄστεγος, ον
bezpečlivost ἀμέλεια, ἡ
bezpečně ἀτρεκέως, ἀτρεκῶς (adv.) jistě
bezumný ἄνοος, οον
bezvětrno νηνεμία, ἡ
bezvláda ἀναρχία, ἡ
bezzákonný ἄνομος, 2.
běduju οἰμώζω; ὀδύρομαι
běh δρόμος, ὁ
běžím θέω, τρέχω (δρέμω)
běžím okolo παρατρέχω
bič μάστιξ, ῖγος, ἡ
bičuju μαστιγόω, μαστίζω
bída νόσος, ἡ
bídný μοχθηρός, 3.
biju παίω
bílý δῆλος, 3.
bitva μάχη, ἡ
blaho ὄλβος, ὁ
blahý, á, é ὄλβιος, ἰᾶ, ιον
blahý εὐδαίμων, εὐδαίμον
blahobytí εὐξία, ἡ
blahodoba εὐμορφία, ἡ
blahorodný εὐγενής, ές
blahoslaven μακάριος, 3.
blahoslavím μακαρίζω, εὐδαιμονίζω
blahovolný εὔβουλος, 2.
blahovůle εὔνοια, ἡ
blaze εὖ
bláznivý μωρός, 3.
blažen μάκαρ, 1.
blažený εὐτυχής, ές; εὐδαίμων, ον
blažený jsem εὐδαιμονέω, εὐτυχέω
bledost ὦχρος, ου, ὁ
blesk ἀστραπή, ἡ (κέραυνός, οῦ)
blízko ἐγγύς (adv.)
blízký πλησίος, 3.
blížím se πλησιάζω, πρόσειμι
bližní πλησίος, 1.
blýskám ἀστράπτω, — se στίλβω
bodec κέντρον, ου, τό
bojácný δειλός, 3.
bojím se φοβέομαι
bojovník στρατιώτης, ου, ὁ
bojuju μάχομαι (s dat.)
bohatnu πλουτέω
bohatství πλοῦτος, ὁ
bohatý πλούσιος, 3.
bok πλευρά, ᾶς, ἡ; πλευρόν, οῦ, τό
bolák ἕλκος, ους, τό
bořím πορθέω
boule βῶλος, ἡ; βολβός, φύσημα
božský θεῖος, 3.
božství θεῖον, τό; δαιμόνιον, τό
brakuju σπανίζω (s gen.)
braník ὁπλίτης, ὁ
brány πύλαι (πύλη)
brázda αὖλαξ, ακος, ἡ
břečtan κιττός, ὁ
břeju κείρω (holím)
břímě βάρος, εος, τό; ἄχθος, ους, τό
brunátný φοινίκεος, ους, 3.; πορφύρεος, οῦς

buď – buď εἴτε – εἴτε (buď — neb)
budoucnost μέλλον, τό
buduju οἰκοδομέω
bujnost ὑπερβασία, ἡ; τρυφή
bujný ὑβριστής, οῦ, ὁ
bůh neb bohyně ὁ, ἡ θεός
burácím χειμάζω
buráš βορρᾶς, ᾶ, ὁ; βορέας, ὁ
bůžek δαίμων, ονος, ὁ, ἡ
bydlím ναίω
býk ταῦρος, ὁ; βοῦς, ὁ
bylý παλαιός, ά, όν
bystrý ὀξύς, εῖα, ύ
byt οἴκησις, εως, ἡ
bytnost οὐσία, ἡ
bývalý παλαιός, ά, όν.

C.

Cesta ὁδός, οῦ, ἡ; γυία, ἡ; ἀτραπός, ἡ
cestuju πορεύομαι
céva αὐλός, ὁ
cibule κρόμυον, ου, τό
cihla πλίνθος, ου, ἡ
cíl τέλος, ους, τό
církev ἐκκλησία, ἡ
citara κιθάρα, ἡ
cizí ξένος, ὁ
cizinec βάρβαρος, ὁ
cnost ἀρετή, ἡ; καλοκἀγαθία
co ὡς (τάχιστα) jak (co nejrychleji)
coufám εἴκω
courám σύρω
cpu νάσσω, βυνέω
ctěný τίμιος, 3.
ctím προσκυνέω (s akk.) τιμάω, σέβομαι, εὐσεβέω, θεραπεύω (observo)
cvičím γυμνάζω, ἐπιτηδεύω, ἀσκέω
cvrčím τρίζω.

Č.

Čadím κάω
čáka ἐλπίς, ίδος, ἡ
čas χρόνος, ου, ὁ; ὥρα, ας, ἡ
část μέρος, ους, τό
častěji πλεονάκις (adv.)
často πολλάκις (adv.)
častuju ἑστιάω
čelák διάδημα, τό
čepice τιάρα, ἡ
čerpám ἀρύω (haurio)
čerstvě ταχύ (adv.)
čerstvý ὠκύς, εῖα, ύ
červ σκώληξ, κος, ὁ
česák κτείς, ενός, ὁ
česám ἐξασκέω, κτενίζω, κομῶ
čest τιμή ης, ἡ
čichám ἐνεδρεύω, ὀσφαίνομαι (s gen.)
čin πρᾶξις, δράμα, πράγμα, ατος, τό
činím ποιέω, πράττω, ἔργω, δράω
činlivo ἐγχωρεῖ
čistím καθαίρω, πλύνω
čiše φιάλη, ἡ
číšník οἰνοχόος, ὁ
článkuju ἀρθρόω
člověk ἄνθρωπος, ου, ὁ; -íček ἀνθρωπίον, τό
čnu, začínám ἄρχομαι (s gen.)

D.

Daleko ἑκάς, τηλόθι, μακράν (adv. dalekou cestu)
dar δῶρον, τό; δωρεά, ᾶς, ἡ
dávám δίδωμι, τίθημι
dávám okoušeti γεύω
dávám se na pozor εὐλαβέομαι (s akk.)
dávím (bliju) ἐμέω
dávno πάλαι (adv.)
dávný παλαιός, 3.
dbalost μελέτη, ἡ
dbám ἐπιμελέομαι
dejm (duch) δαίμων, ονος, ὁ, ἡ
dech φύσημα, ατος, τό
deka στέγη, ἡ
délka μῆκος, ους, τό
den ἡμέρα, ας, ἡ
denní cesta σταθμός, ὁ
dennoběžec ἡμεροδρόμος, ὁ
deru δέρω
desatero δεκάς, αδος, ἡ
desítka δεκάς, αδος, ἡ
deska (dska) πίναξ, ακος, ὁ
deštím ὕω
devátý ἔννατος, 3.
devět ἐννέα, (po 9 dní) ἔννημαρ (adv. epic.)
děcko παιδίον, τό
děd πάππος, ὁ
dějepisec ἱστοριογράφος, ὁ
děje se γίγνεται
dělám ἐργάζομαι, ποιέω, πράττω, πονέω
dělič τάμιας, ου, ὁ; -čka ία, ἡ
dělím τέμνω, μερίζω, νέμω, διανέμω, δαίομαι
děsím se δείδω
děsně δεινῶς (adv.)
děsný δεινός, 3.
děťátko παιδίον, τό
děvečka θεράπαινα, ἡ
děvosnub μνηστήρ, ῆρος, ὁ
diadém διάδημα, τό
díky vzdávati χάριν ἀποδιδόναι
díl μέρος, ους, τό
dílem ἐν μέρει
dílna ἐργαστήριον, τό
dílo ἔργον, ου, τό
dím φημί (φάω) ajo, εἶπω
dítě παῖς, ὁ, ἡ; τέκνον, ου, τό
divadlo θέατρον, ου, τό
divák θεατής, οῦ, ὁ
divám se θάομαι
divím se θαυμάζω
divně δεινῶς (adv.)

dlabu γλύφω, ξύω, ξέω
dle, podle παρά (praep. se 2. neb 4. pád.)
dlím τλήμι
dlouhochvilný μακρός, ά, ον
dlouhý μακρός, ά ὁν
dlužím ὀφείλω, ὀφλισκάνω
dlužno χρή, δεῖ
dlužnost τὸ δέον
do ἐπί (se 4. pád.); εἰς (s akk.)
doba καιρός, ὁ; χρόνος, ὁ; v době pravé καίριος, ά, όν
dobré mysle jsem θαῤῥέω
dobře εὖ, καλῶς
dobřespořádaný εὔτακτος, 2.
dobrobytnost εὐεστώ, ἡ
dobročiním εὐεργετέω, εὖ ποιέω (s akk.), εὐπράττω (s 4. p.)
dobročinnost εὐεργεσία, ἡ
dobromyslný εὐμενής, ές; εὔνοος, οον
dobrovolně προθύμως
dobrý χρηστός, 3.; ἀγαθός, 3.
dobývám κυριεύω; dobývám se αἱλίσκομαι, αἱρέω; dobývám si κτάομαι
dobytí ἅλωσις, εως, ἡ
docela zlý πάγκακος, 2.
dociluju ἐπιτελέω
dohánim ἐποτρύνω
dohlížím ἐπισκοπέω
docházím něčeho ἐφικνέομαι
dokazuju φάσκω
dokonávám περαίνω, ἀνύω, ἐπιτελέω
dokonce πάντως (adv.)
dolů κάτω (adv.)
domácí οἰκεῖος, 3.; ἐγχώριος, 2.; ἐπιχώριος, 3.
domlouvám παραινέω
domlouvám se οἴομαι
domnívám se προσδοκάω
domov οἰκία, ἡ; δῶμα, ατος, τό
domový δμώς, ώός, ὁ
dopouštím ἐπιτρέπω
doprovázím ἀκολουθέω
dosílám ἐπιστέλλω, ἐφίημι
dospělý ἑλίκος, 3.
dospívám ἡβάω, ἡβάσκω
dostačuje ἀπόχρη
dostačuju ἀρκέω
dostatečný ἱκανός, 3.
dostávám τυγχάνω, μείρομαι
dosti, do sytosti ἄλις (adv.)
dosvědčuju μαρτυρέω, μαρτύρομαι
dotírám εἴλω
dotýkám se θιγγάνω (s gen.), ψαύω (s gen.) ἅπτομαι
doufám ἔλπομαι, ἐλπίζω
dovádím παίζω
dovolno ἐγχωρεῖ
dozoruju ἐπισκοπέω
drahocennost πολυτέλεια, ἡ
drahocenný τελής, ές
dřevce κῆλον, τό; δόρυ, ατος, τό
dřevní πρότερος, 3.
drhnu ψάω
dřímám νυστάζω
dřív πρίν (adv.)
dříve πρότερον (adv.)
dříví ξύλον, τό
drobeček ψίξ, χος, ὁ
drsnatý σκληρός, 3.
dřu δέρω
druh ἑταῖρος, ὁ
druhý ἕτερος, 3.
drvo δένδρον, τό; δόρυ, τό
drze (adv.) θαῤῥαλέως
držím ὀχέω, ἐνέχω, κτάομαι (s dat.)
duh αὔξησις, εως, ἡ
duch δαίμων, ονος, ὁ, ἡ
duch (výduch) ὀσμή, ἡ
důchod πρόσοδος, ἡ
dům οἶκος, ὁ; δῶμα, ατος, τό; στέγη, ἡ
dům hlídám οἰκουρέω
duše ψυχή, ῆς; νόος, ὁ; φρήν, ενός, ἡ
dutím κοιλαίνω
důtka μέμφις, εως, ἡ
důvěrný οἰκεῖος, 3.
důvěřuju πιστεύω
důvěřuju se θαῤῥέω
duží jsem ὑγιαίνω
dva δύω
dvakráte δίς
dvéře θύρα, ἡ
dví (ve) δίχα (adv. s gen.)
dvouřečný διχόμῦθος, 2.
dychtím διώκω
dychtivost ἐπιθυμία
dýšu πνέω.

F.

Fiala ἴον, τό
fláka πληγή, ἡ
flétna αὐλός, ὁ
fuk φύσημα, ατος, τό.

J.

Jablko μῆλον, τό; j. granátové ῥοιά, ἡ
jaček ὑάκινθος, ὁ
jak ὡς (adv.)
jakožto ὥςπερ (adv.)
jaký ποῖος, 3.; οἷος; ὠκύς, εῖα, ύ
jal εἷλον (od αἱρέω, ἕλω)
jarmo ζυγός, ὁ; ζυγόν, ου, τό
jarní ἐαρινός, 3.
jaro ἔαρ, τό
jarota ἀρετή, ἡ
jasčík κίστη, ἡ
jasný σαφής, ές
jazyk γλῶσσα, ης, ἡ
jdu ἴω (εἶμι), βαίνω
jdu do pole, vojny στρατεύω

jdu mimo *παρέρχομαι*
jdu spolu *συμβαίνω*
jediné *μονόν* (adv.)
jediný *μόνος*, 3.
jednám *δράω*
jednám nevděčně *ἀσεβέω* (s akk.)
jedni *ἔνιοι*
jednoduchý *ἁπλόος*, 3.
jelen (*ὁ*, *ἡ*) *ἔλαφος*, *ου*
jemním *πεπαίνω*
jemný *ἥπιος*, 3.
jen, jenom (adv.) *μόνον*
jest *ἐστί*, *ἔχει*
jest-li *ἐάν*, *εἰ*
ještě *ἔτι*
ještě ne *μήπω* (adv.)
jevím *φαίνω*
jezdec *ἱππεύς*, *έως*, *ὁ*
jezdím *ἱππεύω*
jídlo *βρῶμα*, *ατος*, *τό* — *βρῶσις*, *εως*
jih (jižní vítr) *νότος*, *ου*, *ὁ*
jho *ζυγός*, *ὁ* — *ζυγόν*, *τό*
jho (polí) *πλέθρον*, *τό*
jím *ἐσθίω*, *φάγω*, *βιβρώσκω*
jím spolu *συσκηνέω*
jinoch *νεανίας*, *ου*, *ὁ*
jiný *ἕτερος*, 3.
jistě *ἀτρεκέως* (adv.), *μήν*
jistý *βέβαιος*, 2. a 3.
jitro (míra) *πλέθρον*, *τό*
jitro *ἕως*, *ω*, *ἡ* (ráno)
jízda *ἱππική*; *τὸ ἱππικόν*
jmění *χρήματα*, — *οὐσία*, *ἡ*
jméno *ὄνομα*, *ατος*, *τό*
jmenuju *καλέω*, *ἀπαγορέω*, *ὀνομάζω*
jsem *εἰμί*
jsem k úsluze *ὑπηρετέω*
jsem pryč *οἴχομαι*
jsem tu *ἥκω*
jsoucnost *οὐσία*, *ἡ*
již *ἤδη*
již ne *οὔπω* (adv.)
i (a) *καί* ale — i, *τέ* — *καί*.

H.

Had *ὄφις*, *εως*, *ὁ* *ἡ*
hádač *μάντις*, *εως*, *ὁ*
hádám se *ἐρίζω*, *νεικέω*
háj *ἄλσος*, *ους*, *τό*
halena *χλαῖνα*, *ἡ*
hana *ψόγος*, *ου*
hanba *λύμη*, *ἡ*
hanbím se *αἰσχύνομαι*
hanebně *αἰσχρῶς* (adv.)
hanebný *αἰσχρός*, 3.
haním *ψέγω*, *ἐλέγχω*, *διελέγχω*, *ἐντιμάω* s dat., *ὀνειδίζω* s dat.
harfa *φόρμιγξ*, *ιγγος*, *ἡ*
hasím *σβέννυμι*
házím *ῥιπτέω*
helma *κράνος*, *ους*, *τό*
hlad *λιμός*, *ὁ*
hladím *ξέω*, *ξύω*, *λεαίνω*
hlahol *ἀλαλά*, *ἡ*
hlaholím *λαλέω*
hlas *ὄψ*, *ὀπός*, *ἡ*; *φωνή*, *ἡ*; *ψῆφος*, *ἡ*
hlásám *κηρύττω*
hlasatel *κήρυξ*, *υκος*, *ὁ*
hlava *κεφαλή*, *ἡ*
hledám *ζητέω*
hledím *βλέπω*
hledím se *φυλάττομαι*
hlídač *φύλαξ*, *ακος*, *ὁ*
hlídám *ἀσκέω*, *φυλάττω*
hlídka *φυλακή*, *ἡ*
hlína *κέραμος*, *ὁ*
hlomoz *θόρυβος*, *ὁ*
hloubka *βένθος*, *ους*, *τό*; *βύθος*, *ου*; *βάθος*, *ους*, *τό*
hloupý *ἀφνής*, *ίς*
hlubina *βάθος*, *ους*, *τό*
hlubok, a, o *βαθύς*, *εῖα*, *ύ*
hluchý *κωφός*, 3.
hlupák *ἰδιώτης*, *ὁ*
hmoždění *μόχθος*, *ὁ*
hned *εὐθύς*, *αὐτίκα*, adv.
hnětu, hnáčám *νάσσω*
hněv *χόλος*, *ὁ*; *μῆνις*, *ιος* (*ιδος*), *ἡ*
hněvám *ὀργαίνω*; -ám se *ὀργίζομαι*
hod *ἑόρτη*, *ης*
hod slavím *ἑορτάζω*
hoden *ἄξιος*, 3. s gen.
hoden řeči *ἀξιόλογος*, 2.
hodina *ὥρα*, *ας*, *ἡ*
hodného (za) považuju, uznávám *ἀξιόω τινά τινος* neb *τι*
hodný *σπουδαῖος*, *αῖα*, *αῖον*; *χρήστος*, 3.
hody *πόσις*, *ἡ*
hody skvostné *θαλία*, *ἡ*
hojič *ἰατρός*, 3.
hojím *ἰάομαι*
holím *κείρω*
holý (celý) *ὅλος*, 3.
hon *στάδιον*, *τό*
honím *θηρεύω*, *ἐλαύνω*, *ἐλάω*
honosím se (něčím) *ἐγκαλωπίζομαι*
hora *ὄρος*, *ους*, *τό*
hoře *μέριμνα*, *ἡ*
hořím *καίω*
horko *καῦμα*, *ατος*, *τό*; *θέρος*, *ους*, *τό*
horlení *ὁρμή*, *ἡ*
horlím *σπουδάζω*, *ζηλόω*
horlivě *σπουδαίως*, adv.
horlivost *σπουδή*, *ῆς*, *ἡ*
horlivý *σπουδαῖος*, *αῖα*, *αῖον*
hoření *ὀργή*, *ἡ*
hospodář (správce domu) *ταμίας*, *ου*, *ὁ*; *δαμώς*
hospodin *δεσπότης*, *ου*, *ὁ*
hospodyně *δέσποινα*, *ἡ*
host *ξένος*, *ὁ*
hostimil *φιλόξενος*, 2.
hostinský *φιλόξενος*
hostinství *ξενία*, *ἡ*
hotov, a, o *ἕτοῖμος*, 3.
hotovím *παρασκευάζω*
hovado *ζῶον*, *τό*
hrabu *ἁρπάζω*
hradba *ἕρυμα*, *ατος*, *τό*; *τεῖχος*, *ους*, *τό*
hraju *παίζω*
hrám *δράω* (igram = *ὀρχέω* tančím)

hrbím se ἕρπω, ἑρπύζω (lezu)
hrdina, viz rek
hrdý ὑβριστής, οῦ, ὁ; ὑπερήφανος, ον
hřeben κτείς, ενός, ὁ
hřebík ὄνυξ, χος, ὁ
hřímám βροντάω
hřivna (váha) τάλαντον, τό
hřmotím βροντάω
hrnčíř κεράμευς, εος, ὁ
hrnu se ὁρμάω
hrobeň τάφρος, ου, ἡ
hrom βροντή, ἡ
hrouda βῶλος, ἡ
hrozen βότρυς, υος, ὁ
hrozinka (zrnko) ῥάξ, γός, ἡ
hryžu τρώγω
hubím ἐξόλλυμι, τέμνω, πέρθω, ὄλλυμι, ἀπόλλυμι, ὄλω, φθείρω
hudba ᾠδή, ἡ (zpěv)
hudba μουσική, ἡ
huhlám ὀλολύζω
hůl (révová) θύρσος, ὁ, jinak σκῆπτρον, τό
hulákám ἀλαλάζω
hůlčí ξύλον, τό
hustý πυκνός, 3.
hyacinth ὑάκινθος, ου, ὁ
hyb (ohyb) κύβος, τό
hynu ὄλλυμαι, ἀπόλλυμι (med.)

Ch.

Chápám se ἅπτομαι
chápati se ἅπτεσθαι (τινος)
chci θέλω, ἐθέλω, μέλλω, βούλομαι
chléb ἄρτος, ου, ὁ
chlubič φέναξ, ακος, ὁ
chodím ποιτάω
chod ὁδος, οῦ, ἡ
chrám νέως, ω, ὁ
chrochtám, chroptám κρώζω
chudácky πτωχός, 3.
chudoba χρησμοσύνη, ἡ; πενία, ἡ
chudobím πενητεύω
chudý πένης, ητος, 1.; πενιχρός, 3.
chumelicé τύρβη, ἡ
chůva τιθήνη, ἡ
chvála ἔπαινος, ὁ
chvalořeč ἐγκώμιον, ου, τό
chvěju σείω
chvění σεισμός, ὁ
chybuju (velmi) ἐξαμαρτάνω,

K.

K ὡς (4. p.), πρός
kalich κάλυξ, κος, ἡ
kale καλῶς (adv.)
kalodobrota καλοκἀγαθία, ἡ
kalost κάλλος, ους, τό
kalous γλαῖξ, κός, ἡ (sova)
kalý, á, é καλός, ἡ, όν
kam (adv.) οἷ, ὅπη, ὅπου
kamenuju καταπετρόω
kamínek ψῆφος, ἡ
kanec κάπρος, ὁ
kapám στάζω, σταλάζω
kapka σταγών ονος, ἡ
kárám ρημιόω, ἀποτίνω (med.)
káratel κολαστής, οῦ, ὁ
kazím φθείρω, κωλύω, διαφθείρω, ἀμαυρόω, πέρθω
každý πᾶς, ᾶσα, ᾶν; ἕκαστος, η, ον
kde ἔνθα, ὅθι (adv.) ἵνα, ὅπου, ποῦ
kdežto ὁπόταν (s konj.) ὅτε
kdy πώποτε (adv.)
když εἰ, ὡς (adv.) ἐπάν, ἐπήν (s konj.) ἤν (spojka s konj.) ἐάν, εἰ, ὅτε, ὁπότε, ὅταν
kladu τίθημι
kláti κλάω
klamu ὑφάλλω, ἐξαπατάω
klas στάχυς, υος, ὁ; στάγυς, υος, ὁ
klekám προσκυνέω (s ak.)
klíč κλείς, ἡ
kličím βλαστάνω
klička παγίς, ίδος, ἡ
klímám νυστάζω
kloktám φλύζω
kloním κλίνω
klouzám se ὀλισθάνω
kmet γέρων, οντος
kněz ἱερεύς, έως, ὁ
kněžím ἀνάσσω (s gen. a dat.)
kniha βιβλίον, τό
kobylka τέττιξ, ῖγος, ὁ
kočár ἁπήνη, ἡ; δίφρος, ου
kočí ἡνίοχος, ὁ
koflík κύπελλον, τό; κρατήρ, ῆρος, ὁ
kojná τιθήνη, ἡ
kohout ἀλεκτρύων, ονος, ὁ
kochám se ἥδομαι
kolím κωλύω
kolo χορός, ὁ
koluju χορεύω
komolím κολούω
končím τελέω
končina χώρα, ἡ
konec ἀρχή, zkonce τὴν ἀρχήν
konec πέρας, ατος, τό; τέλος, εος, τό
konečně τελέως (adv.)
konečný τελευταῖος, 3.
konev κάνεον, τό
kopu κόπτω
koráb ναῦς, νεώς, ἡ
kord ξίφος, ους, τό
kořen ῥίζα, ης
kořím se προσκυνέω (s akk.)
kořist κέρδος, ους, τό
kořistím κερδαίνω
kormidelník κυβερνήτης, ὁ

kost *ὀστέον, τό*
kostka *κύβος, ὁ*
koš *κάνεων, τό; κάλαθος*
košíček *κάνεον, τό*
košík *τάλαρος, ὁ*
koule *σφαῖρα, ἡ*
kouř *καπνός*
kouřím *καπνίζω, καίω*
kousám *δάκνω*
kov *χαλκός, ὁ*
kovový *χάλκεος, οῦς*, 3.
koza *αἴξ, γός, ἡ*
kozel *τράγος, ὁ*
kráčím *βαίνω* (s akk.)
krádce *φώς* (*ρός*), *ὁ*; - *κλώψ, ωπός, ὁ; κλέπτης, ου, ὁ*
krádež *κλοπή, ἡ*
kradu *κλέπτω*
kraj *χώρα, ἡ*
krajan *ἐγχώριος*, 2.
krajanský *ἐπιχώριος*, 3.
krájím *τέμνω, κείρω*
krajina *χώρα, ἡ*
krákám *κράζω*
král *βασιλεύς, κοίρανος*
královrady *βασίλεια, τά*
královna *βασίλεια, ἡ*
královský *βασίλειος*, 3.
království (vláda) *βασιλεία, ἡ*
kraluju *βασιλεύω*
krásně *καλῶς* (adv.)
krásota *καλλός, ους, τό*
krášlím *κοσμέω*
krátký, á, é *βραχύς, εῖα, ύ*
kráva *ἡ βοῦς, βοός*
křehot *κραυγή, ἡ*
křepelka *ὄρτυξ, ῦγος, ὁ*
křepký *ἰσχυρός*, 3.
krev *χρῶμα, ατος, τό; αἷμα, ατος, τό*
křídlo *πτέρυξ, υγος, ἡ, πτέρον, τό*
křičím *κλάζω, βοάω*
křik *ἀλαλά, ῆς, ἡ; κραυγή, ἡ*
křivím se *ἕρπω, ἑρπύζω*
křivopřísaha *ἐπίορκος, ὁ*
křivopřísahám *ἐπιορκέω*
křivopřísežný *ψεύδορκος*, 2.
křivý *σκόλιος*, 3.
krkám *κρώζω*
krkavec *κόραξ, ακος, ὁ*
krmím *ποαίνω*
krok *βῆμα, ατος, τό*
krom *χωρίς* (s gen.) *πλήν* (s gen.)
krotím *θέλγω, δαμάζω, -αω, κρατέω* (s gen.) *χειρόομαι*
kryju *καλύπτω*
ku *ὡς* (4. p.) *ἐπί* (4. p.)
kulhavý *σκολιός*. 3.
kulím *κυλίω*
kůň *ἵππος, ὁ*
kupný *ὤνιος* (adv. *ὤνημι*)
kupuju *πρίαμαι*
kur *χορός, ὁ*
kuře *πῶλος, νεοττός, ὁ*
kůže *χρῶμα, ατος, τό; δορά, ἡ*
který (z obou) *ὁπότερος*, 3., *πότερος*, 3.
kterýkoliv *ὁστισοῦν*
který právě *ὁσπερ, ἥπερ, ὅπερ*
kterýto *ὅστις, ἥτις, ὅτι*
kvas *πόσις, ἡ; συμπόσιον*
květ *ἄνθος, εος*
květu *θάλλω, ἀκμάζω, ἀνθέω*
kvítek *ἀκμή, ἡ*
kvítko *ἄνθεμον, τό*
kyčel *πλευρά, ἡ*
kýchám *πταίρω*
kypu (kypím) *κύπτω*
kýžby *εἴθε* (s opt.)

L.

Laju *βλασφημέω*
lakota *φιλοχρημοσύνη, ἡ*
lakotný *πλεονέκτης, ου*
lámu *θραύω, κλάω*
laň *ἔλαφος, ου, ἡ*
láska *ἔρως, ωτος, ὁ*
lebka (lbice) *κράνος, ους, τό*
léčím *ἀκέομαι, ἰάομαι*
léčitelství *ἰατρική, ἡ*
leju *χέω, χόω*
lehčeji *ῥᾳδίως* (adv)
lehčí *ῥᾴδιος, ία, ιον*
lehký *κοῦφος*, 3.
lékař *ἰατρός, ου, ὁ*
lépe *μᾶλλον* (adv.)
les *ἄλσος, ους, τό*
lesknu se *στίλβω*
léto *θέρος, ους, τό; ἔτος, ους, τό*
lež *ψεῦδος, ους, τό*
ležení (tábor) *στρατόπεδον, τό*
ležím *κεῖμαι*
leží mi na srdci *μέλει μοι* (péči mně)
lhář *ψεύστης, ου, ὁ*
lhu *ψεύδω*
líbezný *ἡδύς, εῖα, ύ*
líbím se *ἀρέσκω*
líčidlo *ἔντριψις, εως, ἡ; ὑπογραφή, ἡ*
líd *ἔθνος, ους, τό; δῆμος, ὁ*
lidský *ἀνθρώπινος*, 3.
lidumil *φιλάνθρωπος, ὁ*
liduvláda *δημοκρατία, ἡ*
lichocení *κολακεία, ἡ*
lichotím *κολακεύω* (s akk.) *θωπεύω*
lík *φάρμακον, τό*
liš (lišák a liška) *ὁ, ἡ ἀλώπηξ, ηκος*
list *ἐπιστολή, ἡ*
lišim se *διαφέρω*
lítám *πέτομαι, πταίω*
lituju *οἰκτείρω* (s akk.) *ἐλεαίρω* (s akk.) *ἐλεέω* (někoho)
lkavý *λυγρός*, 3.
loboš, leb *λόφος, ὁ*
loď *σκάφος, ους, τό; ναῦς, νεώς, ἡ*
lodčí *ναυτής, οῦ, ὁ*
lodní *ναυτικός*, 3.
lodní bitva *ναυμαχία, ἡ*

loďstvo *ναυτικόν, τό*
losem dostávám *λαγχάνω* (s gen.)
loučím *λύω*
lovím *θηρεύω, εύων* lovec
lože *κευθμών, ωνος, ὁ; λέχος, τό*
lučnictví *τοξική, ἡ*
luk *τόξον, τό*
luna *σελήνη, μήνη, φοίβη*
lyra *λύρα, ἡ*
lyrický *λυρικός*. 3.
lze *ἔξεστι, ἔξειμι*.

M.

Majetnost *κτῆσις, ἡ*
majitek *κτῆμα, ατος, τό*
máchám (bojuju) *μάχομαι* (s dat.)
malátním *μαλακίζω*
malátný *μαλακός*, 3.
málovláda *ὀλιγαρχία, ἡ*
malý *μικρός*, 3.
mám *ἔχω, ἔχει* má se, jest, *ἐνέχω, μέλλω* měl (ich soll), *μετέχω* (s gen.) mám spolu, *κτάομαι* (s pass.)
mám dost *ἀποχρῶμαι*
manželka *γυνή, γαμετή, ἡ; ἄλοχος, ἡ*
marnotratník *τρυφητής, οῦ, ὁ*
maso *κρέας, το; σῶμα, τό; σάρξ, ός, ἡ*
mast *μύρον, τό* (plur. libovůně
matka *μήτηρ, ἡ*
matu *συγκυκάω*
mdlím *μαλακίζω*
mdlý *μαλθακός*, 3.
meč *ξίφος, ους, τό; μάχαιρα, ἡ*
med *μέλι, ιτος, τό*
měď *χαλκός, ὁ*
medovice *μέθη, ἡ*
medvěd, -ice *ἄρκτος, ὁ, ἡ*
meju *λούω, νίζω* (fut.) *νίψω*
měkký *μαλθακός*, 3.
melodie *μέλος, ους, τό*
měním *μεταβάλλω*
měsíc (měnoť) *μήν, νός, ὁ*
městečko *πολίεθρον, τό*
město *πόλις, εως, ἡ; ἄστυ, έος, τό*
měšťan *πολίτης, ου, ὁ*
mezi *μέσος*, 3.; *μετά, μέχρι*
mezitím *μεταξύ* (adv.)
mhla *νεφέλη, ἡ*
mhu (mhouřím) *μύω*
míchám *μίσγω* (s dat.) *μίγνυμι, συγκυκάω, κεράννυμι*
míchám se *σφύζω*
milek *ἔρως, ωτος, ὁ*
milostiv *ἵλεως, εον*
milostný *ἐρατός*, 3.
milovník *ἐραστής, ὁ*
miluju *στέργω, ἔραμαι, ἐράω, φιλέω*
milý *φίλος, η, ον*
mina *μνᾶ, ᾶς, ἡ* (peníz asi 23 tolarů)
mínim *φάσκω*
mír *εἰρήνη, ἡ*
míra *μέρος, ους, τό; μέτρον, τό*
míření *εἰρήνη, ἡ*
mírně *μετρίως* (adv.)
mírním *θέλγω*
mírný *μέτριος*, 3.
mísím *μίγνυμι, μίσγω* (s dat.)
místo *τόπος, ὁ*
místo (předložka) *ἀντί*
mknu (mykám) *μύω*
mládenec *μειράκιον, τό; νεανίας, ου, ὁ*
mládí *νεότης, ητος, ἡ*
mladictví *νεότης, ητος, ἡ*
mladík *ἔφηβος, ὁ; νεανίας, νέος, ὁ*
mladost *ἡλικία, ἡ; ἥβη, ἡ*
mladý *νέος* (nový)
mlčení *σιωπή, ἡ*
mlčím *σιωπάω, ἡσυχάζω*
mluvím *φωνέω*
mnohobratný *πολύτροπος*. 2.
mnohonásobný *πολλαπλάσιος*, 3.
mnohopřátelství *πολυφιλία, ἡ*
mnohoručí (to) *πολυχειρία, ἡ*
mnohoslovný *πολυλόγος*, 2.
mnohovláda *πολυκοιρανία*
mnohý *πολύς, πολύ, πλεῖστος*, 3.
množství *μυρίοι, αι, α ὄχλος, ὁ; δῆμος, ὁ; πλῆθος, ους, τό*
moc *κράτος, ους, τό*
mocnost *δύναμις, εως, ἡ*
mocný *δυνατός*, 3.; *ἰσχυρός*, 3.
modlím se *εὔχομαι, λίττομαι*
mohu *δύναμαι*
mohutný *μέγας, άλη, α*
mohyla *τύμβος, ὁ*
mok *ὕδωρ, ατος, τό*
mor *λοιμός, ὁ*
mord *φόνος, ὁ*
mordýř *φονεύς, εώς ὁ*
moře *θάλαττα, ἡ; πέλαγος, τό*
most *γέφυρα, ας, ἡ*
motanice *τύρβη, ἡ*
moudrost *σοφία, ἡ*
moudrý *σοφός*, 3.
možný *δυνατός*, 3.
mrav *φύσις, εως, ἡ; ἦθος, ους, τό*
mravenec *μύρμηξ, ηκος, ὁ*
mravopočestnost *εὐκοσμία, ἡ*
mráz *ῥῖγος, ους, τό*
mrtvola *νέκυς, υος; νεκρός, ὁ*
mrtvý *νεκρός*, 3.
mrzím se *δυσχεραίνω* (s dat.) *ἄχθομαι*
mrznu *φρίσσω, φρίττω, ῥιγόω*

msta μισθός, ὁ
mstím ἀποτίω (med.)
mstím se τιμωρέω
mučím στρεβλόω
mudrlant σοφιστής, ὁ
mudruju φιλοσοφέω
musí δεῖ, χρή
musím ὀφείλω
muž ἀνήρ, ὁ
mužnu ἠβάω, ἠβάσκω
mysl νόος, ὁ; φρήν, ενός, ἡ; θυμός, ὁ
myslím οἶμαι (οἴμαι), νοέω, φρονέω, νομίζω
myslivec θηρευτής, οῦ, ὁ
myš μῦς, υός, ἡ
myšlénka νόημα, ατος, τό
mzda μισθός, ὁ.

N.

Na εἰς (s akk.), ἐπί (s 2. a 3. p.), ἐν (s dat.)
nabádám παραινέω, προτρέπω, παροξύνω
nabírám ἀρύω
nacpán μεστός, 3. (s gen.)
nad ὑπέρ (s gen.)
nadávám λοιδορέω
nadbytek ἀφθονία, ἡ
naděje ἐλπίς, ίδος, ἡ
naději se ἐλπίζω
ňádro κόλπος, ὁ; λιμήν, ένος, ὁ
nadutý ὑπέρφρων, ονος
najednou ἐξαπίνης (adv.)
náhled σύνεσις, ἡ
náhlý ὠκύς, εῖα, ύ
nahoře ἄνω (adv.)
náhrobek τύμβος, ὁ
nahý γυμνός, 3.
náchylen ἵλεως, ων
nákaza λοιμός, ὁ; μίασμα, ατος, τό
nakažuju μιαίνω
nakládám σάττω
nakloněn ἵλεως, ων
nakloňuju κύπτω
naléhám ἐπανάκειμαι
nalézám συλλέγω, εὑρίσκω
náležitý ἐπιτήδειος
namáčím ἐμβροχίζω
namáhám se κάμνω
naopak πάλιν (adv.)
napájím πιπίσκω, βόσκω
naplivuju ἐμπτύω (s dat.)
naplněn πλήρης (s gen.) πλεῖστος, 3.
naplňuju βυνέω, πίμπλημι, ἐμπίπλημι
napodobitel μιμητής, οῦ, ὁ
napodobňuju μιμέομαι
nápotom ἔπειτα (adv.)
napravuju ἐξορθόω
naprotistavím ἀντιτάττω
narážím ἐντυγχάνω (s dat.)
naříkám ὀδύρομαι, οἰμόζω
nařizuju διατίθημι
národ ἔθνος, ους, τό
na rozpacích ἐν ἀπόροις εἶναι
nasazuju ἐπιτίθημι
násilí βία, ἡ
násilí činím βιάζομαι
násilný, á, é βίαιος, 3.
naskrz πάνυ (adv.)
následuju ζηλόω, ἕπομαι (ἔπω), μιμέομαι
naslouchám χαίνω
nasycen πλήρης, ες (s gen.)
nato τό ἔντευθεν, μετέπειτα (adv.)
nava ναῦς, νεώς, ἡ
návratu den νόστιμον ἦμαρ
nazad (zpátky) ὄπισθεν (s 2. p.)
nazývám καλέω
ne μή (po výrazech bázně), οὐ, οὐκ, οὐχ, neli οὐ (v otázkách) ne ještě μήπω, οὐκέτι ne více
nebe οὐρανός, οῦ, ὁ; νέφος, τό
nebeský οὐράνιος, 3.
nebezpečí κίνδῡνος, ὁ
nebezpečním κυνδυνεύω
nebezpečný ἄπιστος, 2. ἐπικίνδῡνος, ον
neblahý ἀνόλβιος (s gen.)
necta ἀσέβεια, ἡ
nectím ἀτιμάζω
nečest ἀτιμία, ἡ
nedbalý μεθήμων (μέθημον)
nedbám περιοράω
nedostatek σπάνις, εως, ἡ; mám ἀπορέω item. χρησμοσύνη, ἡ
nedůvěrný ἄπιστος, 3.
nedůvěřuju ἀπιστέω
nejeden μηδείς, -εμία, έν; οὐδείς
nejkrajnější ἔσχατος, 3.
nejlepší jsem ἀριστεύω
nejméně ἥκιστα (adv.)
nejposlednější ἔσχατος
nejvíce μάλιστα (adv.)
nehet ὄννξ, χος, ὁ; δάκτυλος, ὁ
nehoda συμφορά, ἡ; ἄτη, ἡ; ἀτυχία
nechám ἐάω
někdy ἐνίοτε (adv.) ποτέ, πώποτε
neklamný ἀσφαλής, ές
někteří ἔνιοι, -erý ὀλίγος, 3.
nemoc νόσος, ἡ; ἀσθένεια
nemocním νοσέω, ἀσθενέω
nenadále παραδόξως (a.) ἐξαίφνης, ἐξαπίνης
nenadaný ἀφνής, ές
nenávidím στυγίω, μισέω, ἐχθαίρω
nenávidnost ἀφθονία, ἡ
nepodobný ἀνόμοιος, 2. 3.
nepokoj ταραχή, ἡ
nepotřebný ἄχρηστος, 2.
nepovážliv ἄφρων, 2.
nepovážlivě εἰκῇ (adv.)
nepřátelský πολέμιος, 3. ἐχθρός, 3.

nepřítel πολέμιος, ἐχθρός, ὁ
nepřítomen jsem ἄπειμι (ἀπεῖναι)
nerozum ἀσυνεσία
nerozumný ἀσύνετος, 2.
nesčíslný μυρίος, 3.
nesmysl ἄτη, ἀσυνεσία
nesmyslně εἰκῇ (adv.)
nesmyslný ἄνους, ουν, ἄφρων
nesnadný ἄπορος, 3.
nespořádaně ἀτάκτως
nestřídmost ἀσελγεία
nesu οἴω, φέρω, ἐνέγκω, κομίζω, βαστάζω
nesu mimo παραφέρω
nesu zpátky ἐπαναφέρω
nesvornost διχοστασία, ἡ
nešlechetnost κακότης, ητος, ἡ
nešlechetný πονερός, 3.
nešťastnost ἀτυχία, ἡ
nešťastný ἀτυχής, ές; δύστηνος, 2. τάλας, αινα, αν
nešťastný jsem ἀτυχέω, δυστυχέω
neštěstí ἀτύχημα, τό
netělný ἀσώματος, 2.
neuspokojiti ἀπαρέσκειν (τινά)
neuvěřčivý ἀπειθής, δύσπιστος
neužitečný ἄχρηστος, 3. ἀνωφελής, ές
nevalný ἀσθενής, ές
nevděčně jednám ἀσεβέω (s akk.)
nevděčný ἀχάριστος, 2. ἄσεβης, 2.
nevěřím ἀπιστέω
nevětrnost νηνεμία, ἡ
nevrlím δυσχεραίνω (s dat.)
nevru μενεαίνω
nevtipný ἀφνής, ές
nevzdělaný ἀπαίδευτος, 2.
nezávistný ἄφθονος, 2.
nezjevný ἀφανής, 2.
nezkušený ἄπειρος, 2. (s gen.)
neznale ἀπείρως (adv.)
neznalý ἄπειρος, 2. (s gen.)
neznámý ἀφανής, 2.
neznatno παραδόξως (adv.)
nezvratný ἀσφαλής, ές
než ἤ (quam)
nic μηδέν, za nic nestáti μῆδαμου (εἶναι)
nikde μηδαμοῦ (adv.)
nikdo οὐδείς, οὐτίς
nikdy οὐδαμῆ, οὐδέποτε, μηδέποτε, μήποτε
nit νῆμα, ατος, τό
nízký ταπεινός, 3.
nižádný μηδείς, οὐδείς, μία, ἕν
noc νύξ, νυκτός, ἡ
noha ποῦς, οδός, ὁ
nosím φορέω
nouze νόσος, ου, ἡ; σπανίς (εως), μόχθος
nový καινός, 3. νέος, 3.
nu ναί (adv.)
nuzný jsem χρήζω (s gen.)
nuzuju σπανίζω, νοσέω
nuže ἄρα.
nyju νέω, τήκω
nyní νῦν(ι) adv. nyníčko idem.

O.

Obec πόλις, εως, ἡ; obec řídím πολιτεύω
obecní věc, obecnost κοινόν, τό
obecný κοινός, 3.
obcování ὁμιλία, ἡ; κοινωνία, χρεία
obcuju ὁμιλέω (s dat.) σύνειμι (εἶναι), χράομαι
občan πολίτης, ου, ὁ; co občan živu πολιτεύω
občanský (politický) πολιτικός, 3.
občanství πολιτεία, ἡ
obdivuju θαυμάζω, ζηλόω
obdržuju μείρομαι
obestřu περιστέλλω
oběť θυσία, ἡ; ἱερόν, τό
obětnice βωμός, ὁ; βῆμα, θυσιαστήριον
obětuju θύω, σφάττω, σφάσσω
oběžný περίδρομος, 2.
objeník σύνδεπνος, ὁ
obilí σῖτος, ου, ὁ
obírám ἀφαιρέομαι, στερέω, στερίσκω, χηρόω, (stírám) ἀποστερέω
obkládám περιτίθημι
obkličuju πολιορκέω
oblak νέφος, τό
obléhám πολιορκέω
oblékám ἕννυμι, ἀφιέννυμι (ἕω), ἐνδύω
obležení πολιορκία, ἡ
obličej πρόσωπον, τό; ὄψις, εως (ὠπός) ἡ
obmejšlím μέλλω
obmezuju ὁρίζω
obnáším περιφέρω
obor σφαίρα, ἡ
obořuju se ὁρμάω, ἐπιτίθημι
obracím περιτρέπω
obracuju τρέπω, προτρέπω
obracuju se στρέφω
obraduju εὐφραίνω
obrana ἔρυμα, ατος, τό
obrat τρόπος, ὁ
obraz εἰκών, όνος, ἡ
obsazuju περιτίθημι
obsílám μεταπέμπομαι
obsluha θεραπεία, ἡ
obsluhuju διακονέω
obstelu περιστέλλω
obtékám περιῤῥέω
obtěžuju ὀχλέω, ἐνοχλέω
obtížný δύσκολος, 2. ἀργαλέος, 3. χαλεπός, 3

obušek ῥόπαλον, ου, τό
obvádím περιάγω
obvinění ἔγκλημα, τό
obyčej ἔθος, ους, τό; χρεία, ἡ
obyčejný νόμιμος, 3.
obydlí οἴκημα, ατος, τό
obývám οἰκέω, ναίω
obžalovatel κατήγορος, ὁ
obžaluju ἐπαιτιάομαι, κρίνω, κατηγορέω
očaruju βασκαίνω
očekávám μένω (s akk.) προσδοκάω
oči ὄψις, εως, ἡ, (poet. dual) ὄσσε
od ἀπό (s gen.)
odbíhám ἀποδιδράσκω
oddaluju ὑπεξίσταμαι
odebírám se πορεύομαι, ἀποδημέω
oděju ἐνδύω, περιστέλλω
oděv ἱμάτιον, τό; ἔσθης, ῆτος, ἡ
odevzdávám do zástavy παραδίδωμι, ἀποδίδωμι, ἐγγυάω
odjíždím, stěhuju se ἀποδημέω
odhaluju ἐκκαλυπτω
odháním ἀπελαύνω
odcházím ἀπέρχομαι, ἄπειμι (ἀπιέναι) ἀποβαίνω
odkládám ἀποτίθημι
odkrývám ἐκκαλύπτω
odkud (adv.) ἔνθεν, ὁπόθεν, ὅθεν, πόθεν
odlétám ἐκπέτομαι
odlučuju ἀπολύω
odměňuju διαμείβομαι
odnášim ἄρνυμαι
odnímám ἀφαιρέομαι
odpadnouti ἀποστατεῖν
odplývám ἀποπλέω -τι, -πλεῖν
odpoledne δείλη, ἡ
odporný ἐναντίος, 3.
odporuju ἐναντίομαι
odpovídám ἀποκρίνομαι
odřinu ἀποῤῥέω
odsazuju ἀποτίθημι
odstávám ἀφίστημι, ἀπεξίστημι
odstoupiti ἀποστατεῖν (τινος)
odstrkuju ἀποθέω
odstupuju ἀφίστημι m.
odsud ἐντεῦθεν (adv.)
odsuzuju ἀποκρίνω (τινος)
odtahuju ἀποσπάω
odtahuju se ὑποχωρέω
odtékám ἀποῤῥέω
odtok ἀποῤῥοή, ἡ
odtuším (odvětím) διαμείβομαι
odumírám (pro někoho) ὑπεραποθνήσκω
odvádím ἄπαγω, πορεύω ἀπαναγω
odvážím se τολμάω
odvolávám ἀποκαλέω
odvracím ἀφίστημι, ἀποστρέφω
odvracuju ἀποτρέπω (s gen.)
ohazuju περιβάλλω
ohébám κάμπτω
oheň πῦρ, ός, τό
ohlašuju ἐκφαίνω
ohnivý φοινίκεος, ους, 3.
ohromný ἐῤῥωμένος, 3.
ochoten ἑκών, οὖσα, ὄν; πρόθυμος, 2.
ochotně (adv.) προθύμως, ἑτοίμως
ochotnost προθυμία, ἡ
oklamávám δολόω
oklesiuju κολούω
oko ὀφθαλμός, ου, ὤψ, (ὠπός) klička παγίς, ίδος, ἡ
okouším γεύομαι
okouzluju θέλγω
olupuju στερέω, στερίσκω, συλάω
oltář βωμός, ου, ὁ
onen, a, o ἐκεῖνος, η, ον
opanka ὑπόδημα, τό
opanuju κρατέω (s gen.) κυριεύω
opásám ζώννυμι
opět αὖθις (adv)
opijím se μεθύω
opití μέθη, ἡ
oplakávám κατακλαίω
oplavuju περιπλέω
oplývám πλουτέω
oplývavý πλούσιος, 3.
opouštím προλείπω
oprať χαλινός, ὁ
opravdový σπουδαῖος, αἰᾶ, αἷον
oradlo ἄροτρον, τό
orám ἀρόω
oryvám ὀρύττω
osekávám κολούω
osiřuju χηρόω
oslabuju τείρω
oslepuju τυφλόω
osměluju se τολμάω
ostrovid κροκόδειλος, ὁ
ostrý ὀξύς, εῖα, ύ
osud τύχη, ἡ, μοῖρα
osvobození σωτηρία
osvobozuju παύω, ἀπαλλάττω, ἐλευθερόω
ošetření θεραπεία, ἡ
ošetřuju ἀσκέω
ošklivost βδελυγμία, ἡ
oštěp δόρυ, ατος, τό; ὀκῆπτρον
otazuju se ἐρωτάω, ἐξετάζω
otčina πατρίς, ίδος, ἡ
otec πατήρ, ὁ
otecký πάτριος, 2.
otěž χαλινός, ὁ
otěžník ἡνίοχος, ὁ
otřásám σφάλλω, ἐκπλήττω, καταπλήττω, ταράσσω
otroctví δουλεία, ἡ
otročím δουλεύω
otrok δοῦλος, δμῶς, ωός, ὁ
otvírám σχάω (χαίνω), ἀνοίγω

otvírám se, pučím *οἴγνυμι, ἀνοίγω*
otvírám usta *χαίνω, χάνω, χάσκω, (χάω)*
oučinkuju *διαπράττω*
ouhona *ψόγος, ου, ὁ*
ouplně *τελέως* (adv.)
ouroda *καρπός, ὁ*
ouško *οὖς, ὠτός, τό*
outlý *ἀταλός* (*ἁπαλός*), *μαλθακός*
outočiště *καταφυγή, ἡ*
ovce *πρόβατον, τό*
ovoce *καρπός, ὁ*
ovoce požívám *καρπόομαι*
ovšem *πάνυ* (adv.)
ozbrojenec *ὁπλίτης, ὁ*
ozbrojený *ἔνοπλος, ον*
ozbrojuju *ὁπλίζω*
ozdoba *κόσμος, ὁ*
ozdobnost *εὐκοσμία, ἡ*
ozdobuju *κοσμέω.*

P.

Padám *πίπτω*
páka *μοχλός, ὁ*
palice *ῥόπαλον, ου, τό*
pálím *καίω* (*κάω*), *πυρόω, πίμπρημι*
památka *μνήμη, ἡ*
pán *δεσπότης, ου, κύριος, ὁ*
paní *δέσποινα, ἡ*
panna *παρθένος, ἡ*
panovník *τύραννος, κοίρανος, ὁ*
panovný *κύριος*, 3.
panský *ἐσθλός*, 3.
panství *τυραννίς, ίδος, ἡ*
panuju *κυριεύω, ἄρχω* (s gen.)
pářám se *πειράομαι*
parasanga *παρασάγγης, ου,*
pasák *νομεύς, έως, ὁ*
pastva *νομή, φορβή, ἡ*
pastvec (kočující) *νομάς, άδος, ὁ*
pastýř *ποιμήν, ένος, ὁ*; *νομεύς, ὁ*
pasu *νέμω, βόσκω*
pata *ποῦς, πόδος, ὁ*; *πτέρνα*
páv *ταώς, ώ, ὁ*
paveza *ἀσπίς, ίδος, ἡ*
péče *φροντίς, ίδος, μελέτη, ἡ*; *μέλος, έως, τό*; *μέρυμνα, ἡ*
pečlivost *ἐπιμέλεια, ἡ*
peču (peku) *πέσσω*
pečuju *μέλομαι, ἐπιμελοῦμαι, φροντίζω* (s gen.)
pěkný *καλός, ή, όν*
penězochtivost *φιλοχρημοσύνη* nebo *φιλαργυρία* lakota
peníze *ἀργύριον, τό*; *χρήματα*
peřan (na lebce) *λόφος, ὁ*
peru (meju) *πλύνω* (2. biju) *παίω*
peruť *πτέρυξ, υγος, ἡ*
pes *κύων, κυνός, ὁ, ἡ*
pěstuju *ἀσκέω*
pěší *πέζος, ὁ*
pěšina *ἀτραπός, ἡ* (tropinka)
pěvec *ποιητής, ου, ὁ*
pevně *ἐῤῥωμένως* (adv.)
pevný *ἀσφαλής, ές*; *βέβαιος* (2 a 3)
píce *φορβή, ἡ*
piju *πίω, πίνω, πόω*; 2. *μεθύω*
píchám *χρίω*
pílím *ἐπιτηδεύω, σπουδάζω*
pilně *δεινῶς, σπουδαίως*
pilný *σπουδαῖος, αἱᾶ, αῖον*
píseň *ᾠδή, ἡ*; *μέλος, τό*; 2. *διθύραμβος*
pískám *τρίζω, συρίζω* (*συρίττω*)
písmeno *γράμμα, ατος, τό*
píšťala *σύριγξ, γος. ἡ*
píšu *γράφω*
pití *πόσις, ἡ*; 2. *ποτόν, τό*
pláču *κλαίω*
plachý *δειλός*, 3.
plamen *φλόξ, γός, ἡ*
platím (pokutu) *ἀποτίνω*
plavba *πλόος, πλοῦς, ὁ*
plavec *ναυτής, οῦ, ὁ*
plavecký *ναυτικός*, 3.
plavím se *πλέω*
plazím se *ἕρπω, ἑρπίζω, πλάζομαι*
plením *πέρθω*
pleskám *πλήττω, πταίω*
pleť (masò) *κρέας, τό*; (barva) *χρῶμα, τό*
pletu *πλέκω*
pliju, plívám *πτύω*
plně *ἐπιπλέως* (adv.) pln jsem (s gen.)
plný *πολύς, πολλή, ύ*
plod, *καρπός, ου, ὁ*
plodím *φύω, τίκτω* (*τέκω*) *ὀφέλλω*
pluju *πλέω*
pluh *ἄροτρον, τό*
pluk *δῆμος, ὁ*
plutí *πλόος, πλοῦς, ὁ*
plynu *νέω, ῥέω*
pobízím *παροξύνω*
pocestně *ἐφόδιον, τό*
poctěn *ἔντιμος*, 2.
počátek *γένεσις, εως, ἡ*
počet *ἀριθμός, ὁ*
počínám *ἀρχέω, ἐπιχειρέω, ἐμβάλλω*
pod *ὑπό* (s gen., dat., akk.)
podar *δωρεά, ᾶς, ἡ*; *γέρας, τό*
podaruju *γεραίρω*
podávám spolu *συνεπιδίδωμι*
podíl *μοῖρα, ἡ*
podíl beru *συναίρομαι, μετέχω*
podivný *θαυμαστός*, 3.
podlaha *θεμέλιον, τό*

podmaňuju χειρόομαι, δουλόω
podmaňuju si ἥττάομαι (s gen.)
podníkám τεχνάομαι, θαῤῥέω
podoba εἶδος, ους, τό; εἰκών, όνος, ἡ; ἰδέα, μορφή, ἡ
podobám se εἴκω, ἔοικα
podobně (adv.) ὁμοίως, εἰκότως, ἴσως
podobnivé πλαστική, ἡ
podobno jest εἰκός ἐστιν
podobný ὅμοιος, 3. ἴσος, 3. παραπλήσιος, 3. ἐμφερής, ές (s dat.)
podobný bohu ἀντίθεος 2.
podpírám ἐρείδω
podrobuju δουλόω
podsada ὑπόθεσις, εως, ἡ
podšev ὑπόδημα, τό
podvázka ὑπόδημα, τό
podjmenuju προσαγορεύω
poháním ἔπω (περιέπω, διέπω) ἕπομαι následuju
pohaňuju λυμαίναμαι (s akk.)
pohár (Becher) πῶμα, ατος, τό
pohled ἰδέα, ἡ; ὄρασις, εως, ἡ
pohoda εὐτυχία, ἡ
pohostinnost ξενία, ἡ
pohrda ὕβρις, ἡ
pohrdati ὑβρίζειν
pohrdávám ὑπεροράω, καταφρονέω (s gen.) ἀτιμάζω
pohrouziti θάπτειν
pocházím ἀπόλλυμι, m.
pochlebenství κολακεία, ἡ
pochlebník κόλαξ, κος, ὁ
pochlebuju κολακεύω (s akk.) θωπεύω (θώπτω)
pochod σταθμός, ὁ
pochovati θάπτειν
poklad θησαυρός, ὁ
pokoj ἡσυχία, zachovávati pokoj -ίαν ἄγειν, 2. εἰρήνη mír
pokolení γένος, ους, τό
pokrývám ἀποκρύπτω
pokuta ζημία, ἡ
pole γυία, ἡ; πεδίον, τό
poledne μεσημβρία, ἡ
pole míti πολεμεῖν
polituju ὀλοφύρομαι
poloboh ἡμίθεος, ὁ
pomáhám συμπονέω, συμπράττω, τιμωρέω, ἐπαρκέω (s dat.) βοηθέω; při zpěvu pomáhám συλλαμβάνω
pomazávám χρίω
pomichuju συγκυκάω
pomiluju (líto) ἐλεαίρω
pomluva διαβολή, ἡ
pomoc βοήθεια, ἡ; ῶς, ωτός, τό; 2) to pomožení τὸ βοήθημα, ατος
pomocník βαηθός, ὁ; συνεργός
pomsta τιμωρία, ἡ
ponechávám μεθίημι
ponížnju ταπεινόω
popadám ἐπιτίθημι
popisuju συγγράφω
popouštím χαλάω, μεθίημι
pořád (adv.) ἑξῆς
pořádám διατάττω, ἐπιτηδεύω (τάσσω, τάττω)
pořádek τάξις, εως, ἡ; ῥύθμος, ὁ
porážka ἥττα, ἡ
pořídlvý πορισικός (s gen.)
poroučím κελεύω
poručníkuju ἐπιτροπεύω (s akk.)
posazuju τίθημι
posel πρεσβευτής, ὁ; πόμπος, ἄγγελος
pošetilý μωρός, 3. ἄφρων, 2.
posílám στέλλω, πέμπω, ἐφίημι, (pro) μεταπέμπομαι
posypávám πάσσω
pošpiňuju μολύνω
poskytuju ὀπάζω
poškvrňuju μιαίνω
poslanci οἱ πρέσβεις
poslání (psaní) ἐπιστολή, ἡ
poslední ὕστεραῖος, 3. τελευταῖος, 3.
poslouchám ὑπακούω
postavuju καθίστημι
postupuju πορεύομαι, ἀναβαίνω
posvátný ὅσιος, 3. ἱερός, ά, όν (s gen.)
pot ἱδρώς, ῶτος, ὁ
potah στέγη, ἡ
potahuju (na něco) ἐπαναφέρω
poté (potom) ποτέ (adv.)
potěšení ἡδονή
potírám (pomazávám) χρίω
potkávám ἀπαντάω (s dat.) potká συμβαίνει
pótkávám se, ἐντυγχάνω (s dat.)
potok ἄναυρος, πόταμος
potom ἐπειδάν (adv.) μετέπειτα (poté)
potomek ἔκγονος, ὁ
potrava τρόφη, σῖτος
potřeba ἔνδεια, ἡ; τα ἐπιτήδεια
potřebný χρηστός, 3.
potřebuju χρῄζω (s gen.) χράομαι, δέω, δέομαι
potýkám se διαγωνίζομαι
pouto πέδη, ἡ; πέδημα, ατος
považliv (rozumný jsem) σωφρονέω
považuju ἐπινοέω
povděčn(u) býti πρόξειμι (εἶναι)
pověst μῦθος, ὁ; ἔπος, ους, τό

povídám φράζω
povinen jsem ὀφείλω
povinno δεῖ (δέω viju)
povinnost δέον, τό
povinuju δέω
povrat κατάβασις, εως, ἡ
povstání στάσις, εως, ἡ
povycházím ἐπέρχομαι
pozadní ὕστερος, 3.
pozapomínám ἐπιλανθάνομαι
pozdě (adv.) ὀψέ
pozdější ὕστερος, 3.
pozdvihuju se ἀνακύπτω.
poznání νόημα, ατος, τό; σύνεσις, ἡ
poznávám ἐπινοέω, νόεω, γιγνώσκω
pozoruju σκοπέω, 2. οἰκουρέω
pozůstalý λοιπός, 3.
požaduju (toužím) ἐπιθυμέω (s gen.)
požitkuju καρπόομαι
požívám ἐσθίω, ἀπολαύνω
prchám ἐκφεύγω (s akk.)
prst δάκτυλος, ὁ
prsten δακτύλιος, ὁ
prším ὕω (suju)
práce μόχθος, ὁ; πόνος, πράξις, εως, (Werk) ἔργον, ου (τό)
pracovitý πολύπονος, ον
pracuju πράττω (πράσσω), ποιέω, πονέω, ἐργάζομαι
pramen πηγή ἡ
přání εὐχή, ἡ
praotec πρόγονος, ὁ
přátelský φίλιος, 3.
přátelství φιλία, ἡ
pravda ἀλήθεια, δίκη
právě (ad.) δικαίως
právem (adv.) δικαίως
pravil ἐξεῖπον
pravím φράζω, (φημί)
pravý ὀρθός, 3.; χρηστός, 3.
prázdný κενός, 3. poet. κεινός
pražím πίμπρημι
pře (ta) διαφορά, ἡ
přeběhlík αὐτόμολος, ὁ
přebíhám παρατρέχω
přeblízký παραπλήσιος,
přece-li εἶτα, ἔπειτα
před πρόσθεν (před tím, před se, napřed)
před (vor) ἀντί (s gen.)
předbojovník πρόμαχος, ὁ
předčím ὑπερβάλλω
předek πρόγονος, ὁ
předhazuju προσβάλλω
předcházím προέρχομαι, φθάνω
předmejšlím προνοέω
přednost (dávám) προαιρέομαι
přednoství πρυταναῖον
předpokládám προαιρέομαι
představuju προτίθημι, ἀποδείκνυμι
předvídám πρόοιδα
předznačuju προσημαίνω
předznávám προνοέω
přejíti παριέναι
přeju (si) εὔχομαι (s dat.)
přecházím παρ- nebo προς-έρχομαι
překážím κωλύω
překáživý δύσκολος, 2.
přelstím δολόω
přemáhám χειρόομαι
přemejšlím φρονέω
přemlouvám πείθω, παρακελεύομαι
přemluva πειθώ, οῦς, ἡ
přinášímπαραφέρω,περάω
přenechávám ἐπιτρέπω
přepiatost ὑπερβασία, ἡ
přeplavuju περιπλέω
přes ὑπέρ (s akk.)
přesazuju μετατίθημι, περιτίθ.
přespočetný περιττός, 3.
přestávám παύω
přestavuju μετατίθημι
přesvědčuju ἐλέγχω, διελέγχω
přetahuju παρατείνω
přetékám περιῤῥέω
převaluju μεταβάλλω
převezmu παραλαβῶ (λαμβάνω)
převracím περιτρέπω
převyšuju ὑπερβάλλω
přezírám περιοράω, ὑπεροράω
při ἐπί (s gen. a dat.)
při ruce jsem ὑπάρχω
přibíjím πήγνυμι (pichám)
přibližuju se ἐγγίζω (s dat.)
příbuzný οἰκεῖος, 3.
přičinlivý σπουδαῖος, αἱᾶ, αῖον
přičiňuju se σπουδάζω
přidělávám προσποιέω
příjemně ἡδέως (adv.)
příjemný εὐχάριστος, 2. πρᾶος, εῖα, ον
přijímám πρίαμαι, δέχομαι, ἀποδέχ.
přiháním προσελαύνω
přihází se συμβαίνει
přihlédám προσβλέπω
příhoda τύχη, συμφορά, ἡ
přihodím se προσπίπτω
příhodno προσήκει
příhodný καίριος, α, ον; ὑποδέξιος, 3. προσῆκον
přicházím νοστέω, ἥκω, ἱκνέομαι aneb ἔρχομαι, ἐλεύθω; ἀφ- neb ἐφ-ικνέομαι (s gen.)
přicházím k cíli τελέω
přicházím v nebezpečí κινδυνεύω
příchozí ξένος, ὁ
přikazuju ἐντέλλω med. -ομαι
přikládám ἐπιτίθημι (ruku) ἐπιχειρέω
příkop (γυία, ἡ), τάφρος, ου, ὁ

přilbice τρυφαλεία, ἡ
přímím εὐθύνω, ὀρθόω
přímý ὀρθός, 3.
přinášim προφέρω neb -ἐπιφ., κομίζω
připadám προσπίπτω, συμπίπτω
připáchám (vonim) προσπνέω
připamatuju se μνημονεύω (s gen.)
připodobňuju εἰκάζω, (s dat.)
připovídám ἐπαγγέλλω
připřahám ζεύγνυμι
připravovačný παρασκευαστικός (s gen.)
připravuju κατασκευάζω,
příroda φύσις, εως, ἡ
přirozeně (adv.) εἰκότως
přísaha ὅρκος, ὁ; ὅρκιον, τό
přisahám ὀμνύω, -νυμι
přisáhnutí τὸ ὅρκιον
přisazen προσθετός, 3.
přisazuju προστίθημι, παρατ:
přis'ibuju ὑπισχνέομαι
přísluší προσήκει
příslušný προσήκων
přispění βοήθεια, ἡ
přispívám ἐπιβοηθέω (adv.) προσφέρω
přístup πρόσοδος, ἡ
přistupuju πρόσειμι (ἰέναι) προσελαύνω
příští τὸ μέλλον
přítel φίλος, ὁ; ἑταῖρος, ὁ
přítomen jsem πρόσειμι (εἶναι) ἐνίστημι nebo διαγίγνομαι, πάρειμι
přivádím ἐπάγω
přivaluju προσβάλλω
příz (adv.) πρίν
příze νῆμα, ατος, τό
přízeň φιλία, ἡ
pro (praepos.) ἕνεκα (s gen.)
probíjím τιτρώσκω
pročež ἄρα, ἄραγε; διὅτι, διατἄτο, δή, γοῦν
prodávám ἀποδίδωμι, m. πολέω, περάω, πιπράσκω
prohlašuju ἀποκηρύττω
prokazuju vděk χαρίζομαι
proměna μεταβολή, ἡ
proměňuju μετατίθημι, μεταβάλλω
pronajímám (za mzdu) μισθόω
pronásledování ἐπιβουλή, ἡ
pronásleduju διώκω, ἐπιβουλεύω
pronášim προφέρω, ἐκφέρω
propouštím ἀφίημι, παρίημι
propůjčuju κίχρημι, ὀπάζω, παρέχω
prorokuju προφητεύω
prosba εὐχή, ἡ; δέησις, εως, ἡ
prosím δέομαι, ἱκετεύω, εὔχομαι
prospěšný ὀφέλιμος, 2. λυσιτέλης
prospívám λυσιτελέω, (s dat.) ὠφελέω, ὀνίνημι, συμφέρω
prostírám στορέννυμι, στόρνυμι
prostořečnost παῤῥησία, ἡ
prostřední μέσος, 3.
prostřednost μεσότης, ητος, ἡ
proti (adv.) πάλιν, ἀντί (s gen.)
proticenný ἀντάξιος; 3. (s gen.)
protiřečním ἀντιλέγω
protitasím ἀντιτάττω, ἀντιτάσσω
protivný ἐναντίος, 3.
protivuju ἀντιδικέω. ἐναντιόομαι
protizákonný παράνομος, 3.
proto (adv.) διότι, spoj. οὖν
protože ἐπειδή
prouh πληγή, ἡ
prouha σμώδιξ, ιγγος, ἡ (čmouha)
provodič πόμπος (νεκροπόμπος) mrtvých vodič
provolávám ἀποκηρύττω
provrtávám τετραίνω
prozrazuju προδίδωμι
prozřetelnost πρόνοια, ἡ
prožíti διάγω
prudce (adv.) σφόδρα
prudký σφοδρός, 3.
prve (adv.) πρότερον
první πρότερος
psaní ἐπιστολή, γράμμα, τό
pták ὄρνις, ῖθος, ὁ, ἡ; οἴων, ονος
ptám se (zpytuju) πυνθάνομαι, πύθομαι, πεύθομαι, ἐρωτάω
pučím (puk) οἴγνυμι (ἄνοιγω)
půda πεδίον, τό
pudím ἐποτρύνω
půjčuju δανείζω, κίχρημι
putuju πορεύομαι, περιπατέω, φοιτάω
půvabný εὔχαρις (s gen. ιτος)
původ ἀποῤῥοή, γένεσις, εως, ἀρχη
pýcha ὕβρις, ἡ
pykám ἀποτίνω
pýř πῦρ, ός, τό; αἰθάλη, μαρίλη
pyšním se (pycham) γαυροῦμαι, γαυρόω
pyšný ὑβριστής, οῦ, ὁ; ὑπέρφρων, ονος, 2.; ὑπερήφανος, ον.

R.

Rád (adv.) ἡδέως
rád, a, o ἑκών, οὖσα, όν
rada βουλή, ἡ; poradění βούλευμα, τό
raději (comp.) ῥᾷον
řad (šik) τάξις, ἡ; ῥυθμός, ὁ
radím βουλεύω (med. radím se) παρακελεύομαι (s dat.) συμβουλεύω
rádlo ἄροτρον, τό (oradlo)
radost χαρά, ἡ; ἡδονή, ῆς, ἡ
radostný εὐχάριστος, 2.
raduju se συγχαρίζω, γηθέω
rákos ῥίψ, ῥιπός, ἡ
rámě (rameno) ὦμος, ου, ὁ
raním τιτρώσκω (rána τραύμα, τό)
řeč ῥῆμα, ατος; φωνή, ῆς; γλῶττα, μῦθος, ὁ; λόγος
řeči hoden ἀξιόλογος
řečiště ῥεῖθρον, ου, τό
řečník ῥήτωρ, ορος, ὁ
řečný πολυλόγος, 2.
rejduju ἐρέσσω, οἰακίζω, κοιρανέω, κυβερνάω
rek (hrdina, Held) ἥρως, ωος, ὁ; φῶς (φωτός) ὁ
Řek (grék) Ἕλλην (ηνος) ὁ
řeka ποταμός, ῦ, ὁ
řežu (řezám) πρίω
řídím ἔρδω neb ῥήζω; οἰακίζω, ὀρθόω, ἰθύνω, μεταχοιρίζομαι
řinu ῥέω, ῥεύσω (fut.)
řku (říci) ῥέω (ῥήμι) ῥήσω (fut.)
rod γένος, ους, τό
rodič γονεύς, ὁ (otec), rodička, ἡ
rodím τίκτω (teku)
roh κέρας, ατος) τό
rok ἔτος, ους, τό (líto)
roští (to) κῆλον, τό
rouhám se βλασφημέω
rovnám ὀρθόω, ἐξορθόω, εὐθύνω
rovnám se (podoben) εἴκω (ἔοικα)
rovnověký ἥλιξ (ἥλικος) ὁ, ἡ
rovný ὀρθός, 3. ἴσος, 3.
rozbírám διαιρέω
rozbroj διαφορά, ἡ; διάστασις, ἡ
rozděluju διανέμω, κατανέμω, τέμνω
rozdíl διαφορά, ἡ
rozenče(to) τέκνον, ου, τό
rozeznávám κρίνω, διακρίνω (se διαφέρω)
rozhazuju σκεδάζω, σκεδάννυμι
rozkládám διατίθημι
rozkládám se (při vojsku) στρατοπεδεύομαι
rozkoš ἡδονή, ης, ἡ
rozkydávám σκεδάζω, σκεδάω, σκεδάννυμι
rozličný διάφορος, 2.
rozlévám τήκω
rozloučeně (adv.) χωρίς (s gen.)
rozloučení διάλυσις, χωρισμός, ὁ
rozlučuju διαλύω
rozmáhání αὔξησις, ἡ
rozmanitý ποικίλος, παντοδαπός, 3.
rozmařilec τρυφητής, οῦ, ὁ
rozměřuju μερίζω
rozmlouvám διαλέγομαι
rozmnožuju αὐξάνω
rozněcuju ἐναύω, ἐμπίπρημι
roznímám (rozbírám) διανέμω
rozpoložen jsem διάκειμαι
rozpouštím διαλύω
rozprašuju διασπείρω
rozprostírám πετάννυμι
rozptyluju σκεδάννυμι
rozřešuju διαιτάω
rozrušuju διαῤῥήγνῡμι
rozsívám σπείρω, διασπείρω
rozstavuju διίστημι, διατάττω
rozstírám στρώννυμι
rozsuzuju διαιτάω
rozšafnost καλοκἀγαθία, ἡ
roztáhnu διατείνω
roztrhuju διίστημι
roztrhuju se διαῤῥήγνυμι
roztrušuju σπείρω, διασπείρω
rozum νοῦς (ους), γνώμη, σύνεσις, φρήν, ενός, ἡ
rozumím συνίημι, ἐπίσταμαι
rozumný συνετός, 3.; σώφρων, ον (ωνος) 2.; φρόνιμος, 3.
rozumuju φιλοσοφέω
rozvírám πετάννυμι
rozzlobuju ὀργαίνω
ruka χείρ, ός, ἡ
rukovodím μεταχειρίζομαι
růmělka φύκος, τό; ὑπογραφή, φενακισμός, ὁ
ruším θραύω, πέρθω, πορθέω, διαφθείρω
růže ῥόδον, ου, τό
růžoprstý ῥοδοδάκτυλος, ον
rvu ἁρπάζω
rychle (adv.) τάχα neb ταχύ
rychlý ταχύς, 3.; ὠκύς, εῖα, ύ
rychlík ἡμεροδρόμος, δρομεύς, έος a έως

rychlost τάχος, ους, τό; ταχυτής, ῆτος, ἡ
ryju γράφω
rýma ῥεῦμα, ατος, τό
rys λύγξ, λυγκός, ὁ.

S.

Sad κῆπος, δενδρῶνες, δάμνοι
sadil εἶσα, od ἔω, ἔδω
sám, a, o αὐτός, ή, όν
samoprávnost αὐτονομία, ἡ
samotný μόνος, 3.
samovláda μοναρχία, ἡ
samovolnost αὐτονομασία
sázím φυτεύω
sbíhám se συντρέχω
sbírám συλλέγω
sbor σύλλογος, ὁ
sděluju συναίρομαι, μεταδίδωμι (τινί τινος)
se, s σύν (s dat)
seč μάχη, ης, ἡ
seču κόπτω
sedám si καθίζω
sedím ἵζω, καθίζω, ἧμαι, καθήμαι
sem (adv.) δεῦρο
sen (snu, spaní) ὕπνος, ου, ὁ
sen (sna) ἐνύπνιον, τό; ὄναρ, τό; ὄνειρος, ου, ὁ
sestavuju συνίστημι
sestup (ten) κατάβασις, εως, ἡ
setkávám se συντυγχάνω
setrvám ἐμμένω
severĕice βορρᾶς, ᾶ, ὁ
sjarmuju συναρμόζω
shoduju se συμπίπτω
shovívavý συγγνώμων, σύγγνωμον (s gen.)
shromáždění ἐκκλησία, ἡ; σύλλογος, ὁ
shromažďuju ἐκκλησιάζω
scházím se σύνειμι (s dat.) συν-ιέναι
schopný πρακτικός, 3.; ἱκανός, 3.
schovávám κεύθω
schvaluju ἀποδέχομαι, ἐπαινέω
sice μέν, δέ
síla βία, ας, ἡ
silen jsem ἰσχύω
silím ῥώννυμι
silně (adv.) ἐῤῥωμένως
silný καρτερός, 3.; ἐῤῥωμένος, 3.; ἰσχυρός, 3.; παχύς, εῖα, ύ (tlustý)
sitnost, ladnost εὐκοσμία, ἡ
skála πέτρα, ἡ
sklad ἀπο- neb παραθήκη, ἡ
skličuju εἴργω, εἴργνυμι
skokan, žába βάτραχος, ὁ
skon τελευτή, ἡ; θάνατος, ὁ
skonávám τελευτάω
skončuju τελευτάω
skora (kůže) δορά, ἡ
skrápám στάζω, σταλάζω
skříně κίστη, ἡ
skromnost σωφροσύνη, ἡ
skrovný ὀλίγος, 3.; φαῦλος, 3.
skrucuju στρεβλόω
skrytý κρυπτός. 3.
skrývám κρύπτω
skrze (kraz) διά (s gen. a akk.) ἕνεκα (s gen.)
skučím (skuka) κοκκύω, κοκκύζω
skutek πρᾶγμα, ατος, τό
skvostnost πολυτέλεια
skvostný πολυτελής, ές
slab ἀσθενής, ές (adj.)
slábnu ἀσθενέω
slabost ἀσθένεια, ἡ
slabý ἀσθενής, ές, 2.; δειλός 3.
sladkost γλυκύτης, ῆτος
sladký ἡδύς, εῖα, ύ; γλυκύς, εῖα, ύ
sláma καλάμη, κάλαμος, ὁ; φρύγανον
slapnu συλλαμβάνω
sláva δόξα, ἡ; κλέος, ους, τό
slavnost ἑόρτη, ης
sledující ὑστεραῖος, 3.
sleduju λοχάω (s akk.) ἕπω, ἕπομαι
sličnost εὐμορφία, ἡ
slívám συγχέω
slon ἐλέφας, αντος, ὁ
sloužím δουλεύω, ὑπηρετέω, co obsluhuju = θεραπεύω
složení συνθήκη, ἡ; παραθήκη
sluha θεράπων, οντος, ὁ; δοῦλος, ἀκόλουθος, ὁ, ἡ; (sluha domovní) οἰκέτης, ου
slunce ἥλιος, ου
sluší πρέπει
slušno jest εἰκός ἐστιν
slušný ἱκανός, 3.; εὐπρεπής, 2.; εὐσχήμων
služebník θεράπων, οντος, ὁ
služka θεράπαινα, ἡ
slynu εὐδοκιμέω
slza δάκρυον, τό
slzím δακρύω
smejšlím νομίζω, οἶμαι
směju se γελάω, σμάω
směle (adv.) θαῤῥαλέως
smířuju ἱλάσκομαι
smlouvám σπένδομαι
smotám συγχέω
smrt τελευτή, θάνατος, ὁ
smrtelný θνητός, 3.
smrtný βροτός, 3.
smutný λυγρός, 3.; λυπηρός, 3.
snad (adv.) ἴσως
snadně (adv.) ῥαδίως, εὐπετῶς
snáším ὑποφέρω, τλῆμι
sněska βρῶμα, ατος, τό
sněží (sníh padá) νίφει

sníh *χιών, όνος, ἡ*; *νιφετός*
snímám *συνίστημι* (m.)
sočím *λοχάω* (s akk.)
socha *εἰκών, όνος, ἡ* (obraz)
sotva (adv.) *μόλις*
soudce *δικαστής, οῦ*; *κριτής, οῦ*
soudím *γιγνώσκω, κρίνω, δικάζω* (s gen.)
soudnice *πρυτανεῖον, τό*
souhlas *ἁρμονία, ἡ*
souhlasím *ὁμολογέω*
soukám (do sebe) *μύζω*
soukromník *ἰδιώτης, ου, ὁ*
soumrak *δείλη, ἡ*
sounosím *συμφέρω*
soupití *συμπόσιον, τό* (*πίνω*)
sourodný bratr *ὁμογάστριος*
soused *γείτων, ονος*; *ἀμφιπερικτίων, ονος*
soutkám *συννέω*
spáchám, spojím *συμπήγνυμι* (hřešiti) *πλημμελεῖν*
spaní *ὕπνος, ου, ὁ*
spanilý *ἐσθλός*, 3.
spása *σωτηρία*
spasím *σώζω*
spažím *συμπήγνυμι*
spěju *σπεύδω, σπουδάζω, θέω, τρέχω*
spěchám *σπεύδω, ἐπιβοηθέω*
spěšně *ταχύ* neb *τάχα* (adv.) *εὐκόλως*
spím *εὕδω, καθεύδω, καταδαρθάνω*
spínám *τείνω, σπάω*
spíše (adv.) *μᾶλλον* od *μάλα*
splitám *συγχέω* (slivám)
spojení *ἁρμονία, συμμαχία*
spojený, -enec (druh) *σύμμαχος, ου*
spojitě *ἑξῆς* (adv.)
spojka *σύνδεσμος, ου*
spojuju *συμπήγνυμι, συναρμόζω, ἁρμόττω, συνδέω, συνίστημι* m.
spokojen jsem (miluju) *στέργω*
společnost *κοινωνία, συνήθεια*
společný *κοινός*, 3.
spoluboj *συμμαχία, ἡ*
spolubojovný *σύμμαχος, ου*
spolujídec *σύνδειπνος, ξυνδαίτωρ, ὁ*
spolu jsem *σύνειμι* (*συνεῖναι*)
spolupiju *συμπίνω*
spolupochovávám *συνθάπτω*
spolupoznávám *συγγιγνώσκω*
spolupracuju *συμπονέω, συμπράττω*
spolurádce *σύμβουλος, ὁ* (konsul)
spoluzahubuju *συναπόλλυμι*
spoluzápasím *συναγωνίζομαι*
spolužiju *συνδιατρίβω, συμβιοτεύω*
spomocný *συνεργός*, 2.
spořádám *συντάττω*
spořádán jsem *διάκειμαι*
spotřebuju *ἀποχρῶμαι*
spouštím *καθίημι*
spřádám *συννέω*
spravedliv *δίκαιος*, 3.
spravedlivě (adv.) *δικαίως*
spravedlivost *δίκη, δικαιοσύνη*
sprchám *σπείρω, βρέχω, ὀμβρέω*
srdce *κῆρ, κῆρος, τό*; *καρδία*
srdnatě *θαῤῥαλέως* (adv.)
sřizuju (řad) *συντάττω*
srovnávám *ἁρμόττω*
srovnávám se *ὁμολογέω*
srponosný *δρεπανηφόρος, ον*
ssaju (souvám, piju) *μύζω*
stačí *ἀπόχρη*
stahuju se *καταδύω*
stálý (pevný) *ἀσφαλής, ές*
stan *κλίνη, ἡ*
starám se *μελέω, ἐπιμελέομαι, μέλει μοι*
starec *γέρων, οντος, ὁ*; *πρέσβυς, εως*
stařena *γραῦς, ἡ*; *πρεσβύτις*
stáří *γῆρας, τό*
staří *πάλαι* (*οἱ*) = *παλαιοί*
staroba *γῆρας, τό*
starodávný *παλαιός, ά, όν*
starost (obstarání) *μελέτη, μέριμνα*
starý *πρέσβυς, εια, υ*
stát (ten) *πολιτεία, ἡ*
stav *ἱστός, ὁ*
stávám se *τυγχάνω, γίγνομαι*
stává se *συμβαίνει, τυγχάνει*
stávek *ἱστός, ὁ*
stavím *κτίζω, ἱδρύω, νμι, ἵστημι*, stavím vedlé *παρίστημι*, (dům) *οἰκοδομέω*
stavitel *ἀρχιτέκτων, ονος, ὁ*
stěblo *κάλαμος, ὁ*
stejně poznávám *συγγιγνώσκω*
stejnocenný *ἀντάξιος*, 3. (s gen.)
stejnojazyčný *ὁμόγλωττος*, 2.
stejnost *ὁμοιότης, ητος, ἡ*
steka *σταγών, όνος, ἡ*
stékám *στάζω, σταλάζω, τήκω*
stěna *τεῖχος, ους, τό*

stenám στενάζω, στένω
stíhám ἐνεδρεύω, ἐπιβουλεύω
stihnu φωράω
stín σκία, ἡ
stínám ἀποστερέω
stočený σκολιός, 3.
stolec θρόνος, ὁ; trůn (plur.) moc
stopa ἴχνος, ους, τό
stůl τράπεζα, ἡ
stůňu (stoni) στένω, νοσέω
strach ταραχή, ἡ
strachuju se φοβέομαι
straňuju se ὑποχωρέω
strasť πάθος, τό
straším φοβέω
strašný δεινός, 3.
strava τροφή, τὰ ἐπιτήδεια
stravuju τρέφω
stráž φυλακή, ῆς, ἡ
stred (med) μέλι, ιτος, τό
střed μεσότης, ητος, ἡ
střecha στέγη, ὀροφή
stříbro ἄργυρος, ὁ; ἀργύριον, τό
stříbrodoly (báně) ἀργυρεῖον, τό
stříbrný ἀργύρεος, 3.
střídmý μέτριος, 3.
střihám ξυρέω, ξύρομαι, (κείρω)
strom δένδρον, ου, τό
strouhám ψάω
stru στορέννυμι nebo στόρνυμι
stýkám se συγτρέχω, τυγχάνω
suju χόω, χέω
suchý αὗος, 3.; σκληρός, 3.
supu (spím) δαρθάνω
suším αὕω, ἀϊαίνω, ξηραίνω, σκέλλω
sůva γλαύξ, κός, ἡ
svádím παραπλάζω
svár ἔρις, ιδος, ἡ
svatba γάμος, ὁ
svaz σύνδεσμος, ὁ
svazuju ζεύγνυμι
svědectví μαρτυρία, ἡ
svědím ὀδάζω
svěřuju ἐπιστέλλω, ἐπιτρέπω
svět κόσμος, ὁ
světlo λύχνος, ὁ; φῶς, ωτός, τό
světský ἰδιώτης, ὁ
svézákonný αὐτόνομος, 2. (adj.)
svině ὗς, ὑός, ὁ, ἡ
svinský χοίρειος, 3.
svírám (vru) εἴργω, εἴργνυμι, εἴλω
svírelka (píšťala) σύριγξ, γος, ἡ
svívám συννέω, ὑφαίνω
svlékám ἐκδύω
svoboda ἐλευθερία, ἡ
svobodný ἐλεύθερος, 3.
svor σφαῖρα, ἡ
svrbím ὀδάζω
svrchník χλαῖνα, ἡ
svrchu (adv.) ἄνω
sychravost ψύχος, ους, τό
sychravý ψυχρός, 3.
syn υἱός, οῦ, ὁ (poet) ὗνις
sypu χόω, χέω
sytím κορέννυμι.

Š.

Šat χιτών, ῶνος, ὁ; στολή, ἡ; ἱμάτιον, ἐσθής, ῆτος, ἡ
šetřím φείδομαι (s gen.)
šik (řad) τάξις, ἡ; φάλαγξ, γγος, ἡ
šikovný ἐπιτήδειος, 3.
šikuju τάττω (τάσσω)
šíp ἰός, ου, οἰστός (ostí) βέλος, τό; τόξευμα, τό
šířka τὸ εὖρος, ους
škoda βλάβη, λύμη, ζημία, ἄτη
škodím βλάπτω (s akk.)
škodný βλαβερός, 3.
školák μαθητής, ου
škrábám χρῖω, ξέω, γράφω, κναίω, κνάω, κνήω
škrtám χρῖω, ξέω, ξύω
škvěčím, škvíkám κροϊζω
šlehám μαστίζω
šlechetně (adv.) γενναίως
šlechetný εὐγενής, ές; γενναῖος, 3.
šlu ἴημι, πέμπω, στέλλω
špatně κακῶς (adv.)
špatnost κακότης, ητος, ἡ
špatnota κακία, ἡ
špatný πονηρός, 3.; μοχθερός, 3.; κακός, 3.; φαῦλος, 3.
šplouchám se πλύνω
šťastný εὐδαίμων, εὔδαιμον, εὐτυχής, 2.
štěstí εὐτυχία, ἡ; τύχη, ὄλβος
štít ἀσπίς, ιδος, ἡ
štítník πελταστής, ὁ
štítonoš πελταστής, οῦ, ὁ
šlouchám ὠθέω, κρούω
švástám λαλέω.

T.

Ta ἡ
tábor στρατόπεδον, τό; táborem lehám στρατοπεδεύομαι
tajný κρυπτός, 3.
tahám ῥυστάζω
táhnu τείνω, σπάω
takový τοῖος, 3., τοσοῦτος, 3.
takt ῥυθμός, ὁ
tak veliký τοσοῦτος, 3.
takže οὕτως, adv. ὥστε
talíř τάλαρος, ου, ὁ
tam ἔκει (adv.)
tamhle ἔκεισε (adv.)
tančím ὀρχέω, χορεύω
tanec ὄρχηθμός, ὁ; χορός, ὁ
tanečnice ὀρχήστρια, ἡ
tápěti (potápěti, pochovati) θάπτω

tázám se ἐξετάζω, ἐρωτάω, εἴρομαι
teď νῦν(ι) adv.
teda (tedy) δῆτα, δῆ, γοῦν, ἄρα
tedy τοίνυν, konj. γοῦν, οὖν
tejrám τείρω
těkám ἔρρω
teku ῥέω
tele πόρτις (ιος), ὁ, ἡ
tělo σῶμα, ατος, τό
tém (tma) δῆμος, ὁ (lid)
temnost σκότος, ου
tenkráte τότε (totě) adv.
tensamý τοιοῦτος, 3.
teplost θάλπος, ους, τό
tepu τύπτω
těším se χαίρω, συγχαίρω (s dat.) ἥδομαι τέρπομαι
těžce χαλεπῶς (adv.)
těžce nesu (mrzím se) ἄχθομαι
těžký χαλεπός, 3.; βαρύς, εῖα, ύ; ἀργαλέος, 3., δύσκολος, 2.
ti τοὶ
ticho, tichota σιγή, ἡ
tichost ἡσυχία, ἡ
tichý ἥσυχος, ου (ὁ, ἡ)
tírám τρίβω
tisknu σφίγγω
tíž βάρος, εος, τό; φόρτιον; ἄχθος, ους
tkám ὑφαίνω
tlačím θλάω, σφίγγω
tlachám λαλέω, κωτίλλω
tlachavý πολυλόγος, 2.; κωτίλλος, 3.; λάλος, 2.
tluku σφύζω
tlustý παχύς, εῖα, ύ
tma σκότος, ου, ὁ
tnu τέμνω, κτείνω (ταμῶ)
točím se (tančím) χορεύω
tok ῥεῦμα, ατος, τό
tonoucí ναυηγός, ὁ
tonutí ναυαγία, ἡ
toulám se πλάζομαι
touženi ὄρεξις
toužím ζηλόω, ποθέω
totiž γάρ, (scilicet) δῆδεν
totožnost ταυτολογία, ἡ
tragický (truchlý) τραγικός, 3.
třasu ταράττω (ταράσσω)
tráviti διάγω
travnatý λωτόεις, εσσα, εν
trčím τρέχω
třeba δεῖ, třebas (adv.) κ'άν
třepetám se (třpytím) σφύζω
trepky (pantovle) σάνδαλα
trest ἄτη, ἡ; τιμωρία
trest (třtina) ῥίψ (ῥίπος) ἡ
trestám ζημιόω, κολάζω, τιμωρέω
třeštím παροινέω
trhám ῥυστάζω
tříbím τρίβω
třínožec τρίπους, οδος, ὁ
trkám κρούω
trouba σάλπιγξ, γγος, ἡ
troubím σαλπίζω
trpím πένθω, πάσχω, παθέω, κάμνω, τέρπω
trs (hůl révová) θύρσος, ὁ
třtina κάλαμος, ὁ; ῥίψ (ῥιπός)
tru τιτράω, τρίβω, ψάω
trubač σαλπικτής, οῦ ὁ
truchlím πενθέω
truchlohra τραγῳδία, ἡ
truchlý τραγικός, 2.
trutím (tlačím) σφίγγω
trvám καρτερέω, συνδιατρίβω, διαμένω
tučním πιαίνω
tu jsem ὑπάρχω
tuhnu φρίττω (φρίσσω)
tuk πιμέλη, λιπαρία, στέαρ, τό
tupění μέμψις, εως, ἡ
tupím (haním) μέμφομαι, s akk. ἐπιπλήττω, s dat. ἐπιτιμάω
turban (čepice) τιάρα, ἡ
tuze σφόδρα (adv.)
túžení ὁρμή, ἡ
tyran τύραννος ὁ (král)
tyranství τυραννίς, ίδος, ἡ
tvar μορφή, ἡ
tvořím πλάσσω
tvořivé (výtvorné umění) πλαστική
tvrdý σκληρός, 3.
tvrz πύργος, ὁ

U.

U κατά (s 2. a 4. p.)
ubíhám ἀπο- neb ἐπι- neb ἐκ-φεύγω, akk. δραπετεύω (s akk.)
úbyt βλάβη, ἡ
ucta (co dar) γέρας, (ατος, neb αος=ως) τό, σέβας, τό, uctu mám εὐσεβέω
učedlník μαθητής, ὁ
učím δίδασκω
učím se μανθάνω
učitel διδάσκαλος, ὁ
učitelný διδακτός, 3.
ujec πάτρως, ὁ
ujímám se (něčeho) προσποιέω
ujíždím ἔρρω
uhranuju (uřknu) βασκαίνω
ucho, ouško οὖς, ωτός, τό
uchvacuju φωράω
uchystán ἑτοῖμος, 3.
ukazuju φαίνω, ἀποφαίνω, δείκνυμι, δηλόω
ukazuju se ἐπιδείκνυμαι
ukládám si κατατίθημι
ukončuju καταπαύω, διατελέω
ukradený κλόπιμος, 3.
ukrocení (se) ἐγκράτεια, ἡ
ukrytý μύχατος, 3.

ukrývám *κρύπτω, ἀπο-* neb *κατακρ., καλύπτω*
uláskuju *ἐλάσκομαι*
ulehčuju *ἐπισκουφίζω*
uletuju *παραπέτομαι*
ulosuju *λαγχάνω* (s gen.)
um *νόος* (*νοῦς*) *ὁ*
umdlévám *παρίημι*
umělec *τεχνίτες, ου, ὁ*
umění *μουσική, τέχνη*
umírám *θνήσκω, ἀπο-θνήσκω, τελευτάω*
umluva *συνθήκη, ἡ*
umořuju *μαραίνω*
umrlec (mrtvol) *νέκυς, υος, ὁ*
upadám *ἐμπίπτω, ἐπι-πίπτω*
upaluju *κατακαίω, κατα-φλέγω, πυρόω, ἐμπί-πρημι*
upevňuju *στερίζω, ἐμ-πεδόω*
upjatý *ἔμπεδος*, 2.
upírám *ἀρτέομαι*
upouštím *ἀπαλλάττω*, gen. *ἀφίημι*
uraděni (to) *βούλευμα, τό*
urážlivě nakládám (s někým) *λωβάομαι*
určen *πεπρωμένος* (*πόρω*)
určuju *ὁρίζω*
urozený *εὐγενής, ές; γενναῖος*, 3.
usedám *καθεύδω, καθίζω*
usiluju *βιάζομαι*
usmívám se *μειδάω, μει-διάω*
usmrcuju *κτείνω, ἀπο-χρῶμαι, ἀποκτείνω, φονεύω*
usnu *καταδαρθάνω*
usouzen (udělen) *μόρ-σιμος*, 2.
usta *στόμα, ατος, τό*
ustanovuju *καθίστημι*
ustávám *ἀφίστημι*
ustavičný *ἔμπεδος*, 2.
ustavuju *ἵστημι*
ustrašuju *ταράττω* (*ταρ-ράσσω*)
ustupnju *εἶκω*
ustvořuju *ἱστορέω* (*τινί τι*)
úsudek *ψήφισμα, τό*
ušlechtilý *ἐσθλός*, 3.
utěrý (vterý) *ἕτερος*, 3.; *δεύτερος, ὁπότερος*, 3.
utíkám *διδράσκω, ἀποδ. φεύγω*, akk. *ἀποφ., ἐπιφ., ἀποτρέχω*
utírám *ὀμόργνυμι*
utrpení *πάθος, τό*
utuch *ἡσυχία, ἡ*
utuchuju *ἡσυχάζω*
uvádím *καθίστημι*
uvařuju *πεπαίνω*
uvažuju *ἐνθυμέομαι*
uvnitř (adv.) *ἐντός* (gen.)
uvrhuju *ῥίπτω, ἐμβαίνω, εἰσβάλλω*
uzavírám *κατακλείω*
uzda *χαλινός, ὁ*
uznání *γνώμη, σωφροσύνη*
uznávám *νομίζω*
uzrávám *πεπαίνω*
užásám *ἐκπλέττομαι*
užasuju (zarážím se) *καταπλήττομαι*
užitečnost *ὠφέλεια, ἡ*
užitečný *ὠφέλιμος*, 2.; *χρηστός, χρήσιμος*, 3.
užitek *ὄνησις, ἴους, ἡ; χρῆμα, ατος, τό*; k užití dávám *διαστάω*
užitý *κεχρημένος*, 3
užívám *χράομαι*.

V

Váda *ἔρις, ιδος, ἡ*
vadím se *ἐρίζω*
váhám *μέλλω*
váhání (budoucno) *τὸ μέλλον*
váhavý *βραδύς, εῖα, ύ*
válčím *πολεμέω, στρατεύω, μάχομαι*
valím *βάλλω, κυλίω*
válka *πόλεμος, ὁ*
valný *δεινός*, 3.
vařím *ἕψω, ζέννυμι* (*ζέω*)
varuju se *εἴκω, φυλάττομαι, φεύγω*
vášeň *πάθος τό* (passio)
vazba *ζυγός, ὁ; δέσμα, τό*
vážený *τίμιος*, 3.
vážu *δέω, ζεύγνυμι*
včela *μέλιττα* (*ἡ*), *μέλισσα*
včera *χθές* (adv.)
vdávám se *γαμοῦμαι*
vděk *χάρις, ἡ*
ve, v *εἰς* (s akk.), *ἐν* (s dat.)
věc *πρᾶγμα, ατος, τό; χρῆμα, χρῆμα, τό*
večer *δείλη, ἡ; ἑσπέρα, ἡ*
vedu *ἄγω, ἡγέομαι* (zpět) *ἐπάγω*
vědom (jsem si) *συνοῖδα* (*ἐμαυτῷ*)
vědy *τὰ γράμματα*
věju *πνέω*
věk *ἡλικία, ἡ*
velbloud *κάμηλος, ὁ, ἡ*
velebím *ζηλόω, μακαρίζω*
velice (velmi) *μάλιστα*, adv. *κάρτα*
velikost *μέγεθος, ους, τό*
věncím *στεφανόω*
věnec *στέφανος, ὁ*
věnuju *σπένδω*
vepř (kanec) *κάπρος, ὁ*
vepřový *χοίρειος*, 3.
věřím *νομίζω, πιστεύω*
věrnost *πίστις, εως, ἡ*
věrný *πιστός*, 3.
věru (adv.) *ναί, νή, μήν*
ves (vše) *πᾶς, ᾶσα, ᾶν*
ves (vesnice, selo) *κώ-μη, ἡ*
veselomyslnost *εὐφροσύνη, ἡ*
vesluju *ἐρίσσω*
vesna *ἔαρ, τό*
vesta *ἑσθής, ῆτος, ἡ*
věštím, věštbu dávám *χράω*

věstuju ἐπαγγέλλω
veškerý σύμπας, ασα, αν
věštba μαντική, ἡ (φατίς)
věštec μάντις, εως, ὁ
větry (stálé, v létě příjemné) ἐτησίαι
větším αὐξάνω
věž πύργος, ὁ
vcházím εἴσειμι
vid εἶδος, ους, τό
vida (ta) ἰδέα, ἡ
vidím βλέπω, δέρκω, ὁράω, ὄπτω, σκοπέω
viklám σφάλλω
vím οἶδα, ἐπίσταμαι; vím spolu σύνοιδα
vino οἶνος, ου, ὁ
vinu δέω, λυγίζω; vinu se ἑλίσσω
víra πίστις, ἡ; víru nalezám πιστεύομαι
visím κρέμαμαι, κρεμάννυμι
visím (ven) κύπτω (kypím)
vítám χαίρω
vítězím νικάω
vítězoznak τρόπαιον, τό
vítězství νίκη, ἡ
vítr ἄνεμος, χειμών, ῶνος, ὁ
v jsoucnosti ὄντως (v skutku) adv.
vkládám ἐντίθημι
vláda ἀρχή, ἡ
vladař κοίρανος, κυβερνήτης, ου, ὁ
vládnu πολιτεύω
vlákno νῆμα, ατος, τό
vlas κότη, ἡ; τρίξ, χός, ἡ
vlasť πατρίς, ίδος, ἡ
vlastenský πάτριος, 2.
vlastní ἴδιος, 3. s gen. ἴσος, οἰκεῖος, 3.
vlaštovka χελιδών, όνος, ἡ
vleču ἑλίσσω, σύρω
vleku ἕλκω, ἑλκύω
vnášim ἐπιφέρω
v nesnázi (býti) ἐν ἀπόροις (εἶναι)
v nevoli (ve sváru) žiju στασιάζω
vnitřku ἐντός (adv.)
vnitřní μύχατος, 3.
vnucuju εἰσωθέω
vnukám ἐντίθημι
voda ὕδωρ, ατος, τό
vodím ἡγέομαι
voj στρατός, ὁ; στράτευμα, ατος, τό
voják στρατιώτης, ου, ὁ
vojenský πολεμικός, 3.
vojna πόλεμος, ὁ
vojnu vésti πολεμέω
vojsko στρατία, ἡ; στράτευμα, τό
vojuju στρατιόω
vojvoda στράτηγος, ὁ
vojvodím στρατηγέω, ἡγεμονεύω
volám καλέω
volím si βούλομαι
volný εὐρύς, πλατύς, 3. (μέγας)
volný (pro sebe) αὐτόνομος, 2.; ἐλεύθερος, 3.; πρόθῡμος, 2.
voním πνέω, ὀσφαίνομαι, s gen. ὄζω
vos (vosa) σφήξ, ηκός, ὁ (σφήν, νός osa, klín)
vosk κηρός, ὁ
vpadám ἐμβάλλω, εἰσβάλλω
vpravdě (adv.) ναί
v pravé době καίριος, α, ον
vracím se ἀναστρέφω, νυστέω
vrah φονεύς, έως, ὁ
vrata (plur.) πύλαι (πύλη)
vražda φόνος, ἡ
vřed ἕλκος, τό (ulcer od uro)
vrhu (vrhnu) βάλλω, ῥίπτω
vrhnu (blijn) ἐμέω (vomeo, zejmu se)
vrch ὄρος (εος) τό; ἀρχή, ἡ
vrchnost ἀρχή ἡ
vrchňuju ἄρχω (s gen.)
vřídlím (vřu) φλύζω
vrozený ἔμφυτος, 2.
vrtám τιτράω
vrtím τρέπω
v skutku ὄντως (adv.)
vstupuju εἴσειμι
však αὐταρ neb ἀτάρ, μέν-δέ
všecek ἅπας, ασα, αν nebo σύμπας
všude πανταχοῦ (adv.)
vtěsnám εἰσωθέω
vůdce ἡγεμών, όνος, στρατηγός, οῦ
vůl βοῦς, βοός, ὁ, ἡ
vůle βουλή ἡ
vůně ὀσμή, ἡ
vůz ἅμαξα, ης; ἀπήνη, ἅρμα, τό
vyčítám μέμφομαι, ὀνειδίζω, s dat. ἐπιπλήττω
vydávám ἐκφέρω
výdavný εὔπορος s gen.
vydělávám προσποιέω, κτάομαι
vydržuju ὑπονέμω, s akk. καρτερέω
vyjevuju ἐκφαίνω
vyjiti ἐξιέναι (ἔξειμι)
vyju ὀλολύζω
vyháním ἐξελαύνω
vyhazuju ἐκβάλλω
vyhlašuju ἀπαγορεύω
vyhořuju ἐκκαίω
vycházím ἐκβαίνω
vychloubám se ἐπιδείκνυμι
vychování παιδεία, ἡ
vychovávám παιδεύω, τρέφω
vykazuju ἀποδείκνυμι (vykládám idem)
vykonávám κατεργάζομαι
výkonný πρακτικός, 3.
vykoupení σωτηρία

vykročuju *ἐκβαίνω*
vykypu *ἀνακύπτω*
vylévám *ἐζίημι, σπένδω*
vymazuju *ἐξαλείφω*
vymejšlím *μηχανάομαι, τεχνάομαι*
vyměňuju *μεταλλάττω, ἀνταλλάττω*
výmluvnost *πειθώ, οῦς, ἡ*
výmluvný *λόγιος*, 3.
vynacházení se dobré *εὐεξία, ἡ*
vynacházím (mám) se dobře *εὖ ἔχω*
vynalezám *ἐξευρίσκω*
vynasnažuju se *κάμνω*
vynořuju *ἀνακύπτω*
výnos *βούλευμα, ατος, τό*
vypaluju *ἐκκαίω*
vypívám (vypijím) *ἐκπίνω*
vyplývám *ἐκπλέω*
vypouštím *ἐξίημι*
vypracuju *διαπράττω*
vypráhlý *αὖος*, 3.
vypravuju (epicky) *ἐννέπω*
vyrážím *τέρπω*(se) *-ομαι*
vyřknul *ἐξεῖπον* (aor. II.)
výrodek *ἔκγονος, ὁ*
výrok *ψήφισμα, τό*
vyrovnávám *ἐξισόω, συνεξομοιόω*
vyrůstám *βλαστάνω*
vyrývám *ἀνορύττω*
vysychám (vyschnu) *ἰσχναίνω*
vysílám *ἐκπέμπω, ἐξίημι, ἵημι*
vyskakuju *θρώσκω*
výskám *βοάω*
vyslanec *πόμπος, ἄγγελος, πρέσβυς* (v plur.)
vyslýchám *πυνθάνομαι*
vysmívám se *καταγελάω*
vysokomyslím *μεγαφρονέω*
vysouším *αὔω, αὐαίνω, ἰσχναίνω, ξηραίνω*
výsost *ὕψος, ους, τό*
vystavuju *προτίθημι*
vysvětluju *ἀποφαίνω*
vysvobozuju *ἀπολύω* (*τινος*)
vyšívám *στίζω*
výška *ὕψος, ους, τό*
vytazuju se *ἐξετάζω*
výtečně (adv.) *μάλιστα*
vyučování *παιδεία, ἡ*
vyvádím *ἐξάγω, ἐξελαύνω*
vyzabuju *ἰσχναίνω*
vyzouvám *ἐκδύω* (*τινά τι*)
vyzpytuju *ἱστορέω*
vyzvídám *πυνθάνομαι*
vyzývám *παρακαλέω* (s akk.)
vyžblunkuju *ἀνακύπτω*
vzácně *σπανίως* (adv.)
vzal *εἷλον, ἕλω* od *αἱρέω*
vzbuzuju *ἐνεγείρω*
vzdálen jsem *ἄπειμι* (*ἀπεῖναι*) *ἀπέχομαι*
vzdělanost *παιδεία, ἡ*
vzdělávám *ἀσκέω*
vzdycham *στενάζω*
vztekám se *παροινέω*
vztýčuju *ἐξορθόω, ἀνορθόω.*

Z.

Zabavuju *παύω*
zabijím *σφάζω, σφάττω, κτείνω, φονεύω*
začátek *ἀρχή, ἡ*
začínám *ἄρχομαι*, s gen.
zadu (adv.) *ὄπισθεν*
zadávám *ὀφλισκάνω*
zadlužen *ὑπέρχρεως*
zajíc *λαγώς, ὁ*
zahálím *βλακεύω*
zahanbuju *ἐλέγχω, διελέγχω*
zahlazuju *ἐξόλλυμι*
zahrada *κῆπος*
záhuba *λύμη, ἡ*
záhubný *οὐλος*, 3. (epicky: *οὐλόμενος* záhubivý)
záhyb *πτύξ, χός, ἡ*
zacházím (s někým) *χράομαι, ὁμιλέω* (dat.)
zacházím (zapadám) *καταδύω, -νυμι*
zachmuřuju *ἐξαμαυρόω*
zachovávám *σώζω*
základ *θεμέλιον, τό*
zakládám *κτίζω, ἱδρύω*
zákon *νόμος, ὁ*
zákonitost *εὐνομία, ἡ*
zalejvám *ἐξαλείφω*
záliv *κόλπος, ου, ὁ*
zamykám *κλείω, εἴργνυμι*
zanechávám *προλείπω*
zaopatřivý *πριστικός*, 3.
zapadám *καταδύω, -νυμι*
zápach *ὀσμή, ἡ*
zapáchám *πνέω, ὄζω*
zápasím *διαγωνίζομαι*
zapřisahám *ἐξορκέω, ἐπόμνυμι*
zapuzuju *ἀπωθέω, ἐξοκέλλω*
zarážím *στερίζω*
záře *ἔως, ω, ἡ*
zarmoucen jsem *πενθικῶς ἔχω* (s gen.)
zarmucuju *λυπέω*
zármutek *λύπη, ἡ*
zásada *ὑπόθεσις, εως, ἡ*
zasazuju *ἐμφύω, φυτεύω*, 2. *στερίζω*
zase (adv.) *πάλιν, αὖθις*
zasnoubiti se *γαμεῖσθαι* (*τινι*) *νυμφεύειν*
zástava *παρακαταθήκη, ἡ*
zastavuju *ἐνίστημι*
zasvěcuju *σφάττω* (obětuju)
zatemňuju *ἐξαμαυρόω*
zatím (adv.) *μεταξύ*
zatmění (slunce) *ἔκλειψις* (*ἡλίου*)

zátoka (záliv, záklop) *κόλπος, ὁ*
zavádím *παραπλάζω, ἐξοκέλλω*
zaváním naproti *προσπνέω*
zavděčuju se *χαρίζομαι*
zavěsuju se *ἅπτομαι*
závidím *φθονέω*
zavírám *κλείω*
závora *μοχλός, ὁ*
zavrhuju *ἀπογιγνώσκω*
zblízka *ἐγγύθεν* (adv.)
zbouření *στάσις, εως, ἡ*
zboží *ὤνια, τά*
zbožnost *εὐσέβεια*
zbožný *εὐσεβής, ές*
zbraň *ὅπλον, ου, τό*
zbujnělý *ὑπερήφανος, ον*
zbuzuju *ἐγείρω*
zbylý *λοιπός*, 3.
zbytečný *περιττός*, 3.
zcela (adv.) *πάντως*
zda-li *εἶτα, ἔπειτα, ἆρα, μῶν* (num.)
zdám se *δοκέω, εἶκω, φαίνομαι*
zdáni *δόξα*
zde (ad.) *ἐνταῦθα, ἐνθάδε*
zdlouhavost *βραδυτής, ῆτος, ἡ*
zdlouhavý *βραδύς, εῖα, ύ*
zdravého rozumu (*σώφρων, ον*) *ονος*
zdravého rozumu jsem *σωφρονέω*
zdráv jsem *ὑγιαίνω, χαίρω*
zdravotním *ὑγιαίνω*
zdroj (pramen) *πηγή, ἡ*
zdrženlivost *ἐγκράτεια*
zdrženlivý *ἐγκρατής, ές*
zdržuju se *ἀπέχομαι* (s gen.) *κατέχω, ἀπέχω,* (od něčeho) *εἴργω* (s gen.)
ze, z (iz) *ἐκ, ἐξ* (gen.)
zeď *τεῖχος, ους, τό*
zejmu se (dávím) *ἐμέω*
zejtra *αὔριον* (adv.)
zem *χθών, ονός, ἡ; γῆ γαῖα, ἡ*
zemdlený *μαλακός*, 3.
zeměměřič *γεωμέτρης, ου, ὁ*
zemětřesení *σεισμός, ὁ*
zevluju *χαίνω, χάσκω*
zjevný *φανερός*, 3.; *δῆλος*, 3.
zjevuju *δηλόω*
zjinačuju *μεταλλάττω*
zhasínám, zháším *ἀποσβέννυμι*
zhlížím *ἀποβλέπω*
zhloubky *βυσσόθεν* (adv.)
zhola (zcela) *ὅλως* (adv.)
zima *ψῦχος, ους; χειμών, ῶνος*
zírám *ὁράω, ὄπτω*
zisk *κέρδος, ους, ὁ; ὄνησις, εως, ἡ*
získám *κερδαίνω, κτάομαι, καθίστημι*
ziskumilovný *φιλοκερδής, ές*
zívám (gähne, hio) *χαίνω, χάνω* (*χάω*)
zkazím (zmotám) *συγχέω*
zkoumám *ἐλέγχω*
zkouším *πειράομαι, ἐξετάζω, ἐλέγχω*
zkouším něčeho *ἀποπειράομαι*
zkouška, *πειρά, ἡ*
zkušený *ἔμπειρος*, 2. (s gen.)
zlato *χρυσός, ὁ; χρύσιον, τό*
zlatý *χρύσεος, ᾶ, εον*
zle (adv.) *κακῶς*
zle řáditi *κακόω*
zlítnu *ἐκπέτομαι*
zloba *κακία, ἡ*
zlobím se *χολόομαι, μηνίω, μενεαίνω*
zločinec *κακοῦργος, ὁ*
zločiním *κακουργέω* (s akk.)
zloděj *φώρ* (*φωρός*), *κλώψ, ωπός, κλέπτης*
zlodějský *κλόπιμος*, 3.
zlomyslný *κακόνοος*, 2.
zlost *ὀργή, μῆνις, ιος* a *ιδος, ἡ; χόλος, ὁ*
zlost mám *ζηλόω* (s akk.)
zlosyn *κακοῦργος, ὁ*
zlovůle *διαβολή, ἡ*
zlý (zcela, všecek) *πάγκακος*, 2.
zlý *κακός*, 3.; *φαῦλος*, 3.
zmatek *ταραχή, σύγχυσις, ἄτη*
změkčuju *μαλακίζω*
zmije (had) *ὄφις, εως, ὁ, ἡ*
zmužile (adv.) *θαῤῥαλέως*
znak *σημεῖον, τό*
znalý *ἔμπειρος*, 2. (s gen.); *ἐπιστήμων, ἐπιστῆμον*
znalý v přípravě *παρασκευαστικός* (gen.)
znám *ἐπίσταμαι*
znamenám *σημαίνω*
znamení *σῆμα* (*τό*), *σημεῖον, τό*
znamení dávám *σημαίνω*
známka *σῆμα, ατος, τό*
známost *ἐπιστήμη, ἡ*
známý *φανερός*, 3.
znání *νόος, ὁ, γνώμη*
znenávidím se *ἐχθάνομαι, ἀπεχθ.*
znění (zvuk) *φωνή, ῆς, ἡ*
znepokojuju *ὀχλέω, ταράττω*
zneuznávám *ἀπογιγνώσκω*
znik *νίκη, ἡ*
zním *φωνέω, κλάζω*
zora (záře) *ἕως, ω, ἡ*
zotročuju *δουλόω*
zpátky dávám *ἀποδίδωμι*
zpěv *ᾠδή, ῆς, ἡ; μέλος, ους* (*τό*)
zpírám *ἐρείδω*

zpívám ἄδω, ἐνέπω
zplácím ἀποδίδωμι, τιτράω, τίνω
zpodobňuju ἐξισόω
zpomínám μιμνήσκω
zpomnění μνήμη, ἡ
zpupnětí ὑβρίζειν (s akk.)
způsob τρόπος, ὁ
zpustošiti κακόω
zrádce προδότης, ου, ὁ
zrak ὄψις, εως, ἡ
zrcadlo κάτοπτρον, τό
zření ὅρᾱσις, εος, ἡ
zřetelný σαφής, ές
zřídím εὐθύνω, ἀνορθόω
zřídka (adv.) σπανίως
zřím δέρκομαι
zrůst αὔξησις, εως, ἡ
zrůstám θρώσκω
ztěžka (adv.) μόλις
zůstávám μένω, διαμένω, ἐμμένω
zvenčí (adv.) ἐκτός, ἔκτοσθεν
zvěř θήρ, ρός, ὁ
zvěstuju παραγγέλλω
zvíře ζῶον, τό; θήρα, θηρίον
zvlášť (adv.) δίχα
zvučím φωνέω
zvuk φωνή, ἡ
zvůra γυία, ας, ἡ
zvyk ἔθος, ους, τό
zvykám ἐθίζω; zvykl jsem εἴωθα
zvýšuju ὑψόω
zženštilý γυναικεῖος.

Ž.

Žába βάτραχος, ὁ
žádám ἐφίημι, med. ζητέω, ποθέω
žádný οὐδείς, εμία, έν
žádost ὄρεξις, ἐπιθυμία
žahadlo κέντρον, τό
žák μαθητής, οῦ (διακών, ὁ)
žaloba ἔγκλημα, συγγράφη
žalobník κατήγορος, ὁ
žalud βάλανος (glans)
žaluju (někoho) ἐγκαλέω, dat. ἐπικαλέω
že ὅτι, διότι, ὡς
žebrácký πτωχός, 3.
želím πενθέω
žena γυνή (αικός) ἡ; ženu beru γαμέω
ženich μνηστήρ, ῆρος, ὁ
žením se γαμέω
ženský γυναικεῖος
ženu ἐλάω, ἐλαύνω
ženuška γυναικίον, τό
žertuju σκώπτω
žertva ἱερόν, τό
žiju (živu) ζάω, βιόω, βιοτεύω, διαιτάομαι
žírnatý λωτόεις, εσσα, εν
žití ζωή, βίος, ὁ; τὸ ζῆν
žito σῖτος, ου, ὁ
živím τρέφω, ὠφέλλω
živnost τὰ ἐπιτήδεια
živobytí = život
živočich, živok ζῶον, ου, τό
živost (mladost) ἥβη, ης
život (žití) βίος, βίοτος, ζώη
živu (žiju) βιόω
žízeň δίψα, ἡ
žíznění δίψος, ους, τό
žíznim διψάω
žíznivý διψαλέος, πολυδίψιος, αὖος, 3.
žluč χόλος, ὁ
žlučím se χολόομαι
žrádlo βρῶμα, ατος, τό βρῶσις, ἡ.

O b s a h.

Díl I. Slovozpyt.

Proprava.

str.

§. 1. Nauka o hláskách, zvučkách a písmenech . . 1
§. 2. Rozdělení písmen.
A. O samohláskách . . 2
B. O dvojhláskách . . 3
C. O souhláskách . . 4
I. Cvičení se ve čtení . 5
§. 3. Pravořečnost vůbec (orthoëpia) 6
A. Slabikování: I. Dělidla písma. II. Přídech (spiritus). III. Odsuvník (apostroph). IV. Prosodie, A. časomíra, B. přízvuk . . 6—10
§. 4. Pravořečnost zvlášť (II. úloha) 12
§. 5. Krasopsaní (III. úloha) . 14
§. 6. Blahozvuk (euphonia) . 16
B. Zlozvuk. I. Stažení 17
II. Roztažení. III. Vypouštění [slitka (synaloiphe), přítah (attractio), směska (κρᾶσις), srážka (synizesis), výsuvka (synkope), odsuvník (apostroph) 18-20
IV. Přítah (attractio). 21
V. Proměna souhlásek 22
Vysouvání a vsouvání čili vkládání. Splynutí zpodobnění 24
Přetvořování souhlásek 26
Přesmykování (metathes. IV. úloha) . . 28

Díl II. Mluvnice zvlášť.

Hlava I.

str.

§. 1. O částkách řeči vůbec . 29
§. 2. O časoslovu. V. úloha . 30
§. 3. Člen (artikul) 32

Hlava II.

§. 4. O jmenu podstatném (substantiv) 33
§. 5. Rody jmen podstatných . —
§. 6. Číslo, pády, koncovky . 35
§. 7. Skloněnì první . . . 36
VI. cvičení 39
§. 8. Skloněnì druhé 43
VII. cvičení 45
§ 9. Stahování při IIhém skloněnì 47
VIII. úloha, významy . 48
§. 10. Attické IIhé skloněnì na ω z αο 48
IX. a X. úloha . . . —
§. 11. Třetí skloněnì. . . . 51
§. 12. Rod, délka, přízvuk . . —
§. 13. Skloňování a úloha XI. 53
§. 14. Obrazec II., cvičení XII. 54
§. 15. Obrazec III., cvičení XIII. 56
§. 16. Obrazec IV., úloha XIV. 57
§. 17. Kmen vychází na zubní hlásky. XV. cvičení . . 58
§. 18. Pokračování 59
XVI. a XVII. 60
§. 19. Kmen na ν nebo ντ. . 61
XVIII. úloha 62
§. 20. Slova na εύς, αῦς, οῦς . 63
XIX. úloha. . . . . —
§. 21. Slova na ής, ές . . . 64
XX. úloha 65
§. 22. Slova na ως, ω. XXI. úloha 66

str.

§. 23. Slova na ας, ος . . . 67
XXII. úloha . . . . —
§. 24. Slova na ῆς, ῦς, ῖ, ῦ . 68
XXIII. úloha . . . . —
§. 25. Slova na ty samé krátké zvuky 69
XXIV. úloha 70
§. 26. Nepravidelná slova IIIho sklonění. 71
§ 27. Nepravidelné formy ze všech sklonění, nadbytné, přestupnosklonné, přetvořené, neouplné, nesklonné 74
XXV. úloha . . . . —

Hlava III.

§. 28. O jmenu přídavném (adjektiv.). (Troj-, dvou- a jednovýchodná přídavná) 77
§. 29. Nepravidelná přídavná . 80
XXVI. úloha . . . . —
§. 30. Přízvuk přídavných . . 82
§. 31. Stupňování 84
§. 32. První pravidelné stupňování 85
XXVII. a XXVIII. úloha 87
§. 33. Druhé pravidelné stupňování 89
XXIX. úloha . . . . —
§. 34. Nepravidelné stupňování 90
XXX. úloha . . . . —

Hlava IV.

§. 35. O příslovci (adverbium) 93
§. 36. Přídavná jakostná (qualitativa) pojemu všeobecného 94

Hlava V.

§. 37. Přídavná kolikátná (quantitativa) čili o číselních, pojem a rozdíl . . . 96
§. 38. Známky čísel čili cifry 97
§. 39. Přehled čísel 98
XXXI. úloha . . . . —

Hlava VI.

§. 40. O místojmenu (zájmenu) vůbec 102

str.

§. 41. Osobní zájmeno . . . 103
XXXII. úloha . . . —
§. 42. Přisvojovací zájmena . 104
XXXIII. úloha . . . —
§. 43. Zájmena vratná (reflexiva) 105
§. 44. Vespolné zájmeno . . 106
XXXIV. úloha . . . —
§. 45. Ukazovací zájmeno . . 107
§. 46. Zájmeno potažné . . 108
§. 47. Neurčitá a tázací zájmena . . . . . —
XXXV. úloha . . . 109
§. 48. Prodloužení místojmen částicemi 110

Hlava VII.

§. 49. O časoslovu (verbum) 111
§. 50. Časy (tempora) . . . 112
§. 51. Způsoby (modi) . . . 114
§. 52. Osobní a číselní formy časoslov 115
§. 53. Časování (conjugatio) . —
§. 54. Přehled osobních koncovek 117
§. 55. Přehled koncovek časových. Futurum attické a dorické 119
§. 56. Přehled koncovek osobních a způsobních činného významu . . . 121
§. 57. Totéž v trpném a středním významu . . . 122
§. 58. O změně časoslova z předu; o přímnožku čili augmentu 123
A. Přímnožek slabičný, zdvojování . . . 124
B. Přímnožek časový (augm tempor.) . 125
§. 59. Reduplicatio, zdvojování, též attické . . . 126
§. 60. Přímnožek a zdvojení u složených časoslov . 128
§. 61. Vynechávání přímnožku 130
§. 62. Proměna vnitřní hlásky kmenové při tvoření časů —
§. 63. Odvádění časů u pravidelného časoslova vůbec 132

str.

§. 64. Časů odvádění u časoslov čistých a němých 134
§. 65. Časů odvadění u časoslov tekutých . . . 137
§. 66. Přízvuk u časoslov . . 139
§. 67. Přehled tvoření časů v rozličných časoslovních třídách 142
§. 68. Časování pravidelného časoslova na ω, význam činný 144
§. 69. Totéž, ve smyslu trpném 146
§. 70. Totéž, ve smyslu středním 148
XXXVI.—XLII. úlohy 150
§. 71. Tvoření časů u časoslov čistých 155
§. 72. Tvoření některých časů s σ, a sice aor. a fut. p. pf. a plqpft. pass. a med. 156
XLIII. úloha . . . . —
§ 73. Stažená časoslova . . 157
§. 74. Obrazec stažených časoslov 160
§. 75. Poznamenání k časování stažených časoslov . . 164
§. 76 XLIV.—L. úlohy . . 166
§. 77. Tvoření časů u časoslov nečistých 172
§. 78. Tvoření časů u němých 174
§. 79. Obrazec časoslov němých, s π-zvučkou . 175
LI. úloha . . . . . —
§. 80. Časoslova, jichžto význak κ-zvučka . . . 178
LII. úloha . . . . . —
§. 81. Časoslova, jichžto význak τ-zvučky . . . 180
LIII. úloha . . . . —
§. 82. Tvoření časů u plynných časoslov 182
§. 83. Časování časoslov plynných 184
LIV. a LV. úloha . . 188
§. 84. Některé vlastnosti ve tvoření časoslov čistých a nečistých 190
LVI. úloha . . . . —

str.

§. 85. Výsuvka (syncope) a přesmyknutí (metathesis) . 192
§. 86. Časoslova na ω s kmenem v přítomném čase sesíleným 194
LVII. úloha . . . . —
§. 87. Časoslova, která přibírají αν neb αιν . . . 197
LVIII. úloha . . . . —
§. 88. Časoslova na σκ nebo ισκ 199
LIX. úloha . . . . —
§. 89. Časoslova sesílená zdvojováním. LX. úloha . 201
Časoslova, která některé časy tvoří od formy na εω 203
LXI. úloha . . . . —
§. 90. Časoslova, jichžto tvoření časů z rozličných kmenů se míchá . . . 206
LXII. úloha . . . . —
§. 91. Časoslova druhého časování na μι 208
§. 92. Způsobové samohlásky 211
§. 93. Osobní koncovky . . 213
§. 94. Tvoření časů 215
§. 95. Časování slovesa na μι 218
§. 96. LXIII.—LXX. úloha . 223
§. 97. Přehled časoslov na μι, co neprostředečně osobní koncovku s kmenem spojují 229
LXXI. úloha . . . . —
§. 98. Časoslova na ε . . . 232
LXXII. úloha . . . —
§. 99. Časoslova na μι, jenž po vloženém νυ koncovky osobní přisazují 236
§. 100. Přehled časoslov obšírnější než v §. 91 . . 237
LXXIII. úloha . . . —
§. 101. Časoslova κεῖμαι a ἧμαι 239
§. 102. Časoslova na ω, která v aor. II. dle těch na μι se řídí 240
§. 103. Časoslovo οἶδα (vím) . 242
LXXIV. úloha . . . —
§. 104. Střídání forem a přízvuku ve druhém časování 243

str.

§. 105. Přehled nepravidelných a nedostatečných časoslov z obou časování . 245
I. Krytočinná (deponentia pass. et med.) . . 251
II. Nedostatečná (defectiva) 253
Dodatek ku §. 3 o přízvuku 254

Díl III. Slovosklad (Syntaxis).

Hlava I. O jednoduchých sadách.

§. 106. O sadě vůbec . . . 265
§. 107. Vytknutí podmětu, výroku a spony . . . 266
§. 108. O shodě částek v sadě 270
LXXV. úloha . . . 271
§. 109. Výmínky této shody . 272
LXXVI. úloha . . . 275
§. 110. Shoda u více podmětů 276
LXXVII. úloha . . . 277
§. 111. Člen (artikul) . . . —
LXXVIII. úloha . . 285
§. 112. Proměnlivost výroku . 286
A. Rod časoslova (genus verbi) . . . 287
1. O činné formě zvlášť 288
2. O střední formě . —
3. O trpné formě . . 290
LXXIX. úloha . . . 293
§. 113. B. O formách časů . 294
LXXX. úloha . . . 299
§. 114. O způsobech časoslov (modi verb.) . . . 300
§. 115. Částice ἄν 303
LXXXI. úloha . . . —
§. 116. Zoupluňování sady . . 306
Přívlastek (attribut) a přístavek (appositio) . —
LXXXII. úloha . . . 308
§. 117. Rozšiřování výroku . 309
§. 118. Zoupluňování výroku předmětem přidaným . 313

Nauka o pádech.

§. 119. O genitivu 314
LXXXIII. úloha . . 325
§. 120. O akkusativu . . . 326
LXXXIV. úloha . . 329
§. 121. Dvojnásobný akkusativ 330
LXXXV. úloha . . . 332
§. 122. O dativu. A. Vlastní dativ 333
B. Nevlastní dativ . . 335
LXXXVI. úloha . . 338
§. 123. O předložkách . . . 339
A. Předložky s jedním pádem: 1) s genitivem samým 339
LXXXVII. úloha . . —
2) S dativem pak s akkusativem 341
LXXXVIII. úloha . . —
B. Předložky s dvěma pády 342
LXXXIX. úloha . . 343
C. Předložky s třemi p. —
XC.—XCII. úlohy . . 344
O přídavném na τός a τέος ve §. 109, 4. . —
O komparativech ve §. 119. II. 5. . . . . —
§. 124. O místojmenech, pozn. 348
XCIII. úloha . . . 350
§. 125. O infinitivu. A. bez artikulu 351
XCIV. úloha . . . —
B. Infinitiv s artikulem 354
XCV. úloha . . . . —
§. 126. O příčestí (particip.) . 355
XCVI. úloha . . . —
Pokračování o participiu 359
XCVII. úloha . . . 362
§. 127. Příslovce (adverbia) . —
XCVIII. úloha . —

Hlava II. O složených sadách.

§. 128. Přiřadění (Beiordnung) 365
§. 129. Hlavní a vedlejší sada 370
§. 130. I. Podstatné sady (Substantivsätze) . . . . —
XCIX. úloha . . . 372
§. 131. Podstatné sady začaté s ὡς, ἵνα atd. . . . —
C. úloha 373

LB JL 72

LIBRARY OF CONGRESS
0 003 035 578 7